

ՀԱՐԳ
ՄՈՒՀԱՐԷՊԷՍԻ
ՀԻՔԵԱՅԷՍԻ

ԹԷԼԷԻՖԻ
ՀԱՐԳԱՆ ՊԵՅ

ՄԻՀՐԱՆ Ս. ԳԻՐԱԳԱՆՈՐՆ. ՄԷՍԱՐԻՑ ՈՒ ՄԱՐԻՃԷԹԵՍԷ
ԹԱԳ ՕԼՈՒՄԱՐԻՇ ՏՈՐ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՃԻԼՏ

ՄԱԹԳԱԱՅՐ ԱՆԹՈՒԱՆ ԶԵԼԻԶ

1878

Շ Ա Ր Գ

ՄՈՒՀԱՐԷՊԷՍԻ ՀԻՔԵԱՅԷՍԻ

ՔԵԷԼԻՈՒ ՎԱՐԴԱՆ ՊԷՅ

ՊԵՐՆՃԻ ՃԻԼՏ

78913977

VAR

1878

DU97513

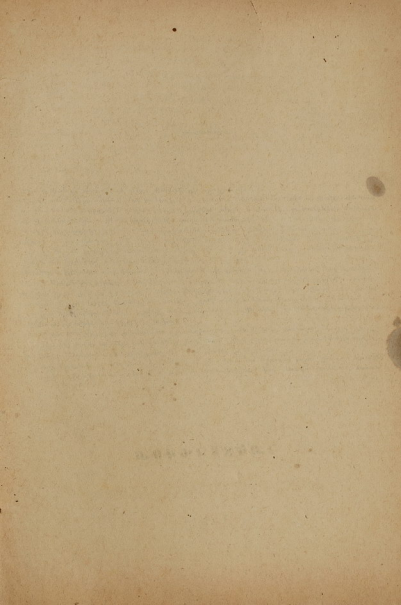
ԱՍԻԹԱՆԷ

ՄԱԹՊԱԱՅԻ ԱՆԹՈՒԱՆ ՁԵԼԻՉ

1878

800-607-288-1-1-3

1. 224 2-25-40-70 2-25 40-70 1. 224
- 224 2-25-40-70 2-25 40-70 1. 224
2-25-40-70 2-25 40-70 1. 224

Շ Ա Ր Գ

ՄՈՒՀԱՐԷՊԷՍԻ ՀԻՔԵԱՅԷՍԻ

ՀԵՐՍԷՔ ԻԹԹԻԼԱԼԸ

ՀԵՐՍԷՔ անայնիս պիր զաշ աննտէն պէրու վերկիլէրինն աղբրըզընտան շիքեայէթ խաւպ, ասն վաղթլարտա պու վերկիլէրէ բուպու էօշիւր տախի զամմ օլտուգտա, հրառ ու զազապլէրի տէրէնէրի նիւայէլէ վաղ օլմուշ խաի :

Հիւքիւմէթ չօղտան պէրու վառ իթմիշ իքէն, իլթիզամ ուսուլնի դաշտորամամըշ քաղ : իլթիզամըրար տալիմա ասնապը վերկիլնն մէնֆուրու տուր : շիւնքի հէմ վաղթ ու զէմանը իլէ էշը զբաաթէն հարմանլարընտան կէլիպ էօշիւր շէրիյի ալմազլար, վէ հէմ մանուլուն տէրմնապար օլմասընա միւստատէ իթմէղլէր խաի : Պու հալտէ չօղ տէֆա մանուլ աշըդտա վէ օրթտաա զալըպ կաղմուրտան, բիւզկեարտան, հալլանաթ վէ սաղբրէտէն խալլը շէշ զաշ օլտուր քաղ : Պունտան մատաա էօշիւր շէրի մալիւմ օլտուգու վէն իլէ եիւզաէ օն իքէն, թամաքեար միւլթէղբիլէր չու եա պու վէտիլէ իլէ տալիմա եիւզաէ օնտան զիաաէ ալըրլար քաղ, վէ ֆուգարա, հիւքիւմէթէ շիքեայէթ իլմալքաէ, միւլթէղբիլէր թանթը իթիխանապտա օլտուգունտան, ֆուգարալար չօղ տէֆա հազզլարընը հազզ իաթմէղլէր խաի :

Իշլէր պու հալտէ իքէն, շիւտէլն Ալնի բաշանըն Ալտարէթի հէնկեաթընտա մուվազզաթ տէնէրէք պիր տէ պիր բուպու էօշիւր զամմ օլունտուգտա եիւզաէ օն, օն իքի պուշուզ օլտուգ, իշ տանա աղբրաշմըշ քաղ, շիւնքի չօրքաղ օլտուքաղ էօշիւր էշը զբաաթա եիւզաէ օն պէշ օն տէքիզ վէ պէլթիմ ելրմիլէ տախի կէլիր խաի :

Պունտան մատաա վերկի էքտէրիա զապթիլէ մարիֆէթիլէ թանալի օլունտուգունտան, վերկիտէն մատաա պու զապթիլէլէրի ելտիրիպ, իշիլիպ, կաթըրըպ, հէր քէշֆէրինէ խըզմէթ իթմէլի խաի, պունա մուգապիլ տունապ, քիւֆը վէ սաղբր թէարբուզլարընա տախի թանամմիւլ իթմէք լաղըմ կէլիրաի :

Էշանալը շէրաէքիլէր խաարէի մանալիլէտէն հիշ պիր վազթ խօշնուտ օլմալըպ, էննէպի աղբրալար տախի պու հալլէրինտէն իթիլֆաաէ իաթէք, հէր նէվի տէապիա վէ մէվախ իլէ քնաթիլէրինի խաննա թաշրիք իաթլէր խաի :

4875 յունիա պէշտէ (թաթիլէրիմիզ Ալաֆրանկա պր) Մօլմարա կաղըն պիր զարիլէտէ իւշ զապթիլէ, քէշիլէրէ պաղը խաաարաթ իլմալքէրինտէն, քէշիլէրէ վուրուպ էօլաիւրաթիլէր վէ օ կիւնիւ իթիլիպէ պաշլանմըշ օլտու :

Հիւրիւմէթը մահախիյէ պունտուն իւղէրինէ տահա զիատէ պիր շիտէթ կէօսիէրախիյնտէն, յուլիսն օն պէշինէ կէլինճէ, Հէրսէք մաղարըր օլտն Մօսթարտան Աւթըրիա հուտուտինէ գատար իրիթիլալ վէ իսեսն ումուփ օլտու:

Իպթիստտա Սէլիթ բաշա պատէհու Անմէա վէ Տէրվիշ բաշալար իրիթիլալն թէպըրինէ թային օլունաուլար իտէ տէ, կէրէք ապըրըրի աղ օլունաուլուն տան վէ կէրէք իրիթիլալ կիրուհինին իւք հըզընա թէստաիւֆ իթաիքըրինտէն պէօլիւք պիր իշ կէօրէմէաիլէր վէ գան տէօթիւլմէյէ պաշլանաղըրնտան, իրիթիլալ պիր գալթ տահա ալէփիր օլտու:

Աթամպօլտա իպթիլալտէ պու իշէ զիատէ պիր էնէմիլլէթ վիրիլմէիլալ, պիր իքի ալ զարփընտա իշ ճէսամէթ քէսալ իթտըրտէ վէ տուէլը էնէպիլլէտէն տախի պաղը իրիթարաթ վուչու պուլտուգտա, Պաղը Ալի Սէրվէր բաշալը գօմիսէր թային խուպ, միւշարիլէյն աղօսթօտուն սօնլարընտա Մօսթարա վաւ օլուպ, պիր իլաննամէի րէսմի նէշրի իլէ, իրիթիլալ կիրուհինէ պաղը ըսլանաթ վաւ իլլէտի իտէ տէ, էօթէտէ պէրուտէ առաքիրի Շահանէ իլէ զօրպալար չաթ բաթ վէ կեսն զալիլալ վէ կեսն մաղլուպ օլարաղ չաթըշմաղտա օլուսղլարընտան, պիր շէյէ միւֆիա օլանաղը:

Աղօսթօտան նոյնիքեր ալընա գատար, Թրէպինէտէ, Կրուպտա, Կօրաշքօտա, Նիքէշ վէ Քրիթման ճիլարլարընտա զօրպալար իլէ տաքիրի Շահանէ պէշինտէ իալլը չաթըշմաղար օլտու: Զօրպալար օն պէշ պլինի թէնափուղ իտուպ, Գարատաղտան վէ Արքալտան կէլմէ տէրկէրտէլէր գօնանտար ալթընտա իտիլէր, վէ հէր թարաֆտան քէնաիլէրինէ խնտա կէլիլալ, կիւն պէ կիւն չօղալմաղտա իտիլէր: 1875 նոյնիքերինտէն 1876 յաւալարընա գատար Բաուֆ վէ Անմէա Մուսթար բաշալար զօրպալարը չօլու հէրտէ վուրուպ, տաղարա ֆիրար իթմէյէ մէնպար իթմիլլէր իտի, օլ վէնէյէ զօրպալար 1875-76 զըշընը տաղարտա օլանաղարտա կէլիլալլէր:

Պալատէ զիքրի կէշարի վէն իլէ, Հէրսէք իրիթիլալընը իպթիստայի գօնորինտէ, Աթամպօլտա պունա էնէմիլլէթ վիրիլմէաի իտէ տէ, Բալիս ահանաթմիսին ինչա իտէն տէվլէթլէրէ կէրէի կիլալ թէլաշ վիրմէյէ պաշլաղը: Պուտէվլէթլէր հաղընտա Արքալ վէ Գարատաղըն տախի զօրպալարա մուսթինէթէ զալըըշմաղլարընը ֆէհմ խուպ, վէ իշ աղըրըշմաղաղ պիր մահարէպէյէ տէ զարար վիրէնէլինի քէշֆ իտէրէք պիր միւքեսալմէ աշարաղ, պիր թէվաասիթ զալաղընա ախչաիլէր, վէ իպթիստա թահրիբաթը րէսմիլլէ իլէ տէվլէթլէրի պու իրիթիլալէյէ տալթէթ իտէն Բուսիս օլտու:

Պատէլ իրիթիլալ, պիր թէվաասիթէ զարար վիրիլիլալ, ալթը տէվլէթ գօնաօլուարընտան միւրէքթիլալ պիր գօմիսին թայինին իլէ, պու գօմիսինտն զօրպալար նէղալինէ կէնտէրիլիլալ վէ տէրաղաղ թէրքը սիլան իլլէմէլէրինէ չալըըղ չաղմ կէլէն ըսլանաթը տա պու չարթ իլէ վաւ իտէնէք իտի:

Քէշֆիլլէթ տուէլը միւշարիլէյնիւ թարաֆընտան պաղը իրիթարաթ իլաւէնի իլէ Պաղը Ալիյէ տախի պիլափիրիլալտէ, Պաղը Ալի պէրաղը իտիլըր գապուլ խուպ, մուհիլիննէ գօմիսէր Սէրվէր բաշալա տախի թալիմաթը միւգթաղիլէ կէնտէրաի:

Տէվլէթլէր թարաֆընտան գօնաօլուարա վիրիլէն թալիմաթ տախի չու մաալտէ իտի:

Պու թալիմաթ հէր նէ գատար Զրանտա ճիւմուրու թարաֆընտան վիրի-

էն թարիմով իսկ տէ , Կնիկիոյ վէ Եթալիա տէ վէթլէրինտէն վիթլէն թալի-
մով տախի պունուն այնը խախ :

« Էլրտէք վէ Պանա իթիթիլալլէրինին թէսքինի իլէ խաթիխ սուլ՝ վէ սաալիշ
դըմնընտա լաղը Բ կէլէն իլէսապիթին իծրասը իշխեն միւնաղըս օլան մէշվէրէ-
թէ , տէ վէթլիթիդ (Յրանա տէ վէթլիթի) տախի տալիթ օլունտալաւնտան գա-
պուլ օլունտալ , պու սուլ՝ վէ ինտանիլէթ Ֆէրապիլլինին իշֆասը տախի գծե-
սօլօսարալա ինալէ օլունաճաղընտան , պու մատալի մաւիմմ վէ նազիքէտէ
Յրանաալա վէքեալէթ իթմէք իւղըն մէմուր թալին օլունմուշաւնուդ աուր :

« Եմախ սալըր գծնաօլա տըղատաշարընըդ իլէ պիլ իթիթիֆադ) , լաղըմ կէ-
լէն մուտմլաթլըն իծրասը իշխեն , էվլէլա պիլ մաւալ թախիա խաթլէք օրօյա
թէճէմմի խաթլինիդ , վէ հիլին հաճէթաւ պիլ գաշ տէֆատա օ մաւալէ թօր-
լանապիլիթինիդ , պու պապաւ տէ վէթլէրին էֆէսըր վէ նիլաթլընա մուփա-
ֆըդ հարէքէթ խաթլէք աղգաթ իթմէլիսինիդ քի , կէրէք Սամանլը տէ վէթլի-
նէ վէ կէրէք թէպաաընա պիլ իթիթիֆադ միւտալիլէ խաթլի կիպի կէթրին-
մէլիպ , պիլ միւսլի կիպի կէթրինէլինիդ , վէ օ հալաւ գծնաօլա սըֆաթը իլէ
կէթրինմէլիպ , պիլ սուլճու մաղաթընտա պուլունաճաղընըդ :

« Զօրպալարա էլիտէն աղնաթմալըսընըդ քի , տէ վէթլէր թարաֆընտան
զէրրէ գատար պիլ մուտլիլէթէ պէքլէմմիլըլէր , հաթիթա նասիհաթ իթմէլի-
սինիդ քի , Լաթիմանէտէն կէճաւէրլէն տէ վէթլէր Լիլըլ գօմիտըլլընէ միւրա-
ճաաթ իթմիլըլէր վէ էր նէ խաթիտա վէ շիքեալէթլէրի վար իտ ճուրաա արգ
իթմիլըլէր , շիւնքի օնլար խաստէթէն պու խուսուսա մէմուր թալին օլունմուշ-
լար ալը :

« Թէրաֆընըդտան հիշ պիլ թաւիլէ վէսիլէ վիթմէրէք , զօրպալար թէ-
րաֆընտան վաղի օլան իշիթիքեալէրի տէ տէլիլէլիպիլիթինիդ , վէ պունլարըն
ի գէրինէ քէնաթլէրի իլէ միւղաքէրէ տէ խաթիլլիթինիդ , լաթին էհիլ իւսա
վիթմէրէք քի , տէ վէթլէր պունլարըն թէրվիթի մէրաթլընա քէֆիլ օլունաղըս :

« Մետան սօղրա , զօրպալարը իսկիսթ իթմէլիսինիդ քի , պու միւքեալէ-
մէնիդ արասընտա Սամանլը սաքէրի իլէ վուրուշմալըլար , վէ էյէր ճիւզլէի
սուլու սալա՝ վէ ինտանիլէթ տալիթ խաթլէք գան տէթիւլմիլինի մէն խաթ-
պիլիթինիդ , քէնաթիլիլի մէսաւա տաա խաթիլլիթինիդ :

« Պու իրըզմէթինիդի էտա իթիթիքտէն սօղրա , զօրպալար իլէ տէ վէթլէր Ա-
լիլէ գօմիլէրլէրի մապէթինիտէ վուղու պուլաճաղ մուտլիլէրն նէթիլմէլինէ
պէքլէմմիլէրէք , մաւալլէրինիդ տէլիթ խաթլինիդ :

Գծնաօլալար պիլ գաշ տէֆա զօրպա պաշլարը իլէ միւքեալէմէ խախպ ,
էր նէ գատար իթաաթա լաղը իթիլլէր իսկ տէ , մէմմուտ օլան ըրախաթա
Էրօրա տէ վէթլէրի քէֆիլ օլունաղըճա , թէքը սիլա՝ իթմէլիլէլէլլէրին գա-
թիլէն ճէվաղ վիթալիլէր :

Գծնաօլալարըն պու միւքեալէմէի էանաթընտա , զօրպալարա , սաքէրէ
գալըր սիլա՝ շէքմէլլէրի նասիհաթ օլունտալա կիպի , տաքիլի Շահմէլիէ
տէ պէոյլէ խաթիտանէ պիլ իթիթար օլունմուշաւտա . վաղաա զօրպալար օ ա-
րալըդ սիլա՝ աթմաալար իսկ տէ , էթիլէ պէրիլէ հարէքէթ խաթլէք , հարպ-
ճա պաղը միւթլէնա մէվիլլէր էլէ կէլիթմէք իթիլիթլէրինտէն , սաքէրի գ-

մանաւանդաբար պունաս բազը օլմայրոյ, զօրպալարը վորանայտ մէնպուր օլտուլար . կէրէք զօրպալարըն թէաննիւտաւ . վէ կէրէք ճէնկին մէն օլտանամանար զօն- սօլօւարըն ճաւաղնը պօշտ չրօարարըրնտան, պէք մուճիպի թալիմտի մահալ- լէրինէ ափտէթ իտէրէք, առվլէթլէրի թէրափընտ տա շու ճէվապը հազարըլար :

«Ալիք հիւաննիւ խրզօճէթէ մուսափփազ օլամայարազ, ափտէթէ մէնպուր օլ- տուլ . իմէրալը ապէրփիյէ գօմիսօնոււմուզա պիր ալ լալէթ իտուլ լաւաթ տուրմալը իտիլէր, ծնլարըն հարէքէթի պիզլիմ դալթէթիմիզի պէշհիւտէ իթտի : Պու ճիւմլէ իլէ, պիզլիմ կէօրիւ շափախմիւզ զօրպալարտա սէֆիլ պիր հալտէ իտիլէր, նէ էլլէրինտէ լալըլլը պիր սիրաւ վար ըտը, նէ առ պիր նիզամլարը :»

Պունուն իւղէրինէ Աւսթրիա տէվլէթի պիր նէվի միւթարէքէ թաւալվու- բունտա պուլտուուլ, կէրէք Տէվլէթը Ալիյէ գօմիսթլէրինն վէ կէրէք զօն- սօլօւարըն Մօսթարա թօրլանարազ, վէ զօրպա սէրկէրտէլէրինն տալիս օրայա ճէլալ իտէրէք, պու ճիւնէթլէ առ պիր սուլ շարէսինն պազըլմաարըն թաւալմ իթտի իտէ առ, Պապը Ալի թէրափընտան շայանը գապուլ կէօրիւնմէլիւ, իճ- բապը միւսթըն օլամաալ : Օ արալըլ իթթիլալ Պանայա տա սիրալէթ իտէրէք, ֆէվզէլառտ ճէտամէթ քէալ իթտի :

ՄԱՀՄՈՒՏ ՆԷՏԻՄ ԲԱՇԱ

Օ ահնէ սեպտեմբեր ալընտա Մահմուտ Նէտիմ բաշա մէսնէալը Սէտարէթէ նապ պուլքուլառտ :

Տէլիլ հալընըզ շէրտէք վէ Պանանըն, իլլա քեաթֆէլի վիլայաթըն տալիս իտարէճէ ըլպահմա միւհիման օլտուլու, առվլէթնէ հիւս օլտանայաճազ առ- րէճէտէ առլիլ իալ . պու սէպէպալէն նաշը Մահմուտ Նէտիմ բաշա իլք էվլէլ պունա հապըր էֆէրա իտուլ, հոկտեմբեր իքիսինտէ շու մաալտէ պիր ֆէր- մանը Ալի նէշը իլլէտի :

«Չաթըր հալըթըր Դահաննին էլթաֆ վէ մէրտամթըր Բաաթիշահնէլէրի պիրա ֆէրզ քեաթֆէլի թէպաա՝ վէ զլյրի տէսթան հազըլարընտա ալթթէնա- վի շայան պուլքուլառտ, իսթիւտալը իւմնիւ առալիշլէրի հազըրնտա, մէսալիս միւլի քեաննէլէրի տիրիզ պուլքուլմամազտա տըր . հալընըզ թարիզի սէլիմ տաազաթ վէ իթտաթտան իտուրան իտէրէք, շէգալթէթէ մէլլ իտէնլէր, պու էլթաֆի միւլի քեաննէլէրինէ շայան կէօրիւմէլիւ, պունտան տա գապահաթ վէ մէսուլթէթ քէնաթլէրինն օլանալ տըր :

«Մէմալիքի Դահաննէտէ ըրզ ու էտէպլէրի իլէ տալիւնըլ, դրաթիլա մէշ- դուլ օլտուլար հազըրնտա, լութֆու Բաաթիշահի պէրքէմալ օլուլ, պունուն առապը ճէլիլէսինտէն օլմալ իւզըլ, բուպու էօշը վէրկիսի լազլ օլուլ, պու- նուն իլէ պէրապէր հիմրէթին ՂԿԶԶ ահնէսինն գաապը թէրաքիւմ իտէն պու գալէլէր տալիս քէնաթլէրինն թէլըր օլտանարազ քեաթիլէն աֆիլ օլտուտա : Կա-

լընդզ միւլթէղիւկէր քէֆիլէր վէ աղնիա եանի զէնկիւկէր պունտան միւսթէս-
նա թութուլանազ տրր :

«Մէտէքէթ խաւթ մէշիլայէրի ազալըղընա , հէր ճէօմաաթ քէնաթ ինթի-
խապլէրի իլէ էմիւրէթէ շայան կէօրաիւքլէրի քիմէանէլէրի թային իթէճէլէր
տիր . պունլարլըն տայլէի հաթիլէթ վէ մէշուրէլէթաւ վիթէճէլէրի բէլլէր աա-
խի շայանը թազաիւր օլունազ տրր :

«Վիլայէթ նիզամնամէսի աճիւսմըննա , հէր սէնէ վիլայէթլէրաւն միւթէ-
մէտ վէքիլէր կէլիւլ , վիլայէթին ումուսի մէշիլայէրինաւ գարաթիկի օլուն մէ-
վասաթ մուհիմմէի Պապը Ալիյէ իննա խտէլէք , էսպազ վէ վէտայիլինին խթիհ-
ապլինէ պազլլանազ տրր : Պիր գաշ սէնէտէն պէրու . հէր նապըլ իսէ իննալ օ-
լունան պու ուսուլ , պու տէֆա թէքրաթէն թէնաիա օլունաթազ , ճիւսթէնին
էմիւրէթինէ շայան վէ միւսթաիտ վէ միւթէպէր զէվաթ կէրէք վիլայէթլէրաւն
վէ կէրէք մութասաթըրթըղաւն թաղըմ թաղըմ վէքիլէր Ասիթանէէն ճէլլզ
օլունանազ տրր : Նէրէք պու թարիդլէ վէ կէրէք ճիւթթը տայլէր իլէ , հասըր
օլան մայիւմաթ վէ թաճըղաթ իւզէրինէ , սպըր ըսլաւաթ վէ նիզամաթ աա-
խի թանդլմ օլունաթազ , թէպանըն բիֆաւ ու խթիլրաւէթի էսպապը իլթի-
զամ օլունանազ տրր :

«Պու խուսուստան տօլայը , ինասըննա կէօթ , հէր թէրաֆա միւֆէթթիշ-
լէր տախի կէօնալէրիլիւլ , վէրկիլէրին աաալէթ վէ հազգանիլէթ իւզրէ թէվ-
դիլինէ իզաւաճ օլունանազ :

«Իշպու թէտապիլին պիր ան էվիլէ մէվիլի ինքայէ վազ օլունմասը իշիւն ,
պիլ ճիւսթէ վիլայէթ վալիլէրինէ աախի լաղըմ կէլէն թալլաթ կէօնալէրիլիւլ տիր :

«Պունլարաւն մուսաթ ուսուլը իլթիլաւիլէրին լաղըլ իլէ , էօշրին տօզ-
րուան տօղրուսա միրի մարիֆէթի իլէ , թաւիլինէ աախի լաղըմ կէլէն թէ-
աապիւր իթթիխազ օլունանազ օլուլ , սպըր վէրկիլէրին աախի պիր զալիսէի
աալիլ վէ վա՛րաւ իւզրէ թէվլի օլունմասըննա ճիւսթթ օլունանազ , վէ պուն-
լարլըն ճիւսթէ պիթթէարին ինքա օլունաթազ , ումուրու զապըթանըն աախի
թաւթը ինթիլաւա ալընմասըննա պիր ան էվիլէ սալ ու իզաւաճ օլունանազ տրր :

Իշպու Ֆէրման սիւֆէրայը տիւվէլը էճնէպիլէնէ , ինասպալը հալ իշիւն
քեսաֆի կէօրիւլիւլաի , խուսուսի իլէ զօրպալար միւսթէննա թութուլաւազու
իշիւն :

0 տրայըգուս շէրալէք վէ Պօմա իսեանը տաւա գիաւէ ճէսամթ քէսպ
խուսպ , Արրպիսթանտան աախի պազը թաւթիւր ալամթլէրի կէօրիւլիւլէ պաշ-
լամըն ըսը , հաթթա Արրպըն հարաքեսաթը աաքէրիլէնէ թէշէպալիւս իթմէքաւ
օլունազու աա միւթէվաթըր խի :

Էվրօրա տէվլէթլէրի պունու կէօրմէզլիլք իթմէլիւլ , մուճիպինէ Ֆրան-
սա խաթիճիլէ նազըրը Տիւգ սը Գազ , Պապը Ալիյէ շու թէլէկրաֆը քէշիաւ
իթմէլ խի :

«Բուսիա տէվլէթի , Աւսթրիա տէվլէթի իլէ պիլ իթթիֆազ , Արրպալարըն
միւսաախիլէսինի մէն իթմէք իւզրէ , քեսաֆիլի աուէլը գաւմնէ թէրաֆլարըն-
տան Պէլիրաւա պիր իիթթարնամէ կէօնալէրիլիւլինէ թէքլիթ խուսպ , մասլի տէ
շու վէճէ իլէ օլունազ տրր :

« Արդպ հիւրիւմէթի, տէվլէթը Ալիյէ ալէյի՛նէ պիր մուամէլէի թաար-
« բուղիլէհէ ճէսարէթ իթաիյի հարտէ, Բարիս աշանամէթի՛նի իմզա իսէն աուէ-
« լը դամիւնէնին ճիւմէթի, Ասանլը աարէրի՛նին մէմայիթի Արդպի՛նէ իէճա-
« վուզ իթմէթի՛նի մէն իթմէհէ պիր վէճէ իլէ միւզլէթի՛նի օլաւաշադլարընը
« Արդպ հիւրիւմէթի՛նէ բէսմէն պէհան իսէրլէր : »

Գօմուս վէ չէրտէք զարպարըն սրասընտս, պիր խալը Գարասաղլը պու-
լունտուզու մայիւմ օլուպ, Գարասաղլըլարըն աա պու խեանա միւշարէթէթ-
լէրի տէրքեսար իսի :

Լաբին կէրէք Տիւզ տը Գազըն պու իրիթարնամէթի, վէ կէրէք սալըր
տէվլէթլէր թէրաֆըրնաան Արդպս օլան իրիթարաթը, մէյասանը խեանլըն կէ-
րէի կիպիթէթի օլունամպաա օլաուզունա տար պիր չէք վէ չիւզն պրսպմաար :

Տէվլէթը Ալիյէ թէրաֆըրնաան 1875 տն պաշարընտաազ հէվալիի խեանէ
էլլի պիստէն միւթէճափուզ աաքլը կէանտէրլիս իսէ տէ, դըշ մէվաթի հալուլ
իթմիշ, վէ զարպար տաղլլաա վէ օրնամլարա չէրիվմէ օլաուզունտան, պլիթ
թապի թաթիի մուամլըթը հարպիլէհէ մէնպուր օլունտու :

Ֆազաթ չու իրիթիլլին խալիխալը դուհուրիւնաէն պէրու, աուէլը էճնէ-
պիլէնին վէլէվ տէվլէթը Ալիյէհէ սիւրէթը խալիխալիստէն օլարազ, պիր նէվի
միւսաթիլէհէ զալզըլաղլաղը վէ ճիւմէթի՛նէ տէ աալիսա Բուսիանլըն բէնպէր
օլմաար էվլիալը ումուրուն արզգաթընտան դարթուլունտաղ :

Տիլէր թէրաֆրան Բուսիս տէֆիթի մէնէրուլ Եկնպիթի՛նի պէնէր էէվմ վէ
միւթէմաթի աալըլէի Ալիյէի վէքեպլէթ բէնաշիյի վէ աալըլէի սալըրէլի տօլա-
շըպ, եա դուվլէի քէսիթի իլէ չու իրիթիլլին տէրիան պասաղըրլմաար եա աա
լալաթաթը լաղըմէնին պիր ան էվլէլ իլան վէ ինրաար էլզէմ տիր, մաալինաէ
տէֆաաթա իրիթարաթա թէչէպպիւս իթմէթաէ պուլունտուզու աա մէյասանաա
իսի :

Եմաի, Պապը Ալի, մէվաթի չիթա տէպէպի իլէ դուվլէի ճէսիմ բզհաղընը
էվլէլ պաշարա թէլէիթի խուպ, մէվաթի չիթաաէ բարաթաթ մաաաթի մուհիւն
մէթի թանդիմ վէ թէլէսիմնէ զարար վիրմէքլէ, Մահմուտ Նէաիմ բաշա պիր
դաշ կիւն գօնաղընտա դարանարազ, միւսաթաթը վաթիլի հալի պիր ըպա-
հաթ լաթի՛նի գալէմէ սըլպ, գաթը հաղլէթը Շահմէհէ գապուլ իթիթիթմիշ
օլաուզունտան, բարաթաթը մէգրիւրէ պիր Ֆէրմանը Հիւմայունէ բապի իլէ,
1875 գեհսեմբեր 12 սինաէ Ֆէրմանը Աապլէ Նաւը իլէ ալէմէ նէշր օլունուպ,
պիրէր սիւրէթը բէսմիլէսի, էճնէպի տէֆարէթլէրի՛նէ աաթի թէպլիզ գըրլնաղ :

Պիր թարիխաէ էն դիսաէ մուհիմ վէ տըզգաթա շայան շէլ պու մապու-
լէ էվրաղը բէսմիլէ օլաուզունտան, աւզունպուզունա պապմայարազ պեր վէճը
աթի թէքմիլէն տէրմիլի թէնիպ իլէմիլիզ :

ՍԻՒԲԵԹԸ ՖԵՐԻՍԱՆԸ ԱՏԱԼԷԹ

Տէթուրու էրթէմ վէ մուպղաթ, միւշիթի էֆիւէմ վէ միւհիլէրէմ, Նիզաթ
իւլ ալէմ, Նաղիթի մէնաղիթի իւմէմ, միւտիթի ումուրու ճիւմշուր պլիֆիլլի
աալիպ, միւթէմիթի մէհամիւլ անաթ պիրթի իւլ սալիկպ, միւմէհիթի պիւն-

եանը անվելթի վէլ իղպալ, միւշէնիտի էրիքեանը ստատելթի վէլ իծլալ, միւ-
րէթթիպի մըրաթթիպի խիլաթիթ իւլ քիւպրա, միւքէմիլիւ նամուսու սալթա-
նաթ իւլ իւզմա, էլ մախաթու պէ սուսուքու ալաթթի իւլ մէլիքիւլալա պիլ
թիլիլ Սաադադաթ սուքուսէշիլէմ վէ վէքիլի մուքիւլալը գաթի իւլ հիւմմ օլուպ,
մուրասաա Սամանի վէ Մէնիարի նըշանը զիշշանէլթիլի հանիզ վէ համիլի օլան
վէգիլի մէսիլ սէմիլմալ Մահմուտ հէաթմ բաշա ստատ Սլլան Սաալա խիլաթէնու
վէգալթիլի պիլթթիլիւ իւլթիւտաթէնու վէ իղպալէնու թէվիլի րէթիլի Հիւմա-
հուսուսմ վաթ օրանաթ, մալիսմ օլա քի-

Հէր անվելթի միւթէմէսաթիմէնիւ ադաթմ րուսուսու հուգուգու ամմէնիլ
թէէմիլի գադիլէսի օլուպ, պու էսաթն մուհաթազա վէ պադսաթնա մէտար
օլան վէ վէսալիլ մուքիւլալա քեսաթթիլի իւլսաա հադգընուս պիլա խթիմաա իւ-
թիլալաթ սաալթի վէ խաթըլի հիւքիւմէթաթ ինթիլիպաթ հաթէքէթլէ հաթըլ օ-
լուք, վէ հէր շախաթն հէր ախիլիւ քէվալաթ վէ մէնաթիլի վէթան վէ մմէ-
քէթիլն սաալիշ վէ մամուրիլթիլի իլէ մէմուս վէ մահաթուզ օլապիլիպ, էմիլիլթ
վէ մէնաթաթիլ խուսուսիլէ աննաթ էմիլիլթ վէ մէնաթաթիլ րուսուսիլ իլէ վի-
նուսա կէլիլ, պիլանն ալէշ, հիւլիւսիւ Հիւմալուսու հաշանէմիլաթն պէրու
պիլիլիւս ալէմ նէշ օլուսան էքիլաթ վէ նիլաթիլ խաթալաթիլ միւլի քեսանէմ
պիլաթիլիւս Սաալա Սալթանաթիլ սէնիլէմիլիլ իթիլալը շան վէ շէվէթիլ, վէ
սուսուքու թէպաաթիլիլ անվաթ հուգուք վէ բահաթիլ իլէ, մէմալիլի պէվիլ-
թիլ Սլիլիլէմիլիլ սէրաթի վէ մամուրիլթիլ մէ միւսթալիլ օլուսուգու թալապիլիլա-
թիլն իսթիլիլալի մաաաթլէրիլն մաաթիլիլ խաաիլիլաթն, շու սալալ խալիլիլի
միւլիլթիլն միւսթիլիլն պիլ գաթ աաշա թէվիլի սալիլի մաաալիլթ պահիլէպիլէ էմ
նիլիլթիլ րուսուսիլիլ թէմաթն քեսաթիլ, վէ թէպաալը Շահանէմիլ հէր սըն-
թիլնա ալիս վէ շաթիլ օլանաթ միւսաթաթի վէ բաշահաթիլն պու քէրրէ թէլէմ
միւնէն թալիլն վէ իլանը ինաթ խիլաթիլթ քէլիլնաթ Հիւմալուսուսաա գաթիլի
թաաթիլ օլաթազ, խուսուսաթիլ աթիլթիլթիլիլիլ օլիլիլիլ իլա Մաշալլաա Սաալա
անսթուրուլ աալ թութուլաթ իւզթէ, ինրալէրիլն իրաաթիլ աաալթիլ իթա-
աթիլ Սաալիլահանէմմ շէրթի սաաթ օլուսալ սաթ - շէպիլ քի, թէէմիլիլ հուգուգ
վէ թէպաաաթ սալ օլան շէլլէր, գուվիլի աալիլիլն գուվիլի ինրալիլիլն միւ-
սաթիլիլ իթմէմսի, վէ աքիլաթիլ գաթիլիլիլիլիլն հէր ախիլիլ սաթ խթիլաա-
լաթիլն մաաալն պուլուսաթիլ գալիլիլիլիլ օլաթազ մհաթիլիլն էմիլիլթիլ րու-
սուսիլիլն մադհաթիլիլիլիլ իսթ, էալլընը վէշէլիլաթիլ իլէ օլաալալ, էրիքեան
վէ աղաալընն էշիլթիլթ սահիլ վէ սըթաթիլ հաաէնէլի իթթիլթ վէ խթիլա-
աթիլթ մէմաաիլիլիլիլիլն վէ մէսիլ վէ հաթէքէթլէրիլն հադգաթիլթ վէ մա-
աալթիլթ մադրուսիլթիլն միլիլաթ սուք, Տիլիլն Աշքեսթիլ Սալիլիլիլ թալիլի-
լիլ, իշիլէ շու թաթիլ վէ թաթիլ մուքիլիլ պիլ մէրնիլ աաալթիլ թալիլի-
լիլ մադաթիլն միւսթիլիլն օլուսուգուսաա, հիլթ վէ վէգալթիլ մէմաթիլիլիլ-
իլն պու պու էաաթ թաթիլիլիլն թանիլմ վէ թէնիլիլ, վէ միւթէթիլիլաթիլ-
իլն մըրաթիլիլ միւլ իսթիլիլիլիլն իրաալաթիլ սահիլ ինրաթ խաթմ կէլիլ
շիւնքի մհաթիլ հադգընուս րուսուս պիլիլիլաթիլ մուսթազա իթմէք մուս-
մէլաթիլ վադաթիլիլիլն վէսաթիլ խաթիլաթն թէթիլիլ իլէ հաթըլ օլանաթիլ կի-
պի, էրաալը մհաթիլիլն րուսուս հադաթնաա մադաթիլ էմիլիլթիլ թաթիլ օլ-
աալթիլ պիլա մուսիլ ալլ վէ թէպալ խաթիլիլիլիլն մէնուս վէ պու սաթիլ
քէնաթիլիլիլն միւթէմն անլալիլ իւզթիլն թալիլն գըլլընաթիլ իլէ մէլաթիլ

օլտուգունտան , էգէժը մէհաքիմի նիգամից օլան մէհքէմէի թէմնիդ թիառէթի վաղիֆէսի , ումուրու Ասլիյէմիզ նազըրը իւհաէսմանէն ալընարազ , մուհա- սամ օլտուգու իրի տայրիէնէ պիւրէր րէիսի էվիլէ վէ պիւրէր րէիսի սանի նաս- սալ վէ եմնէ պու գապիլուէն օլմազ իւզրէ Թինարէթ տիվանը իսթինաֆընըն վէ մէհաքիմիմին ումուրու Ասլիյէմիզ նէգարէթինէ գասլի վէ իւհազը իլէ , պուն- լարըն մէրպուսթ օլտուգուարը թինարէթ նէգարէթինին էսպասը թինարէթ վէ սէնայի վէ գրասինըն թարագզըրը վաղիֆէսի ապիլէսինէ թախիս գըրընմասը վէ չու հալաէ , Թինարէթ տիվանը իսթինաֆը իլէ Տիվանը ձնայէթ վէ զայի- ֆինին Տիվանը ահքեամը Ասլիյէմիզէ մէրպուսթ Մէհքէմէի իսթինաֆիլէ վէ զա- իֆինէ իլաֆէսի իլէ մէվաստը ճէգարիլէ վէ հուգուգու տալիլէ վէ իուսուսաթը թիւճնարիկէ թախիսին իւշ գըսմ օլարագ.թանցիմ վէ իսլան վէ պունլարըն վէ Մէհքէմէի Թէմնիդին րուէսա վէ ազասընըն հազիլէթէն էվասֆը գանու- նիլէ իլէ մութթասըֆ օլմազ իւզրէ միւնէտտէն ինթիխապ օլունմասը , վէ պատէղին ինթիխապը սահիւ վէ տալիմ թահթընտա միւնէթխապ ապալը մէհա- քիմին վաղիլէթը տալիլէսինէ թէվֆիլէն , պիլա մուճիպ ազլ վէ թէպալի օլուն- մայաճապարընը մթէլգոսմին եէտլէրինէ պէրաթը ալլւանըմ իթասը իլէ պէ- րասլէր , քէնաթիլէրինէ մախուս պիւր հազըր թագալուս նիգամը եաքըլմասը ճիւսլէի ափամիլի ապիլիլէ Շահանէմիզէն տիւր :

Տիվանը Ահքեամը Ասլիյէմիզին պու տիւրէթիլ թանցիմի ափալի միւնէր- րէս տիլիլէի մէհաքիմի նիգամիլէնին թէնիդի իլէ ումուրու հուգուգիլէնին , թէէմին հիւսնի ճէրիանը տայիմէսի մալստմին մէպի օլտուգու ճիւնէթիլէ , պու ըսլանաթըն մէմայիքի մահրուսէի Շահանէմալ ինգազըր հուգուգու իպասա վէ նէշըր լէվալիլի ապիլու վիտատալ մէմուր օլան մէհաքիմի նիգամիլէնէ թա- ափիմի տախի , իւվէզը տալիլէ Շահանէմիզ իզթիգասընտան օլմազ իլէ , պուն- լարըն ուսուլու թէշթիլաթ վէ ինթիխասաթընը ումուսուն էմնիլէթ վէ մէվ- սուգունա մանի պիւր հալաէ , վէ հիւքիւմէթին թահթը թէլ'սիրի նուֆուգուն- տա պուլունտուրմամազ իլիւն , կէրէք իշպու մէհաքիմ վէ կէրէք թասըլ մէշիլիլէրինէ միւսլիմ վէ զայըր միւսլիմ թային գըրընտազ ազա վէ միւմէլիդ- լէր քէնաթ թէրաֆալընտան ինթիխապ օլունմազ իւզրէ , ումուս թէպասըր միւլիւքեանէմիզէ րուխասթ իթա գըրընտըրընտան , պունլարըն տախի հէմէն օլ վէճի իլէ ինրասը , թէշթիլաթ վէ ինթիխասաթըր հազըրնտա հէր թէրաֆա թալիմաթը վաղիլէ կէսնալէրիլէսի վէ վիլալէթ մէրքէլլէրինալ պուլունման նա- իկալէր , տիվանը թէմնիդին թիառէթինալ պուլունմազ իւզրէ , մէնալիսի թէմ- նիլ թիառէթիլէրինէ էշ ու էրգոսընըն ինթիխապ վէ թային օլունմասը , վէ լիվա վէ զազալէր մէհաքիմի շէրիլէսինալ վիլիլէն իլամաթըն թէպալըրաթըր շէրիլէսի տախի , իշպու մէրքէլ նայիլլէրինէ ինալէ իտիլմէսի , վէ ալլէ ըթ- լազ մէհաքիմին վիճուսմինալ միւրաս , հուգուգու նաս իլիւն մէրքէլլէ էմնի- կէթ թայիլինալէն իպարէթ օլտուգունտան , էշը իշլաթ իէ Թրիսթիան վէ տա- չըր թէպասըր զայըր միւսլիմ պէնինալ վէ եախուս թէպասըր Նաէվիլէ վէ սայըր թէպասըր զայըր միւսլիմէն մէգայիլի միւթիլէթիլէ թասլի օլանլա- րըն եէկոթիլէրի արասընտա գուհուրա կէլէն տաալինին մէհաքիմի նիգամիլէնէ հէվալլէ գըրընմասը վէ մէհաքիմին մուհալէմալմա թանդիմի հարաքեաթ վէ մուսալլաթըր իլիւն , իրասլի Շահանէմ իզթիգասընտան օլան գանուն վէ նի- գամին սէրիան իքմալի իլէ մէվլէրի ինրալէ գանուլմասը , վէ պիւր ալ մէհաքիմ

Տէ՛կն գիտա՛տ արգգաթա՛ս չայան օլան մատա՛տն ա՛նքեսա՛նը վազաատա՛տ դանու՛նուն
հիւսնիւ խթի՛րմայի իլէ աա՛նապը հուզուցու՛ն թաատա՛րա՛նն վիզայէսի քնէ՛թիլէ-
թի օլուպ , ալէլիսուսու աուհաքէմաթը ճէզայիլէտէ էֆալը միւսալէթէնին տա՛-
քեսա՛նը դանու՛նիլէ իլէ թաթմպղաթէնաա իլթիլզա՛նը արգգաթի՛սա հիւ ջիսնէնին
պիլա հիւ քմ մա՛նպէտա՛տ դարմա՛մաթը վէ մուտմէլէի ճէվրիլէ վէ՛ , էզայիլէնին աա-
լա մուգուի՛նէ մէլաա՛նն վէրիլմէմէսի ֆէրիլէտէն պաւլունմաղ իլէ , օ միտլիլէ
էֆալ վէ հարէքեսա՛նը վէ աւմարու դանու՛նիլէտէ աուի խթի՛րմալաթը թէհազ
զուզ խոնէլէրին չէտա՛նն միւճաղաթը մուգարթէր պաւլունաաղա՛նաա՛նն ումու-
մուն թէէ՛օնն վէ աաալէթը մաթիլուպէնին էզհէր նէզ թէպէն օլունմաթը աա-
լի իրաաէի մուէքթիսէի ճա՛ննէմիզ մուգթէզապնաա՛նն սոր :

Թէէմին հուգուգու թէպտա գաղղէյի հասոյնէն ապամը մուհիմ մէսնտէն պիրի տախի թէքտայիթի միւրէթթէպէն տէվէթն կէրէք յիտպէթը տախիին վէ կէրէք էմըր թահիլ վէ իսթիլֆտարը տապէթ վէ հագգանիլէթէ թէվէթիլ իլլէմէք մաստէսի տիր . էկէրէյի իտպնէն տէվէթը Ալլիլէմպն վա-
րիտաթը ումուլլէսի , վէգայիթի հիւքիւմէթ վէ մէթպու իլլէթ լէվաղիմնտէն
օլան մտարիթի միլլէթի վէ աքէրիլէ մուգապիլինտէ մէվլու օլտուգու ճիւնէթ
լէ մէվէրէթթիմպն մէնապիի սէրլէթթնտէն իսթիլֆտաէ օլանտուգան վէ մէ-
սէնիլէթ վէ մամուրիլէթ միւթէգայիւտ օլտուգան պիր թէրաֆտան վարիտա-
թըրըքնէն էսպապը թարաղգիլինի արամաղ իլլիլլա իտէրէ տէ , վարիտաթը
մէվմուտէնտէն աւայիլիլլի իլլան իտէն վէ իտպնէի տէվէթթիմպն ֆալիտէնի
թէէմին իտէմէն շէյլէրին շալմը իթիլպըր օլանմամաը , ճիւլէթի մէգապի-
սի շիւմայոււմուգտան տըր : Յէրըր օլունան թէքտայիթի մէվլուտէն ու-
մու մէթպապը Շահանէմպն իլլա իթմէքտէ օլտուգապը վէրիլ իլլէ րուտու-
մաթը տախիլլէնի միւթէտաթիւտնէվ վէ ճիւնէթնտէն հուտուլէ կէրէթի թէվ-
ղիլլաթ վէ թահիլաթընը պիթթապի րապըթէի տապէթնտէ շըքարմապապ
օլտուգուտան , էնալի մէմալլի մահրուէթի Շահանէմպն իլլանաթտէն գուր-
թարանաղ , վէ յիտպէթը ումուլլէտէ իլլիլլաթը իթիտալ իլլէ իտպնէի տէվ-
լէթիլլաթէն տախի մէլլուէն իսթիլֆտաէ օլանտաղ էօլտա իլլին ճիւնէթը վահ-
տէթի պուլունապաղ , հէմնէ մէվլիլ ինրալէ կէթիթիլլաթի , վէ պիր տէ վարի-
տաթըն էօլլիլլէն պիր արալըք միւնդա՝ օլան րուպ , թէպապըքն ումուլլէն
մուհիթ օլան մասալլէթը Միւլլիլլէնտէմիլլ ապաթընտան օլանաղ իւլլէ , մուտիւ-
խարէն պիլլիլլիլլէն աթիվ վէ րէֆ օլուէ իտէ տէ , վարիտաթըն էօլլիլլէնի միւր-
թէլիլլին վաւէթաթ իլլէ իսթիլֆտաթնտա թատաթիլլաթ վէ հէմ զիւրա հագղէ-
րինտէ վէ հէմ տէ իտպնէի ճէլլիլլէն իթի թարաթիլլ իտապաթըն տախի մէ-
թի տէֆին միւթալլաթ թէտաթիլլի միւթաթիլլին ինրա օլունաթը , վէ թէն-
գապաթըն ապրուտան սոգրուտա իլլա իլլէտէլլէթն թէքտայիթին էմըր թահ-
իլլի պիր վաղիթի միւթաթիլլէ իլլէն , պունուս թալլաթըն գուլլէթի գա-
պըթապ թէվաթի էօլտուգ օլտուգունտան , թահիլաթըք իլլինն ումուր-
գապըթտան թէֆիլլիլլէ իլլէ , Միւլլիլլ վէ զալլը Միւլլիլլ աւալլին միւթէթապ
վէ մէվլու վէ միւթէմալլաթնտէն թահիլաթըքն թալլին օլունաթաղ էարանաղ
թալլիլլաթը մալտուտէնտէ թէվէթիլլէն , էմալլը միւրէթթէպէն պու վէտալլիլլէ
թահիլ վէ թէմին իթիլլիլլաթի յէլլը շիւմայոււմուգտա գաթիլլէն մուգաթըք
վէ միւլլէլլէմ պուլունապաղ , իլլաթ թէպիլլի մուտէլլաթը մալլիլլէ վէ թահիլլէ
մաստէլլէրինն պիլլաթ իլլիլլի ինրալլէրին իլլիլլաթը զըլլանաթըն էմըր իլլէրիւ :

[illegible]

Շուրապուր թէքաբ գէ պէյանտէն միւսթապնի տէր քի, պու թէնպիհաթ
գէ միւսաթաթաթը Բասթիհաննէմին խախէ Էսաթը, գէտիքէնի եւտը մուէնիտա
հիւսնայունուս օյան ահայի գէ պէյէյաննի խաթիքմաթը սաատէթը հալլէրի գա-
զիքէսի պուլունմադիլէ գէ հէր տէվլէթին պախսի տէվմաթ գէ թէգայիւտիւ շէվ-
քէթի գէ սապիչի գաւէթաթը ինքաթիք օյան մէմուրին թէրաֆլաթընտան մէս-
լէք գէ հարէքէթիլէրինտէ իլթիլգաթը սաալէթ գէ խաթիլգամէթ գէ գազմանինի
մէվգուէյէ հէքքա թէրաֆընտան միւսթաթաթ օյունմաթ գէ քիւպաթար գէ
սուգար ճիւմլէթին հաթ գէ վադիֆիս տայրէսինի թէհաթուգ իլթմէմէքլէ րէ-
հինի իլթմինան օյմաթ իլէ. պու եօյտա հարէքէթ խաթիլէր թէրաֆը հիւսնայու-
նուստան մադարը միւքեսթաթ օյունադլարը միսթիլիւ խիլաֆընտա պուլու-
նանյարըն տախի միւսնադաթ կէօրմէլլէրի մուհադգաթ տըր, Պինան արէյհ իշ
պու իրաւաթ գէ նիյաթը սաալէթ պիյնաթը Շահաննէմէ մուխալիֆ հալաթ գէ
թաաթաթաթ գիւղուս կէլիբ իսէ, աէրը տէվլէթմէտարընա միւսթէղիլաննէ
արգը թահդիգաթ գէ միւսթէախաթը մէշրուէ հադգընտա պիբ գալիտէի սա-
հիէ գէ սալիմէ իլթիլխադըննէ միւսթալաա գէ խաթիլգան գըլլընմաթը գէ ումու-
րու տայիլէնին հիւսնիւ. ճէրիննը իլիւն իլթիլտադ օյունմաթ թէսապիլի թէէ-
մինիլէյէ իլադէթէն վիւլաթ գէ մուսթաաթըրըֆին իլէ գայիլմադաթէրին գէլնաթը
քեսաթիլէի մէմուրինի միլլէրիլէնին գէգայիֆի շու տփաթիլի ճէլիլէի հիւսնայու-
նուսա գէ ումուրու խաթիլէնին միւսթէալիլաթընա թէվֆիլէյէ թալին գէ թէր-
թիլգ օւսնաթադ, անա կէօրէ նիլգաման գէ թալիլմանը լադըմէնին թանդիթ
խաթիլէս, գէ շու գաւաթ քի, պալէսաթ թաաթաթ օյունան միւսաթաթը
րահիլաննէի միւլլէքեսնէմ գէգայիֆի թաալիլիլթ գէ միւսաաթադաթը քէմաթիլի
հադհա իլլիւ իսէն թէլպաթը տէվլէթը Ալիլէմ հադգըլլէնտէ ճարի օյարադ,
թարիքի միւսթաթաթ գէ ինգընտաթն ինիլաթ իսէնիլ, Էլթաթը Հիւսնա-
եաւնուստան պիլթիլաթ գէ պիլլէքիլլէյէ միւսթէլլիա օյունաթաադընն տախի
իլանը մաթիլուպու գաթիլիլգ օյմաթ իլէ, Ալլ քի Ասարադանը Առթուտէլիլէ
միւլլէթըլլէյէսի, իլպու Նիլաննը ճէլիլ իւնմանը միւլլէքեսնէմ, ուսուլու
խաթիլ կէրէք Տէրաաթաթիլիլաթ գէ կէրէք մէմուլէքի մահրուէյէ Շահաննէմին
հէր թէրաֆընտա նէշր ու իլան իլէ, իուսուտաթը մէլպուլիլէնին ինքաթի իլ-
թիլգալլէրին գէ պուստան տայիլմէն գէ միւսթէլլէրին մէրի իլլ ինքա թուլուլ-
մաթը Էսպապընն խաթիլգալլէն պէլլը ճէլլը հիւսնիլ իլլէնէլգ:

1343 Քիլգաւտէ 13 եանի 1875 Նոյեմ. 30 րուսի. Դեկտ. 42 ալաֆըանկա

Իշպու. Ֆէրմանը Ալի, պիբ մուճիպի իրաւէի Շահաննէ հէր թէրաֆա կէօն-
տէրիլիլ, վալիլէր գէ մուսթաաթըրըլար մարիֆիլթի գէ Էլթիլէյէ միւլլէլլէիլէ
իլէ ահալիլէ գրաաթ օյունաթաաթն մաաթա, սօգրաաթն տէֆա գէ մախուս
մէմուրլար թալին օյունաթադ, Էքսէրը վիլալաթմաա պիլլէր տէֆա տահա գը-
րաաթ իլթալիլիլ:

Հաթիլա ինքաթընա միւսպալլէրէթ իլթմէք իւգըթ, Պապը Ալիտէ տայիլլէ
գէ իրաւէթը հադըլլէր Ալտարըթընաշիտէ օյարադ, Մէնլիսի Ալիի Նըրաաթ
իւնմանը իլէ միւսթիլ գէ գալլըր միւսթիլ տաաթան միւլլէքէլ պիլ մէնլիս թէշ-
քիլ օյունաթադ, գէ միւլլէթիլ սըֆաթը իլէ ադալար տախի թալին խաթիլ-
լէք, Ֆէրմանը Ալիի մէլքըիւր մուճիպիլնէ լադըմ կէլէն նիլգաման գէ թալի-
մաթը թանդիլիլ տախի մուպալլէրէթ գըլլըննը:

ՔՕՆԹ ԱՆՏՐԱՍԻ

Պ.Ե.

ՊԵՐԼԻՆ ՆՅԹԱԼԱՐԸ

Իսկովիստատէ իրախիւալ կիրուհինն մարիուպարը շու. տէօրթ մաստէտէն իսկարէթ խոթ :

1. Բուպու. էօյիւր վէրկիսինն լազվը .
2. Արնատ վէրկիսինն լազվը .
3. Պէտէլաթը ապէրիլէնն թէնգիլի .
4. Զապիթիլէլէրին ետրիտէն վէ Խրիսիթիյանտան օլմատը :

Պու. մարիուպար Զէրմանը Ալի աշքեամընա բէք տէ մուխալիթ տէյիլ ի- տէլէր տէ, Զէրմանը մէգքիւքտէ էշգըյա թազըմը միւսթէմնա թուխուլաուզու- տան թէրքը սիլաւ իտիււլ իթաաթ իթմէտիքճէ Զէրտէք վէ Պօնա հազգընտա հարի օլմայաճազար :

Էւթօրա տէվլէթլէրի տախի շու իրախիւալ սէպէպինն պէօյլէ պիր Զէրման սաաթը օլոււպ տա, իրախիւալ կիրուհինն անալն իսթիֆատէ իտէմէլէնէլէրինի կէօրաթիւքտէ, թէքքինն իրախիւալէ պուճու քեաթի կէօրաթիւքտէ . չիւնքի զա- թէն Պապը Ալի իլէ տուէլը սապըթ պէյնինտէ պիր պէօյիւք մուպայէնէթ վար ըար : Եու քի Պապը Ալի, շու եա պու վիլայէթէ իսթիյազաթը մախտուտէ վէր- մէքտէ մազարաթը միլքիլէյի թէնքիւպէ իլէ ազմաթը օլուազուճտան, պու ուսուլու ֆիմապաաա թէրք իլէ, հէրնէ ըսաւաթ լազըմ իտէ ումուտ մէմալի- քի Եաւանէտէ ճէրիանընը իլթիլաա իթմէքտէ խոթ :

Էւթօրա տէվլէթլէրի իտէ Պօնա վէ Զէրտէք հազգընտա իսթիյազաթը մախտուտէ թալէպի թէրաթընա մէյլ իթմիլէր խոթ քի, սօյրաաան Պուլիարիա- թան աա իլապէ օլուճտու, վէ պիր պազըմա մուհաթէպէի հազըրէնն տաըլ սէ- պէպի տէ պու օլուու վէ հալաաա պու մէրքէզաթ տիր :

Խոնթ նաաթը քի տէտիք, Աւսթրիա, Բուսիա վէ Ալէմանիա տէվլէթլէրի Զէրմանը Ալի մէգքիւրիւն քեաթի օլմատըրընը, վէ իրախիւալըն զուվլէի աա- քէրիլէ իլէ թէքքին իտիլէմէտիլինի, վէ իլք պաւարտա խոնանըն տաւա զիյա- տէ մէյաան ալըպ, միւսմիլէնի ումուլիլէլէ Էւթօրապաա տէքթէ կէթիլէնէ- յինի վէսիլէ իթիլիտալ խոթէք, պէյնլէրինտէ պաշգա պիր թէտալիրի միւտ- սիր թէտարիքի իլիւն միւզաքէրէլէր խոթէք, նիհանէթ Գօնթ Անտարաի իսթի վիլիլէն պիր նօթապա իւլիւ զարար վիլիլալ, Բնկիլիլ, Ֆրանսըզ վէ Իթալիա զապինէթլէրինն տէ զապուլ իթտիրախիւալ, վէ իրախիւալը թապի վէ մաթպու մէմէլէսի տապըթսինալէն չըպարըպ, պիր Էւթօրա մէտէլէսի զրեաթիլինն սօզ- տուլար, քի հէրնէ զաաար սիւրէթը խալիլաւալտէն նէլաթ իտէեօր կիլպի կէօրիւնտիւ իտէ տէ, աաթթա պիր միւտաթիլէ տիմէք խոթ :

Զինքեր 1876 Յունուար 31 աւ Աւստրո-Մանար էլէիսի Քօնի Զինի, պու-
նօթալը ընտնէն Պապը Ալիէ թագաւոր իլլէտիքաւն սօնրա, իրթէտի կիւնիս Խն-
կիլիէրա, Ֆրանսա, Բուսիս, Ալեմանիս զէ Իթալիա էլլէիլէրի տախի Պապը
Ալիէ կիտուպ, ալլէիլէիլէրի իլլէրաֆընտան ալտըզլարը թալիմաթ մուճիպլինձէ,
Ե Եղգրիւր նօթատա, Բարիս անտնամէսինէ մուգալիւր պիւր շէյ պուլունմաար-
ա պի, Պապը Ալի ճանիպլինտէն տախի դապուլ օլունմազ Ծ լազըմ կէլէճէլինի
պէհան իթաիքաւն մատաւ, շու դապուլու միւթէլլամնին, բե-ճէ զէ Ե-նէլիէ
պիւրէր ճէվապ տախի մաթլուպ իլլէտիլէր:

Մէղգրիւր Քօնի Աւստրաի նօթաւընա ալրճ օլունման թէքլիֆաթ տախի
շու պէշ մատաւտէն իւզարէթ խոթ:

1. Մէղգէպ սէրպէսթիլէթի:
2. Իլթիգումաթըն լազըլը:
3. Վէրկի հաւրլաթընտան պիւր մըզտարը մալլաւիւնին մաւալի ումու-
րու նաֆիսարնա սարֆ օլունմաար:
4. Ֆէրմանը Ալի իճրապլինա մուպաշրէթ իթմէք իւզըէ, պիւր մուխ-
թէլիթ գօնթիւն թալինի:
5. Իրթիթիւնլարըն տախի էմլաք զէ արազի սաշիպի օլմաար: (Զինքի
Պօնմատա շիֆթ լիքեաթ զէ գրաաթա մախտա օլան արազի եալլը-
նըզ խալամ էլլինաթ խոթ:)

Պապը Ալի իլէ միւսքին մէրթէպէ էճնէպի միւտախէլէտի ընկի վիտիր-
մէմէք իլլին, պալատէ մէղգրիւր պէշ պէնաի դապուլ խուպ, պաշգտ պիւր
Ֆէրման իլէ տախի նէշ իլլէտի, զէ Փետրուարըն 12 սինաթ Խարիճիլէ նազըրը
Բաշա ըաշա սիւֆլէրալը ճէլպ խուպ, մէղգրիւր պէշ մատաւնին կէրէք նիլիթը
խալլիլէնի Նաւանէէ, զէ կէրէք ադաթիւր տալիթ աշքետնին մուխալիֆ օլ-
մաարընտան դապուլ պուլլուլաւալունու թէլպիլի իթտի, զէ Ֆէրմանը մէղ-
գրիւր սիւֆլէրանըն մաթլուպ իթտիլի Ե-նէլիէ ճէվապ մազաթընտա թաթուլաւ:

Պապաթ գօնաօլալար, պու Քօնի Աւստրաի նօթաւընը էշգրեա կիրու-
նին տախի թէլպիլի իթտիքաթ, օնլար պիւր վէն իլէ դապուլ իթմալիլէր: Պա-
պը Ալի միւզաթլէրաթմ մէշտան վիթմէք իւզըէ, օն իքի կիւն ալ միւթաթէթէ
իթտիքաթ զէ պիւր աֆիլը ումումի տախի իլան իթտի:

Հալ պու քի, գօնաօլալար պիւր վէն իլէ էշգրեա կիրունին իսկեաթ ի-
տէմալիլէր, զէ օ վազըմ էշգրեանըն պու ալրճէ տանմանաւընա պապը էճ-
նէպի ալսիթէլէրի ալ պէհան օլունմաւ խոթ ալ, իլէրուալ թէվաթիս պունու
թէլիլիս խալպիլիլ:

Խմաի Պապը Ալի, Պօնմա զէ Հէրսէթալ օլան գըրզ թապուր ապիւրի կէ-
րի ալմաարըճա, զէ մէվմուտ օլան ըսլաւաթըն իճրաւընա տա Էւրօքա ալլէթ-
լէրի քէֆալէթ իթմալիլէր, թէլքը սիլաւ իթմէլէլէթլէրինի գաթիլէն ճէվապ
վիթիպ, պէր վէնը աթի ալթը տա մաթլուպ իլազէ իթտիլէր:

1. Խալամ աղալարըն մալլաք օլունգու արազինին պիւր սիւլիւաինին Իրիս-
թիլանլարա թէքի:
2. Նանան էվէրին զէ Քիլիսէլէրին ալլէթ մէսարիֆի իլէ միւճէտալ-

տէն ինչապէս, վէ դայ օրան չի ֆիլիք հայրանաթիւ իւր գրաստի է-
տէ վաթիւնըն աւ դիւթ թէ րաֆիւնտան թաղմինք :

3. Իւչ ահնէ էօշրաւն մուաֆիյէթ :

4. Նիզամ ապէրիւնին, Նիքշիշ, Աթօլաշ, Ֆօդաւ, Թրէպին, Բիսկիլի վէ
Մօթարաւան պաշտա մահալլէրաւն քանակիւն րէֆի, վէ պու շէ-
րաշիթին իճրասընա Բուսիա վէ Աւաթիւս գօնաօլալարընըն Նէզա-
րէթ իթմէսի :

5. Եէրլի Իպաճիարաւան սիւահարընըն ալընմաւը :

6. Տէվլէթլէրին քէֆալէթի :

Պապը Ալի, պու թէքլիֆլէրին հիշ պիլինի դապուշ իթմէշիպ րէտա իթ-
ալինաւն, մուապէհէ մուալթին օլաւալըպ, վէ Նէ մուսթիլիթի գօնիսին թա-
եին օլունուպ, Նէ ալ մուսալէրաթի սալիթիէ թէշէպլիւս օլունմաւարընտան,
օլ վիճ իւր Գօնիթ Անարաւի նօթաւ տախի պաթիալ օլուպ, պիր տահա լա-
ղըրաւը օլունալ :

Պէրսիսն օն իրի կիւնիւք մուսթիլիթ մուսալէթի ալ իւլմաւ օլուս իսկ
ալ, Նէնիւզ գըշ մէվսիսն օլուսգունտան, գօրպալար տաղաքտան էնէմէիւպ,
ասաթլիթի Եահանէ տախի պունըրաւ մուսալլաթ օլունաւը, շու գաւաթ քի,
պու թաթիլ վաղըթտա գօրպալարա Էրօրանըն Նէմէն Նէր թէրաֆիւնտան սի-
լահ, Նէպիսանէ, աղճէ վէ սալըր իանէլէր Էթիլիտի, Արըպտան վէ Գարա-
տաղտան իսալը կիւնիլլիւլէր ալ կլիւպ, Արըպըն տա Գարատաղըն տա Էաղըն-
տա իսեանէ Էարաթի իսկմէթլիթին իսապէր վիլէրէք, պունտան պիր գաթ
տահա ճէսալէթ պալըլար :

Իքի այ սօնրա, Մայիսին իւշիւտէ Ալլանիք վաղաւալը միւլլէմէսի գու-
հուր իսուպ, Ալէմանիա վէ Ֆրանսա գօնաօլալարընըն պաղը խաշարաթ թա-
րաֆիւնտան իսաթ օլունտուղլարը մալիւս տիւր, Պու վաղաւա Էրօրապա րէք
ֆէնա թէշիթի իթաի, չիւնքի գօրպալարա միւլին օլան էշը ֆէստա Էրօրա-
նըն Նէր թէրաֆիւնը տօլալըպ, վէ իքի պէսիւք ալ վիլթի գօնաօլաւ պիլի պու
հալէ կիրիֆիթար օլուսգտան սօնրա, արթըզ Թրիսթիանըլար նմալը էմին օլա-
պլիլիր ալիս ահալինին դաղապընը թահրէք իթալիլէր :

Թէսաւալֆի պու եւ, Նէր ահնէ Բուսիա իմէրաթի օլու Ալէքսանաթո պու
մէվսիլլէրալ տալիսի Ալէմանիա իմէրաթի օլու Կիյեօմա պիր վիլիթիա վիլիթ օլ-
տուգունտան, միւշարիլէշ րընա Կօրշաղօֆու տա պէրապէր ալարազ Մայի-
սին օն պիրինալ Պէրլինի վաւշ օլմուշ րալ, պիր աղ սօղլա Գօնիթ Անարաւի
տախի օրալա տալլէթ օլունտու :

Շարդ մէսլէթի կիրիսիքն աղըրաւաղընտան, պունտան թէսպիլէսի չա-
րէսինէ պաղըրմաղ իւղլէ իմէրաթի օլալըն էմիլիլէ քէշիլիլէ Պիզմարզ, Կօր-
շաղօֆ վէ Անարաւի իւշ պաւ վէթիլ վէ խարիթիլէ նաղըրալը միւղաթէրաթը-
նա ինալէ օլունտու :

Պունդար պէլինլէրինալ տէնլէ մէշիլլէթի իսիւպ Ամանըլլա մուսաթտալ
պիր նօթա տահա դալմէ տարըլար, քի Պէրլին նօթալը նալի իլէ պէսիւք
թէվաթուր պուլտու, 1876 Մայիս 43 թարիթի իլէ օլուպ Կօրշաղօֆուն դա-
լէմինալն չըզմըշ արը ալնիթ :

Պու նօթանըն ֆէվզէլաւէ էնէմիլլէթի օլտուգունտան թէքմիլ թէքմի-
մէսի պէր վէճիլ ամի ալըն օլունտու :

«Առաքելաբարէն Թուրքիայմանտան կէլէն պիր թագըմ վէհմաթ խապէր-
լէր, գապինէթլէրին պիր զաթ տահա իւնիսիաի իթթիֆազընը իլթիզամ իտէ-
նէք տէրնէտէ տիր :

«Պու հալաւն զուհուրի մէմուլ օլան մուխաթարալարն էօնինիս քն-
աթիւք իւզրէ, տուէրը սալլընէն մուալլէնթի իլէ, իւլ ինթէրաթ օլապի-
նէթլէրի պէնլէրինաւ պիր իսթիշարէ լուզուսու տա հասըլ օլտու :

«Մէլանիք վուզուսաթը կիպի վահշիլէթլէրին իզմիրտէ վէ իսթանպուլտա
աաթիս զուհուրի մէմուլ իսթիկինաւն, էվլէլ էմրտէ պաղը թէտապիլի ուսու-
միյէ իլէ կէրէք էննէպի թէպաալարընըն վէ կէրէք մէմուլիքի Սամանիլէտէ միւ-
թէմէքըն պիլնիւմէ իրիպիլյան աւալիսին իսթիշալը էննիլէթի հազգընտա
ուսուսմ էւրօքա տէվլէթլէրի պէնինաւ պիր միւքտալէմէնին լուզուսի պէնիս
վէ էնէմ տիր զանն իտէրիզ :

«Թէտապիլի լազըմ պիլնիւմէ տիւէլին իթթիֆազը իլէ պէօլլէ մուխա-
թարաաա պուլունան մահալլէրէ լուզուսի մըզաար հարդ տէֆինէլէրի իրապի,
վէ մուհաֆազալը սասալի վէ իսթիրանէթը աւմէ ուզուսա տէֆալինի մէզպու-
րէնին պիր մուալլէնթի լազըմ կէլալի հալաւ, ճիւմէսինին պու ուզուս
պիրլիքտէ սալ վէ զալլէթ իլլէմէլէրի իշին, զօմանտանպարա թալիմաթը միւզ-
թազիլէ իթաար մաստէլէրնաւն իպարէթ իտէտէ, պու մազուլէ ֆէսաաալին իս-
սիս էսաա օլան Պօսնա վէ շէրտէք իթթիլալընն թէսքինի շարէսինն պազըլ-
մաալընա, թէտապիլի մէշրուշտէն տաթի մէմուլ օլունան նէֆ ու ֆալիտէ
տէրնէի մաթիւսպտէ կէթրիւմէլէնէի տէ մէշրանտա սոր :

«Պունանան պգտէմ տաթի Նեկուսմբեր ՅՈ թարիլի իլէ վազի օլան իլը
տալլէնամէ իլէ աաթի պէօլիք տէվլէթլէր պիլ իթթիֆազ իսթիշարէ իտէ-
րէք, բօլիթիգանա նէլէթի հաղընին մուհաֆազալը իլէ պէրապէր, Պօսնա
վէ շէրտէք աւալիսի հազգընտա ըսլաւաթը սահիշէ իսթիշալլէն տաթի սարֆը
էֆըսար իթմիշլէր իսթի :

«Իմաթի, պու իրի մազտէտին հուսուլինէ քնաֆի Պապը Ալիտէն տաթի
ճիւտի պիր ըսլաւաթ ֆիլիլի մաթիւս օլունտուղունտան, Պապը Ալի տաթի
պու արդուսա մուվաֆապաթլէ, տէրաւթը թանպիմ օլան ըսլաւաթըն հագի-
ղէթէն մէվլիլի ինրայէ վաղ օլունաւաղըն տաթի պէնալլէ, պիրէր սիւրէթի-
նի տաթի բէամէն գապինէթլէրէ թէպիլի իլլէտի :

«Պու պապտէ տէվլէթլէր տաթի նէմ Պապը Ալինին ըսլաւաթ թահիւաա-
թընն ինրապըն պիր նէվի նէզարէթ իթմէք իւզրէ պիր հազգը մանէվի է-
աթինիպ, նէմ տէ իսնան կիրուշինին վէ պու տէպէպաւն զուհուրա կէլէն մու-
հանթիլէրին թէքը սիլաւ իլէ իտանէլէրնէ ալտէթ իտէրէք, պու պապտէ
տէվլէթէ մուալլէնթի իթմէք իշին, անլէրի մէճպուր իթմէք ֆէրալիլի իլէ
մէֆրուզ պուլունտուլար :

«Ղաթին պու ըսլաւաթ լալիշէի էստէն ճիւմէ թէրաֆընտան գապուլ
օլունտուղու հալաւ, ինրաաա իրի մուսանաաթ զուհուր իթթի, իթթիլալ կի-
րուշի իտաաա իթթի քի, էւրօքանըն ճիւտի վէ մաաթի պիր քէֆալէթի օլ-
մաալընա, Պապը Ալիտէն վաա օլունան ըսլաւաթա էմին օլամալը, շիւնքի
պու պապտէ թէճրիպէլէրիպիզ վար տէտիլէր, Պապը Ալի տաթի իտաաա իթ-
թի քի, զօրպալար պէօլլէ սիլաւը օլարապ էօթէտէ պէրտէ կէզալէքնէ վէ
մուհանթիլէր իտանէլէրնէ ալտէթ իթմէթիքնէ, մէմէքէթին թանպիմաթը մաա-

տէթէն գաղղի օլաճայաճաղ ըտը : Վէ պու միւճատէլէ Նէնկեաճընտա , թէրա-
ֆէյն խուսումէթի տէ էլտէն պրազմադրար :

Ճեմաթ , սէքիզ մահաճն պէրու տէճամ իտէն չու հալը շուրիշ վէ իխթի-
լալ Թիւրքիսթանըն ախէր մահալլէրինէ տախի սիրայէթ իթմէնէ պաշլասը ,
Խալամ ահալիսի չու գիլիմաճէ պուլունտու քի , Պապը Ալի մահալա Խարօթանըն
թապիլիզինտէն տալալը թալահաթը մալիւմէյի Եալլընըզ սիրէթը դահիրէտէ դա-
պուլ խուսալ , պաթընտա ճիտտէն ինքաաքնա մէլլ վէ բազպէթ կէօսթէրմէնէ-
ճէք իտի՞ , Պու մազուլէ պիր էֆէքեար , պիր թաղըմ մէզնէպ վէ բօլթիթիզ
հիսալէրի գաղղալթըպ , Նէմ Սէլանիք մազաալը ֆաճիլէսինէ վէ Նէմ տէ մահալը
ապիրէտէ թահրիքի էզհանը տալլիյի մուճիպ օլտու :

Ճիմաթի տալա չիւպնէ օլունամաղ քի , կէրէք Պօնա վէ շէրսէքտէ վէ կէ-
րէք Արուզ վէ Գարատաղտա տա պու թաաաթիպ հիսթի պլլ մուզապէլէ գաղղա-
րըզ վէ թաշըպ տա , էզհանը ումումիէյի թուզեան տէրճէսինտէ թահրէք իթմէսին :

Պիր վաղթը տապիշտէ , գօնա պիր շէհրտէ , գաղթա միւզթէտիր օլա-
մայան պիր հիւքիւմէթին կէօգիւ էօնիւնտէ , կիւնաթիւզ վաղթը էճնէպի գօնա-
լօսալըն խտամ օլունապիլմէսի , օլ թէրաֆէ էհալթիսինի գիհնիսի օ տէրճէ պիր
թէլաշա տիւշիւրմիւշիւտի քի , պու գաաար վաղթթաան պէրու վաղի օլան
խուսումաթման միւթէլէսիր օլուպ , հիտտէթ քէսպ իտէն Խալամալըն աթթըզ
խալթիտահն տաղթանմալըքնա ինանմաղ վէ թէպիմ օլմաղ գաղղի տէլիլ իտի :

Պու հալ տէճամ իթմէ , տուէլը մուաղզամանըն պլթիթէվասսիթ թէս-
քինինէ սալ ու իզտամ իթիթիլալ Նէր թէրաֆը տախի ալէվիթի իտէնէքտի :

Ճեմաթ , Պապը Ալի իլէ տուէլ պէյնինտէ գաղղաթիլը օլան թէտապիլթին
ճիտտէն վէ թէքմիլէն ինքա օլունաղը հաղգընտա պիր շէքք վէ չիւպնէ պը-
րազմանալ իշիւն , պաղը քէֆալէթ ինտալը էլլէմ տիր , Պիտէն ալէլա Պապը
Ալիյի Խարթա մուվաճէնէսինտէ միւթաթիւտ օլտուզու թէտապիլթի մէվըրի ին-
րայէ իցաթ իթմէնէ մէնպուր իթմէք իշիւն , Նէր վաղթթաան գիտտէ պիր իպ-
րամ չիմաթ լաղըմ աղը :

Վէ պունա պիր մուգտտտէմէ օլաբաղ իւշ իրքէրաթիր գապինէթիլէրի ,
իթթիթիթաղ իլէ տախի թէզաթիւտ պուլան գուվլթիլէրինի իպրաղ իտէրէք , Ի-
քի ալ իշիւն օլտուն պիր միւթաթէք իթմէսինէ Պապը Ալիյի մէնպուր իթմէլի
աթիլէր :

Պու միւտտէթը միւթաթէքտէ Խարթանըն քէնաթիլէրինի իպրաղ իթմէք-
տէ օլտուզու աքնանէթին ֆիլիլիպթընը կէօսթիլէրէք , իթթիլալ կիւսահնի տէ
մուհանթիլին տէ իաքեաթ իթմէք գապիլ օլապիլթի : Գարատաղ վէ Արուզա տա-
խի իպրամ իտէպիլթիլ քի , պու իաաթի սուլու տապիլէ մանի օլանաղ պիր
հալ վէ հարէքթտէ պուլունմաալընար , Պապը Ալի տախի մէնպուր օլունապի-
լթի քի թահթը թահիւտինտէ օլան բաղահաթը պիր աճ էվլէլ գուվլթէն ֆիլի-
լէ կէթիլթին : Վէ պու վէնճ իլէ Պապը Ալի իլէ շէրսէք վէ Պօնա վէֆիլլէրի
պէյնինտէ , պունալըն թէրաֆընտան պէհան օլունան վէ միւզաթէրէնէ շայան
կէօրիւնէն էսաա իւզէրինէ , տաղթուտան տաղթուտա պիր միւքեալէմ տէ միւ-
քին օլապիլթի :

Ճաաար մէզքիւրէ շունարտան իպարէթ տիր .

1. Մուհամմեդյան ամուսնի խնդիրը խան է վերաբերել Բաղդադին, ինչպես
իշխան, լազըմ կելին քեթեպեղին ճանիարի միջոցով ինքնուրույն վերաբերել
վե քիսայ ֆայլի, իսկ պիլին ճեղքեղին Բաղդադի քաղաքի միջոցով վերաբերել
2. Սահմանը գոմարեթի պու. մազալե ինքնուրույն 30 նոթապահատու գիրք
օլուսանի վե բա-
մուսալին ճիստան թանգան վե ինքնուրույն նազըմ օլուսանի միջոցով
վե թե գոմարեթի ինքնուրույն խնդիրը խան է վերաբերել Բաղդադին, ինչպես
իշխան, լազըմ կելին քեթեպեղին ճանիարի միջոցով ինքնուրույն վերաբերել
3. Ազդեթին պիլ վե Բաղդադին ինքնուրույն խան է վերաբերել Բաղդադին, ինչպես
իշխան, լազըմ կելին քեթեպեղին ճանիարի միջոցով ինքնուրույն վերաբերել
4. Միջոցով խանի ամուսնի խնդիրը կիսով, ինքնուրույն խան է վերաբերել Բաղդադին, ինչպես
իշխան, լազըմ կելին քեթեպեղին ճանիարի միջոցով ինքնուրույն վերաբերել
5. Ազդեթին պիլ վե Բաղդադին ինքնուրույն խան է վերաբերել Բաղդադին, ինչպես
իշխան, լազըմ կելին քեթեպեղին ճանիարի միջոցով ինքնուրույն վերաբերել

«Տուէլլը մուսաղլաճանքն իսպխանէն զէ իզթիսապրանէն մուսալէնէթի իլէ, պու. էնաս իւզլէնէն իթթիսֆազ դապիլ զլուպ տա մէսէլէ թէպիլէբէզիբ զլուբազ, կէրէք մուհաննիթիլին արիւնթի զէ կէրէք միւ. իւթէլիթի. զամիսոն ազալաբըն ինթիլիսապը իլէ, մաստէ գաւփլէտէն ֆիլիլէ կէթիթիլիսիքտէ, իաստիլ միւսալէնէն հազգընտա կէրէլի կիպիլ պիլը մէսաֆէ գաթի իտիլմէն զլուբ :

«Լազարին անվելթելովն հեանքը մանասուսուս օլանս պու մաստեղի մուհին մեռն ասրփ ինձայգլերի հինմթ վէ դայսթի տղր էշէն միւֆիտ օլամայարտոյ , միւստեթը միւֆիտըթ ինդղղա պուլսթ իան , սուէլը միւլաննին էֆեհարը շու տուր օր շու ասփիթի սեփ վէ ինձիմինն մշյասն զիւմէք իւղրէ , միւս ասլէշէր ումուսմինն մուհաֆաղասը ուղլունս լաղըմ կէլէն թէլասպիթի մուսէսփրէնին ինթիխաղը պաղղնտա , եալընդ մուսմէլտթը տիւլումայելէրի քիֆայթ ինձմայեան , րէսփ տղր ինթիֆտղն թասաղի լաղըմ կէլէնք տիւր »

Մայիսին երբ մեզնե՛ն գաւառը, Ննկիլիզա՛ն մաւառս սալլըր պէ՛տիսք ա՛ն վի-
լէթիւէր վէ՛ էն է՛վ վէ՛լ Ֆրանսիոյ իշպու Ֆելլին նօթատընս մաւա՛րագա՛մ իյլ-
տալիէր ։ Ննկիլիզ ա՛ն իւր հալընըզ գապուլ ի՛թմէտի, իլլս պու ինթիլալ կի-
րաւնի ի՛ն է՛վ իյզ վէ՛ թա՛րիք իտի՛նի պի՛ր նօթա օլաուղունստն, բէտա վէ՛ ձէր՝
տալի իթտի ։

Տեղեկութեան բեք ազգը պիր մուամմէէն խախ պու, վէ Բուսիաներն թաւրիզի դադապընը մուաճիպ օլաուզտան մասաւա, ֆօնէթ Անարապանին նօթաւընը Ննկի- լիզ դապաուլ խաուպ ալ, Պիղմարլըն բարմազը օլան պիր նօթալը դապաուլ իթ- մէյիպ ճէրճ տախի իթմէսի, Ալէմանիպ ալէվլէթինէ պիր պէօլիւք թաւրիզ օա- նըլաւ: Պիղմարիզ սէս չըգարմաւը, լաւին պունտան ախալը ինթիլիպսի իլլան, Բուսիա իլէ օլան թապիի իթթիթիպալը պու. բօլթիթիզա բէզապլէթինի ճիւնթիլլէ տաւա գիատէ թէյնիա իլլէաի:

Օ վաղըքմ Բնկիլիդին պու հարեքէմինի կէօրէնդէր, իշլէր պու տէրճէնէ կէլտիքտէն սօղրա, արթըզ Բնկիլիդին աէ Օսմանը տէվլէթի իլէ պէրապէր Բուսիայա իլանը հարալ խոճէյինէ հիշ շիւպհէ խոճէղլէր խաի, լաքին Բնկիլիդ գապինէմինին, սօղրատան կէօսթէրտիյի կէվշէքլէք, պու իլք մուամէլէնէ ճէվապ վիթմէտիյինտէն, տախիրտէն վէ խարրոնտան Բնկիլիդի թայիպ խոճիլէր բէք չօզ օլտու. հաթթա չօզլարը սա մուհարէպէնին զուհուրինէ սէպէպը միւսթմադիլ, Բնկիլիդին պու Պէրլին նօթատնը գապուլ իթմէմնի տիր տէյիպ, մէսուրլէթի տէ Բնկիլիդ գապինէթի իւզէրինէ աթմապ իսթէրլէր. լաքին պու-րալարը տահա սօղրա եազըրլանապ թարիխլէրին հիւքմ խոճէյի պիր մատտէ տիր, չէր նէ հալ իսէ, Բնկիլիդ գապուլ իթմէտի տէյի օ պիր տէվլէթլէր տէ պու նօթատան սարֆը նազար իթմէյիպ, հաթթա Մայիսին 30 ունտա Ալէմ-նիս, Բուսիա, Ֆրանսա, Աւսթրիա վէ Եթալիա սէֆիդլէրի պիրէր նօթա իլէ պուհու. Պապը Ալիյէ թագաւոր խոճէք օլտուղլարը կիւնիւն իլք ազշամըսը եա-նի Մայիսին 23 ունտու կիճէտի Ասիթանէտէ պիր ինզըրլապ վէ թէպէտաւրիւ սալթմանաթ վազի օլուպ, թէլէթիլիլ լազըմ կէլտի :

ՊՈՒԼԿԱՐ ՄՈՒԳԱԹԷԼԷՍԻ

Իշպու մուհարէպէ թարիթիսիդ մուգատտէմէսինին էն մուհիմ վէ միւշքիլ ֆըզըրար պու Պուլկար մուգաթէլէտի մատտէյի ֆաճիլէտի տիր :

Չիւնքի պըրապալըմ տախիլէն պուհատան հասըլ օլան խարապաթը ճէսի-մէյի, կէրէք Բնկիլիթէրրատա վիւքէլալը հազըրէյի տէվիրմէք իւզըր զըյամ ի-տէն մուխալիթ կիւրուհի, վէ կէրէք սալըր մէմալիքլէրտէ տէվլէթը Ալիյէ ա-լէյինէ իմալը տէսիտէ իսէն ֆէստապլէրլէր պուհու. այնը ֆըրտաթ տատ իսէ-րէք, հիստաքըզ գազիթիպլէր, բէսալէլէր, նութգլար վէ վէսալիթի սալիլէ իլէ պուհու. օ տէրճէ մուպալապա վէ թանթանա իլէ ալմէ նէշը վէ իլան իթ-տիլէր քի, էզհանը ուսուսիլէյի տէվլէթը Ալիյէ ալէյինէ թահրիպ խոճիտիլէր տէլէմէյիպ :

Պու նէ պարապարըզ, պու նէ վահշիլլէք տէյի Էւրօքատա պիր ֆիզան վէ ֆէրեստ արը պաշլատը. թահրիպաթը սէֆարէթլէրէ բէմէն էնր օլուհուտ. տէֆա տէֆա մէմուրլար, գաթիսթըլար թային օլուհուտ, թէլէթ օլան նու-ֆուս ալթմըշ պլնտէն վէ եանան խանէլէր մն իքի պլնտէն պաշլալըպ, իւշ պլնէ վէ պէշ եիւզէ գատար թէնպիլ զըլընտը. ֆազաթ հալա լազըր վէճի ի-լէ սահիհի ազնաշըլտոյըպ, եաթատ ազնամապ իսթէնիլմէյիպ, պու լէք իւ-զէրիսիլտէն թէքթիլ գալըրըրլամատը :

Պուլկարիսթմանտ հիշ թէլէթը նուֆուս օլմատը տէյիլ, հիշ քէօյլէր գա-սապալար եանըպ խարապ օլմատը տէյիլ, լաքին նէ սէպէպէ վէ քիսին թահ-րիդի իլէ օլտու : Պուրալարը տահա շիմտի ազնաշըլտապ, ֆազաթ պուհու-րն իշինտէ մալիւմ վէ միւսպիթ օլան շէյլէր տէ օլտուգուհատան, եալընըզ պուհարատան պահա խոթիլ :

Օրթատա պիր Պուլկարիսթման լազըրտըր վար, լաքին պու կիւնքի կիւն Պուլկարիսթման տէյի էօյլէ պիր մահաուտ վիլայէթ եօզ տուր. հալա հիյնի հա-

ճէթատէ Պուլկարիսթանաւ պիր հուսուտ թայեթի լազրթ կէտէ, բէք չօզ միւշ-
քիլաթ շէքիլիպ պէթիթ տէ գապիլ օլաւնայանազ արք :

Չիւնքի էնլը ժողրաֆիլանըն պիր թաղըմը եալընըղ Թուհա իլէ Պալզան-
լար արասընտա օլան արադիլի Պուլկարիսթանաւ սայար, պիր թաղըմը Պալզան-
րը կէշիպ Էսթրնէյէ գատար կէթիլլըր, տիկէր պիր թաղըմը տահա զիյատէ
զարպա մէլլ խաթալ, Սօֆիա, Բաղարճըղ, Չիլիպէյէ գատար Պուլկարիսթան
ատա իտէր :

Պու պապտէ Բուս իլէ Պուլկար պէշնիտէ տէ պիր աղիմ միւնազատ վար,
Բուսլար Սօֆիա, Չիլիպէ, Էսթրնէ վէ ճիլարլարընը Պուլկարիսթանաւ ատա իթ-
մէլիպ, Էսկի Սուհանիսթանըն պիր զըթասը ատա իտէլլէր. հալ պու քի օրա-
լարատա Բուստան զիյատէ Պուլկար թէմէթքիւն իթիսիլնտէն, Պուլկարլար
տա օրալարըմը Պուլկարիսթանաւ տաիլլ ատա իտէլլէր, վէ իշին իլէրիւսինի
աղնամազ իշին պու պիր խաթըրտա գալանձօղ շէշ տիր :

Պուլկարլարըն իթթիլալընա քիմէր թարաֆընտան չալըլլարըղը, նէ վա-
զըթտան պէրու վէ նէրէլէրտէն թարիլօղ օլուհուսուզլարը ճիւմէյէ ժալիւս տիր :
Պանա շէրտէք իթթիլալը, Սըրպ վէ Գարատաղ հարէթթէրինին Պուլկարլարա
տա տիրայէթ իտէմէլինէ քիմաէ շիւպէն իթմէղ խաթ. լաքին աճմէնին մէմուլի
Թուհա իլէ Պալզանլար արասընտաքի Պուլկարլարտան զուհուր իտէր զըյասը
խաթ, շիւնքի սարը Պուլկարիսթան օրաղարը խաթ. հալ պու քի Պուլկարլարըն
էն իլք վէ էն շէտա խանըր Պալզանլարըն խարիճինտէ Թաթար-Բաղարճըղը
ճիլարլարընտա օլան Սթիլուզ վէ Սթիլլիշ գատապալարընտան պաշլատը քի
զիյատէ Բուսիսթան սայըլլըր խաթ, նէթէքիմ Պուլկարիսթան :

Վէ շիւնքի մուգատտէմա պազը տիրլամաթլար միւքիալմաթընտա Պուլ-
կարիսթան սէսնպէթի կէշաթիքաէ, Բուսլարըն պուրալարը տա Պուլկարիսթան
ատա իթթիլլէրի աղնալըլըն օլուհուսուսան, խանըն տա մահգա իլք Էփէլ
պուրալարտան պաշլամալ Բուսիա տէսիտէլլինէ համ օլուհուսու. շիւնքի Պալ-
զան իլէ Թուհա արասընտա օլան Պուլկարլար գաթէն էլատ խաթէր. նիհայէթ
շու Պուլկարիսթան իթթիլալընը զուհուրի Պուքըշ վէ Պէլկրատ վէ Բուսիա
գօթիթէլլէրի իշի օլուհուսու վէ Սըրպ վէ Գարատաղտան վէ սայըր գօթիթէլլէր-
տէն տէ թէշվիլ օլուհուսուզու. շիւպէնիպ իտէ տէ, 1864 աճմէնիտէն պէրու
օրալարա խաթան իթթիլլէն շէրէթպէրտէն վէ սայըր պազը խաշարաթտան
կէթիլլէն Էսթրնէ խաշարաթթ, վէ մէմուրին վէ զապըթանը մահայիլէնին տէ
պուլկարա օլան զարուրի եա իթթիլլարի իզմաղլէրի տէ, մէգըիւր ֆէսատարշէ
գօթիթէլլէրինէ գօլալլըր գիրթէտիլլէր աճմէնիլլ :

Լաքին թարիլիսիլ Պուլկարիսթան թարիլի օլուհուսուսան, պուլկար-
տան սարֆը նազար իտէլլիլ, նու գտտար քի, իթթիլալ եալընըղ մահալը նէ-
շաթը օլան շէրտէք վէ Պանատա գալալարը, կէրէք իլք Էփէլ Գարատաղը-
լարըն վէ Սըրպլարըն, վէ կէրէք սօղրատան Բուսիանըն միւտաթէլլէսի սէպէ-
պի իլէ զուհուրա կէլէն իւպու սոն մահարէպէ զուհուր իտէմէղ խաթ, վէ պու
ճիւմէլլէ մութթատար թարիլիսինի ետգանաղըմըղ շու Բուսիա տէֆէրինին սարը
սէպէպի Պուլկարիսթան օլուհուսուսան, պու սէպէպի տէ իշպու մուգատտէ-
մէմուրաւ անտէն պահ իթմէմէթաէ գապիլ տէիլլ խաթ, իմաթի նէ գատար միւսըն
իտէ, պէր վէճըր աթի մութթատարէն թարիլի իտէլլիլ :

Իլք իթթիլալ ալամէթի 1876 աճմէնի Նիսան ալընտա Չիլիպէ Թաթար-

Բազարճըրընըն շրմալ թարաֆընտա օլան Ոթուզ քէօյ վէ Աթրէիշա քէօյինտէ նիւմայան օլտու : Պիր թաղըմ վահիլէր թօքլանըպ կէօյա պիր Պուլիար գրալը ինթիխապ իթիօլէր : վէ գըղլար մէքթէպինտէ ուսթալըզ իտէն պիր գըղ տա կիւյա գըղալիշա օլտու : Պուլիարթիթանըն էսկի տլամթի օլան հալաղըլը տալան իլէ միւղէնէն պիր թաղըմ շաղգալարը , նէրէտէն թէտարիք իթիօլէր իտէ էօթէտէ պէրուտէ կիլիմալէ պաշլատարար , պիր թաղըմը տէլմէ չաթմա թիւֆէնք վէ պըլաղար սիւահանըպ , աղտնտան թօքլար հարաթլար : գըրգ պին Ղուս աաքէրի Պալգանլարտա կիլիմալիպ , իշարէթ իթիօլէրէն իմտատա կէլէնէքլէր տէյի տէլլալլար չաղըրլար : Պիւմ քի հիթի հանէթտէ էպինի հաղարտա , սօղրա մէրմէրտէն հարանաղ տէյի իլանլար տաղըթիլլար :

Պու մազուլէ խալալաթմա պիր չօղ տնմաղլար ալտանըպ սիւահըլ օլարազ պէշ երւզ գատարը պիր եէրէ կէլաթտէ հօղարթի զիք օլունան իքի քէօյէ հիւնիւմ խիւպ իքի երւզ գատար գարը էրքէք Նալամ ահալտինի խտամ իթիօլէր , վէ պիր գօլու տա շրմէնսըֆէր իւղէրինէ կէլիպ , Պէլօլա սթաօսնունու հաղըպ խարապ իթիօլէր :

Պուլիարթիթանաթի Նալամլար ֆէնտ թէլաշտ տիւշիւպ , Աթմանպօլտա տա ֆէնտ պիր վէլլէլէ հարըլ օլտու , Պուլիարթիթանաթի Նալամլար էօյլէ զանն իտէրլէր իտի քի , նէ գատար Պուլիար վար իտէ ալաղլանըպ , նէ գատար Նալամ վար իտէ քէսիպ պիթիթէնէքլէր , Աթմանպօլտա տա պիլիւն Պուլիարլարըն Աթմանպօլ գարուտունտաթ գօրպա գալգանաղլարը թէվաթուր պուլտու :

Էկէր խուսուաթի իլէ շրմէնսըֆէրտէ հաղըր օլտուղու էնիլաէն Աթմանպօլտան սէրիան պիր գաշ թաղուր նիլսամ տաթէրի գօշաուրուլալըրտ տէրլէր , պաղը մուհարթիլլէր , պու իթիթիլալ գըղըլճըմ պիր պարտազ աու իլէ սէօնէպիլլտի , լաթին արտ արտա կէլէն թէլաշըլ թէլէկրաթլար իշի գաղարթըպ տաթէր կիտինէնէտէք օրալարտա պուլունան Պաշըպօղուզ վէ Չէրքէսլէր իլէ մուհաֆաղա խիլմէսի էսր օլունտու տէնիր : պիր պաշպա լիփալէթէ տաթի նաղարէն , պու պիր գաշ քէօյ ինթիխալընտ ֆէվիլէտտէ պիր չիտտէթ կէօթիէրիլմաթի հոլտէ ինթիխալըն ճէման պիր տնտէ պիլիւն Պուլիարթիթանա սիւրայէթ իտէնէյի հիտ օլունտուղունտան , արթըպ չար նաշար վէ խախ նախահ պէօյլէ պիր չիտտէթէ մէնպուր օլունտու տա տէնիր :

Պիր քէրրէ պու խաշարաթ մազուլէլէրի սիւահա տալրանտըղլարն արթըպ նէ զան տէօթիլէնէյի մէլտանտա իտի : Պաղը Ալիտէն էն սօղրա թալին օլունան պէօյիք գօթիթօն նուֆուս գայաթընը իւշ պին պէշ երւզէ գատար թէնգիլ իթիօլ տիր : Ննկիլիզ թէֆթիշ մէմուրլարը օն իքի պինտէն աշաղը տէյիլ տիր տէրլէր : զաղէթալար նաթըլ քի տէսթը ալթիօշ պինէ գատար մուպաղաթ իթիօլէր : Ֆրանսըպ սէֆարէթինտէն Բարիսէ հաղըլան թահրիթաթտա թէլէֆ օլան նուֆուս օն պէշ պինտէն երիմ պինտէտէք պալիզ օլուր տէյի հաղըլը տըր :

Լաթին կէրէք Նալամլին վէ կէրէք Պուլիարլարըն թէլէֆի հաղըլնտա վաղի օլան պու հիտաղլար հէպ թալամին նէվինտէն տիր : Չիւնֆի օ գարիշալալըպ արտաընտա էօթիլէ պէրուլէ գաշըպ սօղրա կէլէնլէր տէ Էվալիտէ պու մաղթուլլէրին հիտաղընտ տաթիլ իտիօլ տիր : պու գըրաղըլլար Աղաթնա գատար սիւրաթու , վէ Ղարպտան Նարգա գատար սիւրայէթ իտիւպ , Ֆիլպէ վէ Թալար-Բաղարճըրըն տանձաղլարընտան Նալամլա վէ կանպօլու տանձաղլարըն գատար հաթըլըր : Պիր Անմէտ սղա իլէ Նէվէթիլ քաշա վէ սաղըր պիր թաղըմ

ասքերի բաշարար վէ Լաիրնէ վալխանին խմի զաղէթալարտաւ եազըլար, նախդար տա սէօյլէնաի, վէ սիւֆէրա թարաֆընտան միւնէրընա թարֆըրաթ վէ իսթարաթըր րէսմիյէտ տաիի սէպէպ օլտու :

Անճազ պու մազուլէ վուգուաթլար մուհարէպէլը հազըրէնին մուգատտէմաթըր օլտուգուշտան, պու հիֆեսպէմիգաէ պուշտան գիաաէ թաֆսիլաթ գապիլ տէյիլ տիր :

Չիւնքի մատտէ մազթուլ վէ խարապաթըն ազ եա չօզ, հազդ եա նա հազդ օլմաւընտա տէյիլ տիր, իլլա ումոււ մլալլարա վէ պիւթիւն իշրօրօտա օլան ֆէզգէլաաէ տուի թէյաթիւաաէ տիր :

Լւրօրօանըն հէր թէյաաֆընտաւ սաքըն օլան մլալլար վէ սայլըր միլլէթլէր տաիի միւպալազա իլէ նէշր օլուշան պու մազուլէ րիֆայաթըր ֆաճիլէնին քիզպ ու սրհէթիւնի արամայըպ տէհէթէ կրիթթար օլտուլար, վէ էֆէսարըր աւնէ զազապըր, Սաճանըր ալէհիւնէ թարֆիզ օլուշտու :

Ղըրլին նօթաւընտան սօնրա, Սաճանըրա միւթէվէճնի հալընըզ պիր Ենկիլիզ գալմըշ իքլին, օ տալի օ պիր տէվէթլէր իլէ պըլէյապ, Երթաթիւաշարըն էմիլիէթի վէ պիր տաւա պու մազուլէ վաշիլիէթիւն միւմթին օլամաւաար իլին, տէվէթաւն քէֆալէթ իսթէհէնըր իլէ պէլապէր պուլուշտու, վէ իշ հալընըզ Պօճաա վէ Հէրսէք վիլայէթլէրիւաաէ գալմայըպ, Պուլկարթիւն տաիի պուշարա իրալէ օլուշտու : Պու ճիհէթլէ Լւրօրօանըն թալէպ իթտիի ըսլահաթ իլէ տէվէթըր Ալիլէնին իթա իտէնէք իսթիազաթըն արաար կիթաիքճէ աշըրար վէ պէօլէաիւ, վէ օ տէրէնէհէ կէլսի քի, արթըզ պիլա մուհարէպէ թէպիլիէրէզիր օլանաղըր մուհալ գապիլիւաէն իաի :

Ճիւսիլէթ միւնաթիլէթի իլէ արթըզ Արըպ վէ Դարատաղըն տա խուտումաթըր մաթիթաէ գալմաւաար, պուշար տա սիլահալ հէմճիւա վէ հէմճիլէպլէրինին ախըր ինթիգամընա գալըլըպ, պուշարըն արգաւընա տա Բուսիա հէթիշաի վէ քեսթիթի մուհարթլըրլին թազրիթի իւզըն, մատտէ հալընըզ Հէրսէք վէ Պօճաա գալտա մուհարէպէ օլամալահազ իքլին, մուհարէպէնէ աարլ սէպէպ Պուլկարար օլմուշ օլուպ, պու մուհարէպէնին նէթիճէսի նէ օլանազ օլտա, պուշտան նէլաթ իտէնէք խայըր վէ շիրր Պուլկար միլլէթի իւզլըրինէ հաալ օլուշտաազ արը :

Իշպու Պուլկար շուրիլինին զուշուրիւաաէն անճազ պէշ օն կիւն սօղրա Աթիւաաէ վուգու պուլան ինզըլապ, վէ Սուլթան Ազիլին խալի իլէ Սուլթան Մուրաաըն ճիւլուաա վուգու պուլուպ, պուշարըն տաիի մուհարէպէ հիֆեսպէսի խարթիւնաաէ վէգալիի տաիլիլէտէն օլմազ հաալալ իլէ պու գաաարըզ զիթը իլէ իթթիֆա օլուշուր :

ՍԸՐՊ ՎԷ ԳԱՐԱՏԱՂ

Առաջին Առարկանը ձևաբանական (օրինակը աշակերանէ պիր միտմանի մէտերրէթ օրտու. էրթաֆը Դահանէլէրին թաաաւմի Նիմէթը իապրիէնի իէէնչըրեա կիրուհինէ նաաիա նաֆլը ումումի Նիմէթի իհաան պուպուլուապ, ալթը հաֆթա վաաէ վիրիւաի, վէ աէվըր սաաըղաա մէվուտ օլան ձիւմէի ըալաաթըն միւքէմէլէն իհաաաթը տաաիա թէըրաթ վաա օլուհաաու :

Հայ պաւ քի պունասն աղտւո՛ր Բանէ՛ր Անպարտի նոյնաբ քէ սիւֆէրայը
էննէպէքի իպրամը իքէ հուսուլս կէլէնէք ըլլաւնէթը զորպալար իէկալիմէ քես-
ֆի կէսրմէ տիգըլըրնաւն, զարիննաւն զուհուք իտէն պաւ մաղաւթ մէլախաւն
առաւ հէկալէի ուննը իիթիպար իթմէլիպ, հիշ պիքի տալընէի սիւթ ալաւաթիս
սուխաւ իթմէտի ։

Պետ. ձևովել ինչ պիւր թէրափառան Պապը Ալի ալթը հաֆթա թաթիլի հարպ խոտայ, տիկեր թէրափառան էջըրա կիրուհն Դարասաղ մէ Սըրսըն նիւմայան օլան հարժըթ մէ մուալլենթէրքինէ մունկազըր օլտուգլարընսան, պիւր էքի ալ գասաթ թապիկ պիւր թաթիլ հարպ օլտու :

Զախէն Հէրսէք իրենկարգուն նըֆ նըպըֆա տախիզ օւնէ Սըրպպար վէ Գա-
րառապըլլըր Ըպը : պը մննաֆիպէլէ Սըրպպա տա Գառառապա տա գանլըր գայ-
նամալա պաշլամըլ օլուպ , չու թախիլաւն օննրա իլը թիւֆէնք թախլամա-
պընտա , պընլարըն տա գորպալար իլէ պիլլըլչմիս չիւպէնիզ խի : Պու հալ ,
Պապըր Ալինին հաղարը արզգաթընտան գուրթուլամաւեանաղընտան , պիլ թէ-
րաֆտան թէտարթիւթը սէֆէրլէնէ իլտամ օլունարալ , սիկէր թէրաֆտան
Ֆուհն 8 թարիխ իլէ Սապրադամ Բիւշոի Բաշա կէրէք Գարառապ վէ կէրէք
Սըրպ քըննլէրինէ չու մապալէ պիլէր թէլէկըաֆ իւրառուրառ :

« Պատեր Ալի, մէջհուստ օրան պուննա իժէտարիքեալմը հապայելնիդ մու-
« զմաննէնտնտէ արթըզ պիզպայտ տուրամազ, իմաի նէ մազաէտէ մէպնի պու-
« իժէտարիքեալմտա պուլունտուղունուղուն իշղահալմը լաղըմ տոր քի, մէյա-
« նէմիղտէ տէրքեադ օրան խալիսէթէ պիր տէրթէ արիզ օյմատուն : »

Արդոյ Բրէնաի Միւսն, քեանքիւնի թէտարթքեանթընը պիտ իննսպը միւտա-
ֆաա համյ խառւայ, չաւ պէճճ իլէ թէպրիլէի գիմմէթ իյլէմէք իսթէաի :

« Զեբաճեդերին , Արեւուստադարն մէ սայրր պաշը պօղուգարն թաառ-
ս տիցաթընտան , մէ պունչարրն միւսէլլան օարապ հուտուտուսուգու թէնա-
ս մուգ իթմէլէրէնտէն , մէմալլէրի Արրուլիէ պիր վաղըթ ապիւմ օլամաըպ , հաթ-
ս թա հիւքիւսմէթիւմ թէրաֆընտան կէրէք հէմնիւար վալիւրէ մէ կէրէք Պապը
ս Ալիյէ տաիւրն աղ շիքնայէթէր օլուհմաընշ րաը , Հաթթա պու շիքնայէթէր
ս իւզէրինն Պապը Ալի Ֆայիշ պէլի միւֆէթթիշ թային իթմիշ օլուուգուհտան ,
ս թէրաֆընդտան տաիւր մէքնայէթէն միւրայա Որէսպօլիշ միւֆէթթիշ թային

« օրունաութ . պունդարքն րաբօրթօտունաան , թէլէկրաֆը Ալիւլէրնաւ պէհան
« օրունան թատրուադուն իլը էվիլէ անկը թէրաֆտան զուհուր իթափի մա-
« լիւմ օյանաղընտան թազարաֆնէ մունթաղըրում , իշթիքեա վագի օլուր օյմաղ .
« հուսուաւէ ինտիրաֆիթ աքէթի տին կէրի ալաւմ . յիմաի մունաֆազայա մէ-
« մուր օյանդարտան մաաաա հուսուաաա պիր Սըրայ աքէթի տափի եօզ տուր .
« պունուն մուղայիրի աաաքիրի Շահանէ ֆըրզալալար Նալա քէնտի մէվլիլէրին-
« տէ տուրուեօրլար , վէ Սըրայիթանը պիր տէմիր չէնպէր իշնէ ալընլար ալըր .
« պու հալ էզանը ածմէնէ օլ տէրէնէ պիր ֆիւթուր իլլա իթմիշ տիր քի ,
« պիւթիւն Սըրայիթանտա թինարէթ վէ Նիրֆէթ քապիլ օլամայօր , Պիր թէ-
« րաֆտան ալթը ալտան պէրու զուհուր խաուպ , Սըրայիթան հուսուալարքնա
« զաաար վարաա օլան պիր իթիթիլալ , տիկէր թէրաֆտան Նիզամօղ պիր թա-
« քըմ խաշարաթ Նէմնիլար ալաղիլէրէ միւթէմաաի թէարթուզ իտէրէք զան
« վէ աթէշ տաշմազաա օլուաղըր , վէ Նիրպէթ աաաքիրի Շահանէ իլէ տափի
« հուսուալարքմըքն թէնափ օլունաալ , ումուլի միլլէթ մէնթիթիլիլն ալղ-
« զաթէնը տաթէթ խաուպ , Սըրայիթանըն էմնիլէթիթի Նիւքիւմթիթի սըրալըր .
« իտէրէք , պունա լաղըմ կէլէն վաապիթի տափի ետիմէ թէալիւ իթմիշ տիր »

Գարատաղ Բրէնտի Նիզօլա (Նիքիթա) , Սաարազաթնն թէլէկրաֆընա վա-
զաա Նաղիքեանէ պիր ճէվապ վիրաթի իսէ տէ , օ տափի Գարատաղ հուսուաթ-
նէ թէրաքիւմ իտէն աաաքիրի Շահանէտէն իշթիքեա իթափ :

Անճաղ Սըրայ իլէ Գարատաղ պէլնիմաւ , ախէթը թէարթուղի վէ թէա-
ֆիթիտէ պիր խաֆի աճանաւ օլուաղու մալիւմ իսէ տէ , Պապը Ալի պունու-
պիլմէմէղիքեանէ կէլէրէք , Գարատաղա իլթիթիթիլլան պիր Նամէ եաղըւպ , զայ-
լէլը հաղըրէ տէֆ օլունաութաա Գարատաղ Նաղընտա պաշգաւա վէ խալի-
սանէ մուամլէ օլունաաղընը տափի պէհան իթափ :

Պու ճիւմէ իլէ , Նէ Գարատաղ վէ Նէ Սըրայ թէարթիքեաթը հարպիլտէն
ֆարթիլ օլամաալար ւ Պէլիլաաաաա պիր խթիլըրաղը տափիլի ալըրլալ աղճէ թօր-
լանաաղա պաշլանալ , Նէմ մէմուրլարըն մաալը թէլնիլ օլունաութ , Նէմ Նիւա
թայֆէտի միւնէվէրաթէնը իսնէի հարպիլտէ մաղաթընտա խաղնէնէ թէալիւմ
իթափ . պու հալաթ ախէթըրալը էմնէպիլէնի իթաարաթը տափի մուհաթի օլու-
մալըպ , աղչամա սապահա հարպ զուհուրինէ ալէմ մունթաղըր օլամաաա իսի :

Սըրայ պէլի Միլան , Սըրայ օրտուլարքնա վազաա Բէթրօպուրիկաա Նաղար-
տան ախէմիւշ , Փաղաթ զաթէն Բուս միլլէթիմաւն օլան մէնէրալ Չէրնայէֆի
պաշ զօմանտան Նասալ իթմիշ օլուաղանտան , կէրէք պու վէ կէրէք եւիլլէր-
նէ Բուս կէմնիլլիլէրին Սըրաա վիրուս իթմիւս , վէ կէրէք Սըրայն զաաֆը-
նա Նաղարէն Սամանը տէվլէթիլլէ եալընըպ պաշընա ուղարշմաալ մէմուլ օլու-
մաաալ , Բուսիթանըն Սըրաա մուսլէնէթ իտէեօր օլուաղունա տանէի օ տէրէ-
նէ իսկեաթ իթաթի քի , Բուսլար հալա պունուն ինքեաղընտա իտէլէր տէ , պու
իթիլաաա մաշվ օլամաալ :

1876 Յունիսին 22 սինտէ Բրէնա Միլան Պապը Ալիյէ է-Յէմէ-Բէմ մաղա-
մաղաթընտա պիր թաշրիլաթ իլէ պիր մէմուրու մախաուս կէմնալաթի ,

Փաշրիլաթը մէքէիւրէնին պաղը ֆըզրալարը , պէր վէնըր աթի թէրնէմ
օլունութ :

« Սըրայ հուսուաութնա քիւլլիլէթիլի Սամանը աքէթի թէրաքիւմ իթափ-

բիւրի . Հիւսէյն Աթի բաշանդն միւրապը պու խոի քի . թա Անաստու իշէ-
րիւննտէն վէ վաշի խաշարաթ նէվնտէն օլան Քիւրաշէրի տէ ճէլպ վէ պաշը
պօզուպար . Չէրքէտէր վէ Արնուուպար իշէ պիլքէշաթիպ Սըրպիպը եազմա
վէ թալան իթաթիւն , իշթէ շիմաթ պաշուսն սէմթէսի կէօրիւլմէէ պաշլա-
տը : Պու ինանն գանդնա սուսամըշ եապմնիլէր , պիթիւն հուսուսուսուգու-
լէվիլիպ , Պուկարիթմնասա կէօրիւլն վաշիյաթը Սըրպտա տա իթմէէէ հա-
զըր սըրլար : Պէօլլէ պիթ մուխաթարա մուփաճէնէնտէ արթըզ Աթիթմնէէէ
պիթ մէմարու մախուս կէմնտէրմէէէ հաճէթ կէօրէմէմ . խմաթ սօզրուսան
սօզրուսա Չաթը հաղթէթը սէտարէթ քէնաշիլէրինէ միւրաճաթ խաթիթ քի .
էն գիտաթ արգու իթաթիլիմ հիւսնիս իթիլիգան պիլա վաճէթա պէթիթիլաթ հա-
սըլ օլուսն :

«Հաթիթա պու իթիլիգանն հիւսնի հուսուլու իշիւն , կիւն պէ կիւն ճէ-
սամէթ քէսպ իտէրէք , հէր թէրաթը ալէվիլի իտէն չու իթիթիլալն սէպէպը
ասլիսինի . Չաթը Ֆէխաթիթաթմաթ լէրինէ արզ ու պէսան իթմէք իսթէրիմ :

«Պօսնա վէ Հէրաթ անալիս , տէրպէլլէրին մէզպիթ վէ թաաաթիւս-
թընա , վէ մէմարինն սուի իսթիմարաթընա արթըզ թաւամաթիլ իտէմէէէրէք ,
տէֆա տէֆա էլլնտէ սիլաշի մուգալմէմէթ մէնպուր օլուս . չիւնքի թաւամ-
միւլ կէլմէզ պիթ հալ օլուսուգու տմէլէ մալիւմ խաթ :

«Պու հարէքէթէրին հէր պիթի էֆքեսարա սօզուսուպ վէ դապարթիլպ ,
անալինն թաաաաապաշուս . թաթիլիլ իլլէտիքաթն մասաա , հէմ Պապը Ալլիլի
պիթ թազըմ դալլէրէէ կիթիթիթար խաուպ . հէմ տէ դապիթ ու բապիթ զըմնըն-
տա պիթ թազըմ թէտապիլի չէպիտէէէ մէնպուր իտէկէրաթիւնտէն , պազապը
տապիլի Էրօրարա պիթէր նէնի մուխաթարա քէլաա իտէր խաթ :

«Պէօլլէ պիթ հալ ումումէ մուղիթր խաթ տէ , հէմնիվալլըզ վէ հէր նէվի
մէնաթիլի միւթէգապիլլինն Ֆէսիթին մուճիպ օլուսալը ճիւթիլլէրէ Սըրպա տա-
հա գիտաթ մուղիթր խաթ :

«Էն գիտաթ տապիլի վազըթիլարընտա տաթի , Պօսնա մէմարլարընն պի-
ղիթ իշէ Հէրաթ վէ Պօսնա անալիննն հէր նէվի միւնասէպաթընա տիւրլիւ
տիւրլիւ մուսմնասաթ հապը իթաթիլլէրինտէն , Պապը Ալլիլէ տէֆա տէֆա շի-
քէնպէթէր օլուսնաշուսու . պիթ թազըմ թիւճճար , զէտաթիքար վէ գիւր-
րարիլզ վէլէվ նիզամը թէգքէրէրէրէ կէտլէրինտէ օլուսուգու , վէ մէտալիշի մախ-
սուսէլլէրինն բալէթի իշիւն օլ թէրաթիլարա ալլիթի իթաթիլլէրի հարաթ , եա
մաւպուս օլուրլար , եա պէս մաաալլէրէ կէօրիւլլէր , եա տա սօլուլուրլար ,
վէ չօզ տէֆա տա խաթ օլուսուրլար ըար , վէ էօլլէ տալլիլզ սէպէպլէր իշէ
քի , վալիլլէրի հիշ պիթ վալլիթ իսպաթընա դապըր օլուսալար :

«Խմաթ Սըրպ թէպաալարընտան օլուպ , հասպէլ մաթարաթ Պօսնա վէ
Հէրաթ վիլալթիլլէրինէ եօրնուլալ խաթիլլէր նէ սէրպէթիլլէրինէ , նէ մալին ,
վէ նէ տէ ճապընա էմնիլլէթ գարմասըզընտան , չու սօն սէնէլլէրաթ Սըրպըն թի-
ճարէթի օլ տէրէճէ րէնէտար օլուս քի , էվէլլէր բալին վէ ճէտաթիլլէր նա-
զարէն հիշ մազալնընա թէնգիլ օլուսնաշ օլուս :

«Էւալն Սըրպիթիթանն թաւամաթիլ իթաթիլ մէշազաթ եալլըրզ պու
կիւգաթն տէլիլ խաթ . պիլզէ հէմնիվար օլան Ոսմանը Էկալթիլլէրինտէ պիթ իխ-
թիլալ զուսուր իթաթիլ կիպի , պուսուս Սըրպ անալիսինէ օլան թէլլիլիլ դալլէթ
քէտէրնաք ըար . հէր քէս իշիլմէ կիւսնիւնէ պազաթարպ , խաթէմնը գալպէ

կիրիֆիմար օլուրտու, զինելը գապարդայ թէ՛նափուզէ մէջ իմ փութելինաւն, հիւքիւմէթիմ աղբը զայլելէրէ կիրիֆիմար օլուրտու :

«Գիր թաղբո՛ւ չըրջարդայ մուհանթիւրէր Արքայիմ անա ֆիրար խոււպ . հիւքիւմէթի մէ ահայիյի մէ ֆազլա մէսարիֆէ տիւշար խաւրլէր խի : Հուսուտալարտա օլան թաարրիւղլէր կիւն պէ կիւն թէքէտփիւր իմ մէքտէ խի . նիկեաւն պանարբըղը վուրուպ էօլախրիւրլէր, էքսէրիյա նիզամ միւֆտէզլէրլինի մէ պէրապէր ալարտա, եաղմանըար եխրիւքիւ խաւրլէր, վէ քէոյլէրէ գատար տախուլ վէ զատալ խաւրլէր, տապարար սիւրիւպ կէօթիւրիւրլէր վէ էթրաֆը աթէշէ վիրիպ գաթիւր նուֆուտա գատար ճիւրաթ խաւրլէր խի :

«Պու մազուլէ թէ՛նափուզանէ հարէքէթլէր, մուհաֆազայր ճան վէ մալլէրի իշիւն ահայիմիդի սիւաշանմայա մէճպուր խոււպ, զրտաթ վէ թիճարէթլէրլինէ մանի օլուր, վէ իմ իմաա տախի մահլ օլուրտու » :

Իմ ֆամիլուտա Բրէնա Միլան, շու թանհապէ շայան շարէլի կէօթիւրլէր խի Սադարգամա :

«Պուսու շարէ, Արքայիմ անրն դուգվի աքթիլէմիլին հէմ մէմալիքի Սուսանիլէ վէ հէմ Արքայիմ ան խրգմէթլէրլինէ պիլիքթաէ իթիֆուտամ իլէ հաարլ օլուպլէր : Արքայ աքթիլի պու կիւնքի իթիֆալ կիրուհինն ճինսինաւն օլուպ, զօրպալարըն էքսէրի անլլի ճան աթարազ գապուլ խաւրլէր . իմաի Չաթը ֆէ-խամէթարֆաթլէրլինէ պէնան խալրիմ քի, կէրէք տէվլէթը Ալիլէնին վէ կէրէք Իմարէթ իմիդլին մէհաֆիլինն իթիֆուտալի աքթիլիմիդլին պու խըզմէթէ թայլինի իլէ հաարլ օլապիլէ մէլինաւն, պէն պու էֆքեարա թապի օլմայա գարար վիրմիլիմա » :

Պու իմարիւրաթ իլէ Արքայն մաթլուպուսուտան պաշպա պիր շէյ ալմաշլու-մազ ըար . իլլա Պուսնա վէ Հէրաէքին Արքայա թէպլիմի, պու հալաէ աթմըզ պու-նա մէվապ պէքէմէք տախի ապէա խի :

« Գարատաղ Բրէնաի, Պապը Ալիլէ տաւա աշըզ սէօզ սէօլլէմէնէ մէսարէթ խոււպ :

« Հաապէլ իմապ Գարատաղ մէմալիքիմիդ իւզէրինէ միւթլեմաի միւսթէվլի օլան մուխաթարաթ, վէ մուալլեթլէրլինի թալէպէ հազըր օլան էյալաթըն նէթիմէնի նամալիւմ պիր մուհարէպէաւն կէօթմէքտէ օլուտգլարը խաաարաթ, աթմըզ պիր տաղիզէ ֆէվթ իմ մէնէրէք, պէնի պիր մուամէլէրի գաթիլէնէ մէճպուր խի » : տէլի Սադարգամ հազրէթլէրլինէ մէվապ վիրաի :

Յուլիան պիրմուտ Բրէնա Միլան Ալէքսինաշ օրտուկեաւրնա կէլիպ, Արքայ միլլէթլինէ պիր իլանմամէ նէշր իմի, մաալի Սամանլըրն հաթէթլէրլինաւն նաշը մուհարէպէնէ մէճպուր օլմաար օլուպ, պուսուն իլէ պէրապէր Պուսնազլարըն, Հէրաէքիլէրլին, վէ Գարատաղ, Պուլիար վէ Սուսանիլէրլին քէնաիլինէ մուալլեթլէրլին իալմէքլէրլինի տէ պէնանաւն իպարէթ խի :

Արքայ ահայիաի մէման պիր պուշուզ միլեւն, վէ Գարատաղ ահայիաի իալ մէման իւշ երիւզ երիմի պին նուֆուս հիսապ օլուտուր . նիւայէթ պու հիսապ-աան երիւզա երիմի պէշ զիտալ տէ օլաար, եինէ լպիր շէյ տէլի խի : Պու խուրաէպին իլէ կէթրիւլէպիլի քի իմարէթ, զօնաման Սամանլը տէվլէթի իլէ ուղրաշմազ ճիննէթլինաւն դուրթուլտաարար :

Երապէսիպ Արքայն էվիայը ումուրու Սամանլըն դուարէթ վէ միքնէթլինաւն լաղըզ վէ՛ն իլէ իապէրտար տէլի խիլէր : Արքայըար էաի սէնէլիք

խախտանքներն կէվէլիւց, Արքայաւորն խախտելունս թիւ օլան Միւօշ Սպէնօ-վիշ վագթընն Արքայաւոր տէլիլ խախտէր : Միւօշուն վագթընտաւ պիւթին Արքայխախտն պիւ օրմանլըգ օլուպ, շիմախ խախտ օրմանլըգըն չօղու գրաւաթ խախտարունա խախտիլ օլունաւա շօլուպարընտան, Արքայ մէմալիքինին մուհաֆազաթ օ վագթըլար կիպի գօլայ օլանալանալ ըտր :

Օսմանլուտա պիւր սէնէալէն պէրու բաշարըգ սինկիթմանլարտաւ պուլունան էշգրես կիրունի իլէ պաշա չըգամաղըղնտան, Արքայար քէնախիլէրի կիպի պիւր նիգամ տաքէրլէրի իլէ հիշ պաշա չըգամալ գանն խախտէր խախտ :

Օսմանլուտա բարա սաւ հօլ, տաքէրալ հօլ գանն խախտէր խախտ, Ետնաւնիլէրալէն Պուլիարլարտան խախտաւ պէլքէրլէրալի ջի, Ետնաւնիլէր անալարընտան Արքայա խախտ տօղար, Պուլիարլար խախտ սն տէֆա պաշալարուն կէլէն Ֆէլաքէլլէրալէն մահլ օլանալ տէրլէնսինէ կէլիւց, սէպէրինի պիլէ չըգարտանալ օլունալլար ըտր :

Օսմանլը խախտ Արքայ հուտուտինէ տէրաղալ կիւղ կիրալ պին տաքէր սէվգ իթախ, կէնա, խաղէ վէ մունթաղամ պիւր տաքէր, տին վէ տէվլէթ զայրէթի իլէ մէլուֆ վէ պաշաղար Ֆրըգալար : Պունուն նէթիւնէսինին նէ օլունաղընը քէնֆ իթմէք, Արքայաւորն տէֆա տէֆա մաղլուպլիլթինէ պէլքէլմէլի տէ հաւնէթ պրաղամալ խախտ :

ԳԱՐԱՏԱՂ ՄՈՒՀԱՐԵՊԵԼԷՐԻ

Գարատաղլար նէ հարըլ նէ հարմաղլը, կիրալ պին տաքէր սիւանլաղլար, վէ իլք էվիլ քէնախիլէրի քէնախ հուտուալարընը իլքի մահալտէն թէնալուլ իթախիլէր :

Պիրիալ չըմալ թէրաֆընտաւ Հէրալէք ճիւլէթինէ, տիկէրի ճէնուլ թէրաֆընտաւ Արնաւուալուլ ճիւլէթինէ : Բրէնա Նիգօլա Հէրալէք թէրաֆընտաւ պուլունուլ, Հէրալէք մաղարըր օլան Մօսթար չէհրինէ գատար կիլմէք խախտին տէ խախտ - իլքիննի գօլ Գարատաղըն էթէլլինալ Բօսթիլիա գատաղաղընը վուրուլ, պունա մուլաֆիֆալ օլաւղու հալտէ Շօղարալաղալ կիրալ ճէնալի :

Օսմանլը թէրաֆընտան Գարատաղ իլքէրինէ իլք էվիլ պէլօլիք պիւր հաղըրըլ կէօրիլմէլիւց, նիգամանն գիտալ Արնաւուալար վէ պաշը պօղուղլար կէօրիլմէլիւց խախտ :

Յուլիս 11 տէ Սալիմ պօղաղընտա Սէլիմ բաշա ուֆալ, Փաղաթ չէախ պիւր մուհարէ պէ իլք իպթիտա Գարատաղլարը պօղուլ, քէնախիլ նէ վէսինէ կիրալի Յուլիս 16 վէ 17 տէ իլքի մուհարէպէտէ տաշա կինէ Սէլիմ բաշա Գարատաղլարը պօղուլ : խախտ պունլար Հէրալէք վիլալթիլինի թէրք խախտ, տաղլարընա չէթիլմէնէ պաշալաղլար, վէ Ահմա Մուլիթար բաշա պունլարըն հօլունալ քէնալէք խախտիլ :

Շըմալ թէրաֆընտա Յուլիս 28 տէ Օսմանլը տաքէրի, պիրի Սէլիմ բաշա, տիկէրի Օսման բաշա վէ տիկէրի ինթիլաթ օլարալ իւշ գօլ օրաւար : Փաղաթ Գարատաղլար իլքի կէնիլլէր խախտ, պու իւշ գօլ տախի Գարատաղլար :

լարտան պօզուլտուլար, Աւիմ բաշա շէֆա օլտու, Օսման բաշա հարպ եւ-
սիրի օլտու վէ գայանլարըն ճիւմէտի Պիւլք վէ Քրէպինիէ թէրաֆընա շէքի-
տիլէր. պունուն իւզլըինէ Գարաաաղլըլար տաղլարընա սփտիթ իթմէյիւ, զօլ
զօլ տաղլարըլար: Աղօսթի օսուն պիրինտ Մուխթար բաշա Քրէպինեւտէն չը-
զըպ Գարաաաղլ աւքէրինի ետըլպ կէշմէք իսթէտի իտէ տէ գապիլ օլտմաթը:

Ճէնուպ թէրաֆընտա Բօտկօրիշա ճիւպընտա լաւնդաթի Գարաաաղլըլար
Օսմանըլ աւքէրի իլէ չաթլըլըպ, Մէտան գալէսին իտէ տէ գապիլ օլտմաթը,
Օսմանըլար պու գալէտէն պէշ տէֆա տըլարը ուղըսըլպ պէշինտէ տէ կէրի շէ-
քիլմէլէ մէնպուր օլտուլար: Ինչպէլթ Մահմաւ բաշա աղօսթի օսուն 14 իւնտէ
պու թէրաֆըլարտա Գարաաաղլըլար իլէ պիր պէշիլք մուհարէպէլէ թուխտ-
չուպ տէ օրթ պինտէն զիլտաթ թէլէլէթ վէրէրէք թէլքաթիլ պօզուլտու:

Իստի Մուխթար բաշա մէնպուր օլտու Պօսնաաաթի Նիզամ աւքէրինի
Գարաաաղլ հուտուաթին ճէլպ իթմէլէ: Աղօսթա 30 ունտա ճէլաթէտաթին բաշա
Պօսնաաաթին Քրէպինիլէլէ ելթիլտի: Աեպաների 3 տէն 12 սինէ գաաաթը չըմու-
տա երնէ բէրաքէնտէ տաղ մուհարէպէլէրի օլտու. կեա՛ր պիր թէրաֆ, կեա՛ր
օ պիր թէրաֆ գալիպ եա մաղլուպ օլտրապ:

Ճէնուպտա Մահմաւ բաշանըն ետրինէ Տէրվիշ բաշա զօսմանտան օլտուպ,
Գարաաաղլըլարը տաղլարընա գաաաթը գօլալամաղ իւզըն Քիթէրի թէրաֆընա
հիւճիւմ իթմի, Քիւզպթ պօզուլտու վէ լքի եա իւշ պինթ լէլֆաթ տա օ վէրտի:

Աեպաների 11 տէ թէքար հիւճիւմ թէքար պօզուլտուպ: Պունուն իւ-
զէրինէ մէնպուրի պիր թաթիլ օլտուպ, Մուխթար բաշա պու վէսիլէ իլէ նէ
գաաաթը տաթիլ թօրլալապիլաթ իտէ թօրլըլըպ Ասալար թէրաֆըլարընտա իս-
թիլքեաճաթի ետըլը, լաքին Գարաաաղլըլար տա թէլտարիլթիլ պուլունմաաթը-
լար: Հոկտեմբեր 9 ունտա ըն պիթը տաթի մուհարէպէ վազի օլտրապ, Մուխ-
թար բաշա հէր մէլիլէրտէն կէրի շէքիլմէլէ մէնպուր օլտու: Գարաաաղլը-
լարըն զօսմանտանը Միթար Պիւլօվ իտի քի տնէլէ Լուպինիլէրէ կիտուպ, վէ պու
գաաապալը եաղըլպ Մուխթար բաշանըն արղաւընը քէտնէլէ չալըլըլը: Լաքին
Բօտկօրիշա թէրաֆընտա տա երնէ օ կիւնլէրտէ Տէրվիշ բաշա պիր գաշ մու-
հարէպէտէ Գարաաաղլըլարը պօզտու: Լաքին Հոկտեմբեր 10 ունտա Գարաաաղ-
լըլար երնէ իսթիլ չըզըպ, Տէրվիշ բաշալը հէմ եանտան հէմ անընտան ժու-
րաթաղ տնէլէ կէրի շէքիլմէլէ մէնպուր իթմիլէր:

Հոկտեմբեր 14 տէ Օսմանըլար թէքար պօզուլտուպ, Սըուզ գալէսինէ
գաաաթը գօլալամաթըլար, վէ Հոկտեմբեր 20 սինտէ Մէտան գալէսի Գարաաաղ-
լըլարըն էլլինէ կէշաթ: Պունտան սօնրա Գարաաաղլըլար, Սըրպըլար իլէ պիրլէ-
շէպիլմէլէլէր իտի, լաքին մուհարէպէլին իթիմաթի տա եաղլաշիշը ըտը:

Պու տըլըլը, իլէրուտէ նաղլ օլունանաղ իքի ալըլը միւթտըլէլէ իսթիլ
կէլտի, վէ պու միւթաթէլէ Լանաւընտա Տէրվիշ բաշա Եղօաթըլա շէքիլիւպ,
Գարաաաղլըլարտաթի Բօտկօրիշալը մուհաթիլէ իթմէլէ հիլթիլնտէ պուլունտուլար:

Ելունաթլ պու տէ օրթ մա՛ր գարֆընտա օլուն մուհարէպէլէր, տէ օքիլլէն
գանլար հիշ պիր շէլէ ետրումալըպ, իքի թէրաֆա տա պէլհիւտէ քիւլլի թէ-
լէֆտէն պաշպա պիր շէլ հաթլ իտէմէլի:

ՍԸՐՊ ՄՈՒՀԱՐԷՊԵԼԵՐԻ

Արքայ տաքէրինէ պաշ գօմանտան օլան ճէնէրայ Չէրնայէֆ, էկէր կէրէք քէնտի գուզլէթինի վէ կէրէք գարշըրնտա օլան Օսմանը գուզլէթինի էյիտէն քէշֆ խէպիլմիշ օլայըտը, եպլընդ պիր թէտպիր գուլլանապիրխտի. օ քի տաքէրինի դօլ գօլ տաղըթմայըպ, իլլա ճիւղէտինի պիր նօզթմայա ճէմ խտէրէք, Նօվի-Բաղարաան հիւճուժ խտուպ Կարատաղլըլար իլէ պիրլէշմէլի խտի : Յ ժաղըթ Օսմանըլարըն իխթիլաթընը քէտիպ, շէրսէք վէ պէլքիմ Պօննա տա գօրպալարըն գապթընտա գալապիրխտի խտի :

Չէրնայէֆ պօւնուէ մուղայիրի Արքայլարըն օ գատար կիւնլիւք իլէ թօրաաղլարը սէքսէն տօղսան պին տաքէրի տէօրթ գօլա թազսիմ իթտի : (Արքայտա նիզամ աաքէրի օլարտազ անճազ եիրօթի պին տաքէր վար ըտը, գուտուրուրէտիֆ վէ տաքէրի միլլիէլէրի խտի :)

Պիրինճիսի, շարզ թէրաթընտա Չայշարտա միրալայ Լէմանին գօմանտա սընտա : (Վխտին թէրաթը)

Կթինճիսի, պաթը թէրաթընտա Տրինա նէշրի քէնարընտա ճէնէրայ Բանգօ Ալիսիէի գօմանտա սընտա : (Պօննա թէրաթը)

Խչիւնճիսիսի, պաթը լօտօս թէրաթընտա Կափօրտա ճէնէրայ Չախ գօմանտա սընտա : (Գօսօվա թէրաթը)

Տէօրաինճիսիսիսի, ճէնէրայ Չէրնայէֆ քէնտի գօմանտա սընտա ալըպ, Նիշ վէ Սօֆիա թէրաթընտա եիրաիւնէճէքտի :

Արքայ իւմէրայը աաքէրիլէտի վէ գապթընտը պու թէրթիպտէն տալա խօշնուտ օլաւատըլար. շիւնքի պու թէրթիպ Արքայտան խէ Պուլկարլարա վէ տալարտան Բուսլարա պիր խըզմէթ խտի. կիւեա Պուլկարիսթան գրալլըղընըն իւտա սընտա պիր պաշլանընըն օլանաղըտը, պու սէպէպտէն նաշը Արքայ գօմանտա սընտըլար Չէրնայէֆէ խաւժ օլաւալար, վէ էմրէրինին իծրասընտա սօուգ վէ կէվլէք տալրանալար, օ գատարատաք քի, մուհարէպէէ պաշլանաղըտան ըն կիւն սօնրա Օսման բաշա (Բլէֆաւաքի) Չայշարը գապթ իթտի. Ալիսիսիշ Պօննա թէրաթըլարընտա պօզուլու. Չախ Կափօրտա պօզուլուպ կէրի գօվալանտը վէ Խարալանտը. նիշայէթ Չէրնայէֆիսէ օլ էմնատ Սէրաարը էքրէմօլան Ապալուլ Քէրիմ բաշա պօզուպ, Սօֆիա վէ Վխտին թէրաթըլարըն տաղրու իլէրլէմիշ օլան աաքէրինին ճիւղէտինի հուտուտան իլէրի աթտը :

Պու իլը սէֆէրլէրտէ Արքայ աաքէրինին վէ Չէրնայէֆին նէ օլաւալարը աղնալըլար, Օսմանը աաքէրինէ վէ գօմանտանլարընտա նիպէթլէ գրետա կէլմէզ տէրէնէտէ աշաղը շէլէր օլաւալարընտան, հիշ պիր երտէ տախի քէնտի մէմալիքլէրի տէրուինտէ պիր մուվաթթապիլէթէ միւզթէտիր օլաւալար. Օսմանը գօմանտանլարը խէ Արքայլարը հուտուալարընտան իլէրի գօվալանտա գանաաթ իթմէլիպ, իլլա Արքայիսթընտը պաւըպ Պէլկրատա գատար իլէրիլէմէլէ գարար վիրաիլէր. շիւնքի շէրսէք վէ Պօննա իխթիլալը օլաւալա տա, Օսմանը

տա պիր մէտիւ էի թէ Սրբայր ժուրուպ, Պէլկրատ գալէսինն էլլէրինտէն ալմադ թասափուրու չօղտան պէքի վար բար :

Պէլկրատա կիտէնէք էն գրասա եօլ, Մօրափա նէրինին քէնարարը խօի, պու նէնր Սրբայրէմաննն հէմէն թա օրթաարնտան կէչիպ, պու մէմէքէթի ի-քիյէ պէօլէր :

Լաքին պու նէրին քէնարարը պիւա մուհաֆազա պրազըլմայրպ, հաթ-թա իքի խաթթը մուհաֆազաւր վար բար, էօնտէ Ալէքսինալ գալէլէրի մէ տա-հա արդատա մէթին թապեալար իլէ միւսթա՛քէմ Տէլիկրատ պօղազը, Պու ի-քի խաթթը մուհաֆազա տաթի մէգգիւր Մօրափա նէրինին սաղ թէրաֆընտա խօի :

Ապտիւլ Քէրիմ բաշա, պու իքի ճէսիմ խաթթը մուհաֆազալը զօր-լամազտան էփէլ, սաղ թէրաֆընտա օլան Սրբայրն Լէչիանին ֆըրդասընտան էմին օլմազ իսթէտի, Պու ֆըրդաննն Չէրնայէֆ ֆըրդասը իլէ օլան իիթիլա-թը, Թիսօզ նէրի քէնարընտա օլան Չայշար իլէ Ալէքսինալ ճատտէսի իւղէ-րինտէ խօի, քի Գընեաղէվաշ նամ միւսթա՛քէմ պիր պէլտէն կէչէր խօի, իմօի իլք էփէլ պու Գընեաղէվաշ պէլտէսինն զապթընա գարար վէրիլտի :

Սաման բաշա (Բլէշնատաքի) Չայշարը ալան աաքէրի տաթի մայէթինէ ա-լարազ Լէչիանն ֆըրդասընն էօնինն կէրիլէնէքաի. իմօի Նիշտէ օլան Սա-մանը օրտուտու իքի ֆըրդայա թաղսիմ օլունուպ, Գընեաղէվաշ իւղէրինէ սէփք օլունտու. (պու Գընեաղէվաշն էսկի խաթի կաւրկուսէվաշ օլտուղուն-տան, պազը խարթալարտա պու իսմ իլէ հազըլը տըր,)

Յուլիսին 28-29 ուննու կիւնիւ պիրիննի ֆըրդա Անձա Էյուպ բաշա գօ-մանտարնտա օլարազ, Սրբայրն կրամտա գասապասը ճիւլարնտան հուտու-տու թէնափուզ խօիւպ իլէրիլէմէյէ պաշլատը, Օ կիւն էօյլէ վազթը Հաֆըզ բաշա գօմանտարնտա օլան Սամանընն էօն գօլու ալթը սասաթ մուհարէպէ իտէրէք, Սրբայրը նէր թուլտուլարը մէփիտէն կէրիլէ գօփալատը, վէ նէր նէ գատար Սրբայր օ կէնէ Տէրփէնտէ արղընալար իտէ տէ, էրթէսի կիւնիւ Սամանըլար օրպա տա եթիշաբէլէրինտէն, պիր թիւֆէնք տաթի պօշալլմա-լարազ Տէրփէնտի տէ թաիլիյէ իթիլէր :

Օ կիւնիւ հանի Յուլիսին 30 ունտա Սիւլէյման բաշա իքիննի գօլու իս-թիւնալ իտէրէք հուտուտա Բանտիրօյ պօղազընը զօրալըպ վէ կէչիպ, էր-թէսի կիւն 31 թէմուզտա Անձա Էյուպ բաշա իլէ պիրիլէտի, վէ հէտի սա-աթ մուհարէպէ իտէրէք Թիսն նէրի քէնարընտա նէ գատար երէքսէք թէրէ-լէր վար իտէ, էլէ կէչիքաի :

Սամանը աաքէրի ֆէփէլտաւ մէթանէթէ ճանտիրարնէ չայընը օլտու-ղունտան Թիսօզ նէրինի իսրար իթմէք թէտարիքաթը կէօրիւլէրէք, աաքէրէ իքի կիւն արամ իթիլիլտի, վէ Ազօթօսուն իւչիւննի կիւնիւ թէքրար մու-հարէպէյէ պաշլանըպ, Սրբայր թէքրար պօզուլտուլար :

Մն պէշ կիւն զարֆընտա Սամանընն բէրաքէնտէ վէ միւֆրէզէ գօլա-րնա նէր թարաֆտան հարէքէթ էմօի վէրիլիպ պիր նօզթայա թօրաթարըլտը վէ օլ վէնէ իլէ Մօրափա նէրի քէնարընա թէրաքիւմ իտէն Սամանը աաքէրի երէզ պինէ պալիզ օլտու :

Իմօի Ազօթօսուն 48 ինտէ թէքրար խուսուսէթէ պաշլանըպ, Էյուպ բաշա էլլէ պին աաքէր պաշլընտա օլարազ Սրբայր օրտուտունտա սօլ ճէնարնա

եազլաչար իսէ տէ , իբի կիւն եւիքսէք թէրէրտէն վէ տէրին տէրէրտէն կէչ-
մեհէ մէնպուր օլուպ , պու հարէքթիտ Սամանլը աքէրինին մէթանէթի հիւմ-
լէնի միւթէհայիր իթտի , աննապ պիրէր բարչա սօղան էքմէք վէ սու իլէ գուվ-
վէթ ալարապ , իբի կիւն ազչամա գատար եւիքիւտիլէր : Պատէհու էյուպ
բաշա Աղօսթօսուն 20 , 21 , 22 վէ 23 իւնիւ կիւնլէրի տայիմա մուփաֆիա-
գիլէթիէ մուհարէպէհէ տվամ իթտի : լաքին 24 իւնիւ կիւնի ֆէզէլատէ պիր
չըթապլա տաւա իլէրի ալիլաքմ տէրքէն , խայր թէլէֆաթիւս պոզուլուպ եւ-
րինտէ աուրուպա մէնպուր օլուպ , վէ պու մուփազգաթ պիր մաղլուպիլթիւտէն
Արապլար պէօլիւք պիր մուգաֆֆէրիլթի գաղանաքզ զանն իթտիլէր :

Սամանլընն միւրտար , պու թէրաֆտան Ալէքսինալ իւզէրինէ եւիքիւ-
մէքտի : լաքին խայր միւշքիւլաթ վէ բաշարրգա տիւչար օլաճաղարընը քէչֆ
խտէքէք , բլանը տէչիւտիլթիլէր :

Ալէքսինալ բիշկեանընտա օլան քեաֆֆէի Արապ իսթիքեմամաթը , Մօրա-
վա նէրինին սաղ քէնարընտա խոթ : չիւնքի Արապլար , Սամանլընն սօլ թէրա-
ֆա կէչէպիլէնէլինի խաթըրա կէթիթմէֆիլէր խոթ : Սամանլը իսէ սօլա կէչիպ
վէ էօնիւտէ արթըզ պիր մուսանաթպ պուլաճաշանաղընտան , սօլտան աղլըն-
Ալէկրատ իւզէրինէ եւիքիւմէհէ դարար գիրտի :

Պու հիւմիլ իլէ Սամանլընն սաղտան սօլա կէչմէսի տէ , գօլապ վէ մու-
խաթիսարաք պիր մուսամէլէ տէլիլ խոթ :

Իւնիւքի Արապ աքէրի , սաղապն սօլա թօր իլէ տէօլէպիլթիլէր խոթ , օն-
տան սօնրա եօլլար տար վէ պօզուպ օլուպ , թօրլարն նաղլընտէ բէք չօզ
միւշքիլաթ վէ թէլիլթէ տախի վար խոթ , հաթիւն էն պէօլիւք մուխաթարա
պուլաճա խոթ քի , պէօլէ պիր ճէսիմ օրաուճուճ սաղտան սօլա կէչմէթինի
Չէրնայէֆ տուչիմալը խոթ , եօզա էօնլէրինէ կէրիլթիլ խոթ :

Սնուն իլիւն Սամանլըլար սաղտա օլան մուհարէպէլէրինի մէն իթմէյիպ ,
կէօսթէրիչ իլիւն Աղօսթօսուն 25 , 26 , 27 , 28 վէ 29 ռեճու կիւնլէրի տայի-
մա Արապլար իլէ մուհարէպէհէ պուլուճուպ , պիր թէրաֆտան տա սաղա կէ-
չիեօր օլառաղարընը պէլլի իթմէտիլէր :

Ամէտ էյուպ բաշա , Սուրօվազ գարիլէսինին իւթ թէրաֆընտան Մօ-
րաֆա նէրի իւզէրինէ իբի քէօրթիւ աթարապ , սաղ թէրաֆա օրաուճուճ
կէլիթմէքտէ օլուճն , Ալի Սայիպ բաշա աախի Նիշտէն աճէլէ օն պէչ եիրոֆ
պին աքէր կէթիլթտէքէ , Արապլար իլէ սաղ թէրաֆտա ուղրաշմազա խոթ ,
Արապլար իսէ գարչլարընտա օն օն պէչ պին աքէր օլաուղուճու խայալ տա-
խի խտէլէյիպ , հալա Ամէտ էյուպ բաշա աքէրի իլէ տէօլիւշիւլիւշօր զանն
խտէրլէր խոթ : Պիր ազ սօնրա Ալի Սայիպ բաշա տա Մօրաֆալը կէչիպ Ամէտ
էյուպ բաշա իլէ պիրլէտի , վէ Մօրաֆա նէրի արաաքնտա օլան պիր միւսէլ-
լէս (իւշ քէօլ) մէզըրի գապթ իթտիլէր :

Աճայիպի պուլաճա քի , Չէրնայէֆ պու տէրէնէ ճէսամէթի օլան պիր հարապ
հարէքթիլինի կէօրէմէտի , վէ Աղօսթօս 30 վէ 31 թարիլի իլէ Ռէլիմատա Լա-
թամազօլտա պու հափաթիս թէլէկրաֆլար իլէ թէլփաթուր օլուպ տուրուքէն ,
վէ պիւթիլին էլարա խապէրտար օլմուշ իթն , Չէրնայէֆ քէօր քէօրուճա վէ
հէր շէյաճն պիլանալէր օլարապ , մէզիլէրինտէ ֆիլթուրաուզ տուրմազա խոթ :

Լաքին Սեպտեմբերին պիրինտէ Սամանլըտան քիւլլիթիլա աքէրին սօլա
կէչալիլնտէն խապէրտար օլաուղտա , Սամանլը սօլտան կէչիպ վէ Պէլկրատ

ալրայ, արգասքնը քէսէպիլիր օլտուղունտան վէսվէսէ խտէրէք, Սըրայ ապէ-
րինին քիւլլիսինի պէրապէր ալրայ, օ տա Մօրապանըն սօլունա կէշտի քի, Ե-
յուպ բաշայը մէքա խուպ իլէրիլէթմէսին, լաքին Ձէրնայէթ կէլուպ եէթի-
շիննէյէտէք, Սամանլըլար սօլ թէրաֆտա էն ալա վէ մէթին մէվիլէրի դապթ
իթմէշլէր խաի, խանի արգալարըն պու մէվիլէրէ վիրէրէք երպլէրինի Ձէր-
նայէթէ չէվիրտիլէր, պու հալտէ պիր նիմ տայրէ իւզէրինէ երպլէրինի Մօ-
րապանա չէվիրիպ, Սըրալար խէ արգալարըն պու նէրէ չէվիրմէսէ մէնպուր
օլտուլար :

Մուհարէպէ իպթիտա թօր աթէշի իլէ պաշաալ, վէ Սամանլը թօրնու-
լարը Սըրայըն աթէշինէ աթէշ եէթիշտիրէրէք, Սըրայ թօրալարըն պաթալ իթ-
մէսէ հատաէն աշըրը դօրուգ չէքտիլէր վէ օ ճիւնէթաէն պէոյիւք թէլէթաթիա
տա ուղրատըլար, պունուն մուղալիրի Սըրայ քիատէլէրի տէ, Նէր նէ գատար
պիր չօգ Բուս դապիթլէրի գօմանտալ իլէ թէշվիլ օլունմագտա խտէր տէ,
պիր տիւրլիս սէպաթ կէօսթէրէմէյիպ, տահա ճէնկէ պաշաալար պաշանմաղ,
պիր գաշ ալայ պիրտէն մէյտանը մուհարէպէյի թէլք խուպ տաղըլարըլար, վէ
պու տա հէնուգ հիշ պիր գօր կէօրմէմիշքէն, աշլամ իւզէրի խէ պիւթիւն
րիատէլէր տայանմալըպ թարունար օլտուլար վէ աննաղ պիր գաշ ալայ տա-
քէր նիզամէն րիւնաթ իտպիլաիլէր, Պու մուհարէպէտ Սըրայըն եալընըգ թօր-
նու թաղընը օլանը ապէրիլէ մուվաֆըպ պիր հարէքէթ կէօսթէրէպիլտի :

Պու գօլայ մուվաֆֆաղիլէթէ Սամանլըլար տաթի թամիւպ խաիւպ, պիր-
տէն պիրէ նէ ճէսամէթտէ պիր մուղաթիթիլէթէ մաղհար օլտուղլարըն քէն-
տիլէրի տաթի Փէհմ խտէշիպ պիր աղ սնիրա աղնատըգտա, պունտան իսթի-
ֆատէ իթմէք իւզրէ, ապէրի իլէրույէ հարէքէթէ հաղըրլատըղլարը էսնատէ,
Ապաիւլ Փէրիմ բաշայա Ասիթանէտէն պիր խաթի թէլէկրաթ կէլիպ, պիր աղ
վաղըթէ հարալը թաթիլ իթմէթի էօր օլունտու :

Պու Գարատաղ վէ Սըրայ մուհարէպէլէրինտէ տաթի, իպթիտատէ Լւրօքա
տէվլէթլէրի պիթէրաթ տուրտուլար, լաքին մէյտանը մուհարէպէ շէրաէք,
Պօսնա, Գարատաղ վէ Սըրայ մէմալիքինէ գատար թէվէսաի խուպ, Պուլկա-
րիսթանտա օլան գընաղըղլարը տա վէսիլէ խտէրէք, Բուսիանըն տաթի խու-
սումէթէ պաշանմաղը Լւրօքա գապինէթլէրի հիսա իթաիլինտէ, պիր թէ-
վատիլթ չարէսինէ պաղմաղ իւզրէ պէշիլէրինտէ գարար վերիպ, աիկէր թէ-
րաֆտան Սըրալարըն տաթի իշի բասթ կիթմէտիլմտէն, Բրէնա Միլան վէ միւ-
տիրանը տաթի մէնպուրէն սուլնա թալէպ օլտուլար :

ՄԱՆԻԻՄԱԹԸ ՍՈՒԼՀԻՑԷ

Ազգայնասուն սննդաբնույթ Բրեյն Միլան, «տուէլը մուսղղամայը Էւրօ-բանըն էմէլ զէ արգուսինէ մուփաֆազաթիւա աւժլէթը Ալիյէ իլէ Սըրայ իմա-րէթի պէնինատէ թէճաթի բապրէթի սուլ՝ զէ խալիսէթ գրմնընտա» թէճա-սիսթրինի թարթրէն իսթիաա իյլէտի :

Գուեռն իւզէրինէ Լօրա Տէրայի, Գապը Ալիսէն իքի ալըզ պիւ միւթա-րէքէ թալէպ իտուպ, օ պիւր աւժլէթլէր տախի մուփաֆազաթի կէօթէրաթլէր :

Լաթին օ արալըզ Սուլթան Մուրաա տախի խալ՝ օլունուպ, Շէվքէթլու Սուլթան Լաթիար սանի հազրէթլէրին ճիւլուաու հիւմանանլէրի վուզու պուր-աուզունտան, զէ Սադրազաժ Միտհաթ քաշա իսէ պիւր գանունու էսասի ին-տասը իլէ, քաշահաթը տախլիլէ իլէ գիտաէ մէշգուլ պուլունտուզունտան, Լօրա Տէրային միւթարէքէ թէքլիֆինէ չօղլազ արգաթ օլունուպը, իմուլ օլունուա :

Եալընըզ Սեպաեմբեր 44 թարիխինտէ տուէլը Էւրօբայա Գապը Ալի ճա-նիպինտէն պիւր մուֆաասալ միւզաքէրէ թէպլիլ օլունուա քի, թարթիէ գայա օլունանապ օլունուզունտան, պաղը մուհիմ ֆըրզալարընը օլէր զէճնը արթի թէր-նէմէ խէրիլ :

«Սըրայ հիւքլւմէթինն իսթիաասը իւզրէ, չու վազթը պուլրանտա Էւ-րօբա աւժլէթլէրինն թէճաասիսթլ էմէլ զէ քաղպէթ իթմէլէրինն նէ ալէրնէ պիւր ինսանլիթ զէ խալիսէթ ֆիթլի օլունուզունու, ապլանաթը Անիլէ թաղ-տիւր իթմէլ արի : Միսթէթիլի խաղընըզ օլան տուէլը մուսղղամայը Էւրօբա, չու խաղընիլ մուհարէպլէրին մէնի իչինս հէր նէ էմէլ զէ արգուաէ խալէր, նէզար աւժլէթը Ալիյէաէ տախի ալըն ալէրնէ պիւր խահիշ պուլանազարըն-տան տախի էմին օլունը արըլար, Պինաէն ալէյն պիւր ան էվիլէ նալիլի մէրաժ զէ մազաւտ օլունալ իչինս, աւժլէթը Ալիյէ էվիլէ պէ էվիլէ մէճպուր տուր պէ-հան իթմէնէ քի, թէճաթի բապրէթի սուլ՝ զէ խալիսէթին էսասը էվիլէնէ պէհան օլունանապըճա, Եալընըզ խուսումէթին թաթիլի իլէ շիւպնէպի թէք-րար միւշքիլաթը աղիմնէ կիթիֆթար օլունանապընա զէ օլ զէճն իլէ ինքաա-թը ֆիթլիլէսի գապիլ օլունուպը, օլունտա Լֆթիարտա թէրէտախա հաթը իւ-աէրէք, հիշ պիւր ֆալխալի միւնթին օլունապընտան մաատա, թէրաֆլէրին ահ-վալինի էօյլէ պիւր հիլէթէ կէթիլէպիլի քի, տուէլը մուսղղամայը Էւրօբանըն պէօյլէ պիւր խալիսանէ զէ միւլթտաթթմնտանէ թէճասիսթինտէն միւլ օլու-նան մազաւա զէ նիլթը խալիլլէնին հուսուլինի տախի նազապիլ իտէնէլինէ, աւժլէթը Ալիյէ էլիսէն իսկեսթ օլունա տուր :

Շիմոթ աւժլէթը Ալիյէ, միւշքիլաթ իւզէրինէ միւշքիլաթ իլալէ խալի-լի օլան չու միւթարէքէ մաատալինի շիմաթիլէ թէէթիլ իտուպ, ֆազաթ վա-զըթ ֆէվթ իթմէնէրէք հէմէն Սըրայիսթանըն չու սն հարէքէթիլէ պուլու-նուլան հալաէ իտաէլի սուլ՝ զէ անալիշ նէ վսալիթ իլէ գապիլ օլունալիլ, պունու միւթարէքէնէ թէրնի իթմէք իսթէր :

«Տեղեթը Ալյէ, Արքայայէ քէնտի քէնտիին խտարէ իթմէք տէրահյէթի-
նի վէ կէրէք մէմլէթի մուհաֆազա վէ հիյնի հաճէթտէ տիւշմէնտէն վիզայէ
հազգարընը վրամէսի, անհազ շու մաթլուպ օլունան հիյէթը խաղրիյէնէ մէպ-
նի խոի, վէ պու ճիհէթլէ տէվլէթը Ալյէ հէմ Արքայ միլլէթինին վէ հէմ տէ
միւսլանընըն սատազաթ վէ էմիիյէթինէ իսթինաս իթմիւ խոի».

«Նաթիտ տէվլէթը Ալյէնին մազաթի, պու մազուլէ նիմլէթլէր իլէ
Արքայայը, էնզայը միւթէմլէթսնտէն օլան տէվլէթը Ալյէ իլէ պէնտը խա-
լիսէթ վէ միւվէտտէթ իլէ սաւան սրզընա լապթ իթմէք խոի վէ տէյլ քի իէֆ-
րիդ վէ իէպիս իթմէք».

«Լաթին Արքայի, տէվլէթը Ալյէնին պու էմիիյէթինէ շահան պիր Փիիլ
վէ հարէթլէ իսրազ իթմէտի. խմոն շու երեզալն տիւշար օլուդլարը միւ-
սայլ վէ խաղապարէն թէքարընը միւսթին իթմէթ իւզրէ, լազըմ կէլէն
թէտապիլին ինտար, սուլը մուազզամանըն տախի իսթինասընը մուճիպ օ-
լանադը տէրքեսար սրը».

«Ենտի կէրէք հիւքիւմլէթը մէթպուլտի վէ կէրէք էլարօս մուվահէն-
սինտէ Արքայայանըն ճիւրաթ իթտիյի խաթալար քէք ազըր օլուպ, մուճի-
պիննէ պիր ճէզայա միւսթիւհազգ օլուդլու տա մալիւմ տիւր».

«Լաթին պու տէֆա տախի տալթանաթը Ալյէնի, պիհազգըն օլան ին-
ֆալընա իթխալը հարէթլէթի իէրճի խտուպ, Արքայ միլլէթինին խտա պէ խտա
իւզլրինէ տալթ իթտիյի միւսլիյէթը ալիմէ, սրզլէթի ալթընա գալմաընը
տա միւրաս իթմէիպ, մաթլուպ իթտիյի մէվաս, պատէզին Արքայանըն հիւ-
քիւմլէթը մէթպուլտի իլէ օլանազ իրթիպաթընըն սապըզը վէն իլէ պիր տաւան
օ մազուլէ մուխաթարալարտա պուլունամալըպ, կէլմիլին կէլէճէլէ իպրէթ
օլմաընա պիր էմիիյէթ հասըլ իթմէք տիր».

«Պապը Ալի պունուն էլզէմիյէթինի Փէնմ իլէ, Արքայայա պէնան օլու-
նանազ չէրաթի սուլիյէնին հէր պիր պէնաթինի եէկեան եէկեան թէպլիզ վէ
թէֆիթի խտուպ, արիդ ու տալի միւթալապթ իլէ թաատիզ իլէտիյինտէն նա-
շը, մէվաստը ամիյէնէ դարար վիրաթինի պէնան իտիր».

1. Արքայիթան իմարէթինէ Բընա նասպ օլունանազ գաթ, Ասթիմանէյէ
պիրզաթ կէլիպ, զաթը հազըլթը շահանէնէ ըզնարը ուպուտիյէթ
իտէնէք տիր».

2. 1283 Փէրմանը Ալիս իլէ, եալընըզ մուհաֆազասը Արքայալա ինպլէ
օլունտուշ օլան տէօթթ գալէ, քի գատիմտէն հիւքիւմլէթը Ալի-
եէնին մալի խոի վէ հալա մալի տիր, սապըզը վէն իլէ տաաթլրի
Պաննիյէնէ թէպլիմ օլունաար, վէ պու մաաթէ հազգընտա 1862
մէնէթի Սեպանթըրի Տաէ ազա օլունան մազպաթա ահթեաթընա
միւթապազաթի քեսաթիլ իլէ հարէթլէթ օլունաար».

3. Միլլէթ աւըրի Փէսի օլունաար. Արքայիթանըն ինզըպաթը տա-
խիլիյէթի իլիւն, ան պինտէն միւթէնափուզ նիզաթ աաթըրի վէ ի-
քի պաթարես թաթան զիտաթ մէվմուտ օլունաար».

4. 1249 Փէրմանընտա մուհարէր օլուդլու վէն իլէ, էթրաֆտա օլան
մէմալիքի սապրէտէն Արքայիթանէ հիմրէթ իտէն աւալիյին ճիւս-
լէթէն եինէ վէթանը սապըզլարընա խաթաթի, վէ գատիմտէն մէվ-

Թիազաթընընդ տիր աղընը կէրի ալմազ խաթէր, վէ դօրպա կիրուհինէ տախի
հալընըզ ըսլահաթ վաա խաթէր, Իւրօրա տէվլէթլէրի խաթ, Արքայըն գազանմը
օլաուդա խաթիազաթըն սապրդէտէն տիր զըլ գաչ իթմէլիւզ; ըսլահաթ հազըն-
աա տախի քէֆալէթ վէ էմիդլէթ մաթլուպ խաթլէր:

Տէվլէթը Ալլիյէ պու սոն թէքլիֆլէրի տիր վէհէ իլէ գապուլէ հանաշմա-
տըղընաան, նաալը քէ իլլուտաէ կէօրիւլէնէ քաթի, սոն միւ քեալէմէլլէրաէ տիր
շէյէ միւֆիա օլմալըպ, Նիհայլէթ մուհարէպէնէ գարար վիրաթի:

Պապը Ալի, Լօրա Տէրպլինին ճէվապը իւղէրինէ սօգուլ կիւն միւզաթլէ
խաուպ, խաալէրի միւսթազիլլիլէրի տէ գապուլ իթմէլի, թէէմնաթ մաաաւսի-
նի տէ, աէլլէրէ քի Գանուուու Էաաթի վազ օլանուպ, հաղընաաւէր վիրալէթ-
լէրէ Նիգամաթըն ճէտիտէ վիրիլէնէ, վէ Էլրաէք, Պօանա վէ Պուլկարիթման
աա հէր սէյեսան թութուլանազ:

Նիհայլէթ Պապը Ալի, 1877 սէնէսի Մարտին սօնոււն գաաաթ, հանի ալ-
թը աչ իշիւն տիր միւթարէքէ գապուլ իթմի խաթ տէ, օնու աա Բուսիա գա-
պուլ իթմէլիւզ, օրթալաա աաւաա պէօրիւք տիր միւշքլիւթ չըգաթ:

Էօկտմերերին 31 ինտէ Բէթմէլլապուրկոււն ըհամր գաղէթաալնաա շու վէհէ
իլէ հաղըլը խաթ:

Էնթէրաթիօր, ճէնէրալ Նկնաթիլէֆէ շու Էմրի վիրաթի քի, Պապը Ալլիյէ
կիւտազ պէհան իթմին քի, Էյէր Պապը Ալի ալթը հաթիլալը վէ Նիհայլէթ իթի
ալլըզ տիր միւթարէքէ գապուլ իթմէլ, վէ աաքէրէ մուհարէպէնին թաթիլլինի
սէրիան Էմր իթմէլ խաթ, մուսմէլաթը տիրլօմաաիալը ֆէաթ խաթլէք, պիւթիւն
սէֆարէթ թաղընը իլէ Սթամպուլու պրազըպ կիւտէնէք տիր:

Էօկտմերերին 31 ինտէ ճէնէրալ Նկնաթիլէֆէ Բրէնա Կօրչազօֆաան շու
թէլլէկրաթի կէլաթի:

Պապը Ալի տէրադազ վէ պիւա շարթ իթի ալլըզ տիր միւթարէքէ գա-
պուլ խաուպ, խաաաաթիլին մէնի իշիւն առինաէ գօմանաանլարընա Էմր վիր-
մէլլի տիր, Էյէր զըրզ սէքիզ սաաթա գաաաթ մուֆաթըզ տիր ճէվապ ալընմազ
խաթ, ճէնէրալ Նկնաթիլէֆ Պապը Ալի իլէ գաթը մուսմէլէ խաթլէք, սէֆարէթ
սէմուրլարը իլէ պլրապէր Ասիթանէլի թէրք իթմին:

Կօրչազօֆ, տիր թէլլէկրաթի աա Լօմարաաա մուգիթ Բուսիա սէֆիրի Գօնթ
Շուալօֆա շէքիւզ, քէյֆիլլէթի Լօմարա գապլինթիլէ պէյան վէ իթի ալլըզ տիր
միւթարէքէ մաաաւսինաէ ըարար իլլէտի:

Ասիթանէտէ խաթ, ճէնէրալ Նկնաթիլէֆ Նոյեմբեր 2 թարիին իլէ շու մա-
ալաէ տիր իւթիմաթ օմ Նօթաալըն Պապը Ալլիյէ թէպլիլ իլլէտի:

Էմրպիւթման վէ Գարաաաղաա խաալլի սուլու աաալիշ Նուսուլլինէ հիլթը
հաղըրէնին իսգաալընը սուէլը գալինէ Էաա իթթիթիազ իթմիշ օլաուդարըն-
աան, Ամանլը աաքէրինին հալա օրալարաա մուհարէպէնէ տէվաթ իթմէլի,
պէյիւտաէ տիր գան ալօքմէքալէն պաշգա շէյէ միւնթիլ օլմալ:

Շէլաթման շու սոն կիւնլէրաէ մուգաթլէլէ հիշ տիր շէյէ միւֆիա օլմա-
հարազ, իրաթի ինաանէլլէթի տախի Նիաթիլէնաթլէնէք տէրէնէ տէ տիր
շիաաթիլը հարիզ իւլ աաթ քէազ իթմիշ օլաուդանաան, վէ տիր թէրաֆաան
աաթի միւթարէքէ միւ քեալէմէլլէրի ուղանաղընա ուղանըպ, Նէթիլէրէպիր
լանաեանաղընաան, մաթպուու մուֆաթիաաթմ օլան իօրէրաթիօր պու մազու-
լէ պէյիւտաէ տիր միւգաթլէլլէ տալա միւսաաաթ խաթիլէնէք տիր:

Շինոթ, իմբէրաթ օրու միշարիւնէն նամընա մէնպուրում Պապը Ալիյէ պէ-
նան ինձնէն քի, իշպու նօթմանն թագախաննաթն իքի քէրքէ երթի տէօթի
սաաթ միւրուր խոնճէնէտէք, պիլա շարթի վէ ճիտտի օլարադ ալթը հաթթա-
լըդ եա նիհայէթ իքի այլըդ, վէ հէր թէրաթ մուհարիպէրնի շաթիլ օլարադ
ուսուսթ պիւր միւթարէքէ դապուլ օլունապ, վէ ճիւղնի վէ քիւլլի քեսաթիլէնի
մուամէլաթն հարպիլէնին թաթիլի հազզընաա, Սաժանըր գոմանաանլարընըա
տէրիէն պիլէր էմըր պէնիս կէօնտէրիւնէդ իաէ, քեսաթիլէն հիլէթը տէօթարէթը
իմբէրաթ օրիյէ իլէ Ասիթանէնի թէրք ինձնէն մէնպուր օլանադըմ:

Իշպու միւղէքքէրէ, մէնլիար Խաաթը վիւքէլայա հէվալէ օլունապ, պա-
տէլ միւղաքէրէ իքի ալ միւթարէքէ շարթը թէմանը իլէ դապուլ օլունաա քի
սօնըա Մարաա գաաաթ տա երնէ թէմաթ օլունաա, նաաթը քի իլէրուաթ կէ-
րիւլէնէք տիր:

ՍԸՐՊՏԱՔԻ ՃԻԻՆԻՍ ՄՈՒՀԱՐԵՊԵՍԻ

Տիրութեալար պու իքի այլըդ միւթարէքէ շէրաթիթի իլէ մէշպուլ օլտուդ-
լարը հալտէ, իքի թէրաթ ապէրի քաշաթ տուրմայըպ, պիլի պիլիմէ թէնա-
տիւնի ինձնէն շաթընըլար վէ մուհարէպէնէ տէվաթ իաէրէր իաթ:

Օ արալըգաա, Սըրպաա օյնաթըլան պիւր քօլթիթիպ գօմէտեսաթ, ճիւղէ
ալէմի կիւլաթիւրաթիւ: Սըրպիթան, Սաժանըր ապէրի իլէ օլ տէրէնէ իւաթա օ-
լունաա իաթ քի, Սըրպիթան գալանապ մը վէ Բրէնա Միշէլ սանաալիաաթն-
աա օթուրապիլէնէք մի մալիւ օլմաաթըր հալտէ, ճէնէրալ Ձէրնայէթ կիւնա
մշաաթըր մուհարէպէտէ պէշ օն տէօթա պէօյիւք պէօյիւք մուղաթիլէրիլէթէրէ
նաթիլ օլմուշ կիպի, իւմէրապ ապէրիլէնի թօըլալըպ, Բրէնա Միշէլ Սըրպ գը-
րալըրըր իւնվանը վիւաթիւր, վէ Բրէնա Միշէլ տէ դապուլ իթաթ, էօյլէ պիւր
գօմէտես քի, հէմ պունու ինաա իաէն Ձէրնայէթին, վէ հէմ ինքա իաէն ա-
քէրինին վէ հէմ դապուլ իաթն Բրէնան իւղէրինէ տիւնեա ալէմի գաշգաշա
իլէ կիւլաթիւրաթիւ:

Ապաթիւ Քէրիմ քաշա, Պապը Ալիինն թէքլիթ իթաթիլի ալթը այլըդ միւ-
թարէքէնին գապուլ օլունաաաթըրըր տույար տույմապ, թաթիլ վազըթտա քէնապ
իթաթիլի գուվէլիլի ճէաթիլ իլէ մուամէլաթն հարապ թէքրաթ տէվաթ իլէտի:
Ճէնէրալ Ձէրնայէթին օրթա վէ էն պէօյիւք գօլու ճիւղնի թապիւր օլունան
գաաաապաաա իաթ: Եւ թէրաթն Տէլիլրաաա տալանըպ, սաղընաա աաթի Նօր-
վաթ օլիլ գօմանաաթնաա օլան Փըրգա Գընեադէվաաա իաթ:

Սըրպիթանըն էն պէօյիւք մուհարէպէսի Նօկտեմբերին 19, 20 վէ 21 ին-
նի կիւնլէրինաթ վազի օլաա: պու 3 կիւն դարթընաա Ձէրնայէթ օրաաաա իլէ
գաժըր մուհարէպէլէր օլուպ, Սըրպլար օն պլնաէն դիաաթ թէլէթաթ վիւաթի-
լէր: Սաժանըրաթ, Սըրպըն քեսաթիլէ իաթ իւքնաաթըր վուրուպ գապիլ իթաթիլէր:

Պատէհու Ապաթիւ Քէրիմ քաշա, Նիշաթ իպաթիլ ինձնէն օլան Տէրպիշ

բաշա օրոտառանու տախի ճէլոյ խոււս, Հոստեմերին 29 ունտա Սըրայն ճիւ-
նիս իօթիշքեամտիք իւզէրինէ հիւնուս խոււս, պաւրասըն տախի գապիթ իւ-
լէ մուհարէպէի պիթիթիշ օլտու :

Հօրիաթիօթիշ 2էրնայէֆ գօլունտան տըրրարապ, միւզմէիլ վէ բերիշան
վէ թարուամար Գրուվէվաշ գառապասընը թէրք իթմէնէ մէնպուր օլտու քի
քեամիլէն ամէշէ Վիրիթի : 2էրնայէֆ անձազ Տէրիկրատ գալէլէրինէ չէքիլէ-
պիթի իսէ տէ, Սամանլըրար էթրաֆընը չէվիրիպ հէսիր իսէպիլլը օլտուգլա-
րընտան, օրայը տախի թէրք իթմէնէ մէնպուր օլտու, վէ Վօրափա նէհրիպին
քիլիթի օլան Տէրիկրատ տախի Սամանլը էլինէ կէլաի : պունուն իւզէրինէ Ս-
լէքիմաշ տախի տայանամայըպ թէպիլմ օլտու, չիւնքի նը թէրաֆընը Սաման-
լը օսթընը բար :

Սըրայլար, 2էրնայէֆէ հիշ պիր վալըթ ըսընամամըլլար բար, լաքին 2էր-
նայէֆին կէթիլիպ հէրլէշտիթաիլի Բուս գապիթիլէրինի հօշ չէքէմէտիլէր : չիւն-
քի պունըրար հայփան կիպի գուլլամազ խթիլըլէր իսի, Սըրայլար իսէ պուն-
լարը հիշ տիշնէլէիպ, բիստէ թազընը պիր իքի թիւֆէնք պօշաթիլը պօշաթ-
մազ կէրի անձաթուլէր, թօրնուլար իսէ պիր թօր ամմաաան կէրի չէքիլաթ-
լէր, մէյտան գապալ Բուսիատան կէլէն իւշ պին գառար Բուս կէօնիլլիլէրի-
նէ քի, ճանիքարանէ մուհարէպէ խոււս, իշլէրինաէն անձազ պէշ հիւզի-
սազ գալապիլիս : Բուսիս անպիսի, Սըրայլարն պու հարէքէթիթաէն ալըրը
պիր գազապ վէ հիտաէթ տույտուլար, վէ Բանարալիաթ գօթիթ էլէրինտէն տա-
խի թահրիզ օլունարազ, պիւթիւն Բուսիս անպիսի ճէնք վէ ինթիլդաթ տէյի
պազըրմանա պաշլաարլար :

Լաքին նէ չարէ, պիւթիւն Սըրայիաթան արթըզ Սամանլը էլինտէ կիպի
իսի, Ապաիւ Վէրիմ բաշա նէ վազըթ իսթէսէ, հիշ պիր մուխալիֆէթ կէօր-
մէհէրէք վէ պիր թիւֆէնք բաթիլաթմայարապ, Վօրափա քէնարընտան Չէլը-
րատա գառար կիսէպիլլըր իսի :

Իշլէթ թամ պու արալըզ պալէաաէ նազլ իթաիլաթիք իքի ալլըզ միւթա-
րէքէի, Բուսիանըն իւլթիլաթմօու իւզէրինէ Պապը Այի գապուլէ մէնպուր օ-
լուս, Սըրայ միւսալէնէսի իւզէրինէ միւքեալէմէ օլունամազ պաշլամըշ բար :

Պու իշին էն գիտաէ արգգաթան շանան ելրի շուրար արը քի, միւթա-
րէքէի տէվլէթը Այիլէնէ նըր տէվլէթ թէքլիֆ իթմիշ էքէն Պապը Այի գա-
պուլ իթմէիպ, էն սօնրա Նիւաթիլէֆին իւլթիլաթմօու իւզէրինէ գապուլ իթ-
միշ օլտուգունտան վէ չու հարմէ Բուսիս, Ասիթանէաթ պիր զալէպէիլի նու-
ֆուս իթմիշ օլանարընտան, արթըզ Նիւաթիլէֆի նէր նէ թէքլիֆ իթմէ, Պապը
Այի գապուլ իթմէնէ մէնպուր օլանազ զանըր իլէ Նիկիլիլ : Սամանլըրը էօյլէ
հալընըզ պաշլան Բուսիանըն էլինէ պրազմայըպ, նէր խուսուսուն Էրօրա
իթիթիֆազը իլէ բուլէթ օլունամար իշիւն, պիր Էրօրա գօնֆէրանը թէշքի-
լինի թաաավուր խոււս, գօնֆէրանա թէքլիֆի իլէ էվլէլ Նիկիլիլ գապլինէ-
թիթաէն գուհուրա կէլաի : Վէ մուհիլլանէ տուլլը սալըրէնէ տախի ըլսմի
միւգաթէրէլլը կէօնաէրիլիպ, պու գօնֆէրանա թէքլիֆի հիւմէ թէրաֆընտան
գապուլ օլունտու :

Լաքին տէվլէթիլէր կէրէք Վըրպիա իլէ Սամանլը տէվլէթի մապէնիմաթ
ազա օլունամազ չէրալիթի սուլշիլէ վէ կէրէք Բուսիս իլէ հիւն Սամանլը պէյ-
նիմաթ թէպիլլէնէ միւհիթան օլան խուսուսաթ իշիւն, թէշքիլ օլունամազ

գօնփէրանս հազգընտս մութասլէրտէ օլտունար , Բուսիս խմբաթորու Ալէքսանարօ հոյեմեր 12 տէ Մօսկուս կիտիւ , Բուսիս քիչիդատէկեանը վէ պէլէտի մէնլիսի ազալարը հուգուրունս չրգարգտա , էօյլէ պիր նութի իմտի քի , նէ դատար ճանտ վէ իդատմ օլունտս , ճիւղէլիսին պէշիտէ օլանաղընը վէ իլլին մուհարէպէնէ դարար վիլէնէլիսի զրմնէն աղնաթարար :

Իլլէն նութիւ մէգքիւրուն թէրնէմէսի :

« Բօլիթիկամընըն պուլունտուգու շու հարտէ , պանս պէհան իմտիլիսիդ հիտի գայպիւնիգտէն տօլարը թէշէքքիւր իտէրիմ . իմտի հալ մէյաանտա տրը , վէ պու սէպէպէ պանս օլան արգընըզը պու կիւն քէմալը մէմուսիլէթլէ գապուլ իտէրիմ :

« Նէրէք Գարատաղտա վէ կէրէք Սըրպիտա պէշուտէ գոն տէքիւլմէմէք իւզըր , թէքլիթ իմտիլիմ ճիտա պիր միւթարէքէլի Պապը Ալլինն դապուլ իմմէմիշ օլտուգու մալիւմիւնիւլ տիր :

« Ճու մուհարէպէլէրտէ թէրաթէլն միւսալի իւլգուարթ օլմանըզը հարտէ տէ , Գարատաղըրար տալիմս գարամանքեարի պիր շէճաթ իւրազ իմտիլէր :

« Թէշէսիւթլէ պէհան իտէրիմ քի . պիլիմ պիր թաղըմ կէմնիլիւլէրիմիլ Սըրպարըն իլլնտէ պուլունտու , տնիլիս պիր չօղու Սլամ տալմար ուզրունս գանլարըն տալի տէնքմիշ իրէն , Սըրպար պիր մէսնէ շանս օլանաղընար :

« Ելլէ պիլիլիմ քի ճիւս վէ մէզնէպ գարնտաշլարընըզըն շէքալիլէրի միւննէթ վէ մէշազգաթմանս պէն նէ տէրէնէ միւթէշպիր օլունտ Իտէմ , պիւթիւն Բուսիստա պէնիմ իլէ պէրապէր տնը տէրէնէտէ միւթէշպիր տիր : Ասքին հէր շէշաթն էվիլ Բուսիս մէնֆատթը նէգաթմաթ վէ ճիւղէլիսին նէգաթմաթ միւթէլիվէ օլտուգունտան , սոն վէ նիհայէթ տէրէնէնէ կէլննէլէտէք Բուսիսնըն զըյմէթի գանընը էսիլիլմէք իսթէրիմ :

« Պինտէն տէլէր Պալգան նիմ ճէլիլիսինտէ միւթէլմէքքին քեաթիլի Եըրիսթիւն տալիսիլին ըսլանաթը տալիլիսիլին պիր թարիլի սուլ վէ միւթէլմէթլէ իսթիւնաղընս ճանտ վէ իդատմ իմմէքտէլիմ , պու պապուս հանի շէրպիլի սուլիլիլին թանգիմի պապընտա , ալթը պէշիւք տէվէթլէր մութաթաթաթընտան միւթէքլէպ պիր գօնփէրանս տալի Ասիմ անէտէ թէշէքքիւլ իտէնէք տիր :

« Պու վէսիլէ իլէ պիր իմթիլիլիսիլի մութաթիլ մութաթիլիլի օլմազ աղտէմը ամալըմ տրը . լաթին պէշլէ պիր իմթիլիլիսիլի հատը օլանաղըպտա , Պապը Ալիտէն պիւրազըն թալէպէ սէլաշիլիլիլիլիլ օլան մէվատտըն ինքաթընս էմնիլէթը լաղըմնէ տէսթէն օլանազ իտէք , պէն հալընըզ տալի ինտըլնս պապմանս գարարը գալի վիրմիլիմ , վէ գայէթ էմնիմ քի , պէշլէ պիր հալտէ հանի հիլիսի հանթտէ վէ Բուսիսնըն նամուսու մաթիւլ իմտիլէրտէ , պիւթիւն Բուսիս պու տալիլիլիլ ինապլթ իտէնէք տիր . վէ էսթէտէն պէրու մէնգուսուլ օլտուգու վէն իլէ , Մօսկուանըն տալի ճիւղէլէ իպրէթ օլանաղընս տան էմնիլիմ , ճէնտաղը Հազգ շու մաղտէսը մութատաթիլիլիլիլ հուսուլլնէ ճիւղէլի մութաթիլիլիլ իլլիլէ :

Իմբէրաթի Ալէքսանարօնուն պու նութիւ , պիւթիւն Իւթըրտա ազս իտուպ , ճիւղէլի Էնալիլէ կիրիլիլիլիլ իլլտիլի սըրտա , իրթիլի կիւնիս հանի Թըրքիլիս սանի 13 թարիլիլ իլլ Բրէնս Կօրչազօթուն պիլ ճիւղէլ տուլլը Էն

Նկարչի նկարանատ մուգիմ Բուսիա սէֆիրէրինէ Թանրիի իլլէտիի միւղէթէ-
բէլլ բէսմիյէ իմբէրամ օր նուրմ գունուն աշքեսանլը տանա պիի ան աշղա
մուրտուրտու :

Բրէնսը միւշարկելէ՛, ք տուէլլ էյթօրօսա իթթիֆաղընասան պլր նէթիճէլի
ք խայրլլէլ վէ սահիլէ հուտուլլինէ Բուխիս գապլինէթ ինին էզէր նէլ մահտ ու
ք իղատամ իտէճէլինի ք պէհանտլէն սօնրա, հու վէմէ իլէ իլապէ իտէր :

Եւ իբրեւ տէղէն ինքն ինքնազնայուն հասըլ օլան պիր իրատենի, պիր սէնէտէն պէրու պրեթիւն տիրլումամյար թօլանըպ, դուզիւտէն ֆիրիէ կէ թիրմէնէ նահա իլլէտիքլէրնտէ, Պապը Արի կէնիշ կէնիշ թա Ասիա վէ Աֆրի-
գա տէրնիլէրնտէն էն նիգամարզ Խալամ ապէրլէրնի պիր պիրի արգասար պրա
թազըմ թազըմ ճէլպ վէ պունլարըն թաասսուպունու թահրիք խոււպ, հա-
նաթիլարը ուղլունա գան տէօպէնգաւ օլան Իրիպիխանլարըն պաշընը շօզուզ-
լա էզմէնէ դապըշտը : Տէնշէթլու մուգաթէլէլէրէ սէպէպ օլուպ, պրեթիւն
Եւ իբրալը դամ ու էստֆէ կիրիֆիտար իտէն խաշարիլէր հալա պիր ճէզա կէօր-
մէտիլէր, վէ հալա պու կրեւ պուն սասաթտա, Ոսմանլը մէմայիթիլն հէր թէ-
րաթիթ պունլարըն ճէտարթիլ արւպ, Էւրօքանըն կէօլա էծնիւնտէ երնէ օ իտ-
տէթ վէ վահշէթէ տէգամ ինմէքտէ տիրլէր :

«Յէջըն արդ հալտէ իմենքամբ օր հագրէթ լրի ելն Թեհ Ներ Դէ Լեւի Ին ճիւղս
լէսնին ինքս իմ մէնէ գարարը գամթի վիրիւղ, առէլը մուազզամա իթթիթիթա-
գրնտան հաղը օլան մագսէտին հուսուլի զըմընտա օրաուլարընա հարէթէթ
էմրի վիրմէնէ մէճաուր օլաու :

ՀՀ աշակերթում խմբերայնորեն հազարեթիվերի ճնշք խթմեմէջ, զի էլինտէն կէտ-տիյի գաստար մէնինտ սայ իտմէջ տիր:

«Աւարին կէտքք ինասանդէթէ վէ կէտքք հազգանդիցէթէ վէ կէտքք պիւթիւն
Էւրօքայա էլդիմ օլան, վէ խուտուաի իլէ պիւթիւն Բուսիանըն նիցէթը գազիլէ
իլէ էզնան ու տիլ թալիպ օլտուղու մէպտէլէր քեանիլէն ինրա օլունուպ, քէ-
ֆաղէթը գազիլէ տլթընա ալընմասղզնա, պունչարտան կէրի տուրմայաճազ
աղը : Ե Էլիէ պու մազուլէ թէ հախտաթ արաշընտա, Գեկանեմբերին 23 իւնիս
կիւնիս Ասիթանէ Գոնֆէրանսը, Թէրաանէլի ամիրէ Տիվանիանէսինաէ քիւշտտ
օլունուտ :

ՍԹԱՆՊՈՒ ԳՕՆՖԷՐԱՆՍԸ

Պու գծնֆէրաննտաւ տըզգախէս չայան պիր զաշ մուհիմ մատտէլէր մար ըտը , Պու նարն պիրխի տահա գծնֆէրաննաւ նաշլանըլմագտան Մուհիա խմբ-
րախօրունուն օրտուարընաւ հարէքէթ էսրի վերմիսի խաի , քի հէմ ճէնք տէմէք
օլուպ , հէմ տէ Բուխանըն օլուր օլմազ իէսփլիյէլէրէ բուի բիզա կէսաթէրմէք
նիյէթինտէ օլմաարընաւ պիր նըշանէի ալէնիյէ խաի :

Իքինճիսի պունտան ազտէմ , կէշէն օթուզ զըրգ-սէնէ դարֆընտաւ Էարզ
մէսալինի վէ տէվլէթը Ալիյէ հազգընտաւ տէֆա տէֆա Լծնարաաա , Բարխտէ
վէ մահալլը սալլըտէ գծնֆէրանալար օլմուշուտու , հալ պու քի օ գծնֆէ-
րանալարտա Պասաը Ալի վէ տէվլէթը Ալիյէ մուրախխաալարընտան պաշգա քիմ-
սէ պիր շէյ պլիւմլիպ , թալլիմաթը խաֆիյէ իւզրէ միւզաքէրէ օլունուր վէ վէ
վէրիլէն գարալար սօղրաաան սօղրաայա խալգա իլան օլունուպ , քիմաէ պիր
շէյ տէշմէզ խաի :

Հալ պու քի պու Սթանպուլ գծնֆէրանալար պիր ինզըլապ վէ պիր դանու-
նու էսաի տէվրինէ խապէթ իթմիշ խաի : Պունուն իքիսի տէ աշալլի օլմաա-
րըպ պիր էֆքեալը տանէ հաալ իթմիշ խաի , վէ պու էֆքեալը ամմէ տէ էվ-
վէթի գծնֆէրանալարտա վազի օլտուզու կիպի , հուզուզու սալթանաթը Սէնի-
շէաէն զէրրէ գաաալար պիր շէյ զայպ իթմէմէք մէպտէսի խաի : Հաալը պու
տէֆա տէվլէթը Ալիյէ մուրախխաալարըննաւ արգաաընտաւ պիր տազիզ աշալլի
վէ պիր պաաիթիթ սահիպի միլլէթ օլուպ , մուրախխաալար բէլլէրինտէ բէք տէ
սէրպէսթ օլմաալըպ էֆքեալը ամմէի տէ հիւսապա զօյմապ մէպուր խալլէր :

Գանունու էսաի չօգտան պէրու թաաափուրտա խաի իսէ տէ իլանընն
խաաթէթն գծնֆէրանըն քիւշադ կիւնիսնէ թէսաաիֆ իթալրիմէսի մանա-
սըզ տէիլ խաի , իւնքի տէվլէթը Ալիյէ մուրախխաալարըննաւ աշքիսաթընտան
աըշարը չըգաալըպ , անա մուզալիը հէր նէ թէքիֆ օլունտա անըն իլէ գար-
չըլալաճաղար ըտը :

Լաքին էվթօրա տէվլէթլէրի մուրախխաալարը տախի , պունու ֆէրզ իթ-
մէմիշ օլմաալաճաղարընտան , գանունու էսաիյէ աղա կէմմիլէթ վէրմիտի-
լէր վէ անտէն պահա օլտուզնա , միւզաքէրաթըն խարընընտա պիր շէյ Թիր
տէյրէք սարֆը նազար իթաիլէր , հաալը արզգաթ խաէն բէք սէրպէսթ տէ-
շէպիլիը քի գծնֆէրանըն պիր շէյէ միւֆիա օլմաաալընտա սէպէպ գանունու
էսաի օլտու , իւնքի պունունա միւնաղաաթըն , գծնֆէրանըն վէ մուհարէպէ-
նին սէպէպի , տէվլէթը Ալիյէտէն պիր մաաաի քէֆալէթ թալէպի իւզէրինտէ
խաի , պունա մուզաալի պաշգա հէր նէ կէսաթէրիտէ գաաուլ օլունալաճաղ-
աը : Նախտա տահա պիր պաշգա սիւրէթտէ թաֆաիլ իսէլիմ . էվթօրա տէվլէթ-
լէրինին էֆքեալը լազըմ կէլէն ըաւահաթը քէնաիլլէրի գարալաշարըրպ , քէն-
աիլլէրի թէպլիլ վէ քէնաիլլէրի ինքա իթաիլմէք խաի քի պու գաաար կիւրիւ-
աիյէ շաաաթալա մուզաալի պիր շէյ եարմըշ օլունըար . գանունու էսաի ի-

սէ տէ՛վէթը Ալիքէնին քէնտի տիւշիւնտիւշիւ քէնտի ինստ ինտիլի զէ քէնտի ինրա իտէ՛ճէյի պ'ր իէէնտի իտի, պունա Նիքորա մուրափտիսապարր րազը օլտաւոր, պիլէր քան՛զէ իւիւպ զէ շապկապարրն պաշլարրնա գոյապ կէլտիլէրի եէրէ կիթմէքտէն պաշլապ պիլը ինչէրի պարմազ րազը, պունա տա պիւթիւն Նիքորա կիպրիմէ եէտիքմէյիպ անտէն պուն ինմէք իսթէմէտի, զէ եանըմազ իստէք սունաւա դաւաւր պու պէշլէ օլտաւաշ տրը, եանի տէ՛վէթը Ալիքէ գանոււնու էսաւիտէն պանա ինթաթնէ, Բնիկիլըշտէն մաւաւաւը, անը մաւտէյի տիկէր ատա իտիւպ, ասրփը նազար իտէ՛ճէք տիք :

Դուրսաւոր տաւ պիլիմանք լազար՝ կէտիւր թի, տէվէթը Ալիկէ հիւ պիր վազըն պէտլէ պիր զանֆէրանսը նէ իթէէտի զէ նէ տէ արգու իթաթի . հաթթիւս Ենկի- իղզանն օ վազընէ պաշգաւ բալիթիզա մէմուլ օլուանտուղանտան . հալընըզ Են կիլիզին խաթիրը իխիւն գապուլ իթաթի . հալ պու թի . մուրաթխուտալոր արգաւ արգալայա Աթիմանէյէ հէիկպ , տա՛նա զանֆէրանս ալըմազատն իւր էվէլէ քէնաթ պէնէրթինաէ զէ էքաթիկյա ճէնէրալ Ենկաթիթիք թիւաթիթի իլէ մուզաւտուրմէ մէշ- զէթէթէրինէ օթուրաուրգլարընտան , զէ պուշպարա Սամանլըտան պիր թիւաէ տալէթ իթմէաթէրինտէն պու խաւաւաւ տէվէթը Ալիկէյէ օ տէրէճէ պիր հիւր- մէթիդլլ/ք խաթ թի , չնդլարը պու զանֆէրանս ալըլամազ , զէ տէվէթը Ալիկէ մուրաթխուտա թալլին իթմէլ զմէմուլլնտէ խաթիթ , հէր նէ խաէ , նաթըլ թի հօզա- րտաւ տէնաթ զանֆէրանս Դիկանսթերին 23 իւաէ թիւշաւ օլուանտ . լաթին պու թարզ էվէլլիթիթի իլէ թիւշաւա օլուանս պիր զանֆէրանսըն պիր շէյէ միւ- ֆ'աւ օլամալաւազլընա տաւ է ֆըրաթաւաւն ալըլարըր իրանտէն հիւր իթմիւ խաթ

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

Տէղիէթի Աւիյէ Թէրաֆընտան Խարիճիյէ հարգըրը ՍԱՅՎ, Էթ Բաշա, Վէ սա-
սըրց Պէրլին սէֆիրի էՏՀԵՄ Բաւա:

Այլ մանեաւ տէղիլ թի թէրաֆրնտանսն սէ ֆիր Պարոն Վերթիւր

Լեւոնիդ-Մանուկ Բէրաֆորնասան աւփրի Գօնթ Զեմի զէ Գարսն աղ ԳԱԼԻՍ
Ճրանաս Բէրաֆորնասան աւփրի Գօնթ ԳոմիԳոմԼ Գէ Գօնթ աղ ՇՕՏՕԲՏԻ
Ինկիլիյ թէրաֆորնասան աւփրի Սըր ՀէնԲԻ ԷԼԻՅՕԹ, զէ Լօրա ՍԱԼԻԶ ԳոմԻԻ
Իթալիա Բէրաֆորնասան աւփրի Գօնթ ԳօմԹԻ :

ሂ.ኢ. የጤና ሚኒስቴር ዘርፍ ሥራ ማስፈጸሚያ ሰራተኛ ልማት ሚኒስቴር ጽ/ቤት

Իրանում սեփարեթի սրբ քեաթիկոսի Գոնթ արք. Եսայի, վե. խաթիմիկի միւս-
թէշարդ Գարամբաստիւի էֆէնդի, վե. Թարրիկաթիւն էննէպիլէ միւսիկի Զամա-
նէան Սարգիս էֆէնդի տախի Գոնթէրանս քեաթիկոսի նապօ օլունապ, րիգ-
սէթէ տախի Սարփէթ քաշա ինթիխապ օլունապ:

[illegible]

Եւս ի գոտսմ' ի թիտիէր իւն տէ , Էւրօքս մտնէր ապա թէր թէ մտնէր թէ մտնէր (ստանալը) մտնալ իտապալարնա գապալը ի թիտիէր մէտիէր :

Ին սահունաստ իբր թէքլիֆէ գարար վերլիտի քի, գծնիքանս ճնարատան պիր գըլ էքսիթիլսէ գապուլ էիթէլէնէք խտի: Պուլարքն պիրիտի, Հէքսէք Պու- նաս վէ Պուլկարիթաննս տէվէթը Ալիյէ թարսիլնտանս պիտը Խրիթիլյան վա- լի նասպ օլունուպ, իլը պէշ տէնէ գարֆընտս պունարքն հազգընտս տէֆա- րէթլէրին տէ բէշ վերնէս լազրս կէլէնէք խտի:

Տիկերի, Էվթորա տիկերի, թերաֆրնաան իբի գամբաիոն թէքիլ օլու-
նուպ, ըստանաթ վէ նիզանաթը մուգարթէրէնին ինքաաւան պուշարքն նէզարէթ
իթմէսի իտի :

1877 Յունվարին 15 իստէ զօնֆերմանըն սոն մէշիքի ապտ օրունուպ, ու մուժ մարտիխաւար թարաֆընտան պու իքի մատտէնն գապուլինէ իպրաւ զէ ըսրաք օրունուտ : Յունվարին օն սէքիզինտէ վիսքելա զէ ընալ զէ իւլէմա զէ իւմէրալը տաքէթին զէ Բաթթիզլէր հուզուրու իլէ Գապը Ալիտէ իքի երեզ քիշիտն միւրթքքէպ պլիւր մէշիքի ումումի իլէշքիլ օրունուպ, զօնֆերմանըն պու զարարալը արզ օրունուտգտա, իթիթիֆալը արա իլէ քիւլլիլն րհատ օրունուպ, գապուլէի հազգընտա քիմտ պլիւր սէա չըգարամալը : Վէ պու մէշիքի ումումինն գարալը պամազպաթա արզ օրունուպ իրատէլի նահանէ իլէ տաթի իլէնիա գրքընտա :

Յունիստերն երբեմանտէ խարենկէ նստորը Սաֆիլէթ բաշա զօնֆէրանս իւքիֆիլէրինն զապուլ ունանամալազընը միւսլէյին տիր լահիյէ ցրտամ ի տիւս, զօնֆէրանսը զարաստը, պուենա ճէփապ օրտապ ճէնէրալ Իկնաթիլէֆ տախի ճիւմէ իւքիսաֆընտան տիր նուխդ իրատ իտիւս, պատէղին վուզու պու լաճազ ուզզունսուզուսլալարն ճիւմէսինի Պապը Ալիյէ ազլ իտիւս մուքախ խաղար տաղրարըտը, վէ ալիք տէվլէթ տախի, արիքը տէվլէթը Ալիյէէ Քէն տիլէրինտիւն տիր մուսլիմնէթ տէքլէմէթտէ իւմլուս պըրազմամազ իւցը տէֆիլէրինի տախի Ասիթանէտէն ճէլպ իթաիլէր :

Ինչպես անվերջը Ալյոն կերեք դանֆելքանդն ինքնօրինակ մե կերեք Բուսիանդն մոթելուպարդն Գանուուու Էստոնիք քեաֆի աստ խուպ, քեֆաւէթ տախի վերմէք խմելմտի, անվերջէր աստի հնուգ աւմերէս կերելու մէլն պէպէշպիր Գանուուու քեաֆի աստ ինմէլպ օնուն իլն պէրապէր Գոնֆելքանդն օն իքի ինքնօրինակ քարաք խուպ տուրտուր, վէ չու հալտէ արթը մուհարէպէ զուհուրին ան քիմէտէ պիր շէքք վէ շիւպնէ Գարմադը :

Եւ զատարքի զանֆերանդնսն զարանմար իլէ Արդոյ վէ Գարառայ իլէ
ժլան միւթարէքէ , վէ պու պապտե ղլան միւքեալէմէլէր տէ Դէսի սլունմա-
հըպ , 1876 Փետրուար 28 Թարիխի իլէ Ղ-Ռ-Մ-Հ-Ի-Է էսար իւզէրքինէ , Արդոյ
իլէ Պատր Ալի պէնքինտէ պիր սուլէ ահմամաշահ իմլա սլունմա :

Հարկին Գարատաղ իբե պիր թէ ավելցէ սուրբ թի պուրմաղ դասիւ օլմաներպ ,
Ոսմանլը , Գարատաղա պիր բարմաղ եէր թէրք իթմէ եէ բաղը օլմադընաան ,
օ թէ բարմաղ միւ թարեքէ իթթամընտա եննէ մուհարեպէնէ ակվաւ օլմաու :

Բուսխան իրեն պէտք է պահի պէտքերը մուշակեղէն անթաղեմ օտարազնական, Պապը Ալեքանդր Գորգուսացի իրեն ան պարզեցնելու, օրալարած քիւլլիլիլիլու աս-
քեր իշխող ինքնակերպ, Եւրոպա էվկլիպը ումուրու պիղէ պէտքեր պիւր իսկան
աստա իլլեակեր :

ԼՕՆՏՐԱ ԲՐՈԹՕԳՕԼՈՒ

Պու. Պուլիպար մշակելովնուտ Բուսիս անվելթի օ գատար իւլերի կիթմիշ խոփ քի , պէօլէ ինքարսը իշխւն տախի պիր քէփալէթ մէրիւմէյն գանուուու էստափ քէնտիանի մէքա իտէմէզ իտի : Եմբէրաթօր Թիւրքիսիան Իրիսի իշմնլարընըն ըսլարը անվալինի տէփա տէփա քէնտի տիշէնի իլէ վատ խոփալ , զըշ օրթա- սընտալ աքըրլինի տախի հարէքէթ իթտիլմիշ խոփ , բանտալիսի գօթիթէլերի պիւթիւն Բուսիս անվալինի էզանընը թահրիք խոփալ անլէր տէ էլտէն նէ կէլիքտէ ինքարսընը շամաթա իլէ թալէպ իլլէմէքտէ խոփլէր :

Պու. Ֆիւմէ իլէ իմբէրաթօր Էլփօքա իթթիթիֆազընտան աղըրմազ իսթէմէ- ինպ , տիրումաթնա պիր սն շարէ տաւա արամադա մէլլ իթտի , վէ մուճիպին- ճէ 1877 Յունիսար 31 թարիխի իլէ քրէնա Կօրչազօֆ անվլէթլէր պիր միւզէք- քէրէլի ումումիլէ տաւա կէնտալտի : Պու. միւզէքքէրէտէ քրէնա Կօրչազօֆ , Էլփօքա տիրումաթլարը իլէ Պասպը Ալի պէնինտէ մէվատար մալիմէ հազզըն- տա նէ գատար միւքեալէմէ օլմուշ իտէ Ֆիւմէլինի հիքեալէ խոփալ , իտալէլի սուլի ու առալիշէ տալինա Պասպը Ալինին մանի օլաուզուու . վէ պիր խահիշ կէօթիլէրմտիլինի պաթիթ իւ պէնան իլլէտիքտէն սօնրա միւզէքքէրէլի շու վէճի իլէ իթթամ խոփ :

«Պասպը Ալի նէ պոււնտան ազալմիթի թահիւտաթլինըն ինքարսընտան գալտ իթմէքտէ տիր , նէ Էլփօքա անվլէթլէրինին հիլէթը ինթիմաթլէրինին պիր ա- գատար օլաուզու ճիշէթլէ քէնտիանի թլրէթթիւպ իտէն ֆէրալիզտէն , նէ տէ ումոււ Էլփօքա անվլէթլէրինին էմէլ վէ արզուսիտէ մուվաթապաթ իթմէքտէն , Տէվլէթը Ալիլէ մշակէլի շարգիլէնին թէտիլիտի պապընտա պիր աարթ օլաուշ իլէրի կիտէնէք ելրտէ տալինա հէմ Էլփօքա իսթիլրահէթինէ պիր թէհտիտ օլ- տու վէ օլմազտա աղր , հէմ անէ ինանիլիթի հիտալիլինէ վէ ումոււ Իրիսի իշմն- լըզ դաթիրինէ : Պու. հալտէ իմբէրաթօր հաղըթլէրի լաղըմ կէլէն թէտապիրէ թլշէպալիւս իթմէքտէն էվիլէ կէրէք պու անէտէք միւթիթիֆիզ օլաուզու . վէ կէրէք պոււնտան պէօլէ տախի պու իթթիթիֆազըն մուհաթազապընա մէտափ օլ- տուզու Էլփօքա գապլինէթլէրինին պու պապտէ նէ էֆքեարտա պուլունտուզ- լարընը պիլմէք իսթէր քի անլէր իլէ պիրլիքտէ հարէքէթ իտէպիլին :

«Էլփօքա անվլէթլէրինին մազտէտի նէտէն իպարէթ օլաուզու գօնֆէ- բանտա պիլ էթրաթ անլմէնա օլունտու . Պասպը Ալինին պոււնարը գապուլ իթմէմէսի Էլփօքաըն շանընա տա իսթիլրահէթինէ տէ պիր մուխաթարա աղր . պինտէն ալէլի Էլփօքա անվլէթլէրի պու ստէմը գապուլէ նէ ճէվապ վէրէնէք , վէ մազտէտինին ինքարսընա նէ թարիզ իթթիլազ իտէնէք , շիմաթտէն պիլմէմիզ պիլգէ ֆարզ աղր : »

Պու. միւզաքքէրէլէ անվլէթլէր տէրեան պիր ճէվապ վէրմէտիլէր . խու- սուսի իլէ ինկիլիզ գապլինէթի Բուսիս իլէ պիլ իթթիթիֆազ հարաքէթ իտէնէլինի

Թէքրար ժամ խառայ, ֆազաթ ճէփապընը թէէխըր իլլէտի. չիւնքի օ արայըզ հէմ Բնկիլթէրբատաւ էֆըքտարը ամին Սամանլընա թէվէնէն իթմէիէ պաշլա-
մըն Ըրը, հէմ տէ տէվլէթը Ալիյէ, հէր նէ գատար Միտաթիթ բաշա ազլ օլմուշ
վէ էէրինէ Էտհէմ բաշա Աստրաղամ նասալ օլմուշ իտէ տէ, Էիննէ Դանուսի Է-
սասինին իծրասընա տէփամ օլունուսլ, մէպունասն ինթիխասընա տէփամ իլլէ-
մէքտէ վէ Սըրայ վէ Գարասաղ իլլ միւքետլմէ իթմէքտէ իտի, Բնկիլիզ տէվ-
լէթի պունդարըն արդասը ալլընմասըզմա պիր ճէփապա միւսարաթ իթմէտի:

Լաթին Էօթէտէ Բուսիտ տէվլէթի տախի պօշ տուրմայըզ հարալ թէքաթ-
ասըրարը, ճէնէրալ Բնիաթիթի պիւթիւն տէվլէթլէրէ տէվլէ չըզարարար, Բնիաթիթ
Բնիաթիթ Բնիաթիթ Բնիաթիթ պաշլայըզ, Ֆրանսա, Ալէմանիա, Աւսթրիա վէ
Իթալիա գապինթէթլէրիննէ վիզիթնա վէրիպ, իսթիմզմ իթմէյէ պաշլատը, վէ
պիր գաշ հաթիթա պու վիզիթալարտան սահիր պիր չէյ աղնալլամայըզ, նի-
հալէթ Բրէնա Կորչազօֆ պիր Բրօթօզօլ Էաղըզ, պու Բրօթօզօլու տէվլէթլէ-
րէ գապուլ իթաթիթի Բնիաթիթի մէմուր իթմիշ օլունուսլ անլաշլար:

Բնիաթիթի պու Բրօթօզօլու գապինթէ գապինթէ կէզաթիլպ, վէ հէր
պիրինին պէհան իթաթի իլլ ու էսպապ վէ թատիլաթը գէլլ իտէրէք 1877 Մար-
թըն 11 ինտէ Լօստրայա ալաթի իտէրէք, Բնիլիզ գապինթիինն տախի թազ-
տիթ իթաթի, վէ Մարթըն 31 ինտէ քետիթի սուէլը գապինթէ սիւֆէրտար Բն-
կիլիզ խաթիթիլ նէզարթիթնէ թէնէմմու իտէրէք, Բրօթօզօլուն թասիր օլու-
նան չու սիւրէթիին իսկա իթաթիլը:

ՍԻՒՐԷԹԸ ԲՐԹԹՕԳՕԼ

Շարքատ խաթիթի սուրու ասաթիլի պիլ իթթիֆազ քէնաթիլլինն մադ-
սէտ իթթիխալ խառայ, օլ տէպէպլէ Աթմնպօլ գօնֆէրանսընա թէնէմմու ի-
տէն տէվլէթլէր, պու մագստէ փաթը օլանազ էսպապ վէ վէսաթիլին պիրին-
նիսի պէնթէրինտէ քէմալը մէյմէնթլէ հաթը օլան պու իթթիֆազըն պագասը,
վէ իթիննիսի, կէրէք մէմալիթի Սամանիլտէ միւթէմէքին Նրիաթիան թէպա-
ալլէրին Ըրայնը անլաթի հալլընտա օլան գարարը Էէկէնթէթլէրինին պիր գաթ
տահա թէլիլիսի, վէ Պասը Ալլինին փաա խառայ ֆազաթ քէնաթի ինրա իթ-
մէքիլիլ շարթ պէհան իթաթիլ շէրէք, Պաննա վէ Պուկարիթան նիլամաթը
օլունուսլ թազըրի իտէրլէր:

Սըրաթիա իլլ տէվլէթը Ալիյէ պէնինտէ ազտ օլունան միւսալէնէի տա-
խի գապուլ իտէրլէր:

Գարասաղ ճիւթիինն կէլլիննէ, Գարասաղ հուսուսունուն պիր մըզտար
թէփաթիլ, վէ Պաննա նէրի իւզլէրինտէ սէլըր սէֆաթիլին սէրալէսթիլլէթիին,
տէվլէթլէր սահիր վէ գալի պիր իթթիլաթն տէլալէթ օլանաղը իլլին արզու
խտէրլէր:

Պու պապաթ տէվլէթը Ալիյէ իլլ իմարէթլէն պէնինտէ փաթի օլան վէ
օլանաղ մագաթիլաթը տէվլէթլէր մագստը փաթիլլէր օլան խաթիլ սուր վէ
ասաթիլ պիր մագաթաթմ վէ մէտիլ ստա իտէրլէր:

Սմաթի ապըրի փաթըր միւսալէնէ մըզտարընա թէնպիլ խառայ գապթ ու
բաթթըր տաթիլլէր էլլէմ օլան մըզտարըն սիլաւ ալլընտա տուրտուրմաթըն,
վէ գօնֆէրանսըն հիմմէթ իթաթիլ վէն իլլ վիլայաթըն ասաթիլ վէ սաստէթի-

նի իլլիդիամ իսկն ըստհամբըն պիր ան էվիլ ինքստինա Պապը Ալիյի տալիթ իսոււպ , Պապը Ալիին տախի պունդարըն պիր զըսանըն տէրտէթը ինքս տըր տէրի թէպլիդ իլլեալիյնի թասաթ իտէրլէր :

«1876 փետրուար 13 տէ Պապը Ալի ճանիպիտէն թասաթը ուրնան միւղէքէրէր ըստիլիյի , վէ կէրէք գոնֆէրանտա վէ կէրէք տահա սոնրա տէֆահալէրի մարիթէթի իլէ Պապը Ալիին պէյան իթաիկի թահաաթը տախի , տէվլէթլէր միւթէպէր թուիտպ Պապը Ալիին պու նիլէթը խալահէնի , վէ պունդարըն տիրաթը ինքստընըն երնէ քէնտի ձնֆաաթընտան ուսանաղը էնիլտէն , տէվլէթլէր զապիլէն մէմուլ իթմէք իթիլլէր քի , շու վաղթը տիրալէնթտէն , պիւթիւն Եւրօքընըն տապիլ վէ իսթիրահէթիլն էլլէմ ուսուղու էնիլտէն իթիլիֆաղը արա իլէ մաթուպ ուրնան Երիսթիյան աւալիսի ըստհամբընա լազըմ կէլէն էպապ վէ վէտալիլն իսթիհապիլնէ Պապը Ալի գուվէլի Ֆաիլիլիլէ տէվտմ իտէնէք տիր :

«Պապը Ալիին տէրիտէ իլլէտիլի մէվալիսի մէզպուրէնին տիրալէր ինքստիլէնէ կէրէք քալիթալիթաա մուգիւմ սէպէրա վէ կէրէք վիլայէթլէրտէ մուգիւմ մէմուրին (գոնսուլար) մարիթէթի իլէ տըզգաթ ուրնանաղընա տախի տէվլէթլէր ճանիպիտէն նէզարէթ ուրնանաղ տըր :

«Անճազ պիր քէրլէ տախի պու իսթիլլէրի պուշա չըզըզ վէ տէվլէթը Ալիյի Երիսթիյան թէպաալիլիլն աւալիլ ըստհ ուրնանաղը տա , իրիտէ պիրտէ շարզ իսթիրահէթըն ֆէսիլիլն մուշիպ ունէ նալաթ մէյտանտա զալարըր հալտէ , տէվլէթլէր ըստմէն պէյանէ մէզպուր տուրար քի , պէոյլէ պիր հալ կէրէք ալէլիտուտու տուէլլը զապիլէնին վէ կէրէք ալէլ ումոււմ պիւթիւն Եւրօքընըն մէնաթիլնէ մուգալիլ տիր . պու հալտէ կէրէք Երիսթիյան ըստհաթընա վէ կէրէք մէնաթիլ վէ տապիլի ումոււմիլլէլ լազըմ կէլէն թէվմիլիլն հուսուլի հէր նէլէ թէվազգուֆ իտէրտէ , տէվլէթլէր պիլ իթիլիֆաղ ինաղը իզթիլաղընա միւպատէրէթ իթմէլի քէնտիլլէրինէ մախուտ պիր ֆարզ տաա իտէրլէր :

Ետզըրըր Լոնդոնտա

34 Մարթ 1877

(ԽԷԼԷ)

ՄԻԻՆՍԹԷՐ, Ալէմանեա տէֆիրի

ՊԱՅՄԹ, Աւսթրո-Մանար տէֆիրի

Լ. ՏՐԱԳՈՒՐ, Յրանաա տէֆիրի

ՏԷՐՊԻ, Ենկիլիդ խարիճիլէ նաղըրը

Լ. Ի. ՄԷՆԱՊՐԷԱ, Իթալիա տէֆիրի

ՇՈՒՎԱԼՈՅ, Բուսիա տէֆիրի

Պու քրօթօգոյ ինզալանաղտան էվիլնէ տիրալէր թաղընը խարիճիլէ նաղըրը Լօրտ Տէրպիլ յէզալնէ թօրմանը , շէոյլէ պիր գարաք տախի վէտիլլէր իտիր :

«Ալէմանիա տէֆիրի Գոնթ Միւնաթլէր , վէ Աւսթրո-Մանար տէֆիրի Գոնթ Պայթ , Յրանաա տէֆիրի մարքի տ՝Արգուր , Ենկիլիդ տէվլէթի խարիճիլէ նաղըրը Գոնթ Տէրպիլ , Իթալիա տէֆիրի ձէնէրալ Գոնթ Միւնաղըլա , վէ Բուսիա տէֆիրի Գոնթ Տուվալօֆ , շարզ մէտալիլնէ միւթաալիլ Բուսիա տէվլէթի թէրաֆընաա զալէմէ ալընան քրօթօգոյն ինզալանաղ իւղը պու կիւն Ենկիլիլէրա տէվլէթի խարիճիլէ նէզարէթի տալիլիլնէ թէնէմիւ իթաիլլէր :

ԲՓՅՆՔ ԵՌԱՅՈՓՆԻ պէր վէճեր արթի պապը իյգահաթ վիրայ , մուշիպինճէ Լօրտ Տէրպիյէ պու պապաւէ պիր մուխթիրէ տախի իթա իյլէտի :

ԵԳԻՐԱՏԱՊ ԻՒՆ ՊԱՊԸ ԱՅԻ պէնինաւ միւսալէճէ վազը օլաուզու , վէ Պապը Այի Էրօրա իթիմարաթընը դապուլ խուպ , ապըլինի տէրագապ սուլի Նիյէթինէ վազ իթտիյի , վէ Յէթրօպուրիա պիր մէմուրու մախաուս կէճտէրիպ ապըլինի կէրի չէքմէք իւզրէ միւքնալէմէ իթտիյի հալտէ , իմըլրաթօր հազրէթլէրի տախի ապըլին կէրիյէ սլմազա բազը օլապիլլիր :

ՎԱՔԸՆ Պուլկարիսմանը զանա միւլէմմա խտէն մուգաթլէլէլէրէ տէվաւ օլունաուզու հալտէ , Բուսիա ապըլինին հարէքթինի մէն իթմէք դապիլ օլամազ :

ԵԹԱՐԻՆԻՅէ հազըրը ԲՅՆՔ Տէրպի տախի ճիւմէ հազըրունէ պիր պէհաննաւ գրաւաթ խուպ , պիրէր սուրէթինի տախի անլէրէ իթա իյլէտի : Պէշաննաւը մէգըրու իւզու մազպաթայա մէրպուլ տուր :

ՎԻՄԱԿԵԱ տէֆիրի ԲՅՆՔ Մէնաթլէա տախի պէհան իթտի քի , հէր նէ գատաթ քրօթօզօլու իմզա իթմիւ իտէ տէ , պէնէլ տուէլ թլնէմիւլէն հասըլ օլան իթթիֆապ սապիթ օլաուզնա , միւթէպէր օլմազ շարթընը տախի իրավէ իթմէնէ մէնպուր տուր , իւթէ պու մազպաթա մուշիպինճէ , մուրաթիսալար ճիւմէտի քրօթօզօլու իմզա իյլէտիլէր : Իւթէ ԲՅՆՔ Տէրպիին մազպաթաւա մէրպուլ պալէտաւ մէգըրու պէհանամէսինն սուրէթի :

ՔՊԵ ԿԻԱՆ Ննկիլիզ , Աւսթրօ-Մանար , Ֆրանսա , Ալեմանա , Իթպիա վէ Բուսիա մուրաթիսալար թէրաթընաւ իմզալանա քրօթօզօլ հազըլնա , Ինկիլիզ տէվլէթի խարինիյէ հազըրը Լօրտ Տէրպի արթի իւզ զիքր պէհանամէլի բապի խտէր :

ՎՄԱՏԱՄ քի Բուսիա տէվլէթի ճանիպիտուն թէքիլիֆ օլունան իւզու քրօթօզօլու , սապիլի ումուսիյէի Էրօրա հիւրաթլին Ննկիլիզ տէվլէթի իմզա իթմիւ տիր , շիմուլտէն պէհան խտէրիմ քի , պու մազաւտ հասըլ օլմաթըրը հալտէ , հանի թէրաթլէն հարէքթի սաթլիլլէրին մէն իթմէլիպ տէ պէնլէրին տէ պիր միւսալէճէ վազը օլամաթըրը հալտէ , իւզու քրօթօզօլ Ննկիլիզ տէվլէթի նէգտինտէ քէլննէ լէմ եէքիւն մազամընա թուլուլանազ սըր : »

ՊԵ քրօթօլա տէֆարէթլէրին վէ զճնաօլալարն նէգտէթի մատտէտի օլմաա , զճնֆէրամա գարալարնաւ տահա խաֆիթ տատ օլունապիլիրտի , շիւնքի մախաուս զճիաթնլար թէշքիլի լաղվ օլունմուլուտու :

ՊԻր տէ պու քրօթօզօլու մուրաթիսալար իմզալարպ , պիր սուրէթի տախի Պապը Այիլ թէպիլիզ օլունաու իտէ տէ , Պապը Այիտէն պիր ճէվապ թալէպ օլունմազ իլիւն տէլիլ խտի , Պապը Այի ճէվապ վիրսին վիրմէտին տէվլէթլէրին դարարը գաթիտի պու օլանազար :

Բրօթօզօլուն Պապը Այիլ վիրուտի ազ զայլէ հասըլ իթմէտի , վէ պիր էլամ դապուլինէ տախի մէլլ կէօթլէրիտի իտէ տէ , Ասթիանտէ մուգիմ Ննկիլիզ մալահաթիլիւզարը ճօսլին , Լօրտ Տէրպիտէն ալարը պիր թալիմաթ իւզրէ Պապը Այի իլէ միւգաքէրէ իթտիքտէն սճրա քէտաթինէ գարաթ վէրիլտի :

Բէզպիք Լճարաւա մուգիմ տէվլէթի Այիլ տէֆիրի Մուսուրուս քաւաւաւ տախի Պապը Այիլ թարթիթի կէլիպ , Գարաւազ հազըլնա Բուսիա իլէ ուլուլմանըն դապիլ օլանազընը Լճարաւա Բուսիա տէֆիրի պուլունան ԲՅՆՔ ԵՌԱՅՈՓՈՆ Խապէր վիրմիւ օլաուզու աղնալըրտ իտէ տէ եինէ քրօթօզօլ գապուլ օլունամալ :

Տրգդանք շայեան պիր մաստէ տէ շու խոի քի , Բուսիս տա , Օսմանլը տա պիրիպիրինէ գարչը հուսուսայարա աքէր թէրաքքիւմ իթաիրիշ օլտուգ-տա րարնասան վէ քրօթօլու մաճիպինէ պու աքէրլէրին կէրիյէ ալլանասը լազըմ կէլէճէք իտէ տէ , Օսմանլը իսթէր խոի քի իւք էվէլ Բուսիս աքէրլին կէրի կէլէճէք իտէ տէ պու իւք մուամլէլէր Օսմանլրասան պէլլէր խոի : Պու ալլան , վէ Բուսիս իտէ պու իւք մուամլէլէր Օսմանլրասան պէլլէր տա Պէր-խուսուսաս Բնկիլիզ Օսմանլրչա հազգ զիրաթիյնտէն Բնկիլիզ պուճաս տա Պէր-խուսուսաս կիպի օ պիր տէվլէթլէրտէն ալլըմըշ օլտու , հաթիթա Բուսլար ին նօթաք կիպի օ պիր տէվլէթլէրտէն ալլըմըշ օլտու , հաթիթա Բուսլար իտասա իտէրլէր քի , Բնկիլիզին պու մուամլէլէրի տէպէպ օլտու քի Օսմանլը քրօթօլու գապուլ իթմէտի , վէ պայադիճա Բնկիլիզ հէմ քրօթօլու իմլա պուսպ , հէմոն գապուլ իթմէտէք իւղրէ Օսմանլրչա իսթար իթտի տէլլէրլէր տէ պուլունաս : Լաքին պուսլար իլէրիտէ մալիւմ օլտանազ շէլլէր տիր , շու գա-տար քի պու վէտիլէ իլէ Բնկիլիզ իլէ Բուսիանն արասը տանա դիյատէ ալլըմը վէ խուսուսլէ տէ տա նիսպէթլէ գիւստէլէշաի :

Կիւայիթ քրօթօլուսն թէպլիդինտէն օն կիւն սօնրա Պասը Ալիտէն րէտա ճէփալը զիրլիար :

Սաֆօլթ քաշա ուգուն պիր նօթա իլէ տալմը գապուլի պէլլան իթտի ի-տէ տէ , տէրթէն պիր լիսան գուլլանըլտըղլնտան , Էւրօրա տէվլէթլէրին իտ-կեաթ իթմէլիպ հաթիթա ինֆաալլէրին տաթի մաճիպ օլտու . տիրլուսթլար պու նօթա մէթնիտէ պուլունաս քէք հազգլը տէօլլէրէ պազմալլալ լիսաննա պազալլար վէ օլուլուպ պիր թէրաֆա աթալլար :

Էլթէ մէգքիւր վէ մէշուր Սաֆօլթ քաշա նօթալլանն պիր Ֆըղրասը :

Քրօթօլուտա , Պասը Ալինին տէրիւտէ իլլէտիյի մէփալիտի մէզպուրէ-նին սիւվէր իճրալէսինէ կէրէք քայթաթիթա մուգիմ սիւֆէրա վէ կէրէք զի-րայէթլէրտէ մուգիմ գօնաօլուար մալիֆլիթիլլէ տըզպաթ օլունանար վէ պու-նա տա տէվլէթլէր ճանիպինտէն նէգարէթ օլունանաղը մուհարթը օլտուգնա , վէ պիր տէ «անճազ պիր քէրթէ տաթի իւմիպլէրի պօշա չըզըպ , տէվլէթլէր Ա-լլիյէ Իրիսթիան թէպաալլէրին տէփալը ըսլան օլունանալլա տա իթտէ պիրտէ Շարչ իսթիրանէթլիննի ֆէսիլիննի մաճիպ օլան հալաթ մէյտանապ գալալըք հալ-տէ , տէվլէթլէր րէսմէն պէնանէ մէնպուր տուրլար քի , պէօլլէ պիր հալ կէ-րէք ալլիլուսուս տալլը գաթիննին վէ կէրէք ալլէ ումում Էւրօրանն մէնա-ֆիլինն մուգալլար տիր . պու հալտէ կէրէք Իրիսթիան ըսլանը վէ կէրէք մէնա-ֆի վէ աալիյի ումումիլլէր լազըմ կէլէն թէլէմինաթլն հուսուլի հէր նէնէ թէ-փազգուֆ իտէր իտէ , տէվլէթլէր պիլ իթթիֆապ իճալը իղթիգալլանա մու-պաշըթլէ իթմէլի քէնաթիլլինն պիր ֆաղլը մախուսա աաա իտէրլէր » կիպի թէհաթլէր պուլունասուգնա , տէվլէթլէր Ալլիլինն տաթի աալիլլէր մէյրուիլէթ-տէ գալարազ , պուսլարա գարչը էքիտէն քրօթլէթ օ իթմէտի , վէ շէտիտէն մուսալիլիթ կէսթիլլէթմէտի տաթի գապուլ օլունազ :

Տէվլէթլէր Ալլիյէ պիր տէվլէթլէր միւսթիպիլլէ օլտուգունասան իսթէր պիր վէ իսթէր պիրլիքտէ պիր գաշ տէվլէթ նէգարէթի թանթլնտա պուլունանազ ալլանէթլինն պիր վէճ իլէ գապուլ իտէմլի :

Տէվլէթլէր Ալլիլինն աալլը տէվլէթլէր իլէ օլան մուամլէթլէր հուգուգու-միլլէ գափալիտի ալթիսթիլն միւսթիլնի , վէ պուլունասն էվլէթլի ալանամլէր իլէ մուսլինն օլտուգունասան , հալլանը քէնաթ թէպաալլարնը հիմայէթ տէլա-

հիշեթէրի օլան էննէպի սիւֆէրա վէ դոնաօլալարընտա էօյլէ բէտի պիր նէ-
զարէթ սէլահիյէթի պիր վէնէ իլէ թանըլամաղ :

«Տէվլէթը Ալիյէ նէ հարբալ տա պէօյլէ տալլէյի տաալէթ վէ մէտէնիյէ-
թին խարընընտա պըրազըլմաղ մէդէլլէթինն վէ ալանհատա միտի օլմայան պիր
տինալէթէ միւսթէնազգ օլույօր, ծուռ պիլլէմէյօր : »

Իշթէ պու օլուռ Պապը Ալի իլէ Էւրօբա տէվլէթլէրի պէննիտէ էն սօն
միւքեալէմէ, պուստան ոսնրա պէքլէնէն իլանը հարպտան պաշգա պիր շէյ օ-
լամաղ ըտը :

ԲՈՒՍԻՍ. ԻԼԱՆԸ ՀԱՐՊԸ

Տէվլէթը Ալիյէնին Բրօթօզալա վէրտիյի պու ճէվապ Էւրօբա գապինէլէ-
րինն մալլաւ օլուր օլմազ Բրէնս Կօրչաղօֆ Ապրիլ սն տօգուզ թարիխի իլէ
շու միւղէքթէրէլը ումուսիյէյի նէշր իլլէտի :

«Շու շարզ մէսէլէսի վէ միւշքիլաթ դուհուր իտէլի, Բուսիա խնէրաթօր
հիւքիւմէթի, Թիւրքիստանտա տալլիսի պիր տաալլէյին պապա վէ մուհաֆազա-
սը զըմնընտէ սայիր տուէլը մուազզամաղը Էւրօբա իլէ պիլ իթթիֆազ էլտէն
կէլէնի սօն տէրէնէյէ գատար տիրիզ իթմէտի :

«Էւրօբա տէվլէթլէրի իլէ պիլ իթթիֆազ տէվլէթը Ալիյէյէ բէյ տէր բէյ
հէր նէ թէքլիֆ օլունտու իտէ տէ, Պապը Ալի ճիւմէսինի գապուլ իթմէմէյէ
պաշա չըզըլմաղ տէրէնէտէ պիր մուխալիֆէթլէ ըսրօր իթտի :

«Մարթ 31տէ Լօնտրատա իմզալմանն Բրօթօզօլ պիւթին Էւրօբա տէվ-
լէթլէրի իթթիֆազընըն սօն քէլամի խտի :

«Պու թէտպիր, միւսալէնէյէ պիր սօն շարէ օլմազ նիյէթի իլէ Բուսիա
թէրաֆընտան իթթիֆազ օլունմուշուտու : Բուսիա գապինէթի այնը թարիխիլ
Բրօթօզօլա լապիթ իթտիկի պիր պէյաննալէ իլէ էօյլէ շարթլար տախի մէյտա-
նա գօմուշուտ քի Սօմանըլ հիւքիւմէթի սնիլէրի խալիսանէ վէ հազգանիյէթ-
քեալաննէ գապուլ վէ իծրա իտէլիտի իտտէ վէ պապալը սուլն գապիլ օլապի-
լի խտի :

«Պապը Ալի պուսնա տա թէքրար առէմը գապուլ իլէ ճէվապ վիրտի :

«Լաքին Լօնտրա բրօթօզօլունտա, պէօյլէ պիր մուխալիֆէթ տէ խաթը-
րա կէթիլիլէմէմի խտի : Բրօթօզօլ Էւրօբա տէվլէթլէրինն էմէլ վէ սրզուսի-
նի պէյան իթմէքլէ պէրապէր, շու գատար պիր շէյ իմա իթմիշ խտի քի, Էւ-
րօբանըն էապիշի ումուսիյէսինն էլզէմ օլան Իրիսթիյան թէպտալէրինն ըսլա-
նը աշվալի իշիւն լազըմ կէլէն վէ տէվլէթլէր թէրաֆընտան պիլ իթթիֆազ արզ
վէ պէյան օլունան թէտապիրի մուգթաղիյէնին Տիտանն իծրաթընտան պու
տէֆա տախի տէվլէթլէր գաթը իւսիտ իթտիլլէրի հալտէ, կէրէք Իրիսթիյան
ըսլանընա վէ կէրէք մէնաֆի վէ էապիշի ումուսիյէնն լազըմ կէլէն թէլէմինա-
թըն հուսուլի հէր նէյէ թէվազգուֆ իտէր իտէ, տէվլէթլէր պիլ իթթիֆազ :

ինասպր իզմիջապանս մուպաշքընէն իթմէնի քէնախիւրինէ պիր ֆարզը մահառուս աստ իտճէքէր տիր :

«Ելիլէ զպուճէն իլէ գապինէթլէր տէվլէթը Ալիքնին իթալիյի վապէրտէ տուրմայանապընը խաթրտ կէթիքնիլէր իտի . լաթին պլիթիւն Եվթորանըն մաթլուպունս պէօլլէ մուխալիֆէթ իտէնէքլէրինի խապու իտէմէօրլէր իտի :

«Պանուն իլէ պէրապլը Լօրտ Տէրպի , բրթօգօլու բապթ իթալիյի պիր գըթա պէհաննամէ իլէ , շունու տա էվլէրնէ աթաթմըշ իտի քի , Ինկիլիզ տէվլէթինին պու բրթօգօլու ինզա իթմէսի , մէնաֆի վէ միւսալէնէնի ումուսթիէ Զիւրմէթինն օլուպ , պինտէն պէլի , բրթօգօլ իլէ պու մադաւտ հասըլ օլու մադըր հալտէ , խուսուսի իլէ իքի թէրաֆ տա , եանի Բուսիտ տա Օսմանըր տա աքըրլէրինի կէրի աքմաթըլարը հալտէ , պու բրթօգօլ տա քէլննի լէմնէքիւն Զիւրմէթի թութուրանապը :

«Պապը Ալինին պու բրթօգօլու տա գապուլ իթմէմէսի , վէ պու տտէմը գապուլէ պէհան իթալիյի իլէ վէ էպապ , Եվթորանըն աքըլու վէ իթիթարաթըն նա Զէվալէլի սէմը իթիպար իթմէյեննէննի գէրրէ գատար պիր շէքք վէ շիւպ-հէ պըրադմադ . « հալտէ նէ մաթլուպ օլունան Երիսթիյան ըրանաթընս պիր էմնիլէթ գալըր , նէ Դարասադ իլէ պիր ապըր միւսալէնէ միւմքին օլապիլիր , նէ տէ աքըրլէրինի հուսուպարտան պէրլէրէ շէքիլմէսի իլէ իստէյի տուրու էապիլէ պիր իւսիտ հասըլ օլապիլիր :

«Պու հալ միւսթէտ օլուսգան եա իշի քէնախի քէնախնէ պըրադմադը , աւմա տէվլէթլէրն մէնաֆիինն վէ ումում Եվթորանըն էապիլինն սէքթէ կէլիր իտիշ , ընու աքմալը , եա տա տէվլէթլէրին Պապը Ալիտէն իսկեաթ վէ բըզա թարզը իլէ էաթնէմտէքլէրի թէքլիֆաթը գուվլէի ճէպրիյէ իլէ թահալ իթմէյի , պունուն իրիսինին մապլինի եօգ տուր :

«Իմաթի մաթպուսու մուֆասիսաթիմ ինքըրաթօր , սապըր տէվլէթլէրի տէ պու ուզուրտա պլըրիթտէ հաթէքէթ իթմէյէ տապթի իթմէքլէ պէրապէր , պիզգաթ տախի պու թէքլիֆի տէրիւհտէ իլլէսի :

«Վէ մանօրպիննէ աքըրլէրինի Օսմանըր հուսուսինի թէնապուզ իթմէմէնէ էօր վիրաթ :

«Ելիլէ նէգոթնտէ սէֆիքի պուլունաուզունուզ տէվլէթէ պու վէնի իլէ պէլանը հալ իթմէյիզ մաթլուպ տուր :

«Ինքըրաթօր հազընթլէրի պէօլլէ պիր վադիֆէյի տէրիւհտէ իթմէքլէ , Բուսիտ մէնաֆիինտէն տօլալը մէֆրուզ օլուսգա . պիր վանիլէյի դիմնէթի էտա իտիյօր տիմէք տիր , Չիւնքի շարգտա գուհուրա կէլէն Զէր մաթլուպիլէթ , Բուսիանըն ապալիյի ումուսթի սայէսինտէ քէսալը թարազըր իթմէմէնն տալիմի պիր մուսանաաթ աքր : Պանուն իլէ պէրապլը Ալէքսանդր ինքըրաթօր հազրէթլէրի իսկեաթ օլումշ տուր քի , պու հաթէքէթի Լօրթանըն էֆքեաթ վէ մէնաֆիինն տախի քեաաթլէն մուվաֆըզ աքր : »

4092ԱԳՅ

Պանուն իլէ պէրապլը ինքըրաթօր Ալէքսանդր քէնախի տախի 1877 Ապրիլ 24 թարիսի իլէ մուհարրէր , աթիլիզդիքը պէհաննամէ իլէ իլանը հարզ իլլէսի :

«Թիւրքիսթանտա թահթը գուլճ վէ իթիսաթտա պուլունան Երիսթիյան ապալիլէրինն էօթէտէն պէրու . նէ տէրէնէ շէտիտ պիր ալապալը տէրանիմիզ

օրտուգու սասորդ զէ սեղկելու թէպտալերոմն հիւմէսինէ մայրւմ տիր :

«Պունյաղուն ըսաւն հայինն պիր քէ ֆալէթը գաղթէ էսինմէք իւզրէ տէր-
քեսար օլան էմէլ զէ արգուսինն պիւթիւն Բուս միլլէթի տախի հիստէտար օլ-
մուշ սուր : զէ պունա պիր նըշանն օլմազ իւզրէ Պալզան նիմ ճէգիւթինտէ
օլան Երիսթիանյաղուն թահամմուլ իտէնէք տէրէնէտէ պիր հալէ կէլմէլէրի ի-
չիւն , ենիստէն ենիյէ պիր թազըմ ֆէտաքեսարըղլարը աանա կէօղլէրինն ալ-
մայր սար :

«Ենչապայը սասորդէմիլլին գան զէ մայի ինախիդաէ տայիմա դիյըլմէթ
տիր , զէ Բուսիտա ազապը սուլ ու սաստէթէ նէ տէրէնէ մէտաի օրտուգումա
թէքմիլ տէլլը հիւթիւմէթիմ շահատէթ իտէր : Կէրէք Հէրաէքաէ զէ կէրէք Պուլ-
կարիսթանտա հէր նէ մէրթէպէ վուզուաթը ֆահիյէ դուհուր իթաի իտէ տէ ,
էինն պու սուլ ու խալիսէթ հիսաի իլէ մէլուֆ պուլունտում : Չիւնքի շարգ-
տա օլան Երիսթիանյաղուն ըսաւն աշօլպի իչիւն մազաէտիմիզ պաշգա պիր շէյ
տէլլի իտի , իլա խալիսանն միւքեսլէմաթ , զէ տօսթ զէ միւթթէֆիզիմիզ օլան
տուէլը մուսազգամա իլէ պիլ իթթիֆազ շարէսինն պազմազ :

«Պանա , Հէրաէք զէ Պուկարիսթան Երիսթիանյաղուն հիւթիւմէթը մա-
հէլլիլէնին մուսմէլաթը էօրիֆիլէսինտէն դուքիարմազ իչիւն , Պապը Այի թէ-
րաֆընտան լազըմ կէլէն թէտապիրին ինրատընա մուվաֆիթազ օլմազ իւզրէ
միւթէմաաի իքի սէնէ շալըշտըղ :

«Պունյաղուն ինրաք իտէ պունտան ազաէմ Պապը Ալինին պիւթիւն Լւ-
րօքա իլէ ազա իլլէտիյի մուաշէտաթ աշքեսմինտան քէնաթինն թէրէթթիւպ
իտէն պիր ֆէրիզիլ միւսթազիլէ իտի : Պու հիւմէ իլէ կէրէք խատէթէն պի-
զիմ իլաաթըմիզ զէ կէրէք պիւթիւն Լւրօքա իլէ պիրիքաէ օլան ճաշաթըմիզ պու
մազաէտիմիզ պիր զէնն իլէ հասըլ իտէմէտի :

«Պապը Այի ըսարընտա գաղի տուրուպ տայիմա բէտա իլէ ճէվապ վիր-
տի , զէ Երիսթիանյաղուն էմիլլէթի իչիւն հիչ պիր քէ ֆալէթը վիրմէք իտէմէ-
տի : հաթթա Ասիթանն գանֆէրանսը գարարլարըն տախի թէքմիլէն ճէր իթաի :

«Իմաի Պապը Ալիի իսկեսաթ իչիւն , հէր նէվի թէտապիրի խալիսէլի իս-
թիմալ իթմէք նիլէթիլլէ , տէվլէթլէր թէրաֆընտան պիր Բրօթօգօլ թանդիմի
իլէ , գանֆէրանս գարարլարընն տէրճ օլունմաաթը իսթէտիք զէ ուսում տէվ-
լէթլէրին մաթիւպու օլան մէվաաթը մէգքիւրէնին ինրատընա Պապը Ալիի տա-
խի տալլէթ իլլէտի , չիւնքի պազապը սուլ ու սալա իչիւն պունտան նօզ-
տան թէքիլիլէր պուլաապիլէմք գապիլ տէլլի իտի :

«Լաքին պունտա տա երին իւմիտիմիզ պօշա չըգաթ , Պապը Այի պիւթիւն
Երիսթիան Լւրօքանն էմէլ զէ արգուսինն մուվաֆազաթ իթմէքաէն իթթիմազ
խաուպ , քրօթօգօլ աշքեսմինտա տախի րալէթ կէօսթէրմէտի :

«Եշթէ պէօյէ պազապը սուլ իչիւն արթըզ պաշգա հիչ պիր թէտապիրի-
միզ գալմաաթընտան , Պապը Ալինին մազրուրանն մուխալիֆէթինն գարըլ պաշ-
գա մուսմէլաթը մուէտիթէն թէշէպպիւս իթմէմիզ լազըմ կէլաի : Ատալէթին
զէ շան ու չէօրէթիսիլլին մուհաֆազապը պիզի պու մուսմէլաթէ մէնպուր ի-
տէր : Պապը Այի հէր խուսուսա բէտա իլէ ճէվապ վիրմէտի իլէ , պիզիմ տէ
արթըզ սիւաշա տալլանմաթը լազըմ կէլաի :

«Ճալմաթըն հազգ պիր տալա օրտուգումա գալպէն իսկեսաթ օլմուշ օլ-
տուգուման , սասորդալը թէնչաաթըգա մայրւմ իտէրիզ քի , պունտան ազաէմ

վուզու. պուլան նութզումուզաս, քի պիւթիւն Բուսիս պիր փնուտ կիպի եէկ տիւ վէ եէկ ճիւնէթ օլտարազ գասպուլ լիտի. պու նութզաս քէշֆ իթտիլմիզ վազըթ, իշիէ շիմտի կէլտի եէթիւտի:

«0 վազըթ տէտիլտիք քի հիյնի հանէթտէ, վէ Բուսիանն շան վէ շէօշ-ըլթի լնապ իթտիրտիքտէ, տուէլը սայըրէտէն. այլը վէ միւսմազ/լ օլտարազ տախի հարէքէթ իթմէ եէ մէնպուր օլապիլիրիզ: Եշիէ օ կիւն պու կիւնքի կիւն տիր: Իմաի սասարլիի նուորէթ մէկսահիբի իմրէրաթ օրանմիզ իւղէրինէ-թէ-պէրրիւքտաթը բաշմանիշէնի պազէթ իտէրէք, Սամանը. հուտուտինի թէնափուզ իթմէլէրինէ տախի էսր վիրիրիզ:

«Ս/րիլտի Քիշնէֆտէ, բուսի մահը հիւսանն օն խիւնճի կիւնիւ, սէնէ 1877, վէ իմրէրաթ օրուզումուս իիրաթ իւշիւնճիւ. սէնէսի:»

ԱԼԷՔՍԱՆՏՐ

Եշիէ պու վէճի իլէ իլանը հարազ օլունուպ, մուհարէպէյէ պաշլանմըշ օլտու:

Պունուն իւղէրինէ Պաղը Ալի 1836 աշտնամէսինն եէտինճի պէնաթինէ լաթինատէն, Էւրօքս տէվէթլէրինէ միւրանաթ իլլէտի իտէ տէ, մուսափըզ պիր ճէվապ ալամալը:

Պու եէտինճի պէնաթն աշքեսանը պունաան ազտէմ թարիֆ վէ պէնան իթմիշ օլտուզումուզտան, թէքրարնաան սարֆը նազար իտէրիզ:

ԲՈՒՍԻԱ ԻԼԱՆԸ ՀԱՐԳՆԱ ՃԵՎԱԳ

Սաթմանաթը Սէնիյէ, Բուսիս իմրէրաթ օրունուսն պու իլանը հարապնա մուզապիլ վէ ճէվապ մազանմաան աթիլիւզիլքը ֆէրմանը Ալիի հազըթլը Բուսիւսիյի նէշր իլլէտի:

«Բուսիս հիւքիւմէթի պիղիմ իլէ դաթը մուամէլէլը տուէլիյէ վէ իլանը հարազ իթմիշ օլունպ, պիղիմ իլլին տախի, Հազգ Ֆաալա հազըթլէլէրինին ալիւր ինայէթը սաթէտանիշէսինէ վէ մայէլի սէլամէթը Եսլափիւն օլան իտաարը բու-հանիյէթը հազըթլը քէլազմալէրիյէ լաթինատէն սիւհա սարըլմաիլը ֆարըը ա. դիմ տիր:

«Ճիւսիյէ մայիւմ ախիւ քի, ֆէսիւր սուլն վէ սալան հազըրնաան թարա-ֆըրըզտան շիմաթիտէք էօլէ հիւ պիր մուամէլէ կէօրիւնմէտի, վէ սիւհապէ-աէաթ օլտուզումուզտան տախի ապիմա տէրէճէլի իֆրաթտէ էֆքեարը սուլիյիյէ մէյլ ու բազպէթ կէսաթլէրաթ. պիմաէն ալէշ, տասթ վէ խայրիւսարըզ օլան տէվէթլէրին իթմարաթնա տայիւն բաշթ իտիւպ, մուհաֆազալը սուլն մաս-աէլի խայրիլէսմաթ, հէր շէնտ անլը իլէ պիրիքտէ հարէքլթ իթտիք:

«Եւաթն ալէշմէնիմիզին մուսաթլաթնաան ալիւսլըլը քի, մազաէտի պաշլա պիր շէյ տէրիլ իտի, իլլա հուզուզ, իսթիլզալիյէթ վէ վէթանըրըզն մահլը, վէ պունա տէաթրէն օլմաալըզնա թասալլութաան քէֆֆը եէտ իթմէ-յէճէք իտի:

«Տիւշմէնիմիզտէ հիւ պիր սէպէպը մէշրու օլմայարապ, պու կիւնքի կիւն

խիլաֆը հազգանիյէթ պիզէ թաարրուդ խոխօր . ձէնապը գատըրը մութլագ քիմ հաֆըրը հազգ վէ առալէթ տիր , պիզէ դաֆէր վէ սէլաաթէթ ինսան պու-
եռաւանագլարընա իւմիտի դապիմիդ վարարը : Քէզալ'ք էմինի'ք քի , ապըրի-
միդին ճահա ու իզատամը վէ վէթան դայրէթի , վէ պ'լ ճ'ւմէ թէպտաւ'ըդըն իթ .
թիհատընտան հօտըլ օլանագ դուզիլի մատտիյէ վէ մանէվիյէ սէմէրաթը իլէ
սիւշմէնիմիդ գաւր վէ միւննէկիմ օլանագ տըր :

« Հազգ Թաալանըն ինայէթինէ իսթինատէն , չէճաէթը ապըրիյէմիդ իլէ
իթիթիթաթ խուսպ , Սամանը շան ու չէրէֆինի սնլէրին իւզգա խտճէրլէրին-
տէն վէ էնատալէրինին թարիդի շէրէֆինտէ սնլէրին տախի սապիթ գանտէմ օ-
լանագլարընտան էմինիմ , Պիլ ճիւմլէ դապըթման վէ նէֆէրաթա սէլամը շահա-
նէմի իէպիլիդ խուսպ , ճիւմլէտինի էվլապըմ մազգանընտա թութաուդուսու գիյ-
րի գօմանտանըդտա օլան պիլ ճիւմլէ տաաթիւր պէնան խոխիդ :

« Տէվլէթ վէ վէթան սնլէրի անճազ պու եէվմը էզէմ իշիւն բըրվէրա
իթմիշ տիր . իմոի քէնտիլէրինտէն մէմուլ օլունան դայրէթ , չէճատթ վէ մէ-
թանէթի իպրազ իթսինլէր :

« Գալէրլէրիմիդին հէր պիթ թաշլընը , վէ արադիմիդին հէր պիր բարմագ եէ-
րինի մուհաֆազա իթսինլէր , քի ճիւմլէսի ճէտալէրինին վէ չէհա եա դադի օ-
լան գարընտաշլարընըն գանը իլէ սաթըն ալընմըշ տըր :

« Տիւլմէն թաարրուգունու տէֆ իթսինլէր , տէվլէթին հուգուգունու ,
շանընը վէ իսթիպլալիյէթինի մուհաֆազա իթսինլէր , էօյլէ շէյլէր քի , Սաման-
ըլար իշիւն հայաթտան գիյդըյմէթ տիր :

« Միթէ պէօյլէ ֆէրայիդի մուգատտէտէլէրինի իշֆա խտէն ապըրիմիդէ
լութֆու իլաւի , վէ բուհանիյէթը հազրէթը Բէյդամպէրի բէհպէր օլարագ , նա-
զարը Եահանէմիդ տախի տալիմա իւզլըլէրինտէ օլանագ տըր :

« Պիւթին Սամանը միլլէթի ապըրիմիդին ֆտաթիւնալէրինին մուհաֆըրը
վէ խըզմէթճիսի օլանագ տըր : Բատիշահընդ տալիմա սիդին իլէ պէրապէր օ-
լուսպ , հիյնի հաճէթտէ սանճադը իսիլաֆէթ վէ սալթանաթընը տախի քէշիտէ
խուսպ , վէթանըմիդըն նամուս վէ հուգուդ վէ իսթիպլալիյէթի իշիւն ֆէտալը
ճան իթմէեէ տախի հազըր տըր : Բապպիմ մուգաֆիթէրիյէթ ինսան իյլէեէ »

Բուսիանըն իլանը հարպը , վէ սալթանաթը Սէնիյէնին պու խաթթը շիւ-
մանունու պիլ ճիւմլէ Էրօթա տէվլէթլէրինէ մալիւմ օլուսգտա , մուհարէպէլի
թաախա խուսպ Էրօթայա տախի սիրալէթ իթտիրմէթ իւզլէ ճիւմլէսի պի-
թէրաֆ տուրանագլարընը բէսմէն վէ սէրահէթէն իլան իթտիլէր :

Ինկիլիդ վէ պիր թքի տէվլէթ տախի պու մուհարէպէ իլէ մէնաֆիթի մախ-
սուսէլէրինէ սէքթէ կէթիթիլմէթինի պու պիթէրաֆիլըլարընա շարթ պէնան
իթտիլէր :

Պաղապըմ նէթիճէլի հարպ պունա ճէվապ վիրէճէթի :

ՄԻԻՍԻԻ ՆԷԼԻՏՕՎ ԱՍԻԹԱՆԵՅԻ ԹԵՐՔ ԻՏԵՐ

Իլանը հարպաւան է վճիւռ մեծալիքի Ոսմանիլէտէ միւթէմէքքին քեաֆիէնի
Բուս զօնաօրայարնա մեծալիքի Դահանէյի սէրիան թէրք իթմէք իւզրէ էմր
վիրիլիս :

Ապրիլին 15 ինտէ Հէրէքլիք վարօրու Բուսիս սէֆարէթի մայնէթինէ թա-
յին օլունտու վէ Բուսիս մաւրահաթիլիւզարը Նէլիսոֆ Էօլ թէտարիքեաթը
կէօրմէյէ պաշլատը :

Մահը մէզպուրուն 22 սինտէ Արիօնօթ վարօրու Նէլիսոֆիս սան թալիսա-
թընը կէթիլիսի քի զաթէն մալիւմիսի :

Միւսիւ Նէլիսոֆ խաղինէյի էվրազը Ալաման սէֆարէթինէ զալտըրըպ
թէսլիս իյլէտի , վէ սէֆարէթին քեաֆիէնի էշեա վէ էսէվաթը պաղլէ թէրա-
ֆընտան վարօրա նազլ օլունտու :

Իրթէսի կիւնիւ սապահլալըն պաշ թէրմէման միւսիւ Սնու իլէ Պապը Ա-
լիյէ աղիմէթլէ խարիճիլէ նազրըր Սաֆիլէթ քաշալը կէօրիւպ , գաթը մուամէ-
լէնին րէաթի պիր միւզէքքէրէսինի թազաթիս իյլէտի :

Ղիր իքի սապիս սանրա Հէրէքլիք վէ Արիօնօթ վարօրալըր Պօղազ-իյինտէն
կէշիպ կիթիլիք . Պէյօղլունտա տալիս պէօլիւք պիր զալէպէլիք իյինտէ Բու-
սիս ալմաթը օլան զարագուշլար սէֆարէթ զարուսունտան աշաղը ալմաթ :

Նէվիւ մէզքիւրտէ Բէթրօզուրիկտա տալիս տէվէթը Ալիյէ մաւրահաթիլիւ-
զարընա քասաթօրթ վիրիլիս , վէ իրթէսի կիւնիւ իշպու մուշատտէմէյէ թէր-
միւմէսի տէրմ օլունտան իլանը հարպըն պիր սիւրէթի տալիս Պապը Ալիյէ վաալ
օլտա :

ՊԱՁԸ ԹԱՀՐԻԲԱԹԸ ԲԷՍՄԻՑԷ

Իլանը հարպաւան սանրա զուհուրա կէլէն իքի զըթա թահրիբաթը րէսմի-
Էէ վէ մուհիմէլի տէրմ իթմէնէթլէք իշպու մուշատտէմէյի խիթա խտէմէլիյ .
Պունլարըն պիրիսի իլանը հարպըն արգաւընտան Բրէնա Կօրլազօֆուն Նէլր
իյլէտիյ միւզէքքէրէլի ումումիլէ տիր քի , մաաթի պու տուր :

Ձու կիւն իօթէրաթիօր հազրէթլէրի , պիրլիքտէ իճրա իթմէք իւզրէ պիւ-
թիւն Էւրօրա տէվէթլէրինի տալիս իթիլի մազսէտի քէնտի պիղզաթ իճրա
իթմէյէ զարաթ վիրիլիս , սաթէրէ էմր վիրաթի քի Ոսմանլը հուսուտիլի թէնա-
վուզ իթիլիս :

Շմբէրաթիօր հազրէթլէրինին պու քիւլիթէթի իթիլիյար իթմէսի Բուսիս
մէնաֆիլինէ մէնպուր օլտուզու պիր զիմմէթի էտա իթմէք իլիւն սիւր . չիւնքի
Բուսիսըն թարազըր վէ էսալիլինէ , շարզըն տալիլի իթիլիլալաթը մանի օլ-
մազտա ալըր :

«Իմքերաթօր հազրէթլէրի դավիէն մէմուլ խտէր քի, պու հարէքէթի ա-
լէլ ումու՛մ Էւրօքանըն էֆքեար վէ մէնաֆիինէ տախի մուփաֆըզ տըր : »

Աւաֆրանկա Ապրիլին օթուգունտա Լօնտըանըն ըէամր դադէթասը, Նն-
կիլթէրանըն պիթէրաֆըզ պէհաննամէսինի իլան իլլէտի, լաքին իրթէսի կիւ-
նիւ հանի Մայիս 1 թարիխի իլէ, Լօրս Տէրպլինին Բրէնա Կօրչազ օֆուսն մու-
ղէքքէրէլը ումու՛միլէսինէ վիրտիլի ճէփապ տախի իլան օլունաուգունտան ճիւմ-
լէլի իսթիլդարապ կիրիֆթար իթտի : չիւնքի պիր վէնէ իլէ, պիթէրաֆըզ թէ-
փաֆուզ խտէր պիր լիսան իւզրէ տէլիլ խտի :

Լօրս Տէրպլինին պու թահրիրաթը շփրազը ըէամրլէ մէհանընտա պէոյիւք
պիր էնէմիլէթ ըէսպ իթմիշ տիր, վէ ճնտան պէրու Մայիս 1 Նօթասը տէլի
չօզ տէֆա զփքրի կէչմիշ տիր վէ տահա տա կէչէնէք տիր :

Իշթէ մէզքիւր Նօթանըն մուխթասը թէրճէմէսի :

«Բուսիս իմքերաթօրու միւթթէֆիզլէրի իլէ իսթիշարէ իթմէնէրէք, խօտ
պէ խօտ Օսմանը տէլչինէ մուհարէպէնէ գրեհաթ իթմէսի իլէ, պու անէտէք
սապիթ օլան Էւրօքա իթթիթֆազընտան քէնտփի խուրուս իթմիշ օլաու :

«Մնտան մաաաա ըէամէն թահիւտ իթմիշ օլտուգու պիր դայիտէլի քէն-
տիտի ֆէսի իթմիշ օլաու : Պէոյլէ պիր հարէքէթին Նէթիճէսինին Նէրէլէրէ գա-
տար վարաճաղընը ըէշֆ իթմէք գապիլ տէլիլ տիր :

«Ապաաա գրալիշա հազրէթլէրինին հիւքիւմէթի, պու մաաաթէլի մուհիւ-
մէ իւզէրինէ իսթիլարը սիւքիւթ իթմէնէ մէլեալ ըտը, լաքին Բրէնա Կօրչա-
զ օֆ, քեաֆֆէլի տուէլը Էւրօքայա պիրլը միւղէքքէրէլը ըէամրլէ իրաալի իլէ
ալէմէ էօյլէ աղնաթմազ իսթէնօր քի, Բուսիս կէրէք Ննկիլթէրա վէ կէրէք
սայր տուէլը Էւրօքա մէնաֆիի ուզրունա տախի պու մուհարէպէնէ թէչէպ-
պիւս իթմիշ տիր, պիրիստէ վանիպէլի զիմմէթիմիզ տիր ըէամէն վէ ալէնէն
պլէմէ պէհան իթմէք քի, Բուսիս տէվլէթինին պու հարէքէթինէ Ննկիլիզ հիւ-
քիւմէթինին Նէ պիր բըզասը վար Նէ տէ պիր մուալլէնէթի : »

Լօրս Տէրպլինին պու սոն Նօթասը պէոյիւք շտմաթա իթտի Էւրօքաաա,
հէր ըէս էօյլէ մէմուլ խտէրաի քի, պու Նօթայը հազան պիր գապինէթ չօզ
վազըթ պիթէրաֆ տուրամայրպ, հազընտա օ տա Բուսիայա իլտնը հարպ իթ-
մէնէ մէնպուր օլանապուր :

Լաքին Լօրս Տէրպլինին սօնրաքի հարէքէթի թահրիրաթը վէ Նութգլարը
պու Նօթայա մուփաֆապ իթմէտի, վէ չօզ տէֆա Լօրս Տէրպլինին պու լի-
սանը իլէ սօնրաքի լիսանըն մուպայէնէթ Ննկիլիզլրտէն տախի հիւգիւնէ վու-
րուլաու, Նէ խտի թէպաթիլլիլին սէպէպի, սօնրաաան հազըլաճազ թարիլիլը
պունու պէհան խտպիլիլ :

Վազթըն միւվլէրիլիլէրի վէ հուգուզլինաաանը ըսար իտէրլէր քի, Ննկի-
լիլին կէրէք պու վէ կէրէք սայր թահրիրաթտա գուլլանարը պու կիպի լի-
սանը, Օսմանըլը, Ննկիլիզլտէն մուալլէնէթ պուլաճաղընա օ տէրճէ իսկեաթ
իթտի քի, օ պիր տէվլէթլէր հէր Նէ գաաար պունուն մուգաթիլինի թէֆնիթ
իթմէլէ չալըշտըլար իտէ տէ, պիր տիւրլիւ կէրէք վիւքէլայը վէ կէրէք Օսման-
ըլ ահալիսինի տէ ինանտըրամաաըլար :

Ասիթանէտէ Ինկիլիզ տէֆիրի միւսիւ Ղալարտ տէֆա տէֆա տէֆլէթի թա-
րաֆընտան քէտի վէ զայրի քէտի Պապը Ալիյէ իթիթար իթի իսէ , քի Ինկի-
լիզ տէֆլէթի Բուսիա ալէյնինէ պիր մուամէլէյէ զընտմ իթիսէ տախի , քէնտի
մէնաթիթի մախսուաէսինին մուհաֆազասը իչին օլուպ , Ատմանլըյա անտէն պիր
ֆայիտէ հասըլ օլամայանազ , օ վազըթի եինէ ճիւմլէսի պէյնիտէ օլտու :

Վազաս Բուս ասքէրինին Բաւմանիայա տուխուզ իթիթայնտէն պիր դաշ
կիւն սօնրա , Բարիա աշանաւէսինին սէքիզիննի պէնտինի դիքը իտէրէք , ԵԱ-
պը Ալիյին մէմուլու գալիսի տիր քի , տուէլը մուազգամայը Էւրօքա էօթէտէն
պէրու տէֆլէթը Ալիյէյէ իպրազ իթիթիքլէրի խալիսէթ վէ իէվէճնիւն ճիւմլէ-
սինտէն օլարազ , պու վէսիլէ իլէ տախի վուգուի տէրտէսթ օլան պիր մուհա-
րէպէյի ճէսիմէնին մէնինէ հիւմլէթ իտէրլէր Եմանաղընտա պիլճիւմլէ գապինէթ-
լէրէ Պապը Ալի պիրէր նօթա կէճնտէրտի իսէ տէ , Բուս ասքէրի Բրութու իէ-
նալուզ իթիթիլ օլտուղուշտան , պիր չարէ կէօրիւլէմէտի :

ՐՈՒՄԵԼԻ ՃԻՂԵԹԻ

Ք Ի Շ Ն Ե Վ

Թաաավժուրտա օլան մուհարէպէնին թէտարիքեաթը Րուսիաաա, 1876
Նոյեմբերինաւն վէ Րուսիլի թէրաթընաան պաշլաաը :

Նոյեմբեր 13 աւ զուհուր խաէն պիր 1-4-- եանի էմրը խմբէրաթօրի մու-
ճիպիննէ տէրիան ալթը օրաաա պիրաւն հարպ հիլէթինէ վազ օլուհուպ հարէքէթ
իթաթրլաթ :

Րուսիաաա պիր օրաաա տիմէք օթուզ ալթը պին նէֆէր տիմէք տիր, վէ
սրրա նաւէրօլաաը իլէ զիքր օլուհուր : Իլէ էվլէլ թէտարիք օլուհանլաը եւ-
աիննի, սէքիլլիննի, աօգուզուհու, ծուհուհու, ծն պիրիննի վէ ծն իքիննի օր-
աաալաը ըաը, քի ճէման իքի երւզ ծն ալթը պին նէֆէր տիմէք տիր :

Գըրըմ տէֆէրի պիրէր պիրմէզ Րուսիա հարպ թէտարիքի կէօրմէլէ պաշ-
լալաը, սիւրաթը հարէքէթը աաքէրլիլէլ լազըմ կէլէն հէր վաաթիալը վէ շըմէն-
աըֆէր վէ սալըրէլի թէքաթլ իթմիշ պիրիթիմիշ կիպի խաթ : Պու սալէաւ պուհ-
աան ազաւմ իւշ ալաա ահնաղ զապիլ օլան պիր թէճէմիթու պու տէֆա ծն պէշ
եիրմի կիւն զարֆընաա զապիլ օլաա :

Պէտարապիաաա, Րուսիան իլէ Րուսիա հուաաաաա աբաաընաան ճէրեան
խաէն Րուսի նէհրինէ էն եազըն պիր մէվլի Քիշնէվ շէհրի օլաաաաաան, օր-
աաալաը քէշաէր քէշ օրաաա թէճէմիթ խաէճէքաթ :

Պինաւն ալէշ պու պէլաւնէ թօրլանան օրաաալաը աաքէրլինն երւզ ալթ-
միշ տէքիլ պիննի քիաաւ, ծն պէշ պիննի սիւաթի, վէ ծն իքի պիննի թօրնու ի-
աթ, վէ հէր օրաաաաան ծն տէքիլ պաթաթաա, եանի նիղաամէն երւզ տէքիլէր
թօրու օլաաաղ իաւ աւ, հազիլէթինն ճէման պէշ երւզ թօրու վաը ըաը : Պու
ալթը օրաաաաա պիրաւն, ճէնուպ եա Գըպլէ օրաաաաա խաթ վիրիլաթ, չիւն-
քի Րուսիլի Րուսիաննն զըպլէ թէրաթընաա տիւշէր :

Խմբէրաթօր Ալէքսանաը Ապրիլին եիրմիթինաւ Նիթրօպուրիլու թէրք ի-
աաապ, Քիշնէվէ մուվաաըլէթ իլլէաթ :

Վէլլի աշաը Կրանտիլք Ալէքսանաը, հարպիլէ նազըրը ճէնէրալ Մինիա-
թին վէ ճէնէրալ Նիկաթիլէֆ մալէթինաւ խաթիլի : Ապրիլին 24 իւնաւ խմբէրա-
թօր օրաաալաը մուպիէնէ իթաթ, իքի երւզ պինն եազըն աաքէր միւֆրիլէ-
լէրի սաթիպէթիլէլ տէլաւ օլաաաղ խմբէրաթօրաան վիրաաաւնէ մուհիազըր օլ-
աաալաը :

Սաաթ ծն պուշուգաա խմբէրաթօր զուհուր իթաթ, վէ աաքէր սաթիլաը-
նըն էճիւնաւն կէշէրէք, հէպ ալալաը պիրէր պիրէր մուպէնէ իլլէաթ :

Խմբէրաթօր զալէթ մահաւն վէ միւքէտաւր վէ պէնպի ազաթըշ կէօրիւ-

նիւր խոխի . պու. պապատէ պիր իքն ըրվայէթ վար քի , դարայիպաթտան օլտու-
դունտան մուխթասարէն զիքր իթմէնէ մէնպուրուզ :

Պու. ըրվայէթէրն պիր շու խոխի քի , իմբէրաթօրուն բէտէրի նիգօլա ,
Գրքրմ մուհարէպէսնաթ օլան ֆէվզէլատէ թէլէֆաթտան պիր շէյ խաթիֆատէ
խաթմէտիյինտէն հաթիթա մաղլուպ տախի օլտուդունտան , պէօյլէ գանլը պիր
մուհարէպէնէ սէպէպ օլտուդու իշիւն բիւշման օլուպ , էօլէճէյի վաղըթ վէլիի
աւար օլան շիմսիքի իմբէրաթօր Ալէքսանտրօյու Նէզարնէ ճէլպ խաթէք վա-
սիյէթ իթմէշ իմէշ քի , էօմրիւ օլտուգնա ճէնկ իթմէսին :

Պաղըրարը Ալէքսանտրօնուն օ ալայ կիւնիւնտէ կէօթէրաթիյի մահգունի-
յէթի պու. սէպէպէ համլ խաթրլէր . կիւյա բէտէրինին պու վաթիյէթի խաթրը-
նա կէլտիյինտէն զամրիյինէ տօղունմուշ կիպի :

Պաղըրարը տա տէրլէր քի , Ալէքսանտրօնուն պէօյիք օլլու վէ վէլիի աւ-
ար 1866 Ապրիլին 14 ինտէ նիատէ պու կիւն վէֆաթ իթմէշ օլտուդունտան ,
օ խաթրընա կէլտի :

Ըն աճայիպի շու տուր քի , Բուսիա իմբէրաթօրու խանէտանընտա , հիշ
պիր Բօմանօթ ալթմըշ հաշընտան զիյատէ հաշամայանագ տէյի պիր խաթրլէ
վար իմիշ քի բէտէրտէն էվլատա նագլ օլունուրմուշ :

Մալիւմ տիւր քի Բօմանօթ Բուսիա իմբէրաթօրու խանէտանընտէ լազա-
պը արը :

Վազաս իմբէրաթօրուն բէտէրի Բագլօ , ամուճատը պիրիննի Ալէքսանտ-
րօ , բէտէրի նիգօլա իւշիւ տէ ալթմըշ հաշարընը պլթիլումտէն վէֆաթ իթ-
միշլէր տիր :

Շու տա տէնիր քի , շիմսիքի Ալէքսանտրօնուն հէմիլէսի կրանտ տիւշէ
Մարի , 1876 տա էլլիի եւտի հաշընտա վէֆաթ իթտիյինտէն , էօլէճէյի վաղըթ
օ տա կիւյա գարընտալընա պու ըրվայէթի իթթար իթմէշ :

Հէր Նէ հալ խաթ իմբէրաթօր մահգուն վէ մէյիւսա պիր հիյէթլէ պիւթիւն
ասքէրի մուայէնէ իթաիքտէն սօնրա , հիւքսէրէք պիր մէվգիթ կէլտիքտէ , աթ-
տան էնիպ , ճիւմէսի տէ էնէրլէր , վէ հէր քէս պաշընը աշար , վէ օ անտէ
Քիշնէվ մարօպօլիտի հիւքսէք պիր սէսլէ , թէրճիւմէսին տէրճ իթտիյիմիզ ի-
լանը հարպ պէյաննամէսինի տսքէրլ վէ աւալիյէ գրաաթ խաթ :

Էնայի գրաաթտա իմբէրաթօրուն տիւղիյէ կէօլլէրի տօլտուդու վէ աղ-
լատըղը տախի կէօրիւլիւշ տիր :

Իթթամընտա իմբէրաթօր , հիւքսէք պիր սէս իլէ , Ասքէր , տիզ իւսթիւ-
նէ կէլլին տէյի էմր խուպ , ասքէր տիզ չէօքէր , վէ Մէտրօպօլիտ իւզէրլէրի-
նէ տուա օգուր :

Սնտան սօնրա Փըրգալարա վէ լիվալարա մախսուս Թալիմաթլար օգու-
նուպ , իմբէրաթօրուն պիրատէրի վէ սէրասքէր պաշ գօմանտան օլան Արան-
տիք նիգօլա , շու վէճի իլէ պիր նուիգ խաթ :

« Մայէթիմտէ օլան պէօյիք վէ քիւշիք գաղըթման վէ ասքէր ,

« Ելթէ շիմսի իմբէրաթօրումուդուն իրատէսին , վէ էնտարըմըգտան մէվ-
« քրուս պիր վաճիպէյի զիմմէթը մուգատտէսէմիզի ինրա խաթէլէր :

« Քիլ մէմէքէթ վէ արաղի իշիւն ճէնկ իթմէսօրուզ , իլլա Թահթըր գուլմ
« վէ Թահթըր գալան գաղընտալարըմըղը գուրթարմագ վէ տինի խաթիյէնի
« մուհաֆադա իթմէք իշիւն . արշ , էօյլէ խաթ , տաթամըզ պիր հաղգ տալա
« տա արը վէ Ալաւ տա պիղիմ իլէ պէրապէր տիր . »

Պատէհու. Կրանախէք Նիգօյա, ասքերինէ մէմայիքի Սամանիլէտէ էտիպանէ հարեքէթ իմմէլէրի իշիւն պիր թաղըմ նասիհաթլէր վիրաթըտէն սօնրա, իմքերաթօր աթընա պլնտի տուրտու վէ րէսօր կէշիտ ինքա օլունտու :

Պու. ասքերին իշինտէ, իքի թապուր տա Պուլկար կէօնիլլուլէրի վար ըար, ազտէմքի իթթարլարտա Րուսիայա ֆիրար խաուպ, ասքէր հաղըրմըշլար ըար : Իմքերաթօր պունլարա զայէթ խօշ նազար իլէ պաղըպ թալթիֆ իլլէտի, վէ րիփալէթէ նազարէն, պունլար քէք միւքէմմէլ պիր հալտէ իմըշլէր :

Պատէհու. իմքերաթօր պաղը զաղըթման իլէ պիր գաշ չիֆթ լաղըրար իտէրէք իլլէտա խաւպ, ալտէթ իմտիլի էմնտալ, պիւթիւն տաքլը վէ աշալի պիր ալտը հուրրան պաղըրարազ, իմքերաթօր նազարլարընտան զայպ օլունհայատազ աղըշլարալար :

Պու. վէճ իլէ մուպէնէ խիթամ պուլտուգտան սօնրա ասքերին պիր մըգտարընա Րուսմանիա հուտուտինէ հարեքէթ էմրի վիրիլտի :

Բ Ո Ւ Մ Ա Ն Ի Ա

Հէր հանկը խարթա օլուր իտէ օլուն նազար օլունտուգու հալտէ, հէր քէտ աշիքեսար կէօրէպիլիքի, Րուսիա հուտուտու Սամանլը հուտուտունա պիթիլիք օլմալըպ, իքիսինին արալընտա Ալլահ վէ Պուզտան պէշիքլէրի վար քի, 1861 տէ պիրլէշարիլիպ Րուսմանիա թէալիլ օլունտուլար :

Հէր նէ վաղըթ Րուսիա իլէ Սամանլը պէշինտէ պիր մուհարէպէ վուգու պուլմաշ իտէ, կեան Սամանլըտան վէ կեան Րուսլարտան իլլէ էվիլէ պու Րուսմանիա չիյնէմիշ տիր :

Վէ հասպէլ զատըր եօլ իւզէրինտէ պուլունտուգլարընտան հէր ճէնկտէ պունլար խասարտիտէ օլմուշլար արը :

Իմտի պու աէֆա տաթի մուհարէպէ սէալարը զուհուր իտէլի Րուսմանիա ֆիվղէլատէ պիր իտէնանէ կիրիֆթար օլմուշ ըար, չիւնքի թէքար պիր հարպ աթէթինէ տիւլար օլանաղը մէյտանտա խալ :

Հալ պու քի, Րուսմանիա էվիլէքի Րուսմանիա տէշիլ խալ, խալը սէնէլէրտէն պէրու նայիլ օլունտու ապայիշ վէ իսթիլրաշէթ ապէսինտէ, պօշ տուրմաեըպ չրմնարֆիլէր, ճատուլէր եարըպ վէ զրաաթ վէ հիրֆէթիլի թէվիլ իտուպ, հէնուզ պիրազ մամուրիլէթ կէօրմէնէ պաշլամըշլար ըար : Վազաա պիր թաղըմ աշանամէլէր իլէ պունլարըն հալինի Լարթա տէվլէթլէրի տաթի թէլէմին իթմըշլէր խալ իտէ տէ, մուհարէպէ վաղըթ պունլարա րայէթ օլունտուպ օլունտանաճաղը տաթի մալիսա տէշիլ խալ : Իմտի 1876 սէնէսի Քեանունի էվիլէլին սօնլարընտա Աթամգօյտա աշըլան գօնֆէրանտա իթատէլի հալ իթմէք իւզըր պաշ վէքիլին պիրատըրի Պրաթիանօ Արիթանէնէ իզամ զըլընար :

Մուսաիլէյ Արիթանէնէ կէլիպ, իլլէ էվիլէ Լօրա Սալիզպուրի իլէ միւլազաթ իտէրէք, նիազ իթտի քի Րուսմանիա պիւթիւն Լարթա տէվլէթլէրի թէրաթընտան պիթէրաֆ ատա վէ իլան օլունտուն քի, օ ապէտէ նէ Սամանլըտան չիյնէնսին նէ տէ Րուսլարտան :

Լօրս Սախիզուդուրի ճէփապընտա, տէվլէթլէր Բէրաֆընտան պէօյլէ պիր մուամէլէ ինքասընը մուաֆինսիզ կէօրտույնիս պէյան իթաի. չիանքի տէվլէթլէր պէօյլէ պիր դարար վէրսէ տէ, Բուսիա տիյնէմէյիպ, երին Բուսանիայա ինճապուզ ինտիքտէ հիւ պիրի մէնինէ միւզթէտիր օլտանյանազ արը:

Պա ճէփապան, Պրաթիսնա զաթը իսմիտ օլտարպ, Քնանուրի էվլէլ 31 ինտէ պիզզաթ գոնֆէրանտա կէլիպ պիր լայիհէ թազտիմ խտէրէք, Էւրօրա տէվլէթլէրինին Բուսանիանըն մուհաֆազար իշխան պատանանամէ միւխաշիւա օրտուզարը ֆէրայիղին ինքասընը թալէպ իյլէտի:

Լահիյէնին խուլասար պու խաի:

1. Բուսանիանըն, պէր մուաֆիպի ուհուա վէ մուզաթլէրաթը ասպըզէ, մուէպպէտէն պլթէրաֆ իլան օլունմար:

2. Բուսիա իլ Գամանը պէնինտէ պիր մուհարէպէ գուհուրինտէ, տէվլէթլէնին պիրի Բուսանիա հուտուտինի թէնապուզա գըյաթ ինտիյինտէ, Բուսանիանըն նէ մուամէլէտէ պուլունանազընըն ընամէն վէ հիյէթնէ պէկանը:

Գոնֆէրանտա պու իթի մաթլուպա տախի ընտ իլէ ճէփապ վիրաի:

Շու մուհարէպէտէ Էւրօրա տէվլէթլէրի պլթէրաֆ տուրանազարընը էվլէինտէն թատափուր ինմիշ օլտուզարընտան, պու Բուսանիա իշխան տախի միւտաթիլէլէրինի թէնվիպ ինմէտիլէր:

Կիւայէթ Պրաթիսնա էօթէ պէրի տիւշիպ, ալֆարէթլէրէ միւրանաթ ինտիքտէ, Սաֆլէթ րաշա, Ենկիլիզ Էշխի լայարըն իխթարը իւզէրինէ, Բուսանիա Բրէնի Շարլընա շու միւզէքթլէր ընամիյէի կէնտընէպիրաի:

Սաֆլէթ րաշանըն Բուսանիա Բրէնի Շարլընա եազարընը մէքթուպուն մաալի պու խաի:

«Բարիա ահանամէտինին եիրմի ալթընընը պէնտի վէ 1858 Կիւսան 49 մուգաթլէնամէտինին տէրիղիննի պէնտիինին իւշիւննի. ֆըզրար աքիւնամէնա թաթպիլէն, Չաթը հազրէթը շահանէ նաթինա, զաթը աալանէլէրինի Պաղը Ալի իլէ պիր միւգաթէրէնէ տաթլէթ խտէրիմ, քի Բուսանիա մէմալիքի մուխաթարա երիթիթար օլանազընտան, պուհուա մուհաֆազար իշխան լաղըմ կէլէն թէտարթիւսթը տաթէրիյէնի իքմալ իթմէք իւզրէ պիրլիքտէ պիր դարար վիրէպիլէիմ: Չաթը աալանէլէրինտէն պիր ճէփապ վիրուա ինտիլի կիպի, Թուհա տէվաշիլինտէ տաթրիլ Գամանիլէ պաշ գոմանտանըզընտա պուլունան Սէրտարը Էքրէմ Ապուլու ֆէրիմ րաշայա տախի լաղըմ կէլէն թալիմաթ վիրիլէնէք տիր, վէ Էշէտար ինթիյան օլտուզու հալտէ, պու թալիմաթըն վիրուալինտէն էվլէ տախի գաթը տալիանէլէրի իւմէրայը տաթէրիլէ իլէ իաթիշարէ խտէպիրի:»

Էննէպի մուհարթիլլէրի տէրլէր քի: Բուսիա իթի իւշ երիզ պին տաթէրլէ Բուսանիա հուտուտինէ եազրաշմազտա օլտուզու էնմաթէ Բուսանիանըն հայի ընք միւշթիլ օլանազար: չիանքի Գամանըն տաթէրինի Բուսանիայա տաթլէթ իթտէ, Բուսար տա Բուսանիայա կէլիպ, մուհարէպէլէր Բուսանիա թօրազընտա վազի օլանազընտան Բուսանիա խարապ օլտալիլիթաի. խուսուսի իլէ օ վազըլէլար Պաշը-պօզուզարըն խաւարաթըն տա ալէմի խէֆթ ու ֆիւթիւրա կիրիթիթար ինմիշ օլտուզու իշխան: Մուհարթիլլէր պուհու օնպէպ տաու խաիպ, Բուսանիա քրէնիինի մազուր թուլթմազ իաթէրլէր. պիլզ պաշղա մանա վիրմէյէ մէնպուրուզ:

Պէօյլէ տէնէվի պիր վէրկի վիրէրէք իաթիլաղը օլան խարէթլէրին ազտէմը

էմէլէրի, չու վերկիստէն գործքուլուպ պաշլը պաշլնա վէ միւսթ ազիլ հիւքիւ-
մէթէր օլմազ հալվէմիւնտէ պուլունաուզլարը թապիթ տիր, Բուսմանիա չօղտան
պու սէփատատ օլուպ, հաթթա Պապը Ալիտէն արքքէ պաւմազ, աւանաւմ թան-
գիւմ իթմէք կիպի րուխտաթլար թալպի իլէ, թլվիթի իթիլազէ տախի տէֆա
տէֆա գալգըշմը, իսէ տէ, միւսատտէ օլունաւաղըրնաւն գաթը խմիտ իթմիշ
խտի, Եիւնաի Բուսմանիանըն իւմիտի Բուսիատտ խտի, չիւնքի Բուսիա աաքէրինէ
Բուսմանիատան կէչիա վիրմէք քէք պէօլիւք վէ Ֆէվկէլատէ պիր խըզմէթ օլ-
տուզունտան, ծնա պէտէլ էլպէթտէ քի հիյնի սուլտա պիր պէօլիւք միւքեա-
ֆաթ պէքլէյէպլիլտաի, վէ պու գաննըմըզ շունուէ իլէ թատաթիզ օլուք քի,
մատտէ էճնէպի մուհարթիլլէրինին տէտիլի կիպի օլու, սոնրատան Բուսմանիա-
ըն թունալը կէչիպ տէ, Սամանլը իլէ մուհարթպէ իթմէլէրի լաղըմ կէլմէզ ի-
տի, պաղըլարը տա տէր քի Բուսմանիա, հիւքմ գալիպին տիր Ֆէհպաղնաւ,
Բուսիալը Սամանլըտան գօրու կէօրաիլլինտէն, Բուսլարա մուվաֆապաթ իթմէ-
նէ մէնպուր խտի, հիւ նէ հալ իսէ, մատտէ շու քի բրէնա Շարըր Պապը Ալի-
նին իթմարընը տիյնէմէլէրէք Բուսլարա կէչիա վիրմէլէ րաղը օլտու, շու գա-
տար քի պու կէչիտտէն նէ գատար ազ դարար կէօրիւպ, նէ գատար չօղ միւ-
քեաթաթ կէօրմէք գապլ իսէ, ծնա տէպիթէս օլմազ իլլին, Բուսիա իլէ պիւր
մուգալլէլէնամէ թանգիպինտէ տէ դարար վիրտի, վէ մուհիլլիննէ Բուսմանիատա
Բուսիա պաշ գծնաօլտու օլան Պ. Տիմիթրի Աթուարթ իլէ, Բուսմանիա ումուրու
էճնէպիլէ միւտրի Մ. Գօկպինիէնաւ օլէ տէօրթ պէնտի շամիլ աթիլիզզիլքը
մուգալլէլէնամէ խնդա գըլլնտը:

1. Մէմալիքի Սամանլիէնէ թէճալուզ խտէճէք օլան Բուսիա աաքէրինէ,
Բուսմանիա մէմալիքինտէն տէրպէտթնէ վէ աոսթ տէվլէթ աաքէրի իլլին Շարի
օլան ուսուլ իւզրէ կէչիա վիրմէլի, Բուսմանիա Բրէնաի պլրիննի Շարըր հիւ-
քիւմէթի թէլմին խտէր, Բուսիա աաքէրինին լվաղխաթընըն նաղլլէնի վէ ու-
մուրու սալըրթի իլլին, հիւ նէ տարթիլաթ լաղըմ կէլիլ իսէ, հիւմէլանին տէ
հիւքիւմէթը իմէրաթթիլէ ճանիպինտէն պիթթապի թէճալլէ օլունաւաղ լա-
ղըմ կէլէճէլի:

2. Բուսիա աաքէրինին պու վէճն իլէ Բուսմանիա մէմալիքինտէն իմրա-
լէրինտէն նաշի հիւ պիր ուզգունաուզլուզ շէ մուխտաթաւ վազի օլմաւաղ իւզ-
րէ գալիանին վէ հուսուտու սապըզա իլէ մուսատաւազ, Բուսմանիանըն հուգու-
ղու բօլիթիլլիլիննէ րալէթլէ պաղաւնըր, հաշմէլլու պիլ ճիւմի Բուսիալար
իմէրաթթու հիւքիւմէթի թէլլինտէ խտէր, պունուէ իլէ պէրապէր Բուսմանիա
մէմալիքի թէճալլէլէլինն տախի հիլէթը հաղըրթի իւզրէ պաղա վէ տէվաթը-
նը հիւքլմէթը միւշարիլլէնա թահիւտ խտէր:

3. Կէրէք Բուսիա աաքէրինին մուրուրին վէ կէրէք իմրաթ խտէճէլլէրի
մահալլէրին հիւքիւմէթի իլէ օլանազ մուամէլաթտ, վէ կէրէք պու պաղաթ
թանգիթ լաղըմ կէլէճէք մուգալլէլլէրէ միւխտալիզ թէֆէրրուաթ, հիւքիւ-
մէթէն վէքիլլէրի մարթիլլէրի իլէ գարալաշարըլլապ, իւզու մուգալլէլէնամէ
իլէ պէրապէր թատաթիզ գըլլնաւաղ թալիմաթիա րապթ օլունաւաղ իրթի պիր-
լիքտէ իմրա գըլլնաւաղ տըր:

4. Կէրէք իւզու մուգալլէլլէնամէլի վէ կէրէք պունա մէրպութ օլան թա-
լիմաթը Բուսմանիա մէլիտի մէպուսանըն գապուլ վէ թատաթիզ իթաիլմէլի Բու-

մանկա խմորէթի հիւքիւմէթի թաշիւտ խտէր, վէ թաաաիդ օլունաուզու ան-
տէ մէրի իւլ իճրա օլաճաղընը տաթի տէրիւնտէ խտէր:

Պու մուգապէլէնամէ վէ մէրպուլի թալիմաթը մուճիպլինճէ Բուճանիա շը-
մէնաթֆէրէրլինի, շալարընը, ճաաաւէլլինի, քաթթալարընը վէ թէլէկրաֆլա-
րընը պուճար իլէ պէրապէր մէմէքէթին գաթիթէսինի, հալփանաթընը, օթ,
արապա, օաուս, քէօմլուր վէ էմաալի օլան շէլլէրին ճիւմէթինի Բուալարըն էմ-
րինէ հաղրթ խտէնքլէր խաթ. քէզալլէր օլաու. դուրաճազ մաշալլէրինի, լէվա-
դիմաթ վէ միւհիմնաթ տապարլէրինի վէ խաաթախանէ վէ աաթէր իդաաթլինէ
մաթաուս զըշլա վէ խաաւէլլի տաթի Բուալարա թէսլիմ խտէնքլէր տ/ր. քէ-
զալլէր նաղլիյէ իլիւն աթ, արապա, գալըզ վէ սալ ճիւմէթի Բուճանիա թա-
րաֆընաան թէտարլէր օլունաւ, պուճարաան հէր նէ մաաթիֆ թէպէնիւն
խտէր խտ, իքի ալ վաաւէլի պոճալար իլէ Բուաթա խաղլինէսինտէն թէտարլէր օ-
լունաճազ խաթ:

Բուճանլարըն պու մուաւէլէսի Սանանլըյա պիր իլանը հարդ տ/մէքաւն
պաշլա պիր շէլ տէլլի խաթ. պաւաւ վէսիլէ խտէրէք Սանանլը տէվլէթի պլ-
հաղըն Բուճանիայա աուխուլ իլէ դապթ խաու, Բուաթա աաթլինին միւրու-
րինի մէն խտէպլիլի խաթ. պաւաւ իթմէսի տէվլէթը Ալլիյէն պ/ր գուաուր
եաթաւ մանաւը միւշքիլ պիր ինմալ աաա օլունուր քի, պուճաան սոնրա եա-
ղըլաճազ թաթիլէրաւ իլէլ ու էապաաը տաճա տէրպէսինէ պէսան օլունապի-
լիլ:

ՐՈՒՍ ԱՍՔԷՐԻՆԻՆ ՐՈՒՄԱՆԻԱՅԱ ՏՈՒՒՈՒԼԻ

Պու մուգապէլէնամէ վէ թալիմաթը մուճիպլինճէ, Բուալար Նիսան ալըն
երթի սօգուզուճու կիւն/ւ Բուճանիայա աուխուլ խտէնքլէր խաթ. պլինայէն
ալէյն Նիսանըն երթի ալլընը կիւնիւ Սէնաթի մէնիաթ թէնէմմա խաու,
պուճարը թաաալ խտէնք խաթ. լաքին օ արալըզաա Թուճանըն աշաղըլարըն-
աա Սանանլըն խալը թօթ արապալարը վէ զըր/ըր գօթլիլ տէֆինէլէրի կէօ-
րիւնաթիւյինաւն, պուճար Աւլան իլէ Պուգաան արաւընաա օլան քէօթրիլէրի
երզըպ խաթապ խտէպլիլլէր խաթ, վէ օլ հալաէ Բուալարըն օլ էնաաա Բուճա-
նիայա կէշմէսինի եա գապլիլիլ եա աա քէք միւշքիւլ խտէպլիլլէրաթ: Նմաթ
կրանաթիւք Նիգօյա պուճուս թէլլիլլինաւ պէսլիւք մախաթարա կէօրիւպ Աէ-
նաթ օ մէնիսինի թաաաթիլին պէքլէմէսի, վէ Նիսանըն երթի իւլաննի կիւ-
նիւ, եանի իլանը հարպաան պիր կիւն լվիլլ աաթլէրին Բուճանիայա կէշիլթի-
մէնէ պաշլարը, Բուճանիա վիւքէլաաթ ֆէվզէլաաւ խէլէնանը գալպէ կիրիֆ-
թար օլաու. իւնիք Սէնաթ օ գապուլ վէ թաաալ գլմէտիլի կիպի, իլին մէ-
աալլիլթի Բուճանիա վիւքէլաաթ իւղլիլաւ գալըպ ֆէնա նէթիւլէր հաալ
խտէպլիլլ խաթ, տէվլէթը Ալլիյէ տաթի պէօյէ իլանը հարպաէն էվիլլ Բուաթա-
նըն հուաաաու թէնապիւզ իթմէսի հաղընաա պէօյիք տէվլէթլէրէ քրօթէս-
թօ իթի խտ աաթի մէֆուճաուզ գալար:

Բրուլ նէրի Գարթաթ աաղըլարընաան դուճուր խաու, Գալաաաան օն
տէքիլ քիլօմէթի աշաղըզաա Թուճայա գարըլլը, Պու լալ նէ լօզ տէրին նէ

տէ չօդ էնիկ տիր : Ֆազաթ տափ վազըթխարտա թաշարդը վազըթ ըրուի չէ՛ւ-
րի հէր թէրաֆա եսերըլոյ տէնիզ վէ կէօլ կիպի օլուր վէ պոթալ պոթալար
հատըլ խտըր քի , օրտու իլէ կէչմէք մուհալ զապլլինտէն տիր , նաարլ քի 1744
տէ պէօյիւք ըէթրօ տախի պու պոթալարըն իլինտէ գալըլ օ վազըթ քի սաա-
րազամ օրտուսունա եկսիր տիւշիւթօրտու խտ :

Սուլար աշարը ինտիքտէ ըրուիքն Նանկէնի զասադարը քիշկեանընտա օ-
լան էնի անհազ գըրդ արշըն տըք : պուրտաա շըմէնարֆէր կէչիտի իլին արի
տար վէ տէմիր քէօրրիւ վար : արի ճէնէրալ իքի մաարաֆ նազըրը արի պէ-
լիւք աքըրլէ իլք էվվէլ պու քէօրրիւտէն կէչիւլ , Ուլարն Նաշ պէլտէսինէ
վաալ օլտուլար , վէ օրտաա նրանտիւզ Նիզօյանըն արի ուզուն իլաննամէսինի
նէշր իտուլ , արգալարընտան Րուսիա օրտուլարընըն կէլմէքտէ օլտուղունու
խապէր վէրտիլէր : Րուսլար ըրուի Նէշրիտի կէչաթտէ , Ղուղտան մէմալքինէ
թէճափուզ իթմիշ օլուրլար ըար : օրտաան Ուլարն տախի կէլմէսի իլին տիկէր
Սլրէթ Նէշրիտի տէ կէչմէլէրի լաղըմ կէլիւ խտի , վէ պու Նէշրին իւզէրինէ կի-
նէ շըմէնարֆէր իլին ֆազաթ պէօյիւք վէ պոթալ պլր քէօրրիւ վար ըար ,
քի խտի Ղարպաշ քէօրրիւտիւ տիր վէ ուզունուղու իւշ երիզ արշընտան վի-
եատէ տիր : Ոսմանլըլար էվվէլ տալրանըլ տա պու քէօրրիւլիւ օլուն եղա-
լարլար , Րուսիա օրտուսու արի այ տանա օլուն Րուսմանիայա կէլմէզ խտի ,
վէ Րուսմէլի օրտուսունուն աշվալի պիւթիւն պիւթիւնէ պաշգա հիշէթ քէնպ
խտէր խտ :

Լաքին Րուսլար Ոսմանլըլտան էվվէլ տալրանըլ , վէ սնրաատան մալիւմ
օլան տիրմէտէ շէօնէթ քէնպ խտն ճէնէրալ Սգօյէլէֆի պու քէօրրիւտիւ
մուհաֆազարընա թալին իթտիլէր :

Սգօյէլէֆ մըզաարը քիֆայէ ապէր իլէ , սէրիւն արի թազըմ արըթ թօ-
լար կէթիւրալ , իքի իւշ սաաթլըզ մէսաֆէտէ շայըն իքի թէրաֆընտա տա-
խի մէթէրիւլէր հարարըրըլ թօլար տիզտիրալ , իրթէսի կիւնի վազաա Չօ-
պարթ րաշա զօմանտաար իլէ արի իքի վարօր կէօթիւրիւլալի խտ տէ , մէթէ-
րիւլէրին աթէշլինէ տայանամալոյ կէրի շէքլմէեէ մէճօլուր օլտուլար , հաթ-
թա Չօպարթ րաշանըն պինտիլի վարօր ալ զալար թութուլաճազար :

Եշթէ պէօյլէ Ոսմանլըլարըն 24 սաաթ կէճիւմէլէրի , Րուսլարը արի տշ-
տան զիյատէ իլէրիլէթմիշ օլտու , ֆազաթ պէօյլէ պէօյիւք վէ աղիւմ արի խա-
թայա պուլուլար հարարմնը օլտու : Մէվալմ իլք պահար ըար , վէ հէր իլք
պահարտա պուրալարտա չօդ եազմուր եաղար օլտուղու մալիւմ խտի , լաքին
պու 1877 տէնէսի , էլլի ալթմիշ երլտան պէրու կէօրիւլմիշ տէրմէլէրտէ
էօյլէ իրի վէ ուզուն հազմուրլար եաղար քի ըրուի վէ Սէրէթին էթրաֆլարը
պէշէր ծնար սաաթլըզ ուզուն կէօյլէր թաշվիլ օլունտուլար : պու սուլարըն
իլինտէն իքի իւշ երիզ պին ապէր իլէ թօլարընը , միւհիմմաթլարընը վէ սա-
լըր օրտու աղըրլըլարընը կէլիւմէք մուհալ զապլլինտէն խտի , վէ էկէր Րու-
սիա հարալիլ նազըրը ճէնէրալ Մինիուլին պունու տա տիւշիւնմիշ օլաա ,
Րուսիա օրտուլարընըն հալի քէք ֆէնա օլուլ , այլար իլէ սուլար վէ պոթալ-
լար իլինտէ զալաճազար ըար : լաքին ճէնէրալ Մինիուլին պունու տա տիւ-
շիւնիւլ , օրտույա ինանըրմազ շէշ , իւշ երիզ զալտար քէօրրիւ զուրաճազ էօ-
շիւլմիշ արիլիմիշ քէօրրիւ քէրմիթէլէրի կէճաթիւմիշ խտի :

Րուսլար տիւզ իլէ պէրապէր օլան պոթալըլըլարը տիւզ պէրապէր չիզ-

մէլէր իլէ սուլուն վէ շամուրուն իշխեալն երարեւելաց , արապալարը վէ երեք հալփանլարընը վէ սալլը օրսու աղբըրըղլարընը էօյլէնէ կէշիբիլլէր իտի , պէօյլէ պէօյլէ հիսապօրըք քէօրրիլլէր գուրարաղ պօզարաղ թէքրար գուրարաղ վէ սուլարըն չէքիլմէսինէ պէքլմէլէք պէօյլէ միսլի նամէսպուգ պիւր սէպաթ վէ տէփում իլէ պու պաթաղըղլարը կէշէպիլլալլէր , եօլսա Յուլիս ալընա գաւար պէքլմէլի իտիլլէր : Բուսլարըն պու իլը մուամէլլէլի պիլթիւն Լարօրսա տա պէպիւք թէլփաթուր պուլուպ , պէօյլէք պիւր թաճիւպ հասըլ լթաի :

Բուսլարըն սաթի Բուսլարըն հէմ պու հիքմէթէ շալան օլան կէշիպլիւնի վէ հէմ տէ պու տէփաքի Բուսլար էփէլլի Բուսլարա պէնդէլլիպ , պուսլարա տա գիւսաթէ թէրպիլլէ վէ ինսանիլլէթ , հաթթա տահա գիւսաթէ աղնէ սարփը կէօրալլէրլիլլալլէն , քի գաթէն մալիլլէլլիլլին վէ թիւարթիլլէրլիլլին պիւր պուլիւրան վաղթը օլմասը իլէ օն գաթ՝ գիւսաթէ մաղպուլա կէշաի , արթըգ մուգաթլլալլէն պիւր գաշ կիւն էփէլլ կէշմէլլէրի տէ , Սէնաթօնուն թատարգիւն տէ ունուլթուպ Բուս ֆըրըղալլարընա տէօրթ էլ իլէ սարըլմայա պաշլաալլար :

Թ Ո Ւ Ն Ա Ն Է Հ Ր Ի

Բուսլարըն պու Պարպօշ քէօրրիւսինտէն կէշիպ , Թունա քէնարընա էնէն գօլլարը , օրսուլարընըն սօլ գօլու իտի . լարթին էօնլէրլիլլալլէ պիւր Թունա նէհրի վար իտի քի , օնու տա էօյլէ Բուսթ վէ Սէրէթ նէհրի կիպի կէշմէք գօլայ տէլիլ իտի :

Վիսթինտէն Սիւննէլէ գատար Սամանլը մէմալլէրլիլլալլէն կէշէլլէք ձէրէնան իտէն Թունա նէհրիլլին պօլու ալթը երեւ լլլի քիլօմէթթօտան եաթօս երեւ օթուգ սաաթլըգ պիւր մէսաթէտէն գիլատէ տիւր . պու տէրէնէ թուլի օլան պիւր սաթիլի մուհաթագա իթմէք հարպնա միւշքիլ պիւր մուսաթլէ տիւր , հէր նէ գատար պու միսլիլլի ուղուն պիւր մէսաթէտէ Սամանլըլարըն օն ալթը գատար եէրլի գալլէլլի վար իտէ տէ , պուսլարըն հէր վաղթթէ հարպ հիլլէթիլլալլէ թուլմադ միսթէմատի պիւր շօգ աաթէթէ վէ տահա շօգ մարաթա միւշթան օլտուգօւստան , տաթի վաղթթլարտա էքսէրլա քէնաթի հալլէրլին պըրաղըրըր ըտը :

1876 սէնէսի սօնլարընտա մուհարէպէ սէսլիլի իշիթիլլալլէնտէն , Պապը Ալի թէրաթընտան Վարնա , Նուլա , Սիլիսթիլ , Բուսմուգ վէ Վիսթին գալլէլլիլլալլէ նէհարթթ իթմէք լւղըն պիւր գօթիլթու մաթուս թէշքիլ վէ իղամ գըլընըլ ըտը :

Պուսլարըն լայըղը իլէ թէրաթ վէ թէնիլիլլիլլէ քէք շօգ վաղթլարա վէ քիւլլի մէսարիլլի միւշթան իտի . պու տա շարէսիլլ օլտուղունտան , միւսթին օլան վաղթթտա թէլաարթիլլի միւսթին օլան մէպուղ իլէ հէր նէ եաթըլապիլլիլլալլէ իտէ տիլիլլ օլունմար :

Պաշլա վաղթթլարտա տա Սամանլը երիւ պու Թունանըն մուհաթագատընա մէնպուր օլտու իտէ տէ , օ վաղթթէ Թունանըն իքի թէրաթը տա Սամանլընըն էլլինտէ իտի , եանի Ուլա-Պուղան թէրաթը տա Բուսթիլ թէրաթը տա , (Թունանըն սաղ թէրաթը պիլտէ վէ սօլ թէրաթը Բունանիտա տըր) : Բունանիա

թերաֆընտա պիր Սիլիսթրէնին գարշըսընտաքի Գալարաշ, պիր տէ Վիտինին գարշըսընտաքի Գալաֆաթ մուհաֆազան մուհթան արք, գուսուրու էքսէրիա սըղլըզ վէ պաթաղըզ ուսուգունտան, թապեա ես սայըր խթիւնքեամաթ եարմադ գապիւ տէյիլ խաի :

Հէր նէ խէ Թունանըն էն պէտյաք միւշքիլաթը Թունանըն էնի տիր քի հէր եէրաթ պիր տէյիլ տիր . 1877 իւք պահարը ֆէզզէլատէ եազմուրու ուսուգունտան, Ռուսարըն կէշիտի տահա միւշքիլ ուանադը քէշֆ ուուսուր խաի :

Թունա էքսէրիա չաթալ չաթալ տըր, էն պէտյաք գուսունու էնի եէտի տէքիզ եիւզ մէթրո տուր . եանի Ղալաթա իլէ Սիմանպու քէթրիւսինաէն եիւզ էլլի իթի արշըն տահա էլլի տիր . լաքին օ պիր գոլլար տա իլապէ ուուսուգտա, եէր եէր իթի պին պէշ եիւզ մէթրոտան տէթի պին մէթրոտա գատար էնիլէնիլ, վէ պու տա աաթի վազըթ լարտա : Սուարըն ճօշղան վազըթ լարտա Թունանըն էնի տոգուզ օն պին մէթրոտա գատար վաթ ուուսիլիլ . իշիէ պաղը մահալլէրին էնինի պէր վէճը աթի թարիֆ խէլիլ :

Վիտինաէն Գալաֆաթա 1300 մէթրո . Պիլիթաէն Հըրշօպա 1900 մէթրո . Թունոն-Մահլաթէլլիաէն Նիգօրօլլի պիր ազ տահա էլլի տիր . Սիլիսթրէ իլէ Գալարաշըն սըսաընտա 1600 մէթրո ուուզ, պուրալարը Թունանըն էն տար եէրի սայըլըր :

Գալաա րիշկեհանտա պիր տաա տէպէպինէ Թունա իթի չաթալ ուուր, պուշարըն պիրի 240 մէթրո վէ տիկէրի 430 մէթրո տուր . լաքին սուլար ճօշտուգտա պու տաալարը տախի պաարպ, կէշիա պիր վէճ իլէ գապիլ ուամադ :

Տահա աշաղըլարը կիթտիքնէ էնիլէնիլ վէ չաթալ չաթալ ուուր . հէր նէ հալ խէ պու կէշիտիլէնի ճիւմէթինին մուհաֆազաք իշիւն Լոմանը գալէլէրի վար արք :

Սամանըլարա լաղըմ խաի քի հիշ օլմասա Վիտինաէն կէշիպ Բունանտաա ուան Գալաֆաթ մէվզէլինի թութմադ, վէ պու տա օ գատար գօլալ ըսը քի, իլանը հարպտան պէշ օն եիրմի կիւն միւրուրիլէ գատար Գալաֆաթ խալի պըրաղըլըպ անը մուհաֆազա խաթնէք նէ պիր թօր վար ըսը նէ տէ պիր տաա :

Լաքին աշիքեար կէթրիլէր քի, Սըրապըր Լքրէլին քլանը թէտաֆի բըլանը խաի վէ տէյիլ թաարուզ . վաղտա խալիթատէ աքէլինին աղըղընա նազարէն պունտան պաշղա պիր քլան թութմադ տախի գապիլ տէյիլ խաի : շիւնքի նասըլ քի տէտք Բուսլար իթի եիւզ օն պին աքէլէլէ Թունալը կէշմէքսէ ուուսուգլարը հալտէ Սէրապըր Լքրէմ մայէթինաէ աննադ եիւզ պին աաքէր վար ըսը :

Մուհաթպէնին իլէ պաշլանիլընտա Բուսլարըն Գալաֆաթա կէլիպ օրատան Վիտինէ կէշնէթլէրի մէմալ ուուսուգ, օրթատա ուան թէվալուր տախի պունու թաաթիք իթմէքսէ խաի :

Պու տէպէպէ մէպին Սըրապըր Լքրէմ Սամանը աքէլինին քիլիլիլինի Վիտին թէրաֆընտ թէրաքիլմ իթտիլմիլ խաի . սօնրոտան Բուսլարըն Գալաա թէրաֆընտ եանի Թունանըն աղաղը թարաֆըլարընտա թէնէմիլ իթտիլէրի տէ իշիթտիքտէ, Սամանը Լքրեանը հարպը նէ եարաճաղարընը շաշըրալար . շիւնքի Բուսլար Տօպրուճա թէրաֆընտան Թունալը կէշմէք միւրաա իթտիքտէ, սնիլէրի մէն խաթնէք գատար աքէլլէրի եօղուտա :

Ապաիւլ ֆէրիմ Սիմանպուա թէլէկրաֆ թէլէկրաֆ իւղէրինէ կէտնէրիպ

խոստատ առքերի թալէպինտէ: պուլունուրուտ . մայէթինտէ պուլունան Անձեւ
Էյուպ բաշա իսէ Թունայը կէշիպ վէ Բուսանիայը պարսպ Բուսարը օրատա
գարչլամագ իսթէր իսի . Ապտուլ Փէրիմ նէ Կարաճաղընը պիլմէզ իսի :

Նիհայէթ էն միւսքին օյանը Կարսպ օրտուսունու իքիյէ թագսիմ իսէրէք ,
պիլիսին Վիսին թէրաֆընագ վէ տիկէրինի Բուսանուք , Եուսիա վէ Սիլիսթրէ-
նին արապընագ եւրէշպիտի :

Նէ գատար Զէրքէս , Պաշը-պօզուք վէ զապթիյէ ս'վարիլէրի վար իսէ
Թունա սահիլինէ թալին իսթի քի պիր եւրաթ տուրմայրպ վէ սահիլտէն աշ-
րըրմայրպ , կիճէ կիւնաթագ տիւշմէնի կէօղէթէճէքլէր իսի . պունա տա զանա-
տի իսթմէիպ , պիւթիւն Թունա պօյունա իւշ քիզմէթրօտան իւշ քիզմէթրօյա
գարազօլլար վազ իսթիտի . պու վէճն իլէ Ապտուլ Փէրիմ մէմուշ իսէր իսի
քի , տիւշմէնալէն պու թէրաֆա կէշմէք իւզրէ ճ'ւզերի պիր հարէքէթ տալին
կէօր'ւնալ օ սաաթ մալիսիւ օլարսպ Կա Եուսիա Կա Վիսին օրտուսունտան
կէլիպ գարչլամապիլիտի :

Վիսին գօրունտա , Կանի օ թէրաֆլարտա Սօֆիայա գատար պուլունան
տաքէրին ժըգտարը սէքսէն պինէ պալիզ օլտուղու վէ պունա զօմանտան սօն-
րատան Բէլֆնատա քէվզէլտալէ շէօրէթ քէսպ իսէն Սաման բաշա Նասպ օլուն-
տու քի , օ վաշըթ տալիս էն մահ'ր Սամանը զօմանտանլարընտան պիրի տառ
օլունուրուտու :

Եուսիա թէրաֆընագ օլան օրտու պունտան պէօլիւք իսի . չիւնքի Եուս-
լատա ալթմէշպ'ն , Բուսանուգատ երիմի պէշ պին վէ Սիլիսթրէտէ գըրգ պին
օլարսպ ճէման երիւզ երիմի պէշ պին նէֆէրլէք պիր օրտու իսի . վէ պունա
տա Անձեւ Էյուպ բաշա զօմանտան Նասպ օլունտու : Պու վէճն իլէ Սէրտարը
Էքրէմ զօմանտալընտա իքի երիւզ պէշ պին գատար առքէր վար բար , Նէմէն
Բուսարընքի գատար , չիւնքի ծնլարըն տա թէլէլֆաթլէր իլէ պէրապէր անճապ
պու գատար առքէրլէրի գալապիլմէշ իսի :

ՏՕԳՐՈՒՃԱՎԷԹՈՒՆԱ

Թունա սահիլի պու վէճն իլէ Վիսինտէն Լըրշօփայա գատար մուհաֆազա
օլունտու իսէ տէ , Տօպրունա Կանի աշաղը Թունա թէրաֆը ալըզատա իսի .
Ապտուլ Փէրիմ բաշատա Կէմ պուրալարը մուհաֆազա իսէճէք առքէր Կօզու-
տու , Կէմալ Տօպրունանըն հալապը քէք ֆէնա օլտուղունտան վէ օրալարտա
վաղըթ վաղըթ նիշէ օրտուլար թէլէլֆ օլտուղունտան , հաթթա 1854—55 մու-
հարէպէսինտէ Ֆրանսիոյ ճէնէրալը Լէսրինալըն երիմի պին առքէրինտէն օն ի-
քի պինի խաթալըզտան թէլէլֆ օլտուղունտան , Սէրտարը Էքրէմ , Բուսարըն
օրալարտան Թունայը կէլէճէքլէրինի տալա գապիլ կէօրմէզ իսի :

Տօպրունա էօյլէ թէվաթուր օլտուղու կիպի տիւզ պիր օլա տէլի տիր ,
տէրէլի թէլէլի վաթի արաղիլէր տիր , շու ֆէրք իլէ քի , երիւքէք մահալլէրի
գալալըզ օլտուղունտան պիր օթ պիլէ պիլմէզ , ալշապ տէրէլէր իսէ գըրըն
արշըրլար պօյունաա չամուր վէ պաթագլըզ , վէ Կաղըն իւսթիւ եւշիլ ճամ
գարը կիպի նիմ գուրումուշ պաթագլըզլար տըր :

Ապօրինի Քէրիմ էօղլէ մէնուլ խոէր քի, Բուսլար Տօգրուճայա կէշտիյի կի-
պի, խաւթալըզտան զըրքլաճաղար. պու ճիւղէ իլէ Բուսլարա օրալարտա
աւալա պիր տեաղ հէր տէ պըրազմաճաղ իշիւն Տօգրուճանքն Թուճա քե-
նարընտա պուլունան Մաշին, Իսազճա վէ Թուլչա գասաղալարը գալմազաճա
լարընը նէզտինէ ճէլպ խօխպ, թէնպիւ իթտի քի Բուսլարըն գարշտան զօր-
տուղլարընը կէօրտիւքլէյին, պու իւլ գասաղալը տա աթէշէ վիրտիյէր, պուճ-
լարըն իշինտէ Զրամնըղ, Իթալեան, Ալաման խալլը Էճնէպիլէր վար բար. նէ
պուճլարըն գօնաօլալարընքն բրօթէնթօլարը պիր քեար իթտի, նէ տէ Աթիթա-
նէ սէֆրլէրինին խարիճէյէ նաղըրընա օլան իխթարալթը, Անպի պուճու իշիթ-
տիթաճէ գալան գալանա օլտու վէ չօղլար հօլաա խաւթալըզտան վէ Պաշը
պօղուղլարտան թէլէթ օլտուլար: Պաղի գալանլարը Աթիթանէալն Զրամնըղ
սէֆիրինին կէճաթլարիյի Բէթրէլ վէ Ինկիլիզին կէճաթլարիյի Գօզաթիլա վարօ-
բու թօրլալըղ Սթանպօլա կէթիթալլէր:

Հէլէ Պուլիարլարա օլան խաւթարաթ թարիթ գաղուլ խոէր տէրէճէտէ
տէշլ խօի, օթուղ գասար քէօլէր աթէշէ վիրիլիպ նէ գասար նալմանաթ վէ
Էմլալլէրի օթ խէ ճիւղէսի Չէրքէսլէրալն Պաշը-պօղուղլարտան եաղմա օ-
լունտու: Մէպուսանտէ Պուլար աղաար պուլունան Տիւթթիթալի պէշ նաճ շախ-
ալն տախի շիթիլիքլէրի եաղմա օլունուպ իքի պին լիլառան ղիեաթէ զարար
կէօրտիւլա մէճիթաճ տըղ օլունտու, վէ Սէրտարը Էքրէմէ քէշիլիլէթ պա թէ-
լէկրաթի պէեան օլունուպ, սիւալ օլունտու խոէ տէ, Դալը և գ տէշի ճէվապ
կէշտիյնտէն, թահըրգաթը իշիւն պիր գօթիթիճն թալինինէ մէճիթաճէ գարար
վիրիլաթ:

Մալիւմ տիւր քի Թուճա նէհրի պիւթինն Ասթիլա վէ Ալէմանեանքն պիր
թինարէթ մուրուրկեալն տըր. պու սէպէպէ մէպին պու իքի տէվլէթին տախի
մաղաճտի պու նէհրին սէլլը սէֆալինէ տալիւա ալըղ վէ սէրպէսթ գալմաթը խօի:

Պէղալիք մալիւմ տիւր քի Թուճա նէհրի իւլ գօլտան Գարա տէնիթէ տէօ-
քիւլէր խոէ տէ 1856 սէնէսինտէն Էվլէլ պու իւլ գօլա տա հէր հէր գուճ եր-
ղըմըլ օլտուղունան կէօթ իշլէթմէք բէք կիւճ խօի: Նէմլէր հէլքիւ օլտուգ-
տա կէրէք կիրմէթաճ վէ կէրէք չըղմաղտա, հիւքլէրինին պիր միզտարընը օլ-
տուն պօշալթմալա վէ գարտաան թաշլթըղ թիլքար հէլքլէնմէլէ մէնպուր ի-
տիլէր, վէ հիւքլէրինին չօղու տա Մանար վէ Ալաճ պուղտալը խօի: Պիր թա-
ղըմ Բուճ վէ Մալթըղ խըրըղլար քէշտա օլուպ, սիւթթըղ գաճիթէտէ կէմլէ-
րին նաղլիլէ խըղմթլէրինի կէօրիւյօր կիպի կէօրիւնիւրլէր խոէ տէ, թաշըղըղ-
լարը գախիթէնին եարընտան ղիեաթէսինի սըրգաթ խոէրլէր խօի:

Իըրըմ մուհարէպէսի սէպէպի իլէ պուրալարա պալան աճանաթիսինն 23 ճիւ պլնտի
Փէնպըղ օ տէրէճէլէրէ կէլաթի քի, Բարիս աճանաթիսինն 23 ճիւ պլնտի
մուհիպիննէ Սիւննէյէ պիր հէրլի Էրօրա գօթիթիճու թալին օլունտու քի,
մէմուրիլէթի տալիւա Սիւննէ պօղաղընը թէմիլլէմէք, վէ հէր միլլէթ կէմիլլէրի
իշիւն սէլլը սէֆալինէ մանի օլաճաղ հէր նէ Էնկէլ վար խոէ օրթառան գալ-
տըրմաղ խօի:

Պու գօթիթիճա նաթըլ քի տէտիք Էրօրա գօթիթիճու խաթի վիրիլաթի, վէ
հիւ պիր տէվլէթէ թապի օլմալըպ, պիթէրաթի վէ միւսթիպիլ պիր հիւքիւմէթ
մաղամընտա թուլթուլմաղ խաթէնաթ:

Պիր գաշ սէնէ գարթընտա պու գօթիթիճն պիր գաշ միլլէն ֆրանզ սարթի

խոռուկ , Սիւննէ պօղաղընը հէժ թէմիղլէթտի վէ հէժ տէրինլէթտի , քի պէօյլէք պէօյլէք ժարօրլար վէ կէմիղլէր տէրպէսթ տէրպէսթ կիրիպ չըզմայա պաշլալըպ , ազիմ պիր թիճարէթ դարուսու քիւշաա օլունտու . վէ մէսարիթինի տէ ումուս տէվլէթլէր թէալիյէ իյլէտի . կէմիղլէրինտէն բուսամաթ ալընարապ :

Իշթէ պու հալտէ Բուսիա ապքէրի աշաղը Թունա քէնարընտ եանի Սիւննէյէ եազըն կէլաիքաթ ալէմին իյք տիւշիւնտէլլի պու սուր քի , պու մուհա-րէպէ Էնեսարնաա Թունանըն սէյր ու սէֆաշինի նէ հալէ կիրիթիար օլանապ :

Գօմիսիօն տախի պու գատար սարֆիյաթլա Թունանըն աղղընա եարտղը պէնալլէր , ֆէնէրլէր վէ սաղրէր նէ օլանապ օնու տիւշիւնլէպ . խաթէր խա քի Սիւննէ պօղաղը պիթէրաթ տտու օլունտուն . տէվլէթլէր վէ էլլիլէր տախի Թու-նանըն պու պիթէրաթլըղընա չօզ չալըշտրլար լաքին միւլքին օլումաա : Էնլէ Աւաթրիա խէ հիւմէտէն զիեատէ պունտան զիեան կէօթէնէլլիտէն , կէրէք Պապը Ալիյէ վէ կէրէք Բուսիայա պու պատաթ իթմէտիյի իխթարաթ գալմա-տը , լաքին հիւմէթի տէ պէշուտէ օլտու :

Ապալլէ Գէրիմ բաշա քլանընտա Թունայը խաթթը մուհաթապ իթթի-խապ իթմիշ խաի : Պապը Ալի Բէրտարը Էքրէթի տիյնէմէսէլլիք խաթմէլլապ , տէվ-լէթլէրէ պէեան իթմիշ խաի քի , պէր միւլթէղալը մուսմէլաթը հարապ , Թունա պիթէրաթ օլունմայանապտը . Բուսլար տախի պու հարապ մինասիպէթի իլէ թիւննարանա դարար զիեան վէ խասարաթ օլմանապ իյիւն Թունա պիթէրաթ օլմանապ տէր խաի :

Թունանըն պիթէրաթ օլմաաը հէր նէ գատար Պապը Ալիյէ ֆայխալլի խէ տէ , նաարլ քի տէտիք պունու գապուլ իթմէք միւլքին օլումաաը , պուննա սարֆիյաթլա հաարլ օլան մամուրիյէթ տաթի կէօզէ կէօրիւնալլի . իմաի Թու-նա ապլօգատա տըր տէյի իլան օլունտու :

Էալ պու քի Թունանըն իլլիթիւնտէ եիւզլէր իլէ վէ հէր պայրաղտան թիւննար տէֆիւլլէրի տախի վար ըտը , վէ տտթմէ պունլարա պէշ օն կիւն օլուն մէօլլէթ վիլլիւմլլի խաի քի տէրպէսթնէ չըզպ կիրիթիլէր . պու միւ-սաատէ տախի վադի օլմաաը , վէ Սամայը պէլլիք կէմիղլէրի էքրէրիա գալիթի տօլու եիւզլէրնէ Էննէպի թիւննար տէֆիւլլէրիյի գապիթ իթտիլէր :

Վէ իլլրաթ պէօյլէք տաղարար գունուր իթտիլլինտէն , տէվլէթ գալիմէ իլլ օլուն թիւննարըն զիեանըն էօաթմէյէ մէնպուր օլտու խէ տէ , թիւննար-լար եարլ պի եարլ զիեան իթտիլլէր . հէլէ պիր Յնկիլիլ գումարանեսաը թէքմիլ պաթտը կիրիթի , վէ հէր նէ գատար տաղա վէ շամաթա խալիթի խէ տէ , մու-հարէպէ թօր սէտալարը արաաընտա իլլէ օլմաաը կիրիթի :

ԹՈՒՆԱ ՕՍՄԱՆԼԸ ՏՕՆԱՆՄԱՍԸ

Չբր՛նը մանկթօրէրսէն միւրեքքէպ օրան Օսմանը տօնանմասընն իւք իշի , կիտիպ Պարպօշ քեօթրիւտինա վօւրմապ իքէն , սնլար թիւննար կէմիլէրինի զապթ իթմէքլէ մէշգուլ օլտուլար , չիւնքի հէնուլ Թոււնտա տիւշմէն գօր-գուսու օլմալլապ , Թոււնա թէքմիլ պու տօնանմասըն էլինտէ խաի :

Թոււնա տօնանմասը տէնիլէն աթի իւղ դէքր սէֆալինտէն միւրեքքէպ խաի :

1. Պէշ գրթա գրբ՛նը թօր տիւպաը . իամէրի , Ֆէթիւր Իպամ , Պուլուր-տուլար , Եզօպրա , Ալմէնարէ վէ Բսակօրիւն :

Պոււնլարն հէր պիլինտէ իքիշէր բարէ պաթալ Արմաթօնկ թօրալը վէ պիլէր տաէտ ուֆապ թուճ թօրալ փար բար :

2. Տէօրթ գրթա վիտալը , (շէլիւ) աղան գօրպթէ . պոււնլարն հէր պիլ-րինտէ գրբար նէֆէր թայիթէ փար բար , վէ օրթատա պաթալ պիլէր թօր լէն իքի թէրալինտան տա իքիշէր ուֆապ թօրալ փար բար :

Պոււնլարն իամէրի , Ագքեա , Վարնա , Եէվթէթ Կիւմա վէ Սուլինա եա-նի Սիւննէ խաի :

Նալընդ Ագքեատա իքի պաթալ թօր փար բար , պիլի բուքատա , օ պի-րի բրօվատա , պոււնլար չէլէքաէն մամուլ Արմաթօնկ թօրալը օլուպ աղըզ-տան աւլար բար . պու կէմիլէրին հէր գուսուր թօրալը թուճ խաիլէր :

3. Տէմիլտէն իքի ուֆապ թօր շալուքալը , Եիմսէք վէ Նրալըրմ իամնա-տէ , պոււնլարն հէր պիլինտէ ետիշէր նէֆէր թայիթէ օլուպ , բրօվալարնտա պիլէր ուֆապ թօր փար բար :

4. Ալթը գրթա նազլիյէ կէմիսի , հէր պիլինտէ օն պէշէր թայիթէ վէ ի-քիշէր թօր օլարապ :

5. Պիլ ալիդօ Արգաւիա նամընտա , պոււնտա տա երմի սէքիյ թայիթէ վէ տէօրթ թօր փար խաի :

6. Իքի գրբ՛նը գօրպթէ , Հըֆգը Բահան վէ Լութֆու ձէլիլ . իւնը հարապ օլուր օլմապ պու տօնանմայա Ֆէթիւր Պուլնա վէ Ասարը Եէվթէթ իամնտէ իքի գրբ՛նը գօրպթէ , վէ իքի թօր շալուքալը տահա իլաթէ օլոււտու . պոււնլարն ճիւմէնի պահրիյէ ֆէրիքի Մուսթաֆա բաշա գօմանտալընտա օլուպ , եէքիւ-նիւ երմի տէօրթ գրթա սէֆինէյէ պալիյ օլուրտու :

Հօպարթ բաշա պօշ տուրմալըպ Աէրէթ նէհրինէ սալարար իսէ տէ , կէ-րէք քէնտիսինի վէ կէրէք կէմիսինի գուրթարմասը պիլ հիւմէթ նէվինտէն տաա օլոււտուր , վէ պու պապաթէ պիլի պիլինտէն աճալիպ բէք յօգ իրփայթլէր փար իսէ տէ , հէնուլ թահգիյէ միւհթան արը . շու գատար քի , պոււնա իւղէրինէ Հօպարթ բաշա ալթըզ Թոււնտա տուրմալըպ Ամանպօլա ալտէթ իթաի . օ վազըթլար կէրէք Սէրտարը Եքրէմ , կէրէք սէրապէր Բէտիֆ բաշա հիշ պիլի էճնէպիլէրի օրտուլարտա վէ տօնանմայարտա գուլլանմազ իսթէմէզլէր իաի . վէ էճնէպի միւվէրրիլէրի պու եիւզաէն պու բաշալարը ֆաալ իսէրլէր իսէ տէ , պիլզէ , էլպէթթէ օնլարն տա պիլ սէպէպի փար բար տիւնէքլէ իքթիֆա իսէրիլ :

Հօպարթ բաշանքն խոտաաօր պու խոի քի, պիւթիւն Թունանքն դօմանա-
տանըղը քէնտօխնէ վիթիւթն, վէ պու ապլտէ Թունաաա Բուսարքն քէօրթիւ-
դուրամայանաղըղընը վէ պէրի թէրաֆա կէլէմէյէնէքէրի ժաա խտր խոի
Պիւմէյիդ քի, սօնրաստն Բուսարքն Թունա քէնարքնա տիգաթքէրի պաթալ
Թօրլարա Հօպարթ՝ բաշա տայանապիլէնէքօի խոի, լաքին խոտաաօր պու խոի
աննաղ գապուլ օլունմաաղըղնտան ինֆաալ խոուպ չէքիլիթի :

Պու ճիւմէ իլէ Հօպարթ բաշանքն վիթաղի խպրէթ դաշ օլմաաը . Սաման-
ը կէմիլէրի օ անէաէք Թունա աշաղըղնտա տուրուպ Նիշ պիր հարէքիթ կէօ-
թէրս միշ իքէն, պաշլաաղլար Թունա իւղէրինտէ աշաղը կօպարը էնիպ չըդ-
մայա վէ օ անէաէք խոթիլէքեստըղ օլան Բուսանիա սահիլինի թօրա թուլմայա :

Մայլնն իթիսնտէ, իւշ Սամանը վարօրու Նպրալիլ թօր իլէ աէօպիւ-
լէր, իրթէնի կիւնիւ պիրի աէ Բէնիլի աէօպիւ, վէ օ հայտէ մուհարէպէ Թու-
նաաա պաշլաաղը օլտու : Ս աղալըղ կրանտիւք Նիգօլա Նպրալիլ սահիլինի պիգ
գաթ քէշֆ իթմէնէ կէլմիշ խոի, վէ պիր ճաաուա պունու . Սամանը գաքաան-
ըղընա խապէր վիթիւլ օլտուղունտան, կիւլլէլէր ճուսն իւղէրինէ կաղաղըղըր
ըաղ լաքին չօղու քաթլաանաղ ըաղ, վէ պունաա պիր Նիլլէ աէ մէմուլ օլունաա .
(կիւլլէլէր Ննգիլիգանէ սաթուն ալմա կիւլլէլէր խոի, ինթիմալ սըր քի աէր
պիր միւվէրթիւ, Ննկիլիգին քեսար աշղը, թիւրքօթիլլիք հիսաթնէ գալէպէ իթ-
միշ օլտուն) :

Սամանը ածանմաաընքն պէօյլէ պիլա մուճիպ Ուլաւ սէվաթիլինի աէօյմ-
լէրի թէվարիտաէ թայիպ օլունուր, վէ պէյուաէ պարուլթ թէլէլֆ իթմէք հա-
վէօնտէն պաւգա պիր մաղսէտէ հաղ օլունմաաղ . Ուլաւ սէվաթիլին աշալիսի
աէնէթի կիրիթթար օլարաղ, ալապիլտիքէրի էշեալէրինի ալըպ վէ քէպլէրի-
նի թէրք խուպ, Ուլաւ իլէրիսնէ Գիրար խոթիլէր խոի, վէ ածանմաա պիլա
մուսանաաթ Ուլաւ սէվաթիլինի աէօյմէքաէն Ֆարիղ օլմաղ ըաղ :

1828 աէ խոթէրաթիօր Նիգօլանլն իղամէթ իթտիլի վէ օլ ճիւլէթլէ Բուսար-
աա պէօյիւք հիւրաթիլէ շաեսն օլան Թէրարօնթլէ մանասիլըր թէվալի եղզլըպ
խարաղ օլտու . Ուլաւ աշալիսնաէն պիր գաշ քիմաէ թէլէլֆ օլտուլար, լաքին
գաքարտան զիեսաէ շաթաթաը պէօյիւք օլտու : Բուսար աճէլէ Նպրալիլէ օր-
աա թօրլարը գօշտուրաուլար իաէ աէ, ածանմայա պիր գաքար վէրէմէպիլէր .
լաքին Մայիթն սէքիլինտէ պաթալ թօրլար տախի կէթիթաթլէրինաէն ճուսն
սօնրա ածանմաա կէօրիւնաղ օլտու :

Տէնիգաէն զիյաաէ շալլարաա հարպ կէմիլէրլնին իշի կիւնէլէր . պիր խֆի
թօր տուպաաը օ պիլէրի իլէ պէրապէր չէքիլմիլպ, հալա էօթէլէ պէրլոյէ
թօր աթմաղտա օլտուղլարընտան, գալաաաա կէլէն պաթալ կիւլլէլէրաէն պի-
րինին վիտաը վէ աթիլէրինին մաքինաաը սաղաթլաանաղ օնլար տա ապիւն-
աուլար :

Պաաէհու ածանմաա իւշ Գիլօյա թագաթ գըլընաը : Մն գաաաըր աշաղըրաա
Թունանքն աղըղարքնա կաղըն ելրլրաէ տուրաուլար . Բուսար պունլարքն
էօնիւնէ պիր թօրթիլ գօրաճուա չէվիթուլէր . աթիլէր պէշի Մաշինաէն կէլէն պիր
Թունա գօլունա սըղընաղ սաղլանաղլար . պաղի գալանր տա Ղիսիլնէ գաաաը
Թունանքն կապարընա չըգաղլար . չիւնքի Բուսար օրալարա հէնուղ թօր կէ-
թիլէմէպիլէր խոի :

Մաշինէ սըղընաա պէշ կէմիլին էն պէօյիւքէրի չըթըր Բահման իլէ Լութ-

Ֆուռ ձելիլ թէւ Դէլ օլունան իբի զըր'ը զօրվէթէր խոի քի, իբիշէր միլուն Ֆըրանդ սարֆը իլէ իբիսի տէ թըպզը պիր էնտագէտէ Ֆրանտտա եարբիլի խոի պունայարն իբիսի տէ զիյրտէքի բիպայէթէրտէ պէհան օլունան սուրէթլէ թէլէֆ օլտուլար :

ՀՐԾԶՐ ԲԱՆՄԱՆ ՎԷ ԼՈՒԹՅՈՒ ՃԷԼԻԼԻՆ ԹԷԼԷՃԻ

Պու իբի զըր'ը կէմիլէրն պիրի թօք վէ տիկէրի թօրիլ իլէ թէլէֆ օլմուշ օլտուգունտան, խուտուսի իլէ թօրիլ իլէ թէլէֆ օլմուշ օլան Հըֆզը Բաւման, պիւթիւն Էլօրօսայա վէ պահրիլէ տէվլէթէրիմէ պէոյիւք պիր էնտիշէ օլտու : Զիւնքի թօրիլ ինաս օլալը պիր ճնկատ իլք թէլէֆ օլան պէլիք կէմիլիս պու օլտու : Պու մաստէ օ տէրէնէ թէվաթուր պուլտու վէ օլ տէրէնէ տլիթիւպիլիք հասըլ ինտի քի, պունան միլեմիլար սարֆը իլէ թէլտարիք օլունան զըր'ը տանանմայարնտա պիր իշէ եարտեանագընտան դաթը իւմիտ օլունտու : իշթէ պու տէպէպէ մէպիի պունու պիր միւվէրիթտէն ալարապ, պէր վէնը ասի թէլթիլ թէլթէմէ խոլիլի :

Պու իբի զըր'ը կէմիլին եթիվէր մէթրօ, եանի տօգսան իբիշէր պըշըն պօլլարը օլտու, տէմիրտէն գուլէրի վէ պու գուլէրտէն օն տէքիլի օն թիւթիթրօն չարընտա իբիշէր թօրլարը վար ըալ, գայէթ ուղապ մէնպիլի, պիլէրտէ օն եթի տանիթիթրօն չարընտա թօրլարը վար ըալ : Գուլէր օն իբի օն իւշ տանիթիթրօն եարըրը տէմիր գուլէր խոի կէմիլէրն զըր'ը տօն պիր օն իբի տանիթիթրօն խոի : Լաքն օ վազրիլար տանա կիւվէրթէլէր տէ զըր' զարլանապ աստէ օլմանը օլտուգունտան, կիւվէրթէլէրի թանթի խոի, վէ պու նօգսանտան նաշը Լութֆու ձելիլ թէլէֆ օլտու :

Պու պէշ մանիթր տէ Եպրայիլ գալէսիլին թօրլարնտան քէնտիլէրի մուհաֆապա իթմէք իւզրէ, Թունանըն Մաշին էօնիւնտէ օլան գօլունտա տէրէրտէ խոլիլէր : Գաշ տէֆա պու արալըգտան չըզըպ, Թունանըն պէոյիւք գօլունա կիւվէր իթիթիլիլ իտէ տէ, իւզրէրիմէ միւթաստտիտ թօրլար ասիլարընտան մուֆաֆապ օլամտարլար :

Զարէլէրի թիւքէնիլ, պիր վալթը ֆըրտաթ կէօղէթմէք իւզրէ օլտու գալմանա դարար վիրտիլէր : Պու կէմիլէր իլէ Եպրայիլ գալէսի արասընտա Էնշիտ աստաընըն պիր ուղուն պունու կիլիլիլի օլուպ, պունլարա թապիի պիր մէթէրիտ սպըլըր ըալ : Վէ պու մէթէրիլին արգադընտա մանիթթըլէր պիր գաշ թօք ասիլպ, Եպրայիլի տէօլէրի խոի :

Պու ճիւնէթլէ Եպրայիլտէ բէք ազ տէֆինէ գալմըն ըալ վէ պունլար իլքն եթիլիլէ թօք մուհարէպիսի աստէթա տէշը մազամընտա խոի : Իման Մալիսին օն պիլիթտէ երնէ պու տէլիլէ չըգան անալի, պազար կէօրալէք Լութֆու ձելիլ թէլտաւանըն պունունա գասար իլէրի կէլիլ մուհարէպէ թէլտարիքեթիթրօն պուլունտուրտու : Նըմիլէշի (պաճալը) ալաղը ալար, թօրլարն էօնիւնտէ օլան տիլէրիլէր տէվրտի, վէ գուլէ մազգալարըն տաթի քիւլտա խոի, թօրլարն ազը կէօրիլիլ օլտու :

Իլք էվիլ Բուս թապեալարը թօքա պաշալըպ, Լութֆու ձելիլին իւզ-

բինէ զորոց պէր կիւլէ ամառըս . վազատ պունայր երբոյ սանթիւնէքո պա-
թալ կիւլէլէր իսկ տէ . հէմ ուղագտան ամբըլոյ հէմ պիր ազ շէվ տիւշտիւք-
լէրինանէն զըրհարա տիր զարար վիրէմէտէլէր :

Մտնիմ օր պու թօրլարա ճէվապ վիրմէտի , հաթիմա իպրայիտէն ամբէլէ
պաշանքը պաշլանմազ , օ պիր տնօրթ արգատաշնա տա իշարթի շէքտի քի մն-
լար տա կէլթիմըր փ պիրլէքտէ իպրայիլ իսթիւքնամաթընը թօրա թուխտուլար ,
լաքին թուպար խաթալարընը շապուգ աղնաալար փէ հէտէֆի տէլիշ-
թիրիպ պաշլաալար զալիս խաթիլը իլէ կիւլէ ամթապա քի մնտիմէ օրինէ կիւ-
վէրթէտին տէլէպիլիլ իսթ :

Պիրիննի պաթաթնատան մն տնօրթ առէտ հալման կիւլէտի եախտ խուժ-
պարա ամբըլոյ . մն պէլլիննիսինի միւլազիմ Սամուիլօ նըշան ալմազ իսթիւտի ,
փէ խուսպարա կիտիպ մաքինա իլէ զուլէնին արա եէրինէ տիւշտի . իպթիտա
խաթիթ պատէնու պիր շէտիտ պարութ բաթլանաալ տէր իշիթիլտի , կէմտէն
պիր տէշէլէլլու տէվ տիր բարլաշըզ , արդասնաան զաթը փ պէլլապ պիր
տիւման տըր պիւրիտիւ : Հէմն կէմի իքիլէ պէլլիւնիպ տէրունիտէ նէ վար
իսէ բարլա բարլա օլարապ պէրնափա օլաու , մաքինա զըրըզլարը , կիւլէլէր
փէ ինտան բարլաալը : Հէմն օ արալըզ կէմինին իքի եանը տա պիրի պիրին-
տէն ալըրըզ պաթալ , փէ կէմինին օլաուզու եէրաէ պէլլիւք տիրէլին ուժը փէ
իւզէրինաէ օլան ալ երլարզ տաննազընտան պաշապ պիր շէլ կէօրինմէզ օլաու :
Չալըն իւզէրինաէ մն պէշ զատար եարալըլարըն շապալանմազա օլաու-
զու տա կէօրինիլ իսթ :

Պու զաշանըն իւզէրինէ օ պիր կէմիլէր օ տէրէնէ աճէլէ զաշալար քի
չալըն իւզէրինաէ օլանլարը թօրլանապա պիր ֆիլիպա տախի կէմնաէրմէլէ ու-
նաթտուլար : իպրայիլ զօմանտանը Սալօֆիտէ , միրալայ Սիրուզօփ զօմանտա-
ու իլէ տէրազապ մաշալը զապալէ իւշ վարօր ֆիլիպալը կէմնաէրմի : Լաքին
պիր առամտան զիւսաէ զուրթարամաալար , օ տա զալէթ աղըր եարալը օլ-
աուզանտան , տէրան խաթիթախանէլէ նազլ օլունտու :

Միւլազիմ Տուպաօֆ չալըն իւզէրինաէ ֆիլիպա իլէ կէլիպ տաշա պաշապ
եարալը արար իլէն , պաթման վարօրուն տիրէլինաէ պուլունան ալ երլարզը
պապաղը ալըպ զապթ իթտի . հուրրան պաղըրալար պիւթին թու թալիֆէլէ-
րի փէ շէհրին աշալիսի սէվնէլէրինաէն . շիւնքի ճիւճէտի պիլիլիլէր իսթ քի
Լութֆու ձէլիլ Թունա տաննաալընէն էն պէլլիւք կէմիսի իսթ , փէ շէհրի թօ-
րա թուխտապ տէլի մնտան տալիմա զօրգալար իսթ :

Շէհրին միլիլիլէ մնաւրլարը փէ թիւճնարլար թու թապիսալէրինէ կիտիպ
թու աաթէրինէ թէպիլէր փէ թէլէքթիւր իլլէտիլէր . աղանմալ միւլազիմ Սա-
մուիլոյա իղրաւէն պիր զիւսաթէթ վիրիլիպ , շէհրաէն տախի քէնախիսինէ պիր
հէպիլէ վիրիլիսի :

Լութֆու ձէլիլաէ իքի երիզ մն աօգուգ աաթէր վար ըտը . Թուսլարըն թօր-
լաալըզլարընտան մաատա օրատա աօլաշմապա օլան Չէրքէպէր տախի կէմինին
զարաալը նէճիպ պէշ իլէ սէքիլ նէֆէր տաշա զուրթարըզ զուսուրու պօ-
զուլաուլար :

Պու իլը մուգաֆիթէրիլէթ , Թուսլարը տէրէնէլի նիւայէտէ մէսուր իլլէտի .
միւլազիմ Սամուիլօ իլէ թապիսալարա պուլունան իւշ նէֆէրէ կրամաիլ Նի-
զօլա նըշան վիրաթ . Սամնըլըրա իսթ պիթթալի , պատիի էսէֆը աղիմ օլուպ

Ամանորայ չէքիլէն թէլէկրափտա, կէմնին ՚Բուայարտան թէլէֆ օլտուզու տէթր օլունուպ, ճէպխանէտի գազալէն աթէշ ալար տէյի իլան՝ օլունտու: Լութֆու ճէլլիլն օ պիր արգատաալլարը Բօր մէնգիլինտէն իկէրի չէքիլիպ ուզագտա գալարար:

ՀԵՅԶԸ ԲԱԼՄԱՆԸՆ ԹՕՐԲԻԼԻՆԵ ԵՆԱՄԱՐԸ

Բուայար, մօնիթէօրլէրին թօր մէնգիլինտէն տաւա ուզագա՝ գալարգլաւընը կէօրտիւրտէ: Կիտիպ իւզէրլէրինէ հիւճուճ իթմէնէ գարար վիրափլէր, վէ մուհիպլիննէ թուխաթ թալէպ իթափլէր իտէ տէ, Էլօղ՝ սառաթ թէլէֆ օլուր տէյի գապլիթլէրի թուխաթ վիրմէտի: չիւնքի մօնիթէօրլար Լարզ պիր եէրտէ օլտուգլարլնտան, սուլար էնափլլէլին գարտես օթուրաճագլար վէ օ չալտէ Բուայարլն էլինէ տիւշէնէքլէր իտի: Լաքին սուլար էնէնէք եէրտէ եիւրտէլմիշ օլտուգլարլնտան գալապլիլլէր իտի:

Նիւայէլթ գապլթման վէ նէֆլրաթ ըրարլն թուխաթ թալէպ իթափլէրլնտէն միւստատէ օլունտու: Միւլաղիմ Տուպասօֆ, տիկէր միւլաղիմ Սամուլիօնուճ մուփաֆֆաղիլթլնտէն գալլէթէ կէլէրէք, չիէմիլլէրլն իւզէրլնէ պիր հիւճուճ թառափուր իթի քի, վաղթը իլէ ափրալ Գանարխան ճէտարէլինտէն աշաղը գալըր պիր ճէտարէթ տէյիլ իտի պու: Արգատաալլարը միւլաղիմ Նէսիւպօֆ վէ Բէթրօի վէ պաշ չափուշ Բէրսին վէ Պաշ իլէ իսթիշարէ իտուպ Ֆրանսա մէքիմէպլլէրլնտէն չըզան ճէտուր պին պաշը Վալազ Մուրեշագօ տախի պէրապլէր կիթմէք իսթէտի:

Պունլար թօրիլ իլէ մօնիթէօրլէրի հափայա աթմագ իսթէտիլլէր իտէ տէ, օ վաղթ թաւա պու ալաթլար վէ վարօրլարը եէնի իճաալար իլէ իքմալ օլունմաթլար իտի, պու հիւսէլ իլէ եինէ ճէտարէլթ իթափլէր: պին պաշը Մուրեշագօտան մատտա միւլաղիլլէր անճագ եիրմի պէշէր եաշլնտա իտիլլէր, պունլար քէնտիլլէրլնիլլէպէօլիւք մուխաթարալարա իլգա իթափլէր, ֆազաթ պէօ եիւք տէ շէրէֆ գազանալլար:

Պունլար տէօրթ տաշտ վարօր սանտալլարլնա պինափլէր քի ծնար մէլրօ պօլլարը օլուպ, պիրթ տէ թօրլարը վար իտի: Մալխան Չէլնտէ Եարը՝ իլէնէ եօլա չըգալար, վէ գօմանտալլարը Տուպասօֆ իտի, վէ արալարը տա պու իտի: Էնտէն Քաշէլ սանտալլար տօղուզ նէֆէր իլէ վէ միւլաղիմ Նէսիւպօֆ գօմանտաարլնտա: արգատան Չէշէլէլ օն տէօրթ նէֆէր իլէ վէ Տուպասօֆ գօմանտաար իլէ, Մուրեշագօ տախի պու սանտալլատ իտի: Ճէլլէ վէ Չէլէլա տաւա արգատա իտիլլէր վէ պու սանտալլարլն հէր պիրինին էօնիւտէ պիրլր թօրլիլ վար իտի: Պունլար սէսիլ չաթաթաղը եօլա չըգալար, վէ Սանալլը ճաւ սուլարը իսապլէր վիրմէտին տէյի իշի գալլէթ սըր թուլթուլարլնտան, մարնէլլէրլն պիրլէ նէրէյէ կիթափլլէրլնտէն իսապլլէրլի եօղուտու:

Սանտալլար տօղուզ քիլօմէթրօ եօլ ալարար, հափա գարալլը իտի, լաքլն ալըն օն պէշի օլտուզունտան բէք գարանլըզ տէլլի իտի: ուզագտան իսալա մալալ մօնիթէօրլէրի կէօրտիւլէր, իւշիւ պիրի պիրլնէ Եաղըն օլուպ տէօրտիւնճիւսիւ տաւա ուզագտա իտի:

Չէգալլէփլտէ պիր մարնէլլն կէօղիւ բէք քէսքին օլտուզունտան պիրտէն

պիտէ, « իշխէ մօնիթէօր » պաղըրսը, « սուս օյ » պաղըրսը Տուպասօֆ, վէ պիր տաճա քիսնէ սէս չըցարանազ օրսու :

Իմոսի մօնիթէօրէրին էն պէօյիւյինէ այթմըն մէթրօ գատար կանգլալըլտը սասաթ իրի պուչուդ խոի, կիմէ :

Տէրէտէ պիր չօզ գուրպաղըրսը օրուպ, պունիարն շամաթաւընտան մա-քլնալարն սէսի իշիթիլէմէսի տէնիր :

Պու միւմէ իլէ նեօպէթմէնին պիլի, « քիմ տիր օ » պար-րար : « Պիդիշ, տատա » ճէփապ վիրտի իրիւրճէ Տուպասօֆ, լաքին նեօպէթմի պունուս Մօս-գօֆ սէսի օլտուդուսու ալգալըպ, իլիւֆինկինի պօշաթմը վէ միւմէյի օյան-տարար : Կն թէնիւրէլի վազըթ պու խոի վէ չապուգ տալրանալը խոի, շլան-քի ճէփիզ գապուդու կիպի գալըն պու իւշ սանտալ իւզէրինէ մօնիթէօրէր կազ-մուր կիպի կիւլլէ վէ գուրչուն կաղտրիմազա պաշալտարար : Բուլար պու մօ-նիթէօրէրին է : պէօյիւյիւ օյան շըֆըր Բանանը կէօյլէրինէ քէսօրաթիլէր :

Չարպա գօր վիրիպ, Չարէվիլ իրի տաղիզէտէ Թօրթիլի կէմինին թա օր-թա կէրինէ սարլաթար : տէնլիթու պիր րաթլալըն ռըր րաթլալտը, Թօրթիլ աթէշ տըլպ կէմինի աշաղըտան եօզարը եօրմըն ըար, վէ չալըն սուլարը պաշ-լալտըլար կէմիլէ սալնայա :

Շալլպու քի Թօրթիլ րաթլալտըգտա, պարութուն հըրը իլէ սուլար դա-պարըպ ճէսիմ պիր ալէվ իլէ պէրապէր սուլար սանտալըն իւզէրինէ տէօքիւլ-տիւլէր : Պին պալը Մուրիւսօ, սանտալըն գօմանտանը վէ մարնէլլէր դարմա-դարըն պիրի պիր իւզէրինէ տէփրիտիլէր : լաքին չար չարըզ գալընպ, գօման-տան « կէրիթմաքինա, կէրի » պաղըրսը : Մաքլնաճը մանիթլալը կլինալէն պը-րազմալըն ըար, իմոսի պուդալը լէվիրիպ, սու իշինտէ օյան սանտալը տէն-տիրտիւ, միւմէսի պաթմեօրուզ զանն իթտիլէր, պին պալը մաքինայա աղգ-գաթ իթտի, պու Տուպասօֆ իսէ կէօյիւյիւ մօնիթէօրտան ալըրմազ ըար :

Սանտալը տօրէրի պու միմուլին դալլի հիւսուստէն աթէշ քէսիլիպ հէթի պիրտէն պաղըրարազ սանտալար իւզէրինէ սօլու կիպի գուրչուն կաղտրըր-լար խոի քի րաթլըրթըր իշիթիլի խոի - ձիկիտ սանտալընըն զըլընա պիր կիւլ-լէ թէստաթիլ խոթիւ րարալալտը, լաքին միւլալիմ Բէրսին սանտալը պրազ-մալար, պիր պաշգա կիւլլէ կինէ օ սանտալըն էմիւնիւ րարալալտը սու սօլ-մալա պաշալտար : միւլալիմ սանտալը զըրընա սալտըրըպ սուլունու պօշաթմը, վէ նէ գատար միւլալին իսէ թամիր խոիպ կէրի կլիւթ :

Լաքին Տուպասօֆ պազար քի շըֆըր Բանանը ըէք աղըր աղըր պաթա-եօրաու, իմոսի « օլտալը պու » պաղըրսը : Եէսթազօֆ « հայաթ պազալըմ տէն տէ վուր » : Փսէնիա քի պու էմիլէ պէքլէր խոի, օ ճէսաթլէ վէ օ շլատէթլէ մօնիթէօրին իւզէրինէ հիւսուս խոուպ, օ տա Չէզարէվիլին սարլալտըրը եէրէ պիր Թօրթիլ տաճա սարլալտը : Տէրաղապ պու տա րաթլալտը վէ պիր պէօյիւ ք տէլիք ալըպ, մօնիթէօր օ սնաթ պաթար :

Կէմինին րարալալտը Փսէնիանըն իւզէրինէ տէօքիւլաթիւ, պիր գաթու պիր չաթուչուն սըթմընը սընըրար, պիր Թանթա սանտալըն վիտար ալալընտա սըզըրպ մաքինայը տէնմալէ իթտի, լաքին օ պիրլէրի եէթիլիպ գուրթարարար :

Եշթէ պէօյլ օն տաղիզէտէ, ալթըր գապիթ օլարազ զըրզ պիր նէֆէր իլէ տ'օրթ սանտալ, տէրունիտէ իրի երիզ օն տօղուզ նէֆէրի վէ իրի միւ-կան զըլմիթի օյան գօճա պիր մօնիթէօրի պաթըրալար կիթալիլէր :

Բուս զապիթ լըրի, պու մուզաֆֆէրիյէթա՛նն ճէսարէթ ալըրազ, օ պիր կէմիլէրի տէ հափսեսա աթմազ իսթէլա՛լըր իսէ տէ, սասաթ իսէ օլուպ եէր տէ ազարմայա պաշլատարոնտան, մօնիթէօրլար տէրազապ սանտալ էնտիրրիլ զէ քէմիլէրինի զօփալար զօրդուսունտան պրազարլար կիթաթիլըր:

Լաթին մօնիթէօրլարտան պէօյլէ պիր հարէքէթ կէօրինճաթի, ես Օսմանլըր սաթէրինին շաշըրտղընտան, ես միսէիլէ նէօլինտէն օլան պիր թէսա-տիւֆտէն, աճայիպ շէյ քի Բուսլարտան խաթիրֆօ՛ճէ տախի օլարազ պիր քիշի պիլէ եարալանմաւար. աօղըսուս զապիթ մէ նէֆէր պու մուխաթարա արա-սընտա պիր սէս պիլէ չըգարմալըր, ճիւմէսի խըղմէթինի շաշըրմաւար:

Սապտան օլաուզտա Իպրայիլտէն հէր քէս տիւրպինլէրինի մօնիթէօրլարն օլաուզու եկրէ տիրաթի, լաթին պիր շէյ կէօրէմէտլէր, չիւնքի պունլար պրա-զըրպ սափուշլար ըսը Մաշին թէրաֆընտա պ'ր սըլ եկրէ շէքիլիպ, սուլար էն-տիքա՛ճէ ճիւմէսի գուսա օթուրսուլար:

Սօնրատան Տուպտօֆ մէ սալըր միւլադիմէլըր պիլա Ֆիւթուր եինէ օ մա-հալէ կէլիպ, շըթիզը Բահմանըն սաննաղընր տա ալարլար:

Իպրայիլտէ պու սանտալլարըն սաթէրի գահըրանն շէրէֆի իլէ գապուէ օլունտուլար, Կրանտիք Կիզօլա Տուպտօֆ իլէ Տէսթազօֆու սօֆրատընա ալ-ար մէ պունլարա Սէն-ժօրժ Նըշանըր վիրաթի քի իշիթիլմէմիշ շէյ խաթի: Սալըր գապըթանա մէ պին պաշրես տախի պաշգա Նըշանլար վիրիլիպ, թայիֆէլէ-րին ճիւմէսինն տէ պիրէր իսաշ Նըշան վիրիլաթի:

Բուս զադէթալարըր պէօյիւք թանթանա իլէ պու հափսթիսի նէշը՝ իթտիւ-լըր, մէ տէլըր իսթի տէ, չիւնքի տէնիզ մէ վարօր ճէնկինի պիւթիւն պիւթիւ-նէ պաշգա գալըպա իթրազ իթաթի:

«Պազընըզ նէ հիւմէթիլ իշ կէօրտիւլըր տօնանմաթընն իքի միւլադիթի, պազըրըրըրտըր Մօնա Բիւս զադէթասըր:

Բուս պարիլէ սաթէրինն գատրի թէրֆի զըլընտը, մօնիթէօրլարա տարֆ օլան զանմէթ հէր պօշա չըգաւ, պունլարըր արթըզ էսկի տէմիր մազամընտա Լօրօքա շարշուլարընտա սաթիւնլար, իքի միլլար գազանըրլար» Զըրըլըր տօ-նանմալարըն իշի պիթաթի, Ինկիլիզլէր իշիթիպ ինանանօրլար:»

ՅԱՅԵԱ ԻՅԷԼԻՆՏԷ ԹՕԲ ՄԱՆԷԱՐԷՊԵՍԻ

Օսմանլըր թօր տուգալարըր պիր Ուլան զըրըրարընր տէօյմէքտէ օլունլար, Օսմանլըր գալէլլըրի տախի պօշ տուրմալըրպ գարշըր եազաեսա թօր մէ խուսնպարա եաղարմանա պաշլատարլար: Մայիսին 7 տ'նա՛ճ Վիտին, Գալաֆաթըր տէօյմէք պաշլատըր, մէ շար շապուզ ճէփապընըր ալար, մէ պու մէճ իլէ Բուսմանիա իս-թէր իսթէմէզ հարպա կիրիշմիշ օլաու:

Էօյլէ տէնիր քի, Գալաֆաթտա Բուս սաթէրի վար տէլի Վիտին աթէշէ պաշլատըր, եօգեսա պիլէլիտի քի Ուլաշլար սըր, աթէշ իթմէնէնէքաթի: Ասլը վար եօգ պիլլինմէզ, շու գատար քի Թունտա, Ճուրճօփտա (Եէրկէօյ) Ու-թէնիցեստա մէ Գալարաշտա Բուսմանլար իլէ Օսմանլըրա տիւղիլէ պիրպիլլէ-րինի թօրա թաթսուլար: Պատէհու Բուսլար իլէ օլան մուզաֆէլլէրի ինտ-

պննեա Ռուսանյար զընդարը պրագրդ վէ իշերի շէքիւիւ, Ռուսյար պաթալ մուհասերէ թօրլարը իլէ, զընդարա խթիւքեաւ եաքարլար : Սնտան² սօնրա արթըզ Վխախտէն Իպրայիլէ գատար պիր թօր մուհարէպէսի տիր պաշլաաը, Հէր սապահ Վխախ, Գալաֆաթ, Ղէքէթ, Սրօփա, Թուրնօպահ, Նիդօրօյի, Սլօպօնիա, Ճուրճօփա, Ռուսնուզ, Սլթէնիլա, Թօթրազան, Գալարաշ, Սիլիսթրէ, Եալօնիլա, Հըրզօփա, Իպրայիլ վէ Մաշինէ գաշան մօնիթէորլար իլէ տիւզիլէ թօր մուհարէպէսի օլարազ, ազըլաան խարքճ ճէպիւանէ վէ կիւլլէ թէլէթ խախտի, վէ պու թէլէթաթա մուգապիլ իքի թէլէրաֆա տա պիր, պէօ-եիւք քէտէր հաարլ օլամաար, եալընըզ զազէթալար իլէ մուխալիլլէր ասլը եօզ-աան վէ տիւզմէ ֆիւթուհաթլար Նէշրի իլէ, սաֆաերուհաթլար իլէ էլլէնիլլէր խաի :

Պու թօր մուհարէպէլլէրինն Սամանլըեա հիշ պիր ֆալաթսի եօշ տու-լաքին Ռուսլարա իւշ ճիւղէթաւն էլլէմ խաի, պիր քի թօրլարընն մէնզիլլէրինն թէճըրիւպէ իլէ աշնամազ խաթլլէր խաի, վէ պիր տէ քի Սամանլըարըն զալըֆ եերլէրի Նէրէլէրի տիր օրալարընը աշնամազ խաթլլէրիլլէր : Լաքին տարլ մազաէա-լէրի պէօյլէ Թուհա զընդարընտա թօր մուհարէպէլլէրինն տէփաւ իլէ Սաման-լըեը աթըրադրարադ, արգաատ օլան օրտուլարընն հարէթէթինի կիզլէմէք ի-տաի, վէ պուսու օ տէրէճէ կիզլի թութուլար քի, տէլլի եալընըզ Սամանլըար իլլա Ռուսանլար պիլէ քէնտի մէմէթէթլլէրինտէ օլան Ռուս աաթլլէրինն մանօփ-րալարընտան պիր շէշ աշնամաթաթլար, վէ պուշաա Մօսգօֆլարըն պիւր պէօ-եիւք ուսթալըզը սալըլաը : Չիւնքի Նէր եերտէն Ռուս թօրլարը աթըրադընտան Սամանլըար պիլլէմէպլէր խաի քի, Ռուսլար Թուսանըն Նէրէպիւստէն պէլրի թէ-րաֆա կէլէճէք :

Ռուսլար պիր պաշլգա ուսթալըզ տահա գուլլանմազտա խալլէր, աբա սը-րա պիր գաշ պին աաթէրի սանտալարա վէ տուպալարա պինտիլիւ², պիր եէր-աէն Թուսայը կէլէճէքլըր կիպի կէօսթէրիլլէր խալլէր խաի : Սամանլըար պու-նու կէօրիւր կէօրմէզ օրալարա աաթէր պիրքաթիլիւ, Ռուսլարը թօրա թու-թարլար ըաը, վէ Ռուսլար ազ եա չօզ թէլէֆաթլա կէրի շէքիլլէր խաի, վէ պուսլար կիւլա պէօյիւք պէօյիւք ֆիւթուհաթլար կիպի Սթանպօլա թէլէկ-րաֆլար շէքիլիւ, զազէթալար իսէ իշի տահա գիւտաէ բարլազ կէօսթէրիլլէր խաի,

Լաքին պիր տէֆաթընտա Սամանլըար ֆէնա պլտանալարա : Մալըսըն օ-նուստա Ռուսլարըն պէօյլէ պիր մանօփրաթընտան պիւթիւն Ռուսնուզ ալթիւաթ օլտու : Չիւնքի Մաշին գալիմազաթը Ռուսլարտան պէօյլէ պիր ճէպմէնէ հարէ-քէթ կէօրիւպ վէ գօրգուպ, Ռուսնուզա շէօյլէ պիր թէլէկրաֆ շէքմիշ խաի :

ՕՌուսլար կէլտիլլէր, կէշալլէր, պիզէ էմը խաին քի Նէրէեէ գաշալըմ². էալնիդաւն մը, գարտաան մը, ճիւշմէն էլլինն Նէ կէշալ իսէ ճիւլլէթինի եազ-է մա իլլէաի, Նէր եերտէ խարտպաթ, խաաարաթ ք :

Պու խապէրին իւզէրինն պիւթիւն Ռուսնուզ խէլէճանա կիրիթիլար օլտու պիր աբալըզ Սամանլը գոմանտանլարը Ռուսլար աղալարընը չէվիլիեօր զաննը իլէ ֆէնա պիր թէլլաշա տիւշալիլլէր : Լաքին պազը ճէաուրլարը տա պու աբա-ճիֆէ ինանմալըպ Մաշին գալիմազաթընա թէլէկրաֆ շէքալիլլէր քի, Ռուսլար նաարլ վէ Նէրէաէն կէշալիլլէր պիլտիլլէր, Լաքին գալիմազաթ աղազըզ գաշմիշ ըաը, Մաշինտէ պուլուստա գապթիւ մէմուրու ճէփապ վիլտի տէեերէք քի

Բուսդար կէշմէնէ չարչարար աման , մէքանէթ կէօթէրիւ պ ծնարը զօգտաւորդ վէ չօգու առ Խաւնայա աշօրիւլտիւ : Պաւնուն իւղէրինէ Բաւաուգաս էրիքնանը հարպ պիտազ փէրաւ նէփէս տար :

Բուանիւս գամարարը նիսան Չաւ վիրտիքէրի գարարարըն իճրասթը հոգ պիտաւ , վիքէրանըն վիրտիքի իյզաւաթաւան մէմնուն օլուպ , աթի իւզ գիշը մէվատար իշամէն իւստուգ խաթ :

1. Բուանիւս իլէ Թուրքիա պէշնիւտէ գաթը մուտաշէն :

2. Բուանիւս իլէ Թուրքիա պէշնիւտէ մուհարէպէ :

3. Բուանիւսըն խաթիւլպալիլէթի :

Բուանիւս , տուէրը գամնիւնիւն առալթինէ խաթիւստուն պու միւլէքը ճէախինի թէրիւս խաթէք տի :

Բուանիւսըն գուփէի տարէրիլէսի , պու էսնաւնէ նիգամ , բէտիֆ , մուսթաֆիլդ վէ միւրիլէն , ճէման երւզ երթի պինէ պալիլ խաթ : Իւշ երւզ գատար տա թօր :

ԳՈՐԱՏԱՂ ՄՈՒՀԱՐԷՊԷԼԷՐԻ

Պաւնուն ապաւմ հիքնայէ օլունտուգու վէճէ իլէ , Նըրպըրար իլէ տէվէթը Ալլիէ մապէշնիւտէ միւսալէնէ վազի օլաու խաթ , Գարատաղըն Մարտ ալընտա Սթանպօլա կէճնտէրտի մուրախաւար իլէ Պաղը Ալի պէշնիւտէ պիւր խաթիգան վազի օլմայարաղ , պոււրար մէմէքէթէրիլնէ ափտէթ իթմիլէր խաթ :

Պու ճիւմէ իլէ Գարատաղ հիվարընտա պուլունան Սոմանը տարէրի իլէ Գարատաղըրար պէշնիւտէ պիւր իւաթիլի թապիի հարը օլուպ , թէրափէշնէ տախի մուհարէպէնէ պիւր խաթիւս կէօրիւնէղ խաթ :

Մալիսին Չաւինտէ , Գարատաղըն Տանիլօկրատ պէշնիւտէն եաղըրուպ , Թայնգա տէրն օլունտն աթի իւզ գիքը թաւրիլաթ , թէրափէշն հազգընտա շու վէճէ իլէ էսաղը մալիւսալար վիրիլ :

Քիտիօրիցա թաշտը , Գարատաղըրարըն էն էճնտէ օլան տարէրի մէվաղիլէրինէ շու խապէրի կէճնտէրտի :

Անտաղուտա օլան ֆիլիթուսաթըրմըղ իլիւն , պաղը պօշ սէլամ թօրարը աթամաղըրիգտան , պաւնուն պիւր խաւաւմէթ եախտ պիւր մուհարէպէ թօրու գանն օլունամաղը իլիւն խաւաթէթէն խապէր վիրիլիւմ :

Քիլէն տախի ճէվապ վիրտիտի տէեթէք թի , Գարատաղ տարէրինի պուլունտուգու իլէրաֆա վէլէվ պօշ թօր առ աթըրա կիւլլէ իլէ ճէվապ վիրիլէնէ , Պաւնուն իւղէրինէ սէլամ թօրարը Գարատաղ տարէրի պուլունալան թէրաֆաւան աթըրարար : 3

Սանանը իլիւն պու Գարատաղ մուհարէպէսինէ տէվամա հիլ լուգում եօզ աու տէրլէր Լիւթուս միւվէրիլիլէրի : Սանանը պիւթիւն գուլթէթինի Պուլկարախթանա հար իթմէլիլաթ : Սանանըտա օ գատար չօգ տարը եօզուտու թի , օն պին նէփէրտէն դիտաւ Սօխում թէրաֆլարընտա պաթալ իթափաւէն սօղա , երւզ օն պէշ թապուր եանի էեթմիշ պէշ պին տարէր տէ Գարատաղտա պու թալ իթալն :

Գարատաղըրարտա նէ օրաու աղըրըղըր զէ նէ աէ օրաու լէվադիմաթը զէ նազ լիէլէրի տախի օլմաուղըրնաւն , Գարատաղ հուաուախնաւն ախաբընա թէ-նափուդ իտէմէնէնէլէրի աէրքետըր ըտը : Սամանըր պուճուպըն գարըրընա պիւր ազ աաքէր աէ օքիւպ ինթիսթաա պուլուճմալըրըտըր , լաքին Սամանըր էվիալըր ումուրու , Գարատաղըր ումաղըրըր իւզէրինաէ պիւր շիպան մալաթընաա թու-թուպ , զէ շու գատար աւփաշ պիւր ինարէթլէ տախի պաշա չըգաճաճաղըրըրնաւն աչըրըր աէրէճէ պիւր Նիտաէթ քէսպ լիթիշ օլաուգլարընաւն , հարալըր թաթլի իտէմէալիւր :

Իարթաւա նաղար իտէնլէր , Գարատաղ հուաուախնէ աիւզալթ ինթիւնլէր : Գարատաղ իլէ Սամանըր հուաուախ պիւր աիւզ իտաթ իւզէրինաէ օլմալըր , շօգ եէրաէ պու իքի մէմալիք , պիւր օխլիքի գաճա կիպի պիւր պիւրինին իշլինէ կէշիթի տըր : Քէշիշլէմէ թէրաթըրնաա օլան ուճաա Գօսիօրիշա շէշրի վար , զէ շըմալ-աա օլան ուճաա տախի Նիզշիշ գալէսի վար :

Սամանըրըն Գարատաղ իլէ օլան մուհարէպէլէրի տալիմա պու իքի մահալ-տին պաշլանիշ արը :

Նիզշիշ գալէսի շէրաթ վիլայէթինաւն Տուկա պօղաղըր իլէ թէթըրիզ օլու-նուր , զէ Տուկա պօղաղըրըն քիշկեաշընաա տախի Գրիսթաշ գալէսի վար : 1876 տա Գարատաղըրար պու գալէշի զապթ ինթիշ օլաուգլարընաւն , Նիզշի-շի արղըր արղըր մուհաւրէ ինթիշլէր իտի , մէմուլ իտէրիմ քի աճըղաա աաւա-նաճաղըր թլպիմ օլաու լար :

Սամանըրար աաքէրինի լւշ դըմա թաղսիմ խոււպ , Միւլէյանն քաշա օ-թուզ պին աաքէրլէ Նիզշիշ գալէսինի մուհաւրէաւն գուրթաթնաղ իւզրէ Տու-կա պօղաղըրնա թալեին օլուճոււպ , պատէնու մէշուր զէ գալէ շէրլինաէ օլան Սաթրօկ մանաթըրըրըր ալարապ , օրաուան Գարատաղ իշէրինաէ կիւրէճէք իտի :

Մէշէմէա Ալի քաշա Գարատաղըն շարզ թէրաթըրնա թալին օլուճոււպ , օ տախի երիթի պէշ պին աաքէրլէ Մօրաշա շաղըն քէնարըրնաւն երիթիշիւպ , Գօ-լաշինաւն Գարատաղ իշէրինաէ կիւրէճէքաի : Նիշալէթ Ալի Սալիպ քաշա տա-խի երիթի պին աաքէր իլէ Բօսիօրիշա թէրաթըրնաւն զէ Չէթա նէշրի քէնա-րըրնաւն իլէրի կէլէճէքաի : Իշթէ պէօլլէ Սամանըր իւշ թէրաթըրնա Գարատա-ղըն լիթրաթըրըր արղըր կիթաիքճէ տարա պօղաճաղըր :

Գարատաղըրարտա իտէ աճաղ երիթի աէքիզ պին աաքէր վար ըտը : Գա-րատաղ աաքէրլէրինաւն Նէր պիլլինին էլինաէ պիլլէր ալա թիւֆէնք , պիլլէր ըրօլլէր զէ պիլլէր գաճա վար ըտը : լաքին էրգաալըր հարպա րանա մալիւմ օլ-աուգու զէշ իլէ պէօլլէ երիթէք գալալար արալըրնաա ճէնկ իտէն պիւր նէթէր աշաղըրնա իւզէրինէ հիւճոււ իտէն աէօրթ նէթէրէ գարըր գօյապիլիւր , զէ պու-ճիշէթլէ Գարատաղ աաքէրի Նէր նէ գատար աալըրաա ազ իտէր աէ գուլլէթ-աէ Սամանըր գուլլէթի իլէ միւաալի իտէր : Բըլնաին գալըն քէաէրի Վուգօ-վիշ երիթի իքի թապուր աաքէր իլէ Գրիսթաշ թէրաթըրնա թալին օլուճոււպ , զէ րըլնա թէնախի տախի օն թապուր աաքէր իլէ Սաթրօկ թէրաթըրնա Նիզ-շիշ քիշկեաշընաա պուլուճուա :

Գրպլէ թէրաթըրնա Գաաա տաղ Սէնաթ օ մէճլիսի քէխի Պօթօ թէթրօլիշ երիթի թապուր աաքէրլէ Ալի Սալիպ քաշաա մուգալլէմէթէ թալին օլուճուա : Բըլնա Նիթիթա եալըրըր շարզ թէրաթըրնա օ գատար էնէմիլլէթ վիլլիւ-եիւպ , օրաաա օլան Մէշէմէա Ալի քաշաա գարըր եալըրըր լւշ պին գատար աաքէրի պօղաղըրըրն մուհաթաղալընա թալին ինթիշ իտի :

Յունիսին պիտիմտէ մուհարէպէնէ մուպաալթէթ օլաւաաու, քի հիւ էւրօքս մուհարէպէլէրինէ պէնգէր պիր շէյ տէյիւ խոխ :

Եւք էվիլ Սամանլըյար շըմալաան սա գըպլէտէն տէ հիւնումէ պաշլատըլար . Սիւլէյման քաշա Նիքշիլ գալէսինէ Լըզազ եթիխալաթէք իւցլէ իւշ պին պաթիկիր եխ քիւ մէքիւլաթ վէ միւհիմնաթ խթիսանալը իլէ Տուկա պօղազը կէշ/ալէրինէ սօգրու իլէվէնէ/ւշ իթաթաւ, Գրիթաշ խթիխալաթիւր էանիւնաւէն կէշիւ ել մէնպուր օլաու :

Գարաաաղլը պուրալարը ֆէնընը հարպճա հիւ պիր իլտալիր գուլլանաւաւաւաւ, հասաւալարաան իղֆալ օլաւաարաշ Սամանլը աաքէրնին հարէքլթինտէն տախի մալիւմաթը օլաւաարըլլաան, գօմանաանլարը Քէթար Վուգօվիշ մալէթինտէ օլաւա աաքէրին եւտի թապուրուու Կօրանօգօ իլէրաֆընա կէնաթլմիշ վէ քշնալիսին, ըն թապուր ալը գօլաւա Գրիթաշա եալընը պէշ թապուր կէնաթլէպիլմիշ խոխ, Սամանլըյար իսէ էն պէշիւք գուլթէթլէրին պու Գրիթաշ իլէրաֆընա թէրաքիւմ իթաթիւ, Քիւս վէ Կօրանօգօ իլէրաֆընա բէք աղ սաքէր սէվգ իթմիշլէր խոխ :

Յունիսին տէօրափնտէ Թիւրքլէր հիւնումէ պաշլատըլար վէ սէքիլ քարէ Գրուր թօրու իլէ սէրիսն պիր թապաւ թէտարիք իթալիլ իսէ տէ, Գարաաաղլըյար սա ճինուլէրինէ մալաաւա պիր շէնաէթ իլէ պուլաարա մուպալթմէթ խաւալ, խալլը թէլէֆաթ վիրաթիւլէր, Լաքին աղա աղգաւա Սամանլը թապուրալը խնաաա կէլաթլէրինտէն, կէրի շէքիլմէնէ մէնպուր օլաւա քէնալէլէրն տէ աղ թէլէֆաթ վիրմէթիլէր :

Գարաաաղլըյարն իւշ գօմանաանլարնտան պիրի, ռէրաթ Կուիլին պէշ գուրշուն վէ տէօրթ պըշաղ եարաթ եւտի . Բէրօ վէ Սիլէֆան Մաթանօվիշ իքի գարաաշ վէ շէրաթ գօրպալարնըն սէրկէրաթի տախի աղըրնա եարալանալար . մուհարէպէ պէշ սաաթի սիւրիւպ, Գարաաաղլըյար էօլիւ վէ եարալը եւտի եխգ գաաար գանաթ վէրալիլէր : Վուգօվիշ գօմանաալընա օլաւ ըն թապուր Գարաաաղլը ուգաշաա օլաուլարնաան, վաղըթլընա Տուկայա խնաաա կիւաէմէալիլէր : Սալընը Կօրանօգօ թէրաֆընա օլաւ եւտի թապուր Գարաաաղլը ուֆաղ թէֆէք Սամանլը միւֆըլգէլէրինէ թէտաաիւֆ խոթէք, պուշլարը Մօրաթմօվիշ թէրաֆլարնաաաք գօվաաալար :

Օ կիւնիւ Սիւլէյման քաշա Գրիթաշ գալէսինէ սաշիպ օլաու իսէ տէ, աաքէրի ճանիարաանէ հարպա սալարընը օլաուգոււաան, խալլը թէլէֆաթ վէրմիշ խոխ : Սիւլէյման քաշա բէսի իլանաթլընա լքի եիւգ էօլիւ վէ տէօրթ եիւգ եարալը իգրար խոթէր, լաքին սաշիւ պոււու իքի գաթընաան սա գիյաւալ խոխ : Ձիւնքի աղ պիր թէլէֆի օլաւ միւշարալէյէ էօյլէ պէշ ալթը կիւն պիր հարաթէթ տուրմաղ ըար : Վուգօվիշ օ կիւն պուրաաուգու մէվիլէրտէ գալար իսէ տէ թէլէֆիլին գիյաւաէն օլաուգոււա հիւս խոթէք, եարալըյարնըն նաղլի իշիւն տախի խալլի աաքէր թէֆրիգինէ մէնպուր օլաուգոււաան, սապաշլարն օրալարը թէրք խոխալ, տահա մէթին աաա իթալիլ Քրէսիւգա թէթլէրինէ նաղլ իթաի :

Գարաաաղլըյար մուհարէպէինն օնոււա գաաար, աիւշմէնլէրի օլաւ Սամանլը աաքէրնինն նէ միւպաարնա գարշը գօյմուշ օլաուլարնա սա վաղըթ ալլիլ խոթիլէր : Բրէնա Նիգիթա Վուգօվիլին գուլթէթինէ լաթինաաւէն, պէրիաէ Նիգշիլ գալէսինէ թօրա թութ մալլա էլլէնիլ խոխ :

Այրն ասօցուգունաւ Սիւլէյման բաշա Գրիթի աշ գալն անի արգասընաւ պորպորայ, թէ մար շէնաւաթի վէ շիտակէլի օլ մուխաթի արալը Տուկա պօղազընաւ ասպարըտը, Գարաւաղ աէրիկէրուէրի երնէ հարգոնա խաթա խաթայ ասա քէրէրիկի եօթէյէ պէրալէ թէրաքէնաւ օլարաղ տաղըթմըշար, վէ օրանդարաւ ասա վէ աէրէլէրաւ բուսուտա պրադմըշար ըտը Գունարըն չօղու նէ մուգաւ վէմէթ խաթայիկայ նէ աէ պիլադիթնէ հարարմա եէթիլէպլէր խաթ պաղըրարը ասա նէ հարանաղըրընա տայր շիշ պիր էնր սլմաթըշար ըտը :

Թիւրքէր, Գարաւաղըրարըն սօլ զօլու իլէ ուզրաշարըրա - օրատա խքի ասաթի Գարաւաղըրըն խքի թապուրու. Յամանըր առքէրի իլէ գըլըն գըլընա տէօյիւշիւպ, խոտաարըրնա քիսնէ եէթիլէմէտիյնաէն կէրի շէթիլմէյէ մէնապուր օլուրար, վէ Սիւլէյման բաշա Գարաւաղ տաքէրլի խաթա օրթաթընաւ հարըպ վէ կէշիպ, Նիքշիլէ վաւ օլու, վէ էրազ կէթիլէաթի : Պուզալէ Լէնյի վէ պահաւուր Յաման պլշ գամանաւաթընաւ օլարաղ խքի աշնէաէն պէրու. Գարաւաղըրարըն շիւնիւմէրիկն տայանազաւ խաթ :

Բընէն Նիգիթի գալըն թէաէրիթն պու մաղլուպիլիթի իլէ պէրապէր չարգ թարափարըրն ասա Մէհմետ Ալի բաշատան շիյնէնաթիլի խքի խաթ : Մէհմետ Ալի պին տէօթի կիւզ գաւար տաղըր խանէլէրիկն աթէլէ վէրիպ, պլր չօղ հարխանաթըր տաթի սիւրիւպ կէօթիւրմիւշիւաթի : Նիքիթի աշնէլէթն օ թէրափա ալթըր պին առքէր կէօնաէրաթ, վէ քէնաթի Սաթրօկ թէրէլէրի քիշիկեսնընաւ օլան Բլանիշար շէթիլի : Սիւլէյման պաղըրարը թըրոնաւարաղ Նիքիթալը գօվաղար, վէ Նիքիթի տաթիլի մուգաթմէթ խաթէլէրէք Սաթրօկ գաւար կէրիլէիպ, Վուզալիշ տաթի օրատա կլիաթ քէնաթի իլէ պիլէշաթի :

Լաթի օրատա տաթի պէօլիք պիր մուգաթմէթ կէօթիլէրէմէլիպ, այրն օն եէթիլիաէ Սիւլէյման Սաթրօկու տաթի գապիթ իթաթի : Վէ 1862աէ Սէրտար Խօմըր բաշանըն տաթի էսիլիէտիլի մէշնուր Սաթրօկ մանաթըրըն աթէլէ վէրաթի :

Ս վաղըթ ալթըր կիւն միւմէթ օլան պիր աշնէլէթու մուհարէպէ տիր պաշաւար :

Սաթրօկ, տար Գարաւաղ մէմուլիքի տաթիլիաէ էն շէթին միվղիլէրաէն պլրի տիր : Էթրաթընաւ պիւթիւն գալարը օլուպ, սիլիթի թէրէլէր, տար վէ աէրն աէրէլէր, ուշուրուպուր վէ աէլիք թէշիք արալըղար իլէ մուհիթ տիր : Նէրիլըր պիլէ աննազ պուրալարտան պիր իղ պուլապլէրլէր, Գարաւաղըրար, կիւլէրէք աէրլէր քի, Հապ թաւալա հաղըթիլէրի պու տիւնհալը հարաթարգաւ ասա, Էլիսնէ իշի գալա իլէ տօլու պիր թօրպա վար ըտը, լաթին թաւ Գարաւաղ խաթիլիկնէ կլիաթաթ թօրպա աէլիկնաթ, վէ աէրանիլաէ նէ գաւար գաւաւ վէ տաղ վար խաթ, Գարաւաղ մէվղիլիկն աէօթիւրաթի :

Իլիթ Սիւլէյման բաշա, Նէմ աէ Նիքշիլիտն ալարղըր գալուղըրաւ հօլ վէրէրէք, պու բաշարըր գալարար արաթընաւ կէշիպ, վէ Վէթա նէնրի քէնարընա վաւըր օլուպ, օրատա քէնաթիկնէ պէքէմէթաէ օլան Ալի Սալիպ բաշա ֆըրըպաթըր իլէ պիրլէշէնէք խաթ : Եթի բաշանըն արա եէրիկնէ իւշ տաթիլըր պիր մէնաթի գարմըշ խքն, ալթըր կիւնաէ աննազ օ պիր թէրափա կէշիպլիաթի :

Սիւլէրիլիլէր պու մահալաէ հարան օլուպ գալըրար. Յամանըրըն շէմիթիկնէ մի թաթիւպ իթիլիլէր, Գարաւաղըրարըն սէպաթ վէ մէթանիլիկնէ մի շաշընդար, նէ աէլէնէրիլիկնէ պիլմէլէր :

Գարատաղըրայո օ տէրէնէ պիր թիւֆէնք ամէշինէ տէվամ ինտիլէր քի, Սահմըրլար տէօրթ կիւն սիւնկիւշ տափամարազ պուշլարը մէն ինմէյէ, ետ- խնաշօզուդ քէնտիլէրինտէ տախի օլարազ պէտէն պէտէնէ վէ դըրն գըրնաւ կէլմէյէ պիր նաւա վէ իզտաւ ինտիլտէ մուփաֆիսդ օլամաարըլար :

Պիր արալը Գարատաղըրլարն ճէպխանէսի թիւթէնէ տէրէնէսինէ կէլ- տի, լարէն զարպա զարոյ կէտիթէրմ,տիքնէ պուշլար մէյամնը մուհարէպէյի թէրքէ գալը օլամաարըլար : Սէրաքէնաէ գօլ գօլ օլուպ, հէր թէրաֆտան մէյ- տանա ամըրլարազ Սահմըրլար տաշ կէտիթէրաիլէր : Սնտան սօնրա պէտէն պէ- տէնէ օլան գափկարար հազըրնտա Բահուգատա թանիւպէ շայնան հիքեայէլէր հազըրլը արք : Նայթիտա թէտաֆիտէ իքէն, Գարատաղըրլար մէյնուսիլէթ ճէտա- րէթի իլէ թաարըրուպա տախի զըյամ խաւպ, նէրէտէ Թիւրք տաքէրի բաթի կէլտիլէր իտէ նաւափար կիպի հըրթիդ քարալամնայ գաշըրշարըլար : Սահմըր- լար պուշտայիպաշաղլարը կիպի Գարատաղըր թըրբանլարը իլէ ամիլտիլէր տէ- նի հազըրլը արք մէքթիւպին պիրինաէ : Նիհայէթ պու մուգաթէլէ իքի կիւն տանա ամվամ իտէրէք Սիւլէյման բաշա Սաթրօկուս արգա թէրաֆընա շէքիլ- մէյէ մէնպուր օլուտ, լարին մայլսին Չիմտէ տաքէրինէ թէքրար պիր տիւզէն վէրէրէք, հինէ մուխամմէյէ պաշլար :

Գարատաղըրլար վար գուփէթէրինի սարֆ խաւպ, արթըզ մուգափ- մէթէտէ թապ վէ թապէթէրի գալմարըղնտան, տէրէ վէ թէրէլէրինի լաշլէրի իլէ տօլտուրուպ, Սիւլէյման բաշանըն էօնիւնաէն աարմ աարմ կէրի շէքիլմէյէ մէնպուր օլուտար : վէ ճիւմէսի Չիթինէէ հօլու իւղէրինաէ օլան Որէնտօլա թօրլանտըլար, վէ Նիքիթա տախի մազարը գօմանտաընը Չիթինէյէ գալտըրուր : Նշիթէ պու մէնէ իլէ Սիւլէյման բաշա տախի Սաթրօկ պօղաղլարընա ու- հիպ օլուտ իտէ տէ, ազ թէլէլֆաթի վէրմէտի, մազարալար, պօղաղլար, չու- գուրլար, տէրէլէր լէշլէր իլէ տօլտու, Գարատաղըրլար քէնաի հարաղլարընը պիլէ քէնաի մէմէթէթէրինտէ գալտըրումազ օլուտըրնտան էլլէրինէ տիւ- շէն հարալընը գաթի իտէրլէր իտի :

Էն միւթէտէլ հիսապլա, Սահմըրլարըն թէլէլֆի պէշ պինէ վէ Գարա- տաղըրլարընի տախի պուշուս նրաֆընա գարիպ թախմին օլուտուր, լաշլէր թաշամնիւլ օլուտազ պիր թէլաֆիթին հազըլ ինտիլէր :

Նիքիթա պու մէնէ իլէ Սիւլէյման բաշանըն էօնիւնաէն կէրի շէքիլտիք- տէն սօնրա, միւշարիլէր Չէթիւ նէհրի քէնարընա էնիպ, օրատա Մէնմէ Ալի բաշա վէ Սաիպ բաշա ֆըրգալարը իլէ պիրլէշէնէքիլէր իտի :

Լաքին պուշլարըն իքիտի տէ, մուհարէպէտէ պախիթար օլամաարըլա- րընտան, պու նէհրին քէնարընտա հազըր պուլունամաարըլար :

Մէնմէ Ալի բաշա պաղը Գարատաղ արաղիլէրինի հազըպ խարսոյ ին- տիլտէն սօղրա Բազօզ վէ Մօրաշաղլար իւղէր,նէ հիւճու իտէրէք քէնաիս- նի Գօլաշինէ գատար կէրիլէթմիլլէր իտի : Սնտան սօղրա Նիքիթա պուշլարա խաղը հարալմ եէթիւտիլմիշ օլուտըրնտան Մէնմէ Ալի բաշա արթըզ իլէրի կէլլէմէտի :

Ալի Սաիպ բաշա տախի յունիսին 4 վէ Նիմտէ մուհարէպէնէ պաշլա- հըր, իպթիտա Գօթօ Բէթրօվիլին շէթէլէրինէ թէտաափի ինմիշ իտի : Պու մուհարէպէտէ տէօրթ թապուրտան իպարէթի օլան Գարատաղըրլար պիր թա- զըմ սահրա թօրլարը օլան տէքիլ մն թապուր Սահմըր տաքէրինէ մուգափ-

մթ իթաիւր : Պա թէրաֆաա տախի Օսմանլուար կէրիւլիոյ Սպուլա չէրիւ-
մլլէ մէնպուր օլաուլար :

Սիւլէյման բաշա Օսթրոկու վուրուզու վազըթ, նէ հարըպ հարըպ թէք-
րար իւլրի եւրօրմէսի իշիւն Ալի Սալիպ բաշայա էմր վէրմիշ խոխ : Այնն օն
աօղուզուհաա, օն թէօրթ թապուր իլէ պիր թազըմ պաշը պօզուզլար կէլ-
աիլէր Տօնի Սէլօ դարիշահին խոթիւա իթաիւր : Գարաաաղլուար խէ, տահա
զիաաթ չըմալ թէրաֆընա չէքիլմիշլէր խոխ : Այնն Չիսնաթ, Հաֆիպ բաշա մա-
նէթինաթ օլաւ ֆըրգա իլէ Սլաթինա նէշրի քէնաղընտա օլաւ Զօրէպանիք գա-
րիշէթի ձիօղըրնա վաղ օլմուշուաու : Լաքին քէօլէ վաաըլ օլմաղտան Գարա-
աաղլուար աննընտան տա քաղընտան վէ սօլունտան տա իւզէրինէ հիւճում/թ-
աիլէր, թիւֆէնք մաւհարէպէսի բէք աղ սիւրաթիւ, Պօթօ Ռէթրօվիշին էմրի իւ-
զէրինէ, Գարաաաղլուար թիւֆէնքիւրի արգալարընա տթըպ վէ ըրիօվըրլարը
էլլէրինէ ալըպ, պիր էլլէրինաթ ըրիօվըր օ պիր էլլէրինաթ գաւա իլէ պէաէն
պէաէնէ կէլաիլէր : Նէ օրմանիւր քի պուրաաա տախի բէք պէօլիւք մաւգաթէ-
լէլէր օլաու : Օսմանլը թէրաֆընտա պիր թազըմ Իրիսթիյան Արնափուալար տա
վար ըար, քի ձէպըն Օսմանլը օրտուլարընա տախի օլմուշլար ըար, կէլմէնէ-
լէր խաւէլէրի վէ քէօլէրի հէր աթէլէ վէրիլէնէքաթ, պաւնլարաան տա խաշ-
լըար թէլէֆ օլաու : Օսմանլըաան պիր պալըսպտար վուրուլաու վէ Բրիգընա
մաւսթանֆըղ աօքէրի մաւզ օլմաղ տէրէնէսինէ կէլաի : Սալըր իւշ քէօլ պաշը
պօզուզլարը տա խալըլ թէլէֆաթ ուղրաաղլար : Նիզամաան տախի աղ թէ-
լէֆ օլմաու : Օսմանլըար օրտու լէվազիմաթլարընը, սիւնշարընը պալըսպլա-
րընը վէ պէրապէրլէրինաթ օլաւ խալըլ էրգաղ վէ միւհիմաթլարընը թէրք ի-
տիւպ ֆիրաթ մէնպուր օլաուլար, վէ անճաղ Արուճ գալէսի թօրլարը ալթը-
նա սրղընապիլիլէր : պաշը պօզուզլար խէ անճաղ քէնաթիլէրինի Բօաղօրիշա
գալէսի իշլէրիսինէ աթապիլիլէր :

Գարաաաղլուար պաւնու էն պէօլիւք մաւհարէպէլէրինին պիրի աաա ի-
աէրլէր :

Պա վազաալարաան աօլալը, Սիւլէյման բաշա հալընըղ գալըպ վազաա
քէնաթիս իլէրիւաթ վէ մաւգաֆիէր պիր հալաթ խէ աթ, չէթին պիր մահալաթ,
չըքմաղ գալալար իշինաթ խոխ : հէր թէրաֆընը աիւշմէն ուզապտան սարմըշ օլ-
աուղուհաան, նէ իլէրի կիթմէք գապիլ խոխ, նէ աթ կէրի : Չիւնքի հա թէք-
րար Օսթրօկ թէրէլէրինաթն կէլիպ, կէլէն ալթը կիւնպիւք մաւհարէպէլէր կի-
պի պաշղա մաւհարէպէլէրէ կէօլիւս վիրիպ Նիզիլէն աօղրու չէքիլմիլի խոխ,
հա հօգաա իլէրի եւրօրմէսիւ կօնիւնաթ վէ հաղըն օլաւ Արնափուալուք գրթա-
աղընա, հանի Բօաղօրիշա թէրաֆլարընա կէլմէլի խոխ : Նիւայլթ Սիւլէյման
բաշա պու իթիննի թալիգի ինթիլար խոխալ հօլա չըգար խէ աթ, էօնաթն,
աաղտան, սօլաան խալըլ թէլէֆ վէրէրէք Գարաաաղաան սըշարը չըգապիլիլի,
վէ Արուճա վաաըլ օլաու : Նըմալաան Գարաաաղա կիրիպ գըպլթաէն խուրուճ
թթաթ, վէ Ալի Սալիպ բաշա իլէ Օսմանլը թօրաղընտա պիրլէշպիլիլի : Հարւ-
քէթի, իլէրի հարէքէթի խոխ խէ աթ, հաղիլթի պիր իււճաթ աթմէք օլաու :

Պա հապաաթիւր Աթմաղօլաա պաշղա տիւրլիւ նէշր օլմուաու : Սիւլէյ-
ման բաշա իլէ Ալի Սալիպ բաշա պիրլէշիպ Չէթինէլէ եւրօրիլէնէքիլէր ալնաթ,
Բընէն Նիզիլթա գալըպաաա սըր, հաթաա խաաթ օլմուաու, Ալթիթիւայա վէ Նա-
կիթէրըպա : միւրաճաաթ խոթիթ կիպի լաֆլար տա չըգար մէլաանա : Գարա-

տալ պիտի Յամանը վիճակէինէ թանկիլ օլունանալ տա տէնտի, Էրօրտաւ տա պիտի արտալը ինանալ վէ շաշըրտը, հաթթա Բուսլարըն պիտի ան էվէլէթունա-
լը կէշմէլէրինէ տէ պու սէպէպ օլտու :

Վաշտա^ապու Գարաւտալ մուհարէպէս'նաթ Յամանըլար եւտի սէքիզ պին տաքէր թէլէֆ իթիպիէր, լաքին Գարաւտալտա տա մէնալ գալմաւար : վէ էկէլ Բուսլար Թունայը կէշիպ տէ իշ պաշգալաշմաւա, հաքիզէթէն Գարաւտալ թէլփալ օլտալ պիթիլօրուտու :

Բուսլար Թունայը կէշէր կէշմէշ, Սիւլէման բաշա գըրգ^ապէշ թուպուր տաքէր իլէ Պալշանլար մուհաֆազադնա թաշէն օլունաւա, Մէհմէտ Ալի Վիտինէ, վէ Ալի Սալիպ բաշա օթուշ իւշ թուպուր նիզամ վէ պէշ տըթը պին Արնաւաւ պաշը պօզուզ տաքէրի իլէ Գարաւտալ ճիփարլնտա թէտաֆիլէ մ-
մուր օլտու : Եիւլաւայի քէլամ Գարաւտալըն պու սէֆէրի, պիթթալի իթիթաւ պուլմուշ օլտու :

ՀԵՐՇՈՎԱ ՎԷ ՍԻԻՆԵՆԷ ՎԱԳՈԱՆԱՐԸ ՎԷ ԹՕՐԲԻԼԷՐ

Պարտէ նազլ օլունան Հըֆգը Բահման ժողաւարնտան սօնրա արգաւաշ-
լարը օլան ափէր իւշ մօնիթէօր օրտտա տուրմազըրը թէնվիզ իթմէլիպ, ու-
լար երեքսէլաթի կիպի Մաշինալն գալգըպ վէ ասըլ Թունայա կիբիպ, Հըրշօվա
բիշկեա'րնա տէմիւր աթանազլար վէ Սիլիսթիլալն կէլէն իքի վաքօր տա պուն-
լար իլէ պիբլէշէլփաթ :

Արմաթիք Նիգօլա Իպրայիլտէ պիտի քէօրբիւ ետրմայը գուրմուշ օլտու-
ղունաւան, իսթէր իտի քի Թունա եօգարըսընտա գալան Յամանը մօնիթէօրլէ-
րի կէլիպ պու քէօրբիւ իսալաթըն մէն իթմէլնիլէր : իստի Իպրայիլ քիւլիք
աօնանմա ֆիլաւա զօմանտանը պուլունան գաքազ սիփարիսի Բօկուլա էօր իթ-
տի քի, Թունանըն հէմ Մաշին թէրաֆընտա օլան գօլունա, հէմ ասըլ Հիբշօ-
վա բիշկեա'րնտա օլան պէպիք գօլունա տախի թօրբիլլէր իլէ գարաւըն, վէ
սէլքի սէֆայինի մէն իթմին :

Բօկուլ Հըֆգը Բահմանը թէլէֆ իտէն իւշ գըթա սանտալալ պիթ-գըթա
տահա իլափէ իտէրէք, հէման տէօրթ գըթա սանտալ, վէ պիթտէլփօրօր իլէ
պու մուխաթարալը իրզմէթի տէրիւտէ իթթա, ալկըշտէօրթ թօրբիլլէր սան-
տալլարը տա մայէթէրնտէ իտի :

Յունիսին Տիմէի կիւնիւ սապահլարն, սանտալլար Հըրշօվալէրիկեա'րն-
տա օլան Մօնիթ օրլարա եազլաշալաթ, մօնիթօրլարն ճիւլէօի օնազլարընը
եազըպ, իլլէրլնալն պիբիսի սանտալլարն պիբինի վուրմայա շալըշար իտէ
տէ, սանտալլարտան թօր աթըրլարընը կէօրաիլաթ, գալիպալ Հըֆգը Բահման
կիպի պիտի պէլայա ուղըսմաւալ միւլաշաղաթ իլէ Հըրշօվալաւաթ եօգարը
շըպաթ օ վազըթ մօնիթօրլարն հէմէն ճիւլէօի եօգարտա օլտուղունա սան-
տալլար ալնալըպ, վէ բահաթ բահաթ թօրբիլլէրի եէրլէշիբիպ եօգարը Թու-
նա իլէ աշաղը Թունանըն իսթիլալընը գաթ իլլէթիլէր :

Սանտալլար պու թօրբիլլէրի վազ իթիպիլլէրի սըրտաւ կէրէք Գարաւտա
օլան Յամանը թապիւարընտան, վէ կէրէք գըլըտա օլան երեզ պին նէֆէր-
լէր պիտի օրտուտան իւղլլէրնիլ թօրլար աթըրաթ, լաքին սանտալլարա թէշ

մատուցի ինքն ինչպէս, անհազ կիւլլէրի նէրէյէ գատար եւ ինչիցօր մնու աղ-
նախմըշ օլտուլար :

Էրթէնսի կիւնիւ սանտալլար սաղ սէլիւ Իպրայիէ վալս օլտուլար վէ տր-
թըզ Բուսարըն եօզարը Թունաստան պիր գօրգուլարը գալմասը :

Հալ պու քի, Սիւննէ ինչրաֆընը տա գարամաղ լազըմ կէլիւ իտի քի,
Իպրայիլունէ ետըրլանազ քէտըրիւյէ օրաստան տա պիր մուսանասաթ հարըլ օլ-
մասըն :

Պու խըզմէթէ տէ, Կրան տիւք Գօնսթանիէն նաս վարօր Օսէստան
թային օլունտու :

Վարօրու մէզքիւր, Հաղիբան 40 թարիսի իլէ Օսէստան հարաքէթ ի-
տիւպ, պէշ դըթա թօրթիլ սանտալլը իլէ Սիւննէյէ վալ օլտու վէ իրթէնսի կիւ-
նիւ սանտալլար Օսմանը դըրճըլարըն եազլաշարար : Լաքին Բուսարըն պու
սէֆէրի բէք բաթի կիթմէտի : Թօրթիլն պիրինին ինչիւրի սանտալլըն զիտա
եանի գըլտան օլան հէլիւ չարզընա իլիշիպ, սանտալլը հարէթէթաէն մէն ին-
տի : օ պիր թօրթիլէ ալընըպ, դըրճըլարըն պիրինէ չաթմազ իսթէտի իսթ տէ,
գըրճըլու եանաշմատան թօրթիլ բաթլատը : Նիւնսի Հօպարթ բաշանին ինչթիւ-
պի իւզըն էթրաֆընա աչըզտան վէ սանտալլան սանտալլա զէնճիւր կէրիւմիշսի :

Ինչ թօրթիլ սանտալլարը բէք պէշիւք կիւնիւ քէր իլէ քէնտիլլընի պու
թէնիլքիլի հիւնաստան գուրթարապիլտիլը, տէրաթինճիսի քի Բուշին իսթիւտէ
պիր գօմանտան էլինտէ իսի, օ պիրլէրինտէն պէտպարիթ օլտու :

Պու սանտալ Օսմանըլարըն դըրճըլարըն իհաթա լաէն իքի սանտալլըն
արասընա սըզըլըպ, քէնտիլանի կիւն իլէ գուրթարապիլտի - իւզէրինէ եազ-
մուր կիպի գուրշուն եազար ըտը, նիհայէթ Ինչիլիյէ կէմիսինէ եազլաշմատա
պիր գուրշուն տա թօրթիլն ինչթիլաթ ինչինէ բաթի կէլիւ, թօրթիլն բաթ-
լաթտը : Լաքին Բուշինէ գարարը տօզանմասը, ուզտըտա օլտու գունտան օս-
մանըլ դըրճըլընա տա պէշիւք պիր զարար վէրէմէտի :

Պունուն իւզէրինէ Բուշին գօմանտան հիշ չաշըրմայըպ, քէնտիլանի գուր-
թարմանա չալըշտը, սանտալա եօլ վէրիպ գալման վէ տէնիդաէ պիր միւսաթ իթ
պէքլէմէքաէ օլան Կրան տիւք Գօնսթանիէն վարօրունա եւ ինչիւնէ չալըշտը :
Լաքին եօլտա մաթինաթ սազաթլանըպ եիւրիւմէզ օլտու : օ վազըթ գօմանտան
սանտալլը ալիւպ սուեա պաթըրտը, վէ քէնտիսի եւտի նէֆէր ինչիլլէթի իլէ
սանտալա սարըլըպ տէնիլին իլինտէ տուրտուլար, վէ պու հալաէ օսմանը ֆի-
լիզալէրինտէն զապթ օլտու, հարապ եւտիլի օլտուլար վէ Սիսնայօլա նազլ օ-
լունտուլար :

Պու Շէնի գօմանտան, Գարս-Բաշա գըլլարնտա ինչիլլէ օլունտու գու-
հալաէ, գուրթուլուպ գալմազ իւզըն քէնտիլանի իսթ գաթտան աշաղը աթմըշ
օլտու գունտան, քէնտի էօլիւմինէ սէպլէպ օլտու : Ինչիլէ պու վէնիլէ Կրանսիւք
Ինչիւնէնէն պու սէֆէրի հիշ պիր ինչ եարամատը իսթ տէ, օսմանը դըրճը-
լարը տա թօրթիլլընա գօրգուպ, Թունա ինչիլլէնէ կիրթմէզ օլտուլար :

Ախննէտէքի Օսմանը սոնանմար պէր զէշը պայա իշէ եարամազ օրտու-
դու կիպի, պ'աթիւն աշաղը Քուհա Բուսլարըն էլինտէ խոյ, Վազաս գրիւ-
լարա խապեալար եարարազ տա Օսմանըլար աշաղը Քուհաեա հիւքս խտպի-
ւիպիէր խոյ, լաքին Ապաիւլ Քէրիմ բաշանըն բրանը, Տօպրօնայը քէնտի հալինէ
թէրք իթմէք օրտուգունտան, պուրալարտա հիշ պիւր մուհաֆազա էսքրի կէօ
բիւնմէաի, վէ Բուսլար Իպրայիլտէ, քէնտի Վօլկա նէշըլըրինտէ պիւր քէօքրիւ
եարանօք կիպի, Քուհա իւզէրինտէ տէ բաշաթ բաշաթ պիւր քէօքրիւ գուր-
տուլար :

Եաշտան վէ Պէլկրատտան գրրգ պին գատաթ Բուս ապէրի Իպրայիլէ կէլ-
միշ խոյ, օրտու ազրըլըզլարը, խաթմախանէ թաշըմը, թօքլար, հէպ պէրա-
պէր օլարազ :

Իպթիսա Գազազլար սուպալար իշէ պ'ըր թարաֆա կէշիպ, Մաշինին
գարըլըմտա օլան Կէշիա թէսմինէ օլունան պիւր խաւամ քէօյնիւ գապիթ իթ-
աշիւէր, վէ օրատա թապեալար եարըպ եէրլէշտիլէր : Մաշին իշէ պու քէօյն
պրա եէրի ախազ օլա իտ տէ, Քուհանըն եիւքսէլմէսի իլէ պիւթիւն սու պաա-
միշ օլտուգունտան, քէօյէ պիւր եարալմ կէօնտէրմէք գապիլ տէեիլ խոյ :

Յուհիսին Չէ իննի կիւնիւ Բուսլարըն գրրգ պին աաքէրին պիւր աղը քէօք-
րիւտէն, պ'ըր աղը գանդղլար իլէ, վէ պիւր աղը տա Քուհատա գարանմիշ գալ-
միշ օլան թիւննար կէօլիլէրի իլէ պէրինէ եանի Տօպրօնա թարաֆընա կէշի
վիթաթիլէր : Օսմանըտան պէօյնէք պիւր մուխալիֆէթ պէրլէր իքէն, քիմտէ կէօ-
րիւնմէեիպ, թէք թիւք գարազօ աաքէրլըրինտէ, աթըլան թիւֆէնքլէրտէն
սոնազ եիւզ Նէֆէր թիլէթ իթտիլէր, Բուսլար խտ պու կէշիա իշիւն պէօյնէք
պիւր թէլէֆի տէ կէօզլէրինէ ալմիշլարար :

Գարըլտա պ'ըր չօզ Օսմանը աաքէրի վար մէմուլի իլէ, պունլարը շա-
շըրթմազ իշիւն Իպրայիլտէն բէք չօզ թօքլար աթըլտը իտ տէ, պունլար պի-
լէ պէշուտէ օլտու :

Բուսլարը պ'ըր թաղըմ Չէրքէսլէր իլէ պաշը պօզուղլար աննազ գարըլ-
լանսպիլտիլէր, լաքին գազազլար եարը պէլլէրինէ գատար վէ պազէն կէօյնա-
լէրինէ պէրապէր սուլարա կիլէրէք, պունլարըն ճիւմէլսին տէ գաշըրտըլար,
քի Բուսլարա գարըլը կէլմէաթիլէրինտէն, հըրալարընը պիլարտէ վէ Քուհարա
Պուլիարըրտան ալտըլար, վէ խալլը էշեա եազմալանըպ, խալլը տա նուֆուս
գաթիլ իթտիլէր :

Բուսլար պէրի թէրաֆա կէշտիքտէն սօնրա, Օսմանըլար իլէ իլք մուհա-
րէպէլէրի Պուհազ գարինէլմնտէ վէ ճիւլարըրնտա վաղը օլտու, պու իլք խա-
հիւտէ Բուս աաքէրի թիլրաֆընտան կէօպիլէրիլէն գապիթ վէ շէնտէթ, Փէվգէ-
լատէ մէսօ օլունմադտա ալր : Չէրքէս, նիգամ, թօքնօ ճիւմէսի պէտէն պէ-
տէնէ ուղրաշըպ, վէ գապիթ նէֆէր պիւր պիլինէ բէգապէթ խտրէք, խալլը

թէլէֆոն վերադառնան ստորա, նիւսեկթ Պուճաղ քէոյի իլէ պիր իբի քէօ տաւա դասպի իթափէր վէ եւրէշափէր :

Մաշին գայիմագասի քի, զաթէն Բուսարատան զօրդուպ պէլաւէն թախ լիեկ իթմէք իշին նէրճագորդորը կէօրմիւշ իափ . Պուճաղ քէօյի նիւսեկ տըրն տըղընը իշլթիլ իշլթիմէզ պրապը կիթափ, պիւթիւն Նալաթ Փաթիլեապըր տա իր պէրապէր խուրուճ իթափէր . սէրունի պէլաւէն եալընը Թրիսթիւն թաղընը գալուպ, Չէրքէսէր վէ պաշը պօղուզլոր շէնիլէ կիլիբէք, նէր նէ պուլ տուլար իաէ գաքուլարա բէնշէրէլէրէ վարանատաք եաղմա վէ թալան իլլէափէր Փաղաթ նուֆուա տօղունմարլար :

Իրթէնի կիւնիւ պիր Բուս միւլաղիմի, Մաշինի թախլիեկ օլունտուգու նու ճէնէրալ Ձիմէլրոնմա խապէր վիլաթիւթ, պէօյլէ պիր մուշիմ մէփլիին պիւա մուշարէպէ իէրք օլունուպ թախլիեկ գրլընաղլընա պիր վէշ իլէ ինա նամանըպ պիր նիլլէ վէ խիւաէ դանն իթափ, վէ սուլարըն իշլիւաէն պիր միւլաղա կէնտալիպ, թասափ իթափընաթմէ ինանմարլար :

Օ կիւնէրաթ Բուսիա ինէրաթիօրա Ալէքսանդրօ էփլապէրի նրան տիւքէր իլէ Բլոյէպիլի կէօրմիւշ իափ . Յունիսին Չէլիւաէ Կալասա կէլիպ եարալլալը թալիթի իլլէաթ, վէ էնաթի բաւաէ Կարալիլէ տափի ուղըրաղ Պօրաթիւն ալաղլարընը Թուսեա կէլիլէլիլիին սէլը ու իէմաշա իլլէաթ . շիւնքի ճէնէրալ Ձիմէլրոնմա պու աքէր իլէ Մաշինի գասպի իաէմէք իափ :

Ինէրաթիօր ափտիթ իթափընա ստորա, Բուսլար Միւշիլէ տուխուլ խաուպ իբի կիւնաէն պէրու նէր տաղիպէ պաշը պօղուզլարաւն գաթլ օլմաղ իալիթի իլէ Փիւթուր իշլիւաէ գալմա օն պին գատար իրթիսթիւն աւաթի, Բուսլարը մէսէրէթմէլաղիմ վէ իաշլար վէ պաղաղլար իլէ գալուլ իթափէր, Բուսլար պիր գաշ կիւն ստորա, Տօպրօճալը Ոսմանլընը գաթա մուճաֆաղա իթմէկէն ճէլիին Փէնմ խաուպ շէնիլ թէրաֆա եաւրլարլար վէ խլթիտա շիլըօլաղ պասէնու Թուլա, Իսնաղլա վէ Պաղաւտաղը վէ աղլըր իշէ եարար գուրա վէ գատաղալարը արգաւարգաեա պիլէր պիլէր գաթիթ իթափէր, իլէ եաղմանը պաշը պօղուզլարաւն վէ Չէրքէսէրաւն պիր նէլիլիին տափի պրադմարլար :

Բուսլար Տօպրօճալը էփլէրի վաղթլար կիպի բէք Փէնա պիր հալաէ պուլաճաղլար դանն իթափէր, լաթին իշկիւզար Թաթարլար վէ պիլիլիլ իլէ Ալաւան վէ աղլըր էննէպիլիլ օրալարը Փէվէլիւաէ շէնիլմիւշ վէ ապաւան իթմիւշ օլաւաղլարընաւն թաճիւպ իթափէր, վէ Ոսմանլը թէրաֆալընաւն պիր մուճանաթի կէօրմիւշ պիլիլիւաէն, եւլիպ իշիպ բաւաթլարընա պաղմաղաւ օլաւաղլար :

ԲՈՒՍԼԱՐԸՆ ՍԵՄԵՆՉԱՅՆ ԹՈՒՆԱԹԸ ԿԷՉՄԷԼԷՐԻ

Օսմանլըլար, Բուս տաղէրինն Նալաղիլաւն Թուճալը կէլիլէլիլիէ պիր մուճանաթի կէօթիլաթիլիլիւաէն, Բուսլարըն օրաւան Թուճալը կէլիլէլիլիլ Փէնըր հարպմա պիր պէօլիւք մարիթիթ աղլընաղ լար :

Պուճաղ իլէ պէրապէր կէրէք Ոսմանլըլար, կէրէք պիւթիւն էփօրանըն ճէլը հարալը էլիւաէն Փէնմիլէ վարալըլար լար քի, Բուս տաղէրի նէր նէ գաւա

ուոր Տօպօքմատան պէտքէ պիր զօլայլըզլա Թուհայը կէշտի խէ տէ , մագսէտ պու տէնիլ խտի , վէ Բուսար Էլպէթտէ պաշպա պիր մահալառն տէ Թուհայը կէշէճէքլէր խտի , Օսմանլըար վէ պիւթ իւն ալժ մ Զէրէտէն կէշէճէքլէրինէ մուհ-թաղլը խտիլէր :

Բուս Էրքեանը հարպը հէր թէրաֆը Էօլլիւպ պիշիպ պիր մինասիպ մահալ արամագտա խտիլէր , վէ Կրան տիւք Նիզօլմանն Էֆքեարը իւզրէ , իւք Էվ-վէ Նիզօրօլլի թատափօւր խտուպ , Էն սնուհտա Սիննիշա վէ Զիշթօվա գահար փիրալիլէր :

Թուհա քէնարնտա Բուսարըն դուլանարղլարը իւք ուսթալըզլարը Թուհայը Զէրէտէն կէշէճէքլէրինէ Օսմանլըտան կիզլէմէք վէ Օսմանլըեա մալիւմ թմէմէք մատալսի օլտա , պու խուսուստա Բուսարըն խնրա իթափլէրի մահօզլարը պու տէնին մահարէպէ թարիթլէրինտէ պլ օլիւք պիր նօզիւս թու-թանաղլարը , Նիզօրօլլտէ դուրանը տիւշիւտիւքլէրի իւք քէօրքիւէ հօզարը Թուհատա օլան Օսմանլը մօնիթէօրլարընն մանի օլմամար իշիւն , Նիզօրօլլ-նին հօզարընտա Թուհատա միւթէատաթա թօրքիլէր վաղ խաէրէք , պու վա-րօրլարը աշաղլեա կէշիրմէմէլէրի զօլպ պիր մաւամէլէ օլմար , Բուսարտա Օսմանլը մնիթէօրլէրինէ դարչը մնիթէօր օլմանըպ , պէշ սն ուֆաղ թօք տիւ-պալարը , թօրքիլ սանապլարը վէ տաթ սնուալլարը վարըր , պու սանապլ-լար իլէ հէմ Օսմանլընն իքի մնիթէօրա իլէ ուղրաշըպ , հէմ դարատան աթը-լան թօրլարա վէ թիւֆէնքլէր տաւանըպ , վազտա մնիթէօրլարա պիր խա-սարաթ փիրէմէալիլէր խաէտէ , իքիսինի տէ դաշմաւա մէնպուր խտուպ , սէր-պէսթ սէրպլսթ թօրքիլլէր կիրալիլէր , վէ Էկէր սնրատան թէպտէլի Էֆքեար խտուպ տէ Զիննիշատան կէշմէմիշ օլտար , Նիզօրօլլ թիշիկեաննա քէք ալա պիր քէօրքիւ աթապլիլլէր խտի : Աշաղը թէրաֆտա տաթի հէմ Օսմանլընը շաշըրթ մաղ հէմ տէ հօզարըեա կէմի կէշիրթմէմէք իւզրէ ճիւրճօվատան (Նէր Նէօլտէն) միւթէմաթի Բուսնօղու թօքա թութմաւա պաշլաօլլար քի , պէշ կիւն պէշ կիւն սիւրիւպ , իքի մէմէքլէրին տէ խարապընա մօնիւպ օլտա խաէ տէ , Բուսար օրատան կէշէճէքլ զաննր իլէ Օսմանլը օրատաւուհա քիւլլիսինի տէ օրատա պաթալտա պրազմաւա մէնպուր իթափլէր :

Էաթին պու մահալտէ Թուհա մաւամէլաթընը վէ Սիննիշատան Թուհայը խնրարը հիքեալսինի իլէրուէէ թէրք խտուպ , Անատօլու թէրաֆընա թէվէն-ճիւն թմէմիւղ լաղըմ կէլտի :

ԱՆԱՏՈՒՈՒ ՃԻՆԷԹԻ

ՈՒԱՆԸ ՀԱՐՊՏԱՆ ԳԱՐՍ ՄՈՒՀԱՅԼԵՄԵՆ՝ ԴԱՏԱՐ՝

ՍԷՎԱՀԻՒԻ ՊԱՀՐԸ ՍԻԵԱՀ

Անատուրու թէրաֆրնտա մուհարէպէ իւք էփէլ Գարա տէնիք սէփաֆրին-
ալն վէ Սամանլը թէրաֆրնտան պաշլատը վէ պու տա թապիի խաի : Զիւնքի
Սամանլընդն պու տէֆա Բուսիանա դարչը մուհարէպէ եւ շրթապ կէսթէրմէ-
սինին պաշլընա սէպէպէրինին պիւրի , միլիօնլար արաֆը իւլ մալիք օլտուդու-
ղըրչը տօնանմանըն գուփէթի խաի քի , պանրլէ տէփէթլէրի խաֆնաէ իւ-
շիւնծիւ սալլըրքաա տա , Գարա տէնիգաէ Բուսիանըն տօնանմա տէնէ ճէք հէմէն
հիշ պիւր հարապ կէմիս օլմադղընտան , Սամանլընդնքի Գարա տէնիգաէ պիւրին-
հի պիւր գուփէթ խաի , վէ էկէր Բուսիա էփէլ ճէ տափրանըպ տա , հէմէն քեաֆ-
ֆէշի սէփաֆրինի ճինս ճինս թօրթիլլէր իշինէ արմատա վէ միւթէաաափա սէյ-
եաը թօրթիլ սանտալլարը քէյաա իթմէս , Սամանլըլար կէրէք Պէաարապիւս
ղընրլարընը , կէրէք Սաէտալը , կէրէք Գըրըմ սէփաֆրինի վէ կէրէք Զէրքէզիւ-
թան զընրլարընաա օլան գալլէրինի , պիւր մաճ զարֆրնտա քիւլ վէ խարապ
խաէպիլլէրի խաի : Լաքին թօրթիլլէր Սամանլը տօնանմանըն պու մաղուլէ
մուամէլաթընը քիւլլէն մէն խաուպ , տօնանմանըն շու գաաար պիւր ֆալիտէ-
սի օլտու քի , Բուսիա տէնիգաէն Բումէլի վէ Անատուր օլտուլարընա հիշ պիւր
մուամէլնթ խաէմէսի , վէ պու տա պու տէրէճէ ճէաամէթի վէ վիւաաթը օլան
պիւր մուհարէպէաէ քիւշիւք պիւր խըղմէթ սալլըլամապ :

Իմաի իւք էփէլ , եանի Ապիլլին Զիլմաէ , քի իւանը հարալըն իրթէէսի
կիւնիւ խաի , զըրչը տօնանմա , Պաթուս լիմանընտան ալօրթ սաաթ գաաար
ուգադաա օլան Սէն-Նիգօլա (Շէքփէթիլլ) խաթիշֆեաաաթը քիշկեալընա վաարլ
օլուպ , օրաաա եանի Սամանլը հուաաաթնէ էն եաղըն օլան պու գալէլի թօ-
լա թուիթմաղա պաշլատը : Բուսլարըն պու խաթիշֆեաաաթաա եալընըպ պիւր
թապուր տաքլիի , վէ սէքիզ քարէ էսի թօրթըր օլտուդաւտան , զըրչըլարա
մուգապլէլ իթմէք միւսքին օլամալըպ պրաղըպ կիւրպ սիւրէրլէրինէ սըղընաը-
լար , վէ Սամանլը , հարէքլիթնաէ թէքթիլ տէրպլսթ գալար :

Զըրչըլար օ կիւնիւ եիւզ էլլի գաաար կիւլլէ տփալըլար վէ պիւր գաշտա
աթէէշ ֆիշէնկի , քի խալլը եէրլէր թուիթուշաա րաուլար . լաքին Բուս աաթէ-
րինին պաշկա իշի օլմադղընտան , թուիթուշան եէրլէրի հէմէն սէօլիւնալիւ-
ալլէր . ֆաղաթ պու մուամէլնաէ տէ ալըղաա պուլուաաղարընտան , պիւր
գաշ գաալիթ իւլ օլմուզ գաաար տա Նէֆէրլէրի թլլէթ օլտու :

Իրթէան կիւնիւ օթուզ գառար տահա կիւլէ ստօբուու, նիւայթ Ապրիլին 28 իննն կիւնիւ, օ տէրէնէ եազմուր կիւլի կիւլէ եազորարար քի, է-կէք կիւլէլէր եօգարդաան աշմատարար, թաշ թաշ իւղէրինաէ գալամադ ր-տը: Պու ճիւղէ իւէ իսթիւնքեանաթ եիննէ կէրէլի կիւլի խարադ օլու, թէ-լէ կրաթիւս կէրի շէքիւմէլէրինի իսթիզան իթարլէր իտէ տէ, ան նէֆէտէ գա-տար տահանմադարը էմր օլունաու: պու շալաթ իքէն պանթարլանաան իրթէնի սապանըս պադարար կէօրուլէր քի, Պահանջը տահանմադը ալմիթի գալար-րուդ սաթուշմաշ կիթմիշ խաթ վէ պու մէմուլին գայրէ շարէքէթին, սայր պիթ թազլու էմալլէքի միւլլու շալա սէպէպի աղնաշրամաթը սոր:

Պիր գաշ կիւն սօնրա, տահանմա թօթի րիշկեանքեան կէօրիւնաթ, վէ պուրանըն գիտաէ էնէմիլէթի օլտուղունաան, պաղը թափալթա միւնթան սոր:

Բօթի, Թիֆլիս շրմէնարթիլինն տէնիզ թէրաֆընաու օլան պիր պաշ ր-թաթանու տուր: Պու ճիւղէ վէ պիր էնէմիլէթի օլմատըղը շալաթ, եանի պուն-տան օն պէշ սէնէ ալաթ Բօթի, պ'շ օն գուլիպէ վէ քէրրին խանէլէրաւն իպարէթ պահաղը պիր դարիւթ խաթ: շիմոթ իտէ էքէրի մէմուր, թիւննար վէ տայրէ օլարադ իւշ պին գատար աշալիս օլան պ'ր շէ'ր նիւթինն կիրմիշ տիր:

Պիր ստաթ Բօթիլէ կ'թան: խաթինն շէրէֆինն մուգապիլ պիր շէշ կէօր-մէմիլինն աշրըր թաաճ'ւալ խաթ: Բօթի, թէքիլ պ'ր պաթապըղ վէ գաթըշ-ըղ իշնաթ գազըլլար իւղէր'նէ եարըլըշ ախապ խանէլէրաւն իպարէթ պ'ր շէ'ր տիր վէ շրմէնարթիլինն էնէմիլէթի օլմատա, պէօլլէ շիւրիք սուլար վէ պաթապլար արաշընաու պիր շէ'ր եարմաղ թաապլուր տախի օլունաանադը: Տէնիզաւն պիր քիլօմէթ օւգապաա Բէշ նէ'րի քիւնարընաու եարըլըշ օլու, լիման տէնէնէք պիր լիմանը տախի եօզ տուր: Պիր քիմաէ պիր գաշ կիւն Բօ-թի իտէ օՊուրուպ տա տղըր պիր սթիմա եազալամաանադ գապիլ տէլի տիր, մի-լիանլարեա գուրպաղըրըն շաաթալարընաան կէնէլէրի պ'ր սաղլիզ կէօզ գաքաւադ տախի գապիլ տէնիլ տ'ր:

Բօթինն պու տէրէնէ պիր էնէմիլէթ քէսպ իթմէքլէ շէ'րի դընաֆէ-թինն կիրմիշ շապընաու, պիր անալիպ րիվանէթ վար Կլիթա թարիլիլի-նին ճիւղէտէնաթ գիքրի օլու: լիանաան լիանա տախի շիմալէնաթ խա-սուսի իւէ Պահանջար պէն'նաէ շալա սէվէ սէվէ շաղլ օլունուր:

1828-29 մուհարէպէ'նաթ Անաուգու Նուաուտունու գաթ իթմէք լաղըմ կ'լաթա, Պաթուս լիմանըն գըպլէ թէրաֆընաու օլան քէպիր Չուրուխ (Շու-րուխ) շաղը Նուաուտ օլանադաւ: օ վաղըթ պէօլլէ պիր Նուաուտ գաթ օլունշ օլարար, Պաթուս լիմանը Բուպարաու գաղըպ, Բօթիլէ գաթա պ'ր լուղուս վէ շանէթ գալամաանադար - լարին Բօթի իւէ Պաթուս արապընաու պիր ուլիադ շաղ տահա վար քի խաթ Չուրուզ տուր: Անանաթի գօրիա իտէն Բուս քեա-թիպլէրի պիր շարթ եմաղըշ խաւա, Չուրուք նէ'րինն Նուաուտ կէօթէրէնէք եէրաթ, ր շարթի եէրինն շարթըն վաղ խաւա Չուրուզ նէ'րի եազըլլար, վէ արդ գաթ օլունաանադ ինչա օլունաւշ օլտուղունաան, Պաթուս գուր-թուլունշ վէ Սահանլարա գաղըշ սոր:

Բուպար սօնրաան եաղըշ օլտուղունու աղնաթըլար իտէ տէ, պէօլլէ պ'ր պաթալ եաղըշ րէգալթինն տէ գապուլ լիթմէլէ իրթիլիապ լիթմէ'ւպ, գաալէր լիէպիմ օլունաւշար վէմաան սանրա Բօթիլէ էնէմիլէթ վ'րմէլէ պաշ:

շարք, մուսխարքէն Պաթմա՛մ իւզէրնէ՛ն եխրխե՛նէն օրտու շարքննն Նէր աղլը-
լըղլարքնն զէ Էրզազ զէ միւհմմաթ անպարլարքնն Նէր Բօթխոն թէրաքիւմ իթ-
տիթիշլէր խոն, շու ճիւղէթէ Բօթխնին թօքա թաթ ու լոնտը աղլընա պիր իշ խոն:

Բուսար պունա պիլիլիք, Բօթխնին պուլունտուզու Քիօն նէշրինին տէ-
նիգէ մունասպ օրտուզու եւրլէրէ իքի սըրա սըզը թօքիլ վաղ իթմիշլէր խոն:
Սէքնէն տէ պունա կիւզնէրէք շէշրի թէրք խաւապ ֆիլար իթմիշլէր խոն, քի
սօնրա Բօթի տէօյալտիւքա՛ն զէ եսնարգտա ճիւզլիտի խասարաթմա ուղրատը-
լար: Ձիւնրի Սամանլըլար կէնէլէյին պիր թաղըմ ուպմա Լաղ տաղկընլար տալ-
արքըպ, Նէպ թօքիլլիլին թէլլէրինի քէսիպ, պիրէր պիրէր զարաւա շէքաթ-
լէր զէ Նէր պիրի իշին, թօքիլլին զըյմէթինտէն մաստա պինէր դրուշ թէմիզ
բարա տա աթիլէ վիրիլաթ:

Իշթէ պու ապէտէ պիր իննէ տօնանմա Բօթի բիշկեֆնէն զատար իլէր-
լէեիպ, Ապրիլին 27 սինտէն Մայիսին իւշիւնէ զատար Բօթիլի թօքա թաթ-
տաւ, զէ Նէր նէ զատար Բուսխանըն քէմնի թէլլէ կրաֆլարը, պէօյիւք պիր քէ-
տէր օյմաւոր տէյի իլան իթտիլիլ իսէ տէ, զալէլէրտէն զիւտա՛ն շէշրին պէօ-
եիւք խարապաթմա ուղրատըղը սաշիւն տիր:

Իլթէնի կիւնիւ, ելնն սէպէպի աղնաշըլամանարապ, տօնանմա պրազը
կիթաթ, զէ Բօթի թէքմիլ պիր խարապիլէթ տէն զուրթուլտաւ: Պազը միւզէր-
րիլալէր տէրլէր քի, տօնանմանն պէօյլէ նաիկնան կէրի ալընմար, օ վաղըթ
Սօխում թէրաֆընա սաքէր տէօքմէք թասաթիլուրունուն ինրարը իշուն իլթիւ
զա իթաթ:

ՃԷՆԵՐՍԼ ՄԵԼԻԳՅՈՅՈՒՆ ՄԷՀԱՐԷԹԻ

Անատուլու մուհարէպէսինն Է՛նէմընէթի, Բուսիս սէվաշիլինին տէնիդ-
տէն շուրաք պուրաք թէսաթիւֆէն տէօյիւլէսինտէ տէլլի խոն. պու տէֆա
Բուսար Անատուլու սէֆէրինն իւզթխաւտէ պէօյիւք Է՛նէմընէթ վիրիպ, զըշ
սըր, շու տուր, պու տուր պապմանարապ ֆիլվէլլատէ դանմէթ զէ մէսարիֆէ
տիւշար օյարապ, պու թէրաթմա տա պէօյիւք օրտու հաղըրլուտըշլարաղ: Պուն-
տան Էվէլլէթի սէֆէրլէրտէ, Անատուլու տալիսա լիւննի բատա՛տէ պրազըլըշ
ըսը, զէ Թունա պիրիննի խոն. լաքին պու տէֆա ես օրատան արաղի զապթ
իթմէլի Էվէլլինտէն զուրմուշ օրտուզլարքնտան, ես տա պաշղա պիր սէպէպէ
մէսին, օրաւա օ զատար տնէլլէ զէ օ զատար ճէսիմ օրտուլար հաղըրլուտըլար
քի, զանն խտբային քի պու տէֆա սաղ մաղաէալլէրի, Բուլմէլիտէն զիւտա՛ն Ա-
նատուլու իւզէրինտէ խոն:

Հաւրը Բուսարըն Անատուլու թէրաֆընա թէրաքիւմ իթտիլաթլէրի տա-
քէր, եիւզ սէքա՛ն պինտէն զիւտա՛ն խոն, Ֆէննը հարպնա, պու աքէրին տէօքթ
օրտուա թաղաթիմ լաղըմ կէլաթ:

Պիրննիւնն Քիօն օրտուաւ խոն վիրիլիպ, օթուզ պին աքէրտէն միւ-
րէթթէպ օյարապ, ճէնէրալ Սգուպիւօ զօմանատարնա վիրիլաթ:

Իքիննիւնն Ազընդա օրտուաւ խոն վիրիլիպ, օթուզ պէշ պին աքէր-
տէն միւրէթթէպ օյարապ, ճէնէրալ Տէվէլ զօմանատարնա վիրիլաթ:

Իւշիւնճիւսին՝ Էրիվան օրաուսու խաֆ փր/իւս, զըրդ պ/ն աւքերտէն միւր թ/իւ էւս օրաուսու հարաւ, ճէնէրալ Տէր Առկաւօֆ զօճանաւորնա փր/իւսի : Տէրափաւնճիւսին՝ Ալէքսանդրօս Էրաւաւ Երաւիւս օրաուսու խաֆ փր/իւս, ալ/մըշ պ/ն աւքերտէն միւր թ/իւ էւս օրաւազ, ճէնէրալ Լօրիս Մէլիզօֆ զօճանաւորնա փր/իւսի :

Պաւ աւօրթ օրաուսու խաֆն պաշ զօճանաւորն հէր նէ գաւառը Երան ախիւ Բիշէլ խաֆ աւ, պ/ն ֆիլի զօճանաւա խաֆն ճէնէրալ Լօրիս Մէլիզօֆուսու :

Պաւ ճէնէրալին պաւ ճէնաւթաւ օրան պիր օրաուսու պաշ զօճանաւան նաւոր, Բուսիս ճէնէրալարնաւ պէօրիւս պիր հաւաւ վէ դրազանճըզ ֆիլիլի հաւոր իթափաւ աւրէր, միւփէրրիլէր Էալընըզ զրաւ խաւաւաւնա Մէլիզօֆաւան զիաւաւ հազը օրան աւաւ քէք չօզ ճէնէրալար փարաւ, լաքին Իւլ քէրաթ օր պաւ խաւաւաւնա զրաւ վէ ապ/ր զազմաւըս, լիսազաթը զաթիլէ արանարազ, Մէլիզօֆու ճիւսին/նէ թէրճիլ իթափ :

ճէնէրալ Մէլիզօֆ Էրաւնի ալ, վէ խաֆնաւն ազնաւըսաւոր վճն իլէ, Էալի Էրաւնի Մէլիզօ քալէլիլէրնաւն պ/րնիլն սլէրիլէս/նաւն ալր - Լօրի, Բիլիլիզ զազաւարընն պ/րնիլն խաֆ ալր, Մէլիլ Էա Մէլիլ Էրաւնիճէտ, Պարսիս աւ վէ Արապիաւ Բրէնս Էա Թէքօր ալմէք ալր - Էն, Էն, Էա օն աւալի Բուս լազապընա պէնզիլմէք իշուս իթիլաւ օրաւուր Էլիլաւ ալր : Լօրիս Մէլիզօֆ Էլլի իւշ Էալընաւ ալր : Գաթիսաւ սլէրիլէրնիլն ճիւսին/նաւն պաւլուսուսաւ իշիլն զրաւօթի փար ալր : 1835 Գարս մուհարէպէսինն սիլարի միւսու լոյր խաֆ, ճէնէրալ Մուրադիլէֆ օւնն Գարս ալրազաւ, Մէլիզօֆու Գարս զօճանաւորն նաւալ իթափ : Սն պէշ սէնն սօրա Գաթիսաւ մուհարէպէլէր իթիլաւ պաւլուս, Երան ախիւ Բիշէլ օրաւարս իթէրաթ փէքիլն նաւալ օրաւաւաւաւ, Մէլիզօֆ Վաւալիսան միլանէլինն զօճանաւան նաւալ օրաւաւաւ : Պաւ աւհաւ պրնէլի վճաւի իշիլն պիր սէյսնէլէ ըսխաւթ ալրալ, Բարիլի զիաւրէլ իթափ, վէ պիր ալ զազըլ Վալզալար հաւաւարընաւ աւաւ իթափ : Արաւաւ իթէրաթ օր Ալէքսանդրօս թէնաւալիլ խաւալ, իլանը մուհարէպէսն սօնրա Արիս օրաուսուսաւ պաշ զօճանաւան նաւալ օրաւաւաւաւ, իթէրաթ օր իւլէ զալի օրան պաւ միւլազաթը սէպէս օրաւաւ աւնիր :

Բուս ճէնէրալարընն Էրաւիլի ալրաւաւաւաւ աւալի մաւիլի ալրէր, չիւսն Էրաւաւ հէր նէփի րչաւ իլէ աւալիլն լէքըաւ վէ թէլէճիլնիլն զազանմալ պաւ զէնաւաւաւ մէհարէլի միւսինն ալր : Միւսինիլնն աւալիլի պիրնէ աւալիլաւ, պիրի պիրի պէլիլնաւ մէնէա վէ մաւաւալ իշուս քէզաւալ թէլէր հաւոր իթմէք Բուսիսաւ նէ վաւէլաւ իլէ խալընն մէլլ վէ քալզէլիլի հաւոր օրաւ, ճիւսն թէնաւարիլաւընա պաւաւ : Էրնէ Էրաւիլիզ պաւլարըն ալիւշիւնճէլի իւ ալր, թաւ իլէրէլէր պիր սէլիլի ալրալ աւալիլ թէլէլ իթմէք լալըմ կլիլ, վէ ալրըզ Էրաւիլի իլիլիլաւ գալիլ օրաւաւաւ, պաշ զօճանաւանարըն մէսալ իլիլիլի ճն զաթ օրաւ, ճէմ սէրաւթըր օրաւալ Էննէլի, ճէմ աւալիլի խաւթ իթմէք իշիլն զալիլիլ իթմէլի, ճէմ աւալիլի քլնալնն ճէլալ վէ ֆիլիլիլաւնալնն իթիլիլաւ իթմէք իւզըլէ պէպիւս ալրաւալիլ զաւաւաւաւալ :

ճէնէրալ Մէլիզօֆ, Բուսիսըն մալիլ օրաւաւաւ պիր աւալիլ աւաւաւաւալիլիլ, Բուսաւ վէ ֆրանսիզաւ լիսանարաւան մաւաւաւ, Էրաւնիլէ թիւրքնէ, թաւն արնա վէ ֆարսիլնէ աւ աւալիլ թէլէլիլաւ խալի վէ Աւաւ Բիլիւրաւաւաւաւ կէլէն կէլէն վաւաւաւաւ ճիւսան զիաւաւ վաւաւաւ օրան պիր քլմալ :

ն օգ անուր Պու կիւնքի կիւն Գարաբարազը ըն Ուննդըտան դի-
տան Բուսարա մուափնէն իմէնէն, Մէլիգօֆուն հիւնքի տիր, Թիմիւ-
սին Մէտափէր Օֆիսիէլ զազէթաւ տէր քի, ճնէրալ Մէլիգօֆ պու մաշտե-
վաւ օլմար իշին պէօլիւք ուսմալըղար գուլանտը, մուհարէպէ գուհուրն-
տէն էփէլ պու գապիլէլէրին շէյիլէրի իլէ պէօլիւք պիր մուարէֆէ ըշյաւ իմ-
տի, վէ օնար իլէ մազափէլէրէ կ'րիշտի, քիմին նապիւթլա, քիմին իւ-
րիֆաթլա, քիմին հէտիէլէր իլէ պու մուսաթարալը շէյիլէրի հէպ քէնաթնէ
զազանտը, վէ շօղունա Բուսա իւղմէթիին գազուլ իմտիրպ, ճէօնէրա մա-
աշար թախսիս իմտիրտի, իշիէ պէօլէ պիւթիւն շէյիլէրի Բուսահա իմա-
աթ իմտիրպ, պուսարտան տա Բուսահա առաքիրի մուափնէ թէտարիք իմ-
տի, օնաւն սօնրա պուսարըն գապիլին տաւա զիտալ քէնաթնէ ճէլպ իմէք
իւղրէ, քէնաթն իմտինէ լազըմ կէլէն եափը վէ սիւսէօրըտը տարի հէպ պուս-
արտան ալտը, վէ հէր պիրի քէնաթն աճալ աճալպ զիտաթիլի իլէ Մէլիգօֆուն
արգաւանտան կիւն Գարա զէ Գարաբարաք իւմըտը վէ էրիքսանըղն թա-
մէպէ շահան հալի պաշղա հիւ պիր եէրաէ կէօրիւղիւշ շէյ տէլի տիր, Մէ-
լիգօֆ պուսարա էմինիէթ կէօթէրտիքնէ, օնարըն տա պիր մազապէլէ գու-
րուր վէ թէքպիւր իլէ իմիլիսար իտէրէք, տաւա զիտալ մուքսաթաթա
շահան օրհաւա շալըմալարը գարապիպտէն տիր :

Էրմէնիսթանըն հէր սըրքի ահալիսինի Բուսահա ճէլպ իմէք իւղրէ,
ճնէրալ Մէլիգօֆուն հաթիէթ վէ մէհարէթի պաշղաւն տըգաթա շահան
տըր, Մուսաիլէրին թէֆիսի իւղրէ Կրան տիւք Միշէլ, պիր պէնաննալն Նէշը
խոտալ ահալիլէ իլան իմտի քի, րանաթ տուրաւղն մալարընտան տա ճան-
լարընտան տա թէքմիւ էմին օլանալարտը, Բուս առքերէրի հէր հանկը քէօյէ
կիրսէլէր, պու պէնաննալն պիր նիսիսինի, քէնաթիլէրինն աղաաղը
իտանտան օլարաք քէօյ իմիլիսարընա թէպիւմ իտէնէրլի իտի, օնաւն սօն-
րա քէօյ ահալիսինի Բուսահա իմիւշ օրուգուսու հափ քէօյ իմիլիսարընա
պիր Նէփի պէրաթ տա վիրիլի իտի, վէ պուսուն իլէ տէ օ քէօյ արթըզ Բու-
սահ հիմանէթի թաթընաւա առա օլունալ, գանուարը քէնաթիլէրին մուսա-
ֆաղա իտէնէրտի, վէ պուսարա պիր էօրի, պիր գուլմ վէ պիր թաաաթի ի-
տէն ճէլպը շէտիտ միւսթաւաղգ օլանալտը, պունա մազապիլ հանկը քէօ-
նիւն ահալիս պրաղըր գաշար եա տա Բուսահա պիր իտաւալէթ կէօթէրլի
թէ, օ քէօյ եաղըրպ հէր իլէ եէրան իտիլէնէր իտի :

Պիր թէրաֆաւն պէօլէ էմինիէթը քիտաթիլէ, տիկը թէրաֆաւն թարա-
պաթ թէնաթիս, ահալիսի քէմալը տէրէնէ գապիլ ու րապիւս ալըպ, իտաւա-
ալէթ ճէնարէթ իտէն քէք ազ օլուն :

Պունարա իլափէ օլնաղ իւղրէ, ճնէրալ Մէլիգօֆ, պիր պաշղա մու-
հիւմ թէտալի տաւա գուլանըպ օնաւն տա պէօլիւք սէմէրլէր կէօրիւղիւ,
առքէր մաղիմաթը իշին քէօյէրալն հէր Նէ ալըրրիւ, րարաք ըշին վի-
րիլիւք էօյլէ ալընաւաղար, վաղթը իլէ ճնէրալ Բաքէվիւ տալի պու մուա-
մէլէրի գուլանալը իտի : Լուաւաւա կէլմէղան ճնէրալ Մէլիգօֆ հէր շէյին
ֆիւսաթը ճարիլէրին տիֆիլէր ալտըրալ վէ առքէր պիրէր թարիֆէ վիրիւ,
հէր Նէ ալըրրար իտէ օ թարիֆալէր մուսիպիւնէ պէտէլլէրին թէպիլէ իմիլէ-
րին գաթիլէն էօր իմտի :

Թիֆլիսն մէղքիւր Մէտափէր Օֆիսիէլ զազէթաւ գափլիւնէ, հէր մու-

պայտեալէ տալիսն եւ տնտէսէ պահ զօմանտանտան բուխտաթը օլան պիտ զապիթ մուլանէնէ տնտէս օլանապար : Թարգը ասիւրիք օլան մուլապայեալէ արդաթէ աստ օլունարագ , մուհիպիննէ շէտիանն ճէպար վիրիլնէնքաթ . զասիւրիք վէ երգագ-լարընը սագլանըզ զաշըքան վէ սաթմուտան օլուտըն . հալտ , զապիթ մարի-ֆէթի իլէ անլըրն էլլինտէն ճէպրէն տաիթ ալընըզ , վէ մագազա , վէ տնպար արաշաղըրըզ զօր իլէ էլլէրինտէն ալընտըզ հալտ , ելնէ թարիֆէ մուհիպին-նէ բարալարը վիրիլնէնքաթ . պու մագուլէ երգագա զալէթ միւնտիֆանէ պի-րէր ֆիւտաթ զաթ օլունմուշտու , շէօլէ քի չօգ քէօլլուրէրէ բագարտա սաթ-արդարը ֆիւտաթն իքի զաթը տաիթ վիրիլտի :

Քննիչի քի պիւ թագում ապեր պիւ քէօյ կիրոն, առայի տերագայ պիւ պագար գուրուպ, էքմէք, սիւս, բէնիւր, թափուց էլնաւը քննիչիքին զայիս օլան հէր շէյի սաթիւնս չըգարրըրար բար, հէր չապըր օլան մահալէ տերագայ չարը գուրուպ քիւլիթիլի ալը զէրիւ օլուրու, թիւքքէր բէք չապուգ պիւգիմ ազնէմլէ ալըշարըր, մալտան գիւտէ բարս վարըր օրիւտաս, պիւր մալըն օրթտես չըգմասը իլէ սաթիւմասը պիւր օլուպ, թիւքքէր հէպլէրի սոյու մէմուէնն խանէլիլնէ ափոթ իտըլէրսն, ։

Պա. Խէտացիորին սէմէրէսի ֆէպղէլաւո՛ւ պէոյիւք ոյառաւ . Թւրքիւքիւն չէ ոյ-
լէրինտնն պէոյէն ապերէ կէշիպ տէ , մալլէրի դապիթ՝ օլունմանաւարազ , չէնտի-
լէրի տաւազ եւմէնէրէք զէ պազէն բրդլարնա տա Թաապլուք իտիմէնէրէք
դուքԹուլաուղլարք եօզուտու , նէրէտէ դալար իւսթէ տէ բարա դազանմազ ,
օ դաաաւարաաաք չի իրդրում վալիսի Պապը Ալիյէ Թահրիրաթի կէնտէրաթիտէ ,
նաւէնսինն պիրինտէ չու ալզգաթիմ շաւան չէլամլարք եագմըն բար . « Բուս-
լարրն ալթոււնու , պիպիմ աճալիսիլքի վէթան դալլէթիլի մաշվ իտէեօրն » :

Ներանկէի ճնշմանը Մէլիպոօսիւն Ֆէնէանէթը ֆայիգէտի միջնակի տակի ջնհարմանէ պիտի մուտքին իր իրաւագ իր մէտի օրաու : Մուհարբէպէնէ պաշլաւ մագաւան պիտի դաշ կրնէ էվիլէ, պէտքը զտպիթէրտնէ քննտիտի կիպի կրմէնի օրան երթմի սօգուդ գաւապընը իր իրաւագ իտուպ կրիման գուրպինտէ օրան ուլու քրիմանէ տուիտը իտէրէք, գուտտաւաւ հազրը պուլունաու, վէ նիւմէտի պիրիլքտէ օլարագ նանը մուգաւաւտէ իր նաւիլիլ իտուպ, տրաշլարընա տախի տուա օգութաւաւ, վէ պու իտպէր քիւմֆէէն ախտաւաւնըն գաւպիտի մէտրուր վէ իննաւա իլլէտի :

Հիշատակի՛ք Ռուս ապստամբներին Ասիատառ հիւանդի դադարը իշխան ինստանճա
էլ լաճն նէ Կէլլոր թա՛ն, հիշէ՛ք պիտրին ճնէլ, թալ Մէլլիգաֆի ալիբիդ իմէմէն :

Ապրիլին երբեք անօրտեւեալ Սամսոյը հետաւորների թէնտաւազ խէնէք օ-
րան Բաւա աստըրինէ կրան ախաք Միշէլ պու իլաննամէի նէշք իթտորտի :

«Գաղափարն օրհուսանունն արժեքիւք վէ՛րքիւ չիւք դասարկման վէ՛րքիւ փէրաթը ։

«Ալէքսանդրը շան ու նամուսունուն մուհաֆազաւորնս իրաւէի իմբէ-
րաթօրիւն սիդլէրի տալէի իտէր :

«Արցախը պաշտանը կենե պու Գաղգաս օրաու աւանուն չէր ֆիլ է-
տըրէրի օրդէ նազըր սըր, իլէրիյէ պաշտանը բէտըրէրինիզին վէ պիրաաէր-
լէրինիզին գանդարը իլէ պօյանիւր, տաղլար վէ խէրէլէր կէ օրէն՝ խախիզ :

«Այս բնութիւնը, իմաստով օր զէ զէ՛ծան աղբուհաւ, Այլան պիտի ինք տիր ։»

Պատմությունը համարվում է իրականում իրականացված և օգտագործվող:

Այլ է աշխարհը օրասուհւոյ պիտանէն հուսանաւոր կէտքէն և միտքի վերելակի :

ՊԱՅԱԶԻՏԻՆ ԶԱՊԹԸ

Իշանք հարց պուզուի էանաքնատա, պալատէ թատառա իմտիլմից ալ օրթ օրառաւան էրէվան օրառաւու, Օսմանլը հուսուտիւնալէն պէշ սաաթլըզ, վն Պա-
հազիտալէն օն սաաթլըզ մէսաթիւտէ օլան Իկալթ դաւապազընատա շատըր գու-
րուպ, սաաթլը թէվիճնիւնէրի Պայազիտ խաի:

Իկաթիտէն Պայազիտէ երկրիթմէք իշին իւշ հօլ վարաք, պիլթիսի պէջիւք
վն քիւշիւք Արարատ սաազալը արաւընտա. լաթին պու հօլաւան թօք վն օր-
առա սաղըրըզը իլէ կէշմէք մուհալ գապիլմալէն խաի. օ պիլթի Աճէմ հուսու-
պիւնալէն, քի օ տա Աճէմին պիլթէրաթիլըզը ճիւնթիլէ գարալը խաի. Արարատըն
գարալ թէրաթընտա պիլթ հօլ տա մախտուս պու ալ ֆէր իշուն Բուսլար հարմըշ-
լար ըսը քի. դալիպա Օսմանլըլարա նաաթիւս խաի. չիւնքի Բուսլար նաիէնան
Պայազիտէ վաղ օլաուգաա. Օսմանլըլար էօյլէ դանն իմտիլէր քի Բուսլար Ա-
ճէմալէն կէշէրէք կէշլպիլտիլէր, Պու օրառուսուն գօմանտալը ճէնէրալ Տէր Ղու-
կասօթ խաի քի Մէլիպօթ կիպի Էրմէնի օլուպ, Շէյխ Շաաթիլին էն սօն ալֆա
սըղընմըշ օլաուգուս Կուշիք դալիպիւնէ օլան հիւճուսի վն Գափգաա մուհաթլպէ-
լէրիւտէ իպրազ իմտիլի շէճալթիլէ ֆէվզէլաալէ պիլթ նաա վն շէրէթ գապանմըշ
ըսը. Պու ճէնէրալ իշանք հարալը տուեալը սաաթիւսալ, Ապրիլին ելթիլն եկտիլմա-
ալէ օրառառուսուն էան գօլաւնա Պայազիտէ սաղըրու հարէքիթ գօմանտալը վիլթ-
աի. քի սաղաւմար Չուսիլիլ գարիեկալմալէ կէշէլտի, օրառուսուն պազի գա-
լանը իրթէի կիւն իթի գօլ օլուպ հուսուտա վաղ օլաու. իթիսի ալ Մուրաա
շաղընա վաղ օլմալ իւզըէ իթի շէթին պօղազաւան կէշմէլի խաիլէր, վն թօք-
լարը վն սաղըրըզալը կէշիթմէք իւզըէ ֆէվզէլաալէ դաւմիթ շէրէլաի խալ ալ,
մէվիմ իւք պաւար օլուպ, հափվա ալ իւք հափվա օլաուգուսաւան հիլ միւշ-
թիւալէ գալիպ կէլիպ օրառուսու կէշիթիլէր:

Մաղգօթ օրառալարընա տալիմա պիլթ թաղըմ օլուսնուլար քիշիլվ օլուր,
վն պուշլարա Բէշէշէ տէնիլ. պուշլար օրառալարըն էօնիւտէն օյնաեարապ,
սըղըրաեարապ. թիւրքիլէր շաղըրարալ վն աիւլլիւ մուգալլիալիք խալթէք ա-
թէրի քէշիլթիւթիլթիլթիլ վն իլէլիլի թէշվիթ խալթլէր. պու պօղապարըն կէշի-
տիւնալէ, պուշլարըն տա շօղ հարաթըն օլաու. ճէնէրալ Տէր Ղուկասօթ պիլթ-
դաթ էան գօլու կէշիպ Չուսիլիլ քէշիլմալէ գաաաթ վաղ օլաու, Պայազիտ միւ-
թէալարընքի Ալի Բէմալիլ րաշա, պու ճէնէրալըն էօնիւնէ ճէլալէալիւ ֆիւրա
ալիլթիլթիլին Շէյխիլին հօլաւմըշ խաի. Պու Շէյխին նէ Պայազիտալէ օլան աաթէ-
րէ նէ ալ իսթիլթիւմալթընա հիլ էմիեկէթ հօղաւաու. չիւնքի Օսմանլըլար,
Բուսլարըն եկիլ հաաթըլարըն հօլու պիլմէեկէթէք, Պայազիտէ կէլէմէլլէր իթի-
գալթընտա օրարալ, Պայազիտին մուհաթիալալը իշուն հիլ թէլաաթիլթիլթիլ հօղ
աու, Շէյխ պուշուս պիլթիլաի խալ ալ պիլթ հիլլէ գօլլաւմըզ, իթի լաղըրալար
իլէ վն սօն ալթիլթիլէ գաաաթ Պայազիտի մուհաթիալալ խալթիլթիլ պէլաւան խալ-
թէք Բուսլարըն գօղգօթմալ խալթաի, ճէնէրալ Տէր Ղուկասօթ պալգա եկ-
լէրալէն ալ պէլլէ խապէրլէր ալմըշ օլաուգուսաւան, Ապրիլին 23-30 կիճէսի

Պայազիտէ տողրու պիր քէշֆ դարարտը, Բուս օրոտունունն էօն գօլու իսէ
հէնուդ հուտուտան ալթը քիլօմէթօ ուղապտ օլան Դարապուլագտա իտի :
Երիբեանը հարպ ըկիտի միրալայ Ծիլէքօֆ պիր թագըմ էրիբեանը հարպ
դապըթանը, միւհէտօթէր, թօթօկրաֆլար վէ թօր վէ սիփարիլէր իլէ պու
քէշֆէ թային օլուննուդ կիճէլէյին եօլա չըգաը, վէ հուտուտա կէշիպ սա-
պահէլէյին Երիփան բիշկեանընա վաւ օլաճապը :

Եկր աղլըրը աղաքմաղ Ծիլէքօֆ Սամանլընն պիր թագըմ սիփարի վէ բի-
ատէ միւֆէղէ դարապուլարընա թէաաթիւֆ իթաթ ըն, Պայազիտաէ իւշ քիլօ-
մէթօ ուղապըրընտա օլան Ձէնկիդուր դարիեհէսի բիշկեանընտա իտիլէր : Միւ-
հէտօթէր Պայազիտին տէօրթ թէրաֆընը քէշֆ իտուպ : Կիշ պիր իսթիւքեաթ
նիշանէսի կէօրէմէտիլէրիւնտէն, պիր գուրշուն մէնդիլինէ գաապը Ձէնկիդուր
գարիեհէսինէ եապլաշարլար, Սամանլը դարապուլարը պիր թիւֆէնք տաթի աթ-
մանարապ, Պայազիտին չարպ վէ դարպ թէրաֆընտա օլան գայալըրընա տը-
գաալան չէրիլիլէր : Բուսլար պու քէշիւ դապթ իտուպ պապարըր կէօր,
տիւլէր ըն Պայազիտին մուհաֆաղա աաքէրի օլան նիդաթ, բէտիֆ վէ սիփարի
իքի պին գաաթար աաքէր Պայազիտ Կիաարընտան չըգըպ Պայազիտին պաթը գըպ
լէ թէրաֆընտա օլան Ալա տաղ թէրէլէրինէ չէրիլիեօրլար ըտր :

Մութէաարըրթ բաշա տաթի հարէմինի վէ թէնէմիւ խթընը ալըպ Թրա-
պուզանա չէրիլմիշ իտի :

Աաքէր պու վէն իլէ Պայազիտէն խալուռ իթաթըտէն սօնրա, պէլէտիյէ
մէնլիտ չէրի իքի սաաթիտա Բուսլարա թէալիմ իթմէնէ բաղը օլտա : Լաքին
աշալի օ միւտտէթի տէ պէրլէմէիպ, Կէր ան թէալիմէ հաղըր օլտադունու պէ-
եան իթաթ :

Տէր Աուկաաֆ պունտան խապէրտար օլարապ, տէրապապ Պանադիտ իւ-
ղէրինէ երիբեաթիւ վէ Ձէնկիդուր դարիեհէսին վաւ օլտադաա, չէրին իթի-
եաարըր վէ խնամ վէ քաքապըրը վէ աշալի տաթի օլաաա Բուս ճէնէրալընը
գարլըաաթլար :

Պայաաաթ օն իքի թօթ իլէ էլլի գաաթար իտաթիա աաքէր պուլունաա :
լաքին քիւլլիլէթիւ օն վէ բիլինն վարաը :

Բուսլար Կիաարըն թաաիր օլանապ մահալլէրինի տէրապապ թաաիր իտուպ
եհէն թօրլար վաղ իթաթիլը, վէ իրթէսի կիւնիւ գալիմադաթ Գօվալէսի Պա-
եադիտէ աաքէրի վէ միլըիլէ գօմանտանը նաապ օլունաա, վէ օ կիւնիւ էօլլէ-
տէն սօնրա Պայազիտ մէյաանընտա աաքէրի տալ կէօթմէրիլիպ, չիթիթ գարա
գուշու պաթալ պիր Բուսիա պալրաղը չէրիլի :

Պայազիտ Սամանլը, Անէմ վէ Բուսիա հուտուտա աքաթընտա օլտադուն-
տան, էթիլլէրի պէթիւք պիր թիճաթէթիկաւ ըտը, վէ Անէմին էն աղըր մալ-
լէրի օրաաան կէշի իտի, վէ անլըրտէն տէ աղըրնա կիւմիւք ալընըրաը, Լա-
քին սօնրա Բուսլար Կէմ կիւմիւկի գալարըրպ, Կէմ Երիփանտան Թիֆլիսէ կիւ-
ղէ պիր նաաաթ վէ Կէմ Թիֆլիստէն Բօթիլէ պիր տէմիր եօլ հարմը օրտադ-
լարընտան, Պայազիտին Կիշ Ենէմիլիէթի գալմադը ըտը : Իստի վապթը իլէ էլ-
լի պին աշալիտ օլտադու հարտէ, սօն տէնէլէրտէ Իսլամ, Երիթիլան վէթիւլա
աննապ պէշ պին նուֆուդ վար ըտը, Եիւմէսի տէ վահշի վէ եապանն ասաթ-
լար : Սամանլը աաքէրի Պայազիտէն չըգըպ Բուս աաքէրի կիրինէեհէտէք : Իքի
սաաթի գարթընտա իթմէտիլլէրի խաաթարաթ գալմաթը, պիւթիւն միրի մահալ-

լերինի վէ վաղի գծնաշինա գատար հէր եւրի եաղմարաւորար վէ աստմ տա էօրաւրաւորէր :

Պայադիան հարցնա վէ ասքերինէ հիշ լուգումաւ եօզ խի . չիւնքի խաթ-
թը մուհարէպէնին իւա օ պիր ունուտա օրուպ , օրաուտան օրաուեա իխթի-
լաթի գապիլ տէշիլ խի . լաքին Բուարարն պուրանա էնէմինէի վիրմէսի Աւն
կէօլա վէ էիրաթընտա օլան Բիւրալէրէ պիր դօրգու վիրիպ գապիլ ալթընտա
տուրտուրանարը սէպէպինէ մէպին խի թի , էրէվան օրաուտանու հան իէ-
րաֆաան Բիւրալէրտէն հիշ պիր դօրգուաւ դալմաւըն :

Ճէնէրալ Տէր Ղուկասօֆ , Մէլիգօֆտան ալաղը իտլիմաթ իւզրէ , Պա-
եազիտ սանահաղընտա օլան դուրա վէ գասապալարա հէմ քէնտի ճինալէրինտէն
մուախրէր վէ գայիմնադամար նասալ իթաի , վէ Բիւրալէրէ տէ էինէ քէնտի
իշլէրինտէն Ձէվիշ օղլու նամ շախար գայիմնադամ նասալ խուալ , պէօլէվիթէն
ճիւմէկէ մէզէնպ վէ ասալէթլէրինէ աօգունուլմանահաղընա տապիր էմինիէթ
վիրմիշ օլաու :

Պատէ հու Տէր Ղուկասօֆ Պայադիտէ իրի պին մուհաֆազա ասքերի պը-
րաղըպ , քէնտիսի տախի Տիաաին իւզէրինէ էիւրիւտի . վէ պու շէնիրտէ օն սէ-
քիզ պին աւալի վար իքէն , պիլա մուհարէպէ իէնլիմ օլաու վէ Աւնա կիտէն
եօրտէն էն պաշը վէ մուհիմ պիր մէվգիի օլաուգունտան , Բուարար պունուս
գապիլընտան ալըրը մէմուսն օլաուլար : Օ վազիլար պուրապարտա Պայադիաի
կէրի ալմազ իւզրէ օն պէշ պին գատար Բիւրա վէ պաշը պօզուպ հազըրլան-
մապտա խիլէր : Տէր Ղուկասօֆ քրէնա Աօղլօզգաթաֆու պունարըն իւզէրինէ
թալին խուալ , պիր եւրէ իէնէմիլ իթմէլէրինէ օ վազի մանի օլաուգունտան
իւզէրինէ Սամանը աւքերի տախի Աւնա կիթմէքտէն սարփը նազար խուալ ,
Մուրաա ետեա քէնարալարընտա վէ Դարա-քիլիսէ իէրաֆիլարընտա օրաու դու-
րուպ խաթիշնտմ վիրախրէր : Տէր Ղուկասօֆ պունուս իւզէրինէ մուաթէրին
օլաւպ , էրէվան օրաուտանու իլէրի տիւրաի , վէ իրի կիւնտէ տէրէ թէրէ եօլ-
լարտան կէշիպ , Սուրը Յովհաննէս եախոա թիւրքէն Եւշ-քիլիսէ գասապալար-
նա վաղ օլաուլար : Սուրը Յովհաննէս պիր դահէթ էօկի մանտիքը օլաւպ ,
թալիլիսի Իսանը 312 սէնէսինտէ Ս- Գրիգոր Լուսաւորիշ եալմըշ տէնիւր , վէ
էրմէնիլէրնէ պէօլիք գիւրէթլէրի օլաուգունտան , Բուս իապուրլարընտա պու-
լունան էրմէնիլէր րուխաթի ալըպ , պու մանաթէրա գիւրէթ իթմիլէր : Եւշ-
քիլիսէլի Սամանըլար հէմէն իէրք խուալ սափաշմուշ օլաուգալարընտան , տն-
տէ Բուարար քէք շօզ դախիլէ պուլտուլար : Պա դախիլէրէր Բուարար կէշմէզ-
տէն աւալիտէն ճէպրէն ալընմըշ վէ տէրանպար օլունմուշ գախիլէրէր խի :

Տէր Ղուկասօֆուն քէնտիսիին տէ գախիլէնէ ինթլաւը վար իքէն , պու
սէֆէրտէ տախի իթթիլաւա օլունան ինապը իէնպաալէրիլէրի մուգիթէպարն-
նա , Տէր Ղուկասօֆ պու գախիլէրէրի հէպ սահպլէրինէ իեստէ իթաիրաի ,
հաթիթա օլաուլա վէ պիւթիւն պիւթիւնէ ֆապըր տիւշէնէրէ ֆապա օլարապ
թօխուլաւա տախի վիրախիւպ , ճիւմէկէ մէմուսն իթաի :

Պա Սուրը Յովհաննէս գարիլէսի Պայադիտէն աննալ օն եա օն իրի տա-
աթլըպ պիր մէաֆէտէ իտէ տէ . Բուսիա օրաուտանու ազըրլըպարըն հէնիւզ
իէքմիլ եէթիշմէթիլ խի , պու սէպէպէ մէպին Տէր Ղուկասօֆ պէշ օն կիւն
օրաուա հէմ պէքէտի , վէ հէմ ասքերինի րաւաթ իթաիրաի :

Մայրաին Ձեւընտա քէշմէ չըգան պիր Բուսիա դօլու Գարա-քիլիսէ , Ա-

լաշկերոս վե. Աղխանտա իւշ քիւլիւք Օսմանը ֆրոգալարքնա թէստափի իթ. տէյնի կէլաի խապէր վէրտի : Օսմանը աւքէրլինն ճիւղէտի անապ օն պին նէֆէր վար բար , չիւնքի Անճէտ Մուխթար բաշա Գարս վէ կիւկիւ օրտուլա-րը իլէ մէշուլ օլաուդունտան , օրալարս պունտան գիտաւ ապէր կէժնտէրէ-մէմի խաի : Պու ապէր ալլըզլարքն իրա խոււլ , Բուսիա ապէրի էճնիւն-տէն գալկա իթմէկէրէք շէքիւրիւր , վէ Տէր Ղուկասօֆ Գարս-քիլիւս վէ Ա-լաշկերոս վալ օլուլ , մուրաքնա նալիք օլաու քի կիւկիւ օրտուստ իլէ պիր-լէշմէք խաի , օնտան սօրա Տէր Ղուկասօֆ օրալարտա բաւաթ տուրուլ կիւս-րիւ օրտուսունտն հարկէթ ինէ մունթաղլը օրաու :

ԿԻԻՄՐԻԻ ՕՐՏՈՒՍՈՒ ՀԱՐԷՔԵԹԻ

Օսմանընա Կէւկիւ վէ Բուսարտա Ալէքսանդրօր թապիր օլունան պու-գալէ Լաթրնէ տնտանտէի միւղթէգաւքնտան Բուսարա թէպիլ օլունաւտու : Լաթրտա տախի էն պէօրէք գալէլէրին պիր տաւ օլունապիլի իսէ տէ, Ա-նաաօլունա պիրննի գալէ տիր :

Լիթրաֆրնտա օն կէտի պին նուֆուզլուլ պիր տէ շէշր օլուլ , պունուն-աուդու արալի ֆէնա վէ մանուլուլ պիր կէր իսէտէ , հարպնա պէօրէք էնճ-միւնէթի ճիւնթի իլէ նաաւար տըր : Արաւ շալը թապիր օլունան շալ , պու գա-լէնին լիշկեսնտան ճէրնան իսէր : Պու ֆէնա կէրաւ Բուսար 1866-67 զըշ մէֆուրնտէ ալթիւշ պիտաւն գիտաւ ապէր իլէրաքիւմ լիթրիֆլէր խաի , վէ Ճէնէրալ Լօրիս Մէլլիօֆուն օրաուկեսն տախի պու շէշրա խաի Բարիս ան-նաւնի միւնիպիննէ Անաաօլունա Օսմանը իլէ Բուսիա պէննտէ գաթ օլու-նան հուտուտ երնէ պու Արաւ շալը իթթիխաղ օլունտու վէ սօլ օլուլ Բուս-լարա վիթիլուլ , սաղ օլուլ Օսմանըտա գալար :

Ապրիլին Չիւնճիւ կիւնիւ Բուսար ալէսապաւ պու շալա իթի քէօրիւ աթարլար : պիրիսի Ալէքսանդրօր էճնիւնէ վէ տիլէրի Պալպուրտա : Վէ տէ-րաղաղ թօքնու , սիֆարի , բիտաւ նէշրի կէշմէկէ պաշլաարլար . սիֆարիլէրաւ նէմէն հիլ Բուս օլունտալ , ճիւնիւսի Գալկաւ տնալիւնտէն կիւքի , Շէրքէր , վէ Կաղաղ թաղրիւնտան բար , վէ Ճիւլէթինն գամանաւն ճէնէրալ բրէնա Չէվլէֆաղէ խաի (վաղիւր իլէ շէլիս Նաթիլէ կէտի օլուն մէշուր բրէնա Չէվլէ-ֆաղէնն օղլու) : Բուսար կէրէք Անաաօլունա վէ կէրէք Բուսէթաւ սիֆարիւ-րի իլէ բէք գիտաւ իշ կէօրաի քլէրնտէն , սիֆարիլէրինն շէօրէթի Լաթրա-տա տախի բէք պէօրէք տիւր : չիւնքի պու Գալկաւ սիֆարիլէրինն էշի վէ մանէնտի պալկա հիշ պիր մաւալաւ եօղ տուր :

Պու սիֆարիլէրն աթլարը հաղգընտա թաճուլէ շաւան թիֆաեթիլի վար-պունդարտա էօլէ պիր ֆիրտաեթ վար քի : սաշիպլէրինն հէր միւրաղնը աղ-նարլար տէնիւր . կէլլի պիր հիւնու իսէնէլլէրի վաղթ օ գամաթ հալաւ պու-սարլար քի , նալարը զանն օլունտալար : զաթիւ պիթիւն դաղաղլարն պիւ-թիւն գընլարը եալընըղ մէլինտէն օլաուդունտան հիշ սէս չրգալմաղլար . պիր կէրէ բուտու գուրանաղլարը վաղթ , գաղաղլար բարմաղլարը իլէ աթլարնա

առողունաուղարը կիսիկ հեմէն եւրէ եաթարար , վէ ստաթար իլէ էօյլէ գալըսդ գըմըլտամաղար :

Գազը տէֆա գազալար պէօյլէ աիւշմէնէ ըէք եազըն օլտուգլարը հալ-տէ տաթի , թէքմիլ աթարը տէրազապ եաթըրըսդ քէնաթիլէրմէն մէթէրիս ի-տէրլէր , վէ էօյլէ տէօյիւշիւրլէր :

Պունլար հուտուտու կէշիպ , Ումանլընըն քէրաքէնթիլ օլան գարազօլու-րընը պիթէր պիթէր պիլա մուհարէպէ գապլի իթտիլէր , վէ հարապ եկտիթի օլա-րապ , կիւմրիյէ կէծտաթիթաթէ իլանը հարալը տա , մուհարէպէնէ պաշլանալը-ղընտա Րուս աշալլաի օնտան աթնատըլար :

Իրթէնի կիւնիւ Ումանլը թէրաթիլնտան հազըրլանտան աթլը Գարաարապ-լար թազըմ թազըմ կէլտիլէր Մէլիգօֆա թէպիմ օլտուլար , աթիլ ապ գրալա իըզմէթ խտէնէլիպ տէլի . չիւնքի պունլարըն լիսանընտա ապ գրալ , Րուսիս խտէրաթիօրու տիւնէ իտի :

Մէլիգօֆ կէրէք պունլարը վէ կէրէք սօնրաւտան կէլէն պիւթիւն ֆիրա-րիլէրիթի ֆէվէշէլաւտէ իլթիթաթիլա գապուլ իթտի , վէ լիսանլարընը պիլտիլն-տէն , ծալար իլէ սէրպէպի սէրպէպի սէօյլէշիպ թալթիլի խտէր խտի :

Պունլար չօլուլուգ ճէնկալ իշէ եարամանըպ , կէօղլէրի եազմաւտա օլտու-գունտան , Մէլիգօֆ պունլարը օրտուտա էրզապ թէտարիթի իըզմէթիլէ գուլ-լանալ , վէ պու պապաթ Րուսլարա էլի իըզմէթ իթտիլէր . չիւնքի տէլէք տէ-շիք տրաւըպ նէրէտէ նէ վար վէ նէ սազլանըն իտէ օրթաւա . չըզարմազաւտ պէօյիւք ութալլըզլարը վար բար , Պունլարը եազմաւտան մէն իթմէք իշիւն Մէլիգօֆ եալընըպ պրապմալըպ , պիթէր տէ Րուս գապլիթի պէրապէր գաթար բար , ծալարըն տա պունլարըն տա իւղէրիլէ պիթ ճէնլիլալ տա նազըր գօտու , լալիւն չար օլտալ , վէ ելնէ եէր եէր խաւարաթ իթտիլէր - վէ Րուս աաքէ-րիւն նամուտուտա իպլիխա խալէլ կէթիլաթիլէր , չիւնքի հէր քէսիթ մալլիւն վէ ճանընտ առողունալմաւաւապ տէլի նէշր օլունան իլանը ըմաթիլէ պունլարըն հարթէթի քէլլիլէն մազալիլ իտի :

Իքի իւշ կիւն գարիլնտա Րուս օրտուտու Գարա չալընը տա կէշիպ , Հաճի Վէլի , Գարաւգ-տէրէ վէ Չալիմ գարիլէնէ նալլ իթտի վէ օրտունան քեաթիլէի մուհիթ-մաթ վէ լիւպըլմաթընը հիսապըրզ պարկիլէր վէ արապալար իլէ պու մաւալէ նազլ իթտիլտի : Գու պիթ գաշ կիւն թաթիլ վազթընտա , Մէլիգօֆ տալիւն քէօյ իթիլալարը վէ չօրպաճըլարը իլէ քէնաթ լիսանլարըն իլէ կէօրիւշիւպ , Ու-մանլը աաքէրլնիս սալըպ վէ աթալը սալիլթալ հազըրնտա սաշիթ մալիւմաթ ալմապ խտէրաթի չիւնքի պու պապաթ հիշ մալիւմաթը եօլ խտի , պէօյիւք քիւ-շիւք հէր կէլէնէ գաթուտա ալըպար , հէր քէսի իլթիթաթիլէ գապուլ խտէր վէ քիւթի քի չիքիպէթի օլտուտա տիլէր վէ օ սաաթ իւղապը հազլ խտէր խտի , Մէլիգօֆուն պու հալի , վէ իլլա Թիւրք իլէ թիւրքալէ . Երմէնի իլէ էրմէնիլէ , վէ Անէմ իլէ անէմալէ լազըրտը իթմէսի քէք չօլ իշէ եարալար . չիւնքի պիթ Րուս ճէնէրալընըն պիթ Թիւրք , պիթ Երմէնի . եա պիթ Անէմ օլապիլմաթիլի օ վազթա գաւար խալալ տալի խտէմէղլէր խտի , Մէլիգօֆ պու թաթիւպլէրիլի աթնալըպ վէ անտէն խաթիթաւտէ իթմէք միւրալար իլէ անլէրէ հէր կիւն պու լի-սանը գուլլանըր բար :

աթիլիմ ապ Չար , Րուս , Միւսլիման , Երմէնի եա Անէմ հիշ ալըր դալըր

պիլմէջ, հէր ճինս մէ հէր տինի միւսապի թուխար, պաղըն պանա, պէն կը-
մէնի իմ, էօյլէ իքէն ալթմըշ հէթմըշ պէն Բուսարա պէն զօմանտա խախո-
րում, Բուսառ օրտուլարընտա պէնիմ կիպի Միւսիման մէ սայրը հէր միլլէթ-
տէն ճնէրալլար տա վար. օնուն իշին պիւթիւն քէօյ ահայիլէրինէ խաղէր
վէրին քի, Բալամ տա օլալար Երիտիման տա օլալար ազ Չար ճիւղէմինէ պիր
նազար պիր հիմանէ կէօթէրիք, ամնա սէօղլումիւ տինէմէնիպ տէ քէօյլէրինի
պրտարպ զաշան օլուք իսէ, էվլէրինի պարպարընը կապար քիւլ խախիմ, մէ
կէրի տէ կէլսէլէր, ամնա տա տէսէլէր գապուլ իթմէմ մէ Ֆէնա խախիմ: » Գու-
քէլաւէր իւլէրինէ, Բալամ Երիտիման քէօյլէրինտէ օթուրուպ, ախէր հիշ պիր
կէրէ հիմնէթ իթմէտիլէր. մէ պաղը թէք թիւք Ֆիրաբիլէր պուլունտա խա-
տէ, Մէլիգօթի կալլնըղ օնլարն խախէլէրինի կապարընպ մէ մալլէրինի միւ-
սաւորէ իթմարիպ. թէքմիլ պիր քէօյէ հիշ պիր քէրրէ խաաարաթ իթմէտի,
մէ Բուսէլիտէ պինլէրնէ քէօյլէր արթէշէ վիլիտիլի հալտէ, Անատուլուսա Բա-
լամ Երիտիման հիշ պիր քէօյ Բուսարըն էլի իլէ արթէշէ վիլիտիլի:

Մէլիգօթի Չայիմ քէօյիւնտէ պօշ տուրմանըպ, հէր թէրաֆա քէշֆ զօլ-
լարը չըգարթալ, պիր պէօյիւնէք զօլ Գարա քիշկեսհընա կէլաթ օ պիր գօլլար
Գարա իլէ Լըզրում արտաքնտա օլան ճաատէլէրէ կտեղլարպ մէ Սթանպօլուս
թէվաթուր օլունան հիսապարպ աքէրլէրտէն մէ Քիւրալլէրտէն հիշ պիրիսինէ
րաաթ կէլմէտիլէր. մէ իք իշլէրի, Գարա իլէ Լըզրում արտաքնտա օլան թէ-
լէկրաֆ թէլլէրինի քաւմէք օլաու, քի Լըզրում վալիսինէ, ահայիսինէ մէ Բա-
թանպօլուսա տախի պէօյիւք պիր թէլաշ հաուլ իթտի. լաքին գապաղար սօն-
րաաւան աղըլլանըպ մէ պիր շէլմանլըղ խաիպ, թէլլէրի պթիշտիւրալէր մէ
պաշաաղար Լըզրում իլէ մուխապէրէ իթմէնէ: Լըզրումտէթիլէր զանն իթտի-
լէր խաի քի, թէլէկրաֆլար հալա Գարաաաքի Սամանլը մէմալլարընըն էլինտէ
տիր: խաի պու սաթիթ Սամանլը օլան Բուսար աքէր մէ էրգապ հազըրնտա
նէ սիվալ իթմէլէր օ դաւթ Լըզրումտան ճէվապընը ալլըրար ըալ, պու հիլլէ
լիլէ Լըզրումտան Գարաա նէ աքէր մէ էրգապ չըգմըշ Բուսար հէպ աղնաաղ-
լա/ մէ չօզուտու տա դաֆլէթլէ զապթ իթտիլէր, նէտէն սօնրա Գարաաան կէօն-
տէրիլէն խապէրլէրին անայիպ պիր Թիւրք լիսանը օլաուգունտան, Սամանլըպ
Լըզրումտա հիլլէլի տպնաաղար իսէ տէ, իշ իշտէն կէշմիշ խաի:

Բուսարըն պու կիւմիլի օրտուտունուն պիրտէն պիրէ Գարա մէ Լըզրում
գօլունուն աղընա մէ սօլունա կտեղլալարը քէք մուխաթարալը պիր մանդի-
րա խաի, զանն խախիմ քի օրտունուն հէր պիր գօլու պիր զօմանտա ալթընա
օրմալըպ, քէշֆր մանէշա հարէքթի իթմէքտէ խաի, վազաա պունտան Սաման-
լըպ տա պիրտէն պիրէ շաշըրաղար, լաքին Բուսարըն հարէքթիինէ Ֆէննը
հարգնա սրգգաթ խախիտիլէր քէք չօզ խաաարաթ խախիլիլէր խաի:

Բուս քիշաաղարը Գարա էթրաֆլարընտա կէօրիւնիւր կէօրիւնմէջ, պաշ
զօմանտան Մուխիմար բաշա Գարալը քիւլլիլէթլիւ աքէրլէ մուհաւորէ խախ-
մէլլէր զաննը իլէ, սէքիղ օն թապուր աքէր սլըպ Լըզրումա տօզրու հա-
րէքթի իթտի. Գարալըպ պունու Մուխիմար բաշանըն զօրգաղըղընա հաւլ
խաուպ, արգաքնտան թաշիլի տախի իթտիլէր, Բուսարըն միւլթիլէ գօլլա-
րը իսէ տէֆա տէֆա Սամանլը միւլթիլէլլինէ րաաթ կէլիպ կիւն իլէ կաղալը
սընըրաղար, Վիլին քէօյիւ ճիւարընտա Բուսարըն պիր Ֆըրգաալը, Գարաաան
չըգըպ օրալարա կէլմիշ օլան պիր Սամանլը Ֆըրգաալընա շաթըպ խալլը թէլէ:

Փախժ փրփրաքի վէ վազըքի աղչաւ՝ օրտուղունսն պիր պուչուզ սաաքի ուղազտա
կէնէրէտրէր - Յամանը գօլու պու դալէպէտէն սօնրա մէլնունէն Գարաա ալ-
ալէք ինմէնէ խօր, Բուսլարըն ո զօրունու թէքմիլ սարըպ մաւլ խաղպիլրաւ :
Մուխթար քաշա տախի օն օն իրի սաաքի Նրդրում եօլունաա իլըրիլտիքաւն
սօնրա արդասընաա տիւշմէն կէօրմէտիլնաւն, նախկնան կէրի աւօնիւպ եխնէ
Գարա իւզըրիւնէ կէլմէնէ պաշլաաք, վէ եօլաա Բուսլարըն միւֆրէզէ գօլաբը-
նա րաաքի կէլըրէք, պիր խայրէճաարնը վուրուպ կէրի թէպտիրաւ :

Ճէնէրայ Մէլիգօֆուն միւրաաք իաէ, սօլունաա օլան Տէր Ղուկասօֆուն
օրտունու իլէ պիրլէշմէք, եախաա հիշ օլմադ իաէ քէնալիս իլէ Տէր Ղուկասօֆ
օրտունու պաաընաա Յամանը ֆրդաարնը սօղուշաուրմադաք : Տէր Ղուկասօֆ
օրտունուն պուլունաուղու թէրաքի տախի մուհարէպէնէ քէք միւնաաիւպ ելը-
րէք օրմաերպ, պիւթիւն տէրէ թէրէ վէ պօղադ քաք, վէ ո թէրաֆլարաա Սա-
մանը աաքէրի օլաա արդաաքք քէք գօլայ շէվրիլէպիլիս խալ : Մէլիգօֆ Տէր
Ղուկասօֆուն նէ հալաէ օլտուղունսն խաղէրաաք օլմաարդընաա, մէմուլ
իթաիլի թէրաֆա իրի գօլ աաքէր սալարաքք - պոււնլար պիր իքի կիւն զարքըն-
աա Գաղղըման դաաապաարնա վաալ օլաուլար քի, Նալաւ վէ էրմէնի սէքիզ պին
աւքէնէսի օլան պիր շէն դաաապա խալ, Մուխթար քաշանըն պու թէրաֆա
կէնտիքնէք աաքէրի օլմաարդընաա, պիր պէօլիս սիվարի աաքէր վէ պիր
չօզ սիւան կէնտիքիւ խալ, պու սիվարիլէր ելըլի աւալիլի օլաւալաերպ, վէ
թալիւմ էօրիթիլի քէնաիլէրնի Բուսլարաան մուհաֆադա իթաիլէնէք խալ -
պոււնլար Բուս աաքէրիլի ուղազաան կէօրիս կէօրմէզ պրադալար գաշալար,
վէ Մուխթար քաշանըն թէքրար ո թէրաֆա կէնտիքիլի պիր պին պաշընա
եօլաա րաաքի կէլիպ, ո տա պոււնլար կէրի շէվրիլտիքաւն մաաաա քէնաիսի
աւ պոււնլարա ունուպ կէրի աւօնիւ :

Գաղղըմանըլարա թէպիլմանէ պաշգա շաքէ գալմաերպ, Նալաւ Նրիսթի-
ան իւթիլարաք Բուսլարը գաղղըլաարաք վէ ալալար իշէրի կէթիլաիլէր, վէ
դալմադաւմ վէ սալըր մէմուլար տախի ֆիլար իթմիշ օլտուղլարընաա, խաա-
րէլի Բուսլար էլէ ալըպ պաշգա դալմադաւմ վէ մէմուր նաապ իթաիլէր : Պու-
րաաա օլան պիր մէշուր դաաա թուղու մաաէնի միւլթէգիւմ էլիլաւ օլտուղուն-
սն, միւլթէգիւմ թուղուն օղդաարնրիւթըք պէշ զրուշա սաթմադաա օլտու-
ղու հալաւ, Բուսլար գաաապաարըն պիւա հալալ թէպիւմ օլտուղլարընա հիւր-
մէթէն թուղուն օղդաարնը զրդ քարաաա Էնաիլաիլէր :

ԱՐՏԱՀԱՆ

Պու վէնէ իլէ կէրէք Բուսլարըն կէրէք Ճէնէրայ Մէլիգօֆուն գօմանաա-
ընաա օլան օրթա գօլու վէ կէրէք Ճէնէրայ Տէր Ղուկասօֆ գօմանաաընաա
օլան ալ գօլու Գարաըն շարզ վէ զըլլէ թէրաֆլարըն թաթմուշ օլաուլար -
լաքին Ճէնէրայ Մէլիգօֆ Գարաըն շաալ թէրաֆլարըն տախի քէշֆէ չըգար -
չիւէքի պալաաւ թարիֆ իթաիլիլիւզ իւշ օրտունուն պիրի օլան Աղըպա օր-
աուաւ պու թէրաֆաան կէլնէնէքալ :

Գու. օրսու. բէք Ֆէնա հաժարաթ թէսաթիւֆ իթաթի. պիւթիւն Ապրիլ վէ Մայիս այլարը դար թուֆան վէ ֆուրթոււնա իլէ կէշիպ հոլլար գարանընը օլ-տուղունտան, ապէր բէք կիւնիւ քլէ իլէրիլէնէպիլաթ:

Մէլիգօֆ պու. թէրաֆա իթի քէշֆ գօլու սալարըրը, իլք գօլ սէլամէթ-լէ ալմաթի իթաթի, իթիւնի գօլ Բուսլարըն էն մէշուր սիվարիլէրի օլան Թըլէր ալարը խաթ. պուշար հօլտա աթօթթ թապուր Օսմանլը բիաաթիւնէ բաթթ կէ-լիպ, բիաաթիլէր պուշարը կէօրիւր կէօրմէղ կէրի շէքիլաթիլէր վէ Բուս սիվա-րիլէրի պուշարը գօվալամադաա, Օսմանլըրըն կիզէտիքլէրի թօր պաթէրիա-լարը աթէշէ պաշապըրըլըն, Բուս սիվարիլէրի եթէր սիլիլիպ վէ պէշաթ պի-րի թէլէֆ օլուպ, գուսուրու կիւն իլէ պիլը միշդա հօլտան կէրի աթանէպիլ-աթի. լաքին Բուսլարըն պու մաղլուպիլէթի, սօրաաթան քէնաթիլէրինէ պիլը պաթիթ օլտու, շիւնքի սիվարիլէր կէրի շէքիլէր իթէն, պիլը քիւլաք Օսմանլը գարա-դօլունա թէսաթիւֆ խաթա վէ էթրաֆլարընը շէվիլիպ թէքմիլ դապթ իթ աթիլէր:

Գու. դարադօլ դապթիթիլին իւթիլէնէ աթապըրդաա պիլը մէքիլուպ պուշ-տուլար, քի Արտանան գօմանտանը շիւսէլին Ասպրի բաշանըն տիլրի Գարա գօ-մանտանըն հազարըր պիլը մէքիլուպ խաթ. պու. մէքիլուպաթ Մապրի բաշա Ար-տանանըն աթաթի իւզէրինէ թաֆաթիլաթ վիլիլիպ, դալէնին դաթիլ թէրաֆլարը նէրէլէրի օլտուղունու, վէ աաթիլիլ միւթիլէլիլ օլուպ կիւզէնէմաթիլմաթէն, Գարաաթան աթէլէ իմաաթ թալէպ խաթի խաթ:

Մէլիգօֆ պու. մէքիլուպու. օգուր օլումադ, Նէմէն կիլիպ Արտանանը վուրուպ ալմաթա գարաթ վիլաթի, իլիլիմալ աթր պիլը ալ դիաաթ ապէր թէլէֆ խաթէլաթի. լաքին Բուսլարըն ուսուլի տալիմա պու. տուր, ուղուն ուղուն մու-հաաթէլէր իլէ վազթ դալպ խաթէլէք եթաթ, պիլը ալ դիաաթ ապէր թէլէֆ ի-աթէլէք պիլը եթիլ շապուդ ալմադ խաթէլէր:

Մէլիգօֆ աթապապ Ապրազա օրսու. գօմանտանը ճէնէրալ Տէվէլէ պիլը թաֆաթ չըզարըպ, Չալիթ թէրաֆլունան քէնաթիլինէ իմաաթա եթիլիլիթ օլ-տուղունու խաթիլ վիլաթի:

Վէ Մայիլին մուտաա ճէնէրալ, Շալման գօմանտաթընտա օլան պիլը ֆըր-դա իլէ Մէլիգօֆ Ապրազա օրսու. թէրաֆլունա թէվէճիւն իթաթի, Վէ պու. գօլուն պաթիլմընա հաժարաթ էլի կիթաթիլմաթէն իւշ կիւնաթ էլիլ պէշ քիլօմթ-րօ մէսաթէ գաթ խաթապ, Մայիլին 13 իւնաթ Տէվէլ օրսու. իլէ պիլընէաթիլէր:

Արտանանըն էթրաֆլունա բէք մէշուր վէ Ֆէնը հապ իւզթէ հարըրըն խաթիլէնաթ վարաթ, իթի Բուս միւնէնաթիլէրինէ գաթիլինէ օն օն պէշ միլ-հօն ֆրաթ գարաթ իլէ աթապ. մէլաաթա կէլիլ շէլիլէր իթիլ:

Մէլիգօֆ, Տէվէլ վէ Շալման ճէնէրալար, իթի իւշ կիւն պու խաթիլէնա-մաթը պիլըզաթ վէ պիլէր պիլէր քէշֆ խաթապ, վազաա խաթիլէնաթըն մէ-թանէթինէ Նիլ աթիլէլէք հօլ խաթ, պիլը պէլիլէք Նիւնու. միւ. մազաթէլմէթ խաթէլէր աթիլէլէթ աթ կէօրիլիլիպ, ապէրմէ պիլը խալըր գուսուրըր կէօրաթի-լէր. իմաթ վազթ դալպ իթ մէլիլէրէք Մայիլին 17 իւնի կիւնիւ վազթըն կէճ օլ-տուղունա աաթիլ օլադմալըպ, Նէր թէրաֆաթան Նիւնու. իթ մէլէք գարաթ վիլ-աթիլէր վէ միւնիլիլինէ մաաթէլաթաաա պաշապըրըլար:

Խաթիլէնաթըն պաղըլարը բէք հօլունտա աաթիլմալըպ, էլի մազաթէլ-մէթ իթ աթիլէր, լաքին պաղըլարը տա Բուսլարըն թօրունա վէ Նիւնու. միլէ տա-հաանալըպ թէպիլթ օլմաթա մէնալուր օլտուլար, վէ էօլէ օլտու. քի Բուսլար

Ոսմանլիներն իրենեի խաթիբը մուհամմադասը Սօդանլը-տաղ օլաճադար, պու խաթիբ խաեէիթ մէթին պիր խաթիբ իսէ տէ, սօլուճաճա Արաաճան օլէ սա-
ղընաա Պայադլիտ Բուալարըն էլինէ կէշալիյի կիպի մուհամմադասը բէք զօլալ
տէիլ խաթ :

Մուխթար բաշա մէհպուր օլուա պիր Ֆրըզա աաքէր Արաաճան եօլունա
օլէ պիր Ֆրըզա աաքէր տախի Պայադլիտ եօլունա թային իթմէ եէ : Պու իքի մա-
հալին սրաաը եէթմիշ պէշ քիլօմէթրօլուլ պիր մէսաֆէ օլուալ, պունու թէք-
միլ մուհամմադա խեճէք գասաար աաքէրի եօլուաա : խաթի Բուալարտան աը-
դաաը չէվրիմէսին տէյի Մուխթար բաշա պու Սօզանլը-տաղ խաթիբըն տախի
թէրք իթմէ եէ մէհպուր օլուալ, կէրիլէտի օլէ Ձէվին թէրաֆընա չէքիլտի, չիւն-
քի Գարս, Արաաճան օլէ Պայադլիտի իւշ եօլու տա պու Ձէվինտէ պիրլէշիր
խաթ : Մուխթար բաշա պու մուհիմ մէվլիի թուխարաղ, Էրզրումու մուհամմա-
դա խաթպիլիտի - լաքին աթիբդ Գարսա պիր խաաա խաթմէիալ, Գարս քէն-
տի հալինէ պրադըրսը :

Բուալարըն իքի օրտուաա եանի Ազըզդա իլէ Կիւմրի օրտուաա պիրլէ-
շիալ Քիպի պէօլիք գըմօր Գարս մուհաաէրէսինէ թէտարիք կէօրալիս հալտէ,
օ պիր զօլու տախի Մուխթար բաշա օրտուաաճա քէշիթ թային օլունաա :

Բուալարըն պու զօլու Բէնէք թէրաֆընա կէլիալ պու գասապալը դապթ
իթտի օլէ Ոլթիլէ գասաար տա իլէրիլէտի - լաքին Ոլթիլէ Ոսմանլը աաքէրի կէլ-
ալիյինտէն, ճասուալար վաալթաար իլէ խապէրաար օլուադլարլունա, պու գա-
սապաաա նէ դաաար սիլաճ օլէ միւհիմմաթ վար խա, Սոմանլը էլինէ կէշմէ-
տի իշիւն հէալ թէլէթ խաուալ օլէ չալա աթիբալ, Բէնէքաէ գարաը վիթիլէր :

ԳԱՐՍԸՆ ԻԼԻ ՄՈՒՀԱՍԵՐԷՍԻ

Կիւմրի եախօա Ալէքսանարօլ օրտուաաճուն պիր Ֆրըզաար Արաաճա-
նա թային օլմէնաուգու հալտէ, ճէնէրալ Գօմարօթի զօմանաաղընաա օլան աի-
կէր Ֆրըզաար տախի Գարսըն էթրաֆընա թային օլունաա օլէ պունաան մու-
րաա, հէմ Գարսըն չըմալ օլէ չարդ թէրաֆլարըն քէշի իթմէք, հէմ տէ պիր
թաղըմ մանօլրալար իլէ օ պիր Ֆրըզանըն Արաաճանա կէնաաէրլիտիլին պէլի
իթմէմէք խաթ : ճէնէրալ Գօմարօթի կեաճ դալիալ օլէ կեաճ մաղլուալ օլարաղ պիր
դաշ քէշիթ միւղթէտիր օլուալ, պունլարըն պիրինտէ էսկի Կիւրճիթման բըլնօ-
լէրինտէն գալմա ճէնէրալ Ձէրօգալէթի կէօքսինտէն վուրլաա, օլէ գուրլու-
նու չըգարմաղ դապիլ օլմաարդընաան, իւշիւնիւ կիւնիւ օլէֆաթ իթտի :

Փէշի թէքմիլ օլաուգու էանաաթ տախի ճէնէրալ Մէլլիօթի Արաաճանաան
աօլտէթ իթտի, օլէ Ազըզդա օրտուաաճուն պիր պէօլիք գըմօրը տա պըրա-
պէր կէթիլտի, Մուգասաթմա նալլ իթալիթիթ միալլու, Մուխթար բաշա Ձէ-
վին թէրաֆլարընա չէքիլմիշ օլուադլունաան, ճէնէրալ Մէլլիօթի պունու ալնը
Ֆրըզաթ աաա խաուալ, Գարսը թէքմիլ մուհաաէրէ իթմէ եէ թասաօլուր իլլէտի
օլէ մէվմուա աաքէրինի իւշ Ֆրըզա խաուալ, պիրլինն զօմանաընը քէնտի տէ-

րեւանէ իթտի, օ պիլրինի ճէնէրայ Յէվէն վէ իւլիւնեմիւնի ճէնէրայ Հայ-
մանս գիրտի. վէ պու Ֆըրզպարըն պիլրի Գարսըն էթրաֆընտա. Մարաւտա,
տիկէրի Արտանանտա վէ իւլիւնեմիւնի Արտաթմա օրտու զուրտուլար:

Մուխթար քաշա խէ Գարսը մուհասէրէտէն զուրթարմազ եախօտ հիշ օլ-
մազ խէ Բուպարա քաշաթ վիլրմէմէք իւզրէ, Աօզանլըտան տէօրթ պին սիմա-
րիսինի Գարս թէրաֆընա կէօնտէրտի. պու սիվարիլէրին էքսէրի Չէրքէս օլուպ
Չէրքէս Մուսա քաշա զօմանտաթնտա խիլէր, պու սիվարիլէր բիաւէսիզ օ-
լարազ ազլաւ վազթը էրզրուս իլէ Գարս ճատտէսինին պիլրէշտիի Պէնկլի-Ան-
մէտ թէնաթիշ օլուհան զարիլէնէ վապ օլտուլար: Արտաթմ թէրաֆընա կիթ-
մէքաէ իքէն, պու սիվարիլէրին վիլուտինաւն ճէնէրայ Մէլիգօֆ խապէրտար
օլտուլտա, պուսլարը թէրէլէլիպ տաղըթմազ իւզրէ բրէնա Չէվէվազէնէ էօր
գիրտի. պու ճէտուր զօմանտան պիլր գաշ Ֆըրզա աթլը, վէ Տադիսթանլըլարը
վէ օն ալթը բարէ դատար տա թօր խթիհասապ իաէրէք, եարը կիճէ Պէնկլի-
Անմէտ վապ օլտու: Չէրքէսլէր էթրաֆնա նէօպէթնի նօզթարըր զօմանլը օլ-
տուլարընտան կիճէլէլին թէքմիլ շաշըրտար: պու ճիւմէ իլէ պէօլիք մէրա-
լիք կէօսթէրիպ վէ պիլր գաշ սաաթ զըլըճ զըլըճա կէլէրէք նիւայէթ գաշմայա
մէճպուր օլտուլար: Չէրքէսլէր օ տէրէճէ տարմանաղըն օլտուլար քի, տէօրթ
պինտէն տէօրթ եիւզ քիշիլ անճազ Չէվինէ կէրի տէօնէլիլտիլէր, սօնրատան
թէք թիւք կէլէնլէր տէ օլտու վէ Մուսա քաշա քէնտիսի տէ կէօրիւնմէտի:

Գու թէլէֆ Սաննլը իշիւն քէք աղըր պիլր թէլէֆ խտի, շիւնքի դաթէն
սիվարիլէրի ազ օլուպ, շիմաի հիշ դալմաճաշ տէրէճէլէրինէ կէլտի պիթտի, օ
գատարատաք քի, աթթըք Մուխթար քաշա քէնտի պաշնըն չաթէսինէ պազ-
մանա մէճպուր օլուպ, Գարսը քէնտի գատէրինէ պրազար:

Ճէնէրայ Մէլիգօֆ, Գարսըն էթրաֆընա զըրզ պէշ քիլօմէթիօ թուլինտէ
պիլր խաթթըր մուհասէրէ չէքաի, վէ պու խաթթա զըրզ իւշ պէօլիք սիվարի
թային խաւապ էօլլէ սըզը պիլր մուհասէրէ թուլտու քի, Գարսլըլարըն խարըն
իլէ իխթիլաթը գապիլ օլամաթը:

Պիլր աշ սօնրա Յունիսին օնուհտա կրան տիւք Միշէլ քէնտիսի տախի
Մարա օրտուկիւնընա կէլիպ, օրտու մուսմէլաթընը թաճիլ իթտիքաէ, Գարս
իւզէրինէ թօր վէ խուսպարա աթըրմանա պաշլաթը:

Գարս շէհրի, Գարս սաննաղընըն մազարըր օլուպ, Գարս շաշը խաթինտէ
օլան պիլր շաղն իւզէրինտէ եանի իքի թէրաֆընտա աըր: Գու շաշ տիւզ օլա-
տան շէհրէ աօդրու կէլիպ շէհրէ եազլաշաղպտա, պիլր տէրէ իշինտէ ազմանա
պաշլար, վէ պու տէրէնին իքի թէրաֆըր տախի տիվար կիպի տիվ վէ սարպ
ուշուրուլար աըր:

Գարս, տէօրթ մահալլէնէ թազսիմ օլմուշ տուր. պիլրի շէհր, վէ իւշիւ
վարըշլարը:

Չայըն սաղընտա վէ Գարատաղ տէնիլէն տաղըն զըպլէ էթէլինտէ, Գա-
րաժ-Բաշա, շայըն սաղընտա վէ քէզալիք զըպլէ թէրաֆընտա Որթա-գաթու,
քի Գարսըն էն ճէմինէթի մահալլէսի տիլր. շայըն սօլուհտա վէ շէհրին վէ Օր-
թա-գաթու մահալլէսինին դարշըրնտա, վէ պուսլարա իւշ թաշ քէօրթիւ իլէ
մութթիւարը Գիմուր-քաշա մահալլէսի վար սըր:

Շէհրին զէմին պիլր եիւքաէք թէրէ իաէ տէ, պու թէրէ տիւք տիւզ օլ-
մանըպ էնիլի չըզըւր աըր, Գարս շաշը պու թէրէլի զայրի միւթէսալի օլա-

բազ իբրեյէ պէօյիւս արապներսն պիր տէրին տէրէտէն կէշէր, վէ օ թէրաֆտա պէօյէ պիր գաշ տէրին տէրէտէ տէ վար, Գէշիշէմէ թէրաֆիր կիթափքնէ տէւզլէնիւս պիր օփա օլուր, վէ Գարսն էն տշարզ թէրաֆիր պու թէրաֆտոր:

Շէշրին հոգարը թէրաֆիրտա օյան չայնն քէնարրարնա ազ չօզ հանաշըլապիլլըր: Լաքին աշարը թէրաֆիրարնն իքի քէնարը տափի ուշուրում գայալար օլուս, հան հանա իքի քիշի աննազ հօլ պուլապիլլըր:

Պու թէքէնն չարզ թէրաֆիր իլէ քի Գարս չայննն աաղընա տիւշէր, վէ թարթի իթիլիմիզ օփա թէրաֆիրնն արա հէրինտէ Գարսատա թէնաֆիլէ օլուսն պիր պալըր վար. օ սա չըմալ վէ չարզա աաղըու էնէ էնէ տիւզլէշիլ, Լաքին Յիէքսանարօթօլ հօլունա նաղըր օյան գըզլէ թէրաֆիր տիզ վէ ուշուրում տուր:

Չայնն սօլունտա օյան թէքէ տիւզիւնտէ պիր թաղըմ էիւքտէք պալըրլար վար, հանի չարզտա չազմազ թէքէլէրի պաթը վէ գըզլէ թէրաֆիրարնա տիզ թէքէ վէ չօրազ պալըրլարը: Պու տիւզ թէքէնն գարաեէլ թէրաֆիրարնա տէրին վէ ուշուրումա տէրէլէր վար վէ պու տէքէլէրաէն ազան սուլար Գարս չայննա գարըշըր. պունան սա գարըշըրնա հանի քէշիշէմէ թէրաֆիրտա պիր էնիլ վէ տիւզ տէքէ վար քի, քէք տէրին տէ աշիլ տիւր. պունան հալընըզ չայա հաղըն մաւալլէրինտէ պիր ազ ուշուրումալար վար:

Պու թէքէնն իսթիւքեսմաէն էշէմիլէլէլի չու տէպէպէ մէպին տիւր քի, էթրաֆիրտա անտէն էիւքտէք վէ անա հարթ օյանազ հանի անը թօր իլէ տէ օհէնէք պաշգա պալըրլար հօզ տուր, հաթիթա պու թէքէնն ուզազա կիսիլտիքնէ, գէմին տիւզլէշիլ վէ տէթիլ թէրաֆիրտա հարթ օյան պու թէքէ գալըր: Էվիլէլլըր Գարս գալէտի տէնիլէն չէշ, պիր էսիլ տիվար ըար քի, տիւթիւն չէշրին էթրաֆիրը իտիթա իտէրտի, վէ էէր էէր գալէլէրի տէ վար ըար, վէ չայնն քէնարընա պիր գայա իւզլէրինտէ պիր տէ պիր քէպիլը գալէտի վար ըար:

Պու մաղուլէ էսիլ գալէլէր չիմիքի թօրարըն գարպընա տտեանըր չէշլէր օյմաաղընաւան, էէր մուհարէպէտէ պուրալարը թէնրիւպէ իլէ տէ մալիւմ օլտուղունտան, Սամանը թէրաֆիրտան Գարս իսթիւքեսմալէննա կիթափքնէ աղըզաթ օլունտա վէ արթըրլար վէ հալընըզ չէշրին էթրաֆիրտա օյանարա գանաաթ օլունաաղը, պիւթիւն թէքէ իսթիւքեսմաւ ալընար, հաթիթա 1865 տէն սնարա գաեէլէ մէթիմ վէ մէթին իսթիւքեսմալէ հարըրտը:

Լաքին էշը հարպա մալիւմ օլտուղու վէն իլէ, Գարսն վէ էթրաֆիրնն գէմին գայալըզ օլտուղունտան պու մաղուլէ իմալաթ գաեէլէ միւշըլ տիւր, նէ գատար մէթէրիս ինչաաղ լաղըմ կէլաէ, ուզազտան թօրաղ թալըմալը, վէ տիւզիլուն հօլար օյմանըզ, էէր թէքաֆիր էնիլի չըզըշըր օլտուղունտան, պու թօրաղը թալըմաղ տափի կիւն տիւր. պու տէպէպէն նաշը, պուրալարտա իսթիւքեսմալ հարմազ, աալըր մաւալտէն գիտաէ աւէլէնէ միւշիթա ըար. վէ օշ հալաէ անկարիս սուրէթի իլէ քէք չօզ աւէլէ իսթիլտաթ օլունտա իտէ տէ, էինէ պէօյիւք սարթիթալ միւշիթա օլունտա: Նըլլն օն իքի ալընա սա պուրալարտա իշ իշէմէք գըշըն չիտէթի ճիւլէթիլ գապիլ օլտաեհաճաղընաւան պիր գաշ տէնէտէն պէրու Նիսանտան Հօկտեմբերէ գատար, հանի երդտա էէտի ազ աննազ իշէտիլէպիլլըր իտի:

1854 տէնէտինտէ տէ Քուսըր Գարըր մուհաեէլէ իթմիշ վէ հիւնում իլէ

այլոք օրտուգարքնաւն , շէշրին էթրաֆընտա օլան հանկը մէվգիլէրին զիտտէ իսթիհքեամա միւհթաւն օրտուգունա օ վաղըթթար տըղգաթ օլունմուշուտու , վէթէնրիւպէաւն կէրէթի կիպի իսթիֆտտէ օլունաու , եէնի իսթիհքեամաթըն հէմէն ձիւմէլսթիֆ օլաղըթթարաւ իմաղ իտէն օրտու իսթիհքեամաթըն նօզթալարընաւ հարըլար :

Գարաւապարընանաղ օրտու , իշ գալէ իլէ էթրաֆընաւ հարըլան օն իքի թապեաւ տէրունիտտէ պուլունանաղար . իշ գալէ թէքսիլ թամիր օլունաու , լաքին շէշրին էթրաֆընտա օլան տիվարլար իարապ օլտուգունաւն , անլէր իլէ օրտունաւն մուհաֆաղարը գապիլ տէլիլ իտի :

Նաւըլ քի եօղարաւ տէնիտի , Գարսն օթթաւընտա պիւր տէրին տէրէտէն Գարա չայը ճէրեան իտէր օլտուգունանն , պու չայըն իքի թէրաֆընտաւ հանի տաղընտա վէ սօլունաւ միւհէտտէտէն վէ պիլի պիլինտէն մուֆարըղ թապեալար հարմող լաղըմ կէլտի : Սաղ վէ սօլ իսթիհքեամաթըն արաւընտա պէօլլէ պիւր տէրէ վար իքէն տախի , թապեալարըն էքսէրի պիւր պիլինէ հարտըմ իտէպիլիտի :

Իշթէ չայըն սաղ թէրաֆընտա օլան թապեալար :

Արապ հախտա Գարա-րաթիլաղ թապեալար : Գու թապեա Գարաւաղ թէրէլէրինտէն պիլինին իւզէրինէ հարըլմըն տըր վէ շէշրին իշ գալէսինին իքի պին հիւզ օթիւզ մէթրօ ուզաղընտա վէ բօլրաղ թէրաֆընտա տըր :

Բլանը քէօէլլի իտէ տէ , քէօէլլէր պիլի պիլինէ միւսաթի տէհիլ տիւր , վէ մէտիւլլիտէ պիլիտէ պիւր թաշ գըշլաւը վար , վէ պունուն ձիւթըն հէսարիսի հանի սօլ հիւզիւ Գարա չայընըն պիւր հիւքսէք վէ ուշաւրում քէնարընտա տըր : Գու թապեանըն թօլարլար , տէրէ տիւզիւթիւ տէօթիւքսէն սօնրա սօլտա օլան ինկիլիղ թապեաւընա տա պէօլիք հարտըմը օլապիլիւր , չիւնքի պունուն զէմինի օնուն զէմինիտէն հիւքսէք տիւր :

Սաղ ճիւթթիլնէ գարըլ սիւրէրլէրի տախի վար տըր , պու իսթիհքեամին հէր թէրաֆըն ուզաղտան նաղ օլունան թօրաղլա մէթէրիտէ ալընմըն տըր , վէ թօրճու վէ ըխտէ , աւքէրինին մանօթթալարը իշիւն էօնիւտտէ հաթիւլըն շէվլէրիտէ վար տըր , ֆաղաթի իտէնտէք եա տըղը եօղ տուր :

Գարաւաղ թապեալար պու թապեանըն պին իքի հիւզ մէթրօ ուզաղընտա վէ քէշիշլլէմէ թէրաֆընտա տըր : Գունուն տա պիւր մէթէրիսի վէ իքի սիւրէրի օլուպ , հիւրմի պիւր գաւտէմ հիւքսէքսէ վէ արղտաւ պիւր տէ պաշղա թօք պաթէրլարը վար , պունուն տա ըխտտէ վէ թօրճու աւքէրի իշիւն մէլտանլարը վար իտէ տէ , գալաղլը օլուպ հաֆըր միւմթին օլունաղընտան , պունուն տա իտէնտէլի եօղ տուր :

Հաֆըղ բաշա թապեալար պիւր թէրէ տիւզիւտտէ վէ Գարաւաղ թապեաւընտան պին հէաի հիւզ հիւրմի մէթրօ ուզաղընտա վէ քէօէլլէրի պիլի պիլիննէ միւսաթի օլուպ մէթէրիսի տիւր , կէրէք գարալըն եօլ իւզէրինտէ վէ կէրէք պիւրիւք մէթէրէս քիշիւնարընտա պունուն տա չարաւաթլարը վար : Չէշիշլլէմէ թէրաֆընտա օլան մէթէրիսին իքի հիւզ օն մէթրօ ուզաղընտա պիւր տէ պիւր նիւմ տալիւր օլուպ , Նաղալլի թէլամիլ օլունաւը վէ եէթմիշ մէթրօ թօլլի վար :

Գանըլ թապեաւ տախի , պունաւն իքի քիւլումթրօ ուզաղ տըր , պու թապեանըն էօնտէ իքի գալէսի օլուպ պիւր տէ հիւլալ շէքիլնտէ թապեալարը վար , վէ պունուն մէտալլիտտէ տախի քէգալիք պիւր գըշլա վար :

Պունուն անձրնառա մէթերիւղը օլուպ, արդարը վար արը, գարալը վէ չարբասի եօլարը օլուպ, խննտէի տախի վար արը, խննտէին ալթը գատէմ տէրինլիլի մն իրի գատէմ էնի վար արը :

Արփարի թապկասը տախի պունտան 1550 մէթրո ուղագտա արը, վէ 4855 տէ եարբլան թապկանին ելրինտէ միւնէատէն եարբլմը արը, վէ Գանլը-թապկանին գարալ թէրափընտա արը :

Զալըն աղ թէրափընտա օլուն խթիլըքանաթ տախի պունլար արը : Զիմ, ետիտա Բէտիտարալ թապկասը Գարտա նարի վէ չէրին իւթ թէրափընտա նէ գատար եօլ վար խն, պու թապկա թօրլարը իլէ անլէրի տէ օլէպիլիլի . պու թապկա թօրլարադտան եարբլը արը վէ խննտէի եօղ տուր, վէ ելթմը մէթրո ուղագտա պիլ տէ մէյտանը վար :

Վէլի բաշա թապկասը, Զիմ թապկասընտան 1430 մէթրո վէ Եշ գալէ-տէն 885 մէթրո ուղագտա օլուպ, էէր թէրափը գարալը վէ իւշ թէրափը մէ-թէրիպի տիր : տէ օրտիլննիսի եանի Եշ գալէնին գարալադտա օլանը պիր գըշ-լա վէ խննտէիլէ գարալը արը : խննտէին էնի 21 գատէմ վէ տէրինլիլի 7 գատէմալիլ, վէ բիշկեանընտա բիտաթ թիւթէնը էնտաղ իլին չէ վէլիլ տէ վար :

Ննիլիլիլ թապկասը պունտան 1700, վէ Արաղ թապկաստան 1300 մէթ-րո ուղագտա արը, պու միւթէտալի իւլ չէքլ օլուպ քէշիլլէմէ թէրափը աշըզ արը : Պու թապկանին տիւղ ելրի օլմաղընտան, եալընըզ բիւտաթ տաքէրէ մախաուս տուր, պունուն խննտէինն տէ ելրմի պիր գատէմ էնի վէ ելտի գա-տէմ տէրինլիլի վար :

Մուխլիս թապկասը Ննիլիլիլ թապկասընին բօյրաղ թէրափընտա վէ 1400 մէթրո, վէ Արաղ թապկասընին տախի 4080 մէթրո ուղագտա արը, պօղա-ղը աշըզ արը ֆաղաթն չէքլի միւթէտալի տէլիլ տիր : Պու թապկա պիր ու-շուրում իւղէրնտէ պինա օլունունշ օլուպ, կէրէք Գարա չարը պօղաղընտ-տան վէ կէրէք չաղմաղ թէրէլէրնտէն կէլէնլիլի տէ օլմէք իլինն տիր :

Պունուն արդարընտա Մուխլիս թէրէլիլտէն 230 մէթրո պիր ելիքաթ-լիքաթ Գօթուղ խաթի իլէ պիր թապկա տանա եարաղըլըզ օ պիրլէրի իլէ պիր-լէշտիրլիլնէք խաթ, լաքին սանրատան սարփը նաղար օլունտու :

Եւաղ թէրէսի ետիտա Զաղմաղ թապկասը տէնիլէն թապկա օ գատար ելիքաթաթ տիր քի, էէր թէրափը տէ օլէպիլիլի . պու տա պիր ուշուրում իւ-ղէրնտէ օլուպ, իւշ պաթարեալը վէ բիտաթ իլին տախի չէ վէլիլի վար :

Տէք թէրէսի թապկասը, պունուն 1200 մէթրո ուղագտա վէ զըպլէ թէրափընտա արը, վէ ելիքաթաթաթ օ պիրլին լիլննի սաղլաղիլիլի . պու տա պիր մէթէրիպի թապկա արը, ֆաղաթ բիշկեանընտա չէվ մէյտանը եօղ տուր . պունուն տա խննտէի տօղուղ գատէմ էնիլի վէ ելտի գատէմ տէրին տիր :

Ալթմըշ իրի մէթրո ելիղիւ վէ պիր օ գատար քէնարը օլուն պաթարեա տախի բօյրաղ թէրափընտա պիր գարալըզ իւղէրնտէ օլուպ վէ մն պէշ մէթ-րո տա խննտէի օլուաղանտան, պու թէրէեկ եանաշմաղը գաղիլիլիլ խաթ, պունա տա Աշ թապկա խաթի վիրլիլիլ տիր :

Նիհաեթ Թանտա թապկասը, պունուն 530 մէթրո ուղագտա օլուպ, պիրի պիրլին պաղը վէ խննտէիլի իքի թապկա արը :

Պունլարին ճիւղիլի մն տէքիլ քիլումէթրո թուլինտէ պիր ճէսիմ խաթիլիլ մուհաֆաղա տիւղէք տիր :

եւ գաղեհէ կէլինձէ, Գարատաղըն դարպ ճիւղթինին էն ունուտա օլուպ Գարա չայընըն ուշուրուսմարք իւզլրինտէ տիր, վէ իրի եիւզ սէքսէն մէթրօ զատար թուլի օլուպ, էթրափտա օլան եիւքսէք թէրէլէր չիզաւընտա արը:

Իւմէլի թաշ վէ իւսթիւ թուզա եիւքսէք պիր գալէ օլուպ, էն ուզուն թէրափը շէհրէ նազըր արը. օ թէրափը քէօշէլի օլուպ, տիկէր թէրափը տիւզ տիւփար արը: Պիր զալիլէսինտէ իրիշէր նիւմ գուլէ վար, վէ գալէին պիր գաւրուտ օլուպ օ աւ քէշիշիւմէ թէրափընտա արը: Պու գալէնէ էն զօլալ կիւրիլէնէք եէր չարգ թէրափընտա արը. պաթը վէ գարտեկ թէրափարը ուշուրում օլուպընտան եանաշմաղ զապիլ տէլի տիր. շէհր թէրափընտա օլան պայըր տախի ուշուրում իտէ տէ, եարըրըշ պիր եօլու վար:

Պու Գարա իսթիճեհանաթընըն սիւրէթը թէտափիի վէ թէտարուզիտէ օլան էնէմիլէթի թէնէսիւս օլուտուգտա, չու նէթիձէ հաթը օլուր:

Գուլթէթի թէրափը. 1.-պուշարըն ճիւղէտինին էթրափա հաթըմ վէ նազըր եիւքսէքլէրքլէր իւզլրինտէ օլուտար արը. 2.-պու իսթիճեհանաթըն օլան թօրարըն պիրի պիրինէ դանէթ գուլթէթի պիր եարաթմ իտէպիլմսի. 3.-դէմինի գալալը օլուտուգտան. կէրէք մուհասէրէսինին վէ կէրէք լաղլում իլէ եանաշմաղն կիւճիլիւ:

Ջալթթ թէրափը. 1.-իքի թէրափ իսթիճեհանաթընըն պիր պիրինէ մէրպութ օլուտանար, չիւնքի Գարա չայը պու իքի թալըմ իսթիճեհանաթըն արաւընտա տէրին վէ ուզուն պիր տէրէտէն ձէրեսն խուր. 2.-իսթիճեհանաթըն պիր չօղունտա իտէտէք պուլունտանար. 3.-թօրալ պուլունտադընտան, մէթէրիլէրին իսաթըրինտէ կէօրիւլէն միւշքիլաթ. 4.-պաղը էն եինքսէք թաղեհա քէնալարընտա եան իտէտէքլէր օլուտանար. 5.-կէրէք աքէրի վէ կէրէք մուհիւնաթը պարընտըրտալ իւզլրէ, իւսթիւ էօրթիւլիւ սուտուրմալարը պուլունտանալ, Գըշլարտա տանալ իւշ պին նէթիք վէ մազաղալարտա տանալ տէրիլ պին քիւօ զախիլէ չիթղ օլուտապիլի քի, մուհափաղա աքէրինին եալընըղ տէօրթ հաթթալը թալինաթը տիւնէք տիր. 6.-էլմէն շէր թապկատա սու պուլունտանըղ, Գարա չայընտան տա սու նազլինին դաեէթ միւշքիլ օլմանար. 7.-իւսթիւ էօրթիւլիւ եօլար պուլունտանար, վէ թօրալալ օլունտա մուհափաղալը եօլարը քէք աղ օլուտուգու:

Գարա մուհափաղալըն էն պէօլիւք միւշքիլաթընըն պիրի տէ Գարա տհալիսի օլուպ, պուշար ծն իքի պին նուփուտան զիտալ օլարաղ, ուզուն պիր մուհասէրէտէ մուհափաղա աքէրինին թալինաթընըն պիր մըղտարը իլէ պէսլէնմէնէ մէնպուր օլուրար:

Ասի վաղթիլարտա Գարա թապեհարընըն տնաթըրմանար եիւզ էլի բարէ թօրա մուհիւմաթ արը:

Գարուն մէվճուտու պուշար արը, եիւզ բարէ 2½ չաղընտա վէ աղղընտան աղար շէշիանէլի թօր, վէ էլի տէօրթ բարէ եինէ 2½ չաղընտա ֆաղաթ տիւզ թօր:

Պուտան մատաւ աքէր տըշարը ուղրաարըը հալտէ իսթիւմ օլունտալ իւզլրէ, ալթմըշ ալթը բարէ տէ սահրա թօրու վար բար:

Աթէշ իսթիթընըն թուլի, թօր պաթարեհալարընըն թուլաուգու. եէրլէրին թուլի թէնդիլ զըլընարըը հալտէ 5480 մէթրա տար:

Պու հալտէ Գարա, աղալի եիրմէ իւշ պին մուհափաղա աքէրինէ միւհ-

Թան արք, լաքին խաթիթը մուհաֆազանդին թուլինէ նազարէն արդը պիր մուհաւերէ վազիթը, պու դատարը տախի քեաֆի տէլիլ տիր:

Ասմանլըլար պու խաւուստու պէօլիւք արդդաթ կէօաթէրիպ, Մուխթար քաշա իթիրաթ թէտարիքեաթիտա պուլունմուշուսու:

Հասան վէ Ամէտ քաշարը դամանտաքընտա ան աէքիզ թապուր բխատ վար խոխ: ափը, սիւարի վէ պալթանըլար տա պու թապուրլարըն տաթիլինաթ օլարապ:

Պունլարտան մուտաա ան իքի թապուր բէտիթ, իւշ պաթէրիա ինթիաթ վէ աօզուդ թապուր մուքթանթըզ օլարապ ճէման օթուդ իւշ պին նէֆէր խոխ, Չէրքէս, պաշը պօզուդ սիւարիլէրի տէ եինէ պաշդա:

1833 տէ Գարա աճըզ աէպէպինէ թէպիմ օլտու, պու հալէ նազարէն ճէնէրալ Մէլիդօֆուն մուհաւերէ դուպթէթինէ նիւպէթէ, Գարալն նէ գատար տաեանտանալը, տէրունինաթ նէ գատար զախիթէ վար խէ օնա կէարէ հիտապ օլունապիլիթոխ, լաքին պու պապտէ հիշ պիր մալլունաթը սահինէ լալինիլէմէսի: Պազըլարը, աէփմուտ ալթը պալիթէ վար վէ պազըլարը տախի անճաշ իքի ալլըզ զախիթէ վար տէրլէր խոխ: Շու դատար մալլում օլտու քի, մուհաւերէնէ պաշլանըր պաշլանապ աօքէրին թալլինի ազալար:

Շու ճիշէթէ տախի Գարատա բէք չօզ զախիթէ պուլունաճաեանալը մէմուլ խոխ քի, Մապօֆլար ճիվարտա նէ գատար զախիթէ վար խէ, թէմիզ ալթուն սալարապ ալլըզ հուսուսա թաշըլար վէ քէօլլիլէրաթ մէփմուտ զախիթէսի օլանլար տա կէօմաթիլէր վէ սազլարլար: չիւնքի Սամանլըլար մուպալեաթլարընա եա բուսուլա, եա տա զալլաթ ազմէ վիրաթիլլէրինաթն, մալ տահիլլէրի Բուալարըն ալթունունա թամա խուպ, զախիթէի օնլարա սազլարլար վէ Սամանլըլան կիզլէրլէր խոխ:

Գարա իւզէրլինէ պիր ազ ուզուննա եազմամըզըն աէպէպի, իլէրիւտ Գարալն Բուալարա թէպիմ օլտուդու վաղըթ նէ հալաթ պուլունտուզունա ազնաթմապ իչիւն տիր:

ՍՕԳՈՒՄ ԳԱԼԷ ՍԷՖԵՐԻ

Պու Սօգում գալէ սէֆէրի հիքեայէպինի եազմադաան էփլէլ, պիր իքի շէլ տէ Բուսիանըն Բիճն օրտուսու, եանի Պաթում թէլլաթիքնտա օլան օրտուսու իւզէրլինէ սէօլլէմէմիզ լազըմ կէլլի: Պու օրտու ճէնէրալ Ողլօպիմօ դօմանտաքընտա խոխ, քի տար Գարատապըլը օլուպ, Բուսիա մէքթէպլէրինաթն չըզմըլ վէ Բուսիա օրտուլարը իրզմէթինաթ օլարապ, հէր բիւթ պէսինի Բուսիատա գազանըլ խոխ: Պու օրտունուն, Բումէլի վէ Անատօլու օրտուլարը գատար սէսի վէ չամաթմար չըզմապ իաթ տէ, ճիւմէտէն դիւտաթ գանըլ մուհարէպլէրաթ պուլունուպ, ճիւմէտէն չօզ թէլլէթ վիրաթի, վէ միւրտա Պաթումու դապլթ իթմէք իաթ տէ, օնա տա մուվաթիֆապ օլունաեըզ եարը եօլտա գալար:

Բուալարըն պու աաթմը մուվաթիֆապ ինէթինէ աէպէպ, մէլանըր մուհաւարէպլէրին չէթինիլի խոխ քի հէպ տէրէ թէրէ, օրման, չապ վէ սուլապ ելը-

լէր օլուպ, կէրէք տաքերիճէ պիր մանգրա իթմէք տիւշմէին հարէքթիճի
քէշֆ իթմէք գօլայ շէյլէր տէյլ խի : Եթննի սէպէպ տաթի էվլէր Զատան
Թահան րաշանըն պատհա Տէրվիշ րաշանըն դաեթի մահրամէ վէ շէնիանէ
տաղլանըշլար օլաու քի : Ասիթանէտէ օ պիր տաքերի գօմանտանլարը գատար
սըյի ու Կաթէրի սէպլէնմէտի խէ տէ , հարպմա քէք պէօյիւք մաւփափաղ-
կէթէ նայիլ օլաուլար , վէ նէր նէ կարաք խէ , Բուս Պաթմուու պաւնաար : Պու
իքի ձէտար գօմանտանըն տաթի հազգը զալ օլմանալը արը : չիւնքի Բուս վէ
էճնէպի թէվարիթլէրնաւ տաթի պուշլարըն իսթի շէրէֆլէ կաա օլունմադաա
արը :

Պու մախթաար հիքուպէտէն սանրա , կէլէլիմ շիմի Սօխուս սէֆէրինէ :
Ե՛լլը հարպը էճնէպիթէնի թազրիթն պաղալըր խէ , պու Սօխուս սէ-
ֆէրի Սաննըլ էրիքանը հարպընըն պիր պէօյիւք խաթաար ասա օլունուր :
Սաննըլ օրաուլարըն խաթիթը հարպալըր կէրէք Անատօլուաա վէ կէրէք Բու-
մէլլիտէ քէք գուփէթլի սէյլ իքէն , օն օն իքի պին տաքերի պուրաաա պա-
թալ իթմէք , էօզը գապուլ խտէր շէյ տէյլ խի : Վապաա միւրաա Բուսիանըն
Կափգաթաա վէ Երմէնիսիան օրաուլարընա պիր զայլէ հաարը խաուպ , սնիլքի
գուփէթաւն տիւշլարմէք խի խէ տէ , պուշուս տա գապիլ օլանտանաղը ,
շիմի նազլ խտէնշիթիլ հիքուպէլէրտէն սննալըր :

Երօթա միւլէլիֆլէրի , պու պէապաթիթ սէֆիրին մէսուլիէթիթի օ վա-
զըթ տէրապէր պուշուսն Բէտիթ րաշանըն ձէհալէթ վէ տաէմը մալլամաթը-
նա հաւ խալլէր : Պու զաթ իլմի ճօղրափիաաան խապէրաար օլմաարընտան,
զանն խտէր խի քի տէրլէր Չէրքէտլէր միլիօնլար իլէ սալըրըր խէլէր տէ , ճիւս-
լէթի կէլ ճինս վէ կէլ ճինէթ պիր միլլէթ տիր . օ խէ էօթէտէն պէրա մա-
լիւս օլաուլուս վէճն իլէ պուշլար պիրի պիրինտէ սըրը պիր չօզ գապիլէլէր
մուշպաանմ ճէթիթլէր տիր , վէ պիր պիրի իլէ հիւսնի խմիթգան խտէմաթ-
տէն մաաաա տալլիւս մահարէպէտէ տիր տէրլէր , վէ պուշլարըն հիշ պիրի Չէր-
քէլ խաթիթի քէնաթնէ հար իթմաթիթնաւն , պու խաթընտան վէ կարմա պիր
իթմ տիր , վէ պաղըլարընըն գալլիթնէ կիւեա «էք էւ» կանի պաշ քէտէր մա-
նաթընա խմիթալ օլունուրտալ :

Ճինաթլէթաւն մաաաա պուշլար մէզնէպնէ տաթի պիրի պիրինտէն գայէթ
մաւփաարը պըր : Ելլէրինտէ Երիթթիանլար տա վար քի քէնաթ թալպլէրի իւզ-
րէ Բուսիա տաքերի սիլլինէ գապուլ օլունուլար , Միւլլիսան տա վար , պութ-
թէթսթ կիպիլէր տէ վար , հիշ մէզնէպէ օլմանանլար տա վար :

Վապաա միւրաաա պուշլարըր Բուսիա ալէյինէ իսեան իթաթիմէք խի խէ
տէ , պէպլէ միւլէլէվլիլիլիլի ճինս վէ մէզնէպ վէ միլլաա օլան գապիլէլէրի ,
պիր հէաէֆէ թօլլանաղ խալալ օլունուր շէյ մի խի , իլլիթ խաթա պուշու-
տիւշիւնմէքտէ օլաու : Բուսլար պուշուսն պիր իքի սէնէ ագաթմէ կէլիննէ-
կէտէք պիւթիւն Չէրքէլիթիթն իլէ տալլիւս մահարէպէտէ օլուպ , Կիւսեթթ
ճիւսթիթի տաթիլի տալլէկի իթաթի իլլէտէքտէն սանրա , պիւթիւն Չէրքէ-
լիթիանը սաղ , ուլ վէ օրթա իւշ տաքերի գօմանտալըրա թալաթի իթաթիլէր :

Սալ գօլ , պաշըր Զաղիլ (Կապիլից ծով) սէվաշիլլինէ կազըն օլան արաղի
տիր քի , իքի շաթալ օլան Կափգաա տաղլարընըն արաաընտա օլան մէմալիք
օլաուլունտան , Տաղլիթիւս խաթի վիլլիլլէր : Պու միւլէթէթիթն տէքէնէթի Էն
գուփէթլի օլան Աէզիլի գապիլէտի տիր : Պուշլար չօզ վազըթ նէ Աճէմէ թա-

պի օրուս, նէ տէ Բուսա, պաշլը պաշլնա վէ էշգընա հիլէթինտէ եաշաեա-
պիլմիշլէր տ'ր, Պաշլարըն նէ ճինա շէյ օլտուդունու աննամազ իշին շու թօ-
հաթ թիվանէթ քեսաթի տիր: Նմաթ օրալարաա թիվանէթ օրունուր քի, Հազդ
Թաալա հազրէթլէրի ինաման ճինաթին թուի գէմինէ թազաթ իթաթքաթ պաշլա-
րը նաալը իաէ ունաթմուշ, վէ հէր եէրէ ինաման եէրլէշաթիլայ, եալընըզ պու-
հադիթինան աշլըզաա գալմըշ օլտուդունաան, սնարաա տա պուրալարը գըամէթ
իթմիշ, քի տազաա պիր շէյ պուլամաարդլարընաան օ վազըթմաան պէրու տա-
կինա օվանա էնիպ, էթրաթի աւ էթնաթլէրինտէ օլան գապիլէլէրի սնուպ վէ
գաապ իտուպ, հարամիլթալէն պաշլաա պիր եօլ իլէ թաալշէ իաթմէմէքաթ տիր-
լէր, Պաշլաան իթի եիւզ էլլի սէնէ ազաթմ օրալարը տօլաշան պիր մէշհուր
սէյնաւ, հազդլարընաա շու վէճն իլէ եազար:

Պաշլարըն պի'ր սէրկէրաթաի նէ Ալլահաան գօրգան թազըթնաան տըր,
նէ շէյթմաաան, նէ տէ իազըթնաան կէլէն պիր հիւթիւմէթալէն: Ահօզ վիթիր վէ
սէօգիւնաթ տուրմազ, պաշ հարամի քէնաթիսի վէ էլլէնճէսի շալմազ, չըրրմազ
վէ գան իթմէք տիր. իթի իւշ եիւզ սէնէ ազաթմ, իշթէ հազլարընաա պէօլէ
եազըլը տըր:

Տազիթանըն էն գիաաթ նամուդու պի'ր աշվրի, Բուսիաաան գապիթ օ-
լունմալարընըն աշվրի տիր: Ձիւնքի սան վազըթլարաա պաշլարըն պաշլնաա
օլան Նէյիա Նամիզ, պաշլարաա պի'ր պէօյիւք շէրէթ օլտու: պու Նէյիլին ֆէվ-
գէլաաթ շէճաաթը նամընը հէր թէրաթաա աուսուրուպ, շօշ եէրաթ պաշլարաա
ալազաալը տէրուն հաալը իթմաի:

Նէյիա Նամիլ կիպի պիր ճէսուրուն էմաալի սնճազ էսկի թէվարիլլէրաթ
պուլաւնապիլի: եէրալն իթի մէթրա եիւթաթլիլ կէրիմիշ պիր իր իւզլէրին-
աէն աշլըրաա կիտէր իաթ, աէքիզ պուշուզ մէթրա իւնմաթլէրաթէն աթլաալը օ
պիր թէրաթաա կէշմէք, պաշլաա իշին գօր պիր շէյ աէյիլ իաթ: վիճաւաթին
հէր թէթաաա ալըշարըլըզ գուվէթլէնաթիմէք իշին եազըն կիւնէլին աննընաա
աաւրաա վէ գըլըն կէօքաթ պազըլը եալըն անազ գարալըն պուզլարըն
իւզլէրինտէ կէզլէր իաթ: պիր կիւն կէօքաթալնալն պիր թէրաթաան օ պիր թէ-
րաթիւնաա պիր սիւնկիւ սազլաթլըմըշ իթէն, վէ գապուրիալարըն պիր թաշ
իլն գըլըլըշ իթէն, Բուսլարըն էլլինալն գալըզ գուրթուլապիլաթ, վէ ազլ վէ
իլմ գուվէթլի տէ պէալն գուվէթլինէ մուփաթիզ օլտուդունաան, աւալթանտէ
պիրի պի'րնէ մուպալին իթի իալաթ մէզհէպլինի պիրլէշաթլէն սան Նէյիա պու օլ-
աա, վէ ալազգճաա տաթի սէրպէթ պի'ր աաաթ ըաը:

Միւլէլաաաթիս վէ միւէսիթի վազլարը իլէ Գապիպաթն շալը ճիւնէթի աւա-
լթինի հէպ պիր պալապալ ալթընաա ալաթ, վէ 1834 ալն 1835 ա գաաաթ եիլմի
պէշ սէնէ Բուսիա օրաալարընա գաալը տուրաա: վէ Կուսիթաէ Բուսլարա թէս-
լիմ օլտուդու վազըթմ էթրաթընաա սնճազ շըրգ պէշ աղաաաաշլը գալմըշ ըաը:

Բուսլար պու աէրէնէ պիր ճէսուրուդա հալրան օլուպ, Զրանարդլարըն
Ապալէլ Գաաթի հազդընաա թէճաթիլ իթաթքլէրի կիպի ինթիլաամիթը ֆալիգա
իլէ գապուլ իթմիլէր: շիւնքի պու տա ճաաան աշաղը գալըր Նէյիլլէրաթէն տէ-
եիլ իաթ:

Քէնաթիլնէ ճէօմէրաթն մաաշ վիթիլիլայ, Գալուկաա պէրաթինէ իգամէթէ
մէմուր օլտու, վէ օրաաաա պիր կիւն շու քէլաամլարը սէօյլէտի: «Պաշլաան պէօյ-
լէ իմթիլաթմ օրուն էօթիլնէ տուա իթմէքալն, վէ Գապիպաթիս մէմուլթիլնէ ի-

խառն փէ սայիր պիր թագրմ խառնալըզար առիտ ազ մազարարաթ վիրմէտիւէր :
 Կէօրմիւնիւր քի Սամանլըլար պունուէն պիր սապըզարարն տա ունութմուշ-
 լար : 1855 տէ օ վազըթ Սամանլըլարն էն մէշուր գօմանտանը օլան Էօմէր
 բաշա պունտան միւսախա պիր վազըթ տա Սօզուան տաքէր տէօքալ խա : Մա-
 եթէթնաթ ալթմիշ պին ապէր օլուպ , Բուսիանն էն չօք տաքէրի խէ Գըրըմ.
 տա Ֆրանսըզ , Ինիլիզ ապէրմինն դարչըրնտա խիլէր - Ձէրքէս փէ Սպադա
 օ վազըթ սէրպէթ օլուպ , Կէնիւզ Բուսիանա թապի օլուշլար բաշ , Շամիլ
 թէրէք փէ Տաղիսիան թէրաթլըրնտա մուղաթիքէր խա , պու ճիւմէ իլէ Էօ-
 մէր բաշա տա պիր չէշ Էարսամալը , փէ Մուրաթիէֆ սէրպէթ սէրպէթ Գար-
 սը մուհասէրէ իթմէքաթ օլուտ :

ՍՕԳՈՒՄ ՍԷՖԵՐԻ

Սօզուա գալէ նաշիեէսի իքն դադաեա թագաթմ օլուշարաշ . մուսխիա-
 բէն պիրմիաթ եթմիշ պին փէ օ պիրմիաթ աննազ օն պէշ պին նուֆուս սա-
 քէն օլուպիլիթի , Պուրալարն արալիճէ կիւզէլլիլ թարիթ օլուշազ տէրէճէ-
 լէրաթ տիր , օլուան , չալըր , ազան սուլար , տէնիզ իւզէրմէն կիւզէլ նէզարթիթ
 պիր թէրաթլըրնտա նինա նինա հարթանաթ բայի օլուր , տիկէր թէրաթլըրնա մը-
 սըր պուղտալը փէ սալըր հուպուպաթ Էքիլէր , արդալարը , թէրէլէրի գար իլէ
 գարալը տաղլար արը :

Տէնիզ թէրաթլըրնտա Բուսլար եէր եէր միւսթաճէմ գարաղօ խանէլէր
 Էարսըլար քի , գարստան գիտաթ տէնիզաէն պէրի պիրմէն կիւպիլպ կէլնէպի-
 լիլ : Եէր եէր լքի չալըր արսարնտան տէնիզէ պէօլիք սէլլէր ճէրնան իթաթ-
 երնաէն , տիւզ պիր Էօլ Էարմազ գապիլ օլուանշլ արը , Իմաթ տիւշմէն տէնիզ
 թէրաթլըրնտան կէլիպ տէ տէնիզի մուհասէրէ իթաթլէրի կիպի , պու գարաղօ-
 լար տիւշմէն գարլը դօհամանելպ , Բուս ապէրմինն օլուշարը թէրք խաուպ ,
 Գուպան թէրաթլըրնա փէ Պաթմա Էազընլարընա չէթլմէքաթն պաշգա չարէլէ-
 րի գալեազ . պուրալարտա էն մուհիմ մաշալ Սօզուա գալէ տիր քի , վաղթը
 իլէ Ձէրքէս հիւքմտարլըրնա մազարըր խա . չիտի պունա չէնիլ պիլէ տէն-
 մէսուպ . աննազ պիր պէօլիք քէօլ խաթ վիրիլպիլիլ . չիւնքի աննազ պին
 աթը եիւզ սէքնէսի վար . Էթրաթլը մէթէրիպի չար քէօլ պիր գալէսի , փէ
 փէ պիր տէ Եէնի թապեա թէթմիշ օլուան թապեալը փէ պիր տէ ճէսիմ փէ
 միւսթաճէմ պիր զըշլա օլուպ , գարանթինա փէ պիր իքի քեաթիլ խան տէ
 գալէ չէթլիէն վազ օլուանապիլիլ , խաթիճեանաթ պունտան իպարէթ տիր : 1854
 տէ Բուսլար պուրատա օլան օթուզ բարէ թօրա միլիտերպ կէրի չէթլիլիլ .
 1855տէ նաարլ քի տէտիք պուրտեա տաքէր չըզարըլար խէ տէ , Բուսլարն Ա-
 նատօլու օրտուտու մուսմէլաթինա գաթա մանի օլուանաղըրնտան պէշիւտէ
 օլուտ կիթաթ :

Կէլէլիմ պու տէֆաքի տէֆէրէ :

Մայիսին օնուտա Գարա տէնիզ ֆիլոսու գօմանտանը Հասան բաշա Պա-

Թուժաման եօլա չըգաւ, վե իբի կիւն սօնրա Սօգուժման էէթմիշ քիլօմէթրօ գատար պէրիտէ օլան Կուտալէթ գարիկէտի բիշկեանընա վաւ օլտու, վե թօք աթիարալ Բուս գարադօլլարընը գալըրարդտան սօնրա, պուրաւա պէն գատար Ձէրքէս չըգարաւ քի նէ օլտալ կիթմիթլէրի հօլա նամալիւմ ալէր, Երթէտի կիւնիւ տօնաման Սօգուժ գալէպնին պէրիտիտէ օլան Չամշիրիկէլի թօրա թութէ տու վե Մալիսին օն տէօրաթիւտէ Սօգուժ գալէ բիշկեանընա վաւ օլտու, իբի պուլաւալ տաթի Սօգուժա թօրա թութուղտան սօնրա, Սամանլը գալէ կէ հիւ ճուժ իթմիթաւ, ճէնըրալ Գուժէնիգօ դամանտաընտա օլան պէշ պէ օլիւք տա զէր պուշարը դօժաւար զիրաթի:

Երթէտի կիւնիւ թէքրար գընրես տաթէր չըգարըրար իտէ տէ, Սօգուժան ճէնուալ թէրաթընտա Բուս աաքէրի օրմանան պիւ մահալէ չըգարըրար, վե պու աաքէր հէրլի Ձէրքէպէրլէ պիլլէշիւլ, պուշարը տա իտան իթմիթաթիլէր:

Տահա իթթէտի կիւնիւ պիւ թէրաթտան պուշար գալէ իւզըրինէ հիւրիւս հիւլ, տիկիւ թէրաթտան տօնաման գալէնին էօնիւնէ կէլիւլ ապօտա իթմիթ հինաէն, պէշ պուշուգ տաթի շէտիտ թօք մահարէպէրիտէն սօնրա, հիւ ճուժ իլէ Սօգուժ ալընալ վե աթէշէ զիրիլաթի, վե ճէնըրալ Գրաւշինիգօ կէրէք Սօգուժա վե կէրէք ճիվարա օլան Բուս աաքէրինի ալըլ Գօտօր նէհրի ալը գատընտա օլան հիւքաէք թէրլէրէ շէքիլաթի, վե կէրէք Սամանլը աաքէրի վե կէրէք սիլաւաարդլարը Ձէրքէպէր պուշան իլէրի կիտմէտիլէր: Մալիսին Ձ3 իւնաէ իւշ պին գատար Ձէրքէս տէ Սօգուժ գալէնին գըրդ էլլի քիլօմէթրօ պէրի թէրաթընտա Սալէր գարիկէտիէ չըգարըրար, վե օլտաա օլան միւրալալ Ձէլը գօմիլիգօ տաթի Սօլի նէհրի ալըգատընտա օլան պալըրարա շէքիլաթի, վե օլ վէշ իլէ Սօլի իլէ Գօտօր ալըգատընտա օլան օթաւգ տաթիլըլ գատար պիւր ալըգի Բուշարտան թաթիլէ օլաւաաղուժաան Սամանլը գապթընա կէշաթի:

Գու մաթաթիթաթիլէթին իտալէրի Սթանպօլա վաւ օլտուգաա բէք պէօ հիւք մէտըրէթ հաալ օլտալ, Սօգուժա պիւր գօլ աաքէր սէվգինէ գարար զիրիլաթի: Եւմէրալը աաքէրիտէն պալըլ գըրաէմի օլանլար Էօմէր բաշա վաղաալարընը տէրիտիլըր իտէրէք, պու աաքէր սէվգինէ մէն իթմիթիկէ շօշ չալըշարըրար իտէ տէ պէշիւտէ օլտու: Սէրաաքէր Արաաշանըն գապթընը ունաթտալաւալ իտթէր իտի: Իտի տէօրթի կիւն գարթընտա տէօրթի զըրըլը վե պիւր թալըրմ տա նապլիլէ կէտիլէրի հաղըրաթիլըլ պուշարա օն պին բէտիլի պինաթրաթի, կէօնիլլիւ պիւր շօղ Ձէրքէպէր տէ հինէ պաշգա, տէօրթի պաթարես թօք իբի հիւլ պին գատար Էսիլ ուտալ թիլիլէք վե հիւապալըլ մահիմմիթ տա: Իի պուշարա պաշգանա հիւքիլիլաթի, վե Մալիսին հիւրի տէօրաթիւտէ Սօթի թալարըն ճէնիլ իտթէրիլ տէլի տաղլանաարդարը կիւն, մապէն Փէրիլի Սալիա բաշա կէտիլէրէ կէլիւլ, գաթը հաղըթթը ճահանէտէն պիւր նութիլ իրաա իտէրէք, աաքէրէ Փէվգէլտաէ պիւր ճէտաթիլ զիրաթի, սօն քէլաալարը շու իտի:

Աաքէրլէր:

Եշիկէ պէնիւմ սօն քէլաալէրիւմ, եա շէհիւս օլտալ, եա տա մալաթիթէրէն տաթիլ իտէնէքսինիլ:

Սէվկիւլիւ էվլապար:

Շիտի պիլի պիլիթիլաէն ալըլաւաալըլ, լաթին Բաալշահընըլ վե պիւր թիւն միլլէթ սիլին իլէ պէրապէր տիւր, սիլին գահրամանքիարի ճահա ու իլգաաթըրըլ իլէ Բաալշահընըլըն վե միլլէթին ալըլա իթմիթի Փիւթուհաթլարա

մութաֆֆադ օյաճադսընդ - պազլն քի Յատֆշանս վէ միլլէթէ բանդ օլարը-նըդ : Ալլահ սիդէ միւշէին օլուպ , զաֆէրետպ իլլէսն :

Մայլսն շէ խոտէ զըրնչլար Սթանպօլտան հարէքէթ իմտիլըր վէ Յօճա պազլէ սէրայը էմիրնէն զապըլ օլտուգտս աաքէր շարմուզարս տիգիլիպ , պիւ-լէնս աւաղ իլէ «Եատֆշանըմ ջօդ հաչմս» սէսալէրինի , էֆլաքէ դատար չըդար-տըլար :

Շէյխ Շատֆլին իքի էրքէք էվլաար օլուպ , պունլարըն իքիս տէ Բուսիա իմրէրաթ օրու խաղինէի խառսաարնսան քէրքէրտէ օրմազաս խաղէր , պունլա-րըն պիրիսի հալա Բուս աաքէրինտէ միրալայ տըր , տիկէրի Սթանպօլտս սաքին օլմադըրըր թէրնին խուպ , Բուս խաղինէսինտէն պունս սա մաաշ վիրիլըր ի-տի : Պապը Ալլինին պունստս պէօլէք պիր իսմէսի վարար , պու զաթ Ձէրքէ-զիթմնա տեսզ պասսըզը կիպի , քէտէրի Շէյխ Շատֆլին շէնաթթարը նիւս-լէնն խաթըրնա կէլէթէ ճիւթէսի տեսղլանըպ հէմէն պունսն էթրաֆթնտս թօրլանաճաղար զանն խաթ խաթ :

Բուսիաստ օլան դարտաշը իտէ , Սթանպօլտս օլան դարտաշընա աաղիմս բաճաթ վէ պիթէրաթի սուբուպ , հիչ պիր շէյէ գարըշմանաթընը նասինաթ ի-տէր խաթ :

Հաթթա Ղօլօս զազէթ սարնստախի շէօյլէ պ'ր պէնա տէրճ իմտիրօշէ տ'ր : «Դապդաբիս աշալլիմնտէն օլուպ , Ձէրքէզիթմնէն սուխուլ խաթէք , ա-հալլիլի քէֆըր լիվալը իտեանէ թաշրիզ իտէն տէօրիմ քիչի իլինտէ պէնիմ պիրա-տէրի տախի գէքը իմօշիսին'դ :

«Էլէշէնտէ պէն քէնաթիմ Սթանպօլս կիտիպ , պիրատէրիմի կէօրտիմ . օ-նուն պու մազուլէ նասլէնա հարլքէթլէրտէ աոյա մէտիլի օրմաեանապ տըր :

«Բուսիա տէվլէթի միւթէվէֆա քէտէրիմ վէ խանէտանընա օ տէրէշէ հիսնէթ վէ հիսնէթ կէօթլէրօշէ տիր քի , անտէն պիրատէրիմի տախի միւ-նէթտար օրմանաթըր գապիլ տէլիլ տ'ր : »

Ղապի Մէշէմէտ , պիրատէրինին նասինաթ իլէ Սամանլընըն թէվլիպաթը արաաթնա գալըպ , նիւտէթթ օրմա պիր եկր պուլաու , Էրզրում օրտուսու-սա պիր գօմանտա էալին'պ օլ տալպէ թէվլէմնիս իմտի : Վէ Ապազա սէֆէ-րինին պաշ գօմանտանըրընա Ֆաղըր բաշա նասպ ու թալին զըլընաթ :

Նիւտէթ խաթըրա կէլէն պաշա սա կէլտի . Ձէրքէզիթմն տէվաշիլինին չըդմազ վէ սարպ մահալլէրինէ տէօթիւլէն պու օն պին աաքէր , վէ պունլա-րա սնրատան իլաթէ օլունան էն տլա Մըսթըր աաքէրի տախի , հիչ պիր իշ կէօ-րէմէտիլէր :

Պաթըր թէրաֆթնտս օլան եիւքաէք թէրէլէրի վէ պօղաղարը Գուպան դա-զաղարըր թութմուշուսու , չըմալը միրալայ Շէլլօթիւզօթի ճէնուպու ճէնէրալ Դրաթլինգօ . Յօճիսին օն պէշինտէ ճէնէրալ Սլզադօֆ տախի պիրլէշիպ , վէ ճիւթէսինի գօմանտաարնա տըրպ պունա Նիւլուր գօլու խաթ վիրիլսի , պաթըր թէրաֆթ տախի տէնիզ օլտուգունտան , Սամանլըր աաքէրի մահլտտէ գալըշ կիպի օլտուլար :

Ապազա թաղընը տախի Ֆաղըր բաշայա լալըզը վէշի իլէ պիր եարտըմ ի-տէմէտիլէրինտէն , Ֆաղըր բաշա Բօթի թէրաֆթնա մէլլ խուպ , Սամանլընըն Պաթմում օրտուսու իլէ պիրլէշէնէ շալըշաթ իտէ տէ , պունս սա մութաֆֆադ օլմանաթը :

Ապագա թագրո՞ր, վաճի՞ր, չիրքին, արք սալը, ուփսկ կէօղլու, հայ-
վան չէննէլի պիր ճինս արք, պունլար Յամանը սաքէրի իլէ իխիլլաթ խեթէք
կիւեա միւսլիման ոլանուպար :

Նչլէրի կիւնլէրի պաղըրմադ, չաղըրմադ, օյնամադ, պօշա թիւֆէնք արթ-
մադ, վէ նիզամ սաքէրինէ կիւեա հիւնիւմ օլուեօր կիպի գօրգուլար վիրէրէք
րահաթլարընը պօղմադտան իպարէթ խաի :

Վիճէլլէրի կիւնաթիւզան զիտաթ վաշիլլիք իպըսազ խեթլէր խաի, աօյանադ
քիմաթ վէ չալանադ պիր շէշ պուլամապըղլարընտան, պաշլատըլար իմտապու-
րընա կէլլէն Յամանը օրտուսունու վէ նիզամ աքքէրինի աօյմսեա : Վէ իշ օ-
րապարա կէլլա՞րքի, նիզամ իլէ Ձէրքէս պէրի պիրինէ խաւմ օլուպ, ազ գալար
պէր պլրլէրինի զըրմսեա պաշլանանազլար ըտը :

Նիհանէթ աքքէրին պէտպաթիլլըղընտան, եազ հէրաթէթի իւսթէ կէլլադ,
Գափգաթիանըն միւնլէք արթմալարը զուհուր իթմէեէ պաշլատը, հէր նէ գա-
տար էօնլէրէ եէշիլ օրմանլար կէրիւմիշ խէտէ, արգատա պիր չօզ միւթէաթ-
ֆիւն պաթմազլար վէ սուրկուն սուլար վար ըտը : պունլար նատըլ քի աէտիք
ֆէնա արթմա, վէ ազար սուլար աաթի զանըլ իսհալ հատըլ խէր խաի, սաքէ-
րին նըսթըլ գատարը մարազա ուղրանըպ, խաթթաթաննէլլը տօլմանա պաշլա-
տը, պօւ թէէսլաֆ խաթլէնէք հալին իւզէրինէ չիմաթլիք պիր գարա բէրտէ չէ-
քիպ կէլլէլլաթ երինէ Բոււմէլլիլ :

քիմի գապիթի քիմի գապիթիսիզ գարմա գարը, Ֆազպիթ Թօր Թօր պիւրէր մա-
հարտե տուրտուրար, վէ նէ հարաճաղարընը պիւմէզէր խոխ :

Սամանլըար կիճէլէյին գափէլթաէ պուլունուպ շաշըտաղլարընտան . պէօ-
նիւք պիր մուգալթիմէթ կէօթէլէրմէալիէր . զրեւտա պուլունտան մուսթանֆըդ-
լար տաղլըտըլար մի , գաշտըլար մը քիմնէ պիւմէզ , Սէրտարը Էքթէմ քէնտիսի
տախի բարօրթօսուտա , պունլարըն նէ օլտուղունտան խաղէրտա օլմաղըլը-
նը իզրար խաէր :

Սամանլը աաքէրի տէօրթ պին գատար օլուպ , Անաուօլունտան Էն ճէսուր
թաղլընտան ըտըլար , պունլար Թէքիր տէրէնին իքի թէրաֆընտա գալիմ օ-
լարազ շէտիտ պիր աթէշէ պաշլատըլար . մայէթլէրինտէ ալթը բարէ Թօր տա
վարտը Պու աաքէր աղտանա զիտաէ օլալըտը , Բուսլարըն սանտալլար իլէ գարշը
հազանա սաքէր կէշիթմէսի գապիլ օլմանաճաղ ըտը : Եքի սանտալա Թօր թէ-
սաուփ իտիւզ վէ ըտրալանըպ . թէքմիլ տաքէլլէրի իլէ պաթմըլար . պ'ր տալ
իւղէրինտէ օլան աթար վէ իքի սաշըա Թօրա քէզալիք պաթար , պունլար իլէ
պէրապէր պիր գալիմաղաթ վէ իքի պին պաշը տախի իւղէրլէրինտէ սղըր ազ-
ճէ պուլունտաղունտան , հէր նէ գատար էյի եիւզմէք պիլլըլէր իսէ , Քունա-
հա պաթէրպ չըգամաղըլար :

Նումէրօ 47 սանտալտա գըրզ պէշ բիտաէ նէֆէրի վար ըտը , սէքիզ տէ
քիւրէքնի , իլէք աթէշաէ պունլարըն հարըսը գալըպ , հափաշ հափաշ հէրսի վու-
րուլուպէօլաիւ , վէ հալընըպ պիր նէֆէր սաղ գալար , պու նէֆէր տէ սաղ
տիւշմէն էլինէ տիւշմէք իշին քէնտիսիի Քունտա աթար . լաքին ումու-
ղունա պիր գուրշուն կէլիւզ քէմիլինի զըրաղըլընտան , պիր զօլու իլէ եիւղէ-
րէր , պիր քիլօմէթրօ աշաղըտա օլան պ'ր տաաեա չըգապիլտի :

Լաքին Սամանլըար ուղապտան կէօրիւպ , տաաեա չըգար իքն պիր գուր-
շուն տանա սաղտըրտըլար պու տա օ պիր պիլլէյինի զըրաղ : Պու ճէսուր նէֆէրին
խաի Սիմն Լէքաթին խոխ : Պունու պէշ կիւն սանրա պիր Բուս սանտալը ա-
տաաա պուլաու պէշ կիւն տաաաա աճ գալըպ , հարաղարը չիւրիւմիւշ վէ գուրա-
լանմիշ օլտուղու հալաէ , չայա կիրիւզ երզանըր վէ թէմիլլէրի վէ ճէտարթի-
աէն տիւշմէզ խիլշ . պունտան կէօքսիւնէ իմէրաթիօր քէնտի էլի իլէ պիր նի-
շան տաաղ :

Ելը աղարմաեա պաշլատըլտա հէր շէյ կէօղ իլէ կէօրիւլար օլտուղուն-
տան Բուսլարըն իշի ֆէնալալմաեա պաշլատըր : Բուսլարըն պիր թաղըմը Թէ-
քիւր տէրէնէ չըգմիշ , վէ պ'ր Թաղըմը հօլտա սանտալլարտա վէ պիր Թաղըմը
տաաաա սէօլիւտ օրմանլարընին իշինտէ խալլէր . Սամանլըար իսէ Թէքիր տէ-
րէնին իքի թէրաֆընտա եիւքսէք տիւղէրտէ օլուպ , թօրըլար տա թիւֆէնը-
լէրի տէ չօղ օլտուղունտան , պու իւշ թաղըմ իւղէրինտէ տէ հաղմուր կիպի
կիպի վէ գուրշուն հաղտըրմաղտա խալլէր : Աէօլիւպիւքաէ օլան Բուսլար ,
սանտալլարըն կէրի աէմնմէպնէ մէնդուր օլուպ , նաղըլլէրի բէք աղըր տիւշ-
աիւ , Բուսլար պաղաղար կէօրիւլէր քի , չըգաղըլարը ելաէ թօրար իշէ
հարմաեաեաղ , Թօրըլար սէօլիւպիւքաէ պղաղըպ , հալընըպ աաքէր թաշտըլար :

Լաքին Թէքիւր տէրէնին իքի թէրաֆընտա օլան պաղըլարը աղըպ Սամանլը
Թօրըլարընը գապիթ իթմէալքաէ վէ Սամանլը աաքէրինի օրտաան գօպալամաղըլ-
նա , բէք չօղ Բուս աաքէրի թէլլէթ օլանաղը , վէ պէլթիմ կէշիւպն տէ միւլէրն
օլմանաեաճաղը մէլտանտա խոխ :

Իմոքի պահերը պարեն ալընմասը էմը օլունատը, Բուս ասքերինին պու պա-
հերը պար թըրմանը պալապարը, Բուսէր օրտուտունուն էն պէօլիք վուգուտթ-
լարտան պիրի տիր: Չօգ հերտէ սիւնկիս սիւնկիսէ վէ զըլըն զըլընա կէլիպ,
պէօլէ մուհանէմէլէրտէ զապիթէր էօնտէ օլմասարգնա տսքերին իլէրի երսրիս-
մէսի գապիլ օլտանսանալընտան, նիսպէթէլէ չօգ զապիթէլէ էօրտիս վէ տանա չօ-
ղու հարալանտը, Ոսմանը ասքերի օ տէրէնէ շէափտ գուրչուն հաղարտը քի
հարալըլարըն էն խաֆիթիլէրինտէն իւշէր վէ աղըրլարընտան սէքիպէ գատար
գուրչուն չըգարըլտը, նիսանէթէ նէ պահերը պապըպ, նէ շու նէ պու Բուս աս-
քերի էօլլէտէն տէօրթ սաաթէ էօլլէլ պու իքի պտերըր տախի թըրմանը պապիթ
իթիսի պիթտի:

Ապաիւլ Գէրիս բաշանըն բարօթթօտունա նաղարէն, Ոսմանըրն թէլէֆի
հէտի երիւզէ վէ ճէնէրալ Տաիօթիթօֆուն բարօթթօտունա նաղարէն տախի Բուս-
լարըն էօլիս վէ հարալը սէքիպ երիւզէ հաղըն հանի մէվճուտէ նաղարէն հէտի
պին թէլէֆիլէրի օլմուշ տուր: Ոսմանըր տթէլէլինին շիտտէթի թէլքար շունտան
տա աղնալըրըր քի, հալընը պիր երիւզ պաշընըն վիճուտինտէ օլմուշ ալթըր
գուրչուն պուլունտու, վէ նէֆէրլէրտէ տէ իւշ գուրչունտան էքօրք հարալը
հօգտու: Լաքին Բուսլարըն ճէրտաթ թաղըմը հիլմէթ նէվինտէն ինքալար խուսպ
չօգ տատմ գուրթարալար, էճնէպի մուխպիլլէրի տէրլէր քի, գօմանտան Ան-
մէա բաշա ասքերնէ պօրճունու թէլքալլէն ինքա իթաի վէ հիւ գուսուրու հօգ
տուր, վէ օ ճիւթէլէլէ Բուսլարըն պու զալէպէսի բէք ունուշ օլմասը, Լաքին
զապանտթ Սերտարը էքրէմաէ տիր տէրլէր, թօր վէ թիւֆէնք սէպէրինի ալ-
միշ իքէն, երիսի պշ շին ասքերի Բուսնուղտա վէ օն պին ասքերի նիգօրօլլի-
տէ պօշ պօշ տուրտուրուպ, Անմէա բաշանըն իմաստընա կէօնտէրմէտի:

Զ Ի Շ Թ Օ Վ

Զիշթօվ շէհրի Թունա քէնարընտա պիր պտերը իւղէրինէ գատէմէ հա-
րըլմէլ պիր շէհր տիր. ահալիսի օլմուշ պին նուֆուշ օլուպ, օն պինի Նալամ
տըր, վէ գուսուրու Նրիսթիան իտէ տէ, էն չօղու Պուլկար սըր, վէ պու շէհր
Թունա քէնարընտա օլան պէօլիք թիճարէթկեաշէրին պիրի տիր, շէհրին թէ-
րէանտէ վէ աղգալընտա օլան ալուզիլէրլէր Պալգանլարա գատար վասլ օլուր:
պու թէրլէր քիսին էլլինտէ օլա, Զիշթօվ շէհրի տէ օնուն էլլինտէ տիր:

Ոսմանըր ասքերի Թէքիթ տէրէտէ օլան մուհարէպտէ ալըրը հօրուլուպ,
պու շէհրէ շէքիթիլէր խոի, Բուսլար տախի երնէ օ Թէքիթ տէրէտէ պիր ի-
քի սաաթ բահթ խուսպ, պատէհու բերաքէնթէ նէֆէրաթթը թօրալեղ պէօ-
լիք վէ թապուր հիսէթինէ գօյաուլար, վէ պէքէթիթիլէր թօրար վէ սիվա-
րիլէր վասլ օլուգուստան, քէնաթիլէրինէ նիղամ վիրիպ օ կիւնիս (Յունիս 7)
Զիշթօվ իւղէրինէ երսրիտիլէր:

Ոսմանըր ասքերինին պուլունտուգու հալէ նաղարէն, մուպալէմէթ գա-
պիլ տէլիլ խոի, վէ վազաա պու մէմուլ պօշա կիթմէեիպ, Բուսլարըր Զիշթօվա

հաղաշարդերն Օսմանլու տույտուգտա չէնրի թախիլէ իյլէտի, վէ Բուսլար չէնրին գարուլարընա հանաշարդտա, պազարլար քի պիր թաղըմ Երիսթիան աւհալիսի քէնտիլէրինի գարշըլտմազ իւղը, չէնրին աշարարքընա չըզմըշլարար. չէնրին իշլըրիսինէ կիրտիքտէ Պուլկար գարլարը եւրէ սելլիլէրէք, Մուզաֆ աւգերինի գապուլ իթախլէր, վէ չոնուզլար ապէրէ չիշէք տաղըթըրլարար, նիհանէթ էօրիւշէն էօրիւշէնէ վէ աղլայան աղլայանա տա օլտու:

Մաշինաէ օլտուգու կիպի, պուրատա տա Երիսթիանլար գարուլարընա հա պոյա, հա տա տէպէշլը իլէ խաշ նիշանը իթմիշլէր խաշ. լարին էն թօհաֆը էրքէք Պուլկարլար պաշլարընտան ֆէսլէրի ֆըրլաթըպ, Պուլկար գըհաֆէթլէրի իլէ պաշլարընա նըրէտէն պուլմուշլար իսէ մալիւմ լոտելի, ուհար ուշմազ պիրէր շապղա թաղմըշլար քաը:

Ելլի տէնէտէն պէրու Էւթորատա գաշ տիւրլիւ շապղա ինաա օլտանուշ իսէ ճիւմէսինտէն տէ վարար, վէ տէօլլէ սալլըր ուհար ուշմազ վէ ճինս ճինս շապղարար իլէ, պիր չէնր ահալիսինտէն գիտտէ, մաախարա ճէմիսէթինէ տէ օն. միւշլէր խաշ:

Լաքին Պուլկարլար պու եէվիւր մէսէրթէթլէրինտէ նամուշարընը պիսթինս պիսթիւնէ պէրպաթ իթախլէր. Օսմանլուլար Բուսլարին չէնրէ հանաշարդարընը իշլիթի իշլիթ մէզ, եիսքտէ խաֆիթ պահատա աղլըր նէլլէրի վար իսէ ճիւմէսինի թօրլաքըպ, պին գատար արապալարա եիսլէթլէրէք, Թըրնօվալա տօղրու սափուշմուշլար քաը. պուհունս իւղէրինէ Պուլկարլար չէնրի Խալաժտան խաւի պուլուպ, վէ Նէր Խալաժ էվինէ կիրիպ, նէ վար նէ հօգ հազմա իթախլէր, վէ իսէմէտիլէրինի երթիթարար, զըրարլար, տէօքաիւլէր, գարու, գանաա, ճաւ, Նէր պիր լէշ քարալաաաղլար, ճաւիլէրէ կիրիպ նէ պուլաուլար իսէ հաղժաւաաղլար, միւնարլէրին չէրիֆէլէրինէ գատար զըրարլար տէօքաիւլէր, մէզարըղլարա վէ պաղշէլէրէ վարանաաաք խարապ իթախլէր:

Խալլընըզ Պուլկարլարին քիպար թաղըմը պու վաշիլլէթէ հիստէաա օլմալըպ, Բուսլար Ձիթթօվա կիրալքտէ պիրլքտէ իսթիլարէ խալէք, չէնրին էթրաֆընա ապէր չէվիլիպ, հաղժա օլտանս մալլէրտէն Նէր նէ պուլապիլտիլէր իսէ, իլէրուտէ սահիպլէրինէ վիրմէք իւղըթ թօրլաաղլար վէ պիր էմին մահալէ ճըֆիլ իլլէտիլէր:

Բուսլար Խալաժ մահալլէսինին Նէր թէրաֆընը վէ կիպի եւրլէրինի տախի արաւթըրըպ, օն պին Խալաժ ահալիսինտէն գատար իլէ գարաաշլնտան պաշղա պիր քիսինէ պուլաժաաղլար, պուշլար իսէ գօրգուլարընտան տիպ պուճազ եւրլէրէ սաղլանմըշլարար, Պուշլարա նէ գատար միւսըլին իսէ րանէթ խաւապ սէրպէթի պրազաղլար, վէ քիսինէն քէնտիլէրինի պիր զըլլնա տախի տօղնուա մահաճաղլընը թահիւա խաւապ միւսթլէրին իթախլէր: Գատար վէ պիրտտէրի պու մուսմէլէրի գալլըր մէմուլտէն աշըրը տէրէճէտէ մէմուս վէ միւթմէկին օլուպ Ձիթթօվաաան կիրիթ միլ ուղազտա օլտն պիր գարիլէնէ ֆիրար իսէն պիլ ճիւմէլէ Նէմէշլըլէրի Խալաժ ահալիսինէ շու վէշ իլէ պիր նաւէ հաղարլար:

«Խալաժ գարաաշլար:

«Մէմէլէթէթիպիլ գուլլէրի տաքէրիէ իլէ գապթ օլտնաաա: Բուսլարը թահիւսաղտան Նէր նէ մէրթէպէ քէնտիլէրինէ աաաթլէթ վէ հաղարէթ կէօթէթիպիլ իսէք տէ, չիսի պիզզաթ կէօրաթիստէ մէճպուրուզ ինտանիլէթլէրլի տէ միւր վէթլէրինի տէ երկրլէթլէրինի տէ մէտն իթմէկէ:

«Պագարդ կէօրտիւք քի, չէնէր անայիսի հազդընտա դանէթ ինսանիյէթ- լի տափրանընօրար, պունտան ճէսարէթ տըրպ, տաղլանտըղընդ կէրլէրտէն տըղարը չըղտըդ, վէ Բուսլարա կէօրիւնաիւք, վէ պիզի նէ իսթէրտէնիզ եա- բըն տէնէրէք, զայիպէ թէպիմ օլտուդ, իշիթին չիմտի գոմանտան քէնաթի տիզէ նէ սէօլէտի :

«Բուսլար, ալտի, իմըրտիմ օր հազրէթլէրինին էօրի իլէ Խրիթիմն դա- ընտալարընդը զուլման գուրթարմազ իշին պու թէրաթլարա կէրլէրլէր . Լա- քին տաքէրիմիզ Խրիթիմնարը գուրթարմազ իշին կէրլիմ օլտուդու հալտէ տա- խի, էլիմտէ սիլաւ օլմանան վէ տիւշմէն իլէ պիզլէիպ տիզէ գարըն ճէնկ իթ- մէնէն, ըրդը էտէպի իլէ եաշանըպ, քետար ու քիտպի իլէ մէշգուլ օլան հիշ պիլր Խալամա զէրէ գատար պիլր ըննիտէ իթմէնէնէք տիլ :

«Հէր տինէ րանէթլէրի վար, չիւնքի Ալլան Թապալ րապպիւլ ալէմն տիր . եէթիլիլ քի վաղէօլունան դանուլարա վէ Կիզամլարա հէր քէս իթապի իթ- մին, պաշգատընա տօղունմանարաք րահաթ տուրսուն, պէօլլէրտէն հիշ պի- լի թաղիկ օլունմաղ :

«Հէր քիմ քի, պիզիմ սէօղլէրիմիզէ իթիմաա իտէր իտէ, կէրին քէմալը էմիիէթ վէ իսթիրալէթլէ իաննէմնտէ օթուրսուն . վէ պէօլլէ Կիլէթը իաղ- լիյէ իլէ կէլիպ, իաննէլէրինգաթ օթուրսունգաա, պիլ տահա վէթմանընդը պը- րաղըպ կիթմէք արգուսու օլանազ սիզաթ, Բուս տաքէրի գտէթ ինսանիէթ- լի վէ թէրպիլէլի տափրանտարաք, սիզէ հիշ պիլր գօրպու վէ վէալէսէ պրադ- մաղլար վէ սէրպէսթ սէրպէսթ քետար ու քիտպիլիզլէ մէշգուլ օլապիլիլրսինիպ :

«Բուս տաքէրի իլէ գարըն պէ գարըն կէրպիլինիզ իշուն հիշ գօրշահըն, ճըլարլին ճէօմլրպիլինի կէօրտիւլինիւզաթ, հաղղարընտա օլան Լաիլ էֆընար- լարընդ թէպաթիլ օլար, վէ հիւքիմէթը էօրթիլէ մէշալիթմանն գուրթուլմուշ օլտուդունուզա աա էլլաթն իսկիաթ օլուրսունուդ :

«Ու նամէալն, իպթիսատաա պէօլիւք պիլր իէշարի կէօրիւմէտի . Զիշթօ- վու թէրք իտէն Խալամլարըն ըլք տըր Զիշթօվա կէրի տէնտա . Կիհալէթ մու- րուրու զէման իլէ կիթաթքճէ էլի իտպէրլէր տընտըղընտան, վէ Խալամլարըն պիլր իալլըու սէրպէթ սահալի տաթի օլտուդունան, մուտիտարէն ըէշ տէր ըէշ Զիշթօվա ալտէթ իտէնլէր օլմուշ տուր :

ՍԻՄՆԻՅԱ ՔԷՕԲՐԻԻՍԻԻ

Վ. Է

ԲՈՒԾ ՕՐՏՈՒԱՐԸՆԸՆ ՊՈՒԼԿԱՐԻԹՊԱՆԱ ՎԻԲՐՈՒՑԻ

Բուսլարտան պիլր իքի Փըրչա տաքէրին Թէքիլ-տէրէտէն կէլիպ Պուլկա- լիաթմա կէրպիլէրինի եօղարըա նազլ իլլէտիք : Բուս տաքէրլէրի, Բու- մանիատան Ատահա պիլր քէօրիւ իլէ կէլիպ, ճտան սօնրապընը Փիլիզալար, տուպալար վէ սանտալար իլէ կէլմէքաթ իտիլէր : Լաքին պու եօլ իլէ եիւղ,

եա երեւոյ էլլի պին առքերին օրտու աղբըրըզարընը , թօրարընը , միւհիմնաթիւն օթ օթ զախիլէլէրինի հասըլը միւհեդար իլէ գանթար աղբըրըզարընը կէշիրօշք , բէք չօզ վաղթարա միւհիմն օթ իլէշիլքի տախի օրտուգասն մաստա , գապիլ օրտա տախի Վուս օրտուլարընը մէրքէզի Վումանիատա օրտուգունտան , պէօյլէ արգալարընտա եարբըր քէօրթիւ , եարբըր չայ օրտուգան , մէրքէզ իլէ միւհիմնտան պիւր իխիլաթիլարը միւհիմն օրտուհեղոյ , մուխլագա պիւր գըհեղտան օ պիւր գըհեղեա գատար միւհիմնտա , պիւր եւրլի օթ զապիլ քէօրթիւնէ միւհիմն իախլէր :

Յունիսին 27-28ին զատար Զիշիօլ թէրաֆընա կէլէն առքեր եալընըզ պիւր իքի ֆըրգա օրուպ , ծնար տա թօր , սիփարի օթ լէվաղիմաթիւ հարպիւնէլէրիննէ բէք միւքէմիլ պիւր հալաէ աւելի իախլէր , օթ հէր նէ գատար Զիշիօլ էլլէրինտէ իսէ տէ , նաթըր քի չօզ աւֆա պաշգա աւֆէրլէտէ տէ կէօրիւմիւշ տիւր , պու Օսմանըր թէրաֆընտան պիւր հարպ իախաւէսի տէ օրապիլիրաթի :

Ապալուլ ֆէրմէ բաշա պէօյլէ արգա իլէ իխիլաթիլ օթ լէվաղիմաթիւ հարպիւնէսի միւքէմիլ օրմանան պիւր իքի ֆըրգա Վուս առքերի իւզէրինէ պիւր գուփիլէի ձէսիմէ սաղաղըրոյ , պուշարըր Փուճանա ալօքլիլիրաթի , օթ Վուսարըն մուգաֆիլէրինէթի թէքմիլ պիւր ինիզամ օթ բէրլշանիլէթի իսալիլ օրապիլիրաթի :

Պու սէպէպտէն նաշը , առքէրաւ հէր նէ գատար պէօյլէք պիւր հալիլն օթ ձէսարլթ վար իաթ իսէ տէ , Վրան ախք Նիգօլա պուշարա իլէրաւէ Պուշկարթիմանա տօղթու պիւր աարմ տախի աթարլանըրոյ , օրտուգարը եւրաւ թօր տուրաւաւաւ օթ մուհաֆաղալէրինէ ֆէվգէլաւաւ աղգգաթ իթիսի , ծնան սօնրա պիւր եւրլի քէօրթիւ . գուրուլմաթըն տախի թանիլ իթիսի :

Պէօյլէ պիւր պէօյլէք քէօրթիւնէ լաղըմ կէլէն էաւփաթ չօգտան հաղբըրմաթը , օթ պուշաւն ինչաար տախի մէշահիլի երքեանը հարպաւն միւհիմնա ձէնէրալ Վիլիլէրէ ինալէ գըրընըշ քաթ :

Վուսար պու էաւփաթը քէպիւր սալար իլէ Փուճաւան քէօրթիւնին գուրուլաւազ եւրլէրինէ կիւնէլէլին օթ օ գատար աւսաթ օթ շամաթաղ թարըտըր քի , Օսմանըր գարաղօլարընը խապերի պիլէ օրմար , վազատ էն սօն գաթարտա տուհաւալ , գարաթըրգատ բէք չօշ կիւլլէ սնափարտուար իսէ տէ , հէմէն ձիւմիլի Փուճանա տուշիլոյ , սալարա պիւր դիւհանը օրմար . Հարպ թէվաղիմաթի ալս պու քէօրթիւնին գուրուլաւալ , կէրէք չապուլուզ , կէրէք ուսթալուզ օթ կէրէք մէթանէթի ձիւնէթի իլէ պէօյլէք պիւր Նօզիլա թուլաւազ աղբ , օթ Վուսիս էրլէքանը հարպընա օթ հէնաւէ սալարա պէօյլէք պիւր էլէրլէ օրմազ աւրէնէլալ դիւք օրմանաղ աղբ , Պու քէօրթիւնէ չալըշան գապիլթան օթ նէֆէրաթըն էամաթիլի Վրան ախք Նիգօլա իմէրաթիօրա արգ իթիմիշ օրտուգունտան , պէօյլէք միւքէաթիլարա նապիլ օրմուշար աղբ :

Յունիսին երթիւ աւփիլիմաթ իմէրաթի Վէքսանաթ տախի Պիզգաթ Զիմիշաւտան Պուշկարթիման կէշիպ , առքերի մուսէնէնէ իթիսիքաւն սօնրա երնէ Զիմիշաւտա կէրի աւսիլալ , եաղընաղ քէօրթիւնին պաշընտա պուլաւաւա :

Վրթէրի կիւնիս պիւր Օսմանըր մօնիթէրու գուշար իթիսիլինաւն քէօրթիւնին ինչաար թէլիլիլ օրմանա , օթ գըհեղա օրման Վուս առքերի օրմանաւա կիլլէնալիլ : Պու մօնիթէր տղըր աղըր Փուճաւա կէլիպ պիւր թօր աթմուհարալ Նիգօլալ թէրաֆընա կիթաթի պիւր պուշաւա աւսիլիլաթի , հէր նէրէնէ թօր աթա Վուսարա պէօյլէք խաաարաթ իսէպիլիրաթի , լաթին նէ հիք-

մէթէ մէտքի իսէ պիլնամէզ , պիր աղըզ օթու տա բարլաթմաթը : Եսլընդ պիր կիւն քէօրքիւնիւն դուրուլմաթնա մանի օլաուդու հալտէ : Աթանպօլտա եաբըլան քէօրքիւնիւ մանիթէօր պօզուպ խարապ իթաի տէյի դաղէթալէրէ եաբըլաթ : Մանիթէօր կէօզտէն երբաղլանաթըր անտէ Բուսլար սէրիան Ձիմնիչա քէօրքիւնիւնիւ դուրմաեա պաշլաթըր : Յունիսին օթուդունտա պիր պէօյիւք աքսիլիք դուհուր իթաի , կիճէլէյին տէհէլէթու պիր պօրա վէ դասըրդա դուհուր խաուպ , հէնիւզ իթէթմիլ օլմանան քէօրքիւնիւն պիր խալլը եէրլինի զըրտար տաղըթաթ : Երրմի ալթը տուպա Թունայա պաթաթ , պու ճիւմէ իլէ Յուլիսին պիրլնաթ քէօրքիւ իթէթմիլ դուրուլուշ պիթմիշ խաի : հարաթէթ զըրդ , զըրդ պէշ տէրէճէնէ վապ օլուպ , զըշն տիղէ դատար չըզան շամուրլար , շիմաի պիր օ դատար թօզ օլուպ , աքէր պու թօզ վէ տիւման արասընտա քէօրքիւնիւ կէշմէթտէ օլտուլար :

Ալմնիչա խաի վիրիլին պու քէօրքիւ , պիթէվի օլմալըպ պէշ բարլաթան եարըլըր վէ պիթաիլթան սօնրա պունու կէօրէն էլըր տէնաթմ միւթէհալլըր օլտու :

Բումանիա զըբըրնտան պաշլաեան քէօրքիւնիւն իլք բարլաթըն իթուի 66 մէթրօ օլուպ 22 տուպա իւղէրլնաթ խաի , Երինճի բարլա պաթապըլք իւղէրլնաթ օլուպ թաւի 10 մէթրօ խաի , վէ պու մահալէ դալըն դաղըրլար շաղըլաթ , Եւշիւնճիւ բարլա 435 մէթրօ օլուպ 95 տուպա իւղէրլնաթ խաի : Տէօրտիւնճիւսիւ 64 մէթրօ վէ 22 տուպա : վէ պէշինճիսի 385 մէթրօ օլուպ , 59 տուպա վէ իւշ արա դաղըր իւղէրլնաթ խաի , պօլուտա հէմէն պիլլիմ Գալաթա քէօրքիւնիւն իթի ուզունլուզունտա :

Հէր պիր տուպանին իւղէրլնաթ թաղըմ թաղըմ քէօրքիւ նէֆէրաթը իգաւմէ իթտիթիլիպ , պունլար կիճէ կիւնաիւզ պու տուպալարն տէմիլլէրլինի կէրկիտէ իթտիթարապ , քէօրքիւնիւն եէրլնաթն օյնամամաթնա պէանէի սալմամաթնա վէ սալլըր դուհուրու պիլնամէնէն դաղա վէ իթէլիթէլէրէ աղըզաթ խաի՝ ճէթլէր խաի , Գէօրքիւնիւն հէմ աշաղը վէ հէմ եօղաթը թէրաֆլարընա վէ աշըղա միւթէաթաթա դուփէթիլ թօրքիլլէր վազ օլունտու քի , հիշ պիր մօնիթէօրին հափաեա ուշմաեարապ արալարընտան կէշմէսի գապիլ տէյիլ խաի : Շանէա Սամանընն ուֆազ թօր տուպալարընն պիրէր արալըզտան կէշէպիլլըր խաւէեաթ իլէ ծն դատար տա տէյեթր թօրքիլ սանապլարը իթէթիլ օլունտու քի , նէրէտէն էօյլէ պիւր շէյ տէզէրլլըր խաի , իւթիւնէ կիթիպ հափաեա աթաթրաճաղլար ըսթ : Դիւանէթ քէօրքիւնիւն հէր ումուրունա վէ մուհաֆազաթնա աղըզաթ իթմէք իւզըն պահրիլիտէն պէշ եիւզ ութմա նէֆէր տաիի քէօրքիւնիւն իթի պաշնա թաւին օլունտուլար :

Ղէյլէ մէթին վէ էմին պիր քէօրքիւ եարըլըրդտան սօնրա , Բուսիա օրտուլարը թաղըմ թաղըմ Պուկարիսիանա կէշմէնէ պաշլաթըլար : Բապուր թապուր րիտաթ վէ սիփարի , թօր պաթաթեալարը , խաթաթխանէ թաղըմը , աբասլաթ , կիւլլէ վէ խարթուճ սանաթըլարը , չաթըր , էշեա վէ լէվաղլիմաթըր սալլըրլնի կիճէ վէ կիւնաիւզ հիշ արալըզ վիրիլմէթէրէ միւթէմաթի թաշընմալարը , թաւ օթուզ պիր կիւն օլուն Յուլիս ալլըն իթիսաթնա դատար սիւրբիւ , Բուսլարն նէ ճէպիլլէթաթ օրտուլար թէրլիլ քիթմիշ օլտուլարը պունտան տա աղնալըրըր : Սամանըլար հէր շէթիլլիթէրի եէրի խարապ իտէրէք պիր շէյ պրազմաթըլարընտան , էն պէօյիւք աղըրլըզ հալլաթաթ եէմի , օթ , արբա , սաման վէ աքէրլին թալինաթըր խաի :

Այժմն օրտուլար տէօրախնճիւ, սէքիզինճի, աօգուդունճու, օն պիտինճի վէ օն իքինճի օրտուլարը խտի, Ագօպէլէֆին չարգա աաքէրի վէ սայլըր շէթէ թաղըմը տա եինէ պաշղա :

○●●●●●●●●●●○

ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՍՔԵՐԻ

Վ. Է

ՊՈՒԼԿԱՐԻՍԹԱՆ ԹԱՆՁԻՄԱԹԸ

Պուլկարիսթանտա կէրէք սայլըրգա վուդու պուլան զըթալաճն վէ կէրէք սօնրատան նիգամ աաքէրինին րէշինէ տիւշէն Ձէյպէք, Պաշը-պօպուզ վէ Ձէր-քէպէրին էլինաճն պիր թաղըմ վէ օլտուզճա գուաքէթլի տէլիզանլըլար Սըրպա Վուճանխտա վէ մաճալը սայլըրէեէ ֆիրաք իթմիշէր խտի : Վուսիա աաքէրի Թու-նայը կէշիպ Պուլկարիսթանտա վաալ օլտուզաա, պուլկարաա վէթան զայրէթի իլէ թաճրէք զըլընըպ վէ կէօնիլլիւ օլաքազ, սիլաճանըպ Վուսիա աաքէրինէ րէտիֆ օլաազ խթէտիլէր : Լաքին Վուսիա պու սուրէթի գապուշ իթմէեիպ, թալիօլի նիգամ աաքէրի օլաազ խթէտիլէրի չալտէ միււթին օլաազընը պէ-եան իթտի վէ օնլարաա րաղը օլտուզլարընտան, Վուսլար էլաէ օլան ալթը պին Պուլկարաան միւսթազիլ պիր ֆըրգա իէշքիլ խուպ, ալայլարա, թապուր-լարա վէ պէօլիքլէր թաղսթ իթտիլէր, վէ Պուլկարիսթանտա նէ գաաաք շէօնրէթ քէսոզ իթմիշ էշղընա սէրկէրտէլէրի վար իսէ, պու ֆըրգանա տաիլ օլտուլար : Մօգաաա մուգիթ Սլապ գօթիթէսի, պուլկարա օն ալթը րաթէ թօք ալթը պին իւնիւֆօրմա, եիրմի պին շաքօ թիւֆէնք վէ պիր պուշուզ միլ-եօնտան զիաաէ ֆիշէնք կէօնտէրտի, իւնիւֆօրմալարը այնը Վուս աաքէրի իւ-նիւֆօրմաաը կիպի օլուպ, ֆազաթ րէնկի յիւաճ խտի, վէ պաշլարընա շէթէ թապիր օլան չապգա եէրինէ, եէշիլ չուճա իւզլըրինէ գուդու տէրիսի գաղըր Պուլկար գալըաղը կիլինտիլէր : (Պուլկար միլլէթինէ մախաաա օլան րէնկ տա-խի եէշիլ օլտուզու իշինն) :

Վուսիանըն թա օ պիր ուճունտա օլան Սաաաքա շէճրի, պու Պուլկար ֆըրգաաընա պիր աղըր իշլէմէ պայրազ Նէտիեէ խուպ, Շէճը Լիմինի վաթիթա-աը իլէ Վուճանխտա կէօնտէրմիլ խտի : Պու պայրաղը, սըրըղընա միլաաապ իւ-շիւն Մալիսին օն սէքիզինտէ պիր պէօլիք ալայ թէրթիպ օլուճուպ, Մէարօ-պօլիտ, Կրան տիւք, վէ խմէրա վէ միւթիլէրան պու ալայաա չաղըր պու-լուճաալար, լաղըմ կէլէն տուալար օգուճաաղտան վէ պայրազ աղըր մապա-րէթլէ թազաթ գըլընաղաաան սօնրա, Կրան տիւք Նիգօլա, Մէարօպօլիտ, ճէ-նէրալլար վէ միւթէպըրանը սայլրէ կիւմիւշ շէքին վէ կիւմիւշ էքաթ իլէ պի-րէր իքիշէր միլալանըպ, պաաէճու պայրազ սարըլըպ վէ աղըր գօրաթլալար իլէ պաղընըպ պայրազաաա թէսլիմ օլուճաա : վէ պու վէտիլէ իլէ գըսաա, ֆա-գաթ գաեթ միւէսաթ տուալար վէ նութգլար օգուճաաղտա, ճիւմէ թէրա-ֆընտան չապին» սլաալար իլէ պէրապէր պիլիլէրճէ գալըալար չապապա աթըլ-աը վէ թօնաթ պիր սէլը օլաա :

Պալ. Պալկար ասքէրի եալընըդ Յուլիս ալընտա Թուռայը կէշէպիլտի, պուռ-
լար իլը էվէլ Րուսիա օրտուլարընըն արդասընա թային օլունուպ, էշես փե
մուհիմնաթ զաթարլարընը մուհաթիպա, փե զապթ օլունան մաալլըրին զա-
րադօլլարընա մէմուր օլանալարաթ. լաքին ազ պիր թէճըիւպէ իլէ իշէ եարար
օլուուլլարընա աղնաշըլտըգա, Պալկարիսթանտա օլան հէմշէրիլէրինէ թէսէլլի
փէ ճէսարթթ օլմազ իւզըրէ, սօնրատան էն էօն զօլլարա թային օլունաուլար,
փէ օրտունուն արդա խըզմէթլէրի իլէրիւտէ եինէ Պալկարիսթանտան ալընըպ,
ասաքրիթ միլիյէ թէսալլէ օլունան պաշգա թապըմա վիրիլտի, փէ թահթը Նիւ
զամաա օլան պու. Պալկար Ֆրըզաընա առ լէմին Պալկար խաթ վիրիլտի,

Ելլէլլա Պալկարիսթանըն թանդիսթընա :

Պաքըշտէ մուքիմ օլան պէօլիւք Պալկար զօմթէսի, Րուսիանըն իլանը
հարզ իթալիյէ կիւն պիւթիւն Պալկարիսթանա պիր իլաննամէ նէշը խուուպ,
ուսուս Պալկարլարը լտանա աափթ իթմիշ խաթ, Մալիսին եէտիսինտէ պու.
զօմթէ քէնաթ պաշընա հիւքիւմթ օլուպ, շէօլլէ պիր իլան նէշը իլլէմիշտի :

«Անալիյի Պալկար. սէն քէնաթ հիւքիւմթինէ քէնաթն սահիպ օլանազ-
արն. պունա մալթ օլուննանտապ, հէմշէրիլէրինիպին ինթիլտապ փէ թային
փթալիյի հիւքիւմթը մուփազգաթեա իթապթ իթմէլիսինիպ. պու. հիւքիւմթ
եապընաա նէզաթինիլէ կէլիպ միւրաալարընըզը պէհան խաթնէք տիր, շիմալիլք
Րուսիանիս մէմալիլքիւտէն սիզլէրէ շու սէսալարը իշիթալիլթի. իլէրի եիւրիւ-
եիւն Պալկարլար, Ալլահ տա, Րուսիազարաշըլտըրընըպ առ սիզլինէ պէրապէր տիր»

Պալ իլաննամէի ինզա խաթն զօմթէ ազալարը Րուսիանըն թէվլ ճճիւհիւնէ
մազնար օլան քիւմէլէր իաէ աէ, խաթն հիւնթիւտէ պուլունաուլարընաան,
Րուսիա պու. հէնէթէ ապա էնէմիսէթ վիրմէեիպ, քէնէնի լէմ եէքիւն աաա
իթաթ :

Եզմէտէ իմրէրաթթը Ալէքսանդրօ, Պալկարլար իշին պաշգա պիր թան-
դիսաթ սիւրթի հազըրլաաըշ խաթ, Րուս ասքէրինին Միմիլաաան կէշտիյի կիւն
եանի Յունիսին ՉՏինճի կիւնիւ իմրէրաթթ քէնաթ խաթինէ պու թանդիսաթ սիւ-
րթիլիյի պիւթիւն Պալկարլարիսթանա նէշը փէ իլան իթաթրաթի :

Պալ իլանը բէսաթին թարիսնէ էնէմիսէթի օլաուզունաան, պէր փէճը
աթի թէքմիլ թէրմէմէսի տէրճ օլունաա :

«Պալկարլար,

Շիլթէ ասքէրիմ Թուռայը իմրա իթաթ, փէ պու կիւն սիզլին մէմէլքէթի-
նիլէ գաաթմ պասաճապ ալը. Պալկարլար պաաընաա միւթէմէքթին խրիսթիւն
անալիսինին բաշաթթը անվալի իշիւն իլը աէֆա տէեիլ տիր ասքէրիլին պու.
թարաֆլարա կէլիպ, մուհարէպէլէրաէ գան տէօքմէսի :

«Թէվտրիլիսինտէն ինթիլպա խաթն աաարը աթիլքէսինէ սաաղզ գալարապ,
փէ պունճա տէնըլէրաէն պլուս օրթօաթը գաթմինա օլան իրթիպաթը գաթիլլէ
փէ սահիւհիւտէն եէնի եէնի գուփլէթլէր պուլարապ, պիւսթէնի Թաալա Րու-
սիա, կէրէք Արըպլարա փէ կէրէք Ալաշլարա պիր պիրի արգաաթ սրա քէնաթ
նուֆուզու փէ սիլաշլարընըն գուփլէթի իլէ պիր ալի գաաթի փէ պիր հաաթթը
բօլթիլիլէնէ Զաթմաթշ խաթ. կէրէք մուրուրու գէման փէ կէրէք վուզուաթթը

ասյիւրէ, Բուսիանըն շարդաս օլան մէզնէպտաշարը հազգընտա տէրքետ օլան թէվէճնիւհիւ տէնուանիւի հիշ պիր վէշհ իլէ թէնիլ իտէմէտի, Պաղպան տայիւրէտինտէ պուլոււնուպ, խրխաթիանլըզըն շիւպէի էզէմի օլան ազփանա Բուսիանըն մուհապզլթի տէ, հիւսանէթի տէ հալա պէր քէմալ տըր :

«Ալիլին մուգատտէս պիր միլլիթ հազգընդ փար, թահթը ասայիշ վէ ինթիզամանա պուլոււնուգտան պաշգա պիր թարդ իլէ միլլիթ թէրին թարազըպը պր դապիլ օլամազ օլաուգոււնտան, պուշարըն թէնիլտինէ մուպաշըրթ իտէճէք տաքէրիմին գոմանաապընը տախի պիրտտէրթմ Նրան տիւք Նիզօլանա Իհալէ ինթիւ, Նիմոլէտէք սիզ պու հազգը մուգատտէսնիլի Նէ գուփլթիլէ էտնիտինիզ, Նէ տէ պիր սիլահ մուգապէմէթի իլէ, իլլա Նիլէ տէշրէրտէն պէրու վէթանընդա սէրքիլէն պոււնա շէնիտ աթալարընըզըն գանը իլէ :

«Պուլկարիթման ահալիսի. Բուսիանըն մազսէտի խարապիկէթ տէշիլ տիր, մամուրիկէթ տիր, ձինս վէ մէզնէպ ճիշիթի իլէ Պուլկարիթմանա միւթէմէքքին միլլէ վէ ազփաթը միւթթէլիթիտէն հիւ ճինս վէ հէր մէզնէպ պէնիտէ պիր հիւսանի տուլ վէ խալիսիթ հաթը ինամէք մէմուրիկէթիլին իհամաթը հիւթթը Բեպպանիլ իլէ Բուսիա տէրիստէ ինթիշ տիր : Պոււնտան պլօլլէ հիւ Իրիսիտանը, հիւ գուլմա դարըր Բուսիա սիլահը մուհաթադա իտէճէք տիր. հէր քիմ օլուր իտէ օլուան պատապըն հիշ պիր քիմտէ տիտիլին մալլուս վէ ճանընա պիւլա ճէգա գասա իտէմէնէճէք. հէր ճինտէթին միւհապթը պաշը ունուտա օլանապ, պիլ ճիւմէ ահալինը քրքը նամուս վէ էմազը, հէր Նէ ճինս վէ մէզնէպտէն օլուր իտէ օլաուշար ալէսէվիլէ թահթը թէլէմիւնիտ ալլուանապ. գատէմիթէք թէնպէր օլան ախըր ինթիզամ հիստի օլանապ տահիլ պիր ասալէթ վէ հազգանիկէթ ֆէրայիլի տիր. պոււնտան պլօլլէ խաթէի էօրթիլ վէ գուլիլէն պէտէլ պիթ թէտրիմ հազգ վէ Նիզամ հիւքիւմէթիլին իպգաալուս իրատէլի գաթիլէմ վար տըր :

«Վէ սիզ Պուլկարիթման Նալամլարը. սիլէ տէ պազը մէրթէպէ խանըրը իրիթիլալէ մէնուրուս, իշինիլտէն պիր շօղարընըն ճիւրաթ ինթիլ ճինաւաթ վէ մէզալիմ հարէթթիլթիլին պիլա աազը տէրուս հասա իտէմէմ. պու մադուլէ տէնշլթմաթիզ վազաալար ֆիրամուշ օլոււնապ. լաքին իշլիլիլիլտէն պազըրարընըն խաթաը իշին, Բուսիա ճիւմէնիլի մէսուլ ասա իտէմէզ. Նիմաթիլէտէք հէր քիմ ճինտէթի տահիլ օլուշ իտէ, պիլապազ վէ պիթիլաթի պիր ասալէթ հալընըզ ճիւրարըն հազգընտան կէլէճէք տիր. քիմ քի պլօլլէ ճինտէթի տահիլ օլուպ տա ճէգաապըզ գալընշ իտէ, անլէրին էսաթիլի հիւքիւմէթիլիլէ թէքմիլ մալլուս տիր, Նալլիլիլիլէ թարի օլան, ասալէթը իլահիլ տիր, թանընըն պոււնա վէ միւրաաալլաւա տիրանէթիլէ թէպիմ օլոււն. Աքէրթմ Նէրլէ գատէմ պաաարսա, օրահա պիր հիւքիւմէթը մէշրուէ վէ մուգաննէնէ վազ օլոււնաապընտան, անլիլին տաթիլի Նիզամիլիլիլէ ինթիլ ինթիլ : Վէ թահթը Նիզամաթաա պուլոււնա պիր հիլլիթ մէտէնիլէնըն քալահաթ վէ մուհաաթիլընա շանան օլամազ իւզրէ, էհլի քրք վէ հէմէնիլլէր օլոււնուգ : Ալիլին հայաթընըզ, մալլինիզ, ճանընըզ, քրքընըզ վէ ֆաթիլիանըզ պիլիլ ինթիլիլտէ հէպ մուգատտէս տիր :

«Վէ սիզ Պուլկարիթման Իրիսիլիլալարը. իշլէ էօրթ տէվրինին ինթիլամ պուլոււգու էհաթը մէսուտիլէ վասլ օլոււնուգ. Իրիսիլիլան մուհապպէթի հազգընտա պազըն քի ալէմէ իպրէթ օլաուրըզ. էօթիլտէն պէրու մէնանէնիլտէ

ճարի օլան չիգազ, վէ իխթիլաֆաթը արթըզ խաթրընդդաւան ինքաճ իթմէնէ զայրէթ իտմնիդ : Նէր միլլէթին հուզուզու մէշրուէտինէ թէքմիլ հիւրմէթ կէօս թէրինիդ : Պիլ ճիւմիէ մէզնէպտաշլարընըզ իլէ տախի իւլիթէթ վէ ուխուսիլէթ հիսանլէրի իլէ իթթիհնատ խախն, չիւնքի Նէր միւշարէքէթը ինսանիյէ պու էսաս իւզէրինատ միւմթէնի իւլ թէգէլլիւլ տէվամ իտէպիլիթ : Թուհա վէ Պազանլար տա պուհնա մուզաֆիթէրինէթլէ պէնատ օլան Բուսիա պայրադը սաեկսի ալթընա իթըլանըպ, սըզը սըզը ծնա տարըլըն :

Արուս սաքէրի տախիլի Պուլկարիսթմանտա իլէրիլէտիքճէ, խաարէյի էօր-ֆիյէյի սապըզանա խաարէյի նիզաթիյէ թէխալիւֆ իտէճէք տիր : Անալիտէն եէրլի օլանլար, Բուսիանըն նէզարէթը ալիլէսի թաւթընտա օլարադ բէշ տէր բէշ պու խաարէյիմիւլքիյէ խըտէմաթընա հիստէտար օլանադլար, վէ տախիլտէ մուհաֆազալը նիզամ վէ էմնիլէթէ մէմուր օլան տաաքիլի միւլքիյէնէ Պուլկար լէթիօնուտուն եէնի ալալարը տախի թէրֆիլ իալիլէճէք տիր :

Ալեթէք ըրզը նամուսուհուլ իլէ վիթան խըտէմաթընա միւսարաւաթ իթմէնիդ, վէ կէրէք մէֆրուզ օլտուզուտուզ ճահա ու դայիթիլ պիլդարազանէ տարթ իթմէնիդ, Բուսիանըն պուհնա սէնէլթալն պէրի հատա ու հիսապա կէլ-մէզ ֆէտաքանալըզլար իլէ սիզէ հազըրլատըզը գատէրէ միւսթահազզ օլտուզուհուզու ալէմէ իսպաթ իտէճէք տիր : Բուս հիւքիւմէթլէրինէ իթաաթ, վէ անլիլին իրանէ իտէճէկի թուրուզա սատազաթլա տուխուլ խախն : սիզին գուլ-վէթ վէ սէլամէթինիդ անլէրէ մէնութ տուր : Ճիւշմէն իւզէրինէ մուզաֆիթէրինէթիմիդի, վէ հուզուզու մէշրուէտիզէ հիսանէթը Բէպպանիլէլլէրինի ճիպլինսայը սըրտաթլա տէրկեաշը իլանիլէթէն խաաթէթէն թէմէնի իտէրիմ : Ը

Պու իլաննամէնին Նէր թէրաֆա պէօլիւք պիլ թէյիլի օլտու, Բուսօֆիլ զազէթալէրի խնէրաթիօուն էֆքեաըը հիւրրինէթթըլլէրանէտինէ պուհու պիլը նըշանէյի ալէնէն տաա իթաիլէր, եալընըզ Ննիլիլ զազէթալէրի պուհու ա-աթէթա Պուլկարիսթմանը Բուսիա իթմէք մանաաընը վիրաթիլէր իտէ տէ, պուհա տա չօզլուզ հէվալէյի սէմը իթիպար իտէն օլմանըպ, Պուլկարլար մուճիպին-ճէ հարէքէթէ տէվամ իթաիլէր :

Բրէնա Չէրգաաթի ումուճ Պուլկարիսթմանա կօվէրնաթէօր նասպ օլուհուտ, պու զաթըն պուհտան պէշ եիւզ սէնէ ազաէմ պիլը Մըսըր Մուլթանընըն սիլ-սիլէսմանէն էնալիլինի վէ չիսմիլի խմէրաթիօր ֆաթիլէսաընա տա ուզադտան ազրաալալըզ օլտուզուհու Բուսիա միւվէրրիլէրի հիքեայէ իտէրլէր : (Պու բը-բէնա Չէրգաաթի տիլ քի, 1878 րուսի ֆետրվարըն 29) սինտէ Ալթսթէֆանօզտա կիճէ կիւնաթիւզ ումուրու թահրիլիլէ իլէ մէշրուլ օլտուզու հալտէ, ֆիւճէէ-թէն վէֆաթ իթաի :)

Յէնը խաարէյի միւլքիլտէ ֆէվզէլատէ մէհարէթի օլտուզուհուտան, Բու-սիատա վէ լէհիսթմանտա բէք պէօլիւք խըզմէթլէրտէ իսթիլատաճ օլուհարադ չէօրէթիլար օլուհուտու, Պուլկարիսթմանըն հալի տէ լէհիսթմանա բէք պէն-զէր օլտուզուհուտան, պէօլէ պիլը բրէնսին Պուլկարիսթմանա կօվէրնաթէօր նաս-պը թապիլի իաի :

Ձիլթօլ Բուսլարըն էլինէ կէշէր կէշմէզ, բրէնա օրանա ճէլպ օլուհուպ, Պուլկարիսթման թանգիւսթընը տէրիւտէ իլլէտի : միլլէթի Պուլկար օլուպ, Բուսիա թէպաաընտան օլան չէրօֆ տախի Ձիլթօլ կօվէրնաթէօր նասպ օ-

լումստու . այս դաժ Զօյ վաղըթ Զիրկայեան Բուսիս դոնսօյօսուղու խառւայ , ախլազը համիտէ վէ քէսէնտիտէսի իլէ մագհարը թէվէճճիւհիւ ամմէ օլմուշտու :

Ստանլըլար կէրի կէրի շէքիլիս , շէհրիլէրի վէ գասապալարը թախլիկէ իթաիքճէ , բրէնս Չէրգասքի ճիւղէսինի թանգխանթ ալթընս ալըրար . շիմոլիք կօվէրնաթէօր , բօսթիս վէ թէլէկրաֆի վէ զապթիլէ նաղըրլարը հէյ Բուստան օլսճագար , գուսուր մէմուրլար Պուլկարլարտան :

Պուլկարիսթանտա օլտուղճա թէրպիլէ կէօրմիւշ քիմաէլէր բէյտա օլմագս պաշլամը իսէ տէ , չօգտան պէրու կէրէք Բուսիսեա վէ կէրէք Բուսանիսեա հիճըթ խառւայ , օրալարտա մէմուրիկէթ պաշլարընտա պուլունան խալլը միւսթայլա Պուլկարլար տախի Պուլկարիսթանտա ճէլայ օլումուս , միւսաթիլ մէմուրիկէթէլէրէ թային օլումուսլար :

Քէզալիք Էւրօրս մէքթէպլէրինտէ թէրպիլէ օլմագտա օլան պիթ թաղըմ Պուլկարիս զտաթկեանը տախի հէմէն վէթանլարընս ափտէթ խառւայ , խըզմէթ թալէպինտէ պուլունտուլար :

Պուլկարիսթանդն մէհաքիմ , պլէլայիլէ վէ էմալի օլան մէմուրիկէթէլէրի միւսքէն մէրթէպէ Բուսիս ուսուլլնէ թափայլղ զըլընտը :

Բուսլար Պալզանլարը մուրուր իթաիքտէն սոնրա , Պուլկարիսթանդն հիւքիւմէթը մէրքէղլէսի Թըրնօղա պէլտէսինէ նալլ օլումուս , քի էօթէտէն պէրու էսկի Պուլկարի հիւքիւմէթինին մագարըր խիթ . իլք թէլտալիք պէտէլաթը ապքէրլէ վէրկիսինի վէ անկարեա խըզմէթինի մաւէպպտէն մաւղ իթմէք մատտէսի օլտու : Պուլկարի մաւղ օլտուգտան սոնրա , առաքիլի միլքիլէ ուսուլլի թէէսիս օլումուս , մուճիպլնճէ թէրթիպաթընս մուպաշլըթթ օլումուս :

Պուլկարիսթանդն Ստանլըլ խաարէսինտէ պուլունտուղու վաղըթլար , տահալի պիթի պիթինտէն ալըր տօղուղ նէվի վէրկի իլէ միւքէլլէֆ խիթ :

1. — Էօյր վէրկիսի , քի նիգամիսի երիգտէ օն իսէ տէ , իճրատա մահաուլուն նըսֆընս վէ պաղէն տահա գիտաթինի տէ թէճալուղ խտէր խիթ :

2. — Վէրկի , քի հալընըղ թէմէթթիլ իւղէրինէ թարճ օլումուր պիթ վէրկի օլտուղու հալտէ , ումոււմ վարիտաթ իւղէրինէ թարճ օլումուս , երիգտէ օն , երիմի պէշի վէ օթուղ աէօրթտէն տախի թէճալուղ խտէր խիթ :

3. — Պէտէլը ապքէրի , պու վէրկի նիգամէն վէ գանուսէն էրքէք պաշլընս երիմի եէտի դրուշ օլմճաղ իքէն , սոն աէնէլէրաէ ալթմիւշ դրուշու տախի թէճալուղ խտէր խիթ :

4. — Աղնամ , գօհուս վէ քէշի վէրկիսի քի , պիթ բէէսէ տէօրթ պուշուղ դրուշ տուր :

5. — Սէրշիմ , տօմուղ վէրկիսի , հայլան պաշլընս իւշ պուշուղ դրուշ :

6. — Բուսուսաթ , բաղը , շարապ , թուղ վէ թիւթիւն կէօթիլիս , քի մուպայեա ֆիաթընդն երիգտէ օն իրիսինի թէճալուղ խտէր խիթ :

7. — Չէթիլք ինարէսի , հանի բիրնճ թարլալարը իւղլընէ պիթ վէրկի , քի հէր աէնէլէք մահաուլուն էօլլիս , վէ տէօրթ աէնէտէ պիթ ումոււմ մահաուլուն պիթ էօլլիս տահա տիմէքտի . հանի բուպու էօլր գամմի :

8. — Բարու բարաւը , քի արալի ինթիպալի աէնէպլէրինտէն ալընըր երիգտէ իքի պուշուգտան երիգտէ պէշէ գատար :

9. — Եօլ թէգքէրէսի խաթըն :

Բրէնն շէրգասքի իւր էփէլէ պու ազըր վերկիւէրի խաֆիֆլէթմէք խօթեհիւղ, պէտէլը ապրէրիյի քիւլլիկն տէֆի իթտի . 1878տէն սոնրա էօլը ալլընմանը պարագի իւղէրինէ պիր վերկի գոնուլանապար . 1877 էօլլիւնիւն թանսիինէ տախի Բուս մեմուրլարը թային օլունաուլար . միւլթէզիմէրէ տէ թէնպիօն օլունաու քի, թօրլատըլլարը զախիլէրի տէր անպար իթմինլէր վէ սաթմասունլար վէ մանլըր ասիլրէ նապլ իթմէսինլէր, քի սոնրատան Բուս ապրէրինին թանսինսթընա թախսիա օլունաու :

Լաքին բրէնն շէրգասքինին էն պէոյիւք եարտըզը շէյ կիւնա պիր արազի նիզամը խոթ քի, Խալամաու պէոյիւք թօրրադ սահիպլէրի օլանլէրտէն արազիլլի խլընըպ, ումոււ անալիյէ թագսիմ օլունանապար, վէ արազի սահիպլէրինէ, պէտէլի էլլի սէնէտէն էօտէնմէք իւղրէ, Նէր սէնէ պիրէր յըզտար բուրա վիրիլէնէք խախ . Լաքին Խալամ թօրրադ սահիպլէրի Բուսլար կէլմէզտէն ճիւմլէթէն ֆիրտըր իթաթլէրինտէն, պունա հանէթ զալմասը, Բուսլար պէտիհաւա թօրրադ սահիպի օլուպ, իսթէտիլլէրի կիպի թագսիմ իթմինլէր :

Տօղրուսու արանդանապար, Խալամլար Բուստան զիտաէ Պուլկարլարտան զալալլար, վէ օ արալըլլար Պուլկարլարին իճրա իթաթլէրի էնվալի վանշլաթ վէ զընաղլըզ, իւղէրլէրինտէ ֆէնա պիր լէքէ օլանապար . ֆաղաթ Պուլկարլարտա պունու պիւթիւն պիւթիւնէ քէնաի պաշլարընա իթմէհիւղ, Բուսլարին թանրիքի իլէ իթաթլէր տէնէնլէր տէ վար . չիւնքի Խալամ արազիլլէրինի զապթ իթմէք իչիւն էն հազզ էօլ պու տէնիլ իտէ տէ, էն զօլալը պու խախ : Լաքին պիլիմ հազմապար օլուաղունուզ պու մուխթասար թարինի հարպ վուգուսթընա մախսուս օլուաղունաւն, Պուլկարլաթման վաղատալարընն անվալի խէ պատէլ միւսալէնէ իլլիլաւէ հազըլանապար թարիլլէրտէ իլլէ ու Լապալլընն պէտէնը իլէ մուֆատալէն զալմէ ալլընանաղընտան, պու խուսուսլար իչիւն վաղթընտա օ թարիլլէրէ միւրտնաթ իթմէք լաղըմ կլլի :

ԲՈՒՍԼԱՐԸՆ ՕՐՏՈՒ ՄՈՒՍՄԷԼԱԹԸ

Բունալը կէլաթտէն սոնրա, Բուսլարին օրաու մուամէլաթը հազըլընտա իլը սիմալ պու խոթ : Բուսլարին բլանը նէ տիր, Պիր պաղըմա եէնի պիր բլանա իթթիան հօգաու . 1828-29 տէֆէրի բլանը պու տէֆէրէ տէ քեաֆի խոթ, եանի Բունա քէնաղընտա, վէ Բուս օրաուլարընն արգասընտա զալան Ոսմանլը զալլէրլէրինի ալմազ, վէ օլ վէչիլլէ արգաստան էօնն օլարապ, Խաթիմէն վէ Սթանպօլա զասար իլլիլի երարլաւէք : Լաքին պու բլանըն իճրալը իլլի սէնէ տէֆէրին տէվաթընա միւնթամ բող . պիրլիննի սէնէ զալլէրլէր ալլընաաղըզնա իւքիւննի սէնէ իլլիլիյէ կիտիլէմէզտի : Հալ պու քի կէրէք պու վաղթլարտա իլլի սէնէ միւթէմասի տէֆէրէ ազնէ ելթիլտիրմէք, իլլա Բուսիա խաղինէսինին տարըլըզնա նազարէն զապիլ օլամանեանաղընտան, վէ կէրէք տէֆէր ուզուն սիւրափաթա պիր միւտարիլէ տէ մէմուլ օլունաուղունաւն, Բուսլար պիր սէֆէրտէ պունու պիլթիլմէք իսթէտիլլէր . պաղը վուգուսթմ տա Բուսլարին պու

բլանդնա էսկիլէ Էմբատէ պէտիւք պիր եարտորմ իմտի . Թունա մէմուլ օլունանա տան բէք ազ պիր թէլէֆլէ կէլիլէպիլտի . վէ իլէրուտէ նազլ օլունանադը վէլէ իլէ , Թունաաւան սօնրա Բուսլարըն Էօնիւնէ չըրանապ Կանթրա նէհրի քէնար լէրինի Սամանլը հիչ պիր խաթիհքեւամ եարմանարազ խալի տրազմըտը . կէրէք Պալզանլարը վէ կէրէք Թըրնօփալը Բուսլար բէք դօլայ տըրպ , սիփարիլէրի դօլայ դօլայ Կտիրնէ ճիփարընա գատար վալ օլտուպլարընաւան , Բուսլար պու բլանդն պաշա չըգոնադընաւան պիր Էկամ իւմիտփար օլտուլար : Բուսլարըն պու տէրէնէ սիւրաթիլ Բուսլիլիլէ տօղրու իլէրիլէմէսիլի Լւրօրա տուլտուլտա միւ թէհնայիր օլուպ , Բուսլիլիլէ Սամանլը հիչ պիր օրտու սէվլ խալէմիլէ դանն ի տէր խաթ : Բուսլարըն օթմուզ զըրգ պին գատար աւքէրի Ձիլթօփա երզըրնը վէ արգալարր Թունա օլտուլունաւան , Բուսնուլտա օլան Սամանլը աւքէրի պունալարըն իւղէրինէ հիւնուս իմաէ , եարը դուրուլմուշ , եարը դըրըրնը պիր քէ օր իւտէն գաշամսեանապարը տէրքեար օլտուլունաւան , հիւսլէսի Թունաւա տէօ քիւլէպիլիլէր խաթ :

Սամանլար պունա եարամապար խաթ , հիչ օլմազ խաթ Կանթրա նէհրի քէնարընը խաթիւքեւամա մուհաֆազա իմմէլի խալիլէր , Թըրնօփալը վէ Պալզանլարը գաւվիլթիլտիրմիլի վէ աշըզ պրազմաւալը խալիլէր : լաքին Բուսլարըն , իլլա սիփարի թազըրմընը պէտլէ պիրտէն պիրէ Բուսլիլիլէ եանըրմալարը հէրքէսէ տէհէլէթ կէթիլտի :

Տիկէր թէրաֆաւան Սերտարը Էքրէմ Ապաիւլ Քէրիմ բաշանըն պիր բլանդ վար մըլտը եօշ մու ըսը , վէ Բուսլարը պու գատար իլէրի շէքմէք պիր թէրա թիպ մի խաթ եօգաւ ինալ իշի միլիտի մալիւմ օլմաաը , չիւնքի սէֆէրին իւգ թխտաընտա Ապաիւլ Քէրիմ բաշա հէնիւզ բլանդըն իլան իմմէլաւն ազլ օլտու : Լաքին Սամանլար խաթա իմտի խաթ , Ֆիլնըր հարգնա Բուսլարըն Էթ տիլի տաւա պէտիւք պիր խաթա օլտուլունաւան , պունտա Բուսլար Սամանլարտան զեւտէ զիւնլը չըգտըլար , վէ վուզուլաթա թաթիլիլէն Ապաիւլ Քէրիմ բաշա խաթաւընա եա ինալիլիլէ պիր բլան զընաթէթիլ տէ կիլիտիրէպիլտի :

Պու վէլէ իլէ Բուս աւքէրի իքի եիւզ քիլմէթիւմ գատար իլէրի կիտիպ վէ աւքէրին պէտիւք զըսիլ իլէ քիւլիւք զըսիլ արաւընտա Պալզանլար գալըպ վէ Սամանլարըն տէ օրթ օրտու վէ գալէլիլի արաւընա օրզըրնը , պիր ազ սօնրա կէրի շէքիլմէնէ մէնպուր օլտուլար , քի իլէրիւտէ նազլ օլունանապ արը :

Ձիլթօփաւան Պալզանլարա գատար օլան Պուլիպրիպիւն Էքաէրիւա պիր տիւղիլիւք աիւր , վէ Լւրօրալարըն թաճիւլիլիլէ շաւան միւնպէր սահրալար , սուլազ չիմնգտըլար վէ կիւղէլ ազանլըզլար արը :

Բուսլար խաթիլտա պու տիւզ եէրէրի գտպթ խալիւպ , պիր օրտու Բուսնուլա վէ պիր օրտու տաթի հիգօրօլիլէ կէսնալթիլմէն գարար վիլտիրիլէր : Բուսլար թաթիւն խաթըր խաթ քի , Բուսնուլտա օլան պիր Սամանլը օրտուտու , Կանթրա նէհրինիլն աշաղը թէրաֆընը օլտու թաթիւպ , Պիւլաղը քէնաթիլ խաթիլը մուհաֆազա խաթնէքաթի . Եումաաաթի տիկէր պիր օրտու տաթի նէհր միւգ թիւրին եօգարը թէրաֆընը թաթիւպ , Թըրնօփալը խաթիլը մուհաֆազա խաթնէք խաթ . Վիտիւտ տէ պիր Սամանլը օրտուտու պուլունանապը մէմուլ խաթ իւտէ տէ , հիգօրօլիլէ ուլաշ օլտուլունաւան օնաւան հաճիլ իմմէլալիլէր : Հալ պու քի Սամանլարըն պու օրտուլարընտա նէ գատար աւքէրիլէրի վար , Բուսլարըն մալիւմա տէլիլ խաթ :

Ղաղկթալարքնա հաղադրքնա նաղարէն , Սամանլը ասքէրինն նաֆագա
վէ սայիր լէփագիմաթնա դարուրէթ չէքտիյնաւն , գրրգ պինաւն զիատէ խա-
թաը վարաը . լաքնն պունլարքն հալան հալաթալէր օլաուդու ազնաշլըլու ,
այթմըլ պին նէֆէրին Շուալաաա վէ եթմըլ պէշ պին նէֆէրին Բուսնուգաա
պուլունաուդա թէհազգուգ իթաի . Բուսլար պունլարա դարշը իւշ օրաու թէր-
թիպ իթաիլէր , վէ էօն գօլաա օն պէշ պին գաաաը սիվարի օլուպ , ճէնէրալ
Կուրօ խաաթէթէն Բէթրօպուրկաան ճէլպ օլունաարազ պունլարա գամանաան
թալին օլունաու , վէ օ սնաթ իլէրիլէմէնէ պաշլաաըլար , Բուսիա իթէրթթօ-
րունաան պէօլիւք օղլու վէ վէրի աաը Զարվիլ օն իքիննի օրաուաա վէ պի-
րաաթի Կրան աիւք Վլաաիմիր աաիի օն պիլիննի օրաուաա գամանաան թա-
հին օլունաուլար , պունլար Բուսլարքն օղ գօլու խաի :

Տօզուգուննու օրաու ճէնէրալ Պարօն Գրիւսնէր գամանաաընաա օլարադ
Նիգօրօլի իւգէրինէ թալին օլունաու , Պու թէրթիպլէ Բուսլար Նէմ գալէլէրի
պաաագլար , Նէմ Պալլանլարը վէ Նէմ Պալլանը կէշիպ Կաթիննէն գաաաը իլէ-
րիլէննէնէրլէր խաի , Բուսլարքն իթար խաթէթէրի հօլլարաա բէք չօգ կէշիա-
լէր , վէ հարպնա մուհիմ մէվիլէր վարաը քի , Սամանլըար վաղթընաա թու-
թուպ իսթիլէհաւմ վիթմըլ օլալար , Բուսլար բէք գօլալ իլէրիլէննէմըլլէր խաի .
Բուսլար Սամանլըարքն մուսալլաթըլ աարէրիկէսինէ վազըթ օլաաաըզարընաան ,
Նէր թէրաթա քէշի գօլլարը չըգարրու , հարպաան զիատէ հազմանա կէլէն պա-
շը պօզուգ թապըլընաան պաշլաա Նիգաւ աաքէրի գօլլարքնա թէսաաիւֆ իթ-
մէաիլէր , վէ կէրի տէնիւպ պունու խապէր վիթաթաթ , Բուս աաքէրի սէր-
պէսթ սէրպէպթ իլէրի երիլիւիւպ , Նէմըն պիր թիւֆէնք բարլաթմաեարադ
Պիւլալը գապթ իթաիլէր վէ պու մուվաթիթադիլէթլինաւն սօնրա Բըրնօվալը
իսթիլա իթմէնէ երիլաիլէր :

ԹԸՐՆՈՎԱՆԸՆ ԲՈՒՍԼԱՐՏԱՆ ԶԱՊԹԸ

Թըրնօվա չէրլինն պաշնա բէք չօգ Ֆէլաքէթլէր կէլթիլ խէտէ , հալա
էսիլ Պուլլարթիմանըն ըաթթաթիթ օլաուդու աա ունութուլմաթըլ ըաը , կէրէք
պու ճիլէթլէ վէ կէրէք հարպնա աաիի պիր մէվիլի միւթէնա օլաաը ճիլէթ-
լէ , պու պլաթէնն Բուսլարաան գապթընաա ումաւ Պուլլարթիման իլիւն պէ-
եիւք պիր էնէմիլէթի օլաաադը :

Լօթէտէն պէրու Թըրնօվա պիր Սամանլը միւթէալարթիլըլը խաի , վէ Նէր
նէ գաաաը Թունաաան ուղադ խէտէ , թինարթէթ , դէնաաթ վէ մէարիթնէ
ումաւ Պուլլարթիմանա պիր մէրքէզ աաա օլունուր խաի :

Պուլլարթարաան էն զիատէ սէրպէպթիլէթ վէ իսթիլալիլէթէ մալիլ օլան
պու Թըրնօվա չէրի աալլաի օլաուդունաան , 1836 վէ 1867տէ իքի տէֆա
պաղը խաան ալաթիլէրի կէօթիլաթիլէր խէտէ , մուվաթիթադ օլաաղլուպ հաթ-
թա սէրկէլաթլէրի Սամանլըարաան գաթլ օլունաու , Վէ սուլ լապթընաա աա-
իի պու չէհիթաթ աալինա իքի պին Սամանլը իթթիաթ աաքէրէ իգաթէ իթաիլի-
լէր խաի :

Զիշթովանս Թրքնօփանս կիտիլի տէօրթ պէօյլա եօլ փարաք, վէ պու եօլլարն իւզէրինտէ պիր չօդ Նալամ վէ Նարնիլան գարինէլէրի . Բուսլար զու թէրաֆա տախի քէշֆ զօլլարը սալադրադատա, ախլա՛ն տէնէնէք պիր շէյն թէսատիւֆ իթմէտիլէր, Նաթթա եներլի իսլամ ահալսի տախի շիւանանմանը խոխ :

Յուլիան իւզինտէ Բուսլարն էօն գօլունա իլէրի զամանաար զիքիլտի քի, օթուզ իքի թօր իլէ հօլա ընփան օլտուլար, վէ զանլար հօլտա իէնն, Կուրգօ կէլաի արգալարնտան նէթիլտի :

Բուսլար իլէրիլտիքնէ պազարլար կէօրալէր քի, Նալամ թաղըմը քէօլէրինի վէ էշեալարընը վէ էքին մահաուլլարընը պրազըզ Կէզ Ֆիրտըր իթմէշլէր, վէ քէօլէրին չօգու. հանըզ քիւլ օլմուշ վէ ինանս լաշէլէրի արախ սօզազարտա գալմիշ բար :

Պունտան ալտալմ պաշը պօզուզլար շունտա պունտա խալլը Երէթիան քէսմիշ օլտուլլարնտան, շիմտի ալ Պուլկարլար Բուսլարն վիւրուտինի վէ Սամանլարն Ֆիրալընը ախը ֆըրաաթ ատա իտլէք, պիշարէ Նալամ Ֆիրաաթիլէրի իւզէրինէ տիւշէրէք, խալլը դան վէ հազմա լիթիքիլէրի մէրվի վէ միւթէվաթր արը :

Նաթթա տէվիլթը Ալիյէ խարիճիլէ Նէզարէթի ճանխլինտէն Եւրօքանս կէօնտէրիլէն ըլտի պիր Նօթատա, Պաթազ, Պալօփան, Դապա պունար, Քէսթանօզ վէ Քէմա թէմիլէ օլունան Նալամ գարինէլէրինտէ պնիլքօն Նալամ էրքէք վէ խաթունլարն Պուլկարլար թարաֆընտան թէլէֆ խալիպիլէր ըլտմէն տախի թասադ օլունուշ իտէ ալ, պունարա միւպալազա տէնէնէր տէ օլտու, պու ճիւմէ իլէ Պուլկարլար տախի 1876 մուգաթէլէթինին ինիլգալմընը պիւստալիլէ ալմաարլար ալնիւմէզ . լաքին թէքրար տէրիլ քի, պունար մուսաթլաթը Նարպիկէտէն օլմաարլարնտան, մազալտիմիլին խարըճընտա օլան շէյնք ախ :

Բուսլար Պէլլատան իլէրիլէնէ իլէրիլէնէ էօնլէրինտէ պիր ախլա՛ն կէօրմէնէրէք, Թրքնօփանս գատար հազլաշմըլլարաք :

Ճէնէրալ Կուրգօ Յուլիան ելտիլինտէ էօնտէն երիբիւհիւպ, Մարաա պէշ գատապարնա փալ օլտու . լաքին հօլտա էօյլէ տէրէլլտէն վէ շէթին եներլէրալն կէշալիլէր քի, օրալարտա ճիւզի պիր միգատար Սամանլը տաքէրի օլտա, կէշմէլէրի գապիլ օլմազ վէ պէլթիմ ճիւմէտի ալ թէլէֆ օլտպիլիլլէրախ : Բուսլար պու մազուլէ մուխաթարալը եներլէրի պէօյլէ քէտաթիլ կէշմէլէրի Նազգընտա Նէ թէշէքքիւր իտէնէքլէրինի տախի պիլմիլլէր խոխ :

Բուսլար հօպարը հօլտան երիբիւտիւքլէրինտէն, օ կիւնիւ էօյլէն փաղթը պիր թէրէնէ վալ օլտուգատ, էօնլէրինտէ աշաղրտա պիր պէօյլաք ախլիւք, վէ պու ախլիւքալէ պիր քիւմէ Սամանլը սիփարիսի միւշաճէտէ իթիլէր : Բուսլարն էօնանտէ տիք պիր պախըր օլտուգունտան, օրատա օլան Սամանլը սիփարիլէրինին միգատարընը վէ գուլթիլթինի քէշֆ իթմէզալն աշաղրտա պիր շօդ աաթէր էտախմէք աղըլ տէյիլ խոխ : Իմաի Սամանլընընը տաքէրի Նարպա տէվամ խուպ, վէ էօթէնէ պէրուսէ հաջարմազ իւզըլ, Բուսլար աշաղքիա պիր քիւշիւք դօլ սիփարի սալադրադլար . վէ Նիյնի Նաթթալէ պու գօլուն իմաապնա ելթիլմէք իւզըլէ, պիր իքի դօլ աա էօթէնէ պէրիւն միւնաաիլ մէվիլլէր կէօնտէրալիլէր :

Բուս սիգարի գլու սէրպէսմէն օգտեա Էնիպ, Սամանը ասքերինէ մէջ-
տան օգուր կիպի պիր հիլէթ կէօսմէրտի իտէ, իւշ երգ դատար Սամանը սի-
գարիտի պունարա գարշը չըգտար վէ հէմէն Էթրաֆլարընը սարաճաղ իքէն,
Բուս սիգարիլէրինին գօմանտանը երգ պաշը Սափօ ասքերի ամտան Էնիպիպ
քէնտիլնտէն պէշ ալթը դաթ գիտտէ օլան Սամանը ամլլարը իւղէրինէ թիւ-
ֆէնք ամթորմազա պաշլատը . պունու կէօրալէքտէ Սամանը սիգարիլէրի տէ
ամտան Էնիպ, օնլարտա թիւֆէնք ամթազա պաշլատըլար . լաքին Բուսլար,
պիր թէրաֆտան թիւֆէնք ամթար պիր թէրաֆտան կէրի շէքիլլիլէր իտի, օ
արալըդ Բուսլարըն սայիր մէլլիլէրինտէ օլան քիւշիւք գօլլար տաիի պունլա-
ըն իտտաղընա ելթիշաիլէր, Սամանը ասքերի պէօլէ պլր գաշ թէրաֆտան
իւղէրինէն կէլէն գօլլարը կէօրալէքտէ հէմէն ամլարինա պինիպ, եափաշ
Թըրնօփա եօլունու թութալար իտէ տէ, Բուսլարըն պիր թօրնու սի-
գարի գօլու, պունլարըն իւղէրինէ կիւլլէ սափաբաուդունտան աճէլէթէն ֆի-
րար իթալլէր :

Պու Ֆիրաբտան, օգտաա պաշգա Սամանը ասքերի օլմաաղընը Բուս ճէ-
նէրալը աղնաերպ, վէ թէրէտէ նէ գատար Բուս ասքերի վար իտէ աշաղը Էն-
տիրիլիպ, Թըրնօփա իւղէրինէ ալվգ իտիլի :

Էօլլէտէն տէօրթ սաաթ սօնրա, չըմպ ճաաաէս/նտէն ելւրիւեկէլէք Բուս
ասքերի Թըրնօփաա եաղլաշմաշտա օլտու, պու եօլ նէր եօլտան երքտէք օլ-
տուգօնտան մուխաթարաաաա սալիմ իտի . Բուսլար իլէրիլէրքէն, պաշաղլար
կէօրալէրէք քի Սամանը ասքերի շարշ թէրաֆտան Թըրնօփալը թաիլիլէ ի-
տուպ, Սաման-պաղար եօլունու թութաղտա իտիլէր . Նուրգօ օ սաաթ աղ-
նաաղ քի, քէնտի ասքերինէ մուշափէմէթ իտէնէք գատար Սամանը ասքերին-
տէ պիր գուփէթ եօղունու . իտի նէր նէ գատար մաեկթինտէ օլան ասքեր
հէնիւք պիր քէշֆ գլու իտէ տէ, հէմէն Թըրնօփա իւղէրինէ ելւրիւեկէլէք հարպ
տաիի իթմէք լաղըմ կլլրաէ հարպ իտուպ, պու պէլաեկի սէրինա դապթ իթ-
մէեէ գալար փրաթ :

Պիր Ֆրանսըզ միւփէրթիթի, Թըրնօփա ասքերի գօմանտանը Սայիտ բաշա
հաղընտա շու վէշն իլէ եաղար :

ՅԹըրնօփա գօմանտանը Սայիտ բաշա, Էմուլ ու աղրանընա ֆալիլ պիր
գաթը մէհարէթիսիմիթ օլուպ, դաեկթ ղէքի վէ մահր վէ սու կիպի Ֆրանսըզ-
ճա թէքէլլ իւմ իտիլ պիր գօմանտանը շէճաէթ իւնլան արը . Քէնտիլինէ վաղ-
թը հաճէթտէ իտաաա ելթիշաիլիլէրինտէն դաեկթ միւնֆէիլ օլուպ, պիր
գաշ Ֆրանսըզ միւթէպէրանը մուփաճէնէնտէ Թըրնօփանըն իլէպլմի իւղէրինէ
սէօպէթ ալըլարգաա, քինայի վէ իսթիհա թարիլիլէ շու ճէփաղլարը վիր-
միշ ալր :

Մայլթիմտէ եաղընը տէօրթ թաղուր ասքեր վարաղ, իսթիհաաա շա-
հան պիր հալ տէլիլ մի պու, Բուսլարըն ասքերինին քէսթիլինէ նաղարէն պէն-
տէ տէօրթ նէֆէր իլէ պիր տէ օն պաշը օլաա, երնէ պունտան դիտաէ պլր իշ
կէօրմէք գապլլ օլմանաճաղաղ :

Ճիտի Բուսլար սէրպէսմ սէրպէսմ Թըրնօփա իւղէրինէ ելւրիւեկէլէր .
Էշէտար ինթիսաճմ օլաուդունուն պէհանը իլէ օլտու մէրքէլինէ իտաաա իշիւն
տէֆա տէֆա թէլէկրաֆլար շէքաիլմիշ իտիթ, պանա պիր իտաաա կէմաէրիլ-
մէեիպ, Բուսլար իտէ Պիլլա եօլունու թութալար :

«Քէշֆէ գօլլար չըղարըղ, Բուս աաքէրինն մըգտարընա վէ պիր օ գաւտարտա ինթ'իսթլարը օլաուզունա քէսպը վուզուֆ իթա'րինտէ, չէնրի իտաւլէ իթմէնէ վէ աաքէրիմի պիր ճիւմլէ լէվաղխմաթը իլէ տըրղ կիթմէնէ գարտը վիրտիմ, վէ պաշղա չարէմ գալմատըղընտան, էն ֆէնա եօլ հանկըսը իտէ անտէն կէրի չէքիւմէնէ մէնպուր օլաոււմ, Պու արալըզ Սաֆվէթ թաշա գօմանտար իլէ պանա խմատա կէմնտէրիլէն աաքէր տախի Սաման-պաղարընա եթիշմիշ իտի :

Սաֆվէթ թաշա նիշին վաղթը իլէ խմատընա կէլմէտի տէյի պաղը հաղըրունտան ս'վալ օլունտու իտէ, օնա նէ թաճիւպ լտէ եօրսունուզ, տէտի Սալլա թաշա :

Յէվիլլա շունու պիլմէլիսինիզ քի, հէր շէյաէ աղըր տաղրանմազ պիզէ թապլիթ օլմուշ աուր, վէ պունու աղըլլըլըզ սալարըզ . սանիէն շունու տա պիլմէլիսինիզ քի, վաղաա թըրնօլատան Սաման-պաղարընա թէլէկրաֆ տիրէքլէրի տիրիլմիշ տիր, լաքին հէնիւզ թէլլէրի կէրիւմիշ տ'ր' Սաֆվէթ թաշա-հա աճէլէ եթիլէ տէյի կէմնտէրտիլիմ խապէրլէր Լտիլմէնէ, Լտ'րնէտէն Սթանպուլ, Սթանպուլտան տա Շուվաեա, Շուվաեա տա Սաման-պաղարընա չէքիլէմէքտի :

Վաքին կէլլէլիմ հ'քնայէմիղէ . Բուսլար թըրնօլա քիշկեսնընա կէլտիլէր եթիլիշտիլէր, վէ շէն'րէ տուխուլ իտուզ, պիզ վարսըրըզ եօղմուլուզ անտէն հիշ գալա իթմէնէրէք, էթրաֆտաքի մէվլէրի տէ հէղ զապթ իթտիլէր, չիւնքի չիւքհ'տիլիմ քի գաշ նէֆէրիմիզ օլաուզունու Պուլկար ճատուարըր անլէրէ խապէր վ'րտիլէր :

«Վաղաա ճանըմըզ սըղըլըղ, Բուսլարըն իւղէրինէ տէ կիւլլէ տիմատըզ տէյի, լաքին զանն իտէրաին քի Բուսլարա միւրօլթիլէն կիւլլէրի հէյ պաշլարը իւթիլիւմնէ կէշտի, վէ պունտան վաղիֆէ իթմէնիւպ Բուսլար քիւճաթ եօլունուզու քէմէնէ գալըլշարըր, լաքին պու տա պիլիմ իշիթիղէ կէլմէտիինտալն, տէրաղապ Սաման-պաղար եօլունու թաթմուզ, տիւշմէն արղաւըզա տիւշտիւ իտէ տէ թէլլէֆի իլէ կէրի տէմտիւ, պիզտէն տէ պ'ր գաշ քիշի կիթտի, Եօլաա Սաֆվէթ թաշալա թաթթ կէլտիք քի պիզէ աղըրու կէլիեօրու, լաքին արթըզ իշ իշտէն կէշմիշ օլաուզունտան, պէրապէք Սաման-պաղարա կէրի տէմտիւք » :

Իշթէ պէօլլէ Պալզանլարըն գարուու օլուն պիր պէլտէլը մուհիմէ պիլլա մուհարէպէ Բուսլարըն զապթընա կէշտի . Բուսլար պու թըրնօլա շէնքի տէրունիմտէ քիւլլիլթիլա զաթիլէ, միւհիմմաթ վէ էպէհէ պուլտուլար վէ Բուս աաքէրի իսլամ մահալլէտիմտէ աաքին օլաու, չիւնքի Զիշթօլա վաղը օլաուզու կ'պի, Պուլկարըր պուրաաա տա էլլի խանէտէն մատաա սալըր իսլամ մահալլէրլին եաղմալաւըլշար վէ գաթա զանաա զըրըզ խարապ իթմիշէլէր իտի :

Սնըրաաան Կուրցօ աաքէրի տախի մուղիպալար իլէ շէնրի կիրտիքտէ, Պուլկար էհալիսի թարաֆընտան Ֆէվզէլատէ մէսլըրէթլէ գապուլ օլունտուլար, պիլիլէն սօղաղարա վէ աաքէրլէր իւղէրինէ կիւլլէր վէ չիւէքլէր սէրքիլտի, բուհանի թաղըր տա էլպիլէյի միւղէնէն վէ խալալէմլէր իլէ Բուսլարըր գարըլտեղա, էօրիւշէն էօրիւշէն վէ ուրուլան ուրուլանա օլաու :

Յուլիսին օն իքիսինտէ Կրան տիւք Նիզօլա տախի թըրնօլաեա մուզաֆ-

Ֆերէն մուփաթըրէն իլէտի, Զիյթօլտան Թըրնօփանս զատար ալթմըշ պէշ քի-
լօմէթթօլուզ մէսաթիտէ տըր Նսլամ էսէրի գալմամըշ օլտուղունտան, չէր ելը-
սէ Պուլիար աճալիսի Արան ալուքիւն խթիզպալինէ սէշիբաթիզ, չէհրալինէր
թերա իթաիլէր :

Թըրնօփա պօղաղընըն օ պիր ուճունտա օլան Սամօփատա գարիեէսի քիշ-
կեանընա Պուլիարըար աղան տալլարընտան պիր ուլու ֆիւթուհաթ քէմէրի
նարմըշարար . քէօլիւն ուճում աճալիսի պու քէմէրին էթրաֆընա եղըրտըլար ,
վէ սօլտաթըլար զտօլիթիլէրինին էմրինէ պէքլէմէեէրէք , շապգալարընը տըլպ
պունըարը սէլամըարարար : Պուլիարըար տըր իրի վէ էնլի տէմիր բարչատը պու-
լուպ վէ իրի տիրէք արասընա ասըպ , չէքիւլէր իլէ պու տէմիրի տէօլէրէք չան
մագաթնտա չալմանա պաշլատըլար , քի տէօլթէ եիւզ սէնէտէն պէրու պուրա-
շօրտա իշիթիլիւշ պիր սէս տէլլի խաի :

Պու պօղաղըն իքի թէրաֆընտա իքի ուշուրում պանըր իւզէրինտէ դա-
նէթ էսկի իքի մանասըր փարար , պունըարտա պիր դանէթ քէպիր վէ մէշ-
նուր թէվթաթ օլուպ , պիր թաղըմ թասլիլըլէր վէ պու թափրատա բահիպլէր
թարբա չըգարար , վէ Բուս ապէրլէրինտան պունըարը էօրէն էօրէնէ օլտու :
Նիրանէթ պու բահիպլէր տէօրթէ եիւզ սէնէտէն պէրու թօրբաղա կէօմլէլու
չանըարըն եէք ալթընտան չըգարըպ վէ մահալլէրինէ ասըպ , արդա արգանա
չալարարարազ , Պուլիարիսթան մագարըր օլան Թըրնօփա պէլտէսինին նալլի սէր-
պէթթիեէթ օլտուղունու պու չան սէտալէրի իլէ տաթի ալէմէ իլան իթաիլէր :

ՆԻԳՕՐՕԼԻՆԻՆ ՐՈՒՍԼԱՐՏԱՆ ԶԱՊԹԸ

Էջօլի ժուհարեպէտ Բուսըր շարգ վէ ճէնուպ թէրաֆըլարընտա պախ-
թիար օլտուղարը կիպի , մուախաթէն պաթը թէրաֆըլարընտա տա օլ վէչի ի-
լէ պախթիար օլտուլար իտ տէ , շարգ վէ ճէնուպ կիպի պէտիհափա օլմանըպ
խալլը զան աէզմէեէ մէնպուր օլտուլար :

Նիգօրօլի ըն ըն իքի պին նուֆուղլուզ պիր չէր իտ տէ , Բունա քէ-
նարընտա իքի աէրէ արասընտա օլտուղունտան , էլի թիմարթիկեա՝ օլմանազ
ջաք , պու չէրի ԱՅՅԵ շէնէսինտէ Սալթան Պալապլու ալաք վէ Մամար դրալը
Միհրամնտան ապէրթիտէ օլ վէտիլէ իլէ միւզմէհի վէ բէրիչան իտէրէք պի-
թիլար :

Էյէք Միհաթ քաշա թալ միւսանէթ Թանա վալիլլինտէ դալարար , Նի-
զօրթիթին պիր տաթի հօգարըրընտա օլան ալիք քիւլիւք շալ աղըր քէնարա-
րընտա էէնի վէ կիւզէ պիր չէր հարաղըրը Սալթանիլէ իտի վիթիլէնէք , վէ
Նիգօրօլի թաղընը իլէ զարանա նապլ իթաիլէնէք խաի :

Մուան օսնապ զարանտան Բլէֆալա օթալ ալթը քիլօմէթրօ թուլի օլան
պիր էնու չմէնարթիք տաթի հարաղըրընտա . Միհաթ քաշա քէնար վալի-
լլինտէ անկարա տարթիլէ իլէ հէվիլիլէ տիթիլէր տալլէ իլլէթիպ , պու ե-
լան թէպլիլէտինէ տաթի պալլամըշ վէ պէշ ըն քիլօմէթրօ տաթի իլլէրի փար-
տըրմըշ ըաք . լաքին Միհաթ քաշա ալլ օլուպ , վէ արգասընտան պիր չօգ

վաղելէր տաճաւ աղլ ու նստալ օլունարալ , պու եօլա քիմի էնէմիմէթ վիրիւլ , քիմի նաղարտան պրազըզ պէյնիտէ օլարալ հիշ պիր շէյն եարամաար :

Նիգօրօյի նաղլ քի տէտիք , խանի շէքլմաթ պիր տէրէնին իքի թէրա-
ֆընա գուրուրուշ պիր շէհր ալր . իւշ թէրաֆըր աա երաքտէք վէ տիք պաղըր-
լար օլաուգունտան , վաղթը իլէ օրալարա խթիլքեաթ վիրիլմիշ օլաա գօլալ ա-
լընըր պիր շէհր օլաւար :

Լաքին Յամանըլար օրատա օլան էսկի վէ իլէ եարամալ գալէլէրէ կիւ-
վէնիւլ , պաշգա պիր շէյ եարամանըլարալ , Պու գալէլէր իաէ , Նիգօրօյի իւ-
ղէրինէ տալիմա Յունաստան հիւճուլ օլունուր Ֆիքրի իլէ եարըլմիշ օլուլ , ա-
ր-
գա եանի գարա թէրաֆըր հիշ տիւշիմիւլմիշ խաի . օ թէրաֆաա իաէ գալէ-
լէրէ հաքիմ պիր Յաղըմ թէքլէր վէ պանըրլար վարաք քի , ճիւմիէսի խալի
պրաղըլմիշ խաի :

Սնտան սնիրա Րուսլէիաթ վէ Անասօլուաա Յամանը եկալնաթ պիր չօշ
էնէմիմէթ ի զալէլէր վար իաէ տէ , սուլի վաղթընաա պունարտան սարֆըր նա-
ղար խաուլ , եալընըզ հարալ վաղթընաա , օ տա լաղըմ կէլէն գալէլէրէ թամիր
գօրնալը վէ էթրաֆընա լաղըմ կէլէն Յօրրալտան խթիլքեաթաթ եարմալը Ս-
մանըլար առաւ իթմիշլէր տիր . իշթէ պու առթթ թաթիլիլն Նիգօրօյի գա-
լէլէրի վէ թապեալարը տալիս Րուսլար Յունալը կէշաթրալն սնիրա տէլ տնէ-
լէ թամիր վէ ինշա օլունաու . Գալէ վէ խթիլքեաթաթ վէ մուհաֆաղա աաթ-
քի տալիս էլի պիր հալաթ տէլիլ խաի . Հէր նէ գաաար եէտի պին նէֆէր գա-
աար աաթէր վար իաէ տէ , պունարլըն մէլպուաթ վէ մէքիլաթը միւքլմիշ
տէլիլ խաի . Րուսլար Յունալը կէշաթաթ , Յիլքիմ Մակիլէ իլէ Նիգօրօյի ա-
րաղընաա խաղը թօր միւսաթէպէսի վուլա պուլաուգունտան , ճէպիանէլէրի
տալիս թիւքլնէլէրաթ խաի . վէ հէր նէ գաաար Րուսմալտան պիր գաթար շէյ
կէճաթըրիաթ իաէ Րուսլարտան կէրի շէգըլմիշ օլուլ , օ հալաթ Նիգօրօյինին
բէք գօլալ մուհաֆաղա օլունամաեաթաղը տալիս մալիմ խաի :

Լաքին Րուսլար իլիւն Նիգօրօյինին պէօյիւք էնէմիմէթի վար բար . պիր
քի Յիլմա վէ Յիլիպէ ճաաթէլէրինին պաշլաեաթաղը իաի . իթմիմիսի Պուլիարթու-
թան չըմնարֆէրի պունտան պաշլաեաթաղը վէ գարընաա օլան Յիւան չը-
մնարֆէրի տալիս Յիլիլիպա աաթէր թաշլաաղաա օլաուգունտան , սնտան Նի-
գօրօյիլէ կէշիլմէք գօլալ օլունաղար . իւշիւնճիւսի գարըր պէ գարըր պուրա-
տան աա պիր քէօրիւ գուրուրմալընը էրլընանը հարալ չօղաան թաաաթիւր
իթմիշ խաի . Նաթի Յուլիսին Վշիմաթ ճէնէրալ Գրիւանէր աօգուլունու օր-
աաեաու մաեթթինէ ալարալ պու շէհրին իւղէրինէ երալմիշէ պաշլաար . լա-
քին աաաա գարաաան աաթէր կէլմիլաթն գարըր եաղաաան իքի մաալալն տէ
Նիգօրօյիի թօր իլէ տէօյմէնէ պաշլաարլար :

Նիգօրօյի միւթէսարըրֆը Հաաան բաշա , վէ աաթէրի գօմանտանը Ամա
բաշա նէ եաքաճաղարը իւղէրինէ իսթիլարթ խաուլ , էվիլէ էմրաթ մաղալի-
մէթի գաալէ կէօրմէնէրէք Վիսին շէքիլմէք էֆըքեաթընաա պուլաեաթալար
իաէ տէ , սնիրաան շան վէ Նամուաա աաթէրի հիւսթի գալէպլ խաուլ , սն Նէ-
ֆէնէ գաաար տանանըլ թէքլիմ օլունամաա գարալ վիրալէր . վէ միւնիպլմէ
Սամօղլէա թէքլէրինէ աէրաղալ պաղը խթիլքեաթաթ եարաղըրալար , չիւ-
քի Նիգօրօյինին սնաւթարը պու թէրէլէր խաի . Յուլիսին էն պէլմիաթ Րուս-
լար պու մաալէք քալ օլմաշ օլաուլարընտան , օ կիւնիւ տէրաղալ մաաա-

բնակեւէ պաշխարար , քի թռնա քէնարընտա օլան շէտիտ վէ դանը մուհա-
րնպէւէրին պիրի օլաու : Բուսարըն քիւլլիլթլիւ աաքէրի վար խոի խէ աէ ,
խաթիւքընամըմ խղէրինէ սինկիւ իլէ հիւնուս իթմէլլէրինաէն , բէք չօդ թէլէ-
ֆէ ուղարարար , պու հիւնիլ իլէ Բուս աաքէրինին էն սէփաշի մուհարէպէ պու
սինկիւ մուհարէպէսի աիր , վէ պու ճինս մուհարէպէսէ հիւ պիր շէյ կէօզլէ-
րինէ կէօրիւնմիլ :

Սամալիլա թէլէլլէրի պիր դաշ տէֆա թարաֆէյնաէն ալընար վիրիւտի ի-
սէ տէ , սն տէֆա Բուսար պու թէլէլլիլ զապթ իթալքաէ , Սամալլար պիր
տունա խղէլլէրինէ կէլէմէալէր :

Իւշ ալայ Բուս քիառէսի վէ պ'ր թաղըմ սիվարիլէր տախի զարպ թլրա-
ֆընտա օլան թէլէլլէրի թութաուղլարընտան , հիդօքօլլիլ թէլէլլիլ մուհառէրէ
իթմիշ օլաուար :

Օ աշլամ իքի թէրաֆ աաքէրի պիրի պիրինաէն պ'ր դուրշուն մէնգիլի
ուղադտա կիճէլլէտիլէր : Սրալարըն հալաար դաեթթ աճայիպ օլուպ , պաղնէն էն
օրնապ կիւնալիլլէրէ դաեթթ օտուզ կիճէլլէր թաաղիւպ խաէր , օ կիճէ տէ էօյ-
լէ օլաու : Աաքէր արա սրաա պիրի պ'րինէ թիւֆլէր արթմապ , վէ էօլլիլլէրի
կէօմմէրէլ վաղթ կէշիլրալիլէր : Բուսար աճլըդտան էօլմէք տէրէճէսինէ կէլմիշ-
լէր խոի , շիւնքի սիւհիմնթ նաղըրլարը պունու տիւշիւնմէիւպ թալինաթ եւ-
թիշտիւրմիշ օլաու դունտան , անճապ դուրու բէքսիմլլէլ տէպէնէպիլալիլէր :

Սամալլար խէ արթիլլը դուրթ ուլուշարը օլմաեհաճաղընը բէք ալա ֆէհմ
իթմիշ օլաուղլարընտան , Բուսարաա տա պիր շէյ պրաղմաճապ իւղրէ շէհրտէ
զախիլէր , սիւհիմնաթ , լէվաղիմաթ նէ վար նէ եօզ վէ էպիլլիլի սիրիկէ վէ
աալիլէրի հէպ արթէլլէ վիրալիլէր վէ օ կիճէ հիդօքօլլիլ պու տիլոււզ ալլվ զը-
ղըլլէրը իլէ կէօզէ կէօրիւնիւր օլաու :

Սալիմին Սէպնաա , ալլաաաղաճ ճէտէրալ Դրիւանէր թօրլարընը շէհրէ
նաղըր թէլէլլէ կէթիլիւպ , թարթի օլունմաղ տէրէճէ պիր շիտաթիլլէ շէհրին
խղէրինէ կիւլլէ եաղարըմաղա պաշխար , պունու կէօրալիլքաէ զարշտաա օլան
թիւրնիւ Մալիլլ վէ Իզլաշ թէրաֆընտան տախի արթէլլէ շիտաթ վիրիւտի վէ
աղ վաղթ զարֆընտա հիդօքօլլիլ իւշ տէշէլթլիւ թօք արթէլլի արաընտա դաշ-
տար : Սամալլը աաքէրինաէ ճէպիւննէ դալմաթիշ օլաու դունտան , թէպիմ օլմա-
եա զաղըրշարլար , բաշալար պունա բաղը օլմաալլար խէ տէ , աաքէրին խա-
եան լաճէլլինի բաղլայն կէօրալիլքաէ , չարէիւղ պէեաղ վէտա պալարաղընը
շէքալիլլէր վէ շտան բաշա Բուս ճէնրալը թլրալլընտան կէլն դապիթէ զը-
լըճընը թէպիմ խաուպ , շէհրին պիւա չարթ թէպիմ օլաճաղընը տա խապէր
վիրալի :

Պունուն խղէրինէ Բուս աաքէրի մուգիլալար չալարապ , հիմ խարապ շէհ-
րէ տախուլ իլէտիլլէր :

Բուսարըն թէլլէֆի , էօլէն պէշ զապիթ վէ իքի եիւղ եթմիշ սէքիլ շէ-
ֆէր վէ եարալանտա երթիլ իքի դապիթ վէ աօղուզ եիւղ աօղուզ շէֆէր օլ-
աու : Սամալլար տախի պին դաաար աաքէր թէլլէֆ խաուպ ալթը պինի հարպ
եւս'րի օլաուար , Բուսար շէհրտէ եթմիշ իքի թօք , պիր չօդ թիւֆլէր վէ
պէշ պաղապ պուլաուար : Իմանաա իքի մնիլթէօք վարար , պունարաա դաշ-
մաեա չաղըրմաաղլարընտան , կէմիլլէրի տէ աաքէրի տէ սիւհիմնաթ տա պէ-
րապէր զապթ օլունտա :

Պու մանկիկ երգչախումբը, կիլլեանին խաղալիքները և
սէտէ, իէգնէլէրին միւշքէմ օլտուղունտան, Վուսպար Պալիթրանին աստաթ կէ-
թիրիպ թաւիր իթտիրալիէր, մէքնէտիլիլի դուլլանմանա պաշլապարար :

Բուսաբույս, կաշածառն ու արհեստագործական հարկով հեղինակություն Վուստանում նաեւ զբաղւում էր օրատա թաւայիչ ինձեղբի իշխան հեղինակով հարկով շարունակաբար, իւր էփէլ Նիգորօրովն աշարգըստը Հասան զէ Ամնա բարաշար զէ ալիք պին նէփէր զէ զապիթն պու. նիգովն իւղըն զարշարան, զէ մեղան աս Վուստան իշխանիւն նաեւ օրատաբար :

ՊԱԼԳԱՆԼԱՐԸՆ ԿԷԶԻՏԻ

Աղեմանիս ժաթէշարք Մօլթքէ, 1828-29 Բուսիս մուհարէպէսինի Կաղար-
քը քիմիսպատա չու. մէշն ինէ պ'ըր ինթար իթմէշ տիր:

Իրավեքիտե՛ Ոսանդըրար պի՛ր մուհարէ՛ պէ՛հէ՛ ի՛նչ պի՛ղիւս ի՛նչ տի՛րտե՛ , աս-
քէ՛րդէ՛րինի՛ տաղը՛նի մահալը՛ տըրըար : Թ՛ / Էրքի՛տի՛ անըն՛ պի՛րին՛նի ի՛սաի՛ ի՛նչ մուհա-
րադատը՛ Պաղը՛ անդար տըր :

Իշխել պու. էմանուել Լւբոբանըն պլ'րինձի ճէնկեալէր վէ մուղափիկեր պլ'ր
սէրասալ'րինն զէլամալար տըր պունդար և Ապտիւլ Փէրիմ բաշանըն Քուան զե-
նարդարնատ չօլլուդ ապլ'ր պրազմանըդ, Քուան կէշալման բէք աէ էնէմֆե-
նէլի վիրմէմէսի, աճապ պէօլլէ պիր բլան իզմիզապընտան մըքտը, պունու.
պիլլէմէիզ. լաբին թաճիւպէ շանան եւրի շու տուք զի Քուպար պիր թիւ-
ֆէնք տաթի բաթլաթ մանարադ, Պալզան կէշալլէրինն աէ դապթ խալիլբալիք

Թըրքմոփաղը աշտրդտան սօնրա, ճէնէրալ Կուրգոնուն իլդէ Էօրի, Էօրէառն
սէրառն նէ գառար միւֆթէղէ վէ բէրաքէնառն զօլլարը վար իռն, ճիւղէսինն
սէ Թըրքմոփառն ճէլլլինէ միւթաալիգ իառն. պու սաքէր աբա աբառն Թըրքմոփա-
ռն կէլտի հէթիշտի վէ ճէնէրալ Կուրգո տէօրի կիւն տէօրի կիւն չալըշըպ,
Պաղչանլարը կէլմէք իւզրէ սաքէրէ նէ թալլանաթ վէ նէ լէվաղիմաթ լազըմ ի-
սէ ճիւղէսինն սէ իրմալ իլլէտի, Քեսաֆէէլի լէվաղիմաթը հալլանլարառն հիւք-
լէթմէք իւզրէ տէնի տէնի պաղլաթտը, ծառան սօնրա Պամանլը սաքէրի իւզէ-
րինէ նէ մալլանաթ լազըմ իռն, ճիւղէ թէրաֆրնառն թաղիլ իլլէտի:

[illegible]

արքեպ. Պաղանդարըն պէրի թէրաֆը օլ մէշնուր թուհնա օփաւր իտի : Պու կէ-
շիալ ամերատան պիր չօղ խամլը փիրլիտի, Գալիֆար պօղաղը Զէլէն քէօզ պօ-
ղաղը տա տէնիօղ, Ինիանէթ Խալին քէօշիւ պօղաղը իտի տալիսի գալաը : Պու
կէշիա Յամանլըրարա տա Զամալիւմ օլմանըպ, Խալին պօղաղը թէնիօղէ օլունուր
ըտը : Դաքին օ տէրէնէ կէշիլմէղ պիր պօղաղ ատա օլունուրտու քի, պուրա-
ւարա պիր Նէֆէր մուհաֆազա սաքէրի տալի պրազմանըշլար րտը :

Էօթէտէ ճէնէրալ Կուրգօ իտէ, Յամանլընըն թըրնօփատա, Տըհնօփատա փէ
Կապլօփատա քիւլլիյէթլիւ զատ փէ զախիթէ պրազմըշ օլտուղլարընտան խա-
պէրտար օլտուգտա, օ տա օնլարը գապլընա կէշիլիօղ, տաքէրինի պէտէտի :

Պաղգան կէշիաղէրինին էն պաշլընաը Նիպղա պօղաղը օլուպ, Յամանլը-
րար Կալընըզ պու պօղաղը թաշիթ մուհաֆազանա ալըպ, օ պիրլըրինէ Կալը-
նըզ պիրլըր Ինիկանալան գօլու պրազմըշլարաը, օ տա Խալին պօղաղընտան մա-
տատընտա :

Նիպղատա տալի Յուլիսին տօղուղունա գատար Կալընըզ իքի Էիւզ Նէ-
ֆէր մուսթանֆըզ տաքէրի օլուպ, Կալընըզ օ կիւնիւ Նիպղայտա պէշ թա-
պուր Արապ տաքէրի : տաղ թօրլարը փէ պիր օրփարի պաշը պօղուզ փաւ օլ-
մուշտու : Յամանլըրըն Նիպղայա Գրիւր թօրու չըգրաճաղլար տա Պուլ-
կարլար թարաֆընտան խապլըր փիրլիտի իտէ տէ, պու թօրար Զաղլ օլունուր
մու օլանաը օր Բուսլար պիրլէմէկիօղ, Փազաթ Գըղանլըզ թէրաֆընտան թօր-
լարը Զաղլ իթմէք իլիւն Կօլլարը Զաղըրլամազտա օլտուղլարընա փազֆ օլմուշ-
լար րտը :

Նիպղա պօղաղընըն պու խթիքեանմաթ միւքէմէլ Կա գաղը միւքէմ-
մէլ տէ օլտա, պունու աննընտան փուրմաղ քեաըր աղըլ տէշլ խաի, պունու
էօն գօլ գօմանտանըր բէք էշի քէշի խաէրէք, Կրան տիւք Նիպղաեա պիր բլան
թաղաթի իթաի : պու բլան մուճիպլինէ, Բուս տաքէրի թըրնօփատան իլէրի
ԷիւրիւԷիւպ, Խալին քէօշիւնէտէք իլէրի կիւթէնէքաի քի թուհնա օփաղըն պա-
շը տիւլէք տիր : արգտա, տաղտա, ալտա Էր Նէ թէնալիթի իթիլաթի իճապ
թաթէնէքաէ, պիրէր պիրէր փէ ճիւթիթէն պու բլանտա Կաղըլ խաի :

Պու փշ իլէ Խալին պօղաղընա Բուսլար սաշիպ օլտուգտա, ճէնէրալ Կուր-
գօ տալի տաքէրի իլէ Գըղանլըզ իւղէրինէ ԷիւրիւԷիւնէք փէ Նիպղայը տէիլ
աննընտան իլլա արգաղընտան փուրաճաղար : օ կիւնիւ օ սաաթտա Կապրօփա-
տան պիր գօլ գաղաղ ԷիւրիւԷիւպ, Նիպղանըն աննընտան պիր Զիւմալիշ կէօ-
թէրէնէքլէր խաի փէ պունուն ճիւթէտի տէ Յուլիսին օն Էէտիննի տալը կիւնիւ
իճրա օլունանաղաղ :

Զաղըլ քի իլէրիտէ Զաղլ օլունանաղ աղըր, պու սնն թէրթիլիլ իճրա օլու-
նաթաղ : Դիւնքի ճէնէրալ Կուրգօ թուհնա քէնաղընտան բէք Զաղուզ իլէրի-
լէԷէմէաի :

Կրան տիւք Նիպղա պու բլանը թէքմիլ գաղուլ իթաի, Կալընըզ Նիպ-
ղանըն աննընտան պիր Զիւմալիշ Էէրինէ, Նիպղանըն օրատան տա փուրուրմա-
ղընը իլափէ խուպ, իքի ալա Տօն փէ Արէլ գաղաղլարընը տա Կապրօփատան օ
թէրաֆա տէփէ իթաի :

Յուլիսին օլունաա սիփարի գաղմանըլար ճէնէրալ Բաուի գօմանտաղընտա
օլարաղ Էօրա ըլժան օլտուլար : Ասըլ տաքէրին գըմըր էղէմի պունըլարտան իքի
կիւն սնրա Կօլա չըգաճաղլար աղը : ճէնէրալ Կուրգօ պու գըրզ տէքիլ սաաթթը

պօշու պօշունա կէշիմէիւ, Սաման-պաղարը թէրաֆընա պիր միրալարը քէշ-
ֆէ կէմնալարի քի օրատա օլան տաքէրին իլէնայա վէ Պէպրօֆայա տօղրու պիր
հարէքէթի վար մը հօշ մա ազնաարն , պու քէշֆէ մէմաւ օլան միրալայ կէրի
տէմիւպ , Սամանը տաքէրինտէ պէօյլէ հիշ պիր հարէքէթ օլմասըղընը խապէր
վիրաի : Ս արալը ճէնէրալ Բաուխ , միրալայ Բօնիքէր վէ բրէնա Ձէրէթէլէֆ
զազմանըր իլէ պէրապէր հօլա աշմաղլա ուղրաշմաղտա խալէր : Սօլուն իլը
զըթասը հանի Թըրնօֆատան Բարօֆիյէ օլան զըթա զարարըղմալտի , պիրազ
հօղուշ իսէ տէ , սըզըր վէ մանտա թազըլարազ տօղուշ շապընտա օլան թօր-
լար տախի չըզարլայալիլը խաի : Լաքին Բարօֆիտին պէրի թէրաֆը տիք պա-
հըր օլուպ , էն պէօյլը միւշքիլաթ պօշնտա խաի : Թօրլարա հօլ աշմաղ իլին
պիր ալուճ առաւ պօրալարտա օ տէրէնէ շալըլարլար քի , թարիֆ զապուլ իթ-
մէզ - զապըրթան նէֆէրաթա էօրնէք վիրմէք իլին նէֆէրալն զիտաէ շալըլըր-
լարտը , վէ ճէնէրալ Բաուխ իւնիւֆօրմալընը սօլունուպ , էլլնտէ պիր զազմա
իլէ տաքէրին պաշնտա խաի :

Չօզ տէֆա էօյլէ զայալար օրթանա չըզըր քի , զազմա իլէ տիւղլէմէք
մուհալ զապլիլնտէն խաի , լաքին ճէնէրալ Բաուխ շամսմա իլէ իլի էթրաֆա
տաւեուրմաւազ իլին Գէ-Գէ լազըմ պարութա գօլլանտըրմաթ , Նիհաէթ
պէօյլէ պէօյլէ թա թէրէնէ վատըլ օլունտալտա , տաքէրաէ հալ վէ թաքէթ
զալմալըն խաի : Ս կինէ օրատա տաքէր րաշաթ խուպ , արդա գօլուն վիրա-
տինէ մունթալըր օլաուլար : Թաւ պու արալըպտա Սամանընըն իւշ թապուր
տաքէրի իլէնայա կիթ մէքաէ օլաուզմալտան իսլին քէօյլնտէն կէշալիլէր : Բաւա
լար պունարաւան աննալ պիր գօւրշուն աթըրն ուղրալտա շալըլարըն իլինտէ
իսէլէր տէ , Սամանըլար ֆէրզինէ պիլէ վարաւալար , չիւնքի խուսուսի իլէ
թօրլարլէ կէշիւպ տէ օրալարաւ Բաւա տաքէրի պօլունաշալը խալալ օլունտալազ :

Պա. պապաէ Պաւլարլար տա տօղրունա : Բաւարա պէօյլէք պիր իւղլմէթ
վէ սառազաթ կէօթէրալիլէր , չիւնքի տաղըն իւղլէրնտէ պու զառաթ Պաւ-
կար վար իքէն պիրիսի կիտիպ տէ , Բաւարըն պու հարէքէթի Սամանըլարա
խապէր վիրմէտի :

Իսիս մաշը Յուլիսին օն իքիսինտէ Կուրգօ զօլու պօղապը կէշմէնէ պաշ-
լատը , վէ հէր նէ գնտաթ հօլլար հարըլմէշ իսէ տէ , ֆէվզէլատէ միւշքիլաթ
չէքիլի , իլլա թօրլար հաղըրնտա , չիւնքի իքի զըթասը չէքէն հալմանլարը
իլէ պէրապէր պալըրաւան աշաղը հուլարանալար - լաքին չարէսինի պուլուպ
պունլարը տա գօլթալարլար , ֆազաթ ճէնուպ թէրաֆընտան էնիշ , շըմալ
թէրաֆընտան չըզըլտան զիտաէ չէթին օլաու , իլլա սօն պէշ ալթը քիլօմէթ-
րօ մէսաթէտէ , աղ զալար թօրլարը չըզարաւանը պրազանալլար - կիւլլէ
վէ ճէպիսանէ սանտըլլար իսէ ինսան թապիսթընտան խարըն պիր գուվէթլէ
կիւճ իլէ նազլ օլունտալիլաի :

Լաքին Մայիսին օն տէօրալնտէ , չէքիլէն զաշմէթին ճիւմէնի պիր տա-
զիզէտէ ունութալտա : տաքէրին կէօյլնէ պիրտէն պիրի Թուննա օլաթ կիւ-
րիւնտիւ քի տիւնանըն պիրիննի կիւլիւսթանը տըր , վէ Կիւլ տէրէսի թապիր
օլունուր , արթըզ Աթմալազ հօլու էմպէրլին ալըրմէլար , վէ նէֆէրլէրին պու-
նա կէօրիւպ տէ մազըրմանալարը զապլի տէկիլ խաի :

Կրան տիւք Նիզօլա , Բէթրապուրլա կէմնալարիլի րաքօթտա ֆախըն
պու քէլմալարը հազմէ տըր :

«Տիւնեւորտաւ եայլնրդ Բուսիս աւքերինէ մախաւս տուր պէօյլէ դահալրդ զի ուշուրուսիար արաարնաան եազ կիւնտէ պիր եօլ ալըսդ տա թօրալը իլէ պէրապէր պիր օրտու կէշիւմէք : Հագգանիկէկէ շահատէթ իթմէք իւզրէ շունու տա տէրիւմ քի : Պուլիարլարըն միլըիյէ աքերիտէ ճահտ ու դայթթիլէրինտէ , պիցիմ օ պիր աւքերլըրտան գըլ բալը կէրիտէ դայմատըլար : »

Իսային քէօյիւնտէ Անատօլու թաղընինաան օրաւագ եայլնրդ իւշ կիւզ նիգամ աւքերի վարտը . էօյլէտէն իքի ստաթէ էփիլէ , էօն գօլտա օլան եէտի կիւզտէն դիտաթ Բուս աւքերի կիւլ տէրկիւնտէն դուհուր խաթիլթաթիլէր . Բուսլարըն պու հալթէթի օ գատար կիւզիլ թուլթուլտու իտի քի : աւքերին շօգու հալա շատըրլարընտա եաթմադտա զի պաղըրը տա եէմէք հաղըրլաւադտա խաթիլէր : Եայլնրդ տէօրթ պաշը պօղուզ եաղըն պիր թէրէկէ պիր կէօղմի . դօնուլուշ խոթ , պուլար գաղաղլարը կէօրիւր կէօրմէզ , պաշա պիր թարղլա խապէր զիրմէեէէքէրինտէն , հէմէն աթլարընա պինիպ Գըզանլըզա տօղըն դօշտուլար . լարին Բուսլարըն պիր դուպուզու թա Սամանլը օրտուսանտու օրթաարնտա բաթլանըզ , Բուսլարըն կէրիւր օրտուդունու պաշը պօղուզլարտան էփիլէ Սամանլը աւքերինէ խապէր եէթիշաթի :

Պու միւլուլին դայրի թօր բաթլաւաարնտան , նիգամ աւքերի օ տէրէնէ տէշէթէ աիւշիւպ շաշըրալար քի , Իսային քէօյիւնտէն տէ գօլալանտըլար , էօնլըրինտէ օլան պաշիւս պիր քէօյտէն տէ . Բուսլար իքի պէօյլէք շատըր թաղըրնա սահիպ օրտուլար . էօյլէ պիւր հալտէ քի թէննէթէրէրտէ հէնուզ գօյուն գըզարթմալարը զի բիլալլար բիւմէթտէ խոթ , Բուս աւքերլըն իւշ կիւն գատար պէալէեէէէք պուդտայ , էքմէք զի Կնկիլիզ կալթաար աօլու խոթ . Բուսլար պու մուհարէպէտէ եայլնրդ 1300 Ֆիշէնք զի իւշ նէֆէր զայ իթմիշ օլտուլար :

Օ աղշամ Սամանլըլար Իլէնա պօղաղըր բիւկիւտընտա օրտուղլարընտան , Բուսլարըն պէրի թէրաթիս կէշաթինի գաղաղլարտան խապէր ալարդտա , Խաւին քէօյիւ գօլալանտէ Գօնարօ գարիեէպինտէ օլան իքի ալայ Բուս տիւր տաքերի իլէ վուրուշտուլար . Ֆաղաթ մէնէրալ Կուրգօ պուլնարա իմտաա կէօնտէրաթինտէն , Սամանլըլար Իսլիմայէ շէթլալէր : Իշիլէ պէօյլէ Իսային քէօյիւ պօղաղընտան Բուսլարըն կէշաթինի մալի քէնաթիլըրինէ եայլնրդ տէօրթ էօյիւ զի աօգուզ եարալը օլաու : Բուսլարըն բէաթի բարօրթ օլարընտա եաղըրը սըր քի , էէր Բուսլար պօղաղտան շըպարէն , Իսային քէօյիւնտէ օլան իւշ կիւզ նէֆէր նիգամ աւքերի քէնաթիլըրի գարըլաւիշ օլարըլար , Կուրգօ պէօյիւք թէրէֆաթ զիրմէաթմէ , պու պօղաղըր կէշէմէեէէէք խոթ :

ՐՈՒՍԼԱՐԸՆ ԹՈՒՆՃԱ ՎԱՏԻՍԻՆԷ ՏՈՒԽՈՒԼԻ

Իսային քէօյիւ Իսլիմա իլէ Ելնի Զաղարանըն թա օրթա եէրինտէ օլուպ , մէնէրալ Կուրգօ օրտաա իղաթիլ իթմէթտէ խոթ : Լաթին Իսլիմա իլէ պէօյիւք օրտուկեա՝ օլան Շուկանըն իթթիլաթը քէնիլմէմիշ օլտուդունտան , Իսլիմա եէ բէք շօգ աւքեր կէշէպիլթաթի : Գըզանլըզ իլէ Շիպգատա իաթ Սամանլընըն

պէշ ալիքը պինդ դատար ասքէրի օրուպ, ֆազաթ Թուննա վատխափ վէ քէնար-
լարընտա օլան ասքէր մահալարդ խափ : Լաքին Էախրնէտէն Էանապօլուեա միւս-
թէա օլան շրմէնալիքէր Խալին քէոյնիսին աննապ սէքիդ սաաթ ուղաղընտան
կէշաթլինաւնի, Սամանլըլարըն պուրալարա քիւլլիւյէթլիւ ասքէր աէօթմէսինաւն
տէ գօրգուլուրաու :

Իստի պու աէպէպէ մէպնի ճէնէրալ Կուրգօ Սամանլըլաան Էվիլէ վէ շա-
պուդ տաղընմադ խաթէափ : Թուննա վատխափնաէ օլան Պուլիար քէօլլէրի դա-
նէթ սըզլըդ օրուպ, օրալարտա քիւլլիւյէթլիւ Պուլիար վարաք քի, կէշէն սէ-
նէնին մուգաթէլէսինաւն տօլալը դանէթ ախլիկի օլուդլարընտան, կէօլլէրի
վէ կէօնիլլէրի Բուս ասքէրինիսին վիրուալնաէ խափ :

Բուսար նէ դատար աղ, վէ մէքթէլլէրինաւն նէ դատար ուղաղ գալըն
օլուլար, պէօլլէ պիր տօպթ ահալի իշինաէ պուլունմալարը քէնախլէրինէ պէօ-
նիւք պիր ետարաթ պէօյնիւք պիր Էմինիէթ խափ : Լաքին Բուսլարըն պլօլլէ իթ
Էվիլէ Թուննա վատխափնէ վիրուալէրի, Պուլիարլար հաղընտա քէք ֆէնա նէ-
թիսիլլէր հաալ իթափ :

Ճէնէրալ Կուրգօ, Էվիլէ պէ Էվիլէ Եիւզ պաշը Մարթինօֆու իքի պէօ-
լիւք գաղաղլա պիր քէշֆէ սալարըրաք, քի Էօլլէտէն իքի սաաթ սնչա Եէնի
Չաղարա քիշկեսալնա վաալ օլուպ, Եէնիւզ Պուլիարլար թարլալարընտա իշլէ-
մէքաէ խալլէր : պուշար Բուս Եիւզ պաշընը դարշըլաաղաա, օրալարտա
Սամանլըլ ասքէրի օլուպ օլունարըր քէնախլէրինէ սիվալ օլունաաղաա, իքի պին
ասքէր վար տանա, նէ թօրլարը վար նէ տէ սիվալիլլէրի աէլի ճէվաա վիրալիլլէր :
Լաքին թաւ օ արալըդ օթուդ պէշ վապօն իլէ Սամանլըլ սիվալիսի կէլաթ Եէ-
թիշափ : Լաքին Բուսլար պունալարը կէօթմէալլէր :

Եիւզ պաշը Մարթինօֆ ասքէրինի իքիլէ թաղաթ իթափ խաւ տէ, Եէր
Եէրաէ Չէրքէս վէ նիզաթ սիվալիլլէրինէ թէսաալիֆ խաալ, կէրի շէքիլմէնէ
մէնալուր օլուլար, Եալընըդ գօլուն պէրի թէլէկաաֆ խաթթլարընը զըրմանա
մուվաֆիքալ օլուպ, ֆազաթ շրմէնալիքէրի պօղաանալար, վէ արաղալարը
դաաթթ խաւմէալլէր :

Են սնունտա Մարթինօֆ պլիթլին ասքէրլլէրի իլէ պիր սիվալի Չէրքէս
քիւմէալ խալլէրինէ հիւսուս խաալ, պուշարը տաղըթլըր տաղըթմաղ աննապ
իքի Եիւզ տաղթ ուղաղաա վէ արգալարընտա կիլլէնմիշ օլան Սամանլըլ թօրլա-
րը պուշարըն խալլէրինէ աթէշ իթալի կիպի, Բուսլար իւշ աթ դաղալ խաալ
կէրի աէօնալիլլէր :

Օ արալըդ Պուլիարլար Բուսլարըն խալլէնկիլլէրինէ տարընը, պիպի պրաղ-
մանըն, Սամանլըլար ինթիլաալարընը պիզալն ալաանալար տէլի Բուսլարա Եալ-
վար Եաղար օլուրլարալ խաւ տէ, Սամանլըլար քիւլլիլլէթլու թօր վէ ասքէրլէ
Բուսլարըն իքի գօլունաա տա Գարըլ քէօյննէ դատար գօլալաաղըլարընտան, պիր
շարէ Եարաանալար :

Բուսլար թէրլէրէ չըղաղաա, քէք ֆէնա շէլլէր կէօթմէնէ պաշլաաղ-
լար, Լաքին սաղտա քէք աղ օլուդլարընտան պիր շարէ խաւմէալլէր : Սվա-
տա պուլունան աէօթթ Եիւզ դատար Պուլիարը նիզաալար վէ Չէրքէտէր տա-
րըդ, Եիւզէսինի զըրմանան կէլիլիլլէր վէ շէրէ կիլիպ, Եէր թէրալիլլէր ա-
թէշ վիրալիլլէր, Մարթինօֆ վէ ասքէրի շարշը վէ խրիսթիան մահալլէսինին
Եանաղընը կէօթալլէր : Սօղաղլարտա տախի Չէ սաաթ մուգաթէլէ վաղը օլ-

տու, էվլէրինտէ ռազլանան Պուլիարար ամէշտէն եանմամազ իւզրէ, սոյա-
զա տիւշափւքտէ զըլլնա եեմ՝ օլուրլարտը : Հաթթիւս Աէլիմ րաշա եէթիւմէզտէ,
պիր խրիսթիանն ճանը դուրթուրմանանազտը :

Լաքին պու մուզաթէլէ Պուլիարարը մէուս խուս, ճիւմէլս պիրտէն
խեան իթտէլէր : Պալզանլարըն պու թէրաֆընտա պուլունան Պուլիարար ճիւմ-
էտէն զիւտէ զուրմ թաւանմիւլլիւ խրիլէր, լաքին կէշէն սէնէնին մուզաթէ-
լէսինէ պու տա իլափէ օլուրլաւա, ճիւմէլէնէն սեւազանլազ մէ սիւս տա թէ-
տարիք խուս, ճիւր տա պաշլաաղլար Սամանլարը քէտմէնէ, մէ Պուլար
մէ իլաւմ պիլա աման պիրի պիրինի գաթի իթմէքլէ աննազ եիւրեքլէրինի սո-
ուլապիլիլլէր խա :

Իսլիմնա թէրաֆընա կէմաէրիլէն պաշա պիր քէշի գօլու տախի թօր-
ճու մէ րիւտէ ասաքիրի Նիզամլիլէ խթիւնաղլընտա պիր թաղլմ Չէրքէս սի-
վարիլէրինէ թէնասիւմի իթտի, լաքին Բուսլար տա խնասա եէթիւտիլլանէ,
Չէրքէպէր ֆիրար խալ, Բուսլար կիճէլէ գատար արգալարընը գօլալարըլար :

Բուսլար հէր նէ գատար պու մէն իլէ Խային քէտլիւ պօղազընտան կէշ-
տէլէր խէ տէ, պիր պօղազընազ միւրտիլլէրի հալա, եինէ պու պօղազտան
կէրի տէմմէլլէրի բէք միւշքիլ օլանաղլընտան, Կրան տիւք Նիզամլիլէն թէրի-
պի իւզրէ հէմէն Շիպլա պօղազընը գաթի խաճէքլէր խա քի, հիյնի հաճէթ-
տէ օրատան պարէմ կէրի կիթմէլլէրի գաթիլ օլուսն, մէ պու տա Յուլիան 17
սինաէ վազի օլանաղլար, ֆաղաթ Կուրգօ Գըզանլըզ եօլունտա Սամանլը իլէ
խայլի մուհարէպէլլէն թուլալաւազանտան պիր կիւն կէրի գալար, լաքին
պուլար իլլըտաէ մաշալլնաէ նազլ օլունանազ տըր :

Իմաի Կուրգօ, ճէնէրալ Աթայթօֆու պիր գաշ թօր պաթարեալը մէ գա-
ղազ տաքէրի իլէ Խային պօղազընըն մուհաֆաղաղընա խային խուս, քէնտի-
սի տախի մէմմուտու մաեթի օլան տաքէր իլէ Գըզանլըզ իւզրինէ եիւրիւտի :

Բուսլարըն Խային պօղազընտան կէշաթիլլէրի Յուլիան 14 խնաէ Գըզան-
լըզտա տուեուլուշտու : Իլաւմ մէ Երիսթիան միւթէպէրանը տէր աղապ պիր
մէնիս օլուս, Իլաւմար սոն նէֆէսէ գատար շէրի մուհաֆաղա խաճէք օլ-
տուգլարընը Պուլիարարա խապէր միւրէրէք, պիր շէն գարըշմամալարընը մէ
րանաթ տուրմալարընը թէնայի իթտիլլէր : Նշէր պուրալարտա իքէն, պէնզի
պլթի ազ պազ օլմուշ պիր գաթիլլէ զօշարազ պու մէնիսէ հէլիպ, հայտե-
նին չապուզ գալմաղամ գօնաղլընա, Մազօֆլար Խային քէտլիւնտէն իլլիլլէ-
նօր, մէ գալմաղամ սիզի խաթէնօր տէլի Իլաւմարը ալազ գօնաղա կէտիւր-
տի : Կալմաղամին թէշվիզի իլէ տէրազապ նէ հաղըրլաւապիլիլլէր խա հա-
ղըրլաւարըն մէ Սաաուլլան նամ պիր քիմաէ պիր քիւլիւք ֆըրգա տաքէր թէր-
թիպ խուս Ուֆլանի եօլունա աղիմէթ իթտի :

Բուսլարըն քիշտարլարը գաղազ սիւրաթիլլէրի խա, Սամանլըր պազշէլլէրէ
տաղըլլազ մէ աղանլարը քէնտիլլէրինէ սիւրէր խաթէք, գաղապարըն իւզրինէ
էլի պիր ամէշ թիւսթիւրթիւլլէր խա տէ, Բուսլարըն րիւտէսի աննընտան մէ
սիւրաթիլլէրի եանտան պուլարըն իւզրինէ հիւնուս խուս տաղըթիւրլար մէ գա-
շան գալանա օլուս, գալանանան տախի հարազ եէսիլի օլուս, մէ գալմաղամ
տախի հէր նէ գատար պազշէլլէր արաթընտա սազլանմանա չաղըշար խա տէ,
միւմքին օլամանազ օ տախի թէպլիմէ մէնպուր օլուս : Սաաուլլան պէլ խա
Շիպլա պօղազը թապալարընա սըղընար :

Պաւ ճիւղէ իւր պաւ մօռնարեպէ սէպէպինէ Բուսար օ աղչամ Գրգանլը-
դա կիրէմէհիպ, Մախլլատէ կինէլէտիւր :

Երթէն կիւնիւ Բուսար չին սապանտան իւշ դօրտան Գրգանլըգ իւղէրի-
նէ հիւրիւմէն պաշլատարար : Սամանլըլար իաէ Գրգանլըգտան սէքիդ միլ զա-
տար իւղէրիէ կիտիպ օրատա Բուսարը դարշլատարար : չէտիա թօք վէ թիւ-
Փէնք մօռնարեպէլէրի օլտօւզտան սօնրա, Բուս աթլըլարը Գրգանլըգ իւր Սա-
մանլըլարըն արտարնա կիրիպ, արգալարընը քէտիքլէրլնտան վէ էթրաթիտ օ-
լան պիւթիւն թէքէլէրի աէ էլէ կէթիրտիքլէրլնտան, Սամանլըլար դարմադարըշ
Փիլրաշէ մէնպուր օլուպ, իւշ քարէ թօք իւր աէօրթ հիւղ զտար ապէրի
Բուսարըն էլինէ պրադարար :

Գազազլար թամ էօյլէ վազթը Գրգանլըգա կէլտիւր իաէ աէ, ճէնէրալ
կուրց օ Գրգանլըգա տարմանըպ, Նէմն Շիպլա պօզազընա էիւրիւնէնքաթի,
չիւնքի թէրթիպ աէ թէնպին աէ էօյլէ իաթի, լաթին քիտաէ ապէրի բէք հօր-
կուն օլտօւզօնտան, ծնարա պիր աղ քանաթ իթիթիպ, քէնտ'աթի Փազաթ
սիվաթի թազըծընը ալարաշ Շիպլաշա սպիւթթ իթաթի իաէ աէ, քիտաէլէր աւ-
նազ աղչամ դարմանլըլրտա հէթիշլպլիւթիւր, վէ օլ ղէշլ իւր ալըն Վիմնաէ
կուրց օ զըպլէտն վէ ճէնէրալ Սրէլ շըմուտան պիրլթաէ օլտարազ Շիպլաշը վու-
քանազ իքէն օ կիւնիւ գապիլ օլտմար :

ԳՐԶԱՆԼԸԳ

ԱԷ

ԳՐԻԼԿԱՐԼԱՐԸՆ ԹՐԻԳԵԱՆԸ

Գրգանլըլըն օն իրի պին սէքէնլաինաէն սէքիպ պինի Երթիմիւն իաթի, իւշ
կիւնտն պէրու Երթաթլանլար իւշիթ ու աէշէթ իլինաէ գալըպ դիզըլթթ օ-
լտարազ նէլէրի վար իաէ թօքրազա կէօթը վէ օթուչու դըրքը պիր եէրաէ հա-
թարլար գալըպարարար : Երթաշ չիւր Երթաթլանլարը քէտէնէք ալիի արանիթ-
լէր նէշը օլտմարաու, վէ գալինազաթ մարիթէթի իւր էն դատան սօզաղար-
տա աէլլալար կէզտիթիլպ ապլիմա Սամանլը գալէպլէրի իլուն օլտմարաու :
Լաթին պալատէ իրաաէ օլտմաուչու վէշ իւր, Գրգանլըլըն սէքիպ քիւմթիլրօ
ալըլընտա օլան Սամանլը ապէրի պօզուլարազ Գրգանլըլըա ալմթթ իտուպ, վէ
գապլիթ վէ նէթէր խաթալարընը պիւր պէրապէր ալմանըպ, Գրգանլըլտան
գաշարլարը վէ արգալարընտան Բուս ապէրի Գրգանլըլըա կիրտիլի կիպի շա-
շըրան շաշըրտա օլտու : Բուսարըն իւք իշի իաէ, Սամանլըլարըն սիւշարընը
սօեուպ Գաւկարարա իւշպիմ իթմէք օլտու : Նէր պիր Պուլիարա պիր գաշ հա-
թարան իւր պիր գաշ չիթիթ տապանա զիթիւթի քի, ուհաթ ուլիազ պէլէրինէ
վէ գաւշարարը արալարընա եէրլէթիթիլիւր, վէ օլ հարաէ սօզաղարտա շա-
լըմ իւր կէզմէնէ պալատարար :

Մէշուր մարէշալ Մօթթէ, շարգ իւղէրինէ հազարգը մէքիլպլէրին պի-
րինաէ, Գրգանլըլը շա վէճ իւր վաաթ իաէր :

«Գրգանըդ պաթալ նէվիդ աղանդարը արասընտա զայոյ օյմաշ պիր քիւ-
չիւք շէնիր տիր . մինարեւէր պիլէ պու պաթալ աղանդարն թէրէւրինէ դա-
տար երեքսէլեմէիոյ . տալարը պիթնաա գալըրըս :

«Պու շէնրու օլան սուլալըդ . խայալ օլունապիր տէրէնէտնաւ աշըրը
արը . Լօնպարտաա պիլէ պունա դրեսա օլունաամադ . շէր թարլանըն հէր պագ-
չէնին արալարընտա օլան տէրէւրտալն վէ արդարտան ինճէ սուլար ազար . Օ-
րասաքի կիւլ աղանդըդ պիզտէքի կիպի սագսըլար իշինալ տէհիլ տիր . իլլա
պիզիմ բաթաթէա թարլալարը կիպի սըրափարալ հէրէ աթըլիլիր . Լաքին պէօյ-
լէ կիւլ թարլալարը կիպի կէօզէ շիրին կէօրինիւր պաշգա պիր շէնէք թար-
լաթը օլունադ . գիււրիւա կիպի հէշիլիքէր իւզէրինէ միւեսն միւեսն կիւլ եա-
րադարը տէօրէիլիւ . հէշիլ գէմին իւզէրինէ գըրմըդ գատիֆէ իշէնաիշ կիպի
կէօրինիր . օտա տաւա գօնէլէրին անճադ . պիր բուպու աշըրը՝ օլունգու
հալաէ . Դանէթ գիլըրիլիլ կիւլ եադը պու Գրգանըդաա եարըլըր . լաքին
պունտն խալիսին Սթանպուլաա պիլէ պուլապիլմէք բէք կիւճ տիր . »

Իշիթէ պու կիւզէլիլ եւրէր ճիւմէթէն ինտն գանդես պօյանադ . Բու-
լար Ձիշթօյա կէլաթալ օրասա օլան Խալա՛ աշալիլէրին պիր խալըր Թըր-
նօպաա հիճրէթ իթմիշէր խալ . Բուլար Թըրնօպաա տա կէլաթալ . Ձիշթօյ-
լու Թըրնօպը պիրէշիլ Գրգանըդա վէ Ֆիլիպէհէ հիճրէթ իթալիլ . լաքին
Բուլար Գրգանըդա էօյլէ նախէնա կիրտիլէր քի . թէօնէթէրինտն գօրգա-
րադ գաշան պիր գաշ Խալա՛ թաղընտան պաշգա քիմնէ գաշամադը վէ գաշ-
մալարը տա գապիլ տէհիլ խալ :

Խալադարն պէօյլէ Գրգանըդա թէրաքիւմ իթմէլէրի քէնալիլէրին իթ-
րաթ մա խաթարալը օլուն . չիւնքի էշիլ բրդ քիմ ալիւ . եարամադ քիմ տիր .
պաշը պօզուդ հանկըր արը . միւսաա օլունաա տախի թէֆրիգի գապիլ տէլիլ
խալ . Գուլարըր իսէ ալօրթ պէշ երեզ յէնէտ պիր աշֆա . էլլէրին պէօյլէ
պիր Փըրսաթ կէշաթիմալն . վէ էօրիլէրինալ պու գատար սիւա՝ կէօրաթաթ-
լէրինալն կէօզէրի գան . չանազընա տէնմիւշտիւ . Ննթիգալ . գան . աթէշ ա-
դըղարընտան պունարտան պաշգա պիր շէյ իշիթիլիլ խալ . վէ Բուս գապը-
թանը տախի պունարը վաշիլէլիլ տն մէն իտէմալիլէր . չիւնքի քէնալ էլլէրի
իլ պունարը սիւալաթըլարալ :

Գրգանըդ վէ ալփալիլտալ Գուլարըրն թուգեանը ումուլիլ օլուն .
եալընըդ Խալա՛ վէ Խրիսթիան աշալիլէրինալն գանէթ էշիլ բրդ օլան պիր գաշ
գարինէ աշալիլի պիր պիրի իլէ գարաաշ կիպի օլուպ . մուղաթէլէր ինպալա-
ալար . Խալա՛ պաշը պօզուդարտան Գուլարըրը վէ Գուլար գօրգալարտան
Խալալարը մուհաֆազա իաէնէք օլուպ . լաքին պունար բէք քիւչիւք խաթի-
նալիլէթէր խալ :

Բուլար . Գրգանըդա տեսդ պասար պասմադ . Խալի վէ Եննի Ձաղարա
Գուլարըրը հէպ աեսպանըպ սիւալանալար . վէ օրթալըր աթէշէ վիթաթի-
լէր : Եվլէթիլ տէնէ մուղաթէլէլտնալ . պապալարընը . անալարընը . գարաաշ-
լարընը . գըզգարաալարընը . գարըլարընը վէ չօնուգլարընը գայալ իտն պիր
թաղալ Գուլարըր քիւմէ քիւմէ թօրլանըպ . ախը ինթիգալ վաշիլաթէնա
պաշլարըր . Գրգանըդ թէրէլէրինալն հանիլ թէրաֆա պաղըրա . եանան
քէօլէրին ալէվ վէ ախմանընտան պաշգա պիր շէյ կէօրինմէլ խալ . Գուլար-
լար քէօլէրի եադես իաուպ . Խալալարը գաթիլ իթաթալն սօնա քէօլէր տէ

աթէշ վերիբեր, վէ պունու տա էօթէտնէ պէրի կէօրաքլերի դուրմար իշխն քէնաթիւրինէ պիր հազդ տատ խաւրլեր խաի :

Լւօթաա միւվլրիթլերի տէրլեր քի, Պապը Ալի Պուլխարարըն պու մու-
զաթէլէսինի դանէթ մուպարազա իլէ պիւթիւն Լւօթաաա նէշր իթաթաթի, վէ
հէր գազա վէ լիփաւարաան պէօյլէ մուպարազալը մազդաթաթար թալէպ խաուպ
մուշիպլիննէ Լւօթաաա րաթօրթթօթար կէօնտէրաթի. լաքին պունուն իլէ պէրա-
պէր շունու տա խզրաթ խաւրլեր քի, Պուլխարար օ տէրէնէ վաշչիւնէթ վէ զը-
հազլըզ իլէ Նալաանաան ինթիզաա ալմաաա գալլաթար քի. էլլէրինաան չըզան
դան վէ զըթալ պիլա մուպարազա վէ թրօզը թրօզըսնաա տա րիփալէթ օլուն-
աա, պիւթիւն միւթէմաաթին Լւօթաանրն գազապ վէ նէթրէթիթի տէ իւզէրլէ-
րինէ թաթրիք իթմէնէ քաաթի խաի :

Բուպար Պուլխարաթաանր գապթ իթաթիքնէ, հիքրէթ իթմէնէն Նալաալար
նիշին թաթապ թաթապ տա գաթլ իթմէնաթար տէշի Պուլխարարըն էն թա-
նիւպ իթաթի շէշ պու խաի, Պուլխարարաա էօյլէ կէլլր քի Բուպար հէր կէօր-
աթիւքլերի Նալաթի թաթապ քէսմէլի խաի :

Պիր Բուս ձէնէրալը, պիր չօզ նէրինաան հաթալը վէ գալազլը քէնաթի
տունաա աթմըշ պիր Նալաա կէօրիւպ, գաթըրմազ իօթէտէրաթէ, պիր Պուլխար
իւզմէ կէլլապ ք օ Թիւրք տիւր, Թիւրք տիւր ք տէնէթէք մէն իթմէք խաթէր,
դանն խալլէք քի Թիւրք օլաուզու իշին պրազմալը քի թէլէթ օլաուն պիթմին
վէ ձէնէրալըն, պիշարէշի գալարթթըպ Բուս տաքէրի մաթիթէթի իլէ խաաթա-
խանէնէ նազլ իթաթիթպիլաթիլի կէօրաթիքաթ պապա գաթմըշ ալը. պունաան
ապնաաալը իլէթ Պուլխարարըն նէ տէրէնէ ինաանիթէթաթի պիր հալաթ գաթմըշ
օլաուզլարընը :

ԿԱՊՐՕԿԱ ԹԷԲԱՆԸՆՏԱՆ ՇԻՊԳԱ ԳՕԿԱԶԸՆԱ ՕԼԱՆ ԼԻՅԵՂԻՄ

ձէնէրալ Կաթիք, ապանձնէ գաթլ օլունաուզու վէշ իլէ զրօյլ թէրա-
ֆընաան Շիպաա պօզալը իւզէրինէ հիւրիւմէքաթ պիր թազըթ մուշաթ պէլլր
թաթաթաթաշ օլաուզու հալաթ, ձէնէրալ Տէրօթինաթի պիլա մուշաաաաթ չըմալ
թէրաթընաան հինէ օ Շիպաա պօզալընա հիւրիւմէքաթ խաի :

Տէրօթինաթի Յուլիան 45թնաթ Կապրօպալը Յանալը ապէրինաան խալի պու-
լապ, հէմէն գապթ իոթիլէրաթի. Անապ օն պին տէրէնէթի օլաուն պու քիւշիւք
Կապրօպա շէհրի, պիր թէրաթի հիւքաթ աաղլար վէ պիր թէրաթի Նանթրա
նէհրի օլաուն պիր տէրէ իլլինաթ տիր. ազաղլարը գաթէթ տար վէ չաթըլալը
գաթէթ հիւքաթ վէ թաշ տէօշլիլի օլաուզունաան, մանգարաալը բէք թօնաթ
պիր շէհր տիր. Բիւկեաշընաա իքի թաշ քէօրիւ օլաուզ, պունալարն պիրի
Պուլխար հաթըրը ալը, օ պիրի 4855տէ Նիւքիւմէթ թէրաթընաան հաթըլըպ,
իւզէրինաթ մէրնուա Մուլթան Մէնթիան թազրաալը վէ պապը ալէթլէր վար :

Կապրօպա աշօթի թէքաթի Պուլխար ալը, վէ օն պին Նաթաաա իլլին-
աթ մանապ պէշ ալթը Նալաա օլաուզ, օնրա տա Աթաաթալաան թալլի օլունաան
մէմուրլար ալը: Էթրաթի աաղլարը հէպ գաթալըպ թալլըպ օլաուզունաան, զը-

բառքն միաստիւն օրմանդդ Կապրօփալըլար զէնառքն տիւշմիւշ տիւրէր : Ելի չաղը , պըշտդ ետրտրար , ուճու միմբի սարը թահիմ բաղուճարընդն էն մէշ-նուրու տախի օրատան կէլիբ : Ֆէզալէք տիւնաշ շէրմ , դալթիան վէ բիւսկիւլ-լէր օրատա ետրըլըր : Էքսէրիմի զէնկին վէ գուարէթի տառալար տըր , վէ Բու-սիա առքէրի օրատա Նէր նէվի մէքլալմ , մէշրուպմ վէ լէվաղլման տու-լուպ բահլմ իմիլէր :

Այն Կեօնտա , աօլուզուճու բիտաէ Ֆրըգատը գոմանտանը բրէնա Ձվի-աթօրըք Կիրսքի , Կապրօփալ մուփաթէլէթ իյլէտի , Շիպդա պօղաղընդն գաղ-թնտա պու բրէնա պաշ գօմանտան թալին օլունաուզունտան , իրթէտի կիւնիւ-իշիւն Նէր նէ լաղըմ խէ , իւք ագշաճտան Կապրօփալաւ իքմալ իյլէտի :

Շիպդա պօղաղը տէնիզին տաթնընտան պլն իքի ելազ մէթրօ երէքսէք-աէ տիւր , վէ Պուլիտրարըն Ալէն Նիգօլա թաճիլը իմիլէրէրի տաճա երէքսէք պիլր տաղըն ետանճընտա աըր : Էօյլէ զէնառքն իսթիւրքեամալ լա միւսթիւ-քէմ տիւր քն , բէմիլէրի պլր Նոկիլիզ Էրիքեանը հարպ գաղթիլնաէն վիրիլմիշ տիւր աէնիլր :

Շիպդաեա վաւ օլան Նէր գաշ եօլ վար խէ , ճիւմէտի եա պաթմալ ա-ղաճար տէվիլէրէք , եա Նէնաթէրէր գաղըլարադ , եա տա պրօգաուսլար եա-րըլարադ մէթէրիաէ ալընաղադ : Հաարը նաղար իտէնէ տէշէթ կէթիլիլր տէ-րէճէտէ պիլր գալէ շէքլմաէ խաի :

Բուսիա առքէրի տէօրթ գօլ օլուպ , պիլրի Ձէլնաարօլա գարիեւսինաէն , վէ սաղտան , տիկէրի օրթաւտան վէ էն ֆէնա եօլաւն թօրուդ վէ սիվարթիւզ օլարադ հիւճում իտէնէքտի , ճէնէրալ բրէնա Կիրսքի , Ձէրօյնաքի վէ Կրան տիւք Նիգօլանըն օլլու տիկիլ Կրան տիւք Նիգօլա պու օրթա գօլաւ խալէր :

Յօլ գօլ օրմանար իշինաէն , վէ պիլր տէօրթիւնճիւ գօլ տախի Պէրաէք գարիեւսինաէն Շիպդա իւզէրինէ կէլէճէքտի , լաքին պունըարըն էօնիւնաէ պլր տէ Սաննըր օրաուսու չըլաճաղադ : Ճիւմէտիաէ տէ Պուլիտրար գաղաղաղադ խաի խաի :

Շիպդա իւզէրինէ հիւճում իտէնէք տաքէր ճէման օն իքի պէօլիւք վէ ի-քի Յօթնիա գաղաղաղաւ իպարլթ խաի : Սաննըր տաքէրի պունըարըն իւշ գա-թը օլաուզաւն մաաաա , Էօյլէ պլր մէթին վէ ալընաղ եէրաէ օլաուզարըտա քէնաթիլիլրնէ տաճա պէօլիւք պլր դուվլիլ խաի :

Վաղաա պու գաաաա աղ առքէր իլէ Շիպդա իւզէրինէ հիւճում իմիւք խալալ օլունաուր պլր ճէնաթէթ տէլիլ խաի , լաքին բրէնա Կիրսքի հիշ մէմալ իմիւք խաի քի Շիպդաաա օլան պիւթիւն Սաննըր տաքէրինէ գարը կէլէճէք : Օ կիւնիւ ճէնէրալ Կուրգօ քիւլլիլէլու առքէր իլէ դըպլէ թէրաթնտան Շիպ-դա իւզէրինէ կէլէճէլնաէն , հիլիի հաճէթտէ մոււն իմաաղընա ելթիշմէրաէն մաաաաա պլր իլի օլմաեաճադ գանն խաիլ խաի : Կաքին Կուրգօ վաղթը զէմանը իլէ ելթիշմէտիլնաէն Կիրսքիիւն տաքէրի բէրիւնա օլուու :

Նիք իւշ գօլ , այլն օն եէտիւնաէ վէ Էօյլէաէն պէշ սաաթ Էվլէլ եօլա բէփան օլաուլար , սաղ գօլ Ձէլնաարօլա գարիեւսինէ վաալ օլուպ վէ օրաեա տէօրթ թօր եէրլէշալիլիւ , պիլր պէօլիւք տէ տաքէր պըաղադ , պաղիաի իլէրի երէրիւեիւպ , գարըլարընա հիշ պիլր տիւշմէն չըգմաեարադ , աշշաճըն սաաթ եէտիւնաէ Նմէթիա կէլիլալնէ վաալ օլաու :

Որթմ գօլ աապաճըն սաաթ աօլուզունտա , իքի եօլաւն պլր պիլրինի քն-

տիկն պիտի մէկգիշեր կէլիպ օրատաւ արտաժ իյլէտի : Պիր սաաթի սօնրաւ տէօրտիւն-
նիւ գօրուն Սամանլըտան պիր թապեաւ տալորդը խապէրի կէլիպ, Փազաթ խ-
տաա տախի խաթէնմիշ խոխ, Էշեա մուհաֆաշաքանա թալին օլունան իրի պէ-
լիւշիւն պիրի աէրիան պու տէօրտիւննիւ գօլա խմտաա կէնտտէրիտի :

Լաքին տաղը թըրմաննազ քէք միւշքիլ օլտաւ, աէօրթ պէշ սաաթտա սն-
նազ Սամանլը մէկգիշերինէ հաղաշըլապիտի. նիհաեթի սաաթի իւշտէ, կէրէք
նէնէրալ Միրսքի վէ Տէրօթինաքի վէ կէրէք Կրան տիւք Նիգօլանըն օղլու տիկէք
Կրան տիւք Նիգօլա Սամանլը մէկգիշերինին քէշֆինէ կէլաթիւր :

Թաժ պու արալը, Սամանլըլար իրի մէթէրիտէն, պիր պիօզաուտան վէ
պիր թապեաւտան աթէշ քիւսիւրմէնէ պաշլաորլար, Բուսլարն իւշ պէօլիւշիւ
պու աթէշէ նէվապ վիրիպ, տէօրտիւննիւտի իթիթիթտա պուլունտու վէ դափ-
կանա աղշամըն սաաթի եւտիտինէ դտտար տէփաժ օլունտու, Բուսլար Տէլէնտ-
արօժտաւ պրազտօղլարը իւշ թօրու գուլլանամաորլար, վէ աղշամիւր իրի
թէրաթի աաքէրի տէ քէնտի օլտուղլարը մէկգիշերաէ գալորլար :

Էօյլէտէն իւշ սաաթի սօնրաւ, օրթա գօլ տախի, Սամանլը խաթիթլարը ար-
գաքնտան թօր սէսի ալորդընտան, Կուրդօ կէլիեօր դանն իթիլէր, Լաքին
պու սէպէր Քիլինիթօթի գօմանտաքնտա օլան Բուս սօլ գօլու իլէ Սամանլը պէլ-
նիտաժ օլան մուհարէպէնին թօր սէպէրի խոխ, Պու իլէրաֆտա Սամանլը ա-
քէրի Բուս աաքէրիտէն պիր գաշ գաթի գիտաէ օլտուղլորընտան, Բուսլար նէ
աէրէնէ մուգապէմէթ իթիտիւր իտէ տէ մուփաֆիթազ օլունանըպ, հարալանմա-
միշ օլան հալընըզ միւլապիմ Ուլթի գալորդընտան, պու գապիթի աաքէրէ կէ-
րի գօմանտաքի վիրիպ, նիգաթընը պօզմանտազ կէրի շէքիտի, Էն սօլտա օ-
լան իւշիւննիւ գօլ ճիւմէլտէն գիտաէ պաթիթիար պուլունտու. այլն օն ալթը-
ալնտա հօլա չըգըպ, այլն օն եւտիտինտէ սապաշա զարըր Սամանլընա կէ-
րիւնմէկէրէք Սամանլը մէկգիշերինէ իրի եիւզ մէթօր դալըննապաաաք հաղաշ-
ալըլարաք, Սամանլը աաքէրի Պէրաէք թէրէպինտէ խաթիթեաժ իլինտէ պին պէշ
եիւզտէն գիտաէ խաթիւր : Բուսլարա գալազուղլուգ իտէն պիր Պուլկարըն թիւ-
ֆիւնիկի գաղաէն աթէշ տալորդընտան, Սամանլըլար օյանըպ շիտաթիլէ աթէշ
թիւսիւրմէնէ պաշլաորլար : Բուս գապիթիլէրի պաղաղլար քի տուեալտուլար
վէ պիր մապիլիլէ վաղըթի գալապ իտէմէկէնէլէր, սընըրա գըլըն աաքէրին էօ-
նիւնէ տիւշիւպ Սամանլը խաթիթեաժամընը կէօթիթէրէք ճուրթան, իլէրի սիւն-
կիւ սիւնիկիւշէ պաղըրալար վէ պանըրը թըրմանըպ Սամանլը աաքէրինին իլի-
նէ կիրաթիւր, Կարթւմ սաաթի սիւնկիւ սիւնիկիւնէ շէտիտ գափկա օլտու, նիհա-
եթի կիւնէ աղազուգաա, Բուսան իրի պէօլիւք աաքէրի էլլի սէքիզ նէֆէր
թէլէթի վիրէրէք խաթիթեաժաթընը գապի իթիտի, Պանըրըն իւզէրինտէ իրի եիւզ
գտտար սիւնկիւաէն վուրուլմուշ Սամանլը աաքէրի պուլունտու : Էլէր Բուս գա-
պիթիլէրի տապաննալարընը պօշաթմաժըշ օլապար, գուրշուն իլէ մէնրուշ պիր
նէֆէր պիլէ պուլունամաննաաղար :

Բուսլարըն պու շէնաաթը իլին պու Որէլ ալալընա Պալզան գարա գու-
շու խաթի վիրիտի, շիւնքի ճՈրէլ Սուսնտաա գարա գուշ տինէք տիր :

Երմալտան Երպա իւզէրինէ կէլն պու Բուս աաքէրինտէ այլն օն սէքի-
զինէ գաաաք, իրի գապիթի վէ ելթմիշ եւտի նէֆէր թէլէթի, վէ տէօրթի գա-
պիթի վէ եիւզ եիրաթի սէքիզ նէֆէր հարալը պուլունտու հանի սնտա պիրի, Ի-
քի թէրաֆտա էօլիւ վէ հարալըլարընը գալորըրամաալար վէ պուլունտա պաղը

գրեհազրկար Գուհուր ինքին տիր քի, իւէրուտէ նազըլ օլունանաղար տըր :

Պու գատար թէլէ ֆարմատն մաստա աւրէր տէ ընք հօրուլմուշ օլունանան, ըրէնա Միրաքի օրատա աուրամաղղալ կէրի շէքիտի : Բընա Միրաքի այլն օն տէքիգինտէ շրմալտան տիպգա պօղաղընը վուրուպ, օ կիւնիւ օ սաւ տիմա տախի Կուրգօ կէլիպ ճէնուպտան վուրանաղար, լաքին Կուրգօ կէօրիւնէտիննալն Միրաքի հալընըզ գալըպ շաշըրար վէ կէրի շէքիտի, վէ Կուրգօ նէրէտէ գալար տէլի պէօլիւք վէսվէսէ իշինտէ խտի : Աղշամըսը պիր Պուլկար, Կուրգօտան պիր թէլգըէրէ կէթիտիշինտէն, Միրաքի Կուրգօնուն կէնիքտիշիննալ տէպէպինի աղմաար վէ այլն Վինտէ կէլիպ տիպգալը վուրանաղընը տա ֆէնմ ինտի իսէ տէ, ընք աղ վազըթ գալմըշ օլունաղունտան, օ սա շրմալտան թէքար կէլիպ վուրամաղար, վէ թըպըլ Կուրգօ թաղըն տախի Միրաքի կիպի հալընըզ գալարընտան օնար տա օ կիւն պիր շէլէ մուֆաֆիաղ օլունաղար : Կալըլը գալար վիրաթըլէրի կիւնտէ Բուս աւըլէրի հէմ շրմալտան վէ հէմ ճէնուպտան պիր վաղթտա տիպգատա պիր պիրինի պուլամաղղարընտան, այլն օն տէքիգինէ գատար իշէրի թէքա կիթաի :

ՇԻՊԳԱ ԻՍԶԷԻՒՆԷ ԿԻՏԷՆ ԿՈՒՐԳՕՆՈՒՆ ԷՕՆ ԳՕԼՈՒ ՄՈՒԱՄԷԼԱՍԹԸ

Կուրգօ այլն Վինտէ Գըղանըղա վաղ օլապիտիշինտէն վէ աւըլէրի հօրիւն օլունանան, Միրաքիյէ տէօզ վիրալիյի վէշ իշէ այլն Վինտէ տիպգաւա կիտէմէնէնէլինի ֆէնմ խուպ, էօնտէն պիր սիվարի Գօլա տալարընըսը, պու սիվարիլէր պօղաղըն ճէնուպ թէլաաֆընտա վէ աշաղըտա օլան տիպգա գալիւնտի իւզըլինէ կիւրիւշիւշ ինտիքալ, պաղաղար կէօրալիւք քի Սամանը պու գարիյէնի պօշաթընօրաւ, գարըլըզը պէշ օն թիւֆէնք պօշաթմաղտան պաշգա պիր շէլ հարամաղար :

Պու քիւշիւք մահարէպէտէ մէշուր միրալոյ Ռշաղօֆուս վուրուլմաը, վէ հարալը հարալը Սամանը աւըլէրինտէն վէ պաշը պօղուղարտան գալըզ գուրթուլմաը տէրէնանաղար ուղուն ուղուն հաղըլմըշ իսէ տէ, թարիթիթիլին մուխթաաղըլընըն թահամիլիւ օլմաղըլընտան սարթը նաղար օլունաւ :

Բուս աւըլէրիննալ պէօլի պիրտէն պիրէ տիպգա գարիկէտինէ կէլիտիլէրիշի Սամանը աւըլէրի կէօրալիքալ, հէմէն աւէլէ թօրանըզ տիպգա իսթիւքիւնամիլընա շէքիտիլէր, վէ պու աւէլէլէրինտէն գարիյէնէ թէրաքիւմ ինտիթիշ օլունաղարը էրգազ վէ սաղըլէրի Բուսարա թէլք ինտէնէ մէնպուր օլունար : Հալ պու ճէնուպտա կէրէք Գըղանըզ վէ կէրէք տիպգա գարիկէտի Բուսարըն էլինտէ, վէ շրմալտա իսէ Կապրօֆա հօլու տախի Բուսարըն էլինտէ օլունաղունտան, տիպգա պօղաղընտա գալան Սամանը աւըլէրինէ էրգազ նաղլ ինտէք արթըզ գապիլ օլամանաղար, Իշիէ պու հալ տէպէպ օլուն քի, այլնաղ շէօշրէթի իշէ մէշուր օլան տիպգա իսթիւքիւնամիլը Բուսարըն էլինէ տիւշտիւ, վէ պունու Կուրգա միւվէրիլիլէրի, Բուսարըն տիպգալը հէմ շրմալտան վէ հէմ ճէնուպտան վուրմաղ քլանընըն ուսթաղըլընա հալ իտէլէր քի, Կուրգօնուն քլանը իտի :

Պու հայտէ կուրգո Նիպղա գոմանաւնը Մէնէմմա բաշաւաւ պիր թէգթէ-
րէ հարցալ թէսլիմ օլմասընը թալէպ իթիտի : Լաքին բաշատան ճէփապ ալամա-
արդընտան Նիպղալը վուրմալա գարաք վիրտի : Պու պիր ազըլը իշի տէեիլ ի-
աի , լաքին պու ճէնկտէ Բուսլար հալընըզ ճէսարեթիլէ չօզ չէյ գազանմըլ օլ-
աուզլարընտան , պուսա տա ճէսարէթ իթիտիլէր :

Իսթիհքեամաթ Նիպղա գարիեթնիտէն աօզուզ երւզ մէթրօ երւքսէքտէ
իտի , վէ ճնաան երւզ մէթրօ երւքսէքտէ աէ Մեն-հիգօլա մէթէրիպէրի վարալը :
Լաքին տին մէթրօ երւքսէքիլէ վապ օլան պու եօլ , էօյլէ տար , էօյլէ տօ-
լամպաճըլ , վէ էօյլէ գահալըզ իտի քի քէշիլէր անճազ թըրմանապիլիլիլիտի :

Բուսլարըն իքի գօլու շարգտան վէ պիր գօլու ճէնուպտան պաշտալար
պու եօլու թըրմանաւաւ - իքթ իսթիհքեամաթը շար չապուզ գապթ իթիտիլէր ,
վէ իքնեթիլէ երտի երւզ մէթրօ մէսաթէ գարմըլ իքէն Օսմանլըար աթէլի քէ-
սիպ , սրանկիւլէրինն ուճուաւ պէհազ մէնարիլլէր պաղլաեարապ հափաւա սալ-
լարլարալը :

Կուրգոճուէն թէսլիմ թէքիթիլէն Մէնէմմա բաշանն ճէփապ վիրմէտիեի
ճիւմէնն մալիմու օլաուզուտան թանիւպ իթիտիլէր , վէ Բուսլար նէ հարա-
ճապարընը տիլմէզլէր իտի , Լաքին պիր ազտան իքի Օսմանլը գապթ իթիլէն պիր
պէօլիւք պէհազ պապրալա աշաղա էնտիքիլէրինն կէօրտիւքաէ , ազնաարալար քի
թիւրքիլէր միւթարէքէ իսթիլէնէքիլէր :

Բուսլար պու պէհազ ալամէթին իւզէրինն Օսմանլը մէթէրիպէրինն կէրէլի
կիպի հաղլաշարլար , հաթիմա Ալաման աթաշէ տի պին պաշը Լիսեիլ տաիի պաշուա-
րըն իշինաէ օլուպ , հէմէն Օսմանլը մէթէրիպին իշինն կիլէնէլ իքէն , Բուս է-
րէքեանը հարազ զապըթանընտան պիրի , « աճէլէ իթմէ , տուր պազալըմ » աճ-
երպ , գօլուտան չէքտի վէ տիլիեէ ալար :

Պէօյլէ պէօյլէ Օսմանլըար պահըրտա օլան մէթէրիպէրինաէն աշաղը է-
նիպ , վէ Բուսլար հօգարը չըզըպ տիր պիրի իլէ լաղըրտընա պաշար պաշտ-
մազ , իքթ էփվէ Օսմանլը թէրաֆընտան պիր թիւֆէնք տիր բաթլաալը - սօնրա
մէթէրիպէրտէն իքի թիւֆէնք , տարա սօնրա հէպ թապեալարտան աճուսի պիր
աթէլէ - վէ պու իշ իսիլաթը ուսուլու հարազ , վէ նամուսու տաքէրի պիր իք-
հանէթ ալա օլուտու , վէ թէվարիթէտէ շիմաիլէք էօյլէնէ գայտ օլուճուշ
տուր , լաքին պէլքիմ սօնրա տանա տարիի մէրանա չըզար : Բուս ափնըլարը
պիր էհամ շաշըրըպ , սօնրատան ազըլարը պաշլարընա կէլտի իաէ աէ , հէմազ-
լըզ օլուպ , հէմաճ Օսմանլըար մէթէրիպ իշինաէ օլուպ , Գրուք թօքլարը տա
գալլանալարընտան պու թապեալարը ալամաարալար : Իսթէտիլէր պաղըրը տը-
գատան թըրմանըզ վէ հօգարը չըզըպ , Օսմանլը թապեալարընն իսթ պաշնա
գատար կէլմէնէ , վէ պիր գաշ աէֆա չէճիանէ հիւճուսիլէր իթիտիլէր իաէ աէ 3
թօքլարը օլուտըղընտան պիր չէյ հարամեիլըզ , հաթիմա էճուէ օլան հարալը-
լարը տա պաթիթարընա հէփաէ իտէրէք , կէրի չէքիլմէնէ մէճուլուր օրուլար :

Բուսլար հէր նէ գատար նիգամընտա կէրի չէքիլտիլէր իաէ աէ , իւշ երւզ
գատար թէլէֆ վիրտիլէր վէ միրալալ Գլիմաթօվիլէ վէ գազաթ գօմանաւնը Պազ-
չանիլ տաիի էօլէնիլէրին իշինաէ պուլուճաու : Նինն օ կիւնիւ աշաղրտա Գը-
զանըզ թէրաֆընտա պուլուճանն միրալալ Բօնիֆիլէր տաիի օրալարտա վուրուլ-
աու վէ էօրտիւ , թօք թօք ազաճար արասընտա հալա սալը Օսմանլը տաքէրի
օլաուզուտան , միրալալըն իւզէրինն պաշարալ աթէլէ իթիլէր իտի , ճնուէ իւ-

դերինն էմբ վերելիւ, վէ Բուս առքերի հէր թէրափա տաղըլըս, Պալզանըն պերի թէրափընտա եանի ճէնուպաա պիր նէֆէր Օսմանըլ առքերի պրապմա-տըլար :

Իշթէ պէոյլէ Կուրգօնուն Գըղանըլըստ գալըս, Շիպգանա սալտըրտըղը էօն գօլ տախի, թըպզըլ շըմալտան կէլէն Միրաքի գօլու կիպի պիր շէնէ մու-վաֆֆապ օլաճանարապ կէրի շէքիլմէնէ մէնպուր օլտու :

ԵՒԳԳԱՆԸՆ ԲՈՒՍԼԱՐՏԱՆ ԶԱԳԹԸ ԱԷ ԳԸԵԱՅԻԸՅԻԱՐ

Այլն օն սէքիլմէնի աղշամը Կուրգօ Գըղանըլըն մուհաֆազաը իշինն պիր թաղըմ Պուլկար վէ գաղապ առքերի պրապզըլ թէնախի Շիպգանա տաղըլու իլէրիլէմէնէ պաշլամըշտը . չին սապահտան Մէհմէմէտ բաշաաան պիր եապէր կէլիւ, Կուրգօնա պիր թէղքէրէ կէթիրաի, քի պու թէղքէրէ իլէ Մէհմէմէտ բաշա թէպիթի գապուլ խոնեօր խի . խոնի թաթ էօյլէտէն սօնրա խնրաշընա պաշլամնապ իւզրէ թէտլիթ շարթըլար թաշիրթէն պէնան օլունտու :

Պաւնուն իւզերիննէ ճէնէրալ Կուրգօ նէ խի օ տինէրի մուհաֆէլէնիդ, հէմ պէնապ պալարապ շէքմէք, հէմաէ իւզերիմիզէ արթէլ իթմէք պու եաղըշըր շէլ մի տէլի Օսմանըլ զապիթինն սիվալ իթաիքտէ, օ տախի Բուս առքերի թապ-եալարա քէք եաղըն կէլտիքլէրինտէն, զապիթլէր նէֆէրլէրի զապի խոնմէտի-լէր տէլի ճէվապ վիրաի :

Պատէնու իքի սաաթա գաաար ճէվապ կէթիրմէք իւզրէ, Օսմանըլ զապի-թի կէրի տէօնալ :

Չապիթ կէրի տէօնիւպ կէլիննէլէտէք, Կուրգօ էվլէքի կիւնքի եարալը-լարը թօրլամապ իւզրէ, էօնէ սիւհաըդ պիր թաղըմ նէֆէրաթլա, սիւհաըդ խաաթախանն մէմուրալըր վէ թէճկէրլէր կէօնաթրաի :

Էօյլէն վաղթըր օլուս, տահա Օսմանըլ զապիթի կէրի կէլմէտիլինտէն պու տա պիր հիլէ օլմաշըն տէլի Կուրգօ վէսվիտէ իթմէնէ պաշլատըղը հալաէ, սա-աթ իքի բաաալէրլինտէ, սապահտան էօնէ կէօնաթրաիլի խաաթախանն մէմուր-լարընտան պիր իքիսի կէրի տէօնիւպ, Կուրգօնա խապէր վիրալէր քի, Օս-մանըլ առքերի թէքսիլ խթիլքեաաաթը պրապըշ սաաիւշմաշ օլտուգլարընտան հէմ պօզապ աշըզ վէ հէմ քիմնէ եօզտու, հաթթա Կապրօպա օրտուսունուն էն գօլու Շիպգանա կիլմէնէ տախի պաշլամըշլարաը, Վուգուաթըն նաաըլ օլտու-ղունու շիմաի նապլ իաթլիմ :

Կապրօպա գօլունուն իւշ թէրափտան իլէրի եիւրիւհիւպ, այլն 18 ինտէ իւշ թէրափտան տա կէրի շէքիլմէնէ մէնպուր օլտուգլարընը եօզարրտա եաղ-մըշտըդ . պու առքէր պիր աղ բաւաթ իթաիքալն սօնրա Շիպգա իւզերիննէ եիւ-րիւմէք իւզրէ ելնէ եօլա շըգըմըշտը, Էքէլի իլէրիլէտիքտէ միքալապ Սթրուգօֆ, պիր իքի զապիթ վէ պիր գաշ ալօնը խթիլհապ իաթլէք, էօնտէն քէշիթ շըզ-մըշ վէ Օսմանըլ խթիլքեաաաթընա գաաար եաղաշմըշտը :

Իլք խթիլքեաաաթա քիմնէլի կէօրմէնիւպ, տահա իլէրի կիթաիքլէրինտէն, իլէրիտէ տէ քիմնէնէ թէսաաիւֆ խոնմէտիլէր, օնտան թա թէրէնէ շըզապ

պագորւար քի պօմ պօշ ուտու վէ հիշ պիր եէրտէն պիր սիրան քաթլամատը :
Օ արայլդ իրի պէօլլաք ասքէր իլէ ճէնէրայ Սգօպէլէֆ տախի եւթիշտի ,
վէ մէթէրիտէն մէթէրիտէ , թապետան թապետան երբիւհիւպ պունլարտա
պիր Սամանլը ասքէրի կէօրմէտիլէր :

Պիր ազ ասհա տիգզլաթ իմտիքտէ պագորւար կէօրտիլէր քի , թօրլարը
տա նիշանլարը իւթիլնտէ հիւպ եէրլի եէրինտէ տուրուեօրլար : Հէր եէրտէ
ֆիրար ալամէթլէրի մուշահէտէ իմտիլէր - սիւան , էլպիտէ , մուհիմմաթ , խար-
թուճ սանաղդլարը հէր նէվի էշեա վէ էտէվաթ զարմազարըշ եէրէ աթլմըշ
վէ տարմատաղլն տուրուեօրլարտը :

Ձաարլարա տօղրու կիտիպ պագորւար քի , եարմ պօղաղլանմըշ սրղըր-
լար , պիր թաղըմ լաշէ վէ Սամանլը եարալլարը վէ իւշ պաղլաղլա տօրթատա
տուրուեօրտու , եալլնըդ պիր սաղ նէֆէր պուլուպ ծնտան աղնատլար քի ,
շիպզատա օլան օն տէօրթ թապուր Սամանլը ասքէրինէ քաշա սապաշանըն
գաշըն տէշի էմր վիրմիշ օլտուղունտան , օնլար տա տէրէլէրտէն , թէքէլէրտէն
օրմանլարտան , տիւղէրտէն նէրէտէն գաշապիրմիշլէր իտէ գաշուպ կիթմիշլէրտի :
Կուրգօ աղնատը քի , քաշա սապաշանըն պիր թէրաֆտան թէպիմ իշիւն թէա-
քէրէ կէօնաթիքտէ , օ պիր թէրաֆտան ասքէրի ալըպ սափօշմուշ կիթմիշ :

Ըն պէպիք իմթիշքիւտէն չաարլարընտա տա երին պու հալլէր կէօրու-
տիւ : Որատա տախի իւշ գրիւք թօրու , ճէնուպէ սօղրու նըշան ալլնմըշ օ-
լարադ եէրլէրինտէ պրաղըմըշտը . պինլէր իլէ Բիպօտի վէ Մարմէնի իմթիշք-
լէրի , մաթարալար , գուրթուշլար , թօրպլար , պէշի գրու օլարադ սէքիդ
թօր , պունլարն ճիւղէսի Բուպլարն էլինէ կէշտի , պիրտէ եարըսը չէքիմիշ
եարըսը չէքիմիշ թէլէկրաֆ :

Սամանլը ասքէրի չիւպէնիպ աճէլէ օլարադ պաթլտան պիր տար վէ քա-
շարըդ եօրտան գաշմըշլարտը , վէ օ եօրտան պէրապէր էշեա կէթիլաթէք գա-
պիլ տէշի խի : Ձապիթլէրտէ թըպզը ասքէրէ պէնգէնիպ , գըլընլարընը , օր-
մալը պէլ գաղըլարընը , իմթլըլլարընը , սարաճլամա սրմալը գընդարընը հա-
սըլը նէլէրի վար նէլէրի եօզ օնլարտա հէք պրաղըպ գաշմըշլարտը :

Պիր ազ սօնրա ճէնէրայ Սգօպէլէֆ վէ ծնտան սօնրա Կուրգօնուն կէօն-
տէրտիյի խտաթախանէ մէմուրլար տա Սէն-հիգօլա թէքլմիշէ եւթիշտիլէր :

Կուրգօ պու շէլլէրտէն խապէրատը օլտուգտա , նաարլ քի տէտիք ասքէ-
րի եօրկուն օլտուղունտան , արթնդ պէշիւտէ եէրտէ ասքէրինի իլէրի սիւրմէ-
հիւպ , վէ շիպզա վէ Գըղանլըգտա պրաղըպ եալլնըդ քէնաթիսի պիր գաշ սիւա-
րի իլէ պօղաղա չըպմաեա պաշլտար : Աէ գաշան ասքէրին գապիլ իտէ էօնիւ-
նիւ քէտաթմէք իւրգի , պաթիլ թէրաֆրնա թօրլար իլէ սիւրաթիլէր կէօնաթաթի
իտէ տէ պէշիւտէ օլտու , Սամանլը ասքէրի չապուդ եօզ ալըպ Ֆիրպէեէ գա-
տար կիթմիշլէր խի :

Սամանլըար նէ ճէսամէթտէ իմթիշքիւտաթ թէրք իմթիշլէր կէօղիւ իլէ
կէօրմէք իւղըէ , ճէնէրայ Կուրգօ պէղզաթ մապիշէնէնէ կիթի , Կուրգօ թա-
ճիւպ իմթի քի , պէօլլէ ալլնմադ վէ կիթիմէդ թապետար իշինտէ օն տէօրթ
թապուր եանի սէքիդ սօղուդ պին ասքէր վար իքէն նմալը թէրք օլունապիլիթաթի :

Իքի իւշ կիւնիլը օլտուն եէնէնէքլէրի վարմըշ , քի հէպ օրթաեա սաշ-
մըշլարտը , պօղաղլանմըշ վէ եարըսը սօլուլմէշ սրղըրլար , Փատուկա վէ բէք-
սիմաթ չսիփալարը հէպ օրթատա խի :

Վարդօ վէ Սօգոպէլէֆ մէկգիւղերին հէր թէրաֆընը առաջադրուաւ, ճէ միւս-հինչ պիր սէպէպէ մէպին Ոսմանլը տաքէրինին պէօյլէ շըմապլա ֆիրար իթաի-հինին տաքադըլար : 47 վէ 48 մուհարէպէլէրինաէ էլլէրինէ եէսիր տիւշէն Բուս-տաքէրինէ ֆէնա գըհապըլըլար իթմիշ օլաուդլարընտան, Բուսլար պոննու կէօ-րիւպ տէ մուգապէլէ խաէր տէյի գորդաուդլարընտան, հէր շէյի պրապըլը գաշ-ադըլարը թէպէհիւն իթմիշ պիր :

Բուսլար պիր թէլէկրաֆ տիրէյինին էօնիւնաէ երիսի պիր գատար քէսիւ-միշ գաֆա պուլտուլար, վէ պոննուլըն շօղունուն տիլլէրի տէ պաշգանա քէ-սիրմիշ խաի, պու գաֆալարըն վիւնուալարը տա պին մէթրօ գատար ուգապտա պուլունաու, վէ պու վիւնուալարըն իւղէրինաէ տախի քէք շօգ վէ գըհապ վէ տիրլիւ, վէ պախուսուս սէօյլէմէսի տերպ, պըլապ կարալարը պուլունաու, վէ իշլէրինաէ պիր իքի տէ գապիթ լէշի վարար :

Պարալարաւս պաշը պօղուդ օլմաադըրնտան, պու գըհապըլըլար նիգամ տաքէրի իւղէրինէ պիր լէքէ օլաու, վէ Էւրօբատա քէսիւ վէ գալլի քէսիւ գա-ղէթալար պունուն իւղէրինէ դանէթ ուղուն պաշալար կադըպ, Ոսմանլը աա-քէրի հապըրնտա քէք ֆէնա պիր թէէսիր հասըլ իթաիլէր, Իշթէ պէօյլէ Նիպ-գա պօղադըրն տըրնմաք իլէ Վարդօ հարաքէթինին իլք գրամի խիթամ պուլ-մուշ օլաու, Փրալիւս թէրաֆընա կէօնուլրիլէն պիր միւֆրէզէ գօլ, պիր նէ-ֆէր Ոսմանլը տաքէրինէ տախի թէհաաիւֆ իթմէալլինուն, Պալլամն հիգաըն-տա իքի կիւնլիւք եէր, վէ իւշ կէլիա թէլքմիլ Բուսլարըն էլլնաէ գալլիշ օլ-աու : Բուսլար իսէ պու ֆէկօլլինաէ մուվաֆֆապլիսլէթ նիւնաէթ սէքիդ կիւն-աւ մաղլար օլաուլար, օաւ Թունալը կէլաթտէն օն պէշ կիւն սնիրա : Աա-քէրլէրին շանթալարնտա պէշ կիւնլիւք եէկէնէք վարար, տէօրախնճիւ կիւնիւ պունա հաճաթ գալմաերպ, Նիպզատա Ոսմանլը տաքէրինին պրապըլըլարը վէ կադամաադըլարը Էրզապը միւթէնէվիլէ իլէ Թապիշ կիթալլէր :

Պաղպանլար տըրնմապ պօղապըր աքը տէյի էօթէաւն պրու պէօյիւք շէօն-րէթէ քէպպ իթմիշ օլաուդլարընտան, պէօյլէ պիր շէթէ տաքէրի իլէ պէշ օն կիւն գարֆըրնտա ալընմաք, պիւթիւն Ոսմանլը միլլէթինի հալիպաթէն մէկուս իթաի, պոննուն մուգալլիթի Պուլկարլարա տա պէօյիւք ճէտաթէթ կէլիպ հէպ գօրդա գալլադըլար, վէ պիր թաղըմ վաշլաթ տա մուլար խնա իթաիլէր, լա-քին պուշլար իլլրուտէ մաւալլինաէ նալլ օլունանապ աքը : Վարդօնուն իլք ի-շի, Նիպգա պօղադըրնտա քէք մէթին խթիւքեաթար կարադըրապ, արդատան կիւնէսի մէմուլ օլան Ոսմանլը հիւնուլլէրինէ գաշըր գօհանապ պիր հիսլէթէ վապ իթմէք օլաու : Հէր եէրաէ թաճիւպէ շանան սիւրէթտէ տնիլէթին խնաէքէր ալըլըպ մէթէրիւլըր կարըլար - երթի պէշ գատար թապիւս թարըլըպ, պու-լարա թօրլար անգաթիլաի քի, շօղու Ոսմանլըտան ալընմիշ վէ 1873տէ Էսէն-աէ կարըլմիշ ճէպիւս գրուր թօրլարը իաի : Պոննուլըն ճիւլլէթինին մուհաֆա-դաարնա պիր լիֆա տաքէր թալլին օլունուպ, պիր ուղուն մուհաթէթէ տախի տաղանմալարը իլլիւն, քիւլլիլէթլու Էրզապ վէ միւհիւնաթ տախի թէրաքիւմ իթաիթիլաի : Սու թէտարթիւքեաթընա հաճէթ կօղաու, լիւնքի հէր տաղըն պա-շընտա, պէրրապ աւ պունարլարը վարար :

Անբաւարը Էքրէմ Ապտիւլ Քերիմ բաշանըն ազդի վէ սէրապէր Բէտիֆ բա-
տիֆ բաշանըն տախի Էփէլնէ Դուսիտեա կէօնսէրկաթաշէն սոնրա մուռն տա-
խի ազդի, Երպզա պոզազը Բուսարտան ալընարդտան սոնրա վուզու պուրուշ
տուր : Էւրօրա զազէթալարը պու իքի զաթը տախի մուհաքէմէ խաթէք, հազ-
լարընտա բէք չօզ վէ բէք Ֆէնա շէլէր եազմըշլար ալը : Լաքին Աթմապօլտա
պիր տիփանը հարպտա մուհաքէմէ օլաճապարընտան, տիփանը մէզքիւրտէն պիր
հիւքմ վազի օլմաարզճա, պիզնէ տախի պիր շէյ տիմէք, եախտա Էւրօրտա
եազըլանլարը թէքրար իթմէք Էտէպէ վէ հազգանիսէթէ մուզալլիք տիւշէր :
Դու գատար քի, սոն վազլարտա Ապտիւլ Քերիմ բաշանըն իք բլանը Էփէլ-
քի գատար դէմմ վէ թազպի՛ն օլաճաեաեալ, Ֆազաթի քէնտիսինին միւսինն վէ
օլմաճապու օլաուղունտան, ազըր տաթրանաղըր դիքր օլաճաուեօր : Մալիւմ օլ-
տուղու վէճն իլէ կէրէք միւշապիլէյն Ապտիւլ Քերիմ բաշա վէ կէրէք մէրապէ-
րը Էտպազ Բէտիֆ բաշա վէ կէրէք տալըր պիր թաղըմ բաշալար, Լիմնի մէ-
զիրէսինտէ մէնֆիտէ օլուպ վազթը մէրհունուտա պիր տիփանը հարպտա մու-
հաքէմէ օլաճապար ալը, Էշէր օլաճապար խէ :

Ապտիւլ Քերիմ բաշանըն եւրինէ Ֆէրիզ Մէհմէմ Ալի բաշաեա միւշիւր-
լիք փրիլէրէք, սէրապը Էքրէմ թալին օլաճաու : Պու զաթըն ալը նիւմ Զը-
րանաղ վէ նիւմ Ալաճան օլուպ, կէնճիլլինտէ խալաթիսէթի գապուլ խաթէք,
Մէքթէպը Հարալլէտէ թախիլի Ֆաճաճու հարալլէ իթմիշ վէ մէհաքէթի ճի-
նէթի իլէ շապուշ իլէրիլէկիլ իլիւմ վէ Ֆէրիզ իրիթպէսինէ գատար վազ օլ-
մաշտու, վէ 1867-69տա Կիրիւ մուհաքէպէլէրինտէ տախի պուլաճաուշտու :

Մուսխիւարէն Ալրազ վէ Դարաաալ ճիւնէթլէրինտէ գոճանաանլըզ խաուպ,
պէոյիւք պիր շէյ մուփաթիպ օլմաարըր պաղը տէսիւլլէր հաթ օլաճաուր :

Հէր նէ հալ խէ, միւշաքիլէյն սէրապը Էքրէմ նաալ օլաուղտա հէմէն
Դուսիտեա աղիմէթ խաուպ, կիճէ կիւնտիւզ պօշ տուրմաեաաալ, աաքէրի պիր
հիւնէթը մէտիտէյն մուսթապաճաեա իֆրազ իթի : Հէր շէյի քէնտի կէօլիւ Էօ-
նիւնտէ եարալլըր վէ հէր եւրի պիզպաթ քէնտիսի մուպիէնէ խաթ խաթ : Պիր
աաքէրին Էն մէմուռն օլաճաղը շու տուր քի, տալիմա սէրապէրլէրինին կէօլիւ
ալթընտա պուլաճաուշլար . պու ճիւնէթլէ Մէհմէմ Ալի բաշաաան աաքէր զա-
նէթ խօշնուա օլաու, լաքին քէնտիսինին աալը Էճնէպի օլաուղունտան, վէ
տիւն Ֆէրիզ իքէն պիրտէն պիրէ ալթը Էսկի միւշիւր խալթինէ պաշ գոճանտան
օլմաար, վէ մաեթինէ պազը մէթրուշ Էճնէպի զապըթմանը տախի ալմաար,
իւմէրաեա խօշ կէօրիւնէմէիւզ, պու մէմնէպի չօզ սիւրմէպի, լաքին կէրէք
պու վէ կէրէք Երպզա ալընարդտան սոնրա, Աթմապօլտան թէրթիւլ օլաճաու
Լաթիմէ խաթիլէքաաաթիւր, վէ Բուտիֆ բաշա մուտիլաթը իլէրուաէ նաալ օլա-
ւաճաաղընտան, Բուսէլի վուզուաթը հիքեալէսինիւտէ պու մաշալտէ թէքը խ-
աուպ, թէքրար Անտաօլուեա կէշմէմիւլ լալըմ կէլլըր, քի շիրալէլի հիքեալէ-
միւլ պօղուլմաալն :

ԱՆԱՏՈՒ ՃԻՀԷԹԻ

ԳԱՐՍ ՄՈՒՀԱՍԷՐԷՍԻՆՏԵՆ ԶԷՎԻՆ ՄՈՒՀԱՐԷԳԷՍԻՆԷ ԳԱՍԱՐ

ՀԷԹԷԹԸ ԱՍՔԵՐԻՑԷԵԻ ԹԵՐԱՖԷԹՆ

Անատոյու սէֆէրինին պու իքիննի զըսմը , էփէլքինին թամ մուգայրի
օլաու . պու տէֆա Բուարքն աքէրի ազ փէ Օսմանլը տաքէրի չօղուաու , փէ
եէնէն Օսմանլը փէ եէնիքէն Բուա օլաու :

Բուարք պու սէֆէրին պաշանկըննաւ , պիր հարազ խաւէօի խմալ ի-
աուպ , մուգատաւմա իֆաուէ իյլէտիյիփիզ փէնէ իլէ իւշ զօլաւա եաննի Պաթոււմ ,
Ալէքսանապօրօլ փէ Էրէփան օրաուլարընաւ եիւզ սէքսէն պին աքէրլըրի փար
աէնի , օրաուլարըն փէ Փըրզալարընըն նօմէրօսու իլէ իլան խաուպ , պիւթիւն
տիւննալը տալաթմըշլարաք . պուճա Օսմանլը սէրաաքէրի Մուխթար բաշա աւ
ալաւանաք , Ենիլիլզ ճէնէրալը Քէմալաւ աւ , Իլէրուաւ թաշդըղաթը փաղաւաւա
նաղաթէն , Բուարքաւա անճազ ՏՈ պին տաքէր փարմըշ , փէ ալթը հաթիթա սիւ-
րէն մուհարէպէլէրաւ օլան զայաթ փէ սայթէ , զարաղօլ փէ քէշֆ զօլարը
պուշարաւան թէնիլիլ զըլընալըզը հալաւ , Յուճիաւէ Մէլիզօֆ փէ Տէր Ղուկա-
սօֆ ճէնէրալարըն զօմաննաւալընաւ , անճազ ալթմըշ պին նէֆէր զալմըշ ալըր ,

Պու հարազ խաւէօի , իպթխաւաւա Բուարքաւա եարաքը իաւ տէ , սնրաւաւա
պօղաւալարընաւ սէպէպ օլաու :

Իպթխաւա աւա պու . (խաչալի) եիւզ սէքսէն պին Բուա աքէրինէ զարըն զօ-
եաճազ տէրէնէտէ Մուխթար բաշա մաեթթինաւ նէ աքէրի փարաք , նէ թօք
նէ սիփարի նէ տէ բարաւ , Աթանպօլ թաղընը զանն խալթինի քի Անատոյու օր-
աուաւաւաւա ունութմուշլարաք . Մուխթար բաշա էն էյի աքէրինի Դարքն մու-
հաֆաղաւընա թալին խաուպ , պաղը զալան իլէ Սօզանլը տաղըն արգաւընա
էլէփիլմիշ / խի , փէ Զէվլաւէ օրաու գուրաուպաւ , մաեթթինաւ անճազ ալթը
պին պէշ եիւզ նէֆէրի փարաք , փէ մն տէօրթ պին զաւաար Բաւէն օլաւալընաւ :

Բուարքաւա իաւ , օ փաղըթ զօմանաւա պիրլիլի օլմաաղընաւան , պիր թա-
ղընը Դարքը ալըպ էօյլէ իլէրի կիթմէք փէ Էրգրուճու փուրմալ , Մօ պիր թաղը-
մը աւ Դարքը արգաւաւա պրաղըպ , էօյլէ իլէրի կիթմէք իսթէր խի . էյէր ճիւււ-
լէսի պիրաւէն Էրգրուճու եիւրիւեիւշ իթմէնէ զարաք փիրէ խիլըր , քէնաթիլէրի-
նէ քիսեւէ մանի օլմանաւաճաղաք :

Լաքին Արաւհանլըն ալընմաք , պիր պաղընա Օսմանլընա խաչըլը օլաու ,
չիւնքի պուճանն իլէ Բէտիֆ բաշա ուլգուաւան օլանըպ , Մուխթար բաշաւա
ազնէ փէ աքէրի եաղաքըմաղա պաշլաք , պու ճիււլէ իլէ պուշարքն աւ չօղու-
րէտիֆ փէ մաւթմաթըլ թաղընաւան խի :

տեղեք խոփ . չիւնքի պարտաւոր դապի՞մ օրւնաւորդ տա , ապրք հէր թէրաֆ տա տեղեղեղիկիւրտի . լաքին Գարտըն էն դապի՞մ եւրի տեղ օրւ թէրաֆ խոփ . չիւնքի թէրաֆի դանալոյ օրւնայ պարտաւորաւ խէնաէք դապի՞մ դապի՞մ օրւնաւորդ տան մասաւ թորալ տախի օրնաւորդնաւն պօղուլան մէթէրիւթիւն թափաւրի դապի՞մ տեղեղ խոփ . Լաքին պաւնա դարչք տա Բուսար իշին շու ուլիւն սուղուգ մար խոփ քի , պու թէրաֆա դարչք օրնա Բուս պալմարեալալը աշաղղաւ ախաւ մէ իւշ եղի մէթրօ գաստար ալիւղաւա խոփէր :

Պու մուհաւթիւն էն նէգարէթ խոփն Կրան ախա Միշէլ , պիղղաթ քէնաւի խոփ , ումուժ Բուսիւ թորաւնէ նազրը լեւիւնիւնը հայիգ օրաւորդնաւն միւշարիւնէ պու պապաւ օրնա մալիւմաթը քիւլիւնիւնի , պու մուհաւթիւն տեղ քիւլ խալաթ իմախ , վէ եղիւ պալմարեալալ դարաւորաւ քի , քիւնը աւքէրից վաղի օրնալար տախի թէնալիւրաւ դալարար :

Հալիւրաւն իւք օն պէշնաւ հէր կիւն Թաւնա թապեալ իւղէրնէ թոր ալիւր խոփ . օն տեղախաւն Սամնը Գարտան աշարը ուղղաւոր , ապաւ դ թապուր աւքէր իւր պալմարեալ թոր իւլ իւլի Եւրիւնիւլայ , Չիթիւլիք թէրէլիւն գաստար դապի՞մ իմալիւր վէ Բուսարըն Եարիւշ օրաւորարը խոփիւրաւ մալիւր պօղուլայ ապրիւնալար :

Ճէնէրալ Հալման Կարնիւրաւն վէ Երէվան շէշնաւն ճիւլիւնաւն միւր քէրից պիւր քիւլիւք քիւրգա լիւ պոււնարն խոնաւորնա եկի իւլից , պոււնար դարչուն ալմաղա վէ քրէնա Չէվիւլալ Կարնիւրիւր խոփ ալիւրաւն եկի իւլից , պիւնիւլ իւլ տեղիւլալիւ պալաւարար . պոււնարաւն մասաւ Տրալիւն ալիւրալը թախի Եւրիւնիւլ իմալիւր , Գարա աւքէրի պօղուլալ պէշ Երէլ թէրէլիւ միւրաւաւ պրալարալ , գալ տեղաւնիւ գալիւղա մէնալար օրաւար :

Հալիւրան օն եկաւիւն , երալ պէշ գաստար թոր վէ հալմը օրնա ալիւր թապեաւաւն , Բուսար Գարաւալ , Երալ վէ Մալիւ թապեալարըն քիւլիւլաւն շէնալիւն տեղալիւ պալաւարար վէ ալիւր կիւն տեղախաւն աւքաւ , Գարաւալ թապեալ իւղէրնէ շու վէն իւլ պիւր Կիւնաւալ տախի կէսթիւրալիւր :

Յուրիւն Չիւնիւ կիւնիւ ալիւրաւալ Բուսար օ տեղեղ պիւր թոր միւսաւրալիւն տեղալ իմալիւր քի , Սամնըն պիւր խալիւր թորալ պաւնալարընաւն քիւրիւրալ , պոււնաւն իւղէրնէ Բուս աւքէրի տեղեղիւլ , Կարաւն աւքէրի իւլ վէ սըղ գօլ օրաւոր Գարաւալ իւղէրնէ Կիւնաւալ իմալիւր : Լաքին Սամնը թորաւարնա տախի թիւլիւնիւնալ աւքէր իւրալ օրւնաւորդնաւն , սրա իւլ թապեալարաւն հէմ թորար վէ հէմ թիւլիւրիւր ալիւր իւրալիւրիւր խոփ :

Բուսար կիւր թիւլիւրիւր , գօլարալ կիւր շէնալիւր , վէ թաւիւրալ շաւաւն պիւր ճէնալիւր թապեալարաւն Երէլ մէթրօ ուղղաւոր թիւրալ թորաւոր վէ Կիւնալ պիւր խալիւր օրւնայ պիւր Կիւնաւալ տախի կէսթիւրալիւր իւտեղ , Սամնընաւն ալիւր պալմարեալալ իմաւաւ եկի իւլիւրալիւր , Բուսարըն իւղէրնէ Եարիւր կիւնիւ տանիւր Եարալարընաւն երնէ կիւր շէնալիւր ալիւր Կիւնաւալ խալիւրալիւր , վէ պու սն Կիւնաւալ պիւր Երէլ թիւլիւրալ ուղղաւորար :

Յուրիւն Չիւնալ երնէ պիւր շէնալ տեղեղ միւրալարիւր խալիւր , Գարաւալ իւղէրնէ ալիւր կիւնիւր վէ իւրիւր կիւնիւ Կիւն թոր ալիւր իւլիւրալիւր :

Գարա մուհաւթըն խոփ , Մալիւր քաշա իւլ թիւլիւրալ հաւը իմալիւր խ-

թէ տխրեալն ալիւր նաւե՛ կազըս, ալիւր միւս թափափոս դասիկի իլէ միւ շարիլէյնէ կէ տն-
տէրսի . զասպիկի պու. նաւէյի չիլմէսինն տապանն սախիթանը արտալնա սաղ-
լաւեարայ կալա լէ վանն օլտու . ֆազաթ պու. թաղալեխաթա պօշա կի թաթ . չիւն-
քի եօլտա ճիւ պիւր Ռուսա թէ խաւաթի ինթիւնէրէք բաշալը միւ շարիլէյնէ վաղ
օլտու նաւէյի թէ տալիս իսկ պիւրաթ . պու. նաւն իւղէրինն Գաշա մահաֆրըր ալնա,
սոն քի Սահաթ Զիսէ վաղը Ռուսալարն շէտիս թօք մահալէպէտի, մահա քէն-
տիլէրինն ալտաթիմաղ իշիւն իսիւ, չիւնքի պու. միւստալէրէ իլէ Գարտաւ օլան
Սահանըր աւալէրինն Ռուսալար ալմընալըր, օրտալարնն էն պէտիւք զրաթ
շաւըրըլարնըր զալարըրարայ, Սօզանըր-սահաթ վէ Մուխիթար բաշանըն արդար-
նա աօղլու. թէ վիճճիւն թափիլէրաթ :

ՃԵՆԵՐԱԼ ՏԵՐ ԳՆՈՒԿԱՅՈՑՈՒՆ ՀԱՐԷՔԷԹԻ ՎԷ ՏԱՂԱՐ ՄՈՒՀԱՐԷԳԷՍԻ

Մուխիթար բաշա՝ Զէվինէ չիլիլիս, օրտաւ Գարա նաւտէտի իլէ Պաւա-
ղիտ ճաւաղէտինն պիլլէշտիլի ալիւր մէվիթա՛ն օրտու գալմուշ խի, վէ իրի թէ-
րաֆրնաթ առախ լէք մէշուր վէ թապիլի իսթիւքեւաթաթ առախ վարար :

Յօ ճէնաթը, Էրդրու. մասն ալիւր սաւաթ ուղալտա օլան շինճք գարիւնէ-
ս'նա՛ն օլտու, Սլիթի ճաւաղէ-ինն նաղըրար, վէ-Հաւան-գալէ վէ Քէօքրիս-քէօյ
մէվիլէրի իլէ օրթա գօլ իլէ ինթիլաթտա խի . սաղ գօլու Թաթըրնըլաթ Մէ-
ճէմէլտ բաշա գօմանաւալնա օլարաղ Պաւաղիտ եօլու. նա Տէլի-պապա նաթ
մահալաթ խի, վէ Թօրաւան գարիւնէտինն առախ ալիւր միւ. ֆրէզէտի օլտու,
օրթա գօլ եանն Զէվինէ գարիւնէտինն Մուխիթար բաշա գօլու իլէ ինթիլաթ-
տա խի : Պու. թէրթիլս գաւէթ եօլու. նա խի, չիւնքի Ռուսալար Բաւէն օլա-
ւընն հանըր թէրաֆրնաթ կիլմէք օլարար, եօլար Սահանըր էլինն խի,
վէ պու. վէլէ իլէ Էրդրու. մէ կէլմէլէրի ալ գաղիլ ալիլ խի :

Անաւալու ճիւլէթի իւղէրինն եաղարըրըր ճիւլալէնն իլէ զրաթնա ի-
լէ վանն գօլու. նա Ալաշկէրաթա վէ Զէլաթ կեանաթ ալարալըր խիլք քի, Սահանը-
լար մահալէպէթ ինթիւնէրէք, պու. իրի մահալաթ Ռուսալարն էլինն պրաղ-
միլարար, վաղաւ պու. նալար իլէ Ալէքսանաթրօլու. արար քէտիլմէթ խի,
լաթին ֆէնըր աւալէրինն լահայ խալն թէտալիւր, պու. նալարն Մուրաւա սահաթ
քէնալընա օլան միւ. նալիթ սահալարաւ գալըս, մէրքէզալն էմր պէքիլմէթ
խի :

Պու. գօլտա (Տէր Գուկասօֆ գօլու) եալընըր ալիլի պին ճէնկեւաթիւր աւ-
քէր վարար, ֆազաթ մէրքէլըր նարաթէթիւնալն ելիլ լիլի թիլմէթի գօլտա
լիլէրի եխիթաթի չիւտիւ . թօրու. օն ալիլի կիւնիլս գալիլիլէրի օլտու, օն
թիւլէնն իւղէր խի, վէ իրնաթ իսթիլմըն մահաֆաղար իլին Պաղաղիտ-
ալ պրաղաղըլար աօղալ իւղէ իւղէն ֆէրալն գիւտալ ալիւր թիւնն եօլու. նա . Պա-
կալիս խի քէրթիւնն ալիւր Սահանըր օրտու. նա պու. նալալալալալալ, վէ Վան բա-
լաթ, վէ էմիւնալն ալիւր Սահանըր օրտու. նա պու. նալալալալալալ, վէ Վան բա-
լաթնն աւալի օրտու տահա նաղըրարաղըր ճէնըր Տէր Գուկասօֆ պի-
լիլ խի : ճէնըրալ գօմն խիլ խի քի, օրանն ելըրի Էրմէնի էնալիթնալն

տախի ետքաբմ ալուսանայ, լաքին ծնւար դօրդուլարքնտան սէս պիլէ չըզարտ-
մաղլարտը: Քիւրաղէրէ կէլինճէ վաղսա պիր գաշ սէրկէրտէլէրի Բուսիա օր-
տուսունա կէլմիշլէր, վէ Նէտիյէ սասիվլար ալարաշ կիտիպ թէքար ավտիթ
խտճէլքէրինի տախի վաս իթմիշլէր խի, լաքին Նիշ կէօրլունճէտիլէր, ծնւար
Նէրէտէ պիր ետզմա վար խէ օրսես կիտէլլէր վէ Սամանլը օրտուսունուն կի-
րաֆինը գօլլաշարրըլլարտը:

Պու սէպէպէ մէպին, Բուս ասքէրի օրալարտա տուրուպ իլէրի կիթմէմէ-
լլիլտի - լաքին չիմնոյէտէք օլան գօլայ գօլայ հարէքէթլէրի ճիւղէսինին պա-
շընը ալճնախրալիշ օլուպ, քէնախիլէրինի Նէմէն Էրզրումտա զանն խտէլլէրտի:

Ճէնէրալ Տէր Ղուկասօֆուն Ձէյաէկեանտան չըզըպ Գարա Տէրպլէնտ պօ-
ղաղլարնա կիրէրէք, ալ գօլունու չէվիլէնէլինի Մուխթար բաշա տուլտուդ-
տա վիսպէսէէ տիւշար օլտու: Մէնէմէտ բաշան ետքաբմ կէճնտէրաի քի,
կիթմին Բուսլարը գօրշլլապն վէ հօլլարընը քէսին: Մէնէմէտ բաշա այլն
Կէլունտէ հարէքէթ խուպ, ըն ալթը թապուր ասքէր վէ եէտի թօր վէ սի-
վարի ժապաղնտա պիր թաղըմ մախլութ Նէֆէրաթ իլէ Տրամաղ իլէրէլլէրին-
ալ տուրտու, Բուսլարը պէքլէտի վէ ասքէրլինի մէթէրիս իշինէ ալտը: Պու
մէվգիի Կնկիլիվ ճէնէրալը Քէմաղալ թահին իթտի, վէ իրթէնի կիսինի խաթթը
հարաղը տախի օ իրայէ իթտի տէնիր, վէ Սամանլըար պուրտաա մուվաֆիպ
օլտուտողլարնտան, ծնւար տա պու հախախի թէքգիպ իթմէտիլէր, քի մէ-
սուլ օլմաղնլար:

Իրթէնի կիսն Տէր Ղուկասօֆուն չէթէլլէրի քէշֆէ չըզըպ, Սամանլը տա-
քէրինին ճէնիէ հաղըր օլտուղունու ալնատրլար - լաքին վաղթթ աղշամ օլտու-
ղունտան, թէքաֆէն պիր գաշ թօր աթարղան սմրա, Բուսլար տա պէշ քի-
լաթթթօ Էօթէտէ չատըր գօլուրուպ օթուրտուլար, վէ Էօթէտէքի պիր թէրէտէն
կէօրէրէք, Սամանլըարն միւհքմէ մէվիլէրտէ օլտուղունա տա վաղթ օլտու-
լար: Սամանլըարն ասքէրի Բուսլարտան չօգ խէ տէ. նատը քի տէտիք եալը-
նըզ եէտի բարէ թօրլարը վարտը, Բուսլարն օթուպ բարէ թօրու վարտը, լա-
քին եէր թօր գօլլանլըլլը եէր օլմատրղունտան, չօղու պաթալտա գալտը:

Տէր Ղուկասօֆ ասքէրինին աղլըղնա պաղմանարաղ, այլն Վարնաա տա-
պաշլայնն ճէնիէ պաշլանաղ, ասքէրի թաղուր թաղուր իլէրիլլէթաի. Սաման-
լըլար պունլարը թօր իլէ գարշլլանաղ Բուսլար տա թօր իլէ ճէվապ վիրաիլէր,
Սամանլը կիւլլէլլէրի Էօղլէ թամ վարաւլար խի քի ասքէրին պուրալարը Էվ-
վէլլէ Էօղլմիւշ պիլմիւշ օլտուղու ալնատրլար. Նիշանլար բէք Էլի խի, լաքին
կիւլլէլլէրին պիր սիւլխաի սննաղ բաթլանաղ, գօլտուրու բաթլանաղտան թօր-
րաղա սարլանաղղունտան Բուսլար պէօլիւք պիր գարաղ վիրաիլլէր:

Ետլար թօրլար իշին բէք ֆէնա հօլլար օլտուղունտան, Բուսլար չարուզ
իլէրիլլէնէմէտիլէր. կիւնպլէտ պիր պաթալտա թօրլարը միաալի պիր մէվգի
թութուրապիլտի, օ տա Սամանլը աթէլի ալթընտա հօլլարը թէտիլլէ խտէ-
րէք. պու թօրլար իլէ տէրապէր իքի ալայ Բուս ասքէրի տախի իքի եիւքաէք-
լիք թութուլար քի քէնալլէրինէ բէք խաղլը խի: Պու սրալըզ Սամանլրտան
ուղուն վէ արտը արասը կէլմէպ պիր թաղուր տիլէլի տիր պաշլատը, Բուսլար
ալթը թալիմի իւղրէ Էլի Նիշան ալարաղ, ֆաղաթ տաղընըզ տուրուպ աղըր
աղըր վէ թէք թէք Նէ գատար թիւֆէնք աթապլաիլէր խէ աթաղլար, վէ Սա-
մանլընն պիր գօլունուն պուլունտուղու Էլէքաէլի սարմանա պաշլատրլար վէ

« արաբացի պիր ալայ տահա եարաբարդարնա տա կէլաի : Ուսմանըլար չօլլուդ օլ-տուգլարընտան , Բուսըլարը կանտանն վէ արգաատն տարմազ իսթէլաիլէր , լաքին Բուսըլար երաքանքան վէ էյի աթէշ իթմէրան օլտուգուտան , Ուսմանըլար տա-կանամանըլ օթմէլաիլէրինն չլքլմէնէ մնալու օլտուլար :

Սօլա տախի իքի իւշ թապուր Բուս ապըլի , Սամանըլ ալմըրաբընն ա-թէլչինի աթինէմէնայ վէ իլէրի երաբուհլալ , էօլլէ պիր իէրէթ թաթտուլար քի օրատան Սամանընն Նէր գօլունա աթէլալիլլէր իաի : Բուսըլար պաթէրէնի էլան իթաթիլլէրի կիպի , արթըլ անկի գաղանաճալարնա պիր չիւսլէլլէրի գալնալու : Սամանըլարն թօքաւա իլէ քիտախի արասը քէսլմէն իաի : Եր-սի տապիլէ գահարամնէրաքի պիր շէնաաթիլա սէպաթ իթաիլէր , լաքին ճէնէ-րալլարը Մէնէմէնա իւշա էլլնալ գլլըն օլարալ զուրուլալ Էէրէ սէրիլաիի կիպի շալըրալար վէ տաղըրալար : Բուսըլար օթմէլաիլէրէ կիրաթան տաղըլար կիպի ֆիշէնը երգնալարը պուլալ , աղնալար քի ճէպիանլլէրի քէք պօլ աւալ վէ քէք աթ ճէմէրալիլլէ խաթն իթմէլլէր :

Գու վէսիլէ իլէ պիր զուգուաթտան պահա իթմէլլիլ քի , Էւրօրատա չօլ թէլաթաթ պուլունա տուր : Մնկիլիլ ճէնէրալը Քէմալ , Էաղընա պիր թէրէ իւղէրլնալ ճէնկի սէլը իաիօր իքն , Բուսըլար իւնի Գօրմանտան պունա-թտըրալար վէ ճէնէրալ Տէր Աուկասաթ կէսաթիլաիլէր : Սահի գալլըր սահի՜ն նաւալիւս ալիւր : Փապաթ ճէնէրալ Քէմալ Նաղըրնա պիր թէլաթաթ զար քի , պիթէրաթի տարմանըլ Սամանընա Էօլ կէսաթիլաիլ Էէրէ , ծնուն իւ-չիւն ճէնէրալ Տէր Աուկասաթ Քէմալըն իւղէրլնալ պիր ալէօլիք գաղալ պի-գարիսի տարըրըլ Էէսիր թաթմալարըն Էսիր իթաի : Մնկիլիլ ճէնէրալը վէ Էաթիր Նօրման , գաղալարն իւղէրլլէրլնալ տաղըրըլլէր աղնալըլ , Նէմն տալու ալիլի գալնալա պաշաալար , գաղալար տա մէշնուր պլնիլնի օլտուգ-լարնաանն ծնար տա արգալարընտան գալաալար , Մնկիլիլլէր իլէ գաղալա-րըն Նըլ վէ Նըլ իլէ պաւ արտ արտա գօլունա կէօրէնէք պիր շէլ իաի , ճէնէ-րալ Քէմալըն գալալարը կանընտան ալ գալունա տա Փրալլանալար , լա-քին Մնկիլիլլէրին ալմընա Բուսըլարընքինալն տա Նալիանալ օլտուգուտան գաղալար Էէթիշէմէլաիլէր , վէ պիր գալ սաաթ սծրա ճէնէրալ Քէմալ ալ-լաթթիլլէ Էրգրուա պուլալ :

Սամանըլար պիր պօղկուշուլ Իթիմալիլի Նիսալա գօնարալ , օրա-լարընն աղըրըլլէր տաղանաան ուղաղա ալըրիլլար , պաւ սէպիլլէ տա-քիլի աթ մէլանը Նարգաան շապուլ կէրի ալարար , Բուս օթիլլէրի աթ ա-ղըր տաթմաալարընտան , իլէրի երաբուհլէ պաշաիլնալաալ Մէնէմէնա իւշանըն իլլինն Մաւաթիլա իւշա գօնաանն օլալ , արգաանն թօր ալմա-րալ տաթէրի գօրթաթիլ վէ ան իքի քիթմէթա ուղալաա տաթէրի Էէնի պիր օթմէլաի իլլինն ալարըրիլլար :

Սամանըլան պին գատար թէլլէթ զուգու պուլաա ալիլ Էրգրուաան թէ-լաթաթ պուլաա , լաքին միւպալաա կէօրիլնալիւր : Քէմալըն Էաթիլի Նօրման պիր կիւլլէ գրըլլը իլէ երաբուհլէ Էաթալանար , Մէնէմէնա իւշանըն վէ Փա-թը ճիւղիլի-մէկուս իթաի : չիւնքի գահէթ մէլա պիր տաաթ օլալ , Գաղ-տատան մախաա ճէլալ օլունալ վէ Քէրիլլ իւլի փրիլլէրէք Էրմէնալման տա օլան Փրալլանըն պիրիլն գօնաանն թալի օլունալ իաի : Բուսըլարն գա-Էաթ իւշ գաղիլ վէ կիւլ էլլի նէթէր օլաա :

Բուսար տու մուհարէպէտէ առիտի Ոսմանը առքըրնին շէնապոթընը մէտ
ու սէնա խուսու, ֆուգտի գաղտնիքները գէտն խտրելը, վէ էկէր գաղտնիքն
հօշոտտա առաքաննը՝ օրադար, քէնալէրնին տու մուհարէպէտէ գաղտնի-
քըրը գաղտնիք օրադարնու տա խորար խտրելը :

ՏԵԼԻ ՊԱՊԱ ՄՈՒՀԱՐԷՊԷՍԻ (ՏԱՂԱՐ)

Իշտու Տրօմադ մուհարէպէտէ խաղերի կրգրումն մուպալտա իլէ շանի
օրու, պէտիք տիր ալիքիսիլէք հասը իմտի, վէ Բուսար Նէմն Կրգրու-
մուն գարարնտա սրբար զանն օրունտու, քիտի տէրագաղ շէրի իլէպիմ իմ-
մէկէ գաղգըշար, քիտի տէ առանմանա, Պէնկի Անմտտէ սօգալան Չէրքէս
Մուսա բաշա առիտի Նէպ խրիսիլանդարը քէտիպ հաղնըդ Խալալար իլէ Բու-
սարա գարըր գօնաղլըր իլէքիլի իմտի տէնիք : Խարին Նիքիւմէի հօշոտտա
առաքանտը, Մուսան շէնապոթընը կիտիպ Բուսարա կէպիլէրմէտի իշին շէ-
նըրտէն տիշարը չրգմտը էմր օրունտու, վէ վէմանը աւաւմիցի աւանմուն մու-
հաֆադա խտնէլի իշին Նէր իլէրաֆտա տէլլալար չաղըրար : Օտնէտէ Կր-
գրունտա բաշալընը սօգմանան Բանդիլ բաշա (Դուրա իմալի օրունան Կր-
գրուն վալիսի) Կրգրունտա Նէ գաւար առքըր իմօքու վէ իմր վար իտ պէ-
րապէր տըրպ Մուսիմար բաշանա հարալմ իմմէք իւղըր Չէվիմէ կ'իմտի : Ին-
իլիալ առքըր իմտի օրունտու, վէ Կրգրունտա խալիլէքանա ալընըդ տիշ-
մէնին վիւրաւմնէ մանիլալըր օրունտու, չիւնքի գաղաղար քէօրքիս քէօլի-
նէ գաւար կէօրքիսիլէ պալլալար :

Մուսալարա Նէր Նէ գաւար պէտիք իտ տէ, Մուսիմար բաշա չալըր-
մտար : Ալէքանալարօրուն տիր գօլ Բուս առքըրնին իւղըրնէ տօգրու կէլ-
տիլնի իշիլիմն իտի : Կարին խալիլտա կիտէր Նէնըալ Տէր Ասկաաֆի օրու-
նու վարար վէ սանրա կիտէր Չէվիմէ Բուս առքըրնին գարըրարմ տէր իտի :

Տէր Ասկաաֆի օրու իտ, մուհաֆէք օրադար հալան առիտ Ոսման-
ըր առքըրնիմն զիտտէ պ'ր մուսալարտա իտի : Այն վալիսի Զալիլ բաշա
պիր գալ թապար Նիգաւմ վէ քիւլլի Քիւրա առքըրիլէ Պալալիտի մուհալէր
խուսու, Տէր Ասկաաֆուն արգաւընը քէտէքաւ իտի : Տէր Ասկաաֆի Նէմ
պու հալի, վէ Նէմ Ոսմանը առքըրնին մուհալէմէիլին կէօրքիս Նէ հարա-
նաղը հաղգընտա իլէրտալտալէ գաղըշար, վէ Նէնըալ Մէլիօֆի խմաաղնա
կէլիսօքմա, կէլիմէր մու օրու տա պ'րմիլ իտի : Աղլըրմտար էլիմտէ վալըրի
վար իլէն կէրի շէրիլիլիտի, Խարին Լիմալէքի Տաղար մէվիլիլի տէ պիր
աւան գօլալ էլէ կէլէր եկըր օլմաղըրման, օրտա առաքուլ Մէլիօֆու
պէրքէմէկէ գարար վիրտի, Խանի Տաղար իլէրէլէրնիմ վէ Ջէլէկէնմանն ՉՉ
քիլիմէլիս աղաղալ :

Մուսիմար բաշա իտ խալըր առքըր իմօքմալա մուհաֆիպա օրու, Բու-
մալի վէ Նէպի բաշալարի եկրմի իւլ թապար վէ իւլ պալմարնա իմր իլէ Ջէ-
վիմտէ պրաղար, քէնալիտ տէ Երմի թապար առքըր եկրմի իմր վէ տէօրի
պլն պէշ եկըր սիլարիլ իլէ Տէլի-պաղաւա կիտիպ օրտա Բուսարը վարանա
գարար վիրտի :

Վէ Յունիսին Չոմանէ տասն ութիցոյ Յոմանը ասքերի իւր Բուս ասքերի մօտընինն ազ պիր մնասիւն դարձնար :

Մուսթար բաշա ասքերինի իւր գոյա թապսիւն խոսւոյ , առջ գօրու Մուսթաֆա բաշա վէ օրմա գօրու Շաշին բաշա վէ առ գօրու Հազըր պէշ գօմանտաղանս վիրիւղ , մօտարեպէ պու առ գօրաան պաշապար : Յոմանըլար թապար աթէշի իւր ձէնկէ պաշապար , Բուսար աթէշ աթէշի իւր ձէնկէ վիրաթիւր , վէ ազաանս դառար պ'ր պիրլերի իւր ուղղաշնոյ , պիրն օ պիրնի զաթպէ խանմար : Լաթին օ տրաղըդաս Շաշին բաշա էօղէ պիր թէրէ էլին կէշթաթ քի , օրաանս էէր թէրաթիւր փարադ'դիրտի : տէք պառըր պիր էէր օրու , Յոմանըլար պու թէրէնէ իւր գրէր թօրու չըղարընձալատաք իւղըլըրինն առ գարնապար : Վէ պու չէթիւն դաճմէթին էսքերինի դաղոյ թափումէք իւղթ պու թէրէնէ Թօր առըր խաթ վիրաթի :

Յոմանըլար թօր աթմանս Հազըր օրաուղլարը փաթի , Բուս ասքերի ձէնուդ չօրպա եւմէքաթ խաթիւր , լաթին Յոմանըլը չէթիւրինի կէր'ւր կէօրմէք թառնը պաշըլոյ ձէնկ սաթիլարընը թաթաուլար : Բուսար պէշ ք'ւմէթրօ թաթինն պիր խաթի թաթման չարաք քի , ասքերլերի առ օրաուղլատան քէք զաթի պիր խաթի թաք , լաթին օրաուղլարը մէփէ աթէլի թէրէլի օրաուղլատան , պու ձիւնթէ օ զաթի խաթիլարը թաթաուլարիւր :

Ձէնկալ Տէր Ղուկասօթի իւր պաթարես թօր իլերի սիրիւոյ , մէքիւր Թօր առըլըն չխաթիլէ փարմանս պաշապար : Մուսթար բաշա մուհարեպէնէ պիրզաթի գօմանտա իթմէք իւղթ պու թէրէ իւղըրինն պաշաուսոյ , ձէնկալ Գէմպալըն կաթիլի աթ կանընտա խաթ : Տէր Ղուկասօթի իքի ալոյ ասքեր իւր խալըր բխաթ տաթին Թօր առըլընն արզաղընս կէմանթաթ քի , պաշար օրաանս Մուրատ սաւաուսու կէշիւղ , առաւան աշաղը էնմէքաթ օրան Յոմանըլար ասքերինի կանտան փարանս լարար :

Պաշարա զարըր կիթաթիւր Մուսթաֆա Մաթիլթ բաշա , վէ Մուսա բաշա իւր Ղադի Մէհմետ Շաթիլ բաշանն Ձէրքէպէրի , քի միւրաուս Մուրատ սաւաուսու կէշիւղ Բուսարըր փարանս լարար :

Պաշար Բուսարաան Ֆէնա պիր աթէշ եւէիւղ , խալըր թէրէթաթիւր կէրն չէթիլտիւր , վէ զաղաղլարաս պաշարըր գօմաղաուսաղ իքէն , միւրաուս առաւանս աշաղըր էնն թէթիլթիւրին աթէշիւն թաթաուլար , վէ օրթ տաս էրէլի թէրէթաթ պաղաղլար վէ կէրն չէթիլտիւր :

Բուսար պիր գօր սիփարի աանս առաղլարըլար խաթ աթ : Թօր առըլընն էթէլինն օրան Յոմանըլար թաղաղլարընս միւրաուս պիր չէշ կարամաղլար : Բուսարա պու քէրթէտէ քէք չօշ թօր լաղլար , վէ փար խաթ խաթ աթ էրէլերինն փաղ խաթէիւղ : Յոմանըլար թօրարընը պաթիւր խաթմէպիւր : Թօր առըլընս օրան Յոմանըլար թօրարըր խաթ էրն իւր կէօրաթիւր , վէ Մուսթար բաշանն քէնաթ միւնաթիւր կէօրաթիւր երէ վաղ օրաանս պիր թօր , իքինն աթէլընսա պիր Բուս թօրաուս գոմաղլարանս փրըլաթ :

Պու սիփարի ձէնկինաթն սօնա , Տէր Ղուկասօթի բխաթիլերինի տաթին ձէնկէ կօլաաղը վէ իքի թէրաթ պիր զաւրաւն մէնդիլի մնասիւն խալըր աթէիւր չաթիւր խաթ աթ : Բուսար Յոմանըլար քաթիլթիւրինի պիր բարանաղ կէրն թէրաթիւր : Նիւանէթ ձէնկալ սօն պիր չարէ արաթըլ , Յոմանըլար ասքերինի սօրաան չէթիլթիւն էմօ վիրաթի , քի մուհարեպէնինն էն չխաթիլ խաթ պու օրաու :

Բուս շէշխանն ճ' լէրի Փէզէլլատէ մէթանէթլէ Յամանլը մէթէրիտէրինի զապթի իմնորլը ր րուսլար պուշլարը զօվարաբէն զարանադարը աադըն օ պիր թէրաֆընա աթըլլուդ , պիր խքիննի թէրէնի աահա թըրբանմադաա , Մուխթար բաշա պլուխն գօւզլէթինի պուշլարն իւզէրինէ երբրի թիւ պիւնիւ սիւն կիւնէ կէլինտի , իքի թէրաֆ աաթի տիլիբանն աէօլիւշէրէք : պու խքիննի թէրէնի պիր զաշ աէֆա պիրի պիրինաէն ալըպ զիթաթաէն սծրաա , նիւաթէթ Բուսլարաա զապար , վէ Յամանլըլար սապահաան նէրէաէ իաէլէր , եինէ օրաեա րիւնաթ իմնէ եէ մէնպուր օլաուլար :

Ս կիւնէ Յամանլը օրաուաա պէօլիւք պիր զաաաթլէթ իշինաէ խաի . մէշաանաա իւշ եիւզ էօլիւ վէ պին զաաար եարալըլարը զալիշար , վէ օլաուզլարը ելլաւն պիր սալաթ իլէրի կիտէմէմշէրաթի , պու հարաթ Մուխթար բաշա իր թէլսի սապահըր նէ եարանալըրն պիրմէկիւզ , ճէնկէ աէվաթ իաէնէք մի իմնէնէք մի , պիր զարար զիլիւմշ խաի :

Պու մուհարէպէ իլէ Մուխթար բաշա , Բուսլարը նէ Փէնա հալէ զօյմուշ օլաուզանա քէնտի աաթի քէշֆ իաէմէմշաթի , չիւնքի Բուսլարաա աա պէշ եիւզաթն զիաաթ թէլէթ օլուպ , աահա Փէնաար ճէպիտանէլէրի վէ թօր խարթուշլարը աա թիւ քէնիւզ կիպի խաի : Երթէտի սապահըր Մուխթար բաշա քէշֆն պիր զօլ չըգարադաա , թաճիւպ իաէրէք պադարըր կէօրաիւթր քի Բուսլար կիւնէ զարանլըլըրն քէնաթիլէրինէ սիլէր իաէրէք , հէպ մէվզիլլիլինի պրազմիշլար սաօլաշմաշլարա . Բուսլար Փաշաթ ադապարընաա պիր զաշ պէօլիւք բիաաթ վէ պիր զաշ պէօլիւք սիլաթի պրազմիշլարա քի , կէրի չէֆիլաթիլլիլի տէլլի օլմաարն . պուշլար Չէրքէսիլէր վէ Յամանլը բիաաթիլէրի իլէ պիր ազ թիւ Փէնքիլշաթիլէր , լաքին մանաթրաաան խպարէթ պիր շէլէր խաի , պիր ազ սծրաա րուս բարալանըպ Յամանլըլար էթրաֆա պադարդաա , աադարըն ադաւընաան կէրի չէֆիլմէքաթ օլման Բուս թապուրլարըրն աշիքեար աշիքեար կէօրիւր օլաուլար :

Մուխթար բաշա պուշլարը զօվարաադ իաթէմէաթի , չիւնքի տէօլիւք պիր շէշ զալպ իմնէմշ օլաուզարըրն պիլիթաթի աանա , նէ հարաթ օլաուզլարըրն տիլմէշ խաի . պիր աէ Սէքրաանաթօլ Բուս օրաուաանաան Ցէզինէ եազլաշմադաա օլաուզանա աաթի սուլաշմաաա : Իմաթի մէվմաաա մանէթի օլման պիլ ճիւմիւ աաքէրի ալըպ օ թէրաֆա կիլմէք իաթէաթի :

Բուսլար պու մուհարէպէ վէսիլէսի իլէ Մուխթար բաշալըր քէք չօզ սնաա իաէրլէր : Աօքէր Մուխթար բաշանըն Փէզէլլատէ ճէսարէթ վէ մէթանէթինի կէօրաիւքաթ , աէրլէր , պիր զաթ աահա ճանլանա . Մուխթար բաշա սապահաան աշաանաաք նէ Փէրլլիլի ադաալնաա սօլաշլար , ծնլար իլէ եաթար , ծնլար իլէ զալպար վէ ծնլարըն զարաւմաալարընաան վէ էքմէլնաէն եէր խաի : Իմաթի մուհարէպէնիւ պաշլանիլընաա Յամանլը աաքէրի նէ աէրէնէ ճէսարէթաիլ խաի իաէ , Յաւիս Չիւն սծրաա աա օ զաաար ճէսարէթ քէազ լիաթ աէրլէր :

ԼՕՐԻՍ ՄԷԼԻԳՕՖ ՏԷՐ ՂՈՒԿԱՍՓՈՅԱ ԻՄՏԱՏԱ ԿԷԼԻՐ

Գարս մուհասթէաթէ վէ Կրան տիւք Միշէլ վէ ճէնէրալ ԼՕրիս Մէլիգօֆ , Մէլգրա-Մաղրա օրտուկեարհընտան պու մուհասթէ մուամէլաթընա նազար իթ-տիքէրի հալաթ , ճէնէրալ Տէր Ղուկասօֆուն Տաղար եախօտ Ձէտէկեան մու-հարէպէտինաթ օլան զալէպէտի իլէ շիտի միւշքիլ պիր հալաթ պուլունտուզու խապէրի պիրիքտէ կէլաթ : ճէնէրալ Տէր Ղուկասօֆուն պուլունտուզու հալի քիտի ճէտարէթէ քիտի տէ պիր գուտուրա համլ իթտի իաթ տէ , տէր ազապ իմ-տաարնա կիտիլմէտինէ գարար վիրիլաթ . լաքին իլէրուաթ կէօրիւլէճէյի վէճ ի-լէ պու իմտաա կէճ զալաթ , վէ վադաա Տէր Ղուկասօֆու մուխաթարաւան գուրթարար իաթ տէ , զալէպէ իթտիլմէտի :

Իմտի Յունիսին ՉՈսինաթ ճէնէրալ Տրօվէ Գարս մուհասթէաթինէ գօմանտան պրադըլլալ , ճէնէրալ ԼՕրիս Մէլիգօֆ նիհանէթ հէր թէրաֆտան թօքլտեապիլ-տիյի բիաաթ վէ սիվարի օն եկաթ պին աաքէրլէ եօլա չըզար . լաքին գարըլա-րընա չըզաճալ Ոամանլըլար հէմ Բուս աաքէրինաթն գիաաթ վէ հէմ մէթէրիւլէր վէ թապէնարար իշէրիսինաթ իաթ :

Բուսլար Արտահանը ալարգաւան սօնրա , քէնտիլլըրինէ գիաաթ կիւմէնմէեթ պաշլամըլլարար , լաքին ճէնէրալ Մէլիգօֆ պու ազըլլաա օլմանըլ , մանէթին-աթ էլլի պին աաքէր օլտուն օլմաարգճա Էրգրուա եիւրիւմէք իսթէմէղ իաթ , լաքին Բուսլար Ոամանլըր 1825 Ոամանլըր զանն իաալ , գիաաթ աաքէր վիր-մէք իսթէմէտիլէր :

Յունիսին Չ1ինճի կիճէտի Մէլիգօֆ Արաւարդանտա կիճէլէտի , վազաա իւշ հաֆթա էվիլէ Մէլիգօֆ աօգրու Էրգրուա եիւրիւմէք թաաափուրունտա իաթ , լաքին Էրգրուաթ քիւլլըլէթիլի եարարմ կէլմիշ օլտուզունտան , աթիլը գուճու գապիլ կէօրմէեիլ , իրթէտի սապահըր Գարսն չըմալ թէրաֆընտան վէ Գարս չաղընն սօլ քէնարընտան վէ ուզազաան պիր նիմ աալրէ շէվիրէրէք եօլա բէվան օլտու : Պէօլէ պէօլէ վէ ուզազաան Գարսա աթըլան թօր սէս-լէրինի իշիթէրէք Գարս վաաիսինէ էնտիլէր վէ իւշ կիւնաթ տաղլարըն մէտիւ-լինաթ վէ էթէլինաթ օլան Գարա-գաանըն վաալ օլտուլար :

Պուրալարը թըզըր Էւրօսանըն Ար տաղլարըն պէնդէր , Բուս աաքէրի իւշ կիւն գաաաթ օթ վէ ազաճ պիթմէղ գուրու եէրլէրաթն կէլիլ , պու աազ-լարտա չաթ օրմանլարը պուլտուղլարընտան , հէմն չաաղըլարընը գուրուլ հէր չաաղըրն էնիւնաթ աթէշ վէ ալիլ եաղալլար :

Սօզան-տաղը եախօտ Սօզանլըզ տաղլարը սիտիլէտի Գարս իլէ Էրգրուա ա-րաարնաա չըմալաթն ճէնուլէ աօգրու ուզանըր , Պու տաղլարտա Պարաթղէ եա-ղըն իքի եօլ վարար , քի պիրինէ Մէլիաիլ վէ աթիլըրինէ Մէղինկէրա եօլլարը աէնիր : Մուխթար բաշա մալթիլինաթ իաթ Մէղինկէրա եաղըն իքի օրտու օլուպ , պուլլարըն պիրի Ձէվին վէ աթիլէրի Խօրասան գարինէտինաթ իաթ : Բուսլարըն րլանը պու իաթ քի , ճէնուպ եօլունու թութուպ վէ Խօրասանա կիտէեօր կի-պի կէօթէրիլ , վէ պիրաթն պիրէ տէօնիւպ Ձէվին իւղէրինէ եիւրիւլէճէլէրաթ :

Յունիս 23 իրթէնի ստպահընը Բուսար Էօնըրինտէ օլան տաղը թըրմանմանս պաշլատըրար, Էէր աղարմանտան պիր թաղըմ պալթանըրարը վէ գազման քիւրէքնիլէրի էօնտէն կէօնտէրիպ, պէօլիւք դահմթլէր իլէ Էօլու ապքէրէ հաղըրլամապատ օլտուլար, վէ աղանըր քէօիպ թօրաղըր տօրտուրուպ միւս կըրքնիլէպէ թէնպիլէն խտպիրտիլէր, Էէր պիր թօրա սէքիպ պարկիլը թաղըլըպ, ապքէր տէ Էրնէ թէքէրլէքլէրէ Էարաղմ խտր խտր: Պէօլէ պէօլէ պաւ Էրրը աշարըր խտ տէ, Էէ հալամըրտա գուվիլէթ պաղը Էէ տէ թնամըրտա, Յունիս աղընտա աախի օրաղարտա շտիտ սօուգ օլուպ, չօղ Էէրտէ հալա գար Էրղընթըրարը վարար. Էրհանէթ պէօլէ պէօլէ Մէլիտիպինէ վաղ օլտուլար քի Ալը տաղարմանտա Բան-Պլան տաղըրն Էրաթ Էրաքալլիլէրտէ տիր, Պուրտարըն Էրգարէթի թամաշալա շահան տըր, վէ պաշգա Էէրլէրտէ էօնտիլնա տիրէն միւշահտէ օլունտըր:

Բուսար տաղըն օրթա պէլինտէ վէ Մէլիլէրտէ Էարղըն պիր մահալտէ օրտուլարընը գարտուլար վէ Մալիմար բաշա գարաղօլարը իլէ Բուս գարտաղօլարը աախի պիրի պիրինէ թէտախիթ իթմէ Էէ պաշլատըրար: Աւաղտան տաղարըն արտընտան պիր ինէն տիւման կէօրինտիլէրտէն, Սամանըր օրտուտուտան Էէրլէրտէ օլտուղու աախի աննաշըրար:

Յունիսին 24 իւնտէ տաքէր օրտաա կիմէլէտի վէ իրթէնի կիւնիւ Էէր թէրաֆա քէշի գօլարը չըրարըրարաղ, Սամանըր օրտուտուտան Էէմ թապիլի վէ սէնտի էօլէ միւսթահթմ մէվգիլէրտէ օլտուղու վէ էօլէ մէլէրիտիլէր վէ թաղ-Էարար իլինտէ պուլունտուղարը աղնաշըրար քի, իւղէրլէրինէ վարմաղ պէօ-Էրիւք պիր խաթա վէ հաւաղաթ տաա օլունտապիրի խտ:

Ճէնէրալ Մէլիգօթի Սամանըր տաքէրի իւղէրինէ Էրիւրիւմէք վէ Էրիւրիւմէք խտտուտուտա միւսթիլէրտախ օլուպ, Էէ Էարաճաղընա պիր գարար վիլէմէնտիլն հալտէ, Յէր Ղուկուսթիտան չու թէգթիլէրի արար:

Ճաղարտա Սամանըր տաքէրի տաղտա չօղ օլարաղ իւղէրինէ հրահու իթտի խտ տէ, տահանարմ վէ էլինտէ օլան մէվգիլէրի էլինտան չըրարմաղարմ, իմտի էօլէ պիր հարաքէթ էթ քի կէլիպ պէնի պու մէվգիլէրտէն գուրթարաղն: »

ԶԵՎԻՆ ՄՈՒՀԱՐԷՊԷՍԻ

Յունիսին 24 իւնիւ աղշաղը տաքէրէ խապէր վիրիտի քի, սապահլանըն չաղըր վէ օրտու տըրրըրղարընը օրտաա պրաղարաղ, իլէրիլէ հարաքէթ խտմէքլէր խտ: Ապքէր չաղուղ աղնաղար պու էօրին մանտընը քի տալթա Ճէնի տիւմէք խտ, լաքին Բուս տաքէրի օ անտ գաաա պիր պօղիւրուղ կէօրմիլէ օլտուղարմտան, հալա քէնտիլէրինէ ղիտալ կիւվէմէքալ վէ պէօլիւք Ճէտալէթ իլինտէ խալիլէր: Բուս օրտուտուտա պուլունտալ Զրանարղըն քան ղաղէթաղըն մախպիրի, Բուսարըն պու հալինի չու վէշ իլէ հիքիպէ խտր:

Ապքէրտէ օլան պու էմիլիլէթ վէ պու Ճէտալթ Ճէնէրալ Մէլիգօթիտա Էօղուտու: Մալընը Ճէնիտէ աղարթմըն օլան Ճէնէրալ Շուլը խաաա խտր խտ:

քի . Ոսմանը տաքէրի օրտուկեանքնը թէրք խառւայ կէրի շէքիւնէք : Ահնճ զապիթիւր Թիւրքէր պիղի կէօրտիւքէյին թաղան կիպի զաշանապար ամնա . Ալլահ վեր տէ շատըրլարընը պարսէմ պիղէ պրազադադար , շիւնքի ծնարըն շատըրլարը պիղիւքիւրտէն նաւ վէ սաւ կէշմէղ օլաուզանամն , բէք իշիմիղէ կէլիբ տէնէրէք կիւլէրլէր խոխի . Լաքին էրիքեանը հարպամն Պարսն Բ . տախի պուշարըն տգլընամն տէնիլ խոխի . օ տէր խոխի քի Ոսմանլար ֆէվկէլատէ մէթին մահալլէրտէ օրտու գուրմուշլար տըր , հաթթա նէ միզտար օրտուգլարընը տա սահիւնն պիլմէլիղ , զօրգարըմ քի պուշարը կէրինաէն օնաթմազ իշիւն չօզ տաքէր թէլէլֆինէ միահիմաճ օլանաղղ , վէ իւք հաթթատա մուփաթթազ օլանաղղազ , իշիմիղ ֆէնաեսա տա սարապիլիբ :

Լաքին ճէնէրալ Մէլիզօֆ նէ տիւշիւնիւր խոխի , օրտար ազնաշլումաար . մէմուլ իթմէմ քի տէր Թան զաղէթաար մուխպիբի օ զատար տաքէր իլէ Ձէվիւնի ալմարը թասափիւր իթմիշ օլաուն , վաղատա տաքէրի հէմ մէրա վէ հէմ զայրէթիլի խոխ , լաքին ճէնէրալ Մէլիզօֆուն րլանը . Մուխթար րաշալը գարընտա ալրգօեսուլ , Տէր Ղուկասօֆա վաղրթ գազմադըրմազ խոխ քի , տաքէրիւնի ալօուն վէ տէլամէթիւ կէրի շէքիլին , Մէլիզօֆ պունա մուփաթթազ օլատա ամնա , պին զատար տաքէր թէլէլֆ իթիսի . հալ պու քի ճէնիօիղ տէ պէօլլէ պիբ մուփաթթազիւնէթէ հալիլ օլապիլիբ խոխ :

Երթէտի կիւնիւ տաքէր եօլա չըգաւ , վէ բէք քաշալըզ տիք վէ պանըր վէ ինաիզ եօլլորտաւն բէք չօզ զահմէթ վէ մէշազաթ իլէ իլէրիլէնէպիլաի , թօրլար էնտէն Միլիտապիւնէ կէծտէրիլմիշ օլուլ . պուշարա պիբ ալայ կիւրճի վէ պիբ ալայ րիտաւ տաքէրի թէրֆիլիզ օլանուլ , պուշար օ թէքտէն մուհարէպէնին սահալընա տըլգաթ խառւայ , ինապընա կէօրէ կարաքմա եթիթիւնէլլէր խոխ . ինտի տար ճէնիլ կիլէնէք տաքէր օն պէշ թուղուրտա զիեատէ տէիլ խոխ , ետգընը պիբ մանօլրա իլէ Մէլիզօֆ ալթըր ալայ սիվարիաւնտէ մահրուճ օլաու . լաքին Մուսա քաշանըն համիլէթիօլլիլ Ռուսլարը պաթիթիար իթտի , շիւնքի Ռուսլար Իօրասան . թէլաթիլընա կէօրիլիւր կէօրիւնիւզ , պու քաշա պին զատար աթլըսընը ալըզ ֆէօրիւ քէօյանէ ֆիրար իթտի :

Իօյլէտէն պիբ սաաթէ կիլիլ Ռուսլար տաղըն էթէլլինէ Լնաթիլը վէ Մէլիզօֆ տուրպին էլլինէ օրտաւ տուրուլ զօմանտա իտէնէլքաի . Ոսմանլար Ռուսլարըն գարընտաւնա պիբ պալըր իւզէրինտէ իւշ զաթմէ թապեալար վէ մէթէրիւլէր իշինաէ խոխիլ վէ Ոսմանը օրտուա իլէ Ռուսլարըն արասընտա Լանի չալըր վալար . ճէնէրալար վէ միդալայլար մէշիլլէթիլ օթուրուլ իթիթիֆազ իտէմէաիլէր , շիւնքի պիբ հիւնուճ իշիւն վաղրթ կէն տիք տէրլէր խոխ . լաքին ճէնէրալ Լալման տէտի քի , Մուխթար քաշա Ձէվին իւզէրինէ կէլիեօր , մարիթէթ օ կէլիլգաւն պուրատաքի Ոսմանը օրտուաւնա տաղրթլուլ սօնրա տա օնու գարընտալար տըր , վէ պու թէլապիլի ժաղուլու ճիւմէտի զապուլ խառւայ , տէրիան հիւնուճ զօմանտաթը վիլիլաի :

Իշիլէ պու խաթիլը հարպըն թաֆաիլի . օրթա զօլ ճէնէրալ Գօմարօֆ զօմանտալընտա օլուլ , պու զօլ Լանի չալընը կէշէրէք տօղրա Ոսմանլընը օրթապընա վէ էն պէօյիւք իսթիլընաւաթը իւզէրինէ հիւնուճ իտէնէլքաի . ճէնէրալ Ավինօֆ զօմանտալընտա օլան սաղ զօլ տախի հիլին հաթթաթալ պու օրթա զօլուն ինտալընա եթիլիւնէլքաի :

Սօլ զօլ տախի կիւրճի թաղընը օլուլ , սօլտա օլան թէլլէլլէրի զապիթ ի-

անճէքիւթոյ . շու գատար քի բրէնս Զէվէվազէ դօմանտապընտա օլան սիվա-
բիլէր Խօրասանա տօղբու գիտալ իլէրի կիթմիշ օլտուգլարընտան , վազթընտա
պու մուհարէպէնէ եէթիշէմէտիլէր :

Սամանլը օրտուսունուն պաշ գօմանտանը տախի խամայիլ բաշա իսէ տէ ,
պիլ Գիլիլ գօմանտա Մանարլը Ֆէյդի բաշա էլլինտէ իսի , Հէր թէրաֆա գօշան
մէթէրիպէրի , թապիսարլը կէօզաէն կէշիբէն , վէ տիւշմէնթն ամէշի իշինտէ
ասքէրին էօմիւնէ տիւշէն պու . Ֆէյդի բաշա իսի քի , հանկը թէրաֆտա պիւ
գապիթիլէր կէօրսէ օրանա եէթիշիլ իսի :

Խամայիլ բաշա իսէ կէշէլէր գընաֆէթի իլէ շաարընտա օթուրուպ տուս
իտէր վէ եիւքսէք սէպէ քէլամը գատիս օդուր վէ եօրուրտուգնա չուպուգ թա-
գէլէթիլ իսի . Պու հալտէ իւմէրատան քէնախիսն չօղլուգ տըղգաթ իտէն տէ
օլմանըպ , ճէնկին անվալինտէն պիւ խապէր կէթիլիլն պիլէ օլմադար , լաքին օ
տա պուստան հիշ գայա իթմէտի :

Էջլէտէն պիւր աաթմ սօնրա , ճէնէրալ Մէլիգօֆի Հէր թէրթիպինի վիթմիշ
պիթիթիլիլ իսի . Թօր պաթիպուսարլը մէվիլիլէրինէ տիգիլիպ թօրա պաշաաալար
իսէ տէ . գաեէթ ուղադտա օլտուգլարընտան Սամանլընա պիւր գարար վիթմէտի-
լէր , Սամանլը թօրլարը իսէ տաշա քէպիլ վէ տաշա գուվէթիլ օլտուգլարըն-
տան , օնլար տաշա գիտալ իշ կէօրտիլէր :

Իլք հիւնուս օլտան պաշլարա . Կիւրճի ասքէրի Հանի շալը քէնարընա
ինիպ վէ պու շալը կէշիպ , գարշըլարընտա օլան Սամանլը թապգալարընն
պուլուստուգլարը պահըրը թըրմանմանա պաշլարլար . ճէնէրալ Մէլիգօֆի է-
լլինտէ տուրպիլն իլէ կէրէք ասքէրին վէ կէրէք թօրլարըն իլէրիլմէսին սէյր
իթմէքաէ իսի . նախէնա շապգատընը աշլապ , ճաֆէրմա պաղըրա , պիւր սըրա
իլք թապիսարլար ալընա , վէ Սամանլըպ պու խաթթը թէլք իտուպ կէրի . չէ-
քիտիլէր :

Պիւր արալըգ ամէշ քէսիտիքտէն սօնրա , թէքրար գըղըլ տիւմանլար կէօ-
րիւնաէն պաշլար քի Բուսլարըն ամէշի իսի . լաքին Սամանլըպ օ արալը-
էօլէ պիւր թօր ամէշի սաշլար քի , Բուսլարըն պիւր աղ տաշա իլէրիլմէսի
գապիլիպ օլտու , չիւնքի Բուսլար իսթէտիքէրի գատար թօր պսերա չըգա-
րամանըլարա :

Մաաթ իրիտէ , օրթա գօլ տախի Հանի շալը քէնարընա էնմիշ իսի , օրա-
տա Սամանլը ամընլարընա թէստաթիֆ իտուպ , պու գօլ չօղ վաղըթ օնլար իլէ
ուղրաշալը , նիւանէթ շալը կէշիպ վէ թապուր թապուր օլուպ . Բուսլար հիշ
թիւֆէնք ամմանարադ տօղբու Զէվին եօրունտա օլան իրիննի թապեա խաթ-
թը իւղէրինէ եիւրիւմէքաէ իսիլէր . Սամանլըպ իւշ թէրաֆտան Բուսլար իւ-
ղէրինէ եաղմուր կիպի գուրշուն եաղաբըրըրալը , լաքին Բուսլար գայա իթ-
մէնիպ , իքի եիւղ աաթմ գատար թապիսարլար եաղաշաղտա , օ վաղըթ պիւր
գաշար թիւֆէնք ամընպ սիւնկիլ իլէ հիւնուս իթտիլէր , լաքին պու տա ուղուն
սիւրմէնիպ , անէլէթէն պուստա տա թախիլիլ իթտիլէր , վէ պու իրիննի թապ-
եա տախի Բուսլարըն էլլինէ տիւշիլ :

Լաքին իւֆիւննի խաթթտա օլան թապիսարլար գօլալ ալընըր շէյլէր տէլիլ
իսի , պու խաթթ չէմ եիւքսէքաէ չէմ միւթէատաթիս թօրլար իլէ միւսթաշքէմ
օլուպ , Բուսլար պու խաթթա տօղբու տա իլէրիլմէնէ պաշլարըգտա , իւղէր-
լէրինէ հիւսապըգ թօրլար ամընմանա պաշլար , կէօք կիւրլէմէսի կիպի սէ-

տալէր իշխիթիւնս օրթալըդ պիւթիւն ալեւ լի քեօրմիշտի . պու ճիւմէ իլէ Բուս-
լար շալըրմանըդ , օ պտերըր տա թըրմանման պաշլաաըրար . պաւեր օ դու-
տար ալիք խտի ջի սիւնկիւլէրի եւրէ սարլանըդ վէ տանանըդ էօյլէ էօյլէ ի-
լէրիլէ եւ պիլալիլէր , Բուսլար պու ալ Ֆատա իլք էվիլէ թիւֆիլնք ալմանանըդ ,
Ֆազաթ սօնունտա օնլար տա պիւր շիտտէթիլ ալմէշէ տէվաթ իթիլէր : Լաքին
Ֆէյդի բաշա իքի թապուր թաղէ անքէր իլէ պունլարն իւզլինէ սալարըրդ ,
իւշ տէֆա Բուսլար իլէրիլէտիքաւ , իւշ տէֆա տա կէրի բիւսթիւրթ իւլաւէր :

Բուսլարն սազ գօլու չօղլուզ իլէ եարամաը , չիւնքի ճէնկ վազիլը չօզ
ալ Ֆա վապի օլտուղու կիպի , պիւրի պիլինէ մազապիւր վէ արտ արտա էթրէր
կէլտիլմալն , կէրէք պու խաթալար վէ կէրէք Ձէվէվաղէնին ալլըլարը եւ-
թիլմէտիլմալն , պու գօլ պիւր իլէ եարամաը :

Բստի կիճէ , կէրի պօրուլարը չալընըդ ասքէր կէրի ալմօտիւ , վէ սա-
պաշլալըն օրտուլարը նիլմէ իսէ ելմէ օրտաւա ալմէթ իթիլէր :

Բուսլար իլէրիլէտիքիլէրի ելրիլէտէ սաշիպ օլտուղլարնման , պու կէրի պօ-
րուլարըն ճանլարը սրղըլար , վէ չօղու տա կէրի կիթմէք խաթմէտիլէր . հաթ-
թա պիւր թալընը սապաշա գարշը կէրի շէքիլտի , նիսանէթ էմիլ իթտաթ իթ-
մէք լաղըմ ըտը :

Ֆէյդի բաշա , մէվնուաւ մանէթի օլան պիւթիւն ասքէրի պու մաւա-
րէպէնէ խաթիխտա իաուպ , սիվաթիսի ալ օլմաաղըրմաւն վէ ասքէրի բէք եօր-
դուն գալմըշ օլտուղունման , աղըլլըլըդ իաուպ մէթէրիպէրման տիշարը ուզ-
րանըդ , Բուսլարը գօվալամազ խաթմէտի : Ճէնէրալ Մէլիգօթ իսէ շաաղըլա-
րընն էօնիւնէ պիւր չօզ ալմէշէր եազաղըրդ , աաքէրին պիւտա կէպիթէթմէ
շալըլար :

Անաաօղուտա ճէնկ պաշլանալը Բուսլար հիշ պիւր մաւաթէպէտէ պիւր կիւն-
ալ պու գաաար ասքէր գաշալ իթմէմիլէր խտի . թէլէֆաթիլարը էօլիւ ալթը ,
վէ եարալը երիմի տէօրթ գապիթ խտի , տէքիզ երւզ էլլի տէ նէֆէր . Օսման-
լըլար իսէ , պու խաթիթա թալին իթիլէրիլէրի օն պիւր պին աաքէրմէն պէշ երւզ
աաքէր թէլէֆի իլէ գուրթուլտուլար :

ԲՈՒՍ ԱՍԲԷՐԻՆԻՆ ԿԷՐԻ ՁԷՔԻԼՄԷՍԻ ՊԱՅԱԶԻՏ ՄՈՒՀԱՖԱԶԱՍԸ

ԱԼԷԲԱՆՏՐՕՐՕԼ ՕՐՏՈՒՍՈՒՆՈՒՆ ՀՈՒՏՈՒՍԱ ԳԱՏԱՐ ԿԷՐԻ ՁԷՔԻԼՄԷՍԻ

Տաղար վէ Ձէվին մաւաթէպէրի պիւր նէթիճէլի գաթիլէ հաաըլ իտմէ-
տիլէր , վէ Յունիսին Չիւսնաւա պունուն նէթիճէլի նէ օլմաաղ ջիմէլ քէշի ի-
ալմէգաթի , Պաւալարտա սապաշլալըն գաեթի սօուզ իտէր , Բուս ասքէրի սա-
պաշլալըն ալթիլէնէրէք գալղալըլար , չիւնքի աղշամաւն ճէպ ալըգաա եաթ-
մըշլարաը , պիւր ալ իլք կիւնիւ . գապիթ իթիլէրիլէրի իքի խաթիթ մէթէրիլէրէ
պազաղըգաա գարա պուլուա կիպի աաքէր կէօրալէր : Մուլթար բաշա երիմի

իւրի թաղութ ասքերէն կիճէ օրաեա կէլիւ, Տէվին օրոտաւանուն մըգտարը ճէման 43 թաղութա պալիզ օրմուշաու : Մուխթար բաշա խմէլտէ պու առ-
քէր իլէ Բուսպարն իւզերինէ հիւճոււ խտէպիլիք խոխ : լաքին բլանը պիր բլա-
նը թէհաֆուդի օրաուդունան, եւրինտէն գրմիշտամանըպ Բուսպարան պիր
հիւճոււ պէլքէտի : ճէնէրալ Հայման տախի պէօյլէ պիր հիւճոււ թէհաֆիւնաա
խտէ աէ : Մէլիզօֆի բաղը օլմաար :

Բուսպար Յամանը ասքերինին չօղուդունու մէ քէնտի ալլըզլարընը եա-
վաշ եափաշ աղմաարդաա : Էվլէլքի ճէաարթիթիթինի դայպ խաուպ Էվլէլքի ճէօ-
նէրէրի դայմամըշաար : պէօյլէ պիր հալաէ Էօլիւլէրինի կէօֆիւպ մէ ետրալլըլա-
րընը սարըպ, Գարսա կէրի շէքիլմէքտէն պաշղաա պիր իշլէրի դայմամըշաար :
Մէլիզօֆի չարէսիզ պու թլտալիթ բաղը օլմանա մէճպուր օրաու :

Իմաի Բուս օրոտաւա Յունիսին եիրմի ալթըրնտաա օլաուզլարը եէրաէ դա-
լըպ : իրմէսի կիւնիւ Մէլիտիւզ թէրէսինէ վաալ օլաուլար մէ պիր կիւն տէ
օրաաա տրաւ խաուպ : Թաղալլարընը նիզամա գօշաուզան սանրա : Մօզանը
տաղլարնտան աշաղա Էնիպ, Յուլիսին Յիւնաէ բաշաթ բաշաթ Էվլէլքի Մադ-
րա-Մէզրա օրաուկիւնալարնա վաալ օլաուլար : չիւնքի արգալարընտան քէն-
աիլէրինի պիր զօփալանան տախի եօղունու :

Ճէնէրալ Մէլիզօֆի թէքրա քէնկ իթմէք խմէլէշիտի, ճէնկ իշիւն օրա-
լարաա դանէթ ախիզ մէ սիփարիլը իշիւն բլք իշէ ետրաթ մէվիլլըլ մարաթ :
ճէնէրալ Մէլիզօֆի արգաաան գօփալանաաղընա թաւիւպ խտէր խոխ :

Մուխթար բաշա խտէ ապիւնա աղըր մէ միւլաշաղալը տալլամըպ, կէնճ
մէ թաղէ աքէրինի ալլըպ աաշրա մուշարէպէսինտէն տալիւա Էսիլիլմէք խ-
թէր խաի : Խոմի Նամալիլ բաշա իլէ պիր գաշ թաղութ ասքէր մէ Շօֆիլ բաշա
իլէ պիր մըգտար սիփարիլէրի ճէնէրալ Տէր Դուկասօֆուն արգաաընա տալարը-
աթ : Քէնաիսի տախի անէլէ իթմէկիւպ մէ մանէթինէ եիրմի պէշ պին աքէր
ալլըպ Գարսն խոտապընա եւրիւաաիւ : Յամանը օրոտաւանուն մուխտալթաթը-
նա նաղաթէն : Մուխթար բաշա Էսիլիւնտէ օլան Բուս ասքերինին մըգտարընը
տալիւա Էլլիլ տալթիշ պին գաաաթ թախմին խտէր իմիշ, ճուուն իշիւն պէօյլէ
աղըր տալլամաթ : Յուլիսին տէօրմուտէ Գարսաան ալթըր տաաթ ուղապաա
օլան Գըրգ-Պունարա վաալ օլաու մէ օրաաա տալլուպ, Բուս օրաուաւանուն հա-
րաքէթինէ մունթաղըր օլաու քի : քէնտի հարաքէթիթի տէ ճուարընքինէ ուշ-
աուրաուն :

Բուսպարն պու մէշ իլէ Կրմէիւթման Էեալաթընտան կէրի շէքիլլէի Կր-
մէիլլէրէ պաապաթիթ օլաու : Մէլիզօֆի Կրմէիլլէր հազգընտա ինճէ պիր բօլի-
թիլգա գուլլամըպ, Յամանըլարա եանի քէօյլէրաւն գոտապարաան կէլաթքճէ
Խալաւ աալաթինէ իլթիթաթ խտէրէք, մալլարընա մէ բրգլարընա քիմէլի առ-
գունաուրմաաթ քի : սանրա ախղը ինթիզամա սէպէպ օլաաապ պիր շէշ պու-
լունմաարն :

Յամանըլարըն նէշ իթմիլլէրի բէամի բաթօրթ օլաաա խտէ Բուսպար քէօյ-
լէրի եաղմա խտէեօր : Փաթիլիալարըն բրգընա կէշիեօր : մէ թըֆի չօնուղլարը
գրընտան կէշիլիեօր ալէի եաղըլը աթր : լաքին թաշիդաթ պունլարըն սընէ-
թինի թէպէկիւն իթմիլլէմէաի : Կարօա մուշարթիլլէրի խտէ, պունուն մուդա-
եիրի Բուսպար խմաթ իթմիլլէրի գուրա մէ գաաապաաա Խալաւ մէ Երիթիլան
քիմէլին գըլլընա տօգունմանըպ, հաթթա հէր եէրաէ ալթուն մէ Բուս գալի-

մէսի սաղարար զէ հէր քէսին ճէպի բարս իլէ տօլաուդունաան, հէր եկրա՛ն Բուսլարըն վիրուտինի ա՛նայի ճանաան արգու խալթի տէրլէր. լաքին պու մա-
դուլէ հատիսաթը միւթէլլիսն իւզլըրննէ գաթը պիր բլրա՛նէ էօրթիււզ հիքու-
եհնէ տէվա՛մ խալիւմ :

Մուխթար բաշա վահշիաթա սաուլի էքպէր օլոււզ, մէն ու ա՛նֆինէ էլ-
աէն կէլաթի մէրթէպէտէ սայ ու իւլսա՛մ իլլէմիշ տիր, զէ պու պապա՛ն միւ-
շարիլէշ ասպէ զէ տիւշմէն հէր մուհարրիբա՛ն մէս ու ա՛նա օլունուր, հաթ-
թա պիր չօզ շէօլէ հիքուսլէր տէ նապլ օլունուր :

Գարսա եազըն քէօյիւն պիրնտէ, քէօյ մուխթարը զէ սահիպնին կէօ-
ղու էճիւնա՛ն Չէրքէսին տիր պիր դուզու չալար, սահիպի հիւսա՛նէ գօրաբ-
արզընաան, Մուխթար բաշա Չէրքէսի թուխար զէ տիվանը հարպա կէճուա՛ն-
րիր, զէ Չէրքէս գաթիլէ հիւթ մօլունուր. տէրազապ Չէրքէսլէր Մուխթար բա-
շանըն չաարընա գուլուլոււզ, դապահաթլընըն ափօլընը խթէրլէր զէ Մուխ-
թար բաշա հիւթաին ինրաարնա ռէպաթ խալթ, Չէրքէսլէր հէպ պրազըր կի-
աէրիզ աէն բաշալը իէհաթա տէ խալթլէր, լաքին բաշա տիննէ մէնապ Չէրքէսի
սաարըր. իրթէսի կիւնիւ տէօրթմ եիւլ գաաար Չէրքէս օրաուկու պրազըր
սափուշուրար :

Կիւնին պիրնտէ Տիարպէքրա՛ն տէ մէհաուլ ահիպ պիր թազը՛մ պա-
շը պօզուլար կէլիր. Մուխթար բաշա պունարըն նէ օլաուդունու ալմանըպ
պիր տիօսն խալթ զէ աէր. ճիշինիպա՛ն պիր եուսուրթա սախի չալան օլաւ,
« տէրապապ սաարըրը՛մ, աանա կիզլէլէնէլիսիշիսինիպ, սիլի գուրաւա շէքլը՛մ
« զէ հանկընդա խապէթ խալթա՛ն, ելրիննէ ծոււ աաարը՛մ, Հէպ գապիթիլէր
պէօլլէ սափրանալըր, Անասուլաւա սա Բու՛մլըա՛ն տէ վիւզուլի քիւսէնին
պուրնու գանա՛մալար. լաքին դապիթլէրն չօզու կէօղլէրնին էճիւնա՛ն օլան
վահշիաթա սախի կէօպ գարաարար :

Թէմնուպուն եանի Յուլիսին ալթընըն ազշաթ, Մուխթար բաշա օրաու-
ու իլէ պիրլըրա՛ն հալա Գրըզ-Պունարաա խաթ, նախէնա՛ն խապէր կէլաթ քի,
Բուսլար Գարս մուհաթլընին իէրք խաուպ, տանա ուզապ շէքլաթիլէր աէնի-
լաքին մէմուլին դայրի պէօլլէ պիր խապէրէ քիսա՛ն ինանա՛մալար. Միւնքի օ-
արալըպ իքի օրաու սա չու աանիպ հալա խալթլէր քի, պիր պիրլըրնին դուվ-
զէթինէ վազըթ օրմանըպ զէ իէրաթէշն պիր պիրնա՛ն օլան դուվզէթի տէ դի-
եաա՛ն կէօրէրէք, պիրի պիրնա՛ն գօրաարլարար. Լօթա Մէլիզօթ թաճիււպ ի-
տէր խաթ քի, Մուխթար բաշա նիլին քէնաթինի չաաթիլէ գօզաւա՛մար, զէ
Մուխթար բաշա թաճիււպ խալթ խաթ քի, նիլին Մէլիզօթ էճիւնէ կէրիմէշօր :

Արը Գարս շէրինա՛ն սախի, մուհաթլընա՛ն դուրթուլաուդարընա էօյ-
լէ բէք չապուգ ինանա՛մալար. Թօր սէսլէրի իլք ազշաթի վաւաշ եափաշ կէվ-
շիկիպ, Յուլիսին ալթընընա հիշ թօր սէսի ալընա՛պ օլաու. Պունուն իլէ
պէրապէր էճա՛ն օլան թապեալարաան Բուս օրաուսունաա ֆէվզէլա՛տ պիր
հարաթէթ տէ կէօրիւնիւր խաթ, ճաաուլար տիւրլիւ տիւրլիւ խապէր կէթիլրի-
լէր զէ թօր աթլարը գօշու՛մարը իւզլըլէրննա՛ն օլարապ, պիր եանաան պիր
եանա սէլլիթիթիլլիլլէր խաթ, պու գաաար չաաթա լաթլըրա՛ն սա Սանա-
լըլար հալա ալըրանալար. Էքնա՛ն օլան նէօպլէթիլլէր, Բուս օրաուսունաա
պիր թազը՛մ լազըմար աթլըրնօր աէնի խապէր վիրաթլէր խալ տէ, ճաաան սա
քիսա՛ն գապ իթմէտի. Ալըն Դաինա՛ն պազալար կէօրաիլէր քի գարշաա Բուս

օրտոււնուհաւ պիր շտապր տախի գարմաճըշտը, Գարս գօմանտանը ազնաւոր քի պիր անայիւպ հալ վար, վէ պիր զօլ պաշը պօզուզ քէշֆէ կէճաճէրիւպ, պուն- լար Բուսլարըն թէքմիլ օրտու եկրինի վէ թապհա վէ մէթէրիալէրինի պօզուպ վէ հափայա աթըպ, Ալէքսանտրօթօլ զօրպլինաէ Գուրուզ-աէրէ նամ մահալէ չէքիլաքլէրինի վէ օրատա մէթէրիա իշինաէ պուլունաուդլարընը խապէր վիր- տիւէր :

Մուխթար բաշա տախի արթըզ պու ինանըմազ խապէրէ ինաննայա մէճ- պուր օլուպ, օրտոււնու գալարարը վէ այնն եէախինաէ Գարստան պիր օա- աթ ուզապաւ օլան Չիֆթիլը նամ մահալէ կէթիրտի, Գարստա օլան պիւթիւն աօթէր վէ ահալի Մուխթար բաշայը իսթիզպալէ կէլտիւէր, վէ Գարստան չըշ- տըզը վապրէ միւշարիւլէշէ իթտիլլէրի հազարաթիւն ալէալէ շիտի աէրլէնէլի նի- հանէաէ արզը խուլուս վէ ուպուսիլէթ իլլէաիլէր, աթէրլին վէ ահալլին մէ- սէրլէթ սէաալէրի վէ մաւղիշա աշէնկիլէրի Բուսլարըն արգաւա գալան գօլա- րնա գաւաւր իշիթիլլէր խտի :

Տօղրուսու Գարսըն աթէրի աէ ահալիաի աէ շու մուհաւէրէ էանասընաւ պլօլիւք մէրալիլէր կէօաթէրալէր, Բուսլարըն Գարսա խոււմպարա հաղաւր- տըզլարը վապրէ տախի չարշը պազար գարաննաւոր, Նէր քիս գատլէրինէ թէս- լիմ օլուպ քիսաէ պիր խէվֆ ու ֆիւթուրա աիւշար օլարազ իշինաէն կիւճին- աէն կէրի գարմաւոր. էօլիւ հօրալը տա չօզ պիր չէլ օլմաւըպ, պիր գաշ եիւզ քիշիաէն իպարէթ խտի : Նապրնըզ չէհրաէ մահպուս օլան էլրմէնիլէր պիր խէվֆ ու աէնէթ իշինաէ խտիլէր, վէ Գարս մուհաֆըզընն մուամէլէսի աէ պու աէն- չէթի թէնզիլ իթմէնիւպ, արթըրանաւոր-աէրլէնէաէ խտի : չիւնքի պիր չօզ էլրմէ- նիլլէր, սաալէնէ պիր ճաւուպուզ չիւքնէաի իլլէ սազ սազ իշ գալէ ու շուրոււմ լարընաւն Գարս չալընա գաւաւր աթարըրլարըլար :

Բուսլարըն իլտի իշէ-է-է գաղէթաւոր, աթէր Գարսըն էթրաֆընաւ տար եէրլէրաէ քէք օրգըշմէշ օլուսիւնաւան, պիր ազ հափա ալմալարը իշինն աշը- դա չըզարըլարըլար տէլի մուհաւէրլնին թէֆինի պու պէհանէ իլլ գարաթը վէր- տի, Մէլիգօթ իլք էվիլէ Զայիմ թէրաֆընա չէքիլտի, լաքին օրատա աա թէ- տաֆիւնաւն տուրամաւըպ վէ հայմանլարընա եէեէէթ տախի պուլանաւորըլա- րընաւան, Ալէքսանտրօթօլ զօրպլինաէ Ելնի քէօշ նամ մահալէ չէքիլտիլլէր : Մուխթար բաշա տախի Վէլիլն քէօլիւնէ կէլիւպ, օրալարա հաւըլալ վէ Գարս- տան Անիլէ գաւաւր պիր խաթթը հարաթ թուլտու :

ԵՐԷՎԱՆ ՕՐՏՈՒՍԻ ԲՈՒՍԻԱ ՀՈՒՏՈՒՏՈՒՆԱ ԿԵՐԻ ՉԷՔԻԼԻՐ

Օրմանըլլար ֆէննը հարաթ թէնպիրի իւզրէ տալրանայարը տէրլէր Էրօ- բա մուհարրիլլէր, Տէր Ղուկասօֆ օրտուսու էլլէրինաէն սէլաւէթլէ գօրթմ ու- լաւազար : Ճալիւք բաշա պիր էհամ Գալազիա մուհաւէրլնին թէրք խաւալ, Բուրաւա սաւետ քէնարըլարընա Տէր Ղուկասօֆու գարըլաւալլէրալ, լաքին բաշա աիւրլիւ աիւրլիւ պէհանէլլէր իլլ եէրինաէն զըմըլաւաւաթ իսթէնէաի : պէ- հանէալինն պիրի տախի հօլլարաւա տէֆն օլունամալը պիր չօզ լէշէրինն թէաֆ-

Ֆիւմիւ խախտելու քի, հարաքէթը անքիւրիւնէ հիշ կէ օրիւմէմիշ վէ իշիթիւմէմիշ պիր էօզը վէ պէհանէ տիր :

Լաքին իշին աօզրուտու շու աուր քի, Բուսար Զաւնիս 27մինէ գասար Ալաշկէրտ ճիւղարմատ տուրուպ, հիշի հարաքէթլէրինտէ պիւթիւն էրգազ վէ մէքիւլաթլարընը պիր չէօք տախի պրազմանարապ պէրապլէր տըրըշլար կէօթիւրմիւշլէրտի, վէ պուշնարըն եւրինէ պիւլլէր իշէ Քիւրապլէր կէլիպ, օրալարտա օրանը աւ միւր օրանուշ եազմալարնը օրաուգլարնտան, պիր օրաուշուշն էօյլէ չըպլազ եւրէրտէ իզամլէթի գասպիլ տէլիլ խախ :

Պու Քիւրտ խաշարաթըր Մուրատ աոււու էթրաֆընտա օլան տաղարա չէքիլիպ, պիթէրաֆ տուրալլարա, լաքին հանըլը թէրաֆ եշնիլիլ իսէ, օթէրաֆըն արգաւընա տիւշիւպ օրանազ իշին :

Իմաի Բուշարըն չէքիլիլիլի իշիթիւլէրի կիպի տաղարընտան աշաղըր էնիպ, թալիլիլ օլանտան զէօյլէրէ սալարարար, վէ Ալէքսանարօզ օրաուտա չէքիլիլիլ, Չէրքէպլէր նէ խաարաթի իթիլիլ իսէ, Քիւրապլէրտէ պու թէրաֆլարտա տաւա դիտալմինէ միւթէնապիր օրաուար :

Քիւրապլէր նէ տաւա պրաա իսէր իսի նէ տիւշան, նէ Իւլամ վէ նէ տէ Իրիթիլան, էլինէ պիր մալ կէլան տէ, քիւմին մալի օլուր իսէ օլան գայա տէլիլ իսի, Թէհրան քաթիւտընը վուրուպ, իքի մէմարուշու տա էօլտիւրաիւլէր, պիր տրալլապ պիր Յամանըր նիզամ պէօլլիւլիւն տէ վուրուպ սիլաշլարընը եազմալարար :

Պուշար չէքիլիլ կիպի պիր մաշալէ եազարգատ արգալարընտա պիր գուրա օթ տախի պրալանաղարա, Քէնաթիլէրինէ լազըմ օլանը պլապ, գուտուրա տա խարապ իսէրլէր իսի - տալարա րաթի կէլիլիլտէ զէնաթիլէրինէ լազըմ օլանը պլանտա գանաթի իթիլիլիլէր, գուտուրուտա տա քարալարար վէ լէշլէրինի օրթատա պրազըղ գօզաթիւրլարա, զէգալլէր ուն, պուշտազ վէ գախիլիլտէն կէօթիլիլ պիլիլիլիլիլ գատարընը պլապ, պազիլիլիլ եա եազարար եա չայա տէօթլլէր իսի :

Պու հալաէ Իմալիլ քաշա օրաուտուտա լազըմ կէլէն էրգազը Էրգոււմ տան կէթ իթիլիլիլ մէնպուր իսի - լաքին նաղլիլիլտէ տէ րէք չօզ կիւնիլիլիլ չէքիլիլ իսի, չիւնքի նէ արապա գալըշլար վէ նէ տէ հալման, հաթիւտ պուշար պուլոււմաղըմա զէօյլիլլէր տէօլլիլիլիլ, չիւնքի պուշար պուլոււտա գատա օլուտան մալլէրինտէն մատաա հալմանարընը արապալարընը աւ իսթէ վիլիւմէլիլ իսի - իմաի զէօյլիլլէր հալմանարընը գատապա սաթիլապ, արապալարընը տա զըրըղ օտուշ եւրինէ օրաուարա սաթիլար :

Պէօյլէ պիր հալաէ, Բուշարըն արգաւընա տիւշիւպ գօլալարմազ գասպիլ տէլիլ իսի - Չէրքէս սիւլարիլիլ արգալարընտան գօշաճազ եւրաէ, Քիւրապլէր իլէ եազմա րապ իթիլիլ տալըշլարա, քիտաէ հէր եւրաէ նաթապա պուլաւմանաղընտան, աղըր աղըր իլէրի կիսէպիլիլ իսի, Իսլընըզ Իմալիլ քաշա Յուլիսին Չիւնտէ Գարա-թիլիլիլ ճիւլարարընտա Բուս օրաուտուտան արգաւընա տիւշիլիլիլ :

Ճէնէրալ Տէր Ղուկասօ տախի օրաուտուտա իթիլիլիլ գատա չապուգլուգլա իլէրի կէօթիլիլիլիլիլ - ի օրա տա չօզուտա, օրաու աղըրըղը տա, հաթիւտա տա եարալարա տա : Պուտան մատաա Քիւրտ միգրադարընտան գալան պիր իմազըմ Էրմէնի Փա իլիւալարըն տա, Բուս օրաուտուտան րէշինէ տիւշիւպ :

սպէլէրինն սրղլնմըշտար : Պունարն իմտիյի ըմպլէթէ կէօրէ , թէքմիլ քէօյ-
լէր գրլնման կէշիրլմիլ իտի , վէ Բուսարն իմտիյի իմտիքլէրի չէր եւր-
տէն սէլ կիպի գան աղօրշար : Տէր Ղուկասօփ պէօրէ իւշ պին միւլթէճի ֆա-
միլեալէրինի մուհաֆազանս մէնպուր օրտու քի , հիսաղ օրունսս մանկթինտէ
օրան սաքէրաէն տէ սալստա դիտաէ իտիլէր :

Սումանլը , Տէր Ղուկասօփուն աղա գօրունս եկիթիտիքաէ , էրէշի հրղլնմա
պիր մուհարէպէ օրտու : Բուսար երեզ նէֆէր գատար զայոյ իմտիլէր , վէ պիր
չօզ միւհրմնմթ ըրիլնմ , պուգտայ վէ ունարընը Սումանլընս թէրք իմմէնէ
մէնպուր օրտուլար :

Ս կիւնտէն սօնրա իւրի ապէր պիրի պիրինի զայոյ իմտի . Իսմայիլ բաշա
Տէր Ղուկասօփուն նէրէնէ տալուշտուղունու աղանահմտար . պէօրէ պէօրէ
Բուսար սէլտմէթլէ Սուրք Յաղաննէնէ վանլ օրտուլար : Տէր Ղուկասօփ չէմէն
Պանպիտա իւղէրինէ երիւրէնէնէք իտի քի , օրտաա մուհաթէնէ գալան Բուս
ապէրինի գօրթմարն , լաքին միւլթէճի էրմէնի ֆաթիլեալարընը վէ իսաթմա
վէ եարալլարընը պիր էսին մահալէ եէրլէշտիրմէտիքնէ ապէրէ հարաքէթ վի-
րէմէտի . նիւսեկէթ պունարընէ ճիւղէտի այլն պէշինտէ Բուսիս հուտուտի տա-
լիլինտէ օրան իկտիր գատապալընս վանլ օրտուլար :

Տէր Ղուկասօփուն պու եօլտա կէրի չէքիլիլի պէօրէք պիր վուգուտի
տաա օրունու , չիւնքի պաղապընտանէ պիրթօք պրազմըշար նէ տէ պիր եարալլը ,
կրան տիք Միւլէլ , իսասթէն իկտիրէ կլլոյ , ճէնէրալլարըն տա թէպրիք
իմտի ապէրի տէ :

Չէրըպլոյք Բուսիս մէմալիլինէ հիճթէթէ մէնպուր օրան պու իւշ պին էր-
մէնի ֆաթիլեալարընս Իթիլիս էրմէնիլէրի տէրազապ պիր իտնէ տէֆիլէրի աշ-
աղար , իւք կիւնէրի պէշ պին բուրլի թօրլանար , վէ Գաթգատաա պիր չօզ
պէօրէք չիթիլէք վէ աղապի սահիպլէրի տալիս պունարընտան պիր չօղունու ,
պիր գաշ սէնէ վէրկի վիրմէք իւզրէ էմպլէրինէ պապուլ իմտիլէր :

Երտի մատաէ Պապալիտի մուհաթէնէնէ գօրթմարմապ իտի :

Ճէնէրալ Տէր Ղուկասօփ իկտիրաէ էրզապ վէ միւհրմնմթընը թաղէլտիք-
տէն սօնրա , սն պին գատար ապէր վէ երթի տէօրի քարէ թօր իլէ էօնտէն
ճէնէրալ Գալապուլայի խանը սաղաքընոյ , Յուլիսին սէքիլինտէ տալիս քէնախի
տէ սօղրու Պապալիտի թէվէճէնէ իլլէտի :

ՊԱՅԱԶԻՏԻՆ ՄՈՒՀԱՍԵՐԷՍԻ

Վ.Է.

ԲՈՒՍ ՄՈՒՀԱՅԱԶՈ ԱՍԳԷՐԻՆԻՆ ԻԷԼԱՍՈՐ

Ճէնէրալ Տէր Ղուկասօփ Մալիտաէ Պապալիտաէն հարաքէթ իմտիքաէ ,
գալէն տէօրի պէօրէք վէ երթի ալթը քիւչիւք զապիթ վէ 1587 նէֆէր պը-
րազմըշար , Պունար Պապալիտաէ իքէն , պունարը կէլիպ օրտաա վուրմապ ի-
չիւն Վան թէրաֆլարընտան Սումանլը պիր գօլ ապէր չըգարար իտէ տէ , ճէնէ-
րալ Ամիրօլթաթ պու գօլու գարըլալայ սաղթիմըշար : Սօնրատան Վան աա-

քերի գծանաւոր Գայից բաշա Պիթլիս վէ Մուշտա օլան բերաքընթէ նիզամ
պէօլիս քերքինի թօրաւոր , պիր թապուր թէշքիլ խաշպիլդշ խոի վէ պուշու-
րա մուսվէնթ իթմէք իւզը Գայից բաշա Քիւրա Շէյիսի ձէլալէապինտէն կէօ-
նիւլլիս աաքէր տէ իսթէմիշ խոի : պու աշպէպլէ երիմի պին գատար Քիւրա կէլ-
տի երզըրալ քի ճիւսլէսինին կէօլիս եաղմատա խոի վէ տէյիլ Նալամի մուհա-
ֆազա իթմէքալ :

Պուշարտան 1400 դատարը Շէյիսին քէնաի մահէթինտէ օլարազ Հափա-
տան Վանա կէլաիլէր վէ եօլտա երիմի տէօթթ գատար քէօյ եաղմալաւար ,
իշիթէն գաշար վէ տաղլարա չէքիլի խոի : Որաաա ճիւսլէ ինալինտէ միւհթէ-
րէմ պիր Սուրը Բարթուղիմէա մանաթըրը վարար , Քիւրալէր պու մուպարէք
մահալէ օլտան լաեթի խաշըլէր դիւսմիւ իլէ , պիր չօզ խրթմիանլար գարը-
լարը , չօնուզլարը վէ մամէլէքէլէր իլէ օրաաա սրղըմիւլլարար , Քիւրալէր խաշ
իլէ կէլլէլ օրալը պատարար :

Քիւրալէր Նէպ պիրլէլիպ վէ դարուլարը գըրըպ , մանաթըրը թէրէտէն
թըրնաղա գատար եաղմալաւարար . ինսօպօս իլէ լաշիպլէրի գաթլտան գօր-
դուպ պիր սէա չըգալաւաւարար . լաթին պու պիր չէշ տէեիլ խոի . Քիւրալէր
պիւսթիւն միւսթէնիլէրի դարը էրքէք պազմահարազ , կէօլլէքէրինէ վարանա-
աազ սօյաուլար վէ եաղըշըլը օլան գարը , գըզ վէ չօնուզլարը օ հալտէ Նէպ
միւրիւպ չաւարարընա գատար կէօթիւրալէր , վէ իշէլէրինտէն պիրթի կէրի
տէնմէալ : Արթըզ ըրզլարընը մը Նէթք իթաիլէր վէ ճաաան սօնրա գաթլ մի
իթաիլէր քիմաէ պիլլէմէզ :

Եաղմա վաղթըր դարշըր կէլէնլէր Նէպ մուրուպ Լօլաիւրալէր , վէ ճն
տէօթթ էրքէքլ պիր գարը աա պէօլէնէ թէլլէֆ օլտա : Պիր կէնէ տէլիզան-
լընպն էլլինտէն նիշանլարընը պիր Քիւրա չէքէրէն , օլտան ըրզընա պարէմ
աօլուսուլաւարն տէլի , գըզա պիր աաղանճա սրղար խաշ տէ , գուրուս կիթ-
աի Քիւրաի վուրաա , Քիւրալէր օլլանը աա գըզը աա տէրապապ բարա բարշա
իթաիլէր : Ինսօպօս պիր չօզ ալթուս զիթէրէք Էօթիւնիւ գուրթարապիւրի-
սօնրա սաղլարա վէ ճաաան աա ինսիզ ելէրէրտէն Անէմէ Ֆիրաթ իթաիլ : Երւզ
եիւրի գատար տիկէր Էրմէնի Ֆամիլիալարը աալիս Անէմէ Սէլմա գատապ-
ալտա Ֆիրաթ իթաիլէր վէ օրաաա Նէմ Նալամլարտան վէ Նէմ միլլէթաալարըն-
աան մուսվէնթ պուլաուլար , լիւնքի պուշլարա օլան գընաղըլլարը տուան
Նալամ վէ Երթթիման բիւր աթէշ օլուլարար : Պու պապալէ օ վաղըթ Ննկիլիզ
Ֆրանսըզ վէ Ամէրիգա գաղթիւպլէրի մուսպիլլէրի պիր չօզ օ տէրէնէ վաշլէթ
Նիքեալլէրի եաղմալար սըր քի օգուեանըն թէնի թիթէն թիթէն օլուր : Լա-
թին պիզ կէլլիւմ Նիքեալէմիզ :

Գայից բաշայա տաաթ լազըմ օլուսիւսուսաան , պու խաշարթիւս աա գա-
նաաթ իթաի , վէ իսթէր իսթէմէզ պուշլարաա աա Վինչէմէր գարապինալարը
թլվզի իթմէնէ մէնպուր օլտա , չիւնքի միւրաա Պայաղլաի գուրթարալար :
Յուշիսին 17աինէ գատար Պայաղլաալ սրաղըլան Րուսիա աաքէր իւզէ-
րինէ պիր քիմաէ կէլմէմիշ խոի , օ կիւնիւ պիր պէօլիք աաքէր քէշիթ չըզա-
րըլըպ , պուշլար Պայաղլաալ տէօթթ աաաթ ուղապաա աէքիզ երւզ գատար
Քիւրա սիվարիլէրինէ թլաաալիս խաշապ , տէլլաալն գօլալաւալար : Պու Քիւրա-
լէր կէլաիլէր Պայաղլաալն սրղաւընաա օլան թէրէլլէր թուլաուլար , վէ Րուս-
լար պուշլարը Նէր Նէ գատար օրաաան գօլալաւալար խաշ տէ , աշաղըմաան աա

պիր չօգ Բիւրաղէր կէլիւղ շէնրի եազմաւաւորար, զի պուլտուղլարը հարկանաւ իր սիրելւոյ կէօթ իւրախլէր :

Յունիսին Վիմաէ իւշ աւօրթի երւոյ գատար Բուս աաքէրի Վան եօլունա քէշֆէ չըգտըլար, պուշար իւշ սասթ ուզագատ վաֆիր Սամանլը աաքէրինէ վէ Բիւրաղէրէ թէսասախֆ իթտիլէր, էթրաֆլարը տարըլըպ վէ ֆէնա տէրէնէ-տէ պօզուլուպ, մէյտանտա խայլը էօլիւ վէ ետրալը պրազարապ կիւնիլէ Պա-եազիտ գալէսինէ տախուլ խոէպիլաիլէր :

Օ տրալըգ նիզամ աաքէրի տէ կէլտի շէնրի իսթիւա իյլէտի : Բոււլարըն պու պօզիւնու գալէտէքի տաքէրի տէ մէնուս իթտի, վէ Սամանլը գալէնին տախունու տա քէսմիշ օլաուզունտան, թէպիմէ գարար վիրիլտի : Միւրալըպ Գօ-վալէվաքի Ֆայիզ քաշա իլէ թէսիլմէ շարթլարընը գտրալաշարըլըպ աաքէրին պիր միգտարը սիլաշարը օլարապ գալէտէն աշարը չըգտը :

Քիսնէնին պիր շիւքնէսի օլմանըպ, նիզամ աաքէրի տէ կէլիւղ, պու Բուս հարպ եթտրլէրինի մուհ-Պազա իտիննէյէտէք, Բիւրա սիվարիլէրի տըերա գը-լըն պու սիլաշարը աաքէրին իւզէրինէ հիւնու խուպ, պիր Նէֆէրի տէ սազ պրապմանաւաւազ հէպ գըլընտան կէշիթիլէր :

Գալէտէ օլմանլար տա պու հալի կէօրտի քտէ, աէրազապ գտրաւարը գա-քատըլար վէ ճնտան սօնրա աթթըգ շիշ պիր թէսիլմէ շարթը գապաւլ իթմէտիլէր :

Ֆայիզ քաշա չօգ չալըշար քի աշլըպ վէ սուսուղլուդաան հէլապ օլանաշ-լարընա թէսիլմէ օլաուշար տէյի, քիսնէ տիյնէմէտի, իւք մուհասէրէտէ գօնա-սը էօլէն պիր միւրալըպ գարըլը, աժաթ կիպի հէր թէրաֆա տէյիթիթի վէ ճիւմ-լէնէ երիւք վիրիպ թէսիլմէ օլմազա պրազմաւաղ :

Մուխթար քաշա Բիւրաղէրին պու մէլէնէթ ու վաշիլթիլինի իշիթիթիքտէ, քիւր տիլէշ օլուպ էմր կէճնաէրտի քի, իյլէրինտէ պաշ օլանալը իրէ շէքսին-լէր վէ գուսուրունու տա ալֆ իթմինլէր : Ֆայիզ քաշա պուշարտան ալֆիզ պին գատարընը Հայտըրոնըրիս կէճնաէրտի տէնիր, լաքին Բուսլար սօնրատան Պայադիտէ կիրաթիքտէ, պիր գաշ Բիւրա տէրկէրալէսինի տէ ճիւլար աաալըլար :

Քին գատար Բուս աաքէրինին Պայազիտին խորապ գալէսինտէ գաքանըպ տա պլինլէրնէ Բիւրաղէրէ վէ Նիզամլարա թօրա վէ թիւֆէնիէ տաեանըպ թէս-լիմ օլմանալարը թէվարիլտէ մէշնուր օլան մուհասէրէլէրին պիրի աաա օլու-նուր : Գալէնին սու եօլունու Սամանլըլար քէսմիշ օլաուզարընտան, պէշ օն կիւն սօնրա օ տէրէնէ պիր սուսուղլուդա տիւշար օլաուլար քի, աաամ պաշը-նա կիւնտէ պիր չօրպա գաշըլը սու թէվիլ օլուրուտու օ աա գօզիւշ օլարապ : Նէրին ալթընաան լաղըմ գաղըրըպ, չէշմէնէ գատար պիր տար եօլ աշարապ, պիր իթի կինէ պիր ազ սու թէսաթիք օլունու իտէ տէ, Բիւրաղէր թէսատիւ-ֆէն կէօրիւպ վէ քուսուտա պէքէնիւպ պիր գաշընը թէլէֆ իթիթիքտէն սօնրա պու եօլ տա գաքանալ : Էքմէք թայեինի իտէ կիւնտէ էլլի տիրնէնէ գատար ինաի :

Պէօլլէ պէօլլէ հէմ տաեանմալը, հէմ Բիւրաղէրին հիւնումինէ գարըլը գօյ-մալը, հէմ տէ թօր վէ թիւֆէնը ալթմալըլար : Հէր կիւն թէսիլմէ օլուն տէնի խապէր կէլիւրտի, վէ Բուսլար էնի պիլաթիլէրինտէն քի թէսիլմէ օլաուզլանըն հէպ գըլընտան կէշիթիլէնէլէր, աշլըգտան էօլմիլի թէրօնի իթիթիլէր, պիր գաշ տէֆա ուզագտան թօր տէտի իշիթիպ, Տէր Գուկասօֆ իմտաաա կէլիւթ տէյի-լն ճէսուրլարը վէ տիլլէրինտէ պիր ազ գուվէթ գալանլարը աշարը տա ուզ-

բառարար : լաքին եւ Քիւրադեր եւ տա նիզամ առքերինանէ գարշըանըդ , կէ-
րի չէքիլմէն մէճպուր օլաուլար :

Նաորլ քի եօգարբաս տէնաի , Տէր Ղուկասօֆ իկաիրաւ առքերինէ պիր
ադ բանաի վիրաքիւնն սնորա , Յուլիան Եկիլինաւ եօլա չըգալ քի : Պայա-
պիտաւ մահաուր օլան Բուս առքերինի գուրքիարուն , չիւնքի արալըդ արալըդ
կէճնաւերիլէն մախպիրլերուն , պունչարուն նէ չէլին հալաւ օլաուլարբնա ե-
կիւնէն վալըքի օլմուշ խաի :

Իսմայիլ բաշա Տէր Ղուկասօֆուն պու հարաքէլինաւն խաղէրաար օլ-
աուդաս , Յայիզ բաշանա Եկիլ թապուր բիտաւ , պիր պաթարիա թօք , վէ
ալթի երեզ աթիլը խնատա կէճնալրաի : պու հալաւ Սամանլըրար Բուսարտան
իւշ գաթի գուրքիլին խալիլեր , լաքին գօնանաւարբնաս խիլիզան օլմաարդըն-
տան , Բուսար պունչարը վաւրուպ աաղըլի մանա բէք պէօլիք պիր գանթիլ
չէքմէտիլեր :

Յուլիան ծնունտա Տէր Ղուկասօֆ Պայազիտին բօյրադ թէրաքիւնաւն կէօ-
րինաի : օրատա լիւա Միւնիզ բաշա իւշ տադ թօքու , տէօրիլ թապուր բի-
տաւ վէ պին իքի երեզ սիփաի իլէ ինթիաթան խաի : Միւնիզ բաշա պէօլէ
քիլլիլէլին : Բուս առքերինին իւզերինէ կէլտիլինի կէօրաիքաւ : օրաարը
թալպիլէ խաուպ կիտիզ Բէրլիա քէօյիւնաւ օլան Յայիզ բաշա առքերի իլէ
պիրլէշմէք խաթէտի , Բուսար պունչարըն իւզերինէ աօլու աիզիլին սիփաի կէճն-
աւրաիլէր իւէ տէ , նէպ Սամանլը առքերինին պիրլէշմէտինի մէն իալմէտիլեր :
Լաքին սնորատան Տէր Ղուկասօֆ պունչարըն իւզերինէ էօլէ պիր չըգ իլէ հիւ-
ճաւ իթաի քի , տէօրիլ թօք , պէշ երեզ էօլիւ վէ Եքանէ եւօրի պրապարադ
կիւն իլէ Պըզըլ-տիւզի : թապիր օլունան մահալէ գատար գալըպ սըզընապիլ-
տիլեր : Պին պէշ երեզ գատար եարալը տա Պարսա քէճնաւերլտի տէնիք : Յա-
երի բաշա տա արգատալարըր գուրքիարնադ իւզըլ պիր ճահա իթմէկիւպ , օ
տա պիրա մուհալէպէ Պայազիտուն կէրի չէքիտի : Քիւրադեր իւէ արթըզ եադ-
մա իալմէլ քի չիլ պիր չէլ պուլամաարդարբնտան իլք թօք Եկիլանէ տարնա
աաղըն օլաուլար :

Իշիլէ պու վէճ իլէ Պայազիտաւ մահաուր օլան Բուս առքերի , Եկալմէլ
պուլաու :

Հիլիի մահաւրէաւ Բուսարտան իքի պէօլիք գալիլմ վէ երեզ օն տէօրիլ
նէֆէր թէլէլէ օլաուլար , վէ եկաի քիւշիք գալիլմ վէ իւշ երեզ էլլի աօգուզ
նէֆէր եարալը , եանի մէվճուտուն իւշաւ պիրի :

Պագի դալանը պիր դաշ ինթիաթիլէլման մատաա ճիւղէտի խապիա ի-
տի , պիր չօղու իւէ գիտաւ էօլիւ իաի նիլմէքիմ տիրի : Հաթիթա պիր խալը-
ճասը մահաւրէտէն՝ գուրքիւլաուլար ամմա էօլիւմաէն գուրքիւլամաարլար :
Տիլէրլէրի բէք էլի գալըլըպ վէ հափատար եէրլէրէ կէճնաւերլիւպ Եկալմէլ
պուլաուլար :

Պայազիտ չէրի օ տէրլմէ խաբապ օլմուշուտու քի , Եկէլմէն քիմաւ
գարմադըպ , վէ էվլէրի չէնիլինի պուլամաը չօգ վաղըլթա միւնթիաճ արք :
Պէօլէ խարապաթ իշինաւ վէ էթրաթ ու էքնափաւան հիւ պիր էրգադ իւփաի
օլմանան պիր մէվլիաւ Բուս առքերինին իւզալմէլի գալիլ տէլիլ խաի : Խան
ճէլմէրալ Տէր Ղուկասօֆ առքերի արըպ թէլքար իկաիրաւ չէքիտի : չիւնքի Բու-
մայիլ բաշանըն տա քիւլլիւ առքեր իլէ իկաիր իւզերինէ երիւրմէքաւ օլաու-

դաւնաւան խաղէրտար խոխ : Պայազիտեւ խորխիւն օլարազ սաղ զալուն ֆա-
միւխար խեւ սէֆիլ զէ քէրիւն, Տէր Ղուկասօօ օրաուաւ իլէ Բուսիւս մէ-
մայիքինէ հիճրէ ի խօխիլէր, զէ իշիւէ պու վիշիլէ հանի Բուսաղքէրինին Ա-
նասօլուտան թէքօիլ շէքիլմէլէրի (Արտահանաւան մասաւս) պու իլք Անասօլու-
սէֆէրի պիլմիշ օլուու :

Պու Պայազիտ մահաւաւթէսինի զէ աւքէրին միւճիւղէ նէվինաւն օլարազ
զալքիւլմաւորնը Բուսաւն ինամի րաքօրթօլարը - քէք ուզուն հաղմիշ տրրար :
Պուխարտան պիլիւսինին էն սնոււնաւ շու վիշիլէ հաղմիշ տրրար :

Նիհաւէէթ Աուլիսին օն պիլիւսեւ ուզազաւան պիլ թօք սէսի ալարդաւս ,
աղնատրդ քի իմաստընդաւ կէլինիսիս :

ՔՊուլուսաւս զոււմուզ հալաւէ , տիւնեւաւս հիշ պիլ սաղ օլաւաղալ քի սն-
լէրին սէսի պու թօք սէսիլէրի զատար զուլաղլարընդաւ թաթիլը կէլէպիլսին ,
պէլքիլմ վալիւսիլէրիմիլլին աճըլը սէսիլէրի տաթիլ պիլգէ պու զատար չիլին կէ-
րիւնմէլէլէքտի , օ տաթիլ աղնատրդ քի Տէր Ղուկասօօօ պիլգէ քէք հաղմին ք-
ար , պու ճիւմէլ իլէ իրիւլէսի սաղաւաւան էվիլլէ զալքիւլաւաւաղալ :

ՎՍ մահաւաւ կիւնէլի սաղաւս խալնմէլէլէքտէք , նէլէր շէքալքէք վէ նէ զատար
ուզուն կէօրիւնաւս պիլգէ , զալէմ իլէ թարիֆ օլոււուք շէյ ալէսիլ տիլ - զու-
սուր շէքիլլէլէրի ալէ րաքօրթօլարաւ պիլէր պիլէր հաղմիշ տրրար : Ասաղաւաւն
զալլըպ , երիւսի պին Քիւրաւ վէ Ումանլընն , քիւզիւսարաւան սաղլըւան զոււմ
կիպի զալալ օլաւաղլարընը կէօրալէքտէ , կէօղիւսիւղէ տաթիլ ինանաւալ կէլմէլ
խալ : Ե

ԷԲԵԼԵՆԵՍԹԱՆԸՆ ՊՈՒ ԻԼՔ ՍԷՖԷՐԻ ԻԻՋԷՐԻՆԷ ՄԻԻԹԱԼԱԱ

Յուլիսին օն պէլինաւ , Անասօլուտա Բուսլարնը զալքիլ ի խօխիլէրի պիլ
ճիւմէլ միւսիլքտէն , էլլէրինաւ Արտահան զալէսինաւն վէ էլլիւսիլնաւ օլուն
պիլ օրդատար սրաղիւսէն պաշգաւ պիլ շէյ զալմաւորնար :

Բուսլար Ումանլը սաքէրի իւզլինն պէլինաւ հիւնաւիլէր ի խօխիլքտէն սն-
րա , պիլ պլօյիւք մէլաւան ճէնկի վիւմէնէ ճէսարէլ ի խօխիլէրէք կէրի շէքիլ-
մէնէ մէնպուր օլուալլարալ , չիւնքի տաքէրլէրի աղ օլաւաղաւաւան ճէնէրալլա-
րընաւ ճէսարէլ զալմաւորնար : Պիւսիւս Էւրօքաւ պու հալաւն իսթիլլարաւս
ալիւշար օլաւ , ս'քաւն միլեմիլուզ պիլ միլլէլին շըլարաւաղը սաքէր պոււմու
հուաւ տէսիլէր , Բուսիւսնըն աղաւթիլի սալթ պիլ կէպիլէ պիլ կէօսթէրիւմի
իմիշ , պոււնու տէլիպ . հա թիւրքօֆիլ հա թիւրքտէն սալթն ալլիւսիլ զալէ-
թալէր Բուսլարը զաւաղաւալս ալմաղա պալլատրար . սնրաւաւան Բուսիլիւսիլ
պօղիւսիւսիւսաւ պոււնա իլապէ օլոււաւաղաւս , Բուսլարնըն երիւթ սէնաւն պէ-
րու ճէսարը զուվիլթ վէ միլէնթիլէրի ուզրոււս սաքիլ ի խօխիլէրի մահաւ ու իլ-
աւանն էսէրի հէմէն մահալ օլաւաղ տէրեմէսինէ կէրիւսի , Բուս զաղէթալարը
տաթիլ ճէնալ իլլիլխաւարընըլլարը իւզլինն ալլիլէրին ուզալմաւաւս պալլա-
տրար , տաքէրին աղլըղընը պլահաւ ի խօխիլէր , հուաւաւան աննաղ ալլիւսիլ պին
աւքէր կէօնաւէրիպ , պոււնու իլէ պիւսիւսն Անասօլուտա զալքիլ իւնմէլիպ ,
զանն ի խօխիլ , ալտի կօլաւ : Մէլիլգօֆ կիպի էլլիլէլիլ վէ ի ճէքիլպէլի տաւաւ

լարքն նախնայինը տա արհեստագործ , ևն պէնստուրարքն տա էլլէրինին եւթի-
շէմէնէնէնի իշ վար պու ալլէմաէ :

Թատարուի , պիր հիսապը սահին իւզէրինէ օլմասըզը կիպի . օ տա պիր
թէնէնիւպ արմէք օլուր տէտի , պիր էտիի Բուս դոզէթաւը , պիզ եազնըշ պիր
թատարուիլա երեզ պին աքըրքին եարաճաղը շէնի էլլի պին տէ եարապիրք
զանն իթտիք :

Լաքին տահա պէտքէրի շու օլաու քի , Բուսարքն պու զաաթընտան Թա-
մանըզ գուզիթ քէսպ իթտի . Թամանըլար իաթալարը թէնրիւպէրինտէն տէ
իաթիթատէ իթտիլէր . էվէլտէն նէ գատար կէվշէք տաթրանարար իտէ , շիմ-
տիտէ օ գատար դարթթ կէսպէրտիլէր . Գարսն եէնի մուհաթըզ Մուսթա-
ֆա քաշա , Գարսըզ զաթիթէ վէ միւհիմմաթ իլէ տօլաուքու , Խոնպիլ քաշա-
նըն եէրինէ Էրցըուժա կէլէն Հասան քաշա քէզալէք : Էնկիւրիւտէն , Խար-
բուրթտան , Գօնեհտան , Տխարպէքիրտէն , Պազաաստան տաթի քիտաէ վէ սի-
վարի ալապար կէթիլթիթիլէր , պաշը պօզուզլար ճէլպ իթտիլէր . վէ պոնըպը
տա օլուրզժա թալիմ ալթընա ալապար : Քիզալէք օն ալթը եաշընտան ալթ-
մըշ եաշընտ գատար Էրմէնիթմանտա նէ գատար էրքէք Խալաժ վար իտէ ճիւժ-
լէտինի սիլանա տաթիթ իթտիլէր վէ պոնըպար Բիպօտի Մարթինի թիւթէնքիւ-
րի վէ եէնի էլպիտէլէր վիթտիլէր :

Երեք հայկանարը օլմանըզ , պու սէպէպլէ Տէր Ղուկասօֆու գօփալա-
եաճաղըլարընտան , ալլըզ Հասան քաշա աճալիտէն պին եէտի երեզ տէվէ
վէ իւշ պին երեք հայկանը իաթէտի վէ ալար . Պաշաաս , Մուսուլ , Մէրալին ,
վէ Միփաստան քիւլլիւ ուն վէ պուզապ կէթիլթիթիլէր վէ քիւլլիւյէթիլիւ քէքտի-
մաթ եարաքրարար :

Պու հալաթ Թամանըլար Նէժ քէնաթիլէրինի մուհաթազ , վէ Նէժտէ հիշի
հաճէթտէ Բուսարքն իւզէրինէ հիւճուժ իտէպիլիլէր իտի :

ԳԱՐԱ-ՏԵՆԻՉ ՔԵՆԱՐԱՐՏԱ ՕԼԱՆ ՄԱԻՀԱՐԵԳԵԼԵԿԻՆ ՍՈՆՈՒ

Հէքեպէթիլի Բուժիլի ճիւնթիլէն նազլ իթմէզտէն էվիլէ , Պաթուժ վէ Ա-
պազա թէրաթլարըզ վուպուաթը հազընտա տա պիր իքի շէն սէպլէվէլիլիլ :

Ճէնէրալ Սղապիլիս , Գարա տէնիլ սէվաճիլիտէն իլէրիլէն իլէրիլէն Պա-
թուժ ճիւթըրնա գատար եազլաշմըշար . Յունիսին Ալիտէ Զիքի-ճիլի մէվիլի
իւզէրինէ հիւճուժ իթտի , Թամանըլար Նէժ էլի պիր մէվիլիտէ իաթիլէր Նէժ տէ
էլի տէօլաշալիլէր . պիր զըրհը տա քէնաթիլէրինէ տէնիլտէն եարաթ իտլրտի .
լաքին Բուսար ԷԱ զապիթ վէ Է00 նէթէր թէլէթ իտլրէք , պիր կիւնտէ պու
մէվիլիլէրի էլլէրինտէն ալապար :

Ալլին Աշմաթ Տէրփիշ քաշա պիր թաղըժ աքէր իլէ Հէրսէքտէն պու
թէրաթա Թամանըլարա իմաստա կէլիլէ իտի . միւհիւպիննէ Պաթուժ օրուսու
գօմանաանըզնը պու Տէրփիշ քաշա տէրիւհտէ իթտի : Ելք կիւնիւ Թամանը-
լար ազաուզ ստաթ վէ թաղէ աքէր իլէ միւթէմաթ տէօլաշալիլէր իտէ տէ
Բուսարտան պօզուլաուլար , վէ կիճէ իստէ կէլմէտէ քէք քէրիլան օլմապար

ըստ : Լաքին Բուսար պու մուփաֆֆադիսէն իւրնաւն պէ օյի ք պիր շէ խափ-
ֆաւտ իաւձտիւր , Պաթմաւտան տուղիւնէ Սամանլըարա իմասա կէլիւ խափ ,
փէ-հէրիւ Լազար Բուս ապըրիւնէ հիւ պիր եւրաւ աուր փէ բաւաթ վիրմէղլը
խափ . իմաթ ճէնէրալ Օզլապիթ , արարատա աուրմալը ազըլ սայրմաւը , Յունի-
սին Չիւնտա Մուզա Էթիւլ նամ Լաքի միւսթ աւըթ մէ վիլլէրիւն գատար շէ-
քիւտ : Գու կէրի շէքիւլի , Գարա թէրաֆընտան կէրի շէքիւլի թէնտաթիւֆ
իւթաթիւնաւն , աւաւս պիր ֆէնա թէյաթիւ օլաւ :

Ապագա թէրաֆլարնտա իաւ (Սօզու մ գալէ թէրաֆլար) Սամանլը աւ-
քէրի բէք ֆէնա հալաւ խափլը . Սամանլը աքէրի պու թէրաֆլարտա արգա-
լարը տէնիզ իքի եամարը Սօլի փէ Գօտօր չալլարը փէ էօնլէրի կէլիւմէղ շիւն
շիր օրմանլարը օլաւ , պիր չըզմազ իշինէ տիւշմիշ կիւղի խափլը , Գունլարըն
հիւմէլ սինին Էթիւ թէրաֆլարնտա իաւ Բունար մէթէրիս իշինաւ խափլը , Յու-
նիաթն ամբարնտա Չաղլը բաշա Գօտօր նէշրիւնիս ազ թէրաֆընը զապթ իաւ-
րէք պու չըզմազտան գուրթիւլմազ իաթէտի : Սրաուզլարը եւր ճէնիէ միւսաթիւ
պիր մաւալ օլմադընտան , Ապագալարըն զապթուղլուղու իլէ տէնիզաւն օրաու-
նու տիր ազ աւաւս եօզարնու նազլ իթտիլը փէ սընն Չէնաւ ալէսապաւ
բաշա պիւթիւն պօրուլարը չարարըզ , նիզամ փէ Ապագալար իլէ տօղրու Բուս-
լարըն իւզէրիւն հիւրիւտիւ իաւ տէ , խաթթլարտան իլէրի հիւրիւր հիւրիւմէղ
Բուսլարտան շէտիւնէ գօփալմադլար . իլլին Ապագալար աօղրու նիզամ թու-
պաւրարը տիրէր պիրէր կէրի շէքիւլիլը , փէ Բուսլարըն աքէրի գարըլըզ օլ-
մանը , թիւֆէնքէրի աւ Էյի օլաւ . Սամանլը թէքմիլ պօղուլաճաղար :

Սամանլը աքէրի տէնիզ քէնարնա գատար Էնիպ , ազ գալար իրիյէ պէօ-
լիւնէրէք , պիր թաղրիւ տէնիզ տէօթիւլէճէք փէ տիկէր թաղըն նաար կիպի
եւրէ տէրիւլէճէք . Լաքին Ապագա սիփարիլլէրիւն պիր հիւնուփա . Բուսլարը
պիր ազ Էյլէնաթիւ , փէ պիր զըրւլը Սամանլը ֆըրզաթիւնի աւ թալէ աքէր-
լէ իմասալարնա եւթիւլա :

Լաքին Բուսար ֆըրզաթիւն իլէ Սամանլը արաւընտա օլան սիփաթիւ եադ-
մուր կիպի գուրշուն եազարտըղլարնտան , ֆըրզաթիւնաւն աքէր փէ միւհիւն
մաթ չըզարմազ գապիլ օլմաթը , գարատա օլան աքէրիւն իաւ խաթթուլարը
թիւքէնմէք տէրէնէսինաւ խափ :

Նիւսեթ Չաղլը բաշա աաթի իքի ֆըրզաթիւն աօլու աքէր փէ միւհիւն
մաթ իլէ իմասա կէլաի , օ փաղթ Բուսլար արթըզ սիփաթիւն աուրմանըզ
ֆազաթ ազըր ազըր փէ ֆիւթուրուղան կէրի շէքիւլիլը , փէ Էն էօնաւ փէ
տէնիզէ նազըր օլան թէրէլլէրի Սամանլըար զապթ իթտիլը իաւ տէ , ֆազաթ
պիր ազ մէլտան գազանմիշ օլուպ եինէ չըզմազտա փէ մաւաթէրէաւ կիւղի իւ
տիլլը :

Լաքին Բուսլար Բուսլար , Պալլանլարըն պէրի թէրաֆընա կէլիւլ օլ-
տուղլարընտան փէ Աթմաօլ թէլլիքէտէ օլաուղլանտան , Պալլը Ալի աքէրի Ա-
նասուլուան Բուսլիլէ նազլ իթտիւրմէն գարար վիրիպ , փէ Հօղաթի բաշա-
նըն աիւշմիւն Բէտիւթ բաշա աաթի ազլ օլմաշ օլաուղլանտան , պունուն մայե-
թիւն պիր տանտան վիրիլլը , Աթմաւա կէտմէրիլլի քի օրատա օլան աքէր-
լիւ արըն փէ Բուսլիլէ նազլ իթմին :

Ապագալար Բուսլարըն Էլլին տիւշտիւքաւ հալլէրի բէք ֆէնա օլաւաղլու-
տան , օնլարտա Սամանլը աքէրի իլէ պէրապէր հիւթէթ իթմէք խաթէտիլը ,

վէ Օսմանլը պու ինսանիյէթի տախի իճրա իտուպ , զըրզ էլլի պին Ապաղալար-
տան պիր ազընը Բուճէլլիյէ վէ պիր չօզուճա տա Թրապուզանա , վէ ժնտան տա
Անատոյու իշէրիւէրինէ նազլ իթտիրաի , Աղօսթօս իշինտէ Բուս ճէնէրալը Ալ-
զաղօզ ճէնուպտան , վէ Եէլլիօթիյօզ տախի շըմալտան Աօխուժ թէրաֆլարընա
կէլտիքլէրինտէ , պազտըլար կէօրտիւլէր քի պիր Օսմանլը տախի դալմանըպ ,
Հօպարթ բաշա տօնանմասը ճիւմլէսինի ալըպ կիթմիշ իաի :

Եւթէ պէօլլէ պու Աօխուժ սէֆէրի տէ խիթամ պուլմուշ օլտու քի , իպ-
թիտա տա բէք մալիւմաթլը աստմէլէր պօշ շէյ տիր տէյի Պապը Ալիյէ իխթար
իթտիլէր իսէ Խէ , քեսար իթմէմիշ իաի :

ԻՌԻՄԵԼԻ ՃԻՀԵԹԻ

ՊԵՐՏԵՆԻ Վ.Է ԻՓԵՆՃԻ ԲԼԷՎՆԱ ՄՈՒՀԱՐԷՊԵԼԵՐԻ

ՅՈՒԼԻՍ ԵՒՐՄԻՏԷՔԻ ՊՈՒԼԿԱՐԻՍԹԱՆԸՆ ՀՍԼԻ

Բուսար նասրլ քի Անաստուրուտա Յուսիս 21է գատար իլէրիլէկիս, անտան սանրա կէրի շէքիլմէնէ մէնայուր օլտուլար, պէօյլէ տէ Յուսիս 21է գատար Պալլաննին պէրի թէրաֆլարընտա Էտիրնէ ճիվարընտ գատար իլէրիլէկիս, օ թարփիտէն սանրա կէրի շէքիլմէնէ մէնայուր օլտուլար :

Բուսար 480-74 Ալաման սէֆէրինէ թաղլիա իթմէք իսթէտիլէր իսէտէն, նէ օ գատար ասքէրլէրի վարսը, նէ տէ օ գատար ուսթալըզլարը :

Բուսար Կալընըզ պէշ պուշուզ օրտու իլէ Թունատան պէրի թէրաֆա կէշմիլէր իսթի քի, նիհանէթէ կիւզ զրրզ պին ասքէր Խիմէք տիր : Բուսար իսթիլիա իթմէք իշիւն Սամանլուտան զիտաթ ասքէրլէրի օլտազ լաղըր կէլիլքէն Սամանլուտան տա էքսիք իսթիլէր :

Սամանլընն Անաստուրուտան կէլմիշ զըրզ պին ասքէրի Բուսնուգտա Անմա Էյուպ քաշա գոմանտաընտա իսթի, ալթմիշ պին տէ Շուսլատա Մէհմէա Ալի քաշա գոմանտաընտա, վէ զըրզ պէշ պին տէ Պալլաննին պէրի թէրաֆլարտա Սիւլէյման քաշա գոմանտաընտա, նիհանէթէ էլլի ալթմիշ պին տէ Սաման քաշա գոմանտաընտա վար իսթի քի, Վիտինտէն Յիլմէա իւզլէրինէ կէլմէքաթ իսթի :

Կրան տիւք Նիզօլաննին պու Նալէ վաղըթ օլտամաթ քէնտիսինէ պիր պէօ-Էնիք իսթիա տաթ օլտանու, Կրան տիւք Նիզօլա գանն իսթի իսթի քի, Սամանլուր տարմատաղըն իթմէք քէք զօլայ պիր մուամլէլ օլտանաղաթ, վէ ասքէրինին պիրտէն պիրէ Պալլաննիլարըն պէրի թէրաֆլարտա զօլայ զօլայ Կանըլմա սը քէնտիսինին պու իթիլատաընը պիր գաթ տանա գալիլէթտի. իսթի ասքէր իլէրի Կանըլմաթէ տրղալարընն մուհաֆաղա վէ իսթիլաթընը տիւշիւնմէտի. պուշուրա նասրլ մուհիմնաթ վէ մէլլիլաթի Կէլիլտիրիլէնէք իսթի օնլարտան գալա իթմէտի, վէ կէրի շէքիլմէլէրի իշիւն Կալընըզ պիր Սիմիլիա քէօրիւսինէ գանտաթ իթտի :

Քէզալիք քէք տար պիր իսթիլ իլէ, Կանի սաղընը վէ սօլունու կէօզէթմէնէլէք Պալլաննիլարը կէլիս Պուլկարիսթանտա իլէրիլէտի, վէ ասքէրինին աղըրընտ պագմանարազ զիտաթ Կանըլար, Նիհանէթէ շուսնու տա տիւշիւնմէտի քի, Սաման քաշա պիր պէօյիւք օրտու թանգիթ իսթիլէք, Յիլմէա իւզլէրինէ Կանըլմէքաթ իսթի :

Վէլ հասրը Բուս ասքերի, ալթմըն քիւմէթը Էնի օլան իքի եիւզ քիւս-
մէթօլուզ պիր մէյտանա եանըլդը, արգալարընտա կէրի շէքիլէնէք իւշ եօլ
վար իսէ տէ, իւշիւ տէ եօլ տէնէնէք եօլ տէյիլ իսի. սաղտան, սօլտան հէր
եէրտէ Սամանըլար պու ասքերի վուրապիլիլըրէր իսի. հասրը թէվարիի աս-
քերիլէտէ պէօլէ պիր ճէհալէթ ճէտարէթիինին հիշ պիր էմսալի եօղուտու տէ-
նէ պիլիլըրի :

Մէնէմէտ Սլի բաշա իլէ Սաման բաշա պիրլէշտիքիլէրի կիպի արգալարըն-
տա օլան պօղուզ գարանանաղար, հաթիւ Բուս ասքերի իքիլէ տէ պէօլիւ-
նիււզ. թէքմիլ խարսպ օլապիլիլըրի, հէլէ Պալզանըն պէրի թէրաֆընտա պէլ-
քիւ պիր Նէֆէր տէ գուրիթուլամազ օլուրուտու, էօթէ թէրաֆտաքիլէրտէ կէ-
րիլէ գաշանազ աննազ պիր քէօրիւ գալըրար քի, հէր ան վուրուլուզ բարա-
լանմար գապիլ իսի : Էյէր Էւրօրա օրտուտու մուվանէհէպնտէ, հալիպաթէն
Բուսլարըն հայի խարսպ ըար, լաքին Կրան տիւք Նիզօրա շիւրէնէպի Սաման-
լընըն միւպթէտիլիլինէ կիւվէնմիշ տիր, Էյէր պու պէօլէ իսէ Կրան տիւք մէ-
մուլինտէն զիտաէ պաթիթար օլտու տէնէ պիլիլըր :

○●●●●●●●●●●●●○

ԻԼԻԲԵՎՆԱՄՈՒՀԱՐԷՊԷՍԻ

Պալզանըլարըն շրմալ թէրաֆըր էթէլինտէն եիւքսէք վէ տիւզ պիր վասի
արապի հասրը օլուր քի, կիւն տօղրուտու թէրաֆըր Թուշանըն սազ թէրաֆընտա
դատար վասլ օլուր :

Պու տիւզիւքաէ Պալզանտան Նէշաթ խոււզ, շրմալա տօղրու ճէրեան
թաէն պիր թաղըմ չալլար վար :

Ջիւթօվտան պաթըր թէրաֆընտա կիտիլէնէք օլուշնա իլք բասթ կէլէն չայ
Սղմ եաթատ Սղմ չայը տրը քի, Նիզօրօլլինին պիր սզ աշաղըլընտան Թուշա-
եա դարըլըր : Պու չայ մէղքիւր տիւզիւն օրթտարըր թաշտիւ իսէր, վէ Բուս
ասքերինին քիւլլիսի պու տիւզիւքաէն Պալզանա իլէրիլէմիշտի :

Սամանըլարըն Պուկարիթաթմար մուհաֆազալէրի իլիւն իլք խաթթ պու
Սղմ Նէհրի իսի :

Իքիննի չայ քի պաթըր թէրաֆընտա տրը, Վիտ խաթի վիթիլէն չայ տրը.
պու չայ տաթի Պալզանըլարտան զուշուր խոււզ, Սօֆիա թէրաֆլարընտան
ճէրեան իսէր, վէ պիր թաղըմ տօլաթպանլար իլէ Նիզօրօլլինին իսթի թէրա-
ֆընտան Թուշապա տէօթիլիւր : Պու Վիտ Նէհրի տաթի, պաթըրտան իքիննի
խաթթըր մուհաֆազա իթմէք Սղմտէն գօլայ տրը :

Վիտ Նէհրինին Թուշաեա տէօթիլէն տօղըրտան օթուզ ալթըր քիւմէթը
ուզապա, վէ պու չայըն քէնարընա եաղըն Կրիլիշա Նաս պիր իննէ սուլուշ
քէնարընտա պիր շէր վար քի, խաթի Բիլլիւա տրը : Պու շէհրին ան եէտի պին
դատար տէքնէթ օլուրուզ հաթէ, մուհաթէպէտէն Լվիլէ իսթի տէ, ճիսթի տէ
Նամալիւմ պիր պէլաէ իսի : Սէյնաշլար աննազ պիր իքի սաթի սղալըլմայարազ
պու շէհրտէ տուրապիլիլըրէր իսի, չիւքի տրգաթա շաեան հիշ պիր շէի եօ-

դուռու : Պէտքէ պիտի Պուկարթիման մուհարէպէտի լազըմ խախ քի պու շէնր , պիւթիւն ալեմաէ պէպիւք պիր շէօնթէթ քէսպ իթմին :

Պաւ ճիւղէ իլէ պու շէնր պիր շօգ հօլլարն պիրի պիրինէ պիթիւտիլի պիր մէվգիթի մուհիմ խախ :

Պիր Նիգօրօլի հօլու , 36 քիլօմէթրօ . օ պիրի Բուսճուգասն Պիլլա հօլու , 180 քիլօմէթրօ . իւլիսճիսիսիս Բէլլա վէ Բրիսանիլտէն Սօֆիա հօլու 170 քիլօմէթրօ . ալօրսիւնճիսիսիս Գարսօվա , Թրօնա , Լօփչա վէ Ֆիլլալէ հօլու , 150 քիլօմէթրօ :

Շէնրտէ պիր դալէ հօգ խէ աէ , բէք գօլայ խախիւքեամ վիրիլէպիլի պիր մէվգիթէ խախ :

Ճէնէրալ Քրիստնէր գօլայճաճըգ Նիգօրօլիլէ սաշիպ օլուպ , օրատա արամ իթիպիի հալտէ , Սաման քաշանըն օրտուսուճու Վիսիմաէ գալարըպ գօլարադ Նիգօրօլի իւղէրինէ կէլմէքաէ օրտուգու ֆազաթ Նիգօրօլի ալլանագասն օրտուա եէթիշէմէպիլնաէն Բլէֆուսա տէնմիւշ , վէ օրատա մէթին խախիւքեամ լար հարմասա պաշլամըշ օրտուգու խապէր վիրիլմիւշ :

Քրիստնէր սօգուգուճու օրտու իլէ Նիգօրօլիլէ ալարգաս , լազըմ ըսր քի գօլառն կէլմին վէ պու Բլէֆուսա մէվգիթիի տէ էլաէ իթմին , հօլոս էնթալի սարլապիլի , վէ Ջիլթօվ օրտուկեաշը իլէ իսթիլաթը քէսիլէպիլիտի : Քրիստնէր պու խախալընը չապուգ աղնանըպ , Ճէնէրալ Նիլտէր Նիլալնէրէ էմի իլմիւշի քի , կիթմին Բլէֆուսը ալլան վէ գապթընա կէլիլիսին , Լաքին Քրիստնէր իպթիտատա Բլէֆուսը ալլանագասնա պիր խախա իթիպի խէ աէ , քիֆաեէթ իթմիւշ տէրճէաէ աղ պիր աաթըրլէ Բլէֆուսը ալլանագա գալգըշմաար տաշա պլօհիւք պիր խախա խախ : Վադաս էնտէն պիր քէշի գօլու տա չըգալըլըր , լաքին պուճար տա հազնըշ խապէր կէթիլիտիլէր . մէմէքէթաէ պէպիւք պիր մուհաթիա Նէնէթի կէօրիւնմէհօր աէտիլէր , վէ պէպիլէ Նէմ միւսթիւքէմ վէ Նէմ տէ քէնտիլէրինաէն պէշ գաթի պիտէ պիր աաթըրլէ օլան պիր պէլաէ իլէ Բուսար ալէլամուս վօրուշմանա մէմպուր օրտուլար :

Վէ տաշա դարալպի շաւ օլտու քի , Ճէնէրալ Նիլտէր Նիլալնէր աաթըրի Նի իթի գօլ խախ , պիր պիրինին հարալմընա եէթիւլէմէնէնէք տէրճէլէրաէ ուգադասն Բլէֆուսըն իւղէրինէ Նիւճու իթմիլէ գարար վիրաթի , Պաւ իթի գօլ տա հօլաա պիր գաշ գարադօլ գալիլաար խախ , ալլան օն սօգուգուճուս իթիպի աէ պիրլէր իլէրաֆտան Բլէֆուս քիշիկեաշընա վաղ օլտուլար :

Նրթիլի սապալընը ալաֆրանկա սաաթ պլշաէ Ճէնէրալ Նիլտէր Նիլալնէր պիր թօր ալէէշի իլէ մուհարէպէտէ պաշլար :

Սաման քաշա տաթի քէնաթ իլէրաֆընտան տիւշմիլին հարաքէթը աաթըրիլէպիլի քէշի խախ , օ տա իրթիլի սապալընը իլիւն մուհարէպէտէ հալըրըլըգ կէօրմիւշտի :

Բուսարը պէպիլէ բէք աղ պիր աաթըր իլէ Բլէֆուս իւղէրինէ Նիւճու իթիպիլէրինէ կէօրիւքէտէ , Սաման քաշա ալլըր իսճիւպ իթիպի խէ աէ չապուգ աղնաար քի , Բուսար քէնաթիլտէ օլան գուգիլթի պիլմիսըլար , իսթի էօլլէ պիր խախ : գուլանալըմ քի աէտի ճիւղէնի վարթայա ալաշիւն վէ պիր ճան գուրթուլմալըն : Ալլան Չօլման , Բլէֆուսըն էթրաֆընտա օլան իլէրլէրի Սամանը աաթըրինին իսթիտուգուճու գալալըր կէօրիւքէր , վէ իպթիտա սաղտա պիր ուֆադ գարադօլ գալիլաար օլտու , Սամանը քիտալէրի կէլէք պիր

հիւճում մանօվրաքը կէտքէրտիլէր . ֆագաթ իբի թէրաֆ նէ մէյգիտէ խէլէր երնէ օրատա գոտըրլար :

Բուսլարլըն սարլ օրթա գօլու Բլէֆա իւղէրինէ հիւճում խտէլլինալն , ճէնլրալ Նիլաէր տախի օրատալար , պուրատա Բուսլարլըն իւլ պաթարես թօրու Երու Երանլընըն իբի պաթարես թօրու իլէ մուհարէպէնէ պաշլալարլար , Երանլըն թապիսարընըն պիլի Բուսլարլալ խաթթլարընը պօլունա վուրապիլիտի :

Բուսուլն պիլր ալար , թօր պաթարեսալընըն իբի թէրաֆընտա խաթ քի խաթթ իւղրէ , Էանի պիլր թապուրու սօլաա վէ իբի թապուրու սաղաա . պու իլք ալարլըն սաղընտա տա պիլր պաշլաա ալալ տահա օլուպ , պուսուլն տա իբի թապուրու հարալ խաթթընտա վէ պիլր թապուրու արգատաա ետալքաէ պուսգըլըն ըտը :

Ասպարըն ալաֆրանկա տէլ պուշուղու բաստէլլինալն ճէնլրալ Նիլաէր , իլէրիլն արշ գօմանասընը վիլտի . Երանլըն աքէրի իլէ Բուս աքէրի արապընտա պիլր տէրէ վարա . Բուս ափըլարը պու տէրէնէ ափըրու երիբիկիւպ աթէլլ իթմէնէ պաշլալարլար , տէրէնին օ պիլր թէրաֆընտա օլան Երանլըն աքէրի տահա շիտաթիլի պիլր աթէլլ իլէ պուսա ճէվապ վիլտիլէր , լաքին Էն սաղաա օլան Բուս աքէրի պէօլիքիլի ճուրքան պաղըրլարապ , Երանլընըն օլաուղու պարըրը թըրմալարալար , վէ Երանլըն տքէրիլինի կէրիլէթիպ գօմալարալար . լաքին սօլաա օլան Բուս աքէրի իլէրիլէնէմէա , շիւնքի օրատա Երանլընա կիթաթէն ինտաա կէլիպ խաթթլարը գաթըրլանըրալ , Պու հալէ նաղարէն Բուսիանըն սաղ գօլու Պիտալ իլէրիլէմիշ սաղըլլար , վէ վաղաա Երանլըն աքէրիլինի գօմալաւապ արգուսիլլ պու գօլ Բլէֆա շէհրինէ գատար իլէրիլէմիշալ :

Թիւրքիլին խաթթալի շէյ տէ թաւ պու խաթ . Բուսլարլըն պու գօլու հիւգօթըն ճատաթիլինալն Բլէֆա շէհրինին իլէրիլինի կիլէր կիլմէղ , հէր բէնլէրէնալն թիւֆէնը տէմիլլէրի բարլանաա վէ աթէլլ իւղէնէ պաշլալար , շէհրին իլլինալ սաղլանմիշ վէ կիլլէնմիշ օլան Երանլըն թիւֆէնիկէնտալ բիտալլէրին նալէնան հէր թէրաֆտան օրթաաա չըղըպ , պէօլլ շաշկընըղլա պիլա թահգիլ շէհրին իլլինի կիլմիշ պիլր ափու Բուս աքէրիլինին իւղէրինէ հաղըրալապ պաղըրալապ ճան ալմանալընա հիւճում իթաթիլէր : Բուսլար պու հարալ տէնշէլլու պիլր թլլէֆէ ուղրալար , պիլր թէրաֆտան երաղլէր իլէ ելլէ տէրիլիպ , աթիլէր թէրաֆտան քէնաթիլլինալն օն գաթ գիտալ օլան Թիւրք աքէրի Էանիւնալն աղր պղր կէրի շէքիլմէնէ շալըրլարալար : հիւանէթ Էարալընարընըն տա գուրթարաւանալ մլլանտաա պրաղալար , վէ պուշարըն իւղէրինէ ինրա օլունան տիւրլիւ տիւրլիւ գընաղլըղլար արգատալարը կէօղլէրի իլէ կէօրիկալ գուրթարաւալար : Ելք վուրալուպ Էօլլիլլէրին պիլի , պու գօլուն գօմանտանը լիւա ճէնլրալը Կնօրինիկ օլաա . միւրալալ Բօղլնալմ հէմ պիլր գուրշուն ելլիկալ տիլտան տիւրալի , հէմ տէ ելլալ իբէն գաֆաընտան պիլր գուրշուն ելլիկալ թլլէֆ օլաա . հիւսմ աքէրիլինի պու միւրալարը Էօլլիւսինէ սիւնկիլլէր սարլանալապ մուղաֆէրէն ալարալ կէօթիլալլէր : Պուշարըն ճիւլլէնի Բուսլարլըն թէրաֆընտան բիւնալլէր օլունան շէլլէր տիւր , օլ ճիլլէր բէք իլլիլիւս աղր քի միւրալալալ իլէ նաղլ օլունալ օլաա , պիլնալն ալլէր պուշարըն սահլի մլլաւաա չըղընալաալալ , Էալընըղ օլունալ մաթլալա ինանալ լաղըմ կէլմէղ , շու գատար քի պլիլիւն Էարօլա միւլթիլլիլլէրի պուն

Լազրը պե՛տէ՛լ Բաւաթարա՛նն ախարա՞զ հաղձո՛ղ օտառ՝գլարքնա՛նն , պո՛ւ կիւնքի կիւն
ու՛մաւ Էւթօրա՛ պո՛ւ իթիկառա՛ս աքր քի , Բլլ շնառա՛ս նիգա՛ս աքքիքի Բուս Էօ-
լիւկէրի զն՛ հարապլազր իւզերինն՝ քէք չօզ գընազլըզլար իթմիլէր տիր - մը-
սէլա՛ շա՛ս աթիհա՛քքի քիւլա՛նէիթ պիր Բուս ազլթաթը՛ր քիլա՛նէիթի օտառ՝գու հալ-
ա՛նէ , կէրէնէքա՛նն պիր շէյ կիպի հէր Էմնէպի մա՛հարքիր շա՛նու պե՛տէ՛լ նազգ
իտէր :

Ընդ որում դատվի՞թի ետքաւանըս զէ եւրէ տիւշէր, տէրագապ նիգամ առաքէրի պունտն էլ իսպիւրն ստարաւար զէ օրասընդ պոստաընդ թէսիւ, սիննիւ իւէ տիւրթէրէր թի գաղզարն էօնդիւրնէ տիւշօրն զէ երբիւսին, պիշարէ գաղզար երբիւսէնէ չալըշըր զէ թէքար արւշէր, առքէր պիւր գահգահաւ արը գորապըր, զէ թէքար իւսիմիւնէ տիւշիւ պուլաղաընընդ տա թէտիւրէր, զէ երնէ տիւրթէրէր թի գաղզարն Դերբիւսին, պիշարէ գաղզար զէ երնէ տիւշէր, նիւտեւէթ օսանըպ պաշընը թէտիւրէր, պիւթիւրիւրէր : Պու դանըր գափլէթտէ, Բուպարատն պինտէն դիատէ առքէր թէլէնֆ օլաու : Լիվա ճէնըրալը Բօքրիմօլ գալանըարը թօրաւըպ շէրին տըշադըրնա չըգաըրը, զէ թէնպիւնէ իմասա եւ թիւլիւլիւթէթ, տէօթի սասթիման դիատէ օրալարտա մահաուր օլարապ տաւանըր տուրտը, թի Նչալանուլը պալըր կէտին թէնտիւրնի գուրթարըն : Պու ալալ իւն տահաւ պիւթիւրէր պիւր ճալըն պուլաւուպ, պու տաւ օ պիւրնտէն դիւնաւ իմասա փրէթիւն օրաւչուտու : »

Նէշրին տըշարըսընտա օշան պու աղայա , չափադտան էվելէ էմր վիրի-
միշ խոթ քի^ն, տըշարտա օշան Սամանլը մէվիլէրինի կիթմին վուրաւն . աղայ
ասաթ պէշտէ եօշա չըզըւոյ , պիր աէրէ իշինտէ օշան Նըրմիշա գարիշէսէ էօ-
շիննէ կէլտքտէ , պաշլատը Սամանլը պաթմարեալադընտան թօա թու թուլա-
նա : Փուճա գարշը Բուշար սա քէնտի պաթարեալադընը ոթիլ չլէհիւյ , բիյա-
աէլլընի իլլէր պիւրէրէք Սամանլը իւզըրնէ պիր Նիւճուս կէսթէրիւյ Սաման-
լըրաւտան իրի մէթիլիւս դապիթ իթմըլէր : Ապին Սամանլըրա իւշիննիւ վէ
տաւն մէթին պիր մէթէրիւ իշինէ չէքիլիւյ վէ օրտաա պէշիւք դուսվէթ պու-
լուս իւզէրլէրնէ կէլն Բուս տաքէրնի պէշիւք պիր պիճէյէ գարշըրադըր :

Բուշարն խաթմէլար , եէտիլլէրի կիլլ վէ գուշուտան Նըր աադուտ
աէլլէր խոթ , իւշ պին պարշ պիրտան եաարպանար , քի պիրի օ կիւնիւ գուր-
թուլումանիւյ էօշա : Միրաղայ Դալաննուդ սադտան կէլիւ սաքէրլ պիր Նիւ-
ճուս գոմնտաաը վիրտիլի ելրտէ տիւաթի թէլլէթ օրաւ :

Պու հիւմէ ին՝ զսոցմագաւ Շաթիլով երեւ, ապէսի թօրութեայ իւշիւհնիւ
Թիւրք ձեթէրիմի ալ զապթ իմաի, վէ օրտատ պուրտանան պաշը պօզուզ-
լար աթլարքնան պիմիպ օտօւ շատար :

Ասաց զասան իբի պին պաշար կէտիկէր աւայր թօրլատարար նիզարննա գօտուար վէ պիբ խաթթ իւզրէ շէհրին իւզէրիննէ երաբիւյիւշ իթտիկէր . օ վաւրթ Ռամանլար էլլէթինտէթի մէթէ իրալէրին նիւմէնի թէկթ խաւպ շէհրէ շէթիտիկէր , վէ պաղէլլէրաէ ամխարարը ազանլարը քէնտիկէրիննէ մէթէրիւ խաթթէր . Նէր թէրաֆտան աթէշ իրաւիկի րաթիկէր . Բօւսլար տաթի պաթմարիւալար իւլէ շէհրէ գատար իլէրիկէրիւկ , շէհրին իշինտէ աասիի թօր թօրա վէ իրաֆէնթ թիւֆէնէ կէտիկէր :

Բաւարքը չէ՛ հրաժեշտէ աղէկաբարտա տա խաղը մէկգիւղէր էլէ կ'էկրաիւղէր իտէ
տէ , հիշ պիտիմի մուհաթաղա իմմէհէ գաւարէթիւրի եօղոտառ : Բաւա աշայառ :

ԲԵ պէտքիւք թէլէֆէ ուղարկուարար, իլլա դապիթնէ, ինթիւսիտ ասքըրլէրի հին հօգուտու, խարթուն, ֆիշլնք, ծնար տա թիւքլնմէնէ պաշարըշ քար, վէ եհնիտէն թա Պուլկարլնիտէն կէթիթիմէք տախի գապիլ աշխիլ խաի. Սա մանլը խէ կիթաթնէ չօղարպ գուվիթլնմէքաթ խոի, Բլէֆնաւան պուլուի կիպի ալմը թաղըմը չըղըպ իլէրիլէրլէր խոի վէ արղալարընաւան տա թաղէ ալալար :

Բուսլար պուլարըն էօնիւնէ տանանտաներպ, թա Լն էվիլէլ դապիթ իթմիշ օլտուղլարը իւք մէթլէրիտէ դատար կէրի շէֆիլտիլէր :

Որթատա պաշ գօմանաւան Շիլտէր խէ, պու վուգուսթլարտան աւլա խաւ պէրատար օլմաներպ. հալընը թօր աշտլէրինի իշիթիլ խոի. նէ գաման տաթլրին վէ խուսուսի իլէ գապըթանտան իքի սիւլիւսիւնիւն թէլէֆ օլտուղոււնաւան խաւ պէրատար օլտու խէ, Սամանլըրար հիւրիւհիւպ տէ արղաւընը քէսմէսիլիլէր վէ ճիւմլիսինի հէսիթ իթմէսինլէր աշխի գօրղաւուղոււնաւան, ումուս տաթլրէ կէրի պօրուլարը շալարընը :

Սամանլըրարտա դիտաւ թէտպիթ վէ սիվարի օլալընը, Բուսուն պու գօրղաւոււնաւան պիթ նէֆլէր տախի գուրթուլտանալար. լաթին պու սէֆէրաթ Սամանլըր գօմանաւանլարը տալիմա թէտաֆիտէ պուլոււուպ, աւլա պիթ թաաւուղ մուսալլաթընտա պուլուււնաւարար : Սաման քաշա տախի պու տէրնէ մաղլուպ վէ քէրիշան պիթ աաթլրին արղաւընը գօղալաւաղաւան գալա իթմէտի, թա քիթ Նիգօթօլտէն պիթ ալալ թաղէ Բուս տաթլրի կէլիպ վէ Բուսլարըն արղաւընա կէլիպ, խաթթըր ըննաթլարընը մուհաֆաղա խաթնէլէտէք :

Աղշտիին սաաթ ալթըրընտա Բուս տաթլրի, Սամանլըր տաթլրի թաաղիւպիւնալն թէքաթիլ գուրթուլուպ, պիթ թաղըմը Պրէզլանիշա վէ պիթ թաղըմը տախի Պուլկարլնիտէ կիճէլէտիլէր :

Բուսլար պու կէրի շէքիլիլլէրինաթ օն հէտի ճէպիտանէ սանտըղը արաւ պալարընը Թիւրքլէրէ պրաղարըր, պուլարըն պիթ թաղըմը Սամանլըր կիւլլէլէրինալն քարալանլըշ վէ պիթ թաղըմըն տախի պարիլիլլէրի թէլէֆ օլմուշ ուտու : Ալալըն պիթի ալ Նիլիի մուհաթլէպէտ շանթալարընը պիթ հէրէ եղղըպ, սանրա պաշգա հէրալն կէրի տէօնմէնէ մէնպուր օլտուղլարընաւան, պու շանթալար տա Թիւրքլէրէ գալար :

Բուսլարըն քէսմի քաթօրթօլարըն տախի պու խաթալը իղրար խոււպ, Սամանլըրտա զըրղ թապուր աաթէր, վէ օն պէշի Դըրիւթ թօրա օլարաթ պիթ չօք թօր վարալ տէրլէր : Բուսլարըն թէլէֆի Նիապէթլէ հաաւան ալըրըարըր. գալիւսա կիթլն անճաղ ալթը պին նէֆլէր օլտուղու հալաթ, հէթմիշ պէշ դապիթ վէ 2771 նէֆէրլէրի թէլէֆ օլտու քի, հարը հարընա պիթ շէշ տիմէք տիթ :

ԼՕՅԶԱՏԱ ՄՈՒԳԱԹԷԼԷ ՎԱԳԻ ՕԼՈՒՐ

Թէմնուզուն ՉՈւնտէ Բուս օրաուլարընն նէ մուխաթարատա պուլունա աուգլարը ճիւղէնն կէօղիւ էօնիւնտէ խոխ : Ոսման բաշա խթէնէ աօղրու Ձիշ-թօլ խղէրինէ երիւրյէպիւրթաթ , եաթուս Վիտ նէհրինտէն աշաղը էնիպ Նիգօ-բօլյիյէ կիաէպիւրթաթ . նիւսնէթ Նէր հալտէ Կրան տիւք Նիգօլանըն իխթիլա-թընը քէսէպիւրթաթ . շիւնքի Ոսման բաշանըն պունճա թապուրլարընա դարչը գօյմադ իշիւն ճէնէրալ Բրիւտնէրին էլինտէ պիւրլիփա թէմիղ աօքէր վէ եարըմլիփա աախի պօզուլմաշ վէ բէրիւան օլմաշ աաքէրտէն դալըր պիւր գուլիլէթ եօզաու :

Պու մազուլէ մուխաթարալը պիւր հալտէն պաղըր ահայիպ նէթիճէլէր հա-սըլ օլաու քի , աաքէրիճէտէն գիաաէ բօլիթիգաճա էնէմիլիէթի փարալ : Նէօյ-լէ քի :

Ո սնէ կէլինճէլէտէք , կէրէք Աւաթրիա միւնիպի վէալէնէ օլաճաղ պիւր հալ վէ հարաքէթաէ պուլունմաճաղ , վէ կէրէք Բուսմանիա Կիպի քիւշիւք պիւր իմարլիթին իմաաթընա միւնիթաճ օլունմաշ կիպի կէօրիւնիւպ տէ , Բուսիանըն նաուաու աաքէրիսիլէ տէքիլէ կէթիլիմէք միւլաճաղարընա մէպիլ , Բու-մանլարըն հարպէն Թուսանըն սաղ թէրաթընա կէլմէսինէ , Բուսլար տալիմա մուխալիլիթ կէօաթէրիլլէրաթ , Բլէֆուստան սօնրա իաէ , Բուսմանլարըն պէրի թէրաթա կէլմէսի Բուսլարըն նանընա միննէթ տիւշտիւ :

Ճէնէրալ Բրիւտնէր Բլէֆուստան աքսի խապէրլէր ալարգտա , խթէր խոխ մէվճուաու մալլիթի օլան աաքէրլէ Շիլտէր Նիւլանլին իմաաթընա ելթիշ-սին վէ Ձիշթօլ ճաաալսինի մուհաթաղա իթսին , լաքին պու հալտէ տէ Նիգօ-բօլյիյէ թախիլիլէ իթմէք լաղըմ կէլլիթի . իմոխ չօզաան պէրու գարչտա Նիւաշ-տա պէքլէմէքաէ օլան տէօրախնճիւ Բուսան օրաուաունն պիգզարուք Նիգօ-բօլյիյէ ճէլպի լաղըմ կէլլիթ :

Բուսմանիա զապըթանը իաէ , պու ճէնիլէ կիրմէք հալիսի իլէ չօզաան ու-չաճաճաղա օլաուգլարընաան , գարչը եաղաեա կէլմէլլէրի իշիւն Նէր շէյի էվ-վէլալն հաղըրլաճըշլարալ , էլլէրինտէ պիւր ուֆապ վարօր իլէ պիւր թաղըմտա սալ փար ըտը :

Թէմնուզան ՉՅտէն Ձիւնըր կիճէսի կիւն աօզմաաան իքի սաաթ էվիլլ պէլինճի ալալ ուչպուտան ուչանաղըրլըպ վէ սիլաշանաղըրլըպ սալլարա պիւն-սիքիլիլիլէր , դապըթան , մարուրիլէթլէրինտէն նէ եաքաճաղարընը պիլմէլիպ , սաղա սօլա գըրըն սափուրուրլարալ , լաքին աաքէր տաշա աղըր տալիանըրալ . մուլիպալար Բուսա քէնարընտա տալուպ , բօլգալար վէ դապիլլէր չալարալ , ճէնէրալ Մանու վէ էրիքանըր հարաղը իաէ վաքօրա բաքիպէն պէրի թէրաթա կէլիլէրալիլէք :

Մերալայւարը Պուլկարիսթանս անազ պատար պատմադ, պիւլէնտ ախազ իւլ ճուրքանս պաղըրաթ վի պիւլիւն աւարէր հէկտիլ վլ հէկզէպան ճէփադ վիր-տիրէր . պէրի թէրաֆաա տախի պուշլարլն իսթիլպալի իլիւն պիր զօլ միւֆ-րէզէ Բուս աւարի թաֆպէսթէլի սլլաւ օրմուշլարաթ : Երի թէրաֆ պիրի պի-րինէ լազըմ կիւլն ինթիրաւաթը աւարիինէլի իլիւն իլլէտի , պալարազլար պիրի պիրինէ պաշ էլպիրէր , ճէնէրալ Մանու իլէ Բուս զօմանաւաթը սըզը սըզընա էլ էլէ վիրտիլէր . վէ օարալըզ պիր հիւքսէք տիրէքիւլէրինէ չէփիլն Բուս պալ-րազը աշաղը էնտիրիլիլ , հէրինէ Բուսմանիս պալարազը քէշիտէ օլունաու . պա-տէնու Բուսլարլն օրաաա օլան միւֆրէզէ զօլու պալարազլն էթրաֆընա պիր տէփը չէփիրիլ , Բլլլլա հօլունու թուլթու :

Յուլիս Չուլս վազի օլան պու Բլլլլա մուհարէպէսթիտէն պաշգա պիր աւարէրինէ նիլիճէ տաւա հարա օլուտ : Լօֆշա գաաապաթը Ոզլմ նէրինին հօ-գարըսընաա Բլլլլաաաւն վէ Սլլլլիլաւն 35 վէ Յրօլանաւն 30 միլ ազազ պիր օրիւս մէփիտէ տիր : Գաաապա Ոզլմ նէրինին իքի թէրաֆընաա օլուպ , սօլ թէրաֆը 1200 խանլի միւսլիման մաւալլէսի , վէ սազ թէրաֆը 800 խանլի Պուլկար մաւալլէսի տիր : Ղիւլիւն աշալի օն իքի պին նուֆուս օլուպ , չօղու Միւսլիման տրր , Իւշ օրթհօաթա քիլիսէսի իլէ հիրմի ճաթի վար , պիր Խալաւ րիւլիլիլէ վէ օն մաւալլէ մէքթէպի , պիր տէ Պուլկար րիւլիլիլ վէ իքի էքթէք վէ իքի տէ գըզ մէքթէպի վար . Լօֆշա թիւաթէլիլէ մամուր վէ զէնկին պիր պէլաւ տիր քի . Աւթրիալա վէ Յրաւապա չէր սլնէ քիլլիլիլիլ մէլին վէ տէրի կէմաէրիլ :

Բուսլար պու չէրի էլաւ իթիւլէր , սօլ թէրաֆլարընաւն իլէքիլ էմին օլաւաղլարընաւն , Յուլիսն 17սինաւ ճէնէրալ Սուպաթօֆ պուրաւա պիր ճէ-սիւմ քէշիլ զօլու կէմաէրմիլտի . գազապլար պին պէշ հիւղ գաաաթը Չէրքէս վէ պաշը պօզուլա թէնաաթիւֆ խաուպ , ճանաթրարանի տէքիւլէրէք պուշլարը աարմաաազլն իլիմիշ օլաուլլարընաւն . քէնտիլէրի Լօֆշաւա սաշիւղ օլաուլար ՚նէր Միւսլիմանլար ֆիրար խաուպ չէրաւ գալան իւլ պին Իրիսթ խան իսթ Բուսլարլն իսթիլպալիլնէ կիլտիրէլլէրինաւ , քէք խօշ մուսմէլէ իլէ գազուլ օլունաուլար :

Լաքին Բլլլլա տիւշտիւքաւն սնրա , Լօֆշաաա գալան ազ պիր Բուս աւարէրինին օրաաա տուրաւաւաւաաղընը ճէնէրալ Սուպաթօֆ հիւս խաուպ , Ու-մանլար կէօրիւնիւր կէօրիւնաւղ գաաապաթը թախիլիլ խաուպ կէրի կէլմէլէ-րինի միւսաթիլիլ թէնպիլ իթմիլտի , վէ վազաա սըլն 27սինաւ տէ Թիւրքիլէր կէօրիւնաթիլլէր :

Պու մաւալաւէ հինէ Էւրօթա մուհարրիլլէրի պաշը պօզուլլարաւան կէօ-րիւլն պիր չօզ գընազլըզլար նազլ խաւրէր քի օզուհանըն թիւլիւ տիրէր . պուշլար էքթէրիւս Բուս մուխղիլլէրինաւն ալլնմիշ չէլլէր օլուպ , միւսպաւա գանն օլունուր իսթ տէ , ճիւմիլսի տէ հալան օլաւաղ օլաուլունաւն , պաղըլա-լընը պէր վէշիլ աթիլ հիքնալէ խաւրիլ :

Ճուաաա կիւնիւ սաաթ ալլըր րաաալլէրինաւ , մէմէլլէլին էթրաֆընաա օլան թէքէլլէրաւ օ գաաաթ քիլլիլիլիլիւ պաշը պօզուլա աւարէրի կէօրիւնաթիւ քի աւրաւնի պէլաւաւ օլան պիր գաշ հիւղ Բուսիւս աւարէրի պուշլարա մուշա-վէմէթ խաւմէհէճէքիլլէրինէ հազընէն կէօրիւպ , քէնտիլէրի հիւսլիւնաւն Իրիւ-թիւնալարա պիր ֆէնալլէ օլաւաւազ իւզրէ կէրի չէփիլտիլլէր , պու իսթ Իրիւ-թիւնալար հազընաա տաւա ֆէնա օլաու :

Բուսթար չէքիլիբ չէքիլմէզ, պաշը պօզուզլար ճէսարէթ խուսպ չէքիլիկ
կիպի չէհրին էթրաֆընը սարաբլար, օ արալըզաս իսէ Պուլխարլար պիրէր թէ-
րաֆասան նէ հարըպ հարմանըպ դաշմազ թէլաշընա տիւշմիւշաթ, լաքին չէպ
էթրաֆը պաշը պօզուզլար սարօշ օլտուզլարընտան դուրթմուլան քէք ազ օլտու -
պաշը պօզուզլար էլիլէլա պու ֆիրաբիլէրին իւզէրինէ հիւճուժ խուսպ չօլուզ
չօճուզ, դարը դըզ պազմանըպ ճիւմէլսինի պիրի պիրինին կէօլիւ էճնիւնաէ
քէսէրլէր վէ ասղարլարաթ քի ճանլարը գիտաէ հանաշն - պու պապաէ կէօրիւ-
լէն վէ վիրիլէն էլիլէլէրի գալմ իլէ թարիթ իթմէք դապիլ օլտուազ :

Եսթապանբար քէսմէզ օլունճուսա գասար գուլանըլարգասան սճնրա ու-
զազաս օլանլար տա գուրշուն իլէ թէլէֆ խալաթ : Պազըլարը սազ պրազըլար
իսէ աէ, էվլաալարընն վէ սէվիլիւլէրինին կէօլլէրի էճնիւնաէ րարալանաթը-
րըլըպ թէլէլէ օլտուզլարըն կէօրէրէք, տա՛ա գիտաէ էլիլէլէ չէքմէլէրի իշլան
խաթ :

Մէմէլէթէթին էթրաֆընը պաշը պօզուզլար պու սիւրէթլէ Էնէշլէթէթէ
վէ օրթալըլը գան իլէ միւլէմնա իթտիլաէն սճնրա, օ վազըլթ պիր մուլաթէլ-
լէ աէ Լօֆլա չէհրինին իշլէրիսինաէ պաշլարը, Լօֆլանըն տար ասղազլարը լա-
շէլէր իլէ ասղուս, հիւրիւլմէզ վէ կէշիլմէզ օլտու ճմաղթմուլէրին ֆիզան վէ
ֆէրեաղլէրի էֆլաքէ գասար վազ օլտուտու :

Հասկէհան պիր սուսլուզ տուր օրթալը գաբլարը, պաշը պօզուզլար չէ-
թանի պիր հիլլէ իլէ պէօլիւ քիլիսէնին շանլարընը չալըպ, ա՛ալի էօլլէ գանն
իթաթ քի քիլիսէնէ տաթթ օլունուօրլար, վէ միւմիւլէնէ ինանան թաղլիմն-
տան օլտուզլարընտան, սէսի սէպէթէ գօհարապ խընճալընճ օ քիլիսէնէ թօր-
լանալըլար, մէմուլ իտէրէք քի, մէլաքլէր կէլիպ քէնաթիլէրինի օրաաա մուհա-
ֆազա իտէնէքլէր :

Քիլիսէ վէ էթրաֆընտա օլան մէղարիսթան պէօլլէ ա՛ալի իլէ տօլտուզու-
կիպի, պաշը պօզուզլար, սաղլանաղլարը խանէլէրաէն օրթմեսա չըզըպ գա-
բուլարը վէ կէշիպլէրի գաբլաալար, վէ գըլըն վէ գուրշուն իլէ ճիւմէլսինի գըր-
աղլար պիթիթալլէր : Պատէհու քիլիսէնին գարուսունու տա գըրըպ իշլէրիլն աէ
աըշարբտան պէրպաս իթալիլը, հալընըզ իքի Պուլխար սաղլանըպ, պու բի-
վանէթ աէ ճնլարըն բիվանէթի տիր : Պու վազաաաա գաշ քիշի թէլէլէ օլտու
իսէ սաղլար մալիւժ աէլիլ տիր :

Պուլխարիսթան աէֆէրինաէ պէօլլէ գընաղլըզլար օլտուաթ աէնէմէհիզ,
լաքին Պուլխար վէ Բուս րիլիսէնէթլէրինէ աէ թէլմաթի թէլմաթինա ինանաղ ֆարպ
աէլիլ տիր : Նու գասար քի, պէօլլէ չէլլէր օ վազըլթլար հազըլար, Լուրօթանըն
հէր թէրաֆընա չէշ օլունուտ, վէ Լուրօթաաա Պանանլը ալէլիլնէ պէօլիւք վէ
ուճուճի պիր դադապ հաղլ իթաթ, պու ճիւլէթլէ պիլլիմաէ պուճու մուլթիա-
սարէն զիքի իթմէթըզ լազըմ կէլաթ : պունուն արհէթ հա աաէթը արհէթինի,
աա՛ա սճնրա հազըլաճազ թարիլիլը խապթ իտէպիլի օլտուզունտան, շիճ-
աթիլիք պունըլարը մուհալէր օլտապ աթիլնէմէլն տիր :

ԲԼԷՎՆԱՆԸՆ ԻՔԻՆՃԻ ՄՈՒՀԱՐԷՊԵՍԻ

Ի՞նչ Բլեֆնա մահաբեկէտի օ վաղըթիար նէ դատար թէժաթուր պուրաւ , հէնդդ ճիւղէնին խաթրընտա օլմադ կէրէք տիր . պիւթիւն միւլթրթիթլըր վէ մախպիրլէր շահատէթ խաթրլէր քի , ի՞նչ Բլեֆնա պօղկունունաւն ածրաւ Սա- ման բաշա բլթիւնն օլան Րուս աքըրթինի գօղթաւաղաթը Րուսահա տէգրմէսի պիր շէյ տէլլտի , վէ օ հալտէ նէ Ձարէվիշ օրաուաւ պիր շէյէ ետրաւեղադ նէ տէ Ձիմմէրանն , Րուսմէթի տէլլթի պիւթիւն պիւթիւնէ պաշգա պիր շէյնէթ քէսպ խաթրլէր , հալթիւս Պալլղանը պէրթի թէրաֆա կէշիշ օլան Նուրդ օթա- դըն պաթի իթթիւնալ սրը քի , Պալլղանը պիր տահա էօթէ թէրաֆա կէշէմէ- եկէթրլէր :

Սաման բաշա էօնիւնալ օլան Րուս աքըրթինի գօղթաւաղաթն խաթ Բլեֆ- նահա Ֆէլդզէլատէ խաթիւքհաւ գիրմէլի թէրմէն իթի , վէ Րուսար իթիննի տէ- ֆա տա պիր պէօրէք խաթաւա պուրանաւադարընտան , կէրէք պու ճիւլթիլէ կէրէք սնիրաւան Բլեֆնանըն պլար իլէ տահա տաւանաւար , Սաման բաշանըն խաթաւարըն տէժապա թահվիլ իթի , նաւըլ քի իլէրուտէ մահալիւնալ թիթպէթ օլունաւաղ սրը :

Կրան տիւք Նիդօլա , պու ի՞նչ Բլեֆնա պօղկունունաւն խաթրլինի ալարդ- տա , Կուրդանու իպիւնէն տաղրու պիւս մահաւաթ իլէրլէմէքտէ օլաու- դունտան խաթրլաւար օլարադ պէօրէք սէվինն իշինալ խաթ , լաթին Բլեֆնա- աաթի պօղկունուն խաթրլինի ալարդաւա հիւտէթ ու դաղապընը մէքս խաթմէ- տի , շիւնքի Րուսիա աքըրթի տաթիւս տէքէ կէթիլթիլթի , լաթին էօյլէ պիր տէք քի Սամանընա շէրմէ վէ Րուսարա մահալի մահաւալիլէթ օլունաւաղ :

Կրան տիւք Նիդօլա , Ֆէննը հարպ դայաթալիւնալն ղիտալ տիղը իթիւ- դաւ հրարընա թաթէթ խաթալ , սէրինն կիտիլ թէքրաթ Բլեֆնաթը վաւաւալար- նը էօր իթի , Բլեֆնաթը վաւաւալ խաթ շիւնալ էվիլթինալն ղիտալ կիւն օլա- ճաւաղ , շիւնքի Սաման բաշա պիր տաղիլէ պօշ տաւաւաղալ , վէ քէնալիսի պաշլարընտա օլարադ աքըրթի կիւնէ կիւնալիւդ շալլըւարըրդ , Բլեֆնաթը միւլթէ- նի իւլ հուսուլ պիր դալէ շէքիլիւն վաղ իթիլի :

Տիկէր թէրաֆաւն Րուսիա ճէնէրալարընտան տա քիսի Սլաւան վէ քիսի Սլաւ ճիւլթինալն օլաւալ , օլ մէշն իլէ պիրթի պիրթին օլան ղլաւալլիթալն մաւա- տա , Բլեֆնանըն իւղթիլին էօյլէ չար չապուդ հիւնաւ օլունաւաղ օրաւաղունու տա պիլիւդ տէլլլլլթի , լաթին էօր պէօրէ խաթ , վէ էօրէ մախպիրլէ պիր հա- բաթիլ իթմէք տէ գաղլլ տէլլտի , խուսուսի իլէ աթիւր տէ պիր Կրան տիւք օլունաւաղ հալտէ :

Նոնի , Սուլա Պընտա Բլեֆնա իւղթիլին պիր իթիննի հիւնաւալ տահա դա- րաթ գիրլիլի խաթ տէ , հալա միւսալիս օլաւաղընտան , հարպ մաւալլալիլընը պիր դաշ տաթի կէճիթիթիլէ լաղըմ կէլի :

Սաթի սաղապըն ալաֆրանիկա սէքիլ պուշուղունտա ի՞նչ էվիլլէթ օր տ- թէլինէ պաշաւանալար Սամանը աքըրթի օլաու , Րուսար տա ճէվալալ գիրալի-

լէր, ֆազայի հաժա բուս մէ տիւման օլուպ, նըշան ալմազ գապիլ օլամաար-
զընսան բասի կէլէ պիր ալմէշ խոի պու, Սասի ասգուգտա Սամանլըլարըն
պէօյլէք թապեասը կէօղէ կէօրիւնիւր օլուպ, պիր դաշ թապուր ասքէր մէ
թօր տահա օ թէրաֆա թային օլուտու, ֆազայի մէփիլ տէրէլի թէրէլի օլ-
տուդուտան, զըրդ թօրտան զիտտէ վաշ իթմէք գապիլ օլամաար :

Սասի ասգահըն ալքիզ պուշուդուտան աղշալըն սասի իքի մէ ասգի-
զէշգըրգտ գատար ալթըր սասիտան զիտտէ պիր միւտտէթ պու թօր մուհա-
րէպէսինէ տէվամ օլուտու, գոմանտա իալէն ճէնէրալ բրէնա Շաղօփօյլի մէ
պաշ գոմանտան ճէնէրալ Գրիւսնէր խոի, պու իքինձի Բլէֆու մուհարէպէսին-
տէ տէ կէրէք Բուսիա պաշ գոմանտանը ճէնէրալ Գրիւսնէր մէ կէրէք իքինձի-
սի ճէնէրալ Շաղօփօյլի մէ կէրէք սաղըրլարը պէօյլէք խաթալարտա պուշու-
տուլար :

Բլէֆուսն իաթիհքեասիթընա եանի իլք մուհարէպէտէն սօնրա, Սաման
բաշանըն իլամէ իթտիլի ելնի թապեալարա, մթէրիպէրէ մէ խուտուի իլէ Սա-
ման բաշանըն մէփուտու մանթիլի մէ խուտուի իլէ ետէք մէ ինթիաթտա օ-
լան ասքէրինն մըգաարընա լաղըլը պիր մայրաւաթլարը եօգուտու : Տէօրթ սա-
սի ուղաղարտան պաշլարտըր Բլէֆուսա եաղըն քէօյլէրի պիրէր պիրէր ալ-
մահա մէ էքսէրիա թօր մուհարէպէսի իլէ, ֆազայի հէր ելրալ Սամանլընըն
հէմ թօրա մէ հէմ ասքէրի Բուսլարտան զիտտէ խոի, պաշը պօգուդ մէ Ձէր-
քէս տիլարիլէրին հասըլ իթտիլի խատարաթ տա եինն պաշգա :

Սամանլըլարըն պու իքինձի Բլէֆու մուհարապալընտա կէօսթէրաթլըրի
ղայրէթ մէ շէճաաթ Բուսիլի սէֆէրինտէ կէօսթէրաթլըրի մէրալիլն էն սօն
տէրէճէսի տիր տէլի թարիլէրտէ եաղըլը արը :

Բուսլարըն շէճաաթը տա պուշլարտան աշաղը գալմապը իքի թէրաֆ-
տան տա պէօյլէ հարիք իւլ սալ շէճաաթ մէ ճէսարէթ կէօսթէրիլմէսին միւ-
լէրիլիլըր շու սէպէպի պէսան իալըլը :

Իլք Բլէֆու մուհարէպէտէն սօնրա, Սամանլըլ ասքէրինն Բուս եարա-
լըլարըն իթտիլիլի զըեաղըլար պիւթիւն Բուս ասքէրինն մայրալ խոի,
չիւնքի եարան կէրէք, պուշլարտան հէր հալտէ միւ պալաա իլէ պահա իալնըլը
եինն Բուսիա զաղէթպարը մէ Բուսիա բաթթթօլարը խոի, խոի Բուս ասքէ-
րի էլի պիլտիլնալէն քի Սամանլըլ ասքէրի էլինն տիւշաթիլըրի կիպի քէնտիլէ-
րինն աման եօգ տուր, հէր պիրի պիրէր հըղըր քէսիլալիլը Սամանլըլ ասքէրի
տէ քէնտի իթտիլիլիլի պիլիպ, Բուսլարըն էլինն տիւշաթիլտէ պաշլարընալ
կէլէճէլի օնլար տա հիւս խաւպ, օնլարըն տա հէր պիրի պիրէր պալան քէսիլ-
աթի շէօլէ քի եարա մարա կէօպէրինն կէօրիւնմէեկէրէք իքի թէրաֆ ասքէրի
տէ եա ճէստէրինն մէլտանը մուհարէպէտէ պրաղմապ, եա սաղ գալըլ կէրի
տէճմէք էֆքեարընտա իտիլըր, պուշուս իքիս օրթաթը եօգտու :

Լաքին պու ճէնկ, հասըլ քի տէաթ, զիտտէ պիր թօր մուհարէպէսի խ-
տի նէթէքիմ պիր թիւֆէնք եա զըլըմ :

Բուսիա իւլ գոլտան հիւճուս խաւպ, սասի սասի մուհարէպէե տէ-
վամ մէ սէպաթ կէօսթէրաթի, լաքին ալըգտան թապեալար իւղէրինն ալմէշ իթ-
մէք պաշգա, թապեալտան ալըգա ալմէշ իթմէք եինն պաշգա, Բուսլար հասըր
կիպի եէրէ սէրիլիլըր, մէ արգտան կէլէնըլըր, արգտաաշլարընըն լէշէրինի
չիլնէեկէրէք եինն թօրա տէվամ իալըլէրաթի, Իալըլ թապեա ալարըր, Բլէֆու-

եա կէրէյի կրպի եամաշարար, գօլուն պիտի կիճէ գարանըզնա գատար գահ-
րամանքեայի տէօյուշտիւ վէ Յլէֆեաեա կիրովսինէ քէք յօղ մէսաֆէ գալար ի-
սէ տէ, կէրի պօրուլարը չալլնար վէ աքքէր կիճէլէյին նէ եարանդընը տա-
իի պիլմէզտի, չիւնքի գարանըզտա տիւշմէն թօրալար արապնտա կէրի չէ-
քիլմէք տաիի պօլայ պիւր չէյ տէյիտի, օրտա տուրմազ իսէ հիշ գապիլ տէյիլ
իսի, չիւնքի Օսման բաշա թաղէ թապալարը չըգարանեա պաշլաթըշար: Պագ-
ալար քի օլմանեմազ, հէր չէյի պրազըպ հաթիթա էօյիլէրի վէ եարալըլարը-
նա տա աղղզաթ իտէմէեէրէք չարմաշար վէ գարանգարըշ կէրի չէքիլտիլէր:

Բուսլարըն քէնտի իղրարարըննա, զայաթլար իքի պին գապիթ վէ սէքիզ
պին նէֆէր տիւր, էօյիմիւ եարալը մը մեու պէեան իթմէտիլէր քի աքքէրէ
պիւր իւրքիւնթիւ կէլմէսին տէյի: Օսմանըլար իսէ Բուսլարըն իէլէլֆինի եր-
մի պինէ իպլազ իտէրէք: հէր նէ իսէ հաղիլէթ չու տուր քի, պու գատար
գապիթ վէ նէֆէր իէլէլֆի գրեապէ հէմէն հիշ պիւր մուհարէպէտէ կէօրիւլմ-
միշ տիւր: Բուսլար պու մաղլուպիլէթլէրի իլէ չու չանը գաղանարար քի, մե-
լար իշիւն էօլմէք վար, Քապաթ ճէնկաթն կէրի տէմնէք եօզ տուր:

ՁԻՇԹՈՎՏԱՒ ՎԷ ՍԻՄՆԻՉԱՏԱ ՀԱԹԵԼ ՕԼԱՆ ՏԵՀԵԼԹ

Ելէֆեա պօղկունուծաւն սմբա, Բուս աքքէրիննէ Էն արպա գօլունտա
էօյլէ վուղուաթլար օլտու քի, էյիւր Օսմանըլար պու աքքէրի շիտաթիլէ գօ-
վարաթըշ օլտար, չիւրնէսիզ պիւթիւն պիւթիւնէ պէրպտա վէ թար ու մար
օլուպ պիթիէնէքօիշ:

Յուլիս Յիւլէ էօյլէ վաղիթը Բուս եարալըլարը Պուկարնիստէն Ձիշթօլա
նաղլ օլունտապլարընտա, Բուս աքքէրիննէ քէք չօղ իէլէլֆաթը օլտուղունու
րիվանէթ իտուպ, արգալարընտանէ կէլնէ պիւր գաթար եարալըլարըն տա Օս-
մանըլուս եէսիւր տիւշտիւքէրի վէ Օսմանըլարըն Բուս աքքէրի արգալընա տիւ-
շիւպ, աճէլէ գօվարմաղտա օլտուղլարը տաիի իէվաթուր օլմուշուտու:

Պու իէվաթուր հէր օրտունուն քէլիննէ ալուշէն խաշարաթ իշինն տէ եա-
երըր, իսնի հէր նէվի վէ հէր թէրաթաւն կէլնէ չէրիճիլէր, Եահուտիլէր,
բաղը վէ ետրմա մալի սաթմալար, հրքաղար, եաթաղար վէ էմապլէրի իշի-
նէ տէ տիւշիւպ, պիւր գրեապէթ տիւր պօրտու:

Պունըլարըն պիթիննէ կէօյիւնէ կիւեա Թիւրք աքքիթաթ կէօրիւնիւպ,
Թիւրքիլէր կէլիեօր տէլի հաղըրմայա պաշլաթարար, Պու Բումէլի սէֆէրինաթ,
պէօյլէ եաղնըշըղլար քէք չօղ օլտու, չիւնքի Բուս Ձէրքէս աքքէրի իլէ Օս-
մանըլը Ձէրքէս աքքէրի իքիսի պիւր գրեապէթաթ իսիլէր:

Հէր նէ իսէ պու սէսի իշիթիթի իշիթմէզ, Ձիշթօլ աշաթիսինաթն հէր թէ-
րաթա գաշան գաշանա օլտու, գարըլար պաշլաթարար մաշարընը եօրման,
իշիթարար սուրաթըր աարպ սէրսէթէնմէե, վէ պաղըլարը տա քէօրրիւլէ աօզ-
րու գաշմանա:

Պիշարէ Պուկարլար, պաշը-պօղուգլարտան պաշլարընա նէ կէլէնէլինի
էյիստէն ֆէլհա իտուպ, մէմէլէթիթին Օսմանըլը գաղալընա միւրաճաթ իթալիլէր

քի, քէնտիլէրնին պունկարն խըշմընտան մուհաֆազա իթմին . Բուս դապիթ-
լէրի մէսլէքէթի գոնադընա թօրլանուպ, սոն նէֆէտէ գատար չալըշարապ թէս-
լիմ օլմանանա, հաթթա օրնապ իսէ պիրի պիրինի էօտաբուսպ, Թիւրք էլլինէ
սիւ շիւրմէմէնէ գարար վիրտիլէր :

Պիր սէրօշ գազապ տախի պիր չըպլազ ակիս պինիպ, Թիւրքէր կէլիօր
տէնի քէօրրուհէ տօգրու գօշմանա պաշլատը . պունու տէրազապ իսթիուպ
թէլվըթի իթտիլէր իսէ տէ, պիր իտաղըմ էքզազ գաթարլարը Բլանտան պու-
թէրաֆա կէլիպ չայըն քէնարընտա պէքլէմէքտէ օլաուգլարընտան, օնլար տա
Բլանա կէրի տէճնմէք իւզքէ գարմազարըշ քէօրրուհէ ակիլարլար : Ձիլթ օվ
սնալիսի, արապտըլար, սիւրիւհիլէր, Պուլիար սիւտարիլէրի հէպ քէօրրուհէ
տօգրու գօշտուլար, վէ օ տէրէնէ պիր շիթապ կէօթիլթուրլէր քի, պունկար
տուրտուրմապ վէ կէրի չէվիրմէք գապիլ օլմանա, Նէրին գաղըլարը, էրքէր-
լէրի, ակիլը սօլթաթլար, բիտաթլէր, արապանա պինթըլէր, պիր պիրինի սը-
գըշարարապ, ճանկարընը հէմնէ գարշը ետզայա ակմանա չալըշըլարաթ :

Թունա կէլիաթիւ մուգատտէմա գօմանտա իսթն ճէնէրալ Վիլիթէր պազ-
աթ կէօրտիւ քի օլմանանապ, հէր նէ օլուրաւ օլսուն, չէվիրին չունկարը տէլի
պիր չէտաւ էօր վիրտի, վէ սիլաշ պիլէ գուլլանըլմանա թուխտաթ վիրտի,
չիւնքի քէօրրու թէքլէմէ տօլու խի :

Քէօրրուհին Բլան թէրաֆընտարի բարշատընտա գօշալըրդլա մուֆաթի-
ֆապ օլունտու, լաթին պէրի թէրաֆտա կէլիաթի մէն իթմէք իւզքէ պիր գաշ
արապա տէվիրմէնէ միւնթտն օլունտու, նիհանէթ բէսմի խաղըլէր կէլէրէք
իշին եալան օլաուգու վէ քէնտիլէրնին գօլալանան պիր Թիւրք տախի օլմա-
սըղը աննաշըլար իսէ տէ, բէք չօզու իլլա գատար թաղընը ինանմաղըպ, վա-
զաա էրքէրլէր Ձիլթ օվա կէրի տէճնաթիլէր, լաթին գատընկարն պիր չօզու
քէօրրու իւզէրինտէ վէ Բլան եաղապընտա գալար :

Պիր սաաթ սօնրա պու տէշէթի վէ գօրգու Պուլիար թէրաֆընտան Բլ-
լան թէրաֆընտ տախի սիրանէթ իթմի, հանի Սինիշտեա, օրատա տա Թիւրք-
լէր քէօրրուշիւ գապի իթտիլէրլինտէն, տէօրթ պէշ վարօր իլէ սաքէր Սինի-
շտեա նաղլ օլունուհօր տէլի պիր թէվաթուր պուլաուգու կիպի, օրա տնալի-
սի տախի թէվաթիլ էվլէրտէն սըշարը ուղրաթը, տէօրթ պին գատար խաաթա
վէ եարալըտան քիմ գաշապիլտի իսէ գաշաթը, վէ Բլանըն իշինտէ օլան Ալէք-
սանաթիա, Պիլա վէ Պրիգատէր թէրաֆընտարնա գատար եանըլարըլար, վէ հէր
թէրաֆ տէշէթի կիրիթիթար օլաու : Վաթին միսթէմէտ գաղապլար հէր թէ-
րաֆա սալարըլըպ, հէր եէրաթ էմնիսէթի հաղլ իթտիլէր, վէ պաշլընա էր-
գապ գաթարլարընը չէվիրիպ, օրատեա տախիլ իթտիլէր :

Վաթին պու թէվաթուր վէ շամաթա Լիւթրանըն հէր թէրաֆընտ սիրա-
նէթ իթմի, միւգալապլը չէլլէր նաղլ օլունտու, Բուսիա օրատուլարը հէր թէ-
րաֆտա պօզուլտու վէ թէլլէթ օլաու պիթմի տէլի թէվաթուր պալաու : վէ
Բուսպըն իւզէրինէ սէօլէնմէտք լաղըրաթ տա գալմանաթ : պու իրինի Քլէվ-
նա մուհարէպէսմաթ Բուս սաքէրի հէր նէ տէրէնէ ֆլնա պօզուլտու իսէ տէ,
եարալըլարը վէ խաաթալարը էմնէ մանալլէր նաղլ իթտիլէր, պապի գալման
սաքէրին թաղուր վէ պէօլիլլէրինտէ տէ եէնիտէն նիգաթ վիրէրէք, իլը պու-
լունտուգլարը մէվիրլէրտէ իղամէթ իթտիլէր :

Պունան իւզէրինէ բէսմի Բուս գաղէթալարը սաքէրին հաղընտա պիր

Թաղըմ մշտնջենէր հազարըւար, տէնէրէք քի, ասքէր էօյլէ պիր միւսթէրի՝ զէ փէրա՝ հալաէ խոթ քի, իքի կիւն էժվէլ պէօյլէ պիր պօզկուհուդ զիրաթէրէրի գաթէն մէմուլ օլունամագար. պէօյլէ ասքէր պիրդտէ օլտուգնա, զէթանընդըն ասլա զէսվէսէ խտէնէք պիր իշի տէ օլամագ տէտիլէր, զէ պու տա պէօյլէ դա-
րանար պիրթոթի:

ԲԼԷՎՆԱ ՄՈՒՀԱՐԷՊԷԼԷՐԻՆՆԻՆ ԱՎԱԳԸՊԸ

ՃԻՆԷԹԸ ԱՍԲԷՐԻՑԷՍԻ

Բուսթանըն իքի տէֆա Յլէֆնատա մագլուպիլէթի խապէրի Ասթիանէնէ զալ օլտուգտա, պու բայթ տոթտա ճիւմէ ալէմ ֆէվզէլատէ տիլշաա զէ մէ-
րուր օլուպ, շիւրհէ զէ զէսվէսէ եւրինէ դայրէթ զէ ճէսարէթ կէլիպ, պիւ-
թիւն Բուսիա ասքէրինին Թունանա տէօքիլէնէլինտէն պաշլա պիր լազըրար
իշիտիլէզ զէ կիւլէր կիւլ իլէ հէս քէս էլ էլէ զիրիպ, պիր պիրինի թէպրիք
խտէրաթի:

Սաման բաշա կէօյլէրէ չըգարըլըպ, իւզէրինէ սէօյլէնմէտիք լազըրարը դալ-
մաար, քիմի Թրանարդտան տէօնմէ պիր ճէնէրալ տըր տէր խոթ, քիմի Ամէրի-
դա ճէնէրալը Գօվիթտա, քիմի մարէշալ Պազէն քէնաթի տիր տէրաթի, օ վա-
զըթ քի պու սէսլէր հալա դուլազըմըդտա տըր, նիստեթի Զ-էլ-է-Պ զազէթտը
միւշարիլէյնի թէրմէմէթի աճալինի հազըպ, Սաման բաշանըն Թիւրք միլիթին-
տէն զէ Թօգաթիլը պիր խանէլտան զաալ օլտուգու զէ մէքթէպը շարպիլէտէն
չըզըպ 1853տէ Գրըրմ մուհարէպէտինտէ ասքէրէ տաթիլ օլուպ, տէրմէն տէ-
րմէն թիւթպէ գաթ խալիք ֆէյզիապ օլտուգու աննաշըլտը: Միւշարիլէյն թա-
րաթը էշրէթը Եանանէտէն ֆէվզէլատէ իլթիֆաթիլը պիր թէպրիքնամէ տաթի
թաթիլի պուլտուլտու քի, պիւթիւն ասքէր սաֆալէսթի սէլամ օլտուգըպը
հալա՞ դրաաթ օլունտու:

Միւշարիլէյն Սըրապա օլան մուգաթիլէրինէթիլէրինտէն զէ խառտաթ իլէ
Ջաշար վազաալարընտան տալարը պիր դաշ ալ ազտէմ թիւթպէր թէֆիլի միւ-
շիրի իլէ տաթի թալթիթի զըլլանաշար:

Լաթին պու իքի մագլուպիլէթտէն տալար, օ վազըթ թէվաթուր օլտու-
գու կիպի, Բուսար տաթի մէյնու օլտուլտը դանն օլունուրաա օ տա էօյլէ օլ-
մաար: Բուսարտա էօյլէ պիր ճէսարէթ վարար քի, իրթէսի կիւն պիր հիւ-
նում տա՛նա էմր օլունաա, եթնէ սալաըրամագլար խոթ: Եալընըզ էրիքնանը հար-
պըն թէք ֆէնա ճանը սըզըլըպ, պունըար տա ճըրալարընը Ուլաշարտան ալ-
տըլար:

Ջիւնքի կրան տիւք Նիգուա, Նիգօրօլիտէ օլան Ուլա՝ ճէնէրալը Մանու-
հա էմր իթմիլաթի քի, պիր ան էժվէլ օրտու ազըլըլըզարընը Թունանըն սազ
թէրաթընա կէլիթիւն, զէ ասքէրինի ալարն զէ գօշուպ իլէֆնապ կէլիպ, ճէ-
նէրալ Գրիւանէրին մանէթինտէ պուլունտու:

ձէնէրալ պու էմբէ իմեաւթ իտեճէք եւթաւ , պէն սօղորուսան սօղորու-
եա Կրան տիւք Կիզօյանն զօմանասար ալ իմնաս օրմանդ , մէթպուս.մ րը-
րէնա Եարլընն զօմանասարնասարմ , վէ Բուսանիա ապըլրինն Բուսիա սաբէրի
իւէ պիլրլէմէսի պօսդը մուգալ լաթէ միւհի աճ տրք աէրի ճկապ վիթաի , Հա-
սըլը ճէնէրալ Մանու մանկթինաւ օլան տէօրթ ալ-սյ սաքէր իւէ սէքիդ պա-
թարեա թօթու ալըպ աա ճէնէրալ Կրիստնէրին իմասարնա կիթմէտի :

Կիսանէթ մաղլուպիսէթլէրինաէն սօնրա , Բուսլար ճէնէրալ Մանուեա
զապանաթ պուլուպ , րրէնա Եարլը տաիւր իշի ուզաթմանադ իշիւն ճէնէրալը
աղլ իթաի պիթաի :

Ապաա Բուսլար Բլէշնանն իրի-մուհարէպէսինաւ տաիւր ֆէնա պօղուլ-
սուլար , լաքին Սաննլըլար արգալարընը զօվալսլըպ թէքօլլ րէրիւն իտեմէ-
տիքլէրինաէն , սաքէրիճէ պիր պէրիւտէ Կիւնու իւէ պիր կէրի շէքիւմէ սալը-
լըրար : Լաքին Բուսիա էրիքանը հարալը պօշ տուրմանըպ , շար շապուդ թէ-
լէ ֆլէրինն եէրինի տօլաուրաուլար , վէ թօր թիւֆլէք մուհիմնաթ հէր լէվա-
դիմալը թէքօլլ իտուպ , եէրի պիր հիւնումէ սաւա հալըրլանալար , եալընըզ
շու ֆէրք օլաու քի , էվլէլէրի պիր սէֆէրաւ իշի պիթիլաէք վէ սուլը հարլ
իթմէք Կիսանէթինաւ իքէն , արթըպ աղնասլըլար քի , պիր սէֆէրաւ իշ պիթմէ-
եիպ , կէլէճէք սէնէկէ գալաճաշ , իմաի պաշլասլըլար շըմէսարֆէրլէր վէ եօլ-
լար եարարմանա քի դըլը րաւաթ Պուլկարիսինաա կէշիքպիլըլ :

Պատէնու Աղօսթօա Սաա օրաուկեանը Պիլլա վէ Պուլկարէնիաէն գալար-
ըրպ , Կօրնի Աթիւտէնիլէ նաղլ իթալլէր քի , հէմ Զիշթօլա եաղըն վէ հէմ աէ
Բլէշնա , Պիլլա վէ Թըրիօլաւան պիր ուզալըզաա իաի :

Աղօսթօաւն Ահիւնաթ իմրէրաթօր քէնաթի տաիւր մէվիպիլնի պու Կօր-
նի Աթիւտէնիլէ գալարար . պու հիւքմար քի , տալիմա ճէնիւաէն սաղըրըրար ,
սաքէրինն հէգիմէթինաւ ֆէվիլէլաւ միւթէէաիւր օլաու , վէ սաքէրի օ հալ-
աւ պրաղըպ աա Բուսիաա ալաւթինի թէնգիլ իտեմէտի , պաշընաս գալա-
պալըզ չօղուաու , րրէնա Կօրչաղօֆուն ճէնէրալ Կիսանէթին պիր թաղըմ էշ-
եալարը վարար քի պիր եէրաէն պիր եէրէ նաղլ իշիւն պիր պէօլիք աղըրըզ
աա պունլարար :

Պաղը Բուս գաղէթ ալէրինաէն ալարապ , միւվէրրիլալէր իմրէրաթօր Ալէք-
սանարօնուն օրաուկեանաա կէշիքպիլէ Էօթիւ շու վէն իլէ հիքեալէ իտէրլէր ,
Իմրէրաթօրաւն սաքին օլաուզու իտեմէնն կէրէք տաիլլինաւ վէ կէրէք
Խարիճինաւ պիր թէգիլնաթ եօղուաու , տալթա պիր Պուլկար էվի օլուպ , մե-
սէլա քէօլիւն իլինաւ օլանլարըն պիր էրիճէսի , Փաղաթ պիր ճէնիլն աաաւ
եվի աէլիլ իաի :

Իմրէրաթօր պու էվին եալընըզ պիր օաալընաա սաքին օլուպ , զուսու-
րանաա քէնաի իտեմէտանը աղալարը , վէ տալթէսի տաիւր աշաղընաա պաղ ճէ-
աւ վէ շաարը ալթընաա իղաւթ իտէրլէրաի :

Իմրէրաթօր հէր սապաւ , էօլլէտէն պէշ սաաթ էվիլէ գալըրար վէ աշու-
ղըեա զաւրուլան պիր շաարըա Էնէրաի , քի թաաւ օաալը մաշլաննաա իաի ,
գաւալ , շայ , էքմէք , կէվրէք , սիւս եա գալմաշ օրաաա քէնալմանէ վիլլիլըր
Խաի . էօլլէ վազիլը պիւթիւն տալթէսի եանի էլլի գաաար նուֆուս պու շաար-
րա թօրանըր վէ իմրէրաթօր տաիւր կէլիպ ճիւմէլլի կիւլէր եիւղ իլէ սէլալիւ-
տըզաան սօնրա , պէրապլէր սօֆրաեա օթուրաա , շէրէզ օլարապ սօֆրաաա

պուլունան րազը, խափնար, կրիւշէր բէշիթի, սարաէլա վէ բէնկա պալըզը խափ - ծնտան սօնրա պիր էլի սուսու վէ պիր սուգ քէպապ իլէ գահվալթը իսիլայ, խիթամընտա եա գահվէ եա չայ կէլլիթափ: Շարապ օլարազ Պորոս վէ Մաարա վարաթը, վէ գահվալթը թամ պիր սաաթ սիւբէրափ:

Այշամ թաաթը սաաթ ալաֆրանկա ալթրաա օլարաթու: իմբէրաթը աշշամ թաաթընը տափի պու գաթլար իլէ խուպ, տէօրթ տիւրլու թաամ վիրիլիթափ, չօրպա, գուզու եա դօնուն էթի, ասանա եա սըզըր էթի, քէպապ, էքսէրիա բիլիմ օլարապ, սալաթա վէ հիյար, մէլվէ վէ բէշէլ, եանի անանաս գազուն, դայսը, էրիք վէ սալըրէ:

Այշամ թաաթընտա Պորոս վէ Մաարաստան մաաաա պիրէր գաաթէ աշշամ բանեա օլուր, վէ թաամ Կաաթմաան դիաաէ սիւբէրափ: սաաթ Յաա իմբէրաթորա չայ կէլլիթափ վէ սաաթ 11) — 12) տէք վաղթընը օ չաաթրաա կէշիթիթափ:

Իմբէրաթը պու Կօրնի Աթլաէնաէ իքէն, իքի եիւզ պին աաթէր ճէլպի աաշա էմր իթափ, Փազաթ պու աաթէր Բուսիանըն հէր թէրաֆընտան կէլէճէք օլաուգունտան, հէր նէ գաաար շըմէնաղթիլէր վէ մաաաթլէր եաթըմըն օլուպ թանիլ օլունաու իսէ, իքի ալաան էվլէլ թօրմաթլա մաաաաաղը վէ սէֆէրին գըշա վէ իրթէսի սէնէէէ գալաաաղը աղնաշըրա: գաաթթան վէ իւմէրաա վէ հարալ բլանընաա նէ հոգաան վէ խաթա վար իսէ օնլարաա իրմալ օլունաա: Լարին միւվէրիթլէրին էն դիաաէ թանիւպ իթաթլէրի չէլ, պու գաաար վաղթթաա Սամանլը աաթէրի նաթրլ պաաղալ չիթէէէմէափ, հալա սէպէպի նաաիլաաաէ տիր:

ՃԻՆԷԹԸ ԲՕԼԻԹԻԳԻՑԷՍԻ

Բուսլարըն պու մապուպիյէթլէրինին բօլիթիգաաա հիհէթինէ տաշա պէօեիւք թէշաթի օլաու, հէրքէս պուսուլուսուշ սէքսէն միլեօնլուգ Բուսիանըն դուվլէթի տէլի խթիթղաաա պաշլաաթը, Բուսիա պարըշ իսթէեօր պարըշա եալվարեօր տէլի լաղըրաղլար չըպսը օրթաաա, Փազաթ հիշ պիրինին աալը եօզ աու: վազաա Բուսիա իպթխաաաա հէժ աղ աաթէր թէրթիպ իթմէսինաաէն, հէժ պաշ գօմանաաալարաա օլան խաթալապաաան պէօլէ գալիֆ կէօրիւնափ: Փազաթ իքի Բլէֆաա մուհարլպէսինաաէն սօնրա, պուսուն իքիսինի աշ թաաիշ վէ իքմալ իթմէրաէ խափ: Լարին Էրօթաանըն պէօլաք տէվլէթլէրինաաէն իքի տէվլէթին եանիյա Ասթիւա իլէ Նսիլիթին նապարը սըզպաթը պու մուհարլպէ իւզէրինաաէ խափ, Բլէֆաա պօղկուշլարընաան սօնրա պուսլարըն իքիափ աշ սիլաշանրալ պիր թէվաաաիթ գալաընա տիւշաիւլէր: Շուպօթ իլէ լօրա Տէրպի մապէլիլնաաէ պիր միւքեալէմէ տիր պաշլաաթը, վէ ալթը կինն միւքաթթաթթաան սօնրա, Նսիլիթի մէնաթիլինին նէլէրաաէն իպարէթ օլաուգունու Շուալօթ Տէրպիլէ բէսիթ թաշիթաթլա իթարա իթաթի:

Նսիլիթին պիթէրաֆլըշ իլինն պէաան իթաիլի չարթլար, չունլար բար: Մըրըրա վէ Արվէլիշ գանալընա իքի մուհարիլ թէրաֆ աա հիշ պիր վիթիլէ իլէ աօղունաաաաաղ, Աթանպօլ քիսին էլինաաէ իսէ ծնաա գալըպ էլ տէլիշաթիմէք Թուաա վէ պօղաղլարըն հէլէթլը հաղըրէսինէ աօղունաաաաղ, Պաարա քէօրֆէ-

զի թէհախ օրումնամայ , զի պունա պէնզէր տահա պիր թազըմ նօղիւար ,
Բընա Կօրչաղօֆ տախ , պու նօթաւա չու զէչ իլէ ճէփաղ վիրափ իւն
բէրաթօր նէ Սիփէշիւի նէ աւ սալիր հիչ պիր Էէրի ապլօզա ինձ մէկ ճէք զէ սէյ-
րը սէֆալին սէրպէսթիլթինէ մանի օրմանաճաղ , Մըսըր , մշմալիքի Սաման-
Էէսէն օրուպ , մուհարէպէհէ աաքէր կէճնաթրաթիլինտէն , Բուսիաւա տիւշմէն
խաէ աւ Ննկիլիզին խաթիր իչիւն Բուսիա Մըսըրա աօղունմանաճաղ :

Բարէրաթօրա Սթմանպօլու ալմաղ ֆիքրի Էօղ տուր , հարպ վուզուաթը
իլէ պէօլէ պիր շէյէ միւհիթմ օրունաա տա , մատէմ քի Սթմանպօլ մշնաֆիլի ու-
մուսիլէնի Էրօրաւա միւսիտալիզ պիր պէլաէ տիր , Էւրօթա իթթիֆաղը իլէ
նէ դարար վիրիլի իաէ իմրէրաթօր օնուն խարքննա չրգմանաճաղ սըր , ալնը
պօղաղլարաա պէօլէ :

Հարըր Ննկիլիզ մշնաֆիլինէ աօղունուր տահա հէր նէ վար իաէ , հիյնի
հաթիթաէ պէհաւ օրուգու հարաէ պունլարա քաեթթ օրունաճաղը իմրէրաթօր
թարաֆընտան վաա օրունուպ , պունա մուգապիլ չու սէֆէրէ սէպէպ օրուն
Էրիթիլան րուշաթը իլէրաաէ հէր նէհէ թէվազգուֆ իաէր իաէ , օնա տա Բն-
կիլիզ ալվէթիլինին մուսիֆաղաթիլնը մաթլուպ իլէտի :

Բուսիանըն պու իլանլարը պիր աէրէճէհէ դատար Ննկիլթէրաաա Էֆրեա-
րը թէհըն իթաի իաէ աւ , աալըաա աղլըզ զէ Բուսիաւա խաաթ ալուա պիր
թազըմ տա վար բաթ քի , հէր Բուսիա դալէպէսինաէ հըրա ու դաղաղընը մշն
իթմէհէրէք , հարպ զէ Ննկիլթէրա մշնֆաաթը պաղըրըրաթ , Պանլար , Բուս-
լար Անաաօլու հուաաաաաա կէչաթի կիպի Հինտիլմանը զէ Թունալը կէչոի-
Էի կիպի Սթմանպօլու մուխաթարաաա կէօրէն թազըմար : Գապիլնէթին քօլի-
թիգալըմաա իաէ , մուհարէպէհէ պաշլանալը պիր շէյ աղնաշըմանալար , պիր
թէրաթիաա Բուսիաւա թէհաթաաթիլ թապիլիքի գուլանըրըրաթ , տիկէր թէ-
րաֆաան սըրֆ պիթէրաֆ աուրաաաաա իլան գըլընըր իաի : Նիշայէթ թէմ
մուգուն իպթիաալըրմաաէ հարպ թէրաֆլարը իաթէ չըլընօր կիպի կէօրին
աիլիք , Ազ-աէնիզ տօնանմալըն Էմր վիրիլի քի , Չանաղ-գալէտի խարք-
ննաա օրան Պէչիպայա կիթմին զէ գապիլնէթ Բարլաաթիլմաէն ֆաղաա աղնէ իա-
թէաի . Երա Պիզընաֆիլաա տօնանմա իլէ պէրապէր Անաաօլունուն պիր մահա-
լինէ Էիրթի պլին գաաաար աաքէր կէճնաթրէճէք աէլի թէվաթիլ իաթիլաի . Էաթին
գաաթարալարաա պունլար ինքնար օրունուպ , տօնանմալը մախաաա Պէչիպաւա
կէճնաթրիք քի աէնաի , Սթմանպօլաաթի Էլիթիլիլ իլէ Լօնարա պէլիլնաէ օլա-
ճաղ մուխաթըրաթիլըրազ մաթիլմա օրուն :

Լարին ճէնէրաղ Կարգօ Պաղլանլարը կէչաթի կիպի , գապիլնէթ Էվէլէթի
կիպի պիլա հարէթթ տարաանալ , թօլիթիլաաթըն րէնիլի ուգապաան սէչիլ-
մէհէ պաշլաալ , դաղթալար Էվէլէլէրի Սամանլը ալվէթիլինին իաթիլալ զէ
թէմաթիլնէն պահա իթմէքաէ իքէն , շիմաի տահա դիաաէ շարգաա օրան
Ննկիլիզ մշնֆաաթըմաան պահա իթմէհէ պաշլաաթըրար , պունուն իւղէրինէ Պա-
սը Սլի իլէ Ննկիլիզ պէլիլնաէ պիր աօղուգուգ տա պաշլաաթ քի , Ննկիլիզ Էլ-
չիլի Լէհարա հէր նէ դատար աաղլաաթ իաէ աւ , Էննէ ֆէրլիլնէ վարըլար , Լէ-
հարա տօնանմալը իչէրի աօղաղ իաթէաի զէ Պաղը Սլի գաթիլնէ րէաա իթաի ,
աէհէրէք քի աալթ քէնաի մշնֆաաթընը տիւշիմիւպ , զէ պիլիթ իլէ պիր օ-
լուպ տա Բուսիա իլէ մուհարէպէ իթմէհէն պիր ալվէթիլն տօնանմալըն իչէրի
պմաղ գապիլ աէլիլաի :

Թէմնուդ Կէրնատէ իշ տաճա գիյատէ աշխրեարէ չըգադ . Մալթա մուհա-
ֆազա աաքէրինին դամնինա էմր օլունաու . հէր քէն պունա Վնկիլիզ պիր եէրէ
աաքէր տէօքնէք տէր մանա վիրտի , վէ պու եէրին տէ նէրիպօլու օլաուգու
աշըզ աշըզա դադէթ աղբատէ հազըլադ , օ արալըզ մուգատէմէ լազըրադըլարտա
չըգադ մէլատանա վէ հէր տէվէթի պունա հիստէաար օլմադ իշին պիրէր եէրլէր
գապթ իտէնէք տէր շայեալէր տէ նէչր օլունաու :

Լաքին Քլէֆնատա Ռուպարն իքի տէֆա արգա արգաեա պօզուլմադ ,
պու արաճիքլէրին ճիւմլէսինի քէօքաէն քէսիպ , Սամանլըտա հէնիւզ գուվլէթ
վէ հայաթ վար օլաուգունաու . ալէմ ընչէլայն կէօրէք օրաթլէրն օլաու :

Լաքին Էօթլտէ Աւսթրիանըն իշի ճիւմլէտէն գիեաաէ կիւճ իտի , չիւնքի
Մաճարադ Սամանլը թէրաֆընը թուլուպ , Սըլափնլար տաթի Ռու թէրաֆը-
նը թուլմաու օլաուգլարնաան , պու իքի ճէնկեալէր միլլէթին պօզուզ պօզու-
զա կէլմէսինէ քէք ազ պիր շէյ գալմըշադ :

Գոնթ Անարաթի իքի թէրաֆը տա գուլլանմաեա շալըշարղընաան , քօլի-
թիզաբնա դարարադ պիր քօլթիլիզա իտի վիրլտի , պիր արալըզ Վնկիլիզ
մէլլ կէօթլէրլտի պիր արալըզ Ռուսիայա . լաքին գոնթ Անարաթինին գօրլու-
աու ճէնկաէն օլմաեքալ , ճէնկին նէթիճէսինաէն օլաուգունաան , Աւսթրիանը
թէլմն իթմէք իւզըն շալըշար քի էլլմէ պիր շէյ կէշիրալն . Պանայա աաքէր
իտիալը էսկի պիր թաաաթլուրաուա , լաքին դաշ տէֆա օրթմաեա շըգադ իտէ
գապթնէթ լազըրադընը գաբաթադ , լաքին սոն սոնաւաա պու խաաաաաան
աօլադը գոնթ Անարաթինին Պապը Ալի իլէ միւքեալէմէտ օլաուգու աա սէթր
օլունաաաար :

Էյ հադըլ իմէրաթի Զրանաու Ժօզէթ Իշըլաա Ալէմանեա իմէրաթիօրու
Կիօմ իլէ պիր միւլադաթ իթաթաէն սոնրա , Աւսթրիա եինէ Վինկիլթէրադը
թէլք իտապ , չըմալ իթիթիֆազընա տաթիլ օլաու վէ Ռուսիինին էսկի հային-
տէ գայմանաընա դարար վիրլիպ , մուհարէլէսին նէթիճէսինէ գաաար պի-
թէրաֆ տուրմազա դարար վիրլտի , Վնկիլթէրա քօլթիլիզադ տա պունաան
ղիտաէ պիր շէյ տէլիտի , հանի արթի մէնֆաաթ քօլթիլիզադ :

ՊԱԼԳԱՆԸՆ ՊԷԹ ԹԷՐԱՅԸՆԱ ԲՈՒՈԱՐԸՆ ԷՕՆ ԳՕԼՈՒ ՄՈՒՀԱՐԷՊԷԼԷԻԻ

ԵԷՆԻ ԶԱՂՐԱ ՎԱԳԱԱԼԱՐԸ

ՎԷ

ԶԻՆԿԵԱՆԼԸ ՄՈՒՀԱՐԷՊԷՍԻ

Նիպզադ Ռուպար դապթ իթաթաէն սոնրա , ճէնլըպ Կուրգօ աաքէրի-
նի պէշ օն կիւն օրաաա րաճաթ իթաթաթի , վէ պիր թէրաֆաան աա պու աարպ
մաճալն իրմալը իթիթիթեաաթընա շալըշադ :

Հէր քէն պիրլտի քի Ռու աաքէրի Նիպզաաան աշադը Էնիպ , Կաթրնէ
վիրաեաթընա հաերլաճադադ . լաքին պու հարթէլթի Կուրգօ մաթաաա կէճիք-
աթաթի քի , աճալի աուլաան վէ Ռուպարը դապուլէ հազըրըզ կէօրսին : Կուր-

զօ արիւրափ քի մանէթինտէ օլան օ դատար աաքէրլէ Պալզանըն պէրի թէրա-
ֆրենա կէշմէք, մուխաթարալը պիր մանսլրա խաի . պու ճիւղէ իլէ Պուլկար-
լարա չօզ կիւփէնտիլնտէն իլէրի երբիւտի, Փազաթ ալտանար :

Մուգատաւմա Սրբոյտան Ուլաւտան պիր թազըմ Պուլկարար կէլիւ, Բուս
աաքէրինէ գարըշմըշ վէ քէնտիլէրինի Նէր ճիւղէլէ պէնէնտիլմիշլէրափ . Կուր-
զօ զանն իթի քի, Պալզանլարըն պէրի թէրաֆրենտա տա էօյլէ Պուլկարար
պուլանազ, Հալ պու քի Սրբոյտան Բուսմանիտան կէլէն Պուլկարար սէրպէսթ
մէմէլէքէթլէրտէ պէսլուլիւզ վաթանլարընը տա սէրպէսթ իթմէք արզուսինտէ
օլան Պուլկարարալ :

Կուրզօ էօյլէ զանն իթի քի, Պալզանլարըն պէրիանտէ տէ էօյլէ Պուլ-
կարար պուլանազ, վէ պուլալըն սիւաշլաալըզ կիպի Նէր Նէվիի աաքէրլէք խըզ-
մէթի պուլարա կէօրաթիւթպիլնէք . լաթին Պուլկարար պիր քէրրէ սիւաշլան-
տըզլարը կիպի, ինթիգամա վէ վաշլիաթա գալըզլըպ, պիր թազըմ խլաւմ ա-
նալիանին գանընա կիրալլէր, գարըլարը չօնօզլարը դաթիլ իթիլլէր, քէօյլէր
աթէշէ վիրիլիսի, սննազ խալալար տա ալթտա գալմանըպ, ծնլար տա սօնրա
իզթիզաւընտան զիւտէ մուգապէլէ իթիլլէր քի, մանթ թէնսփուֆ իլէրուտէ
նազլ օլուսնազ ար :

Յուլիան 29 մուստա Բուսլարըն էօն գօլունա, արշ գօմանտալը վիրիլիսի .
Բէուֆ քաշա Քուսնա Նէրի վաթալիսի թուլուպ, Նէնի-Չազարա իլէ Էսկի-
Չազարա արաթնա աաքէրինի եսլմըշ օլուսնալուն, վէ Միւլէյման քաշա տաթի
Գարաաադտան կէթիլիսի աաքէր իլէ օրալարա կէլմէքաթ օլուսնալուն, Կուր-
զօնուն միւրաալը պու իթի քաշանըն աաքէրի պիրլէշմէզաթն ալը պլը վուլանազար :

Կուրզօ պիւթիւն աաքէրինի իւշ գօլալ թազաթ խաիւպ, սօլ դօլ Խային
քէօլիւնալէն, օրթա գօլ քի քէնտիսի Կուրզօնուն գօմանտաւընտա խաի Գըզմու-
լըզաան, վէ սազ գօլ քի րըշնա Էօմէն Լալիթէմպէրի գօմանտաւընտա օլուպ
օ տա Էսկի-Չազարաան իլէրիլէնէքաթի :

Օրթա գօլ օ կիւնիւ ալէսաապաշ հօլա չըզըպ, էօյլէտէն պիր սաաթ սօն-
րա Գըշլա գարիկէսինէ վաալ օլուս, իւշ սաաթ քաշաթ իթիլիքաթն սօնրա եր-
նէ հօլա թէվան օլուպ հարը կիմէտէ Պալապանլընա վաալ օլուս, Իսթիրաւաթ
վազըթլարը թէնպիլ խաիլիքաթ, պու աաքէր թաթ օն եէտի սաաթ հօլ եր-
րիւմիւշաիւ, պու ճիւղէ իլէ իլլէրինտէ սննազ պիր արապա տօլուսու խաթ-
թա վէ երբիւմէնէ պուլունու : Տէօրթ սաաթ գատար տա աաքէր Պալա-
պանտա քաշաթ խաիւպ, իրթէսի կիւն ալէսաթաշ երնէ հօլա թէվան օլուպ,
իւշ սաաթ սօնրա Նէնի-Չազարա թէրլէրլինէ վաալ օլուս, օրաաա ճէնէրալ
Պօրէյա Նէնի-Չազարալը թօրա թուլմազա պաշլաալըզնտան, Սամանլըլար
շէրի թալիլիլէ իթմէնէ մէնպուր օլուսլար, Սամանլընըն սօլունտա վէ չըմէն-
տըֆիլը սթաթիսիւս քիլիկսնընտա պիր տէ պիր սիւնկիւ մուաթիլ պէս օլուպ,
էօյլէն վազթի Թիւրքլէր իթի թօր պրազալազ կէրի շէքիլիլլէր, Փազաթ Բուս
սիվաթիլլէրի րէք հօրկուն օլուսնալըզնտան, պուլալըն գօվալալանալըլար :

Կուրզօ պու վէշ իլէ Նէնի-Չազարալա կիրալիքաթ, չըմէնտըֆիլը սթաթի-
սունու խաթապ օլուսլ օլուստա վէ շէր իսթ պիւթիւն ալէվ իլլինտէ խաի, Իս-
լաւար շէրաթն չըզմազաան պիւթիւն Պուլկար մանալլէրլինի աթէշէ վիրմիշ
օլուսնալուն, ծնլար չըզար չըզմազ Պուլկարար տա Խալաւ մանալլէրլինի ա-
թէշէ վիրալիլլէր :

Պիր տէ խապէր կէտի քի, սաղ զօլ պէօյիւք պիր Սահմելը Ֆրդդասընա թէսապիւֆ խախւ պէշիքէնէ տիւշար օրմուշուտու, Կուրգօ տէր աղապ սօլ զօլու ալըպ, սաղըն խմատանա եիւրիտիւ վէ օ կիւնիւ Գարա բուշարա վապ օրուպ օրատա կիճէլէ տիւ, Եօլտա հէր եէրի խարապ օրմուշ վէ աթէշ իշինտէ կէօրտիւլէր, շիւնքի Բիւրքէր կէրի շէքիւնէքիւրի եէրլըն սէքնէսինի գաթիլ խաուպ, քէօլըրինի տէ աթէշէ վիւրդլէրտի, Կուրգա զաղէթալէրի մախալիւլէրի պուրալար հաղընտա տա բէր չօղ զընաղլըզլար նաղլ խտէրլէր քի օգու- հանըն սաշլարը տիքիլիք :

Հէր նէ իտէ, օ կիճէ թէուֆ բաշա եէնի-Չաղարատա պօղուլան ապէրի- նի թօրլանըպ, Էսկի-Չաղարատա Բուսլարըն իլէրլիւնմէսինէ մանի օլան տիկէր զօլ իլէ պիրլէշարտի, վէ ճուանլի թէրաֆընտա ճատտէտէ զտէլէթ սարպ պիր կէշիտի թութուպ, Բուսլարըն զիրուսինէ օրատա մունթիսղըր օլտու :

Ետլտին ՅԱնտէ ճէնէրալ Կուրգօ ալէսապան հարաքէթ խաուպ, Տալ- պօփանա կէլիւր կէլմէզ սօլտա պիր օրման քիւկեանընտա Բէուֆ բաշանըն եէր- լէշարիւրիշ օլտուզու թօրլար, Բուսլարըն իւզէրինէ աթէշ իթմէնէ պաշլատը- լար, վէ սղաճօղ մէլտանլարտան տա Սամանլըր բիտտէլէրի զուհուր իթմէնէ պաշլատը, Գունան իւզէրինէ Կուրգօ զարշը պտեւըա խքի զաղաղ թօրու կէճու- տէրիպ, օրմանա տա Բուս բիտտէլէրի սալարըրլար քի, Սամանլըր բիտտէլէրինի սրղաթընը չէվիրտիլէր :

Գունան իւզէրինէ Թիւրքլէր էլլէրինտէ օլան մէվիլլէրի թէրքէ մէճպուր օլտուլար, լաքին սօնրա ահա պիտտէ զուվլէթլէ երին օրալարա ալտէթ ի- տուպ, զաղաշլարըն թօր աթէշինէ տահանտահարաղ, երին օրալարտան կէ- րի շէքիւմէնէ մէճպուր օլտուլար :

Չաղաթ օրմանտա Սամանլըր բիտտէլէրի սալիթ օլուպ վէ սալըտա Բուս- լարտան պիտտէ օլտուզլարընտան, զաշ տէֆա Բուսլար պիր հիւնումէ թօր- լանաղլար իտ տէ, իւզէրլէրինէ հաղմար կիւպի զօլըն հաղարըրպ պրաղ- մատըլար քի թօրլանաղլար, ճատտէլի տաթի թօր իլէ տէօյիւպ, օրատան տա պիր քիմալէի հանաշլըրմատըլար :

Բուսլար տա պու օրմանտա պէօյիւք չէճաթ կէօթիլլէրիպ, պիր տրալըզ կէրլիւտիւրտէ միրալաղլարը զըլընը շէքիպ, քիմ իթիշ պապալըմ կէրիտէ զալան տէլի տրղալարընա տիւշտիւքտէ, Սամանլըր իւզէրինէ (Բէուֆ բաշա առաքիլի) սալարըրլար վէ կէրլիւթտիլէր :

Բուսլարըն պաթիլլարընտան, խքի կիւն եօրկուսիւղ ալմաղ իւզըն Էկիլա- նէտէ զալան պիր զօլ թապէ սաքէր խմատըլարընա եէթիշտի, Բուսլար պուն- լարը կէօրտիւքտէ սէվինէ սէտարըր իլէ զարշլատըլար, պուլար օրմանա կի- րիպ տրղատալարընա գաթիւշուր զաթուշմաղ էօնլէրինտէ մըրա ճէնէրալարը կէթիլլաքիլին թէշվիլի իլէ Սամանլըլարը տաթմ տաթմ կէրլիւթտիլէր, վէ հէ- մէն օրմանտան աղլարը աթմաղ տէրէնէսինէ կէթիլլարիշ իթէն, Բուսլարըն պիր եէնի մախալմ տրատա աահա պուլուստուզլարընտան խաղէր ալընար :

Նէօյլէ քի, իւշ սլին գտաար Չէրքէս սիօարիտի օրմանտան զուհուր խաուպ Էօլու զարլամըշլար վէ Բուսլարըն սրղաթընը չէվիրմէնէ պաշլամըշլար ըտը, Բուսլար պիր աղ շաշըրմանա պաշլար պաշլամաղ, բրէնա նիգօյա Լալիթէմ- պլէրկ վէ ճէնէրալ Բատիւ Ամալէրման վէ Բիլէվ սիօարլիլէրի իլէ Չէրքէսլէրին իւզէրինէ սալարըրլար, Չէրքէսլէրին զալմէթ աթլարը Բուսլարըն գուվլէթլի

ախլարը հիւճուժինէ տանանամանքայ տարմատողըն օլտուլար . պու սիփարիլէր իլէ պիր պախարեա թօք եէթիշմիշ օլտուլունտան , պուլար սա ճէպխանէլէր ի թիւքէնիպ իշէ հարամազ օլմազ տէրէճէպինէ կէլէն Լսկի թօքլարըն եէրինի թուլուպ , էօյլէ պիր գուգիլթիլ տիէշ թիւսկիւրթիպիլէր քի , Օսմանլը թիւ- աէլէրի տանանամանքայ , Լսկի-Չաղարա զարուլարընա գատար գօվալանալար :

Բուլարըն ճէնի կէլէն աաքէրի պու վէշի իլէ Բէուֆ քաշա աաքէրինի պիր տէֆա տաշա պօզաուգտա , Կուրգօ աաքէրէ եինէ արշ գօմանտալը վիրիպ իւշ տաաթ սօնրա Լսկի-Չաղարաեա նաղըր թէրէլէրէ վաալ օլտու :

Սրատա խապէր ալար քի , սաղ դօլ բրէնա Կիգօլա Լալիթէմպէրիկն մու- ֆարազաթընտան սօնրա բէք զալըթի տիւլիւպ , Սիւլէյման քաշա օթուզ պին տաքէրլէ պու գօլու իւաթա իթմիշտի :

Ճէսուր ճէնէրալ , մէփնուտու մտէթի՝ օլան ազ պիր աաքէրլէ գօշուպ , պու գօլու գօքթարմազ իսթէտի իտ տէ , թէնթիւպէպինին տաթի հարպնա ապիւ պիր խաթի օլտուլունու տէրք իտէրէք , սարթը նաղար իթմէնէ մէն- պուր օլտու : Բուլարըն պու գօլու ալթը Եիւզ Նիֆէր զալպ իտէրէք , կիւնիլէ Սիւլէյման քաշանըն էլթիւմէն գօքթուլապիլտի , խաաթալար վէ հարալըլար տա- խի կիւնէշտէն վէ սուսուղլուպտան ճէմէն ճէպ Եօլտա էօլաթիլէր :

ԼՍԿԻ ԶԱՂԱՐԱ ԹԼԴՐԱՐ ՕՍՄԱՆԼԸՏԱՆ ԶԱՊԹ ՕԼՈՒՆՈՒՐ

Շիպգա դապթ օլունտուպտան սօնրա ճէնէրալ Կուրգօնու իլք իշի , Լս- կի-Չաղարալը իսթիլա իթմէր օլտու , հաթիա սաղըր Պալիարըրա մուճիպի շէփ վէ զալըթի օլմազ իւզթէ , էքսէրիա Պուլիար տաքէրինի պու շէնի կէն- տէրմէրի թէնիպ իթմիշտի : Վէ վապաա պու տալէտէ պաղըր Պուլիար պէթիւք- լէրի տէ թէշէքթիլ իթմիշ վէ էթրաֆա հաեթըրըշարալը , լաքին միւրաալարըր գաթիա իթմէք օլմանըպ հաղմա վէ թալան բար :

Յուլիան Զիւնտա ճէնէրալ Կուրգօնու թալիտաթը իւզթէ , բրէնա Լալի- թէմպէրիկ պիլ միւմէ Բուս վէ Պուլիար տաքէրի իլէ Լսկի-Չաղարաեա աղըրա եօլա ըլման օլտուլար , լաքին Կարա բունար ճիփարընտա Բէուֆ քաշա աաքէ- րինին քիւլիսինէ թէսաաթիւֆ խաալ , իթիլէր կիւնիւ Օսմանլը աաքէրի իլէ պիր ազ շաթըշարգտան սօնրա կէրի շէքիլմէնէ մէմպուր օլտուլար :

Յուլիա Յաւ Բուսիա սիփարիլէրի ճէնէրալ Կուրգօլա զարըլաալա կիթ- տէքտէ , Սիւլէյման քաշաեա թէսաաթիւֆ իթիլէր քի , նալէնան Լսկի-Չաղա- րա բիշկիւնընա վաալ օլմուլտաա : Սիւլէյման քաշա աաքէրինի իթիլէ պէ- լիւպ , պիր գօլունու ճէնէրալ Կուրգօլա զարըլաալաեա վէ սիկէր գօլու իլէ աաթի եանի օն սէքիլ թապուր աաքէր վէ օն սէքիլ թօք իլէ Լսկի-Չաղարալըր վուրմաեա հաղըրլիկ կիթմէքտէ իսի :

Սիւլէյման քաշա պու գօլու շու վէնի իլէ թաղաթ իթմիշտի . սաղտա պիր լիւա աաքէրի Վէշէլ քաշա գօմանտալուն , օրթաաաթինի նաքիր քաշա , վէ սալաաթինի Բէնէպ քաշա գօմանտալունա վիրմիշտի : Բէնէպ քաշա Լսկի-Չաղա- րանըն արգալընա կէշիպ , Բուլարըն խաթիթը բիւնաթընը քէսէնէքտի :

Միւլեյման բաշանըն առքերի Գարատաղտան կէլիպ Տէտէ ազանընա չր-
գալլաւան պլրի կիճէ կիւնախագ անէլէ երբիւտիւքլըրնաւն , վէ չօզ տէֆա
ան աա դալարդլարընաւան , վէ չօզունաւն տեսպ դասըլ տախի օյմադըլընաւան ,
բէք Ֆէնա պիր հալաւ խի . պու հիւմէ իլէ պունարաւ անճաղ իւչ տէօրի
առաւիթ բահաթ վիրտիրիլէպլիպ կիճէ անկէ աալարըլլարլար . պու պապտ
առքերէ բէք չօզ նութղար խիլիպ , վէ բաաիշա՜ վէ վիճան ուղրունա էօլէն-
լէրին շէնաաթի շէրէֆինէ նալի օլաճաղլարը ետա օլունարաղ , պունարաւ
պիր պլպիւք անաթէթ վէ դայրէթ խիլախ :

Պուլկարլար Ֆէվղէլաաւ պիր շէնաաթլա Սամանըլ տաքէրինի գարըլա-
եւալ , իղք հիւնուվէրինէ էլի տաեանալար , լաքին սօնրաւան Րէնէպ բաշանըն
արդարաբըն շէվիրիտօր օլաուդունու աղնաաղղաւ , հէրաի պիրաւն գըլընաւան
կէշալէք թէշիքէսինէ տիւշար օյմաւաղ իւզըլ գաշաւալ պաշաալար , վէ աօզ-
րուաու պու խուսուսաւ Րուսլար տա գարաաշլարը մաղաւթնաւ օլան Պուլկար-
լարըն թէշիքէսինի կէօրմղլլըքաւն կէլիպ , եարաթմալարընա կէթիւմալիլէր , վէ
կալընըզ քէնաթիլըրինի դուրմարաւալ չալըշարլար , Րուսլար միւնիղէ նէվինաւն
օլան պիր վուգուաթլա էսկի-Չաղարաւա թէքմիլ պիր խարապիլէթաւն դուր-
թուլապիլալիլէր : Պու շէշրին էն պէօիւք սօզաղը աթէշ իշինաւ օլաուդուն-
աւան , Սամանըլըն պէօիւք գօլու պու սօչաղտան կէշիպ տէ Րուսլարը արգա-
աւան վուրաւաալար վէ Րուսլար կալընըզ էօղլըրինաւ օլան Րէնէպ բաշա իլէ
ուղրաշըպ , տէօրիաւ պիրինի թէլէֆ իաէրէք , կիւն իլէ քէնաթիլըրինի գուր-
թարապիլալիլէր :

Սամարա վիլաեթիլինաւն պու Ֆըրղաւա վիրիլէն իշլէմէ աղըր պիր պա-
րաղ , պու էսկի-Չաղարաւա օլան թապուրուն էլինաւ խի . իւչ պալարաղաւ
դապիթ վուրուլուպ էօլաիւլէր . անսուր դալիմաղաւ Գալիթիլն պալարաղը էլինէ
ալըպ , անուն իլէ աքըրի էթրաֆընա թօրլամաղ իալէաի իաէ , օտախի վու-
րուլաու տիւշաիւ , պիր գաշ պալարաղաւ տաւա թէլէֆ օլաուլար , նիւանէթ
Թօմաւ Թիմնէլէլէֆ նաւ պիր դապիթ պալարաղը ալըպ սէլաաթիլէ չըզարաղ :

Էսկի-Չաղարանըն պիւշարէ աւալիաի , Պուլկար վէ Րուս աքըրինին պու
վէշի իլէ Ֆիրաթընը կէօրաիւքաւ , Թիւրքլըրին էլլէրինէ տիւշլըրէ իաէ պաշ-
լարընա նէ կէլէնէլինի տիւշիւնիւպ , անլար տա գաշմաւա չաղըշարլար . լաքին
Րէնէպ բաշանըն աքըրի հէր թէրաֆը գարլաթիլ օլաուդունաւան , պունարը
կիճէ շէրէթ թըզաալար :

Պիւշարէլէր մէնպուր օլաուլար էվլէրինէ սրղընմաւա վէ պաշլարընա կէ-
լէնէլինի պլիլիպ , պարլմ ճանլարընը պէտէնաղաւա սաթմաւաղ իւզըլ քէնաթի-
լըրինի մէթէրիաւ ալաղլար :

Պէշիւաւէ գաւմէթ , հաթթա Սամանըլար պունու վէսիլէ իթալիլէր հիւ-
նուվէրինէ , պիր գաշ կիւլլէ քէրրիճ էվլէրի տէվիրիպ , սաման երզըլը չաթը-
լարընը ալէվլէնաթիաի , վէ կանկընաւան գաշան գըլընա տիւշաիւ : Պիր սաաթ
պին գաաար Սամանըլաւ գարըլ գօլաուդաւան սօնրա , աթթըզ չաթլէրի թիւ-
քէնիպ վէ տաեանաւաեւալ , էօթլէրինէ գըլըլմաւաղ չաթթը իլէ թիւլիմ օլուր-
լար իաէ տէ , պիրաւն պիրէ շէշրէ պաշպա Սարաֆար հիւնոււ իտուպ , հէպաի
գըլընաւան կէշիրիլալիլէր :

Գարըլար վէ շօնուղլար իաէ էմին մաւալ դանն իաթրէք , քիլիսէլէրէ տու-
մուշլարաղ , պունարաւան տա քիմաէ գուրթուլաաղ :

Նիհանէթ Սիւլէյման բաշանըն քէնտի բարօրթ օտունտա պէտան իթտիյի վէշէ իլէ , պու իսկի-Չաղարատա թէլէֆ օլտուրլըն տաւտի պին սէքիզ եււղէ պայիզ օլտուշ տուր :

Իսլամ միւթէպէրանը քի , Բուսլար իսկի-Չաղարատա կէլտիքտէ , դաշլու պաշը պօզուզլար իլէ պիլլէշմիշլէրտի , եհնէ տնղէր իլէ շէշրէ տփտէթ իթտիքտէ նէրէտէ Պուլիար փար իտէ , իլլա դէնկին թաղընիդ , զօրպուրար պունլար տըր տէշի , պաշը պօզուզլարա իրայէ իթտիլէր :

Պու պապտէ իւրօրա մուհարրիլլէրի , Չէրքէս վէ պաշը պօզուզլարտան Պուլիարլարա ինրա օլտունան վաշլիյաթ չաղղընտա աշըրը շէյլէր եաղարլար քի ինսան օզուտուզտա թիւլլէրի տիթրէր : Պունլար ՚էպ միւպալաա եա իթթիլլա մը տըր , եհիզտէ պիլլի տէ սաշիշ օլտա , պու պաշը պօզուզ իտմիտէ օլան խաշարաթըն , Սամանլը նամընա վէ նամուտունա իլրաա իթտիքլէրի շիյն ու տըր մաշվ վէ զպիլ իտէմէզ , լարին մաղսէտիմիզ մուհարէպէ վուզուտթընտան պահա իթմէք օլտուղունտան , պիթիթապի պունլարտան սարֆըր նաղար իթմէմիլ լաղըմ կէլլիր :

ԲՈՒՍԻԱԼԸԼԱՐԸՆ ՉԱՐԴԱ ԴՕԼՈՒ ՊԱԼԴԱՆԸՆ Օ ՊԵՐ ԹԵՐԱՅԸՆԱ ԿԵԴԻ ՏԵՕՆԵՐ

ՊՈՒԼԿԱՐԸԼԱՐԸՆ ՏԻԺԱՐ ՕԼՏՈՒՂՈՒ ՀԱԼԸ ՏԷՇԵԹԷԿԵԿԻԶ

Կուրգօ չարգա ասքէրինի կէրինէ ալարղը տրատա , Նէմ Ելէֆտաա օլան մաղուպիլէթին խապէրինի , Նէմտէ Պալղանլարըն չըմալ թէրաթընա կէշմէտի իշինն էմր ալար - եալընդ Պալղանլարտան կէշտիյի պօզազլարը մուհաթազա խտիւպ , Սամանլընա թէլք իթմէեւէճէքտի :

Իմտի քէնտիսի Կուրգօ ասղրու Խային պօզազընա կիտիպ , Եհնի-Չաղարատա տրապտըր ասքէրէ տէ Նէմէն արգասընտան կէլիպ եէթիշմէեէ էմր փիլրտի , Բուսլար Եհնի-Չաղարատան շէքիլիքէն , Սիւլէյման բաշանըն էօն զօլու Բուսլարըն արգա գօլունա թէսատիֆ իթտիլլանտէն , Բիֆաթ պէշ գօմանտաաընտա օլան չու ֆըրդա Բուսլար իլէ շէտիտ պիլր մուհարէպէեէ թութուշտու , Բուսլարըն տրա գօլու պու շիտաթէթ տաեանամանըպ , սիլաշլարընը աթարազ տարմատաղըն օլտուլար :

Պիաքիլլէլի նամ պիլր դարիլէ ճիփարընտա , Սամանլը ասքէրի կէօղիւնէ պիլր թաղըմ եհնի գաղըմը թօրտոզ եղղընթըլարը իլիշի . ասքէր զանն իթտի քի Պուլիարլար եաղմատան դաշըրըն օլտուղլարը էլեալլէրինի օրտյա կէօմ միւշլէրտի , չալ պու քի իշ էօյլէ օլմանըպ , Բուսլար իրի աղըր թօրլարընը դաշըրտաշլուպ օրալարա կէօմմիւշլէրտի , պու թօրլարը Սամանլը ասքէրի տիթթ թապի չըզարըպ վէ դաղզ իտուպ , Փազաթ դաղլթա իլտիլլէրինտէ պունու ճէնկաթէ ալմըշ կիպի կէօթէլլարիլլէր :

Նիհանէթ ճէնէրալ Կուրգօ քէնտի ֆըրգաընը Խային պօզազընտան կէշիլիպ , պիլր ալայ ասքէրինի պու պօզազըն մուհաթաղարտա պրապտը . քրէնա

Լայիթէմայերի, Գրգանլըղը թէրք իթտիքաւ օտա ֆըրգասընըն պագիյէսինի Նիսգա պոզագընա եկրլէշտիրիպ, օրայը տա պիր ճէսիմ գալէ շէքլինէ վազ իթտի, Պուլկար աշալիսինին պիր չօղու տա պիշագըն Ոսմանլը ինթիզամընտան գօրգաուզարընտան, Բուս աաքէրի իլէ պէրապէր հիճրէթ իթտիլէր :

Հասըլը Պալզանը կէչիպ տէ Լտիրնէ ճիվարընա գատար պէօյէ բէրաքէնտէ տաղըլան Բուս աաքէրինտէն թօրլանապիլէն թօրլանաը, ֆագաթ պիր տաշա օրաու հիյէթի թէշքիլ իտէմէտիքլէրինտէն, պու շարգա գօլու թապիր օլուճան հօյ թէքիլ տաղըլըլըպ պաշգա ալալարա թագսիմ օլունաու : Պու էսնաաէ Կուրգօ Բուսիտան կէլէն խասաա աաքէրինէ սէր գօմանտան նասպ օլունաուղունտան, վէ խասաա աաքէրի իտէ Բուսանիաեա կէլմիշ եէթիշմիշ օլաուղունտան, ծնլարը օրասա գարշըլլամանա կիթիա :

Բուսար մալիւմ օլուղու վէշ իլէ, իլք տէֆա պէօյէ բէրաքէնտէ վէ միւֆրէզէ գօլար իլէ Լտիրնէ եէ գատար իլէրիլէչիպ, Պուլկարարը տա քէնտիլէրինէ պէնտ իթտիքաւն սօնրա պրագըպ շէքիլտիքաւ : Կէրիտէ Ոսմանլը ինթիզամընա միւսթանագ օլան Պուլկարարը քէնտի հալլէրինէ թէրք խուպ տէ պուսլարըն մուհաֆազալանա տալիր հիշ պիր շարէ կէօրմէլէրի, թէվարիլտաէ իւզէրլէրինէ պէօյիք վէ տալիմ պիր լէքէ օլանագ ար :

Իլլա շու սէպէպէ մէպնի քի, Բուսար Պալզանլարը կէչիպ Պուլկարարը աեաղլանտըրըլլարընտա, սօնրա Պալզանտան կէրի կիթտիքաւ Պուլկարարը հիշ տիւ լիւնմէտիլէր : Ոսմանլըր տա ալր հարաքէթլէ Գալլատիպտ կիտիպ Սօխոււմ վէ ճիվարընտա վագսա ծնլար տա Ապագէլլէրի ալաղլանտըրըլլար, լաքին սօնրաաան Ոսմանլըրար կէրի շէքիլտիքաւ, Ապագէլլէրի Բուսարըն ինթիզամընա պրագմանըպ, էօյլէ պիր տար վաղըլթաա պէրապէր տէ ալարլար կէօթիլարտիլէր : վէ պու տա էլլի եա եէթմիշ պին գատար նուֆուսու, (պաղըլարը պուշարը երեզ պինտ տէ խղազ խաթ) :

Բուսար Պուլկարարը սէլամէթէ չըղարմազ իշին Պալզանտան կէշտիք տէյի ալէմէ իլան իթտիլէր, լաքին կէրի կիթտիքաւն սօնրա պինլէր իլէ Պուլկարարը պիրա մուհաֆադա Ոսմանլը էլինէ տիւշիպ, խաա օլունաուլար : Սիւլէլման բաշա Գրգանլըղը վէ Ջաղարալարը իսթիլա իթտիքաւ, Բուսարըն երեզլանէ կիւլէն հէր Պուլկարը աաի իթիլար խաապ, ճիւմէսինի սէլպ իթտիրաի, պաղլէլլաւէ հօլլարաա պիր աղտն գալմաաը քի պիր գաշ Պուլկար ալլանտըրըլլամաըն, եէտի սէքիլլինին տաթի պիր աղանաան տարլաղընը կէօրէնլէր օլմուշ աուր : Պու իլք հիտաթի կէշտիքաւն սօնրա, մէշուս պիր մուամէլէտաէ պուլունուսիր կիպի կէօրլիւնմէք իշին, եէր եէր մուհաքէմէ տիվանլարը գուրուլաու, միւթթէհիմէր պատէլ իսթիլիթազ տիվանը հարպա ինալէ օլու : նուպ էօյլէ գաթիլ օլունուլարաը : պու պապտէ շու աճալիպ հիքեպլէ նապլ օլունուր : տարլանլարըն կէօքսինէ պիրէր եաֆիթա եարըլարըլըպ, գապաշաթլարը իրի եարըլար իլէ օ եաֆիթալարա եաղըլըրաը, էօլիւպ պիթտիքաւն սօնրա, պիր գապիլիլէ պու եաֆիթալարը թօրլանըպ սաղլարաը, պիր թիւճաը պուսու կէօրիւպ, սէպէպինի գապթիլլէ եէ սիւալ իթտիքաւ : շու ճէվապը ալմըշ արը : Շէր Պուլկար իշին պիր քիւսանա մը գարալամալը արը, եէթիլէր քի Պուլկար օլաւն, Պուլկարըն Պուլկարաան պիր ֆիւրդի հօյ աուր, հէպսի տէ աարլաճագ : նէ եաֆիթա օլուր իտէ օլունն ծնաա նէ պէլա վար քի : »

Ճէնէրալ Կուրգօնտան ազ վէ բէրաքէնտէ պիր աաքէրլէ պէօյէ իլք տէֆա

Պալպանդարը կէշիպ, Յիլիպէ վէ Էսփրնէ սահարաբընաւ հասըլարդաւան սօնրա վաֆիր թէլէֆաթլա կէրի շէքիլմէլէրի, վէ քէնափլէրինի դարթարընը մաղա մընաա թաթուպ, եսիստ գուրթուլաուզ զաննը իլէ քէնափլէրինէ թէվէննիւ վէ ալաղա կէսաթէլէրն Պուլկարլարը պիլա մուհաֆաղա պրաղըպ կէրի կիթմէլէրի, թէվարթիտէ Բուսիա շիտաղընա քէք պէշիւք պիր խաթա վէ խընանէթ գալա օլունանալ իսէ աէ, ծնաւան սանրա օլան Պուլկարթիսման վազաալարըն տան տուլը, Ումանը շիտաղընա տա թէվարթիտէ գալա օլունանազ մէվաաաը մուէլլիսէ պունաւան տա աշաղը օլմանըպ, պէլքիմ տահա տա գիտաէ օլաճազ տըր, վէ պունա քէմալը թէլէսաիւֆ իլէ խըրաթէ մէճպուրուզ :

Էւրօրա մուհարրիլէրի պու Ֆէլաքէթի իւշ զըմա թաղսիմ խաթլէր քի, պիրիտի Բուսլար շէքիլի շէքիլմէլ, ալէլ ումա մուհարլարըն իւզլիլինէ օլան շիւճու մէ գաթիլը նուֆուս, վէ Նէթըրը քըզ վէ սալիլէ տիր :

Եքիննիտի, Պապը Ալինին պէշիլէ բաթի կէլէն Նուրսին բաթի կէլէն Պուլկարաւան տաղը ինթիլգամ իթմէսինի մէն իթմէք իշիւն, մուփաղգաթ աաքէրի տիվանլար գուրտուրուպ, պու տիվանլարըն իսէ ինսաֆ վէ մէրնամէթէլ բալլիթ իթմէկէրէք, քէք չօզ Պուլկարլարը պիլա մուհաթմէ իտաթ իթտիրմիշ օլմալարը :

Եւշիւննիսիա, պու իքի զիլալիթաէ աէ Չէրքէս վէ պաշը պօղուղլարըն, շիտաղըպ ճանա մալա վէ քըզա օլան գաաալարը :

Նիհանէթ Աթիթաւէ աաթի պիլլէր իլէ Պուլկարլարըն ճաաուս մաղա մընաա թաթուլա գալպէլա, Նէֆի վէ մահպուս օլմալէրի :

Էւրօրա միւվրրիլիլէրի պու Էիւզալէն աղալլի պիր Էիլմի պին Պուլկար թէլէֆ օլաու աէլի րիվանէթ խաթլէր :

Վէ պիր գաշ քաշա վէ պիր գաշ գալիմագամ եա մէմէքէթ ահանլարընըն խաթին խաթլէթէ ետա խաթլէր :

Պիգիմ իշիւն տահա շիտի պէշիլէ շէլլէրի մուհաթմէ իթմէնին վաղթը աէլի տիր - խաթին հաալը օլան Նէթիլէ իւզլիլինէ աէ սիւքիթ իթմէմիշ տաթի պիր թէրաֆիլիլիլը աաա օլունաւ :

Պուլկար իսհանընըն իպթիտա գուհուր իթտիլի վաղթլար, Յիլիպէ սանճաղընաա օլան մուգաթէլէլէր, Էւրօրաեա Նէ աէլէնէ փէնա պիր թէլէսաիլ հաալ իթտի իսէ, պու Կուրգօ աթաթիլիստէն սօնրա վաղի օլան թէսի եա գալլի թէսի մուգաթէլէլէր ծնաւան օն գաթ Ֆէնաաընը հաալը իթտի . հաալը պիլէ գալստ, պիր Պուլկարթիսման վէ պիր Նարգի Բուսիլի վիլահէթի թէլէքիլինէ աալը աէպէպ պիլգնէ պու մուգաթէլէլէր օլաու, վէ պաաթլին օրալարաա Ումանը իլէ պիրլիլաէ եաշաալարընըն գապիլիլիլ իսէն Էինէ պու մուգաթէլէլէր օլաու :

Ս վաղթի լէր ինսաֆիլը տաթիսմըլըպ, պիր աթիլը ումա մի Նէշը օլունաալարը վէ մուհաթլինէ թաաաաիւպ վէ ինթիլգամ հըրաընա մէլաան վէ միւսաաաաւ վիլիլմէլէրի, շիւքէնիլ իշիլը պուրալարա վարմաղա, վէ պու տուր, աէ Էիլ պիլգիմ, իլա ումա մի Էւրօրա Էվլիալը ումա բուճուս Նիւքմի :

Պունլարա միւթէալիլ օլան մէվաաաը միւթէֆէրրիլլէրի գալէմէ ալմալը գապիլ օլալարը, օղուհանլարընը աաթի Նէր հալաէ պու Նիւքմի վիլիլլէրի, խաթին պունարաա Էլլէ ինանընաաաազ փաշիլլէթ րիվալէթլէրի վար քի, Էլիմիլ վարմալ գալէմէ ալմալ, վէ Էն խալլըրը պունլարըն սիլաշ վէ գաթը պիր քէրաէ իլէ Էօրթմէք տիր :

Էլէր պու շէլլէրաէ ճիւղի թէսէլլի պուլաճազ պիր շէլ վար իսէ, օ տա

աստաքիւրի նիզամայէմիզին վէ պաղը դամանտանլարըմիզըն մէշհուտու ալէմ օլան պաղը հիւանիւ մուամէլէսի տիր :

Արուլէյման բաշա մուհաքէմէսի նէ նէթիմէ պուլանագ մու տահա պիլ-մէյիզ , շիմտիլիք թէ վարիիին միւշարիլէյհ հագընտաա շու հիւանիւ շահաւէթի վարքի , միւշարիլէյհ պու մագուլէ վահշիաթա ապա բուի բիգա կէօթթէթմէտիքաթէն մատաա , պուհա նիւրաթ իտէնլէրին քէք չօղունու իտաթ տէքէնէսինէ դատար շէտիա նէզալէր իլէ տաիի թէէէտիպ իթմիշ տիր :

Անատօլու ճիւնթիմալ տաիի Մուխթար բաշա պու շահաւէթի դազան-միշ տիր . իտէնմէյիզ շու մահուգիլէթի հարը իտէն իտիլէրին եանը պաշնա , վահշիլէթէ օլան հալվէօլէրի իլէ Սամանլը իտմինէ լէքէ օլան սայըր իտիլէրի ալ զէքր իթմէք :

ՇԻՊԳԱ ՊՕՂԱԶՐ ՄՈՒՀԱՐԵՊԵԼԵՐԻ

ՎԷ

ՍԻԻԼԷՅՄԱՆ ԲԱՇԱ

ՕՆ ՊԷՇ ԿԻԿԼԻԻԲ ՊԻԹ ԹԱԹԻԼ ՎԷ ՄԷՀՄԷՏ ԱԼԻ ԲԱՇԱՆԸՆ ԲԼԱՆԸ

Նազլ իթափյաթիզ Բլէֆանըն իքիննի մուհաքէպէսի , վէ Կուրգօ աքէրլէ-րի պաղայէսինին Պաղգանտան կէրի տէմնմէսինտէն ստերա , իքի թէրաթ աքէր-րի տաիի օն պէշ կիւն գատար պիր թաթիլէ միւհթաճ օլաու : Պու թաթիլ էս-նատընտա ճէնէրալ Սգօպլէլէֆին Թրօյան վէ Լօվաշ թէրաթընտա վագի իքի քէշ-ֆինտէն , վէ պիր գաշ գարազոլ գապլատընտան պաշգա վուգուաթ իշիթիլմէտի :

Հիքիւայէ օլունան հարալ վագաալարընտան ստերա , իքի թէրաթ աքէրի-նին տաիի Հսկի բլանլարը իւզրէ հարաքէթ իթմիլէրի գապիլ տէրիաթ . աքէր-լէ պաշգա մէվիլլէր , պաշգա մուհաքէպէ մէյաանլարը պուլմազ լաղըմ բար , հաթթա իքի թէրաթ տաիի իմաաա աքէրինէ միւհթաճ օլաուգլարընտան , ի-քի թէրաթ տաիի պուհա պէքլէմէնէ մէնպուր իտիլէր :

Պուլկարիաթմանըն պաթըր թէրաթընտան Սաման բաշա Բլէֆա վէ Լօվաշ իտաթթլարընը թուլթուպ եէրինտէն զըմըլտամաաթ իտէ տէ , տիւզիլէ Հսկի իտ-թ ինքեամաթ իւզրլինէ եէնի իտթ ինքեամաթ իւզմէ իտթաթ : Նիւպշէսիզ Սաման բաշաաա մըղաաթըր քիֆայէ սիվարի աքէրի պուլունալարըր տիւզմէնէ թէարու-գա տա գընտա իտթաթ , լաքին սիվարիլէ մուլիք օլմաաղընտան , թէտաթիլաէ տուրմաթա մէնպուր օլաու . Բուալար իտէ տահա դիտաէ աղըլ էրմէզ պիր պէօ-եիք գուսուրաա պուլունտուլար , չիւնքի էն ալա սիվարիլլէրէ մալիք օլուպ , Սաման բաշանըն իտթիլարթըր քէսէպիլլէր իքէն պու ճիւնթէ տալա տըղգաթ իթմէտիլլէր , վէ Նիշ վէ Սօթիա ճաաաւէլլէրի Սաման բաշաաա ալըզ պրաղըրըր ,

վէ պուրաւարտան Ոսման բաշա օ գատար իմտատ արար քի մէվնուտու մանէ-
թի օլան սաքէր եկթմիշ պինէ պալիզ օլտու :

Ճէնուպտա , Արւելյանն բաշա Նէնիւզ թէշէքքիւտէ օլան պիր օրտուևա
գոմանասն նասպ օլուևտուգուևտան , պու օրտուևուն նէֆէրաթ վէ լէվազիմա-
թընըն իքմալի իլէ մէշգուլ օլտու : Անասօլուևուն թիւքէնմէզ ինսան խազիմէ-
սինտէն եէնի եէնի թապուրար վիւրուտ իտէրաթ . պու բէտիֆ վէ մուսիմաշ-
ֆըղլար պիրէր այ գատար Աթանպօլտա իզամէթ խտուպ , պիրէր այ գատար
թալիմ էօլընէրէք , եախօտ էօլընմիշ օլտուգլարը թալիմէրի թազէլէեէրէք ,
մուևթաղաժ տաքէր Նիլէթինէ կիրտիրլիլի վէ աէօրաէր պէշէր եիւզլիւ թապուր
Նիլէթինտէ Նէր թէրաֆա կէճուտիլիլիլէրաթ : Աէ թալիմ վէ լէվազիմաթլարըն-
տա օլան դուսուրու գալըթը տին վէ վէթան աշգը վէ ճէսարէթի իլէ տօլտու-
րուրլարաթ : Գուևլար Արւելյանն բաշանըն էսկի վէ պիր լօզ աթէշ կէօրմիւշ տա-
քէրինէ գարըշտրրլարաթ , միւշարիլէշ գոմանասարնտա օլան օրտուևուն սա-
եւրա տախի էլլի պէշ պինէ պալիզ օլտու :

Եարգտա Մէնէմմէտ Ալի , մուրապպա գալիլէրէ թալին օլուևան տաքէրին
Նէմէն ճիւմէթինի Դոււմաևա թէճէմմիւ իթմիշ պուլտու : Վազաա պուևլարտան
պիր գաշ միւֆըղէ գօլլար Դարա-Լօժ նէնրի թէնարլարընտա քէշի իւ կիւզար
իթմէքաէ իտէրաթ , աշաղը եօզարը պիւա աէմքէ պիր եօրկուևլուդաան իւ-
զըրլէրինէ ֆէնա պիր պըզզընլըզ կէլմիշաթ , պու Նալտէ Զարէվիշ օրտուևու-
նուն իլէրիլմէպինէ մանի օլումպըպ , տալիմա քէնտիլէրի կէրիլէրլէրաթ . պէ-
եիւք Դոււմա օրտուևու տախի պիւա Նարէքէթ գալըպ , ճես տա պիր պըզզըն-
լըզ կէլմիշաթ :

Մէնէմմէտ Ալի պուևլարտան ճն պինինի Բուսնուպտա , վէ ճն պէշ պինի-
նի Դոււմաաա պրազըպ , գուսուրուևա Բազկրաա վէ Նէնի-ձոււմաա թէրաֆլա-
րընա պիր ուզուն վէ կէնիշ խաթթ թութաւարտու :

Գու մուամէլէ մաշը Աղաթմօտուն իպթիտալէրինտէ վազի օլտու : Զիմմէր-
ման օրտուևու Տօպրօնա թէրաֆլարընտա օլուպ , օրտաա պաթմալըզ վէ արթ-
մալըզ իլինտէ գալըպ թէլարրուգա ճէսարէթի եօղուտու . պուևլարըն գարըշ-
տընտա ինթիաթ իւզրէ տուրան Մըսըր տաքէրի աէ պօշ պօշ տուրմադտան օ-
սանմըշլարաթ : Մէնէմմէտ Ալի պուևլարը տա օրտաան գալարըրըզ վէ քէնաթի մա-
եէթինէ ալըպ , օրտուևունու Նէր ան ճէնկէ Նազըր ալթմիշ եկթմիշ պին նէ-
ֆէրէ պալիզ իթմիւ . լաթին տաքէրի իլէրիլէ սալարմադտան , արգաաընտան է-
մին օլմազ իւզրէ Բազկրաաաա վէ Էսկի-ձոււմաաաա Բլէֆնատաթի կիպի մէթէ-
րիպի օրտուևեաշար Նազըրլաթ . օ նիլէթլէ քի ճէնէրալ Դըրևանլէրին պու օր-
տուլար սաշէսինտէ Բլէֆնաա կիրթմէտիլի կիպի , Զարէվիշ աէ պուրաւարա կիր-
մէան : Բոււլար իտէ Յոմանլուտան դիտաէ վազըթ գազանմաևա միւշթան խաթ-
լէր . պուևլարըն արգաաընտա օլան մուշաֆաղապա միւշթան խաթթը Նարպլա-
րը դանէթ ուզուն խաթ . վէ Բուււան խաթթըն տա պէրապէր ալարաթ Վիտ
Նէնրինտէն Բուսնուգ գուրպինէ գատար վաալ օլուրուտու , քի Աթանպօլտան
Իզմիա գատար տօզանա պէշ քիլմէթրօլուզ , եախօտ ճն տօզուգ սաաթլըզ պիր
խաթթ տիմէքաթ :

Բուս օրտուևունուն Թոււմանըն սօլուևտա օլան Բուււանիա իլէ իթթիլաթը
իլիւն եալընըզ իւշ քէօրրիւսիւ վաարա . պիրի եէնի եարըլըշ օլարազ Բիրդօ-
տա , օ պիր իքմի Չիլիթօլտա , Գու ճիւլէթլէ եա գուսուրտան եա քէօրրիւ քէ-

բէսթէսի նօգասնընտան , Բուսլարըն առդ գօրունտն Բուճանիա իլէ իիթիլաթը իշխն պաշղա պիր քէօրրիլէրի օլմահըդ , օ գօրուն իիթիլաթը առւպաւար , սալլար վէ սանսալլար իլէ ինրա օլունուրաու , ամմա հէժ գօրուդ վէ հէժ տէ թէհլիքէ իլէ :

Պու սրալըդ Բուսլարըն իւշ գօրունտա օլան աաքէր տէ Սանսլընըն իւշ գօրունտա օլան աաքէրտէն ադ ըսը . եալընըդ օն պինտէն միւթլնափուդ եա-
րալը Բուճանիա թարիդի իլէ Բուսիսեա նազլ օլունաու , լաքին պունլար էն խաֆիֆլէրի խաֆ . պունուս իքի գալթը Պուլկարիսթանտա օլան եկրլի վէ սէ-
եար խստթ ախանլ լէրտէ սըղլամադաա խալլէր :

Բուս աաքէրինն թայինաթը հիշ պիր վազըթ կիւնիւ կիւնիւնէ եէթիւ-
շէմէդ խաֆ վէ աաքէր պունտան զիտտէ մուզթարիպ օլուր խաֆ . պու թային-
նաթըն թէսարիքեաթընը կիւնտէ եէտի եիւզ պին բուզլլի պէտէլ իլէ Ստէսա-
նըն Կրէշկէր , Հօլլիլ վէ Գօհէն նամ պիր Եէհուտի գուժաննետը տէրիւնտէ իթ-
միշտի : Պունլար , աաքէր նէրէտէ խալ , թայինաթը աա օրաեա եէթիւտիւրէ-
ճէքլէրաֆ , լաքին հէր նաալլ իալ աաքէրին հարէքէթի քէնալիլէրինէ խապէր
վիրիլմէտլինալն մի , եօդաա պու եէնի ոսուլ իլէ գօմանտանլարըն քեարընա
սէքթէ կէլալինալն մի հէր նէտէն իալ , չօդ տէֆա կիւնիւ կիւնիւնէ թային-
նաթ եէթիւշէմէկիւդ , աաքէր աճ գարմաեա մէճպուր օլուրաու :

Շիմաի պու վէսիլէ իլէ օղուեանլարըմըդա պիր շէշ իշխն պիր մալիւմաթ
վիրմէք լուզումունու կէօրիւրիւդ :

Ալթը օրաունուն թայինաթ նազլի իշխն նէ գաաթը արապա լազըմ տըր
աճապա , պունու պիւմէք լազըմ տըր քի , ճէնկլէրտէ օլան նազլիլէ միւշքիւա-
թը աղնալըլըն : Եալընըդ պիր օրաու իշխն 830 եիւք արապաթը լազըմ տըր
տէնիր . էրիքեանը հարազ վէ միւհէնտիս զապըթթանընա լազըմ օլան արապալար
աա եինէ պաշղա . նիհանէթ պունու իլլա Պուլկարիսթան կիպի պիր վիւլայէթ-
ալէ 4000 արապադա պալլիլ օլուր տէ եկպիլիւրիւդ , ախմէք քի ալթը օրաու իշխն
ազալլի 6000 արապա լազըմ խաֆ :

Միրալայ Հասնեզամթ տէր քի , իւշ եիւզ պին աաքէրէ 7500 արապա լա-
զըմ տըր 50000 տէ պարկիր , եէվմիլէ թայինաթ նազլի իշխն . Բուսլարըն Թու-
նա օրաուաու իալ 150,000 նէֆէր խաֆ , ազըլլարա հայրէթ կէլլէքէ շէշ տէշիլ
մի պու :

Եօլլարըն Ֆինալըդընտան , չօդ տէֆա արապալարըն աուրուպ աաքէրէ
եօլ վիրմէք լազըմ կէլլէճէլի , հաալըր խարապ վէ եապանի եէրլէրէ աաքէր տէվ-
զինն միւշքիւաթը պիր տէրէճէլ եէտէք պու հիսապլարտան տա աղնալըլապիլիր :

Պուլկարիսթան գըթալարը իալ տէֆա տէֆա եազմա վէ թալան օլունմուշ
օլաուզուման , աաքէր լէվալինաթընա սալլիր պիր չէօք պիլէ պուլունաճազ
ըսը , Ֆազաթ պուրալարտա էն զիտտէ զահմէք շէքէն 2արլվիշ օրաուաու օլ-
աու . պիր քիւֆիւ ուֆաշ չափաթ էքմէլի քի , թաղէի Լօնարտա եիրմի
բարաեա տըր , պուրաաա պիր ֆրանդ 25 սանթիալ տաթըլըր խաֆ . պիր ու-
ֆաշ պուզալ պիրա 4 ֆրանզա , աաի պիր պուզալ չարապ 8 ֆրանզա , շէ-
քէրին լիպրաթը 5 ֆրանզա վէ չալըն եիւզ տիրհէմ 25 ֆրանզա , էթ իլէ սէպ-
զէվաթ իալ աճազ իքի ալլըդ շէշ օլուպ օնտան աճրա նէ օլաճազ , քիմալ
պիւմէք խաֆ :

Հէր նէ իալ , Կրան տիւք Նիգօլաեա Բուսիստան քիւլլիլէթիւ իմտաու

աւքերի կէլմէտիքէն, հիշ պիր թէ Էարբուզ հարեքէթինէ միւզթէտիր օլաճանըպ անճազ օլաուդու եկրաէ տուրապիլիրտի, լաքին իմաստ օ դատար աղըր եկուրիրտիւ իլլա խոտտա աւքերի օ դատար կէճ գալըր քի, իրան տիւր հիզօլանա վէլէն կէլիրտի:

Եւս հարաէ հէլէթը հարպ պիւսպիւթինն թէպտիլ օլուպ, թաարբուզ Սուճանլընա վէ թէտաթի Բուսլարա գըսմէթ օլուճուտու:

Կէլլիթ սէրաարը էքըէմ մագստընտա օլան Մէհմէտ Ալինին բլանընա պու բլան մուճիպինէ Սիւլէյման բաշա Պալզան մէվզիլէրինի թուլան Բուսաւքերի իւղէրինէ հիւճուլ իթմէք կիպի եալընըպ պիր կէօսթէրիշ խտէէք խտի քի, Թուճա պէրիտինաէ օլան Բուսաւքերինին քիւլլիսի օ թէրաթա մէլլ իթմին, վէ Թուճա միփարընտա օլանլար գալիթ գալտըն, Սիւլէյման բաշա պէօլէ պիր կէօսթէրիշ իթմէքտէն վէ Բուսաւքերինին քիւլլիսին ճէնուպա ճէլպ իթմէքտէն սնըրա, Պալզանըն կիզլի կէշիպէրինին պիրիտէն եկարիւսիւպ օրտուսուճու շրմալա կէշիթէէքտի, Սիւլէյման բաշա աւքերինին պիր մըգտարը Սուման բաշանա գիրիլէնէքտի քի անըն իլէ Սուման բաշա Բուսլարըն սաղ դօլունու փուրաճազ, գուսուրուճու տա Մէհմէտ Ալի քէնտիտի ալըպ, օ տա Բուսլարըն սաղ դօլունու փուրաճազար:

(Լիւրօրա միւզթէրիթիլէրինին հիքեսպէտի իւզըէ), պու բլան բէք մէշուր վէ Մէհմէտ Ալի բաշանըն քէսպ իթմէքի շէրէթը աւքերինին շալան պիր բլան խտի, լաքին ինքաար իշիւն լաղըմ խտի քի մայէթինաէ օլան դօմանտանլար պու բլանըն էնմէլլիթինի աղնաղն վէ քէնտիտին ճան ու կէօնիւլտէն իթմաթ իթմէքտէր:

Լաքին Սիւլէյման բաշա Մէհմէտ Ալի բաշայա իթմաթ իթմէքտէն մաստա, աւքերի քէնտի աղընա կէօրէ գուլլանազ խթէր, վէ քէնտի պիրտինի կիպի պաշլը պաշընա վէ խոտէրանէ գօնտտա իթմէք խթէրտի, Սիւլէյման բաշանըն պիր տէ քէնտինէ մախտուս պիր բլանը փարաթ վէ խթէրտի քի Մէհմէտ Ալինին բլանը պաթալ օլուպ քէնտի բլանը եկարիւսին:

Սիւլէյման բաշա խթէրտի քի Սուման վէ Մէհմէտ Ալի բաշալար Թըրնօ փոտա պիրիլէտին, քէնտիտի Նիպզա պօղաղընտա օլան Բուսաւքերինի փուրմազ գուրմուճուտու վէ պուճոտան օ դատար էմին խտի քի, պու աւքերի փուրապ կէրիյէ աթարզտա, խթէրտի քի Սուման վէ Մէհմէտ Ալի բաշալար պուճուլարը գարըլտըն վէ քիւլլիպէն միւնէգիւմ վէ բէրիշան իթմին, Լի հաւըլ Մէհմէտ Ալի բաշանըն բլանընտա Սիւլէյման բաշա պիր մաեթ մէմուրիեթինտէ, Սիւլէյման բաշանըն բլանընտա խտէ պիրինէի քէնտիտի օլուպ, մաեթ մէմուրիեթի Մէհմէտ Ալի բաշայա գալանաղար:

Լաքին Սիւլէյման բաշայը Սթանպօլտա վէ պաղը մաշալը ալիտէ խթիւ հապ խթիլէր օլուտա, պու ճէտթէթի խթմէգտի տըրլէր Լիւրօրա միւզթէրիթիլէրի վէ պուճոտա տաշա պաշգա տիւրլիւ տիւրլիւ մաշալար տա գիրիլէր, լաքին մատէմ քի միւշալիլէշ էրիէգիւմ պիր տիփանը հարպտա մուհաթէմէտէ տիր, պիզ պու տիփանըն հիւքմիւնի կէօրմէտիքէն պիր շէյ աեթմէլլի:

Իքի Սումանլը գօմանտանլարընըն պու թէէտիւթի շալան բէգապէթի Բուսօրտուլարըն պլօլիւք մուխաթարալարտան գուրթարալ, քէգալէք իքի Սումանլը գօմանտանը պիրիլէրաէ հաթէթի խթմէտիլէրինտէն, իքիտինն ալըն ալըն հաթէթէթլէրի տէ հիշ պիր իշէ եարաւաղար:

Մէհմէտ Ալի բաշանքն բլանք երբեմէ տի, չիւնքի Սիւլէյման բաշա ճառ մուփաֆազաթ իթմէտի : Սիւլէյման բաշանքն բլանք տա երբեմէ տի, չիւնքի Մէհմէտ Ալի տէ ճառ ետարաթ իթմէտի, վէ նէթիմէտի տէ շու օլաու քի, էտիրնէ օրաուաու կիպի շէնաաթլու պիր օրաու դօմանաանլարքնքն, Նիստէթին տէն նաշք մուսթիւնադ պիր իշէ էլ վուրուպ Նիպդա պօզադքնաա պէօնիք թէլէթլիք ուղրաաքարս : Ելթէ պլօլէ, պլօլէ քի պիր տէվլէթին գաաէքի պլօլէ շախսիէթ խաաալարքնա Ֆէաա օլու վլրաի պլիթի :

ՇԻՊԴԱ ՊՕՂԱԶԸ

Վ.Է.

ՍՈՒԼԷՑՄԱՆ ԲԱՇԱՆԿՆ ԲՈՒՍԱՐԸՆ ՍՈՒ ԳՕԼՈՒՆԱ ՕԼԱՆ ՆԻՒՄԱՑԻՇԻ

Պու մուշարէպէտէ էն դիաաէ նաւ գաղանան պիր եէր տաիի Նիպդա պօզաք օլաու դունաան, պունաա օլան մուշարէպէթի Նադլ իթմէդաէն, պու-նաան նէ օլաու դունու մուխթաաքնէ թարիֆ իթմէթիլ լազլմ կէլլի, շարպնա իքի տադ արաաքնաա օլան տար պիր տէրէ վէ կէլիաէ պօզադ խաի վիրիլի ի-սէ, Նիպդա օլու գապիլաէն տէլլի տիր, վէ նէ պօզադ աքր նէ տէ տար պիր կէլիա, վէ էօլէ պիր դաշ երիզ քիշի էօնիւնէ կէրիլէրէք կէլիա վիրմէլէն տար եէրլէրաէն տէլլի տիր, իքի թէրաթրնաա էօլէ աէրին խնաէքլէր եօզ աուր : Խիւլաապի քլլաւ Նիպդա պօզադ տէնմէսինն աէպլի պու աուր քի, Պալ-գան տաղարքնքն էն ալշադ օլանլարքնաան պիրինին իւղէրինաէն աշլլիշ պիր եօլ աուր, քի պիր ունու չրմալաա Եանթրա նէնթիմէ վէ օ պիր ունու ճէնուպ-աա Թաւնա նէնթիմէ գաաար մուսթիւտ տիր, վէ աիւզ օլմաերպ խալլի աէրէ թէրէ վէ ուշուրու մէրլէրի վար խէ տէ, Նիւաաէթ. Նէր աիւրլի նադլաթմա միւսթաիա պիր ճաաաթ օլուպ, շրմալ թէրաթր թէքմիլէն Բուսարաան թափր տէ օլունմուշուաա :

Գըզանլըգաան եօզարը չըզլըրըզ կիպի, Նիպդա գարիլէսի կէօրինիւր, պու գարիլէսին էօթէ թէրաթր պիր աաաթլըզ եօլ տիշ պաերը աքր քի, էն երիքաէք թէրէսի տէնիդաէն ճէլմ գաաթմ երիքաէք օլուպ, Սան-Նիպդա թէա-միլէ օլուաուր, ճաաան սանրա կէլէն շրմալ թէրաթր դալէթ հաթլըլը պիր եօ-գուշ աուր քի, Կապրօվաա գաաար վաալ օլուր վէ պու եօլաա եէտի աէքիզ մէթրօ թուլլիաթ աննապ պիր տէրէ վար :

Բուսար պու պօզադը գապի իթաիքլէրնաէ, Սամանլըար աննապ պիր դաշ խնաէքի մէթլէրիթր հարապ, պիր դաշ Գրիւր թօքաւ վադ խաիպիլիշ-լէր, գուաուրու աաի տադ թօքարը իլէ եէր եէր միւսթաշքէթ խաի, Կաթին Բուսար գապի իթաիքաէն սանրա, եէնիաէն եէտի ճէսիւ թապաա նարադ պա-թալ թօքար աիդմիլէրաի : Բուս թապաալարքնքն էն մէթինի Սան-Նիպդա թէ-րլէնաէ խաի, Պաւնաան ապաթմ Նիքնալէ օլուաաու գա վէլշ իլէ, Սամանլըար պուրապը թէրէ խաապ կիթաիքաէ, չապրլարքնա վարանաաաք քէք չօզ շէշ

պրագրդայ էօյլէ կիթմիշլէրտի . պունլարըն ճիւղէտինի շիմտի Բուսլար գուլլան-տըզտան մաստառ շըմալաան տա խալլը շէյ նաղլ իթմիշլէրտի :

Շիպգա հէմ թէվաթուր օլաուզու վէշն իլէ էօյլէ մէթին պիր պօղաղ տէ-երխտի , հէմ տէ իրի թէրաֆընտա տա երաքսէք տաղլար օլաուզուտան , պուշ-մէն օրալարը թուխմուշ օլաա Շիպգա պօղաղընտա տուրմազ դապիլ պիլէ օլա-մազ քար :

Բուսլարտա օ գատար աքէր հօղուտու քի , Շիպգանըն իքի թէրաֆըն-տա օլան տաղլարը տա թուխտունլար , Սիւլէյման բաշա տա վարաթ , վէ էհէր օրալարը թուխմուշ օլաա , Բուսլարը Շիպգատան գօվալամազ հիշ պիր շէլ տէլիտի :

Բարիխիմիզէ պիր խարթա տէրճ իթմէք գապիլ օլմաադընտան , շու տ-թիտէքի թարիֆլէ Շիպգանըն նէ օլաուզուտու պիր աղ տա՛ա աղնաթմապիլի-րիզ , Գըզանլըզտան սօնրա կէլիր Շիպգա քէօյի . Շիպգատան սօնրա երլան-գապի պիր հօլ իլէ պիր պտեբըր թըրմանըլըպ Սան-իօգօյա թէրէտինէ վասլ օ-լունուր 4749 գատէմ երաքսէք . էն ճէսիմ թապեալար պու թէրէտէ վէ իքի թէրաֆընտա օլուպ , պիր աղ էսթէտէ հօլուն իքի թէրաֆընտա տա օրման վար , վէ Բուս օրաուտու պու իքի օրմանըն արա ելրինտէ խաի : Տա՛ա իլէրիսի քէ-զալէք օրման օլուպ , Օսմանլընըն թէրէք իթմիլի օրաու եէրի խաի : Սետան ի-լէրիսինտէ երին թապեալար օլուպ , ճէպխանէ վէ մուհիմմաթ տա օրաաա խաի : Տա՛ա իլէրիսինտէ պիր խան վէ խանտան սօնրա պիր շէշմէ ճնտան սօնրա տա Եանիթրա նէհրի կէլիր : Պու շէշմէ հիգաղընտա վէ գարշըտան տա պիր գաշ Օս-մանլը թապեալարը տա վարաթ քի , հօլու տէօլէպիլիտի , տա՛ա աշաղըտա էրգազ շաադըլարը վարաթ :

Բուսլար իպթիտատէ Պալգանլարը կէշիպ Թունճա վաախանէ եաեըլտըզ-տա , Շիպգա պօղաղընըն պէօյիք էհէմինէթի վարաթ , լաքին պիր քէրրէ կէ-րի գօվանըպ Պալգանըն էօթէ թէրաֆընտա տթըլտըզլալըն , Շիպգանըն պիր էհէմինէթի գալմամշտը , Ալէմ պիլիտի քի , Բուսլար պիր տա՛ա հօղըն վա-զըթլարտա Պալգանլարը կէշիպ տէ թէքքար Թունճա վաախըլընէ եաեըլամազ-լարաթ , շիւնքի իմաաա կէլինճէհէտէք թէլտաֆիտէ տուրուպ , եէրլէրինտէն գը-մըլտամալարը դապիլ տէլիտի . լաքին գապիլ օլաա տա , Սիւլէյման բաշա Գը-զանլըզ թէրէլէրինի թուխա , պիր ճան պէրի թէրաֆա կէշէմէզտի :

Պիւթիւն Լարօրա միւլէրրիտլէրի պու զիւիւմաէ տիլլէր , վէ տէրլէր քի , Սիւլէյման բաշանըն Շիպգատա օ գատար աքէր թէլէֆ իթմէսի պէօյիք պիր գուսուր տուր վէ սէպէպի տէ շու տուր քի , Բուսլարըն աղտէմճէ Պալգանլա-րը կէշմէսինտէ , Օսմանլըլարըն վէ իլլա Սթանպօլլուլարըն կէօղի գօրգուպ , Շիպգանա պէօյիք էհէմինէթ վիրմիշլէրտի , վէ էօյլէ զանն խտէրլէր խաի քի , Բուսլար պիր քէրրէ տա՛ա Շիպգալը կէշտիքլէլլին աօղրու Սթանպօլա կէլէպի-լիրլէր . իմտի Սիւլէյման բաշա պիր իլիւզալըլը իպրազ խտէրէք Շիպգալը գապթ իթմէք իսթէրտի քի , Սթանպօլուն թէվէճճիւհիմի գաղանըն :

Նինէ օ միւլէրրիտլէր տէրլէր քի , Շիպգատա բէք աղ Բուս աքէրի օլ-աուզուտան , Սիւլէյման բաշա իլը հիւճիւմինտէ տէ մաղլուպ օլաու իտէ տէ , պէլքիմ Բուսլարըն աղլըղընտան աօլալը , պու հիւճիւմինտէն մաղուր օլապի-լիտի , լաքին սօնրաաան Բուսլարա քիւլլիյէթլու եարաթմ կէլիմշ օլաուզուտու տա պիլլէրէք տէֆա տէֆա հիւճում իլէ ապրիր թէլէֆ իթմէսի ֆէնըր հարպ-ճա հիշ էօզը գապուլ խտէր մուամէլէ տէլիտի :

Պալ. թափախաթանան սօնրա կէլէլիմ մուհարէպէլէրէ : Սիւլէյման բաշա
նէր նէ գատար Նիպպալը ժուրմահա գարար զիրոյն խախտեալ , Բուսարըն շա-
շըրթմազ իշխան էօյլէ պիր հափափա չըգարաբ քի , Լափրնէ առքէրի , Խանի քէն-
սի գօմանապընտա օլան սաքէր Մէհէմէտ Ալի բաշա առքէրի իլէ պիրլէշնէք :
Օնուն իշխան Սիւլէյման բաշա Խալիփահա աօղրու պիր հարէքէթ կէօթէրաի ,
վէ հասուարար տախի պու հարէքէթի Բուս գօմանապընտա խապէր զիրախիլէր :

Պալ. Թանան մաստա Սիւլէյման բաշա Նիպպալտան տէլիլ , պաշա Խալիփան
Պաղպաղարը կէլէլնէք կիպի կէօթէրմէք իշխան , Բուսարըն սօլունա պիր թա-
գըմ սաքէր ալիզ իթմիշաի , Աղաթօսուն օնունտա ալթը թապուր բիտալ վէ
էն աղըր Չէրքէս սիվարիլէրի Խալիփա պօղապընտա օլան Բուսարըն Լիլզ ալալը-
նը ժուրաուար խախտեալ , չօլլուզ տախանախաբալ պիր իքի Խանըմ աթէշտէն
սօնրա կէլիլ չիլիփիլէր վէ պիր տախ կէօթիւնմէտիլէր :

Սիւլէյման բաշանըն պիր գօլու աօթի Տէմիր գարաւտան կէլիպ ճէնէրալ
Պօրէյզանըն էօն գօլունա թէսաաթիլ խալէքէ , պուշըրը Պէպրօփանա գատար
գօփալալ , վէ Բուսարա խալլը Խարաթմ կէլմիշ իքէն , Պէպրօփաա պիր պօղ-
կուշուզ տախ զիրախիլէր : Պալ. Թան իւզլրնէ պաշը պօղապընտա Պէպրօփանը
աթէշէ զիրախիլէրնալէն , Բուսար Լիլնախա չէքիլիլէր , ճէնէրալ Պօրէյզա
Բաաթքիտէն միւթէմաթի խաաա խաթէտիլնալէն Բաաթքի Խաաաալը վէ Սիւ-
լէյման բաշայը Լիլնա թէրաթընտա պէլլէր իքէն , սալլը ճէնէրալարաան հա-
ղիպաթը հալի ալիախաբալ աօղրու Նիպպահա աթմէթ իթմէքալ օլաու :

ՇԻՊԳԱ ՊՕԴԱԶՐԵԱ ՕԼԱՆ ՕՍՄԱՆԼԻ ՀԻԻՃՈՒՄՈՒ : — ՊԻՆԻ ԳԱՐԵՐ ՕՆ

Աղաթօսուն Վիսալէ էօյլէալն իքի սաաթ էօլլէ Գըզանլըպա օլան Մօ-
մանլը առքէրնալ , Խանի Սիւլէյման բաշա գօմանապընտա օլան օրաուաա իպ-
թիտա օլապալ փէվզէրաալ հարէքէթէր կէօթիւնմէք պաշալալ , Ալթը թա-
պուր առքէր Գըզանլըպըն էօնիւնալ Խօլա բէփան օլաուլար խախտեալ , աղապա-
րընտան զալլան թօղաան ալիալարալ քի Խօլա չըգմիշ տախա պաշալալ առքէր
ալէ ժարալ :

Լօյլէալն սօնրա Սաանլը առքէրի Մէնսիօ վէ Խանիւնա գարիլէլլէրնի գապթ
իթալիլէր : Նիպպաալ Բաաթքիլէ վէքիալէթ խախտեալ ճէնէրալ Աթթիթօլ , տախ
Սաանլըտան նէ մուաալէ կէօթէլլէրնի պիլմէտիլի հալալ տախի Բաաթքիլէ խա-
պէր ուշուրուպ խաաա խաթէալ : Բաաթքիլէ խա օլաուա Սիւլէյման բաշա օրաու-
աաաա պէլլէրնալ , նիւպէթ Խանլընշ օլաուղունա ալիախաբալ աօղրու Նիպ-
պահա կէլմէքալ խախտեալ : Վէ Խօլաա Պրիանաղա ալալնա էմր կէօթիլլէր , աօղ-
րու Նիպպաալ կէլմէլլէրնի թէնպիշ իթմիշաի :

Իթմէաի կիւնի Բուսար քիւմէ քիւմէ Սաանլը առքէրլէրնին օրաուար-
աան չըգալընը կէօթիլլէր : կիւնէլն շալլը ժուրաուղաա պիլլէրնէ սիւնիլի
բարըլալը կէօլլէրի գաաաալարըրար : քիւլլիլլէլլի նիգաթ առքէրի իլլէրլէլլի
էթրափալը աա աօլա պաշը պօղապընտա արաթ խախտեալ ,

օրթա վէ պէոյիւք զօլ խէ արդաւորն Գրդանլըդա վերէրէք իբի թէրաֆաւ եա-
կըրիւն ըստ :

Տառա իրթէնի կիւնիւ (20 Ագոսթօս) ուսում գոմանտան Սիւլէյման բաշա
ապրէրինին աօղրու Նիպղա իւղէրինէ կէլալի արնաւըլտը , Էնլլէտէն աէօրթ
սաաթի սոնրա , ապէր պիր ազ տառա եանըլըպ , զըրզ թապուրաան միւրէթ-
թէպ օլտուզու բէք թէնիդ սէյիլիթօի : Նիհանէթ սիվարի վէ բիաաթ պիր թա-
ղըմ քիւչիւք Սամանլը գօլլարը Նիպղա դարիլէսինէ գաաար վաղ օլտուլար .
պունլարա աօղուզ շարընտա պիր թաղըմ թօր աթիլարար Րուսլար , լաքին միւ-
րաալարը օ ազշամ գազկա իթմէք օլմալըպ , իլլա Սան-Նիգօլա թապեաւորնտա
օլան թօրարընն մէնգիլինի ագնամագալ :

Նիպղա դարիլէսինին մուհաֆաղաւորնա պիր գաշ պէօլլիւք Գուլիար ա-
քէրի պրապըրիւլար , շօգ սիւրմէկեպ պունլար իլէ Սամանլը շէթէնիլէրի պէլ-
նինաթ պիր թիւֆէնք աթէլի արի պաշլաար : Պուլիարըլար իբի սաաթաան գի-
եաաթ աէօլիւշալէր , վէ քէօլիւն տիվարարը վէ աղաճարընք քէնիլէրինէ
սիրէր իտուպ , Սամանլը շէթէլէրինէ ազ թէլէ ֆաթ վիրմաթիլէր իսէ աէ , Նի-
հանէթ տաեանամաերպ Սան-Նիգօլաեա աօղրու կէրի շէքիլաթիլէր : Սամանլը ա-
քէրի Նիպղաեա կիրէր կիրմէզ պիւթիւն քէօլիւ աթէլէ վիրաթի վէ Րուսլար
պու ճմալարը վէ տիլֆէրին քէօլիւն եանարընա ուզալաան սէյիլիթի օլապիլ-
աթիլէր :

Սամանլըլար Նիպղա քէօլիւնիւն արդաւորնտա բէք Էսկի գէմանտան գալ-
մա ֆաղաթ իտան եալուաու օլան իւշ թէրէ Էնիլէն օրաու գուրաուլար ,
նաալ քի Կուրդ օ տաթի Պալլանլարը կէլմէլան օրաուսուաու պու ճաշալէ
գուրմաշուաու : իրթէնի կիւնիւ Նարպնա բէք սըճազ պիր կիւն օլանաղընք
Րուսլար ֆէճմ իտուպ , օ կիսն կէօլլէրինի դարաճաեարաւ ինթիլաթտա պու-
լուաուլար :

Զիւքի օ կիսն Սիւլէյման բաշանքն , նէ նիեթաէ օլաուդուաու Էնտաէ
օլան պիր Գուլիար թապուրուաու սապառա գաաար թիւֆէնիլէ թաթմաւորն-
աան տա աղաւըլարը : Սապառ օլուր օլմազ , Էն մէշուր ճէնկիլէրին պիրինէ պաշ-
լանիլէ օլաու :

Ճէնկիլը Սթօլթօվ պիւթիւն թապեալարա վէ մէթէրիլէրէ թէմէին վի-
րիպ ապրէրի թօր պաշընա աուրաուրաու : Էն Էնտաէ օլան իսթիւքեաթ Աշ-Նի-
գօլա - եալուա Սան-Նիգօլա թէնիլէ օլուան իսթիւքեաթ թապեա իաթ , պու-
նուն գոմանտաթ իսթիլաթթօրն եաթէրի Թօլաթօյի միրալայ վէ իբի եան թապ-
եալարը տաթի իսթիլաթթօրն տիլէր եաթէրի օլան Ախաղիւքի վէ Տէրէ-
րաաթիլի միրալայարա վիրիլաթի :

Ալաթուրդա սապաւըն սաաթ օն իքիսի բաաթէլէրինտէ (Ագոսթօս 21) Պէր-
աէք աաղընըն ազ թէրաֆընաան զըրօրզը ֆէսլէր կէօրիւնմէյէ պաշլաար : պէ-
սիւք վէ իտնրիլ պիր մուհաթէպէ աէ գուհուր իաթէնի բէք ալիքեարաղ ա-
թըլ - ֆաղաթ Նալա գանէթ պէրրազ վէ բարազ օլուպ , ճիվար օրմանլարըն-
տա օլան բէլէալնք աղաճարընըն գօղուլարը Նէր թէրաֆա թաթմաշ իաթ .
աշաղըտա աէրէալն վէ աղաճարըն իշինտէն շաղընա շաղընա պիր պէրրազ
աու աղըլ Նէրիլ թօր վէ թիւֆէնք սէպնաուն գօրգմաեան Նիսպաղըզ գուշ-
լար ճիլիլ ճիլիլ Էթմէքաթ իաթիլէր : Թապիլաթըն պու շէնիլիլէրի արաւորնա
իսէ նիլէ ճանլար պիր աղաան բէնէլի մէվթէ կիրիֆէթար օլանաղլարար , Թապ-

հարաբար մուհաֆազա օլան Բուս ապրէրի հէմէն իւշ պին նէֆէր օլուպ, քէն-տիլէրինէ պիր խնաստ կէլէնէք մի կէլմէնէնէք մի օնու տա պիւմէղլէրի :

Առ. ձիւմէ իլէ ապա ճէսարէթտէն տիւշմէիպ, պու պիր ալուճ ապրէր պիր պէօլաք օրտուեա գարշը գօմայը կէօզլէրինէ քէտաիրմիշլէրի :

Սամանլըլար, Բուսլարն Ձէլիթ թապեաւորնն զարշարնտա օլան Պէրաթ-տէ պիր թապեա հարմազա պաշլամիշլարաւ : (Առ. Ձէլիթ թապեա տէնիլէն պիր էսքի Սամանլը թապեաւոր խոխ, Յունիստէ պու թապեա Բուսլարն էլլինէ կէշ-տիրաւ, անտէ չէլիթ Գրուր թօրլարը պուլտուղլարնտան, Բուսլար պու թապ-եայա Ձէլիթ թապեա խաթի վիրիպ, օնուճա գատար օ խոմ գալար :) Սամանլը պու Պէրաթ թապեաւորնն հարաւորը վաղըթ, Բուսլար թօր աթէշի իլէ պու-նու մէն իթմէք խթէլտիլէր խէտ աէ, միւզթէլտիր օլամաեաւպ, էօզլէտէն իրի սասաթ էվլէլ Սամանլըլար թապեաւոր պիթիլիպ, թօրլարնն տա վազ իթտիլէր :

Միւլաղիմ Սամանօֆա էնր վիրիլմիշտի քի, սապաշլայնն էրքէն Նիպզա-տան Աշ-Նիզօլաեա միւմթէա օլան ճատտէ խղէրինէ Ֆ--Ն-- թապիր օլաճանն լաղըմլար վաղ իթմին, Պաճլար իշի պարութ աօլու պիր Նէվի քիւրէր տիր քի, հէր հէր կէօֆուլիւր վէ հիյնի հաճէթտէ էլէքթրիք իլէ աթէշ վիրիլլի : Միւհէնտիս միւլաղիմ պաճլարը հէլլէշտիրիք հէլլէշտիրմէղ, Միւլէրման քա-շաննն զրոյթ թապուր ապրէրի պիրի պիրինէ հանաշըզ պիր խաթիթ իլէ քէօլաէն չըզըպ աօղլու Սան-Նիզօլա ճատտէսինտէն մէրտանէ իլլէրի երաբիւմէն պաշ-լարլար :

Եօլուն իլք իքի սիւլիւս թուլլնտէ Թիւրքլէր պիրա մուճանասաթ իլլէրի երաբիւտիլէր, չիւնքի բէք տիք պաեւոր օլուպ, օրալարա թօր վազ օլաճանաւը ըսը, վէ Բուս ալմըլարը վար խոխ խէտ աէ, օնլար տա տաեանամաեաւպ կէրի չէ-քիլտիլէր : Լաքին պու իքի սիւլիւս ճատտէլի գաթ իթտիրտէ, պիր աշըզ տիւղ-լիւք չըզար էմըլէրինէ, օրատա քի պիր խան հարլմազտա խոխ :

Պուրատա Սամանլը ապրէրի աշըզտա խոխ, վէ Բուսլարն իւշ թապեաւոր պիր թաղըմ մէթէրիտիլէր պու տիւղլիւշ Նաղըր խոխ, պու թապեալարտա օ-լան թօրլար հէպ Սամանլըլարն թօրլարը խոխ, վէ Բուսլար իլք էվլէլ Սաման-լըեա րճաթ խօշամէտիլի Սամանլը թօրլարը վէ Սամանլը կիւլլէլլէրի իլէ իճրա իթտիլէր :

Սամանլընն էն խաթիթնտա օլան Նէֆէրաթ պու թապեալարն աթէշ-չինտէն հարա կիպի հէրէ սէրիտիլէր վէ օ արալըզ Ֆուհա լաղըմլարնտա տա էլէքթրիք իլէ աթէշ վիրիլիպ զըեամէթ քաթլամաեա պաշլարաւար : Էլիթ պու լաղըմլար վաղըմնտան էվլէլ աթէշլէնաթ օրմաեա խոլիլէր, Սամանլը ապրէրի պէօլաք խասարաթ կէօթմէքաթի, պու ձիւմէ իլէ էքէլի թէլէֆաթ կէօրիւպ, քաթլաեան միւթէաաօիտ լաղըմլար հօլլարը օ աթէնէ պօզաուլար քի, օ կիւ-նիւ աթիլըզ օնտան զիտտէ իլլէրի կիթմէլլէրի գապիլ օլամաար :

Էօյլէտէն իքի սասաթ էվլէլ Սամանլըլարն Պէրաթ թապեաւորնն վաղ իթ-տիքլէրի տէօրիթ թօր աթէշ սաշմաեա պաշլարաւար, վէ րիտտէլէր տաթի ու-մուճ Բուս խաթիլէաաթնն անընա երաբիւհէրէք տէշէթլու պիր թիւֆէնկ աթէշի իլէ իլլէրիլէմէն պաշլարաւար :

Լաքին մէթէրիալէր գարշը թիւֆէնք աթէշինին Նէ ֆալիտէտի օլապի-լիրաթ քի, Բուսլար մէթէրիալէրի քէնտիլէրինէ սիրէր խոււպ, գուրշուն վէ պարուլլարնը խաթէ իլէ գուլլանըրլարաւ, ֆազաթ տաթիմա սազա աթարլարաւ :

Փէշիչլէմէ թէրաֆըրնտան Օսմանլըքան զարմա պիր քիւչիւք թապեա տա վարադ : Որել ալապընըն իւշ պէօլիւքիւ օ թապեանըն մուհաֆազադընա թահին օլունմուշուտու : Օսմանլը խաթթլարընըն պիրի տէ պու քիւչիւք թապեա իւղէրնէ սաօլլէթ իթթաի , լաքին թապեանըն էթէլինէ գասար կէլիւ օնտան իւլէրի կիտէմէտի :

Օսմանլը աաքէրինէ հէր տէմ թաղէ աաքէր իմտատա կէլիւ , հիւնուօմ հիւնուօմ իւղէրինէ իտէրլէրաի - պէօլլէնէ իքի հիւնուօմ տահա պու թապեա իւղէրինէ վադի օլուպ , ֆադաթ Որել վէ միւֆրէզ Պուլխար պէօլիւքլէրի մուգապլէմէթ խուպ , նիրահէթ երազլէրնէ էօլիւ վէ եարալը պրազարազ Օսմանլը գօլլարը կէրի չէքիւմէեէ պաշլատըլար :

Սիւլէյման քաշանըն բլանը քէք պէլլի պիր շէյ խաի , աաքէր թէլէֆինտէն ապա գապա իթմէեիւպ , Բուսլարըն նէ գասար թապեաադ վար իտէ հիւմէսինէ տէ պիրտէն հիւնուօմ իթթաիմէք իաթէրաի քի , հանկըրը գապֆ իտէ պէլլի . օլուսան , վէ սանրա պիւթինէ գուօլլէթի օ դալըթ թապեանա հաար խուպ պաշլատըն գապլէ իթմէեէ :

Փէշիչլէմէ թէրաֆըրնտան կէրիյէ գօվալանադընտան , պիր հիւնուօմ տէ Սան-նիզօլա իաթիւքեամաթընըն դարպ թէրաֆըրնա թէրթիւպ իթթաի . հէր նէ տէրէնէ ազիմ թէլէֆաթ մուգու պուլմադտա իտէ տէ , Գարատազան կէլէն օլմէշուր նիզամ աաքէրի սրզը պիր գօլ իլէ պու թէրաֆտանտա աիլիրանէ պիր սաօլլէթէ միւպաշըրթ իլլէտիլէր , Բուս գուպուղլարը պու գօլու տնըրնտան մուրարազ գանլը շիքեաֆիլէր աշաղլար : Օսմանլը պէօլիւք մէրալիք կէօթէրտաի , լաքին միւմքիւնաիլէ գարշը մէրալիք նէ եարապիլիրաի :

Ենաալըզ գօլլարթօր աթէլլինէ տահանամահըպ , էօլէնլէր վէ եարալանանլար իտէ , հիւնուօմ իտէնլէրին աաղմլարընա մանի օլուրլարադ . աաքէր իաթմէտիյի եէրէ պատամահըպ իաթթլարը պօղուլուրտու , նիրահէթ իլէրիլէեէմէլիւպ կէրի չէքիւմէեէ մէնպուր օլտուլար :

Պու արալըզ , եանի էօլլէտէն եարթմ տաթթ էօլլէլ նիպզա իաթիւքեամաթընըն Բուս աաքէրինտէն պիր սէվինն հուրրալարը սըր էֆլաթէ գասար չըղմահա պաշլատը . չիւնքի Պրիմանըը ալալը իմտաալարընա կէլմէքտէ խաի . պու ալապ կէլիւք Սան-նիզօլանըն արդաաղընտա արամ իթմէքտէ խաի , չիւնքի պիր կիւնտէ գըրզ իքի քիւլմէթիւ եօլ երիւլմիւշիւտիւ :

Սիւլէյման քաշանըն կէօզլանէնէ աաքէր թէլէֆի կէօրիւնտիւ նէ տէ պաշլադ պիր շէյ , պօղուլաուգան պաշլադ պիր թէրթիւպ աիւշիւնիւր , պաշլադ հիւնուօմ իտէնէք պիր եօլ արարադ : Պու տէֆա գաթը վէ եանաալըզ գօլլարըն էօնիւնէ քիւլլէթլու ապլը աաքէրի վէ շէլիւնէնէլիլէր վազ իթթաի քի , տնըրնա , սաղա վէ սօլա գուրշուս եազարըրազլարընտան , պուշար տա մէթէրիւ իլլինտէ օլան Բուս աաքէրինէ պէօլիւք պիր զիլան վիրմէտիլէր իտէ տէ , ալըզտա օլան իթթաթ աաքէրինէ խալը թէլէֆաթ վիրաիլէր . նիւպէթ Սիւլէյման պիր պէօլ եիւք վէ սրզ գօլ իլէ Այ-նիզօլանըն սօլունտա օլան պիր թապեապա հիւնուօմ իթթաի :

Ելը հիւնուօմ , էօլլէն վազթընա թէսաաիւֆ իթթաի , Նքի թէրաֆ օրմանլարընտան սրզ սրզ իւշ պէօլիւք գօլ Օսմանլը աաքէրի տէրէեէ էնիւպ , օնտան սանրա թէլէթմիւնէլ Բուսլարըն թապեաադ օլան պաերըն էթէլինէ կէլաիլէր , պուշար ալըզ պիր մէլաանտան երիւրիւեէրէք պալըրը թըրմանմահա պաշլա-

համազլարտը . Սամանլըլար թրամբէթլարընը չարարաց վէ պին տէֆա Ալլահ պողրարաց պանըրը թրամանանա չարլըրլարտը . Բուսլար Կորգուչ տիթրէմէնէ պաշլարտը , լաքին մէյուսիյէթ ճէսարէթի իլէ օ տէրէնէ շէտիտ պիր թօր ամէնէինէ տէվամ իթտիլէր քի , աչըլտա օլան Սամանլը տաքէրինտէ խայլը թէլէֆամէ վաղի օլուպ , տիլիրանէ ֆազաթ պէյիտէ պէօյլէ պիր հիւճուճ իլէ տախի իլէրի կիտէմէտիլէր :

Սամանլը տաքէրի օն տէֆա տիլիրանէ սաղլթիլէ հիւճուճ չարլըլար վէ օն տէֆա տա կէրի բիւսկիւրթիլուրի , չիւնքի պէօյլէ պիր պանըր հօղարը հիւճուճ ազըլը իշի տէյիլտի : Հէր հիւճուճտէ Արւէյման բաշա էսկի տաքէրի կէրի ալըպ արդատան եկնի տաքէր եկթիլտիլուրի :

Սամանլընըն Կարտման տաքէրի կիւլլէր տրտոնտան օ ակը պանըրը թրամանմայա պէօյիլէ կիւլլիլէր շէթլըլուրի : Հէր տաքմտա պիր սրա տաքէր եկրէ սէրիլուրի , վէ թէլէնէ թապեալարն տեաղընա վառլ օլուտգտա , օ գատար սէրէք արւշլըլուրի քի , զապթիլէրին հէր նէվի թէշվիլի տախի ֆայիտէ իթմէկիլ կէրի տէնէրլուրի , վէ պանըրտան աչըր Կանլարը ազարտար : Ս կիւնիւն թէլէֆի Սամանլը իշիւն իւշ պին նէֆէր հիւսալ օլուճուր , վէ պու հիւճուճ Կարտա մուհարթիլլէրի նէգաթնտէ ատթիթ արի խաթա վէ ճէնալէթ ճէսարէթի տառ օլուճուր : Հաթըր օ իլիւնի . ազլամատազ Բուսլար վէ Պուլիարլար հիւճուճ թրամբէթլարտան , վէ հիւճուճ իտնլէրին տաղընտան պաշա պիր շէյ իշիթմէտիլէր վէ քէնտիլէրի աղլըզ օլուտգուճտան , ազլամա գատար թօր պաշընտան աղլըմաղլար . չիւնքի նէօպթիլէրին տէրշիլ իրէնէք տաքէր տէ հօղուտա :

Բուսլար Կարարարդտա Սամանլըլարն պաթէրես հիլթիլնտէ ալթը թօրլարը վարտը . օնտան մատտա հէր նէ գատար Բուսլար թօրա թուլմայա իւսէլէր տէ . Սամանլը Ազըրը-ճէպլէ նամ մուսլի Կապթ իտուպ , օրաեա իրի թօր վաղընա տախի մուֆաթիֆազ օլմուշլարտը :

Սն տաթթ մուհարէպէտն օնրա , Շիպլա մուհաֆաշարնա մէմուր Բուս տաքէրինտէ արթըզ մէնալ վէ թաղէթ գալմաղլը արը իւմիւտիլէ , Արւէյման բաշա պիր օն հիւճուճ տաշա էմր իթտի :

Գուլթիլիլ պիր Սամանլը Գօլու տաշա հիշ սէս շըղարմանարազ , Բուս իւթիւնքեամաթընա տողրու իլէրիլտիլէր , հէմն նէրաթիւլէնլէրի Գուրուպ մէթէրիւլէ իւղէրինէ շըղամագտա իրէն , աչ ըլըրը Գուճուր իթմէքտէ օլուտգուճտան , նէօպթիլէրի կէօրիւպ սէս վիթալիլէր վէ Բուսլար պիր շէտիտ թիւֆէնկ աթէշի բիւսկիւրթիլէր պուշարը տա կէրիլէթիլէր :

Բուսլարն Շիպլա մուհաֆաշա տաքէրի , պու իլք կիւնաէ իրի երգտն զիտտէ պիր թէլէֆ կէօրմէտիլէր . վաղտա պու պէօյլէ րէմի բաթթիթարտա հաղըրտը իսէ տէ , Բուսլար տալմա մէթէրի իշիլնտէ պուլուճուպ տաքէր տաքէր իլէ կէօրիւս կէօրիւտէ չաթըլմաաղլարընտան , վէ Բուսլարն աթաղլարը կիւլլէ վէ Գուրուշա աչըլտա օլան վէ համաշըզ Սամանլը օղլարընա թէտաթիւֆ իթտիլնտէն , Սամանլընըն թէլէֆի գընտա կիլմէզ տէրէնէտէ Բուսլարտան զիւհաալ օլմաաը թապիի իտի :

Ճէնէրալ Սթօլթիսիւն տաքէրինտէ թապ ու թաղէթ գալմաաը իսէ տէ , երնէ պիր տապիլգէ բաշաթ երգիւ կէօրէմէտիլէր : Պիր թէրաֆտան մէթէրիւլէրին պէրի թէրաֆընտա տիւշիւպ գալան երգլէրնէ հարալը Սամանլըլարն

Ֆիրզան վէ ֆէրեսաղէրի է ֆիւքըէ չըգարտը . տիկէր Թէրաֆտան կիճէ սապա-
հատաք Ոսմանյը ապըրբի թիւֆէնք էնտաթիքընը թաթիլ իթմէտի , վէ պու սա-
հէտէ Թիւրքլէր պիր հէնի թօր պաթարեսապ տաճա հէրլէշիթիթիպ , Բուս մէ-
թէրիթէրիթին նիւայէթ իքի հիւզ հա իքի հիւզ էլլի տարմ ուղաղընտա խէն-
տէքլէր գաղմահա տաթի ծովաֆֆապ օլաուլար :

Բուս գօմանտանընի մայթիթիտէ օլան տաքէր քէք աղ օլտուղունտան ,
տըշարը ուղարլըպ տա Ոսմանյը տաքէրիթի տաղըթմահա ճէսարէթ իտէմէզտի .
իմոի իթիթաթտա օլան տաքէրիթի տէ շալըշտըրըպ , թապահալարը մէթէրիթլէրի
վէ խէնտէքլէրի էլիճէ թամիր իթտիրտի : Չէլլէր թապահա իլք կիւնիւ աղշամա
գատար պօշ տուրմանըպ ալըգտա տիէշէ տէֆամ իթմիշ օլտուղունտան , պու
թապահա հէնի վէ թապէ տաքէր կէթիթաթիտի :

Ազօթօսուն ՉՉինճի կիւնիւ իլք կիւն գատար թիւաֆէշնէ հօրկունլուզ
վիրմէտի . Սիւլէյման քաշա կիճէ պիր աղ դիտտիճէ տիւշիւնիւպ , պիր տաճա
պահըրըրարա գահալարա մէթէրիւ վէ խէնտէքլէրի գարշը հանաշըղ.գօլլար սէվ-
գինի թէնվիլ իթմէտի , չիւնքի պու տէֆա պիր պաշգա րլան թէրթիթի իլէ
ուղարաշմապտա իտի :

Սիւնէշ տօղտուգտան պիր սաաթ սօրա , պէօլիւք քիւշիւք սէքիլ քանթ
թօր իլէ պիր աթէշէ պաշլահըպ , աղշամա գատար պու թօր աթէշինէ տէֆամ
իտիլտի . օ կիւնիւ Բուսլար Ոսմանյը թօրլարընա քէք լայըզլը պիր ճէֆապ վի-
րէմէտիլէր , չիւնքի քէնաթլէրիթնէ իրթէտի կիւնտէն էփվլ իմտաա հէթ իշէնէլի-
նէ իւմիթլէրի հօղտաա , վէ շէլլէր թօրլարընա նիւահէթ սէքսէն սաաթ հաթ-
թուճ գալըքաթ . իմոի քէթրլէմէնէ թօր աթըպ տա ճէպիտանէ դայ իթմէմէք
իւզլէ նըշան ալարապ աղըր աղըր աթարլարաթ , պու հօլ իլէ Թիւրքլէրի պիր
գաշ թօրուճու գունտաղընտան ֆըրլաթմալար վէ պիր գաշ ճէպիտանէ սանաղըզ-
լարընը տա հափահա աթարըրլար :

Բուսլարը հօրմաղ իլլին Սիւլէյման քաշա աղշամա գատար պու թօր ա-
թէշինտէն մաաաա , թիւֆէնք աթէշինիլն տաթի արգաթընը արարմաաթ , վէ
պու սա հէմ անընտան հէմ հանլարտան , շէօլլէ քի Բուսլար հէր տաղիլէ հէր
թիւաֆտան պիր հիւճուճ պէքլէլիպ , հիշ քաաթ օլամաղլարաթ :

Պունտան մաաաա Նըզանլըգտա վէ ճիլար քէօլէրտէ նէ գատար Թիւրք
տաքէրի վար իսէ ճիւմէթիթի տէ Սիւլէյման քաշա սէրիան Նիպղայա հէլպ իթ-
տի , քի էլլի պինէ պալիլ օլուպ , սէքսէն թապալարա թապիթ օլունտուլար ,
յէ պունլար հիլ իրթէտի սապաճ (Ազօթօս ՉՉ) պէօլիւք վէ ումօմը պիր հիւ-
ճուճ իմրա իտիլէմէթաի :

Վիճէ գարանլըղը պաաարգտա , Բուսլար էփվլէրի կիճէ պաշլատըղլարը իւ-
թիշքեստմիթը իթիթմ իթտիլէր . հանի հէմ թօր պաթարեսալարընը վէ հէմ խէն-
տէքլէրիթի թամիր իտուպ . պիրի պիրինէ մութթաալը շարրաթի հօլլար տա աշ-
արլար . լաքին կիճէ օլարապ տա հինէ Ոսմանյը աթէշինիլն արաթ արաթ ալլը-
մահըպ , պու աթէշին իլլինտէ շալըշտըրար : Բուս գօմանտանը միւմթին մէրթէ-
պէ տաքէր պէօլիւքլէրի տէլիշիթիթիպ , աղ հօրուլանլարը օ կիճէ չօք հօրու-
լանլարըն հէրինէ կէթիթաթ : Բուսլար պիւարէ Պուլկար տաքէրիթի իւպու մու-
հօրէպէնէ պաշլանալըտան պէրու տալիմա էն մաթաթարալը իրաթէթիլէր վէ
էմէն գօշարլարաթ , վէ իլք կիւնիւն թէլլէֆի հէմէն ճիւմէթէն Պուլկարլարտան
իսէ տէ , գաաթըր պու տուր տէհիպ , նիւքիլ իթմէտիլէր , Ոսմանյը կիճէ սա-

չալըշմանա, զուրչունա, թօքա դարչը տուրսն աաքէր, պունա տանանամա-
տըլար տէյի ըրիմանէլի օլունուր :

Բուս խաւթի ախանէլէրինին նազըրը վէ միւֆէթթիլի ումումիտի ճէնէրալ
Գօսինսքի պիր մէքթիւպինաւ չու վէչի իլէ եազար :

Շերպզայը պիր իքինճի Սէփասթօրօլ մազամինտա կէօրսում, օ պէտապինթ
պէլաճնին էքթրաֆինտա օն պիր այ տիւղիւյէ իշիթիտիլիմ թօք սէտալէրինին վէ
ճէնէնէլմ շահաթիպարըրն պիր այնըրն տա Շերպզատա տինէտիմ : Աաքէրտէ
կինէ օ դայլէթի, կինէ օ ճէնաթէթի, կինէ օ էօլիւմ վէ պունըարըն ճիւմէսին-
աւն կինէ օ դօրզուտուղլուզ :

Շէաթթիա միւպալատա օլմանարադ տէրիմ, Աղօսթօսուն Չինտէն Չնարնա
գատար սիրուն ալթը կիւնլիլք Շիպզա մուհարէպէսի Սէփասթօրօլտան տահա
տէնէլէթի տահա մուխաթարալթ իտի :

Շորատա հանկը հէնտէքտէն կիրիւյէրէք մէթէրիտաւն մէթէրիտէ կիթմէ-
նին պիր եօլունու պուլապիլիտիք, տիւշմէնին աթաղըր կիւլլէրի կէօրիւր-
տիւք, վէ նէրէնէ տիւշէնէքլէրինի քէչի իտուպ, սաղըրմանըն եօլունու տա
պուլուրուտուզ : Սէփասթօրօլտա աթէշ քէտիլի մի պիր տահա նէ վաղիթ պաշ-
լտեանձաղըր պիլիտիք : Պուլատա եանի Շերպզատա իտէ աթէշ հէմ չարաաթի-
լամա իտի, վէ հէմ նէ կինէ պիր տաղիլէ տուրուրատու նէ տէ կիւնալիւզ : Ծ

Պէօլէ պիր աթէշէ գարշը գօնան աաքէրին ճէնաթէթի թաճիւպէ շանան
տըր, վէ թէվաթիթէ էօլէտէ գայա օլունմուշ տուր :

Հէր նէ իտէ կէլլէլիմ հիքեպէմիլէ - օ կինէ սապահատադ աթէշին արտը
արտը քէտիլմէմիշ իքէն, սապահալըն ֆէվզէլատէ պիր շիտաթի քէտպ իթիտի :
Աապահալըն Թիւրքլէրին Պէրտէքտէ սէքիզ թօքա վէ Ալգըրըն ճէպէլաւ տէօրթ
Մօրլարը վար իքէն, էօլլէն վաղթը պուրասա տա սէքիզ իթօ վազ օլունտու :

Թամ պու արալըզ Թիւրք աաքէրի իւշ գօլտան կիրիւիւպ, աննընտան
վէ իքի թէրաֆտան Շերպզանըն հէր թէրաֆըրը սարմանա պաշլատըր : Գօլուն
պիրի գարալը բաթէգալտրտան վէ օլմանլար իշինտէն կիրիւիւպ, Բուսլարըն
սաղըրը վուրմանա թանին օլունտու : պունըար էօթէտէն Պէրտէքտէն կէլլէն ա-
քէր իլէ պիրլէշէնէքլէր իտի քի Պապրօֆա եօլունու քէտինէլը վէ Բուսլարա
կէլլէն իմաադը մէն իթսինլէր :

Սաաթ ալաթիւրգա պիր սուլարընտա իլք մուհարէպէ Բուսլարըն օլունու
տա պաշլատըր : Պունտա օլան Բուս աաքէրինին էն գիտաթիս Պուլկար թազըմը
իտի քի, շէտիտ պիր Թիւֆէնք աթէշի իլէ Թիւրքլէրի գարշըլատըլար :

Ալթը տէֆա Թիւրքլէր պու գօլա հիւճում իտուպ, ալթը տէֆա տա
Պուլկար-Բուսլարտան միւտաֆտա օլունտու : Պուլկար աաքէրինին պիր նրաֆը
գաթէն էսկի-Ջաղարա մուհարէպէլէրինաթ թէլլէթ օլմուշ իտի : Ալշամ օլուպ
պունըարըն պէօլիւքլէրինի թէպաթիլ իթմէք լաղըմ կէլաթաւ, պազարլար կէօր-
տիւլէր քի, իւշտէ պիրի անձադ էլլիտէ սիւա՝ թուլապիլիճէք պիր հալաթ
իտիլէր : Շու հալաթ Պուլկարլարըն տա աաքէրլիքտէ տէ վէթանլարը ուղրունա
աղ գան ալթըմիթլէրի թէվաթիթէ գայա օլունմուշ տուր :

Թիւրքլէր Շերպզանըն աննընտան ալթըմ տէֆա Չէլիք թապես իւզէրինէ
հիւճում իտուպ, ալթըմ տէֆա տա կէրի շէթիլմէնէ մէճպուր օլտու իտէ տէ :
Բուսլար տա պու մահալաթ չօզ տաաթ զպպ իթտիլէր : շիւնքի հէմ եանտան
վուրուլուրլարըն հէմտէ արգատան, անձադ տնէլէ պիր գաշ մէթէրիա գաղընըպ

արգաստնա սրղընապիտիւրէր, Չէլիք թօրլարըն իւշիւնիւ Սամանլըլար գունտաղ-
լարընտան ֆըրլաթարլար, օ պիլըլընին աէ խարթուճարը գալմատըղընտան,
Սամանլըլ արթէլնէն ճէվապ զիլթէմէտիլէր, վէ Սամանլըլ ապքէրի եաղըն կէլմէ-
տիքճէ թօր աթէլչէմէզլէրտի :

Լաքըն Սամանլըլըն իրի եանտան օլան հիւճուճլընին շխտէթինէ նա-
զարէն, գըպլէտէն վէ աննընտան օլան պու հիւճուճ հիւ պիլ շէյ տէլլի խաթի :
Սամանլըլըն եանլարտա էն գիատէ կէօղիւնէ քէտփրտիլի մահալ, Պէտէքօթ թէ-
քէտի խաթ քի պուրատա աշըրը տաեանաղլար տուրտուլար :

Եէր աղըրտըղտան պիլ տը սօնրա գալիմագամ Շփապ պտգաթ քի, Թիւրք-
լէր տէօրթի գըլտան պիլ տահա հիւճուճ իլէ իւղէրինէ կէլմէքտէ խաթլէր, տէր
ազապ եարաթմ իսթէտի վէ պիլ պուշուգ պէօլիւք աննապ կէօնտէրիլէպիտի :

Պիլ աաաթ սօնրա Սամանլըլ զաեէթի շխտէթլու պիլ հիւճուճ աահալիւօս-
թէրտի, Շփապ սօն նէֆէրինէ գատար պու հիւճուճ գարշըլ գուլլանաղընտան
իքիննի տէֆա թէքրար եարաթմ իսթէտի, վէ պաշ գօմանտան Լիլընսքի իքի
պէօլիւք տահա կէօնտէրլէպիտի :

Պիլ պուշուգ սաաթ սօնրա Սամանլըլա տա թաղէ ապքէր եարաթմա կէլ-
տիլլիտէն, պիլ շխտէթլի հիւճուճ տահա սնլարըն թէրաֆընտան վաղի օլտու
վէ Բուսլարըն թէլէֆի պաշլընաղ զիտալէլնէն :

Պէօլէ պիլ գաշ տէֆա եարաթմ իսթէնիպ, պիլ գաշ տէֆա տա միւսքին
օլան գատարը կէօնտէրիլի խէ տէ, Սամանլըլ տէմիլ շէնպէր իլէ Բուսլարը կիթ-
տիքճէ սրղըշարընպ, Սամանլըլ իլէ Բուսլարըն արապընտա օլան մէլտանլար կիթ-
տիքճէ տարալմագտա խաթի : Միւզլէրիիլէր տէրլէր խաթի, Սամանլըլըն եալընը
քէրաքէնտէ գուրշուշարը Բուսլարա թէսաաթի խաթլէք պու գատար թէլէֆէ
ուղըրաղլար, էլէր աաղլ աննընլարընտան աթլըլան եաղմաւը կիպի գուրշուշ-
լարտան մուհաֆաղա օլուճաոմեաղըրլար, պիլ նէֆէրի պիլէ աաղ չըղտմագաղ :

Պու արալըղ Սամանլըլ պիլ մանօղրա շէվիլիպ եանլարը պրաղաղ, վէ
նախէնան ճատալէնէ չըղըպ, Պէտէքօթ իւղէրինէ արգատտան սալարըմաղ իսթէ-
տի, էլէր Սամանլըլ պուշա մուֆաթիթաղ օլալընը Շիպգանըն արգաղը սաղըլըն
օլուր վէ Բուսլարըն տա իշի պիթմիշ օլուրուտուր : Գու թէրաֆտա օլան Բու-
լարըն իթիլաթ տաքէրի ալէլ աճէլէ աննապ պիլ խաթթ թութապիլիպ, պաղ-
աղլար կէօրտիլէր քի Սամանլըլ իլէ արալարընտա աննապ եիւղ տաղմըղ պիլ
մէլտան վարաղ, պու թաղըմ հէման սիւնկիւ իլէ Սամանլըլ իւղէրինէ հիւճուճ
խաթապ եէկտէն կէրիլէթտիլէր վէ արգալարընտան գուրշուշ պօշաթաղլար, Սա-
մանլըլ գաշ տէֆա խաթապ պուրարաղ եէնիտէն եէնիլէ հիւճուճ իթիլ խէ տէ
Բուս խաթթընը պօղաամաղ :

Պու ճիւճիլէ իլէ Բուսլարա կէլէն խաթապ տա պիլէր պիլէր մահալ օլուրու-
տու, վէ Սամանլըլ արթէլնին շխտէթինտէն աեաղտա աաաթ գալմտընը կիպի
խաթի - աաաթ ալաֆըմնիպ սնտա Շփապ թէքրար խաթապ իսթէտի, էն սօն գա-
լան պէօլիւք տէ Շփապ եարաթմա կէօնտէրիպ, արթըղ խաթապ պէքլէմէլիպ
սօն նէֆէրինի թէլէֆի խաթնէլէտէք տաեանըպ տուրմատընթ թէնպին իթտիլէր :

Բուսլար պիլիլըլէր քի ճէնէրալ Բաթէքի, պիլ լիվա աաքէր իլէ քէն-
տիլընիէ Կտղըր խաթապ եարաթմա կէլիւօր - խաթի ճէնէրալ Սիօլ թօլ սօն նէ-
ֆէմինէ գատար տաեանըպ թէլիլ օլմամեա գարար զիլթիլի :

Տէօրթի աաաթ պէօլէ Բուսլար տաեանաղլար տուրտուլար վէ իքի թէրաթ

օրմանլարընտան եէնիտէն եէնիցէ թաղէ Թիւրք աւաքերի դուռուր իթտիքնէ, Բուսլար տա թաղէ աւաքէր եէրինէ թաղէ պիր ճէսարէթ ալըպ, տանտըրըրար տուրուրլարը - պու պապտէ Լիւթուս միւզլէրթիթլէրմիտէ տիւրլիւ տիւրլիւ հիւ քեայլէր վար - պաղը պլ օլիւ քլէրտէ հիշ զապլիթ զալմատըղը հալտէ աւաքէր տաղըրմանըպ եինէ ճանտիւրարման տէօլիւշիւրլէրմիշ, եարալըրար եարալարընը սարսըրարըրտան սօնրա խապմախանէեէ կիտէճէք եէրտէ տէօնէր եինէ խաթիթլարընա կէշէրլէրմիշ, Ֆիշէնքլէրի զալմայան թիւֆէնքէնտաղլար եինէ խաթիթլարընը պրազմաղլարմիշ քի, եա վուրուլան էօլէնիլէրին Ֆիշէնքլէրինի զուլլանալընլար եալօտ հիշի հաճէթտէ սիւնկիւյէ տալրանալընլար, զապլիթսիզ պէօլիւ քլէր զալարըղը կիպի պէօլիւ քլէրի թէլէֆ օլուպ, պէօլիւ քսիզ զապլիթլէրտէ պուլուստու :

Նիհաեթիթ ինսաննա նէ եարմազ զապլիլ իսէ Բուսլար հիշ պիրինի տիրիզ իթմէտիլէր, լաքին պիր տփուճ աւաքէրին զըրզ էլլի թապուրա պուլտան զիւտէ տանտմալարը զապլիլ օլմատըղընտան էօլէտէն սօնրա Բուսլարըն իշի Ֆիշնա կիթմէեէ պալլարը, Ուզապտան եազընտան, կէօլիւս կէօլիւս մուհարէպէնիս հէր տիւրլիւսիւ տէֆա տէֆա իճրա օլուստու, էօլէն էօլմիւշ իսէ տէ, զալանտա տա արթըզ նէ ճէսարէթ զալապլիւմիշտի նէ տէ զուզլէթ, Նիհայլէթ զէ էն Ֆիշնար ճէպիսանէ տէ թիւքէնմէք իւզըր խոի :

Իւշ կիւն, կիճէ կիւնաիւզ շիտտէթլի պիր աթէշէ տէփամ իթտիքտէն սօնրա ճէպիսանէ զալմամիշ կիպի խոի - սանտըղլար պօշանմիշ խոի, Սամանլըսա իսէ եէնիտէն եէնիցէ հէմ աւաքէր կէլլիրտի հէմ ճէպիսանէ, Բուսլարըն իսէ եապընտա պէօլէ պիր իւմիտլէրի եօզուստու, շու հալտէ Սամանլը հէր թէրաֆտա զալիպ օլուպ, ազ իշ եարաք մէզի կէլլէրինէ կէլլիւմէտիլէր Բուսլարըն աթէշի թէրքին օլուսղնա Սամանլընըն շիտտէթի արթարը, զէ Ֆիւթուհաթ պիր էեամ Սիւլէյման քաշանըն էլլնտէ կիպի խոի :

Աջաւըն սաաթ ալաթիւրգա սն բատտէլէրմտէ, Բուսլարտա պիր աթըմ պարութ զալմատըղընտան, հիշ թօր զէ թիւֆէնք աթմամազ օլուսլար : էլլէրմտէ եալընըպ սիւնկիւ զալմըշար, Բուս աւաքէրի պիր սիւնկիւ հիւճուսիւնէ թէշէպպիւս իթտի, Թիւրքլէր տանտնտմանըպ կէրի շէքիլաթլէր իսէ տէ, արզատըրտան թօր սէսի ալմատըղընտան, Բուսլարտա ճէպիսանէ զալմատըղընը աղնանըպ, տաճա շիտտէթլի պիր հիւճուս իլէ կէրի տէօնտիւ :

Բուս աւաքէրի իւշ կիւն իւշ կիճէ աճ սուսուզ մուհարէպէեէ տէփամ իթտիքլէրմտէն, պու սօն հիւճուսի տանտնտմաղլար, պիր թէրաֆտան եարալարընտան աչան զանլար, տիլիթ թէրաֆտան կէօլլէրմտէն ազան եալլար իլէ եիւրիւտիւքլէրի եէրլէրի ըսլաթըպ կէրի շէքիլմէեէ մէպուր օլուսլար :

Նատըլ քի տէտիք Բուսլարըն ճէպիսանէսինին թիւքէնտիլինի Սամանլըլար աղնատըղլարընտան, մուզատտէմա Սամանլըլտան ալընըպ էլան Բուսլարըն էլլնտէ օլան պիր թապեա իւզէրինէ Ֆէզէլէտտէ շիտտէթլի պիր հիւճուս տիւր պալլարտըլար զէ հէմէն թէրէեէ եաղլաշարըղլարը հալտէ, Բուսլար մէթէրիպէրմտէն արշարը ուզրաեըպ, Սամանլըլարըն իւզէրինէ էլլէրինէ կէշէնի եուզարլամանա պալլարտըլար : ազաճ քէօրլէրի զէ իրի թալլար զէ պաշղա նէ պուլտուլար իսէ, Սամանլըլար պու նէվ թարզ ճէնիլ ալաթընա տանտնամաղլար, պաեըրտան աշաղը եուզարլանըրլարը :

Պազըրլարը թապեա իշինէ կիրտիլէր իսէ տէ, սիւնկիւ իլէ տէլիք տէլիք

խորհրդայ, արդատաշարքնաւ տողրու. եռւմարմնադարար, Պու նէվ թարգ ալաթը ճարինէ իլէ Բուսլար թամ պիր սաաթ քէնաթիլէրինի մուհաֆազա ինտիլէր, թաշարը պիլէ ինքէթտիլէր վէ թաշ եէրինէ գըրըզ թիւֆէնքիլէրինէ վարանատագ աթարլար, խարթուհ գասլարքնաւ ուֆագ թաշ տօլտուրուլար վէ իրի թօրադ բարշալարը տա աթարլար, հասըլը Օսմանլը աաքէրինին պաշընաւ եադարմատըզ պիր շէյ պրագմատըլար :

Օսմանլը աաքէրի իսէ, միալի նառնէսպուզ պիր ֆէտայիլիքլէ պայըրը թըրմանմադտան ֆարիզ օլմատըլար, վէ դապիթիլէրինին էօնտէն թէշվիգաթը տա պու դայրէթիլէրինէ ազ եարալմ իթմէսի. ազըր եարալը պիր դապիթ պահըրն օրէա պլիլնտէ օլան պիր աղաճ քէօքլանէ տահանըպ, աիւղիւյէ նէֆէրաթը իլէրի սիւրէրաթի. աաքէր պու վէ շէ իլէ հէմն իլէրէյի դապիթ իթմէք հալինտէ իրէն, Բուսլարքն ֆէվլէլատէ պիր հուրրաւ սէսի էֆուպը գալըաաթ. իստատա կէլէն Բատէցքի գօլունուհ շէթիլէրինի կէօրմիւլլէրաթ, վէ Նիպզաւ արթըզ գուրթուլմուշ կիպի իսթի :

ԲՈՒՍԼԱՐԱՍ ԻՄՏԱՏ ԵՆԹԻՇԻՐ

Արւելյան բաշանըն Նիպզայը վօրմադտան էվլէլ. Բուս գօմանտանըն ալաաթմագ իւզըր Պէպրօվա թէրաֆընաւ աաքէր կէօնտէրաթիլի վէ ճէնէրալ Բատէցքինին տալի Օսմանլը աաքէրինի գարշըլաւագ իւզըր օրաւա կիթտիլինի պունտան ազաճմ եադմըշադ : Բատէցքի Ալաթարիշայա վաալ օլտուլտա ճէնէրալ Աթօլէթօվ վէ Տէրօյէնաքլաւէն եազըլը մէքթուպ պուլտու լի. Օսմանլըն Նիպզայը վօրմադտա օլտու գունու պէնտն իտուպ, աճէլէ իմաաա իսթէրլէրաթ :

Բատէցքի օ սաաթ Արւելյանըն հիլլէսինի ադնասը վէ տօղրու թըրմօվաւա կէրի տէօնաթիւ. օրաաա պիր մէքթուպ տահա պուլտուպ, եէաթ սաաթման պէրու Նիպզանըն աէօիւշաթիլինի ադնասը : Բատէցքինին աաքէրի իսէ իւշ կիւն աիւղիւյէ եիւրիւթմիւշ, հօրուլմուշ վէ բաշաթ եիւղիւ. կէօրմէմիշ իսթի, լաքին նէ շարէ իշ աղըր վէ աճէլէ իսթի, իրթէսի տապան (Ազօօթա 23) աաքէրի հէմն գծըաըրըզ թըրմօվաւա կէօթիւրմէսի պիր օլտու, օրաաա օրտու լէվադիմաթըն, խաաթալաւանէսինին, շէհրին վէ պաթէրեալարքն մուհաֆազաւընա պիր ալապ աաքէր պրագըպ վէ Կապրօվաւա տահա աաքէր կէօնտէրլիմէսինէ տէ էմր իսթիւպ վէ քէնաթիւ ալմը ալալընը մահէթինէ ալաաթ օ կիւն Կապրօվաւա վաալ օլտու, վէ աաքէրի իրի իւշ սաաթ անճազ պիր բաշաթ վիւրէրէք, Նիպզաւ հօլունու թուլթուրտու :

Լաքին Նիպզաաաթի ճէնէրալար նէ Բատէցքինին Պէպրօվաւա կիթտիլինաւէն խապէրլէրի վարաթ նէ տէ ալաանաղընտան, խապէր խապէր իւղէրինէ կէօնտէրիպ պիր իմաաա կէլմէաթիլինի կէօրիւնէ, զաւէր պիղի քէնաթ հալիմիզէ թէրք իթմէնէ մէճպուր օլտուլար տէյի մէնուս օլտուլար :

Հիւանէթ հէր ան արթըզ Օսմանլը Նիպզայը պատշըրապիլի օլտուգունտան, աճէլէ պաշարքնաւ կէլէնի վէ պիր հաֆիմատան պէրի շէքաթիլէրինի վէ աաքէրաւն նէ դալարըընը հիքեալէ իտուպ, պիր մէքթուպ տահա սալաըրտըլար :

Աստի՛ աշխարհաց օն ուստու (ազգամբն) մուտարդեղեմէ Ոսմանլը թէրա-
ֆընտան պիր նէվի թաթիլ կէօրիւնտիւ իտէ տէ, Բուսլարա հիշ պիր ֆապիտէ-
սի եօզուստու : Նէտէկտէ պիր նէֆէր աօլթաթլարը գալմաօրնշար, ճէնկտէ օլան-
լար իտէ կիւնէշին աննընտա սապահտան ազշամա գատար շալըր շալըր հանըպ
աճ վէ սուսուզ եօրկուսուզտան հէլազ տէրէճէսինէ կէլմիշլէրտի : Իւշ կիւն
տիւր աղըզլարնա պիր գալըզ սըմազ շօրպա կիրմէմիշտի, շօրու արթըզ տիւշ-
մէնին թօրուստան վէ թիւֆէնկինտէն գայտ իթմէհէրէք պահըրն իւզէրինտէ
հէրէ սէրլիֆշլէրտի, օ պիրլէրի շալըլար գահալար արալարընտան ճէնկ իտէ
իտէ կէրի շէքիլիլէրտի, աղըզլարը հիտտէթտէն քէօրիւրէրէք : Ոսմանլընըն
Ալլան, Ալլան սէտալէրի իտէ տաղլարտան տաղլարա վէ գահալարտան գահա-
լարա աքս իտէրտի :

Ճէնէրալ Աթօլէթօվ վէ Տէրօյէնսքի Պէտէքօ թէրէսինտէ հան հանա տու-
րուպ, էլլէրինտէ տիւրպին իլէ Նանթրահա միւսթէտ օլան ճատտէհէ պազար-
լար տուրուլարար, քի բըրնալլըզ գարլաննը պիր եօլ իտի :

Կախէան Աթօլէթօվ, աղլընը շալըրմըշ կիպի պիր պազըրըշ տըր գօրա-
րըզ արդատաշը ճէնէրալըն գօլունտան թութար վէ բարմաղը իլէ եօլու կէօս-
թէրիլ, իքիտի պիրտէն պաշլարընը ալըպ, շիւքք հա Բապպիմ պաղըրըրլար :
պիթիւն տաքէր անազլանըր վէ եօլա պազար քի գարըննա կիպի ասքէր եր-
լանգալի եօլլարտան վէ բըրնալլար արալարընտան Նիպգանա իմաստ կէլմէք-
տէ իտիլէր : Օ արալըզ պաթիթլարընտան կիւնէշ աշըլըպ շափը սաքէր թէրա-
ֆընա վուրսուզտա, սիւնկիւ բարլթլարը տա կէօրիւնտիւ, պունու սաքէր
կէօրտիւքտէ էօյլէ պիր սէսլէր չըգարար քի պիւթիւն տաղլար ինչտի, վէ Ոս-
մանլը աաքէրինին սէսլէրի պիլէ իշիթիլմէգտի : Ասքէր հափաշ հափաշ իլէրիլէ-
հիպ, Խան օլան մահալէ վասլ օլտու վէ օնտան սօնրա էօնլէրինտէ օլան պիր
թէրէհէ եթիլէտիլէր :

Լաքին ճիւմէսի սիփարի իտի, Բուսլար շալըրալար, պու նէ աճահիպ
շէյ Բատէցքիտէ հիշ պիր բիտտէ գալմաօր տա աթլըլարը մը պիլէ սալարըրեօր
պազըրալար, օ իտէ իշ պաշգա տիւրիւ իտի :

Ճէնէրալ Բատէցքի ափնը սաքէրի իլէ Կապըօվա եօլունտան իլէրիլէմէքտէ
Նիպգա մուհարէպէսինին թօր սէսլէրինի ալըր վէ պարութ տիւմանլարընը տա-
լի կէօրիւրտի, աաքէրի գօշտուրսուզու հէրտէ պիր Բուս գապիթի գօշարապ
հանընա կէլիպ, ճէնէրալ, շապուզ օլ, Ոսմանլըլար Նիպգանըն քէթրաֆընը
շէվիլտի, աաքէրտէ թաքէթ գալմաօր, հա թէլիմ օլաճաղլար հա պիր նէ-
ֆէր սազ գալմանտնաղլարա պաղըրա :

Բատէցքի պու խապէրտէն տալա շալըրմանըպ, գաղազ սիփարիլէրինի աթ-
լարընտան էնտիրտի վէ օնլարըն հէրինէ ափըլարը պինտիլտի, վէ քէնտէ տէ
պէրապէր աօլու տիլկին Նիպգանըն արգա թէրաֆընա երիւրտի :

Գալատէ թարիֆ իթալիսիպ թէրէհէ վասլ օլտուգտա օրանա պիր իքի
թօր վազ իաուպ, ափըլարը իտէ օրմանլարըն բըրնալլարըն վէ գահալըզլարըն
իշինէ տաղըթաք, վէ պունլար պաշլարալար Նիպգանըն արգաալընը շէվիլէն Ոս-
մանլը աաքէրի իւզէրինէ սըզը պիր աթէշ բարլաթմանա :

Հէր նէ գատար աղլըզ իտի իտիլէր տէ, սըզը աթէշ իթտիլէրինտէն Ոս-
մանլը շալըրըպ, զանն իթտի քի իւզէրլէրինէ պէօյիւք պիր Բուս օրսուսու
կէլիեօր, վէ Բուսլար տա աղնաալըլար քի, կէլնէր սիփարի օլմանըպ ափնը տա-

քէրի իմիշ : 0 վաղըթ Նիպդատա օլան աաքէրտէ ճէսարէթ ալըսզ վէ արթըզ ճէպիմանէ վէ Ֆիշլէք սազընմանըսզ , պիր դընսզ ամէշ աէ ժնլար սաշմանա սաշլատըսզ : Պու վէշ իլէ Բուսլար օլտան Սամանլը հիւճիւմիւնիւ մէն խտէ-պիտիլէր խտէ աէ , սազաս երնէ էշի պիր հարտէ տէշիլ խիլէր : Պէտէքզ օնուն գարշըսընտա սէքիզ եիւզ մէթը օւզագտա ճէսիմ Սամանլը աաքէրի վարսը վէ արալարընտա պիր տէրմն տէրէ աէ վար խտէ աէ , Սամանլըսը Բուսլարըն ար-դասընը պու թէրաֆտան օլտուն սարաճազլարսը :

Իմաի մուհարէպէնին էն մուհիմ մէվլիի շիմաի պուրատա խաի : Ճէնէրալ Բատէցքի , Նիպզայա ելթիշիր ելթիշմէզ , նէ մուամէլէտէ պուլունմազ լազըմ կէլէճէյնի էյիտէն քէշֆ խուուզ , ամէրլարընտան իւշ պէօլիւքիւնիւ օ թէրէեէ սալարըսը :

Պունլար թէրէյէ գօշմազտա օլտունլար , մէթէրիպէրտէն ամէլին արար ա-րասը քէօլիմէքտէ խաի . պու ամէլէյի քէնտիլէրինէ սիրէր խտէրէք , ամօն պէօ-լիւքէլէր թէրէեէ էլթիշիպ Սամանլընը եանտան վուրմանա սաշլատըսզ , վէ Սամանլըսը պու եանտան վէ մէմուլին զայրը հիւճումէ տտեանամալըսզ , կէրի չէքիմէեէ պաշլատըսզ :

Վազիթ ազլամ օլոււզ , Սամանլըսը տա կէրի չէքիլտէրտէ պիր պաշլաթ թէրէ թուլմուշ օլտուզլարընտան , պունլարը գօվալամազ արթըզ պէշիւտէ խաի , շարին ամէր պէօլիւքէլէր Սամանլընը գօվալատըզտա մէթէրիպէրտէ օլան Բուս աաքէրի աէ քէնտիլէրինի զապի խտէմէիպ ճիւրքան՝ պազըշլարսզ ամ-ճըրլարըն արգաաընտան գօշտուլար , վէ պու լուղումսուզ վէ ֆալիտէսիզ պիր հիւճումաէն կէրի ալմանա զապիթիլէրի ազ դաշմէթ չէքմէտիլէր :

Ազլամն ալաֆրանկա ստաթ սէքիլինաէ օրթալըզ թէքմիլ պիր սիւքիւ-նէթ քէսզ իթի . իւշ կիւնաէն պէրու պէօլէ նէմ թօք վէ նէմ թիւֆէնք ա-թէլինին թէքմիլէն թաթիլի , կէօրիւմէմիշտի :

Էւրօքա միւվլէրիլէրի պու իւշ կիւն մուհարէպէսի իւզէրինէ շու միւ-թալըսը խտէրէր :

« Պու գանլը մուհարէպէլէր Սիւլէյման րաշա տաքէրինէ քէք պէտպաթիթ վէ եէաի սէքիզ պին աաքէր թէլէֆինէ մուճիպ օլտու . Պէտէքզ օ պանըրլարը էօլիւ վէ եարալը իլէ տօլու խաի . Բուսլար տաթի իքի պին Նուֆուստան դիւ-տէ թէլէֆ իթիպիլէր , եանի Նիպդատա մէվճուտ օլան աաքէրլէրինին Նրաֆընա եազըն պիր թէլէֆ , Պէտէքզ օ պանըրլարընա սալարըրլան Բուս աաքէրինին ան-ճազ եիւզ էլլի նէֆէրի եարասըզ կէրի՝ աէճնէպիլտի : Պունտան դիւտէ չէտիտ պիր մուհարէպէ թաստիօլու իթմէք զապիլտիզ տիր . իքի թէրաֆ աաքէրի աէ պիրի հիւճումաէ վէ տիլէրի մուֆազտատա պիրի պիրինէ շահան չէնասիտա պուլունտուլար . . . : Բուսլար , քի Նիպզա կէշիտինի իւշ կիւն պէօլէ ճան սիրաբանէ մուհաֆտա իթիպիլէր , քէնտիլէրինաէն պէշ օն դաթ դիւտաէ պիր աաքէր գարշըսընտա խաիլէր վէ աճ գարընա ալալիւշտիլէր տէ տէնէպիլիլ : Ճէնէրալ Բատէցքի ելթիշմէաէ , վազաս նէպ թէպիմ օլաճազլար ըտը , լաքին ինտաննա միւվլէրն օլան հէր մուզապէմէթի ինքա խուուզ , արթըզ աեազտա պիլէ տուրանսզ մէճալէր գալմաարըր իշիւն : »

ՄՈՒՀԱՐԷՊԷՆԻՆ ՍՕՆ 3 ԿԻՆԼԵՐԻ

Բստեղցքի ափերը արդեն թեքմիլ ֆլորգասը օ կիճէ կէլտի Շիպգայա եկեղիշ-տի , վէ ալէստայան Շիպգասեա միւհիմնաթ , լէվադիմնաթ վէ մէքիւլաթ եադ-մանեա պաշլատը վէ արթըգ արտը արտը քէսիլմէտի :

Թըրնօվտան Կապրօփանեա գտտար եօլլար կէօրիւլէճէք տիր հալ քէսպ իթմիշտի , Պալգանլարն ճէնուպոնտան վէ Գըզանլըզտան գաշան Պուլկար ֆամիլեալարը տէօրիւնթիլէրի իլէ եօլլար տօմուշուտու . չիւնքի իքի աքէր Շիպգա թէքէլէթիմտէ տիր տիրի իլէ ուղրաշմադտա օրտուղլարը հալտէ , աշա-ղտա պաշը պօղուղլար տաթի գաթիլը նուֆուս վէ եադմա վէ թալան իլէ վա-ղըթ կէշիւրմէքտէ իտիլէր :

Կապրօփա Պուլկարլարը , պու ֆիրաթիլէթտէն տէ խայլը նուֆուս պէրա-պէր ալարադ Բուս օրտուլարնա պէօյիւք եարտըմլար իթտիլէր - արապա երեք պարկիթի վէ սալլրէեկ պուշլար սիւրիւճիւլիւք վէ եօլլարը տա օրտուղճա պուշ-լար թամիր իտէրէրտի , վէ Պամանլը գուշուշն վէ կիւլլէլէրնտէն խայլը թէ-լէֆ օլտալարը օրտու իտէ տէ , երնէ աքէլրն իրզմէթ ինտէն աուր օլմանըպ , հիշ օլմադ իտէ հէրաթէթտէն պուշալմըշ օլան սու պարէմ եկեղիշտիրլըրտի :

Ս կիւնիւ սօլ վէ ճէնուպ թէրաֆլարլընտա , տիր գաշ ուֆադ թէֆէք թօք վէ թիւֆէնք աթէշի մուգապէլէսինտէն պաշգա տէօյիւք տիր հարպ վուգու պուլմտը :

Էօլլէնէ տօղրու , Սիւլէյման բաշա Սան-հիգօլա թապեալարնա տօղրու տիր հիւճուճ մէլլ իթտի իտէ տէ , ագ տիր աքէրլէ վէ աշվամսըպ տիր մու-սմէլտէ պուլուշտու . չիւնքի գտեալար արաալընտա օլան տիր թապեատան պաշգա տիր եէրտէն Բուսլարլըն իւղէրինէ աթէշ իտէմէտի :

Բուսլար պուշտա տա լաղրմ կիլլէն մուգապէլմէթէ տէվամ իթտիլէր :

Պու կիւնիւն Էհէմիլնէթի սաղտա իտի , պուրատա Սամանլըլար Ալղըրը-ճէպէլ իտի վիրիլէն օլանըրտա իւշ մուհիմ մէվիլ թութուպ , Բուսլարլըն իւ-ղէրինէ պուշտան աթէշ իթմէքտէ իտիլէր :

Պու մէվիլէրին տիր Կապրօփա եօլուշա հաթիմ օլտուղոնտան , օրատան Սամանլըրը թէպեթա իթմէտիքճէ , Բուսլար քէնտիլէրինէ ճայը նէճաթ օլան պու Կապրօփա եօլուշտան տուլ Էմին օլամաղլարտը , Եմնի Բստեղցքի վէ Տրախիմ-րօֆ իքի մէշհուր ճէնէրալ պու թէրաֆտա տիր տիրի իլէ տիրլէշիպ , օրման ի-չինտէ օլան Սամանլը աքէրի իւղէրինէ բէք շէտիտ հիւճուլէր իթմէեկ պաշ-լատըլար :

Ճէնէրալ Տրախիմրօֆ աղըրճա եարալանըպ խաաթախանէեկ նաղլ օլուշ-տու , վէ Բստեղցքի գօմանտալը Էլլէ ալըպ , աքէրի օ տէրլճէ շըթապլէ իլէրի սիւրտիւ քի թիւֆէնք աթմանա վաղըթլարը գալմանըպ սիւնկիւ սիւնկիւյէ կէ-լէրէք , Սամանլըլարը օրմանտան տըշարը ուղրաթտըլար . Սամանլըլար նէ գա-

կէլմէքտէ խոփ : պու հալտէ տէ երնէ Բուսլար տէֆա տէֆա իւ չիւնճիւ . վէ էն երեքտէք թապեանեա տա պէյհիտէ վէ թէլէֆի հիւնուսէր խուսպ , Բատէցքի պաղար կէօրախ քի , չարէ եօզ , կէրի պօրուսունու չարարար : վէ Սամանլըլար կէլիպ զայպ ինթիքլէրի օ իքի սրա թապեալը թէքրար էլէ կէլիքտիլէր , ֆազաթ Բուսլարը զօգլաւնատլար , վէ ժնլար տա սէրպէսիճէ գարչը եազալը թու թաուրաւլար :

ԻԻԹԱՄԸ ՄՈՒՀԱՐԷՊԷ : — ԹԷՐԱՅԷՏԻՆ ԹԷԼԷՏԱԹԸ : —

27 ԱՂՍՈՒԹՈՍԱՆ 13 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ ԳԱՏԱՐ ԵՒԳՈՒՆԸՆ ՀԱԼԻՒ

Աղօթօտուն Չիֆնտէ Արւելյանն բաշա Բուս թապեալարընըն ճիւղէմինի սապահտան ազչամա գատար թօք իլէ տէգլախախի , լաքին իրթէսի կիւնիւ Բուս աաքէրի կէօրախ քի , պիր թաղըմ միւհիմնիթ վէ օրաու աղըրըզլարը , էթրաֆլարընտա խալլը աաքի օլարադ գաթար գաթար Գըզանլըզ եօլունու թու թմազաա խոփէր . աշիքեար օլաու քի ճէհալէթ ճէսարէթի իլէ հափալանան պու ճէնէրալ , մուհարէպէտէն նարֆը նազար խուսպ պաղի գալան աաքէրինի օլաու ալըզ կէօթիւրմէնէ գարար վիրմիշաթ : Աէ վազաա Արւելյանն բաշա Սամանլըլ էլինտէ գալան թապեալարա պիր աղ Արապ աաքէրի եէրլէշախիպ , օրաուսունու Նիպզատան գալարմանա մէնպուր օլմուշուաու :

Պու ճիւղէ իլէ Բուս օրաու մէրքէղինէ Նիպզատան տալիմա ֆէնա խապէրլը կէլմէքտէ օլաուգումնաան , Կրան ախք իկօզա չօզ վէալէսէ խուսպ , թահգլիի մատտէ իլիւն աճէլէ պիր եալլը կէճաւէրմիշաթ , եալլըր Արւելյանն բաշանըն կէրի չէքիլտիլի վաղթա թէնատիւֆ ինթալիյնաւն , միւսթէրին օլաու պօտէթ ինթաթ :

Ճէնէրալ Բատէցքի տախի բաշանըն կէրի չէքիլտիլինի կէօրախքտէ քէնաւինէ կէլն իմաաա ֆիրգալարընըն հէպ կէրի կէճաւէրաթ , չիւնքի պու ֆիրգալար Նիպզա Սամանլըլտան ալընաղզաան սանրա , Նիպզա Թըրնօպա եօլունու մուհաֆաա իտէճէքլէրաթ :

Պու ճիւղէ իլէ Բուսլար տա Նիպզատա բէք բահաթ վէ էլի հալտէ տէլիլ խոփէր . սու ալմազ իլիւն ուզադ չէլմէլէրէ միւհիմն խոփէր , օտունլարը գալմամըչ օլաուգումնաան , սընապ եէմէքլէրի եա եանիբա նէրի քէնաղընտա բիշէր վէ ժնաան Նիպզապա նալլ օլունուրաուա , վէ պու կիտիպ կէլմէքտէ տէ աաքէր թէլէֆի վազաա պուրուրաուա :

Արւելյանն բաշա օրաուշու ալըզ կիթաթքէ , արթըզ նէ Բուսլար Սամանլըլ վէ նէ Սամանլըլար Բուս իւղէրինէ հիւնուսէ խուսպ , արա սրա ուզազաան պիր պիրինէ թօք վէ թիւֆէնք աթարադ վաղթլարընըն կէլիլիլէր խոփ :

Նիւանէթ Արւելյանն բաշանըն պու խունրիդ մուհարէպէլէրմնաւն նէ հաալ օլաու տէլի սիւալ օլունուր իտէ , պիւթիւն Լւրօրա միւլէրիլիլէրի հիւ ճէվապընը վիրիլէր , եանի հիւ պիր շէյ հաալ օլաւաալ ախմէք իսթէրլէր , վէ

քէնափնէ վերիդէն էմբէ վէ թալիմաթա մուղայիր հարէքէթ խօի տէրէր , լա-
քին պուրալարը պիղէ նամալիւմափուր , Շիպզաւ պոզաղը եինէ Բուսլարտա զալ-
աը , վազաաւ Կրան տիւք Նիդուա վէ Չարէվիշ օրաուսուռտան Շիպզաւա խալ-
լը աաքէր իմտաաա կէժնաէրիլիպ , պու իքի օրաու տա պիր ազ զաաֆ քէսպ
իթափ իսէ տէ , պուռտան տա նէ Սաման բաշա իսթիֆաստէ իթափ նէ տէ Մէհէմ-
մէա Ալի բաշա :

Շիպզաաա օլան Սամանլը աաքէրինին թէլէֆի երրաի պիր պին նէֆէր հի-
աապ օլուռուր , պէշ պինի շէհիա վէ ըն ալթըր պինի եարալը , Պու պապա-
էւրօբա միւվէրրիվալէրի աճալիպ պիր շէշ եազըպ տէրէր քի , եարալանան Սա-
մանլը աաքէրի Նէքիմէ վէ մուալիմէկեէ իթիպար իթմէեիպ , նէ իրաճ իշէրլէր վէ
նէ տէ եարալարընա պազադըրըրըրաա , պու ճիհէթէ եարալըրաաա բէք չօզ
էօլէթ օլուպ , բէք ազըր գուրթուլաա տէրէր : Սամանլը օրաուսու խալմէթին-
աէ օլան էճնէպի Նէքիմէրինին չօզու տա պուռու պէօլէ թաաաիգ իտէրլէր ,
վէ տէրլէր քի Աթաֆօրթ շաուզ խալրաթը պաեազըճա զօր իլէ աաքէրի թէ-
աաֆի իաուպ , եարալարընը աարադրապիլերաի :

Բուսլարըն թէլէֆիաէ թահպիղէ ալընարդաա , մէմուլ օլուռանտան ազ օլ-
աուզու թէպէեիան իթափ , պուռա թաճիւպ իթմէմէլի , շիւնքի Արւէյման բա-
շա աաքէրինէ Նիսպիթէլէ Բուսլար բէք ազըրգ խօի :

Իստի Բուսլարըն թէլէֆի 98 զապիթ 2633 նէֆէր հիաապ օլուռուր . պու
զապիթ թէլէֆի վազաա զիաաէ տիր , լաքին Սամանլը շէշիանէճիլէրի էլի Նի-
շան ալըպ , զապիթլէրի տէ սըրմա շէրիալէրինաէն ֆէրզ իթաթլէրինաէն , Նի-
շանը ճիլարա ալըպ զիաաէ թէլէֆ իթմիշէր տիր :

Պուռուռ իլէ պէրապէր Բուսլարըն խաաթափաաէ թազընը զաեէթ Նիզա-
մընաա օլաուզուռաա , եարալըրընաա բէք չօզու շապուզ վէ էլի պազըլըպ
թէլէֆաթմաա զուրթարըրըշ աըր :

Ազօթմաուռ Չիպընաա Սեպուեթեր 43իւնէ դաաար իքի թէրաֆաաաաա
պիրի պիրինէ թօր վէ թիւֆէք աթըրըշ իսէ տէ , նէ Բուսլարտան Սամանլըյա
վէ նէ տէ Սամանլըաա Բուսլարա պիր հիւռում վապի օլմաըշ աըր : Պու ճի-
հէթէ Սամանլը մէվգիլէրի Սամանլըրաաա զալըպ , Պազաանըն աթօրթ կէշիափաէ
եանի Շիպզա , Թրիաֆա , Իպլին քէօլիւ վէ Էլէնա պօզազըրըր տա Բուսլարտա
զալըրըշ աըր , վէ աթըլան թօրըրաաա Բուսլարտան կիւռաէ ըն եա ըն պէշ նէ-
ֆէրաէն զիաաէ թէլէֆ վուզու պօլմաըրըշ աըր :

Օրմանլըր թէլէթաէ օլան Սամանլը թապեալարըր , Շիպզանըն արգաաընաա
օլան Կապրօվա եօլուռու աալիմա տէօլէր օլաուզուռաա , Բուսլար միւհիմաթ
վէ աալըրէ նազլի իշիւն պու եօլարը եալընըզ կիճէլէրի գուլլանապիլիշէր
տիր : Քէզալէք կիւռաիւզ հէաւ օլուռան թապեալար վէ մէթէրիլէր աախի կի-
ճէ թափը օլուռուպ , Բուսլար իսթիհէաալարընը Շիպզաաա կիթաթըճէ տաշա
զափիլէթալէր , շաըլը պու երրաի կիւն զարֆընաա Շիպզա թէրաֆարընաա
Չէրքէա վէ պաշըր պօզուզարլա իքի տէֆա քիւշիւք մուսաթէմէլէրաէն պաշ-
զա պիր վուզուաթ օլմաաըր :

Էւրօբա միւվէրրիվալէրի տէրլէր քի , Բուս եարալըրընըն ճէտէալէրինաէ
բաթլար գուրշուռ եարալարըր պուլուռաա քի , նաաըլ քի մալիւմափուր պու մա-
զուլէ գուրշուռըրն իսթիմալը ումում տուէլմէ մէմաու տուր :

Պու գուրշուռըրըն էվվէլա պաշըր պօզուզ վէ Չէրքէսլէր գուլլանըրպ սն-

բախարը նիզամ սաքէրի տէ գուլամնըլլար տէյի եազըլը խէ տէ , զիեառէ իֆ-
թիրա տըր դամն խալիֆ Նիթէքիմ հազիֆէթ :

Ախլէյնան բաշանըն իքիմնի տէֆա Շիպգաեա հիւնուֆնիւ նազլ իթմէզ-
տէն էփէլ , Ախա վէ Լօմ նէհրէրի վազատալըլընը պէր վէշի աթի Նիքեաեկ
իթմէմիզ ինապ խալը :

ՎԻՏ ՎԷ ԼՕՄ ՄՈՒՀԱՐԵՊԷԼԷՐԻ

ԲՈՒՄԱՆԼԱՐ

Շիպգանըն շրմալ թէրաֆընտան աշաղբեա էնիպիյի կիպի , սօլաա Ախա
նամ չազ վար քի Թունաեա ազար , վէ Բլէֆնա պու չալըն էօնիւնաէ աիր , օր-
թաաա Էանիքա նէհրի օլուպ , սաղաա սաթի Վօմ նէհրի վար քի , օ սա Էինէ
Բուսնուգաա Թունաեա ազար :

Բլէֆնանըն դարչըրնտա , Էանի Ասման բաշա օրաուսունուն դարչըրնտա
օլան Բուս օրաուսու , Կրան ախք Նիգօլա օրաուսու խաի , վէ Լօմուն սաղըն-
աա օլան Սսմանըլ օրաուսունուն դարչըրնտա օլան Բուս օրաուսու սա Չարէ-
վիչ օրաուսու խաի , թա սաղաա վէ չարգաա Տայրօնաաա օլան սա Չիննըրման
օրաուսու խաի :

Բէք էփէլ Կրան ախք Նիգօլա օրաուսունտան պահա իթմէմիզ լաղըմ կէ-
լիր : Յունիստէ Պալգանդարըն զըպլէ թէրաֆընա կէշիպ , Լաթիրնէ նիֆարընա
դաաար Էազլաշարդտան սնըրա կէրի գօֆալանան , Կուրգօ գօլու , Շիպգանըն
վէ սալիր սօղաղլարըն մուհաֆադա թաղըմը , Ալլիի , Կապրօվա , Տըննօվա վէ
Թըրնօվաաա օլան Բուս գօլարըր նէպ պու Կրան ախք Նիգօլա օրաուսունտան
իֆրադ օլունաուչ գօլար օլուպ , իքի Բլէֆնա մուհարէպէլէրինաէն պուշար-
տան խալըլը սաքէր թէլէֆ օլուպ , սալիր Էէրլէրաէ օլանլարաա սա նէր կիւն
վազի օլան ուֆաչ թէֆէք չաթըլլալարաա ազ սաքէր թէլէֆ օլմաաղըրնտան
Կրան ախք Նիգօլա օրաուսու ֆէվզէլաաէ դաաֆ քէսպ խաուպ , կիւնէ կիւն
աիւզ խմաաաա պէքլէմէքաէ խաի : Կժաաա խաէ , իքի օլաան էփէլ Էէթիշէմէաի :

Պիթիին Էլօրա մուհարթիլէրի , վէ չօղու սա սաքէրի թաղըրնտան օ-
լարադ խաաաա խալըլէր քի , էյէր Սսմանըլընըն իքի օրաուսու Էանի Ախաէ
Սսման բաշա գօմանաաղընտա օլան Բլէֆնա օրաուսու , վէ Լօմաա Անմէա Էյուպ
բաշա գօմանաաղընտա օլան աթիլէր օրաու իշլէրինի պիլիպ ֆէշնը հարպ իւզ-
րէ տալթաննըլ օլաաղըրլար , էփէլա Կրան ախք Նիգօլանըն պաաէհու Չարէ-
վիչին օրաուլարըն թարու մար խաուպ , Բուսիտաան խմաաա կէլմէգաէն պուշ-
լարըն իքիինի տէ Թունաեա տէօքէպիլիլէր վէ Բուսէլի սէֆէրինի Բուալարըն
օ սն պահարաա օլուն իլէրի վարաըրմաաը դապիլ օլմադաը :

Պու կիւնքի կիւն պիւթիւն Լեւորա հալա, պու էֆքեարտա տըր, պիզ շիմօի շարդ մուհարէպէսին Լեւորա մուհարրիլէրինտէն պաշտա պիր մէնպա-
տան ալաւազ օրտուգուամուգտան, իլէրուտէ պիզտէն տէ պէօլէ միւվէրրիլէր
դուհուրա կէլիպ աօղրուսուհու եազանլար օլուր իտէ, պէլլէրմ Լեւորա մուհար-
րիլէրինին զալաթլարը թաւհի օլուհապիլիր, էլէր պիզտէն պէօլէ թարրիւի-
նաալար դուհուր իթմէզ իտէ, Լեւորա մուհարրիլէրինին եալան աօղրու եազ-
աղլարը կէլլէլիպ զալաւազ տըր:

Ելնէ պու միւվէրրիլէրին զալլէինէ, Բուսար էվլէլլէրի Սամսուլը աւ-
քէրինի օ դատար հիշ պիր շէշ կէրինէ գոյմուշլարմէլլէր, քէնտիլէրինի պաշ-
տա հիշ պիր իլէրաթտան մուսթէնէլլէ մուհիթան կէօրմէկիպ, հէր նէ գատար
Բուսանլար տա սիլաշլանդ, Բուսան աաքէրինին տէ Բուսի աաքէրի իլէ պիր-
լէլիպ մուհարիպ օրմալարմը իսթէմիշլէր իտէ տէ, Բուսար զապուլտէն իսթի-
նա իլէմիշլէրտի - Բուսան աաքէրինին նէսի օլուր քի, պիլիմ աաքէրիպէ գա-
րըշարաղլմ տէլի պուհու քէնտիլէրինէ պիր քիւշիւքիւք սալարլարմը, վա-
դաա պու պէօլէ իտի, Բուսանլարտան եալնըզ պիր ֆըրդա աաքէր կէշմիշ
իլէն օնու տա նիգօրօիտէ օթուրուպ պէրիլէ տլմանլարաղլ:

Գաշ ալֆա բրէնա Շարլը պիր մուգալլէլլէ թանդիմի իլէ, Բուս իլէ Բուսան
աաքէրինի պիրլէլլիլլէրմէր իսթէտի իտէ տէ, Բուս ճէնէրալլարը վէ պաշ գոման-
տանլարը զապուլտէն իսթինա իտուպ թէլլնին կէօթիլէրալիլէր, չիւնքի Բուսան
կիպի տաւա հիշ պիր ճէնիկէ կիրմէմիշ վէ աաքէրի շէօրէլլէրի օլմանան պիր
աաքէրլէ պիլլէլլէլի, քէնտիլէրինէ ար իտէրլէր իտի:

Լաքին Բիլլէն պօղկուհուղլարմտան վէ Նիպապ վազաալարմտան սնու-
րա իլլէրի ֆէնալաշլապ, պիր տէ Սամսուլըն պէօլէ տալլմանաղլ տա քէն-
տիլէրինի բաւաթ պրապտաաղլարմը հիշ աղլըլարը քէնտիլլինտէն մուսիխա-
րէն իլէպիլիլի էֆքեար իտուպ, Բուսանլար իլէ պիրլէլլէլլէ մէլլ հաղ օլմուշու:

Բրէնա Շարլը իտէ, պուհու այնը ֆըրտաթ լաա իտուպ, լանդլը պիր
մուգալլէլլէնտմէլլէ տէսթիւ օլմազ իւղրէ զալլար պիլլզաթ Նրան տիւք Նիպօլա-
նըն օրտուկեաւնա աղլմէլլէ իթիսի: Լաքին Բուսարմ Բուսան մուսթէնէլլէրին
զապուլ իթմէլլէրի, պիւթիւն Լեւորա մուսթէնէլլէնտէ, զաաֆլարմը իղրար
իթմէլլէր տիմէլլէր - իտիսի պու ալպէպէ Բուս էրիքեանը հարպիլէսինտէն ֆէվլէ-
լատէ մուսալիլլէլլէ կէօրալի, վէ պու իտուսուլլէր աաքէրլէ վէ զապիլլանէ սի-
րանէլլէ իտուպ, օնլար տա պիր պիրինի օ ալլէլլէ հաղարէլլէ կէօթիլլէլլէրտէ
օլուրտար քի, աղ զալար պիր պիրինի ուրմաաղլար, Բուս զապիլլէրի վէ նէ-
ֆէրաթթը Բուսան զապիլլէրի վէ նէլլէրի կէօրալիլլէր մի իսթիլլա իտուպ զաւգա-
նա գօրաբորլարաղլ, Բուսանլար տա Բուսարը կէօրալիլլէր մի, օնլար տա իլլի
զալմէ մուգապիլլէ իտէրլէրտի - Բրէնա Շարլը պաղար կէօրալի քի օլմանաւազ
Բուսարա ճէվապը տիլտի, եա շապուղ լալլըլը պիր մուգալլէլլէ եարաղլմ,
տէտի, եա եօղաա պէն աաքէրիսի ալլը վէ Թուսաղլ կէլլիր, վէ մէմէլլէլլէլլէ
տէ բաւաթ վէ պիլլէրաթ օթուրուք ալլմըզ հիշ պիր շէլլէ գարըլմամ տէտի,
պիլլիլլաթ:

Բուսար իլէ Բուսանլար մապէլլինտէ պու մուսթէլլէր Սիւլլանն բաշա-
նըն իլլը ալֆա Նիպապը վուրմապտա օլուրուք վաղրիլարա թէլաաթիլ իթմիշ
իտի: Մէլլէմէլլէ Սիլ բաշա իտէ, Չարէվիլ օրտուսուհու գարըլ պաղր թաա-
րուղ ալալլէլլէրի կէօթիլլէլլէ պաշլարմը, վէ Բիլլէնտա Սաման բաշա տալի

արչարը ուղղաեանազ կրպի նիւմայիշլէր կէօթէրմէքտէ խոի : Բուս ասքէրի մէվզի մէվզի թօրլանդ , էքսլը մանալտէ տէ խաթթլարը բէք զայըֆ պրազմըշ օլտուղլարընտան , պու իքի բաշանըն հիւճուսինէ եալընդ տաեանմաեա տապան խտմէտիքլէրինտէն , արթմդ քիպր ու զուրուրու թէրքէ մէճպուր օլտառազ , բրէնա Շարլընըն սէօղիւնէ կէլտիլէր վէ մաթլուպու վէշ իլէ մուգաթլէրի թանպիմ իթաիլէր քի , էն մուհիմ օլան պէնտի , Բուսան ասքէրինէ Բուս ճէնէրալլարը զօմանտա իթմէհիպ , Բուսան ճէնէրալլարը զօմանտա խտմէքլէր խոի , վէ Բուսան ասքէրի Բուս ասքէրինին մանօլրալարընա սէքթէ վիրմէտիքմէ քէնտի հարէքթիլէրինտէ սէրպէտթ օլաճազլարաթ :

Պուսուս իւղէրինէ բրէնա Շարլը էմր վիրիպ , Բուսանխատա գալան օթուղ պին դատար ասքէրի նիգօքօյինին իւսթ թէրաֆընտան քէօքրիւլէր աթարազ պէրի եաղաեա եանի Պուլխարխաթանա կէլտիլէր : Սաման բաշա մուգատտէմա Վխտինտէն Բլէֆանըն եարադմընա զօշար իքէն , Քուսա սէվահիլինտէ նէ դատար Սամանլը ասքէրի վար իտէ , ծնարը տա թօրլամըշ պէրապէր ալմըշ օլտուրուսան , Բուսանլարըն քէօքրիւ եարմադընա վէ ասքէր կէլիւրմէսինէ մանի օլաճազ պիր Սամանլը զուհուր իթմէտի , վէ Աջօսթօտուն օթուգունաաազ Բուսանլար , կիւլէ օյնաեա վէ թիւրքիւլէր հուրալար շաղըրարազ , Պուլխարխաթանա կէլմըշ օլտուլար :

ԲԼԷՎՆԱ ՃԻՎԱՐԸ

Բուսլարըն Բուսանլար իլէ պիրլէշմէտի Սիւլէրման բաշանըն Շիպղայը ուրմասընտան նէշաթ իթմըշ օլտուգունաաա , թարրիթին սըրաթ պու Շիպղա մուհարէպլէրինի թէքմիլ իթմէք իտէ տէ , պէրիտէ եանի Բլէֆա թէրաֆընտա օլան վուգուաթլարը տա կէրիլէ պրազմազ , զարըշդլըզա մուճիպ օլապիլիլ օլտուգունաա , Շիպղանըն Չինճի վէ սոն մուհարէպլէրինտէն պահա իթմէզաթն , արա եկրաթ պու Բլէֆա ճիփաթը վուգուաթլարընտան պահա իթմէմիզ լաղըճ կէլտի :

Մուգատտէմա հիքեայէ օլուսուգու վէշ իլէ , Բուսլար իքի տէֆա Բլէֆաաա պօղուլուսուգաան սօնրա , Էւթօրա մուհարրիլէրինին թաղրիլինէ էհէր Սաման բաշա Բլէֆայը պրազըզ արգալարընտան զօշալարը վէ Մէնէմէա Ալի բաշա տա եարադմլարընա եթիլէշիտի , Բուսլարըն նէքսինի Քուսայա տէքմէք դապիր խոի :

Բուսլար պու իքի Բլէֆա պօղիւսնլարընտան սօնրա , Քուսաեա աօղրու գաշմաեա եիւղ թութուպ , արգալարընտան զօփալաեա օլմաաղընը կէօրաիւքտէ , բէք շօզ իլէրի կիթմէհիպ , օլտուղլարը եկրաթ տուրաուլար , լաքին Բուսաաաան կէլէճէք խոտա ասքէրինէ պէքլէյնճէյտէք Բուսանլարաան պէօլէ զըրզ էլլի պին ասքէր խոտա պուլտուղլարընտան արթմդ օլտուղլարը եկրաթ տէ տուրմանըպ , կէրի տէճնտիլէր վէ Բլէֆանըն զարըշընա կէլտիլէր :

Ի՞նչի տէ՛ֆա վագի օլան թէլէֆի հիւճումէրքնտէն սո՛մրա, պի՛ր իւշիւն-
ճիւլէ տէ թէշէպպիւս իթմէք քեաքը ազըլ օրմաադըրնտան, Բուսլար պու տէ-
ֆա հիւճում իթմէլիպ, Սաման բաշա Բլէֆնանըն էթրաթըրնա նէ դատար թապ-
եա վէ մէթէրիա եարմըշ իսէ, Բուսլար տա օ դատար վէ տաշա դիւսատէսինի
եարմահա պաշլահեպ, պու ճէսիմ մուհասէրէնին սաղ զօլունա տա պաշլըճա
Բուճանլարը մէմուր իթտիլէր :

Պու թապեալար եարըրմագաա օլսուն, մուգատէմա տէտիսիմիպ կիպի
Նիպդատան չըմալ թէրաթըրնա աշաղը էնիւսիքտէ, գարշեա կէլէն Կապրօվա
իսէ տէ, պի՛ր ազ տաշա չըմալտա վէ սօլտա Սէլվի, վէ Սէլվինին տէ տաշա
չըմալըրնտա վէ սօլունտա թամ Բլէֆնա հիզաաընտա Լօվաշ գատապաը վարաը
քի հալա Սամանը էլինտէ իտի :

Կապրօվա վէ Սէլվի գատապալարը Բուսլարըն էլինտէ իսէ տէ, պու Լօ-
վաշը տա Բուսլար ալաանըպ, Սամանը էլլէրինտէ պրազաըզլարը հալտէ, հէր
նէ գատար Բլէֆնանըն մուհասէրէսի իշիւն թապեալար վէ մէթէրիալէր եար-
ալար արդալարըրնտան էմին օլամաղլարաը, իտի թապեալար եարըրմագաա
օլսուն, իլք իշ պու Լօվաշը ալմագաը :

Պու մէմուրիլէթէ ճէնէրալ Ագօպէլէֆ թաեին օլունուպ, Ագօթօսուն 4
իւնտէ պու ճէնէրալ պէշ թապուր աաքէր վէ իքի պաթարեա թօր իլէ Լօվա-
շըն քէշֆինէ կէսնտէրիտի : Իրթէսի կիւն Ագօպէլէֆ Լօվաշա եաղաշըպ տա-
քէրինի սէյրէք օլարազ պէօյիւք պի՛ր գալիս իւղէրնտէ տիգտի, վէ տաշա իր-
թէսի սապահըրը գօմանտաընտա օլան օն ալթը թօրտան պի՛րտէն տթէշ իթ-
մէեէ պաշլաաը : Քէնտիսի Ագօպէլէֆ պու պաթարեալարըն թա եանընտա տու-
րուպ, էլլինտէ տիւրպլին իլէ Սամանը աաքէրինին նէ հարէքէթ իտէճէլինի կէօ-
ղէթմէքաէ օլտու : Նէհրաէ վէ ճիփարտա օն իքի պլինտէն օն պէշ պլինէ գա-
տար Սամանը աաքէրի պուլունտուդունու թաթաին իթտի : Էթրաֆ թէրէլէր-
տէ հէպ մէթէրիալի թապեալար վարաը - Բլէֆնա եօլու իւղէրինտէ օլան պի՛ր
թէրէտէ ճէսիմ պի՛ր թապեա վարաը, տիկէր պի՛ր թապեա Սէլվի եօլունա նա-
ղըր պի՛ր թէրէտէ :

Ագօպէլէֆ թապեալարըն թօրարըրն տաշանազ տէրէճէլէրէտէք պու թապ-
եալարա եաղաշաը, քէզալիք Սամանը թապուրլարըրն տա սալըպ, նէ գուգ-
վէթ տէ օլտուղլարըրն էլիտէն քէշֆ իթտի, հաթիթա Սամանըրնն նէ եօլտա մու-
հարէպէ իտէճէլինի աղնամազ իշիւն, թապեալարաա տօզրու - պի՛ր իքի թօր ա-
թէշի տէ իթտիրտի : Ճէվաղընտա Սամանը թօրարըր քէք էլի նըշան ալմաշաա
իտիլէր, լաքին Բուս աաքէրինին պուլունտուդու եէրլէր եաւմուշազ թօրազ
օլտուդունտան կիւլլէլէր եէրլէ կէմիւլիւպ բաթլաանազ, վէ չօզոււզ խաաարաթ
փիւթիլլէրտի : Ագօպէլէֆ հէր նէ գատար քէշֆէ չըգմըշ իսէ տէ, մաեթինտէ
օլան աաքէրաէ օ տէրէճէ պի՛ր ճէնկ աշղը վարաը քի, պաեըրտան աշաղը է-
նիպ, Սամանը թապեալարը իւղէրինէ հիւճում իթմէլլէրի պի՛ր օլտու : Իւրք
աաքէրի Բուսլարտան ազալլի իւշ գաթ դիտաէ իտիլէր : Ագօպէլէֆ աաքէրինին
կիրիֆթիար օլաճաղը մուխաթարալը աղնալըպ նէֆաինի տէ աիւլիւնէեիպ, հէ-
մէն չէօսըթ քէսպ իտէն պէհազ աթընա պլինիպ աաքէրին աըգաընտան գօշ-
տու քի կէրի չէվիւրին - պու գօշուշտա Սամանը նըշանէըլարը քէնտիսինի թա-
նընըպ իւղէրինէ գուրշուն եաղաըրաըլար իսէ տէ, եալլընըպ պի՛ր մէշնուր պէ-
հազ աթըր վօւրուլուպ էօլիւպ, աաքէրի կիւճ իլէ կէրիլէ ալապիտի :

Ազգայէլէֆին պու աթըր թէ՛վարիխէ կէշմիշ տիր, պիր տէֆա երմի տը-
թը սասթըլըզ հօշ երբիւ երեւոյ, պիր հօրկուհուզ կէօսթէրմէմիշ տիր, վէ Րուս
ճէնէրալլարնուս Կրան տիւքաւ տարիւ էմապի հօղուսուշ, աթէ էօլտիւքաւ,
սէյիտի պիր Քիրկիզ կիւնդէր իլէ աղլսեւոյ թէ՛սէլլի պուլամուսըշ արըր, վէ սօն
սօնուսուս պիր մուհարէպէտէ Ազգայէլէֆին հանընտա իքէն քէնտի տէ վուրու-
լուպ էօլմիւշ տիր:

Պու քէշֆ, Ազգայէլէֆէ շէրէֆ օլանուզ քէշֆիւրտէն պիրի տիր, շիւնքի
պու քէշֆաւ ճէնէրալ հալընըզ կէօրաթիւքի հա կէօզ էօնիւնաւ օլան Սամանլը
ապրէրնի վէ իօրլարըր քէշֆ իթմէտի, իլլա տիւրլիւ տիւրլիւ մանօվրալար
կէօսթէրիւզ, Նիւնու վէ ճէնկ իսթնէք կիպի մուսալլէլէր իլէ Թիւրք ապրէրնի
եէրինաւն օյնաթիւք, վէ նէ մըղատար վէ իօրնա նէ դուփէթէ մարկը օլ-
սուզարըր պէօլլէլէր իլէ աղնատըր, Քէնտիլիէ գալուս, Նէմէն Լօվաշը արմազ
Նիկէթիւնաւ իաթիւ լաթին Կրան տիւք օրաուսուսուս գալան ապրէր, անճազ
Բլէֆիստա Սաման բաշաւա գաբըր քէնտիլէրինի մուհարթազ իսթիլլիւզ օնլար
սա իմուսաւ պէքէտիքլէրինաւն, Լօվաշաւ Ազգայէլէֆին իլէ Ֆէնալաշաւ
հարաթընա կիսթմէ եէնէքլէրինաւն, Կրան տիւք իգն վիրմէտի վէ իշ պիր գաշ
կիւն սօնրաւա գալար:

ՕՍԽԱՆ ԲԱՇԱՆԸՆ ԲԷԼՎԱՏԱՆ ՏԵՇԱԲԸ ՌԻՎՐԱՄԱԳ ԻՍԹԷՄԷՍԻ

ՎԷ

ԲԷԼԻՇԱԹ ՄՈՒՀԱՐԷՊԷՍԻ

Էրօրա միւզլըրիլէրի, Սամանլընըն Սիւլէյման, Սաման վէ Մէնէմէւտ
Ալի բաշարըր զօմանաւարընտա օլան իւշ գօլուն հարէքէթինի տէ Ֆէնըր հարազ
գալաւնիւն մուփաթըզ կէօրմէկիւզ, վէ մուհարէմէ իսուպ տէրլէր քի, Նէր նէ
գոտար Սիւլէյմանըն Շիպղա իլէ ուղրաշմարը պիր խաթա իսթաւ, միւշարիլէշ
Շիպղա իլէ ուղրաշարըր էմանաւ Սաման բաշա տա Բլէֆիստան արշարըր ուղ-
րաւըր, գալըֆլըրը մալիւմ օլան Կրան տիւք Նիգօլա օրաուսուսուս վուրմալը
ըսըր, վէ Մէնէմէւտ Ալի բաշա տա Զարէվիլին օրաուսուսուս. լաթին պիղիմ
միւրատըրըզ մուհարէպէլին Նիքեպէ իթմէք օլուպ, զօմանաւարըր մուհարէմէ
իթմէք օլմատըղընտան, պիթիմապի պուստան սարֆըր նարար իսթիլլի:

Էր նէ հալ իսթ, երին իլք էվիլէ տալլանան Սաման բաշա օլուպ, Ա-
զօսթուսու Յիլման բաշարըր միւշարիլէշ երմի պին ապրէլէ Բլէֆիստան ար-
շարըր ուղրատըր:

Էրօրա միւզլըրիլէրի, Սաման բաշանըն Բլէֆիստան արշարըր ուղրաւա-
սընը Աղօսթօսուն Յիլմէ թէսաթիֆ իթտիրմէմինի իրի սէպէպէ հաթի իսթը-
լէր. պիր քի Բամազան պաշլարըշ օլաուզարընտան, պիր Ֆիւթմուսթիլէ սա-
քէրի պիր մէֆուսիլէթիլէ Բամազանտա բաշաթ իթտիրմէք, պիր տէ քի Աղօս-
թօսուն Յի կէփի ճիւլուսու Հիւմանուս օրաուզանտան, եէվիլէ մէղքիւրիւ պիր
մուղաթիլէրիլէթի Սամանիլէ իլէ շէրէֆէնտիրմէք իլիւն իսթ տէրլէր. լաթին

քէնտիտի Սաման բաշա Պապը Ալիյէ քէշիտէ իմտիյի պիր թէլէկրաֆտա տէր քի Վուսլարըն Լօվաշ իւղէրինէ եխրիւմէքա՛տ օլաուզլարըն իշիթալիյնտէ , կիթ-տիմ քի Լօվաշը էլլէրինտէն գաւթիարալըմ , լաթին եօրտա աղնատըմ քի , Վուսլարըն Լօվաշա հիւճօւմիւ պէնի ալտաթիմազ իշիւն պիր հարազ հիշէտի իմիշ քի պէն տըշարը ուղրանըմ , Բէլֆնա դալըֆի գալըն , վէ քէնտիլէրի տէ հիւճօւմ իւ տոււոյ Բէլֆնայը ալընդար , խնտի եօրտա պաւնու աղնատըղըմտա կէրի տէ՛նիււոյ թէքրար Բէլֆնաւա տուխուլ իթիտիք :

Միււղէրրիթլէր իտէ Սաման բաշանըն եխրմի պին աաքէրլէ տըշարը ուղրա-մատընը ազ կէօրիւոյ , էլլի պին իլէ չըգմալը իտի տէրլէր , պու ճիւմէ իլէ չու-նու տա ինքեար իտէմէղլէր քի , Վուսլար Սաման բաշատան գաթա պէօյլէ պիր հիւճօւմ պէքլէմէեիւոյ , տտէթա գաթիլէթա՛տ պուլունատալար : Տահա Ֆէնտըր չու իտի քի Վուս խաթթլարը պիր էշի մէվգիտէ տէ տէլիլ իտիլէր , եալընդ օրթիւ գօլլարը գուզլէթլի պիր մէվգիտէ օլոււոյ , սաղտա Սաման աաքէրի վարաը , վէ սօլտա Բէլիշաթ գարիյէտի տըգաթընտա դալըֆնէ պիր Վուս գօլու :

Վուս գօմանտանը մէմուլ իթմէղ իտի քի , Սաման բաշա օլ գուզլէթլի օրթիւ գօլու հիւճօւմ իթմին , տահա գիտա՛ն դանն իտէր իտի քի , սաղտա օլան Սաման աաքէրինի պիր իշ ելըրինէ գօյմանըլ իլը էվլէլ մնլարըն իւղէրինէ հիւ-ճօւմ իտէմէք , հալ պու քի Սաման բաշա քաղըր Բէլիշաթ գօլունա հիւճօւմ իթալիյնտէն , Վուսլարըն իշի տահա կիւճիլէտի , վէ թէլէթլէրի դիտա՛տ օլաու :

Հէր նէ իտէ Սամանլըրար Բէլֆնատան չըղըպ , աղըր աղըր իլէրի եխրիւ-մէեէ պաշլատըլար . իթի պին պէշ եիւղ տիվարի , պիր չօղ բիտա՛տ վէ թօլլար իլէ իթի գօլտան եխրիւեիւոյ իլը էվլէլ Վուսլարըն պիր իթի է-է-է տիվարի-լէրինէ թէսատիւֆ իմտիլէր իտէ տէ , պաւնլար Թիւրք աաքէրինին վիւրուտինէ պէքլէմէեիւեք վէ նիգամլարընը պօղմաեարազ օլաուզլարը եէրա՛ն կէրի չէքիլ-տիլէր :

Էօյլէտէն տէօրթ սաաթ էվլէլ Թիւրք աաքէրի քիւլլէթլիւ օլարազ վէ Ալլա՛հ Ալլա՛հ պօղըրըշարազ Վուսլարըն իթի գօլունա պիրա՛ն չէտիւ պիր հիւ-ճօւմ կէօթէրաթիլէր , վէ պիր թապիւս տա ալտըլար իտէ տէ , Վուսլարա տա խնտա կէլիւղ , Սամանլըրար ալտըղլարը թապիւստա տուրանատըլար , հաթթա պիր թօր տա ալըպ պէրապէր կէօթիւրիւրքէն Վուսլարաան աթըրան պիր թօր արաւաթըն պիր թէքէրիլինի գըրաղըլնտան , օնու տա պէշ եիւղ մէթրօ ու-գաղտա իէէր իթմէեէ մէճպուր օլաուլար :

Պուսուս իւղէրինէ պիր միւտաթէթէթ թաթիլ իտոււոյ , ագիպինտէ տահա դիտա՛տ պիր չիտա՛տէթլէ հիւճօւմէ տէվաթ օլունուու , Սամանլը օրաուտունա միւ-թէթմաթի խնտա կէլէրէք Սամանլընըն աազ գօլու Վուսլարըն սօղ գօլունու Ֆէ-նա տէրէմէա՛տ սըղըլտըրմաեա պաշլատը : Պու թէրաֆտա գօմանտան պուլու-նան մէնէրալ Բոմէրանիյն Բէլիշաթ գարիյէտինի թէրք իթմէեէ մէճպուր օլաու քի , տէրազապ պաշը պօղուզլար կիրիպ աթէշէ վիրտիլէր :

Գալլիա գաթար թապիւլարըն էթրաթընա , Թիւրք աաքէրի գըրզ էլլի թօր իլէ պիւթիւն Վուսլա խաթթլարը իւղէրինէ աթէշ վէ կիւլլէ բիւսիւրիթիւլէր վէ Վուսլար տաթի չէշլանն աթէշի իլէ պաւնլարա լալըղլը մէվապ վիրտիլէր :

Էօյլէտէն պիր սաաթ սօնրա Սամանլը աաքէրի եխրմի , երթի պէշ պինն պալիլ օլոււոյ Վուսլարըն Բէլիշաթ վէ Կըդալէվիշ գարիյէլէրի ճիվարընտա օլան թապիւս վէ աաքէր խաթթլարը իւղէրինէ ումուսի պիր հիւճօւմ կէօթէրաթիլէր :

լաքին Բուսլարըն պէշ թապաւարնաւսն պիր բիւսքիւրթիւլէն աթէշէ տաւանա-
մաւերայ կէրի շէքիւտիլէր :

Բուսլարըն առունսն ունն հիւճում տախի երնէ պու վէշն իլէ կէրի թէպ-
տիրիլտի . իւշիւնճիւ հանի օրթն գօլս հիւճում, ճիւմէսինաւն շիտտիլի օլ-
տու : Սամանլըլար թիւֆէնք աթմաւարապ , թապաւարըն մէթէրիպէրինէ դա-
տար վապ օլուպ , օրատա Բուս աւքէրի իլէ սիւնկիւ սիւնկիւյէ կէլտիլէր , վէ
տէշէթիւլու պիր մուգաթէլէ վուգու պուլուպ , Բուս իլէ Սամանլը լէշէրի պիր
պիրի իւզէրինէ եղղըլարըլար , Թիւրքէր թապաւար դապթ խոււպ , ալվինճ իլէ
թօլարըլար ալըպ կէօթիւրմէքաէ իքէն , Բուսլարա աւօրթ թապուր թապէ ա-
քէր իմաւաւս կէլիպ , օրմա գօլտան աւ կէրի գօվալանարըլար , վէ պիթիթապի
թօլարըլար թէլքէ մէճալուր օլտուլար , Սամանլը պիր գօլ աւ սիւտիւ սալարըլար
թապաւարըլար արգաւաւս աւ վուրմապ իսթիւտի . լաքին Բուսլարըն ինթիլաթաւ
օլան սիւտիլէրի աւ պուշլարըլար գարշըլաւերայ կէրի բիւսքիւրթիւլէ :

Սամանլըլար պու թէլէֆի հիւճումէլրաւն դաթա մէհուս օլմաւերայ , թա-
պուրլարըլար սըրտընա գօւարապ պիր իւշիւնճիւ հիւճումէ աւաւ գաղղըլար-
լար , սօնրա պիր աւօրաթիւնճիւլէ աւ , լաքին հիւ պիր շէլէ հարամաւերայ , թա-
րաթիլնաւն պէշհիւաւ տաքէր թէլէֆինաւն պաշգաւ պիր շէլէ միւնթիւն օլմաւ-
աւ , վէ օլ վէշն իլէ Սամանլընն Յիւլիւաւան աըշարը չըղըպ , էօնլէրինաւ օլան
Բուս խաթիլարըլար սաղըթմաւաւ շալըշմալարըլար պիր շէլէ հարամաւար :

Աղշամ իւզէրի Սաման քաշա Յիւլիւաւան չըղըպ , Աօփալ թէլրաթիլնաւ կի-
տէհօր տէլի պիր գըհամէթ գօրտու իաէ աւ , ապը օլմաւարըլար շապուգ աղնա-
չըլար . շիւնքի պու ճէնկաւ հէմ Սամանլը եօրուլուպ , թէղ էլրաւն պիր տաւա
Յիւլիւաւան աըշարըլար չըղաւաւար , հէմ Բուսլար աւօրթ հիւճումէ գարըլար գօլուպ
իւզէրիլէրինաւ հալ գալմաւարըլարաւն , Յիւլիւաւաւար Սամանլըլար աւքէրիլի գօվա-
աւաւաւաւար :

Յիւլիւաւան Սամանլըլար նէ ալպէպլէ պէօլլէ լուգումուղ եւրէ աըշարըլար
ուղրաւար , հալա աղնաւարմամըշ արը . քէշֆ իշիւն իաթ իաէ , պու աւքէր
հէմ չօղուաւ , հէմ պէշիւաւ թէլէֆ օլտու . ճէնկ իշիւն իաթ իաէ , հէմ աղ
ըսը հէմ աւ սըղըլարըլար վաղթ Յիւլիւաւաւ օլան աւքէր իմաւաւարըլարաւ կէլէ-
մէտի , հէր նէ հալ իաէ պու պիր թէլէֆիլ , Փապթիլ պէշիւաւ մուգաթիլէլէ-
րին պիրի օլտու : Սամանլը թէլէֆինին հիւսաղը մալիւմ ալիլ իաէ աւ , Յ պիւն-
աւն աշաղը օլմամալըլար արը , պուշտան մաւաւաւ հիւճումէլրաւն հէր կէրի շէ-
քիլիւաւ թիւֆէնք , Փէս , շանթա վէ պիր չօղ էշեաւ տա Բուսլարըն էլինէ կէ-
շէր իաթ :

Բուսլարըն թէլէֆի 30 դապիթ վէ 945 նէֆէր արը . լաքին շիմաթիւաւք
Բուսլար պօղուլուպ պօղուլուպ աւ պու աւթաւ պէօլլէ գալէպ ինթիլէրի ,
քէնաթիլէրինաւն եշնի պիր դապթիթ վէ ճէսարիլ հասըլ խոււպ , դապիթիլէրինին
տախի եիւղիւ կիւլմէկէ պաշլարըլար :

Ճէնէրայ 2օթօթ , բէտի թաղրիլինաւ շէօլլէ եաղմըշ արը . «Շէր պիր դա-
պիթ վէ նիֆէրին իւրապ ինթիլէրի շէճաւթը պիրէր պիրէր թարթի ինթիլ
գապիլ տէլի արը : Աւքէր նէ էօլէնէ պաղըպ նէ աւ հարալանաւս պիր աիւ-
ղիւլէ աիլիւանէ իլէրիթալարըլար . Յիւնճի Փըրգաւ աւքէրինէ , խօշնուա մու-
սուուօղ , Թիւրքէր իլէ իսթիւնաւ օլտուուլուպ մու ալիլ սիւալ ինթիլինաւ , հա-
կըր աւթիլէր , Յիւլիւաւաւ պիր աւաւ հիւսաղաշմաւարըլար , խօշնուա օլմամալըլար :

Պիւթիւն միւլէրրիւէր Օսմանլը ասքէրնին պու տէօրթ հիւճուճա՛կ կէօս-
թէրտիյի շէճաթը տա տէրէճէյի նիհաեէթէ մէա՛ն ու սէնա խոուպ, իքի թէրաֆ
տա մէրտիքտէ պիրի պիրինէ շաեան զահրէմանլար օլտուլար տէրլէր : հայըֆ
քի պիր շէյէ եարամաեըպ պէյհիւտէ թէլէֆա՛ն իպարէթ օլտու :

— — — — —

ՃԷՆԵՐԱԼ ՍԳՕՊԵԼԷՅ

Օսման բաշանըն Բլէֆաատան տըշարը ուգրայըշը, Բլէֆանըն զարշարն-
տա Կրան տիւք Նիզօլա օրաուսունուն էօն զօլու օլան Բուս խաթթլարըն ու-
րուպ տաղըթմադ իշիւն օլաուզու մալլիւժ իւտիւ : Պուճա մուլաֆֆադ օլու-
նամաըդտան մաատա, Բուսլար քի Բլէֆա իլէ Սէլվի արաընտա օլան Լօփա-
շը վուրուպ ալմադ, վէ օլ վէշն իլէ Օսման բաշարը Բլէֆաատա տա՛նս զիեաաթ-
տըզըշարըմադ իշիւն, Լօփաշ թէրաֆընտա պէօյիւք հազըրլըզ կէօրմէքտէ ի-
տիլէր, պու հազըրլըզա տախի պիր մուզապլէլէ խտիլէմէաի :

Լաքին պու Լօփաշ մուհարէպէսինի հիքեաթէ իթմէզա՛նէ էվլէլ, Բուս օր-
տուլարընտա ֆէվզէլաաթ սըյթ ու նա՛մ քէսպ իտէն վէ ֆալիզիւլ ազրան վէ
էմաալ օլան պիր ճէնէրալ հազըրնտա պիր իքի շէյ ա՛յլէմէեէ մէճպուրուզ :

Ղաաֆընա մէճպուր օլտուզուճուզ պու ճէնէրալ, կէնճ ճէնէրալ Սգօպէ-
լէֆ տիր քի, Բուսիս ասքէրի երեզիւնէ պազաըզնա հէյրան օլուր, վէ հէր
պիր էմրինէ պին ճան ֆէտա իտիլիւր : Աքէր պու ճէնէրալըն պաթթընա օ գա-
տար էմնիեէթ իթմիշ տիր քի, ճիւղէսինին իթիպաաը տա՛նս կիւլլէ վէ դուր-
շուն քեաթ իթմէզ իթիպաաը աըր, վէ վազաա ապալլի երբմի տէֆա նիշէ մու-
խաթարալը աթէշլէր իշինէ կիրիպ խաֆիֆճէ պիր եարա պիլէ արմաաաը պիր
հիքմէթ նէվլնա՛նս ասա օլունուր : Պու իթիպաա Օսմանլը ասքէրնի պիլէ սի-
րաեէթ իտուպ, ճիւրաաա տա պու զիւլմա՛թ օլանլար վար : ճէնէրալ Սգօպէ-
լէֆ տալիմա պէեադ էլպիսէ կիլինիպ պէեադ աթա պինտիլնա՛ն, Թիւքք ա-
քէրի տէ Պէեադ բաշա իաթ թազմըշլար աըր :

Սգօպէլէֆին շէճաաթը օ տէրէճէ էմալարդ աըր քի, չօզ տէֆա տիլմա-
նէլիք սըֆաթը վիլիլմիշ տիր, լաքին չու վար քի, իւշիւնճիւ տէֆա տա Բուս-
լար Բլէֆաատա պօզուլտուզտա, պու զաթըն օրատա կէօսթէրալի սօն տէրէ-
ճէ շէճաաթի Բուսլարըն մահճուլիլթինի պիր ադ գաթաթապիլտի, եօզաա իւշ
տէֆա պէօյլէ արզա արզաեա եշնիլիպ բէրիշան օլմադ, պէօյիւք պիր մէեու-
սինէթ հասըլ իաթպիլիրաի :

Սգօպէլէֆ ուզուն պօյլու, զափի իւլ պէտէն վէ հարէքէթի սէրպէսթ շէ-
վիք պիր կէնճ երկիւս տիր, կէօզլէրի աշըզ մափի, պուրնու պէօյիւք ֆապաթ
տիւզկիւն վէ էթի՛ճէ, վէ Նարօլճնուն ասքէրտէ պէօյլէ պիր պուրուն կէօր-
տիւքտէ, ճէնէրալ օլմաադ զապլիթ պու աուր տէտիլի սիւրէթտէ պիր ճիւման-
մէրա տիր :

Հէնիւզ օթուզ իւշ եաշընտա աըր, ֆազաթ ֆէրիզ ըիւթպէսինի հայիզ
տիր վէ Բուս իւմէրաաը պէյինա՛թ էն կէնճ ֆէրիզ տէ պու օլմալը աըր :

Բէտէրի տէ Թուհա օրաուսու գոմանասնորնասն օլաուդուսան , դա-
ղէթալէր օլու իլէ բէտէրին ինքորիք ինքնէնիւ էքտէրիս պիրի պիրինէ դա-
քըշտըրըրլար . իլանը հարաւ էանասընտա Սոմանլըար չայտան կէշիւլ Բուսիա իլէ
Բուսանիա արասընտա օլան Պարսոշ քէօրթուսինիւ . հափտեա տիմանալլարըն-
տան , Ֆըրդասը իլէ օնլարտան էլիլէլ գօշուլ պու . քէօրթուսիւ մուհաֆաղա ի-
տէն բէտէրի ճէնէրալ Սգօպէլէֆ իտի . բէտէրի տախի հալա կէնն պիր ասամ
արֆաթընտա օլուլ , բէտէր վէ օլուլ պիրի պիրինէ բէք պէնդէրլէր , իքիսիտ
հէր նէ բիւթպէնէ նայիլ օլմուշլար իտէ պիլա հիմայէ վէ պիլա թափսիլէ քէնտի
չէնասլթլարը սայէսինտէ նայիլ օլմուշլար տըր , Բէտէրի նասըլ քի մայիւս տիւր
Բուսիասա պիր Էքէ հանի եէսիլ էվլատը տըր , վէ օ տէրէնէլէրէտէք հիւր-
սէլմէսի ազլը վէ ճէսարէթի սայէսինտէ տիր :

Օղլու տախի Ֆէվէլատէ պիր պախիմա նայիլ օլուլ , բէք չարուղ իլէ-
րիլէմիշ տիր . Իպթիսա հանի 1873 Իսիա սէֆէրինտէն պէրու իտի սէօլլէն-
մէնէ պաշլանտը , վէ օ վազըթ միրալայ իտի . Օ վազըթ ճէնէրալ Գօֆմանըն
թէրթիլիլ իւզրէ Իսիա իւզէրինէ պիրի պիրինտէն տըր պէշ գօլտան հիւնուս
օլուհաճագտը , պուշարըն տէօրաիւ Իսիա իւզէրինէ կէլմէնէ մուվաֆիպաղ օլ-
տու , Ֆաղաթ պէլինճիսի հանի միրալայ Մարկոսօֆ գոմանասընտա օլան չէօլ-
լէրտէն կէշիւլ կէրի տէնմէնէ մէնպուր օլտու , վէ արճաթ վէ սուսուղլուդա
թահանմիւլ իտէրէք , պէօլիւք մուխաթարալարտան գուրթուլտու :

Գօֆման իսիէտի պիրմէք քի , միրալայ Մարկոսօֆ պու . եօլտան Իսիսեա
կէլէպիլիւրմիլտի , լաքին ճէնէլ իտուլ պօղուլաուդու . Թիւրքմէնլէր հէք պու
եօլտան Ֆիրար ինքիշ օլաուդլարընտան , պուշու աղնամաղ իշին օ թէրաֆ-
լարա պիր գուվիլիլի գօլ կէնտէրմէլիլիտի , վէ ճէնէրալ Գօֆմանըն գալլինճէ
պու դահմէթ պու թահպիպաթը տէյմէնէնէքտի : Իմտի քիւչիւք պիր գօլ կէն-
տէրմէնէ գարար վիրտի քի , վահիլ Թիւրքմէնլէրին էլլէրինէ տիւշէպիլիլլէր
թաի . Միրալայ Սգօպէլէֆ պու խըզմէթի գասպուլ ինքտի :

Սգօպէլէֆ հանընա պիր էլի տիլանլանմիշ իւշ Թիւրքմէնլէր ալըպ վէ քէն-
տիսիտէ Թիւրքմէնլէր հրեաֆէթիլինէ կիրիւլ օ մուխաթարալը եօլա բէվան օլտու ,
օն կիւն գատար կէօրթունմէտի , վէ օրասուտա արթըլ գայ օլուսուտ կիլիտի
գանն օլուհուրուտու , լաքին Գօֆմանըն Իսիա բայիթիսիլլէր թէրք իտէնէլի
կիւնիւն իլք աղշտըր նահէհան օրթուտա չըգտը , եօլտա Թիւրքմէնլէրտէն քէն-
տիլի սաղընըպ թա Մարկոսօֆուս կէրի տէնտիւլիւ . նօլիտեա գատար իլլէրի
կիլիթիշ գուհուլարըն տէրինլիլինի վէ սուլարընըն մըգտարընը քէշիլ իտուլ կէ-
րի տէնտիւլ իտի , ամա հէլաք տէրէնէսինտէ :

Իրթէտի սէնէ Սգօպէլէֆ Հափանտա թէքրար պէօլիւք չէօրէթ քէնպ
իթմէնէ պաշլատըր . Օ սէնէնիլ Հափանտա հիւրնայէլլէրի աճայիւլ շէլլէր տիր .
Հափանտա ահալի խանըն ազըր վիկիլլէրինտէն վէ ինքտաֆ վէ մէգալիմն-
տէն դանէթ մաղտու օլաուդլարընտան , խանլարը Իսիսանար խան ալէհիլինէ
գօրապ գալլիւլլար , վէ թախիթտան աշաղը ալըպ , օղլուհու եէրինէ օթուրլիւ-
մուշլար ըտը :

Բուսլար իտէ խանա պիր էլլի կէնտէրմիշլէր իտի քի վիւրուտլէրի խա-
նըն աշաղը ալընտըրը կիւնէ թէսաաիւֆ ինքտի վէ հալի իլէ կէրի տէնտէլլէրի
իճապ ինքտի . օ արալըլ Մաղուլ խան տա Բուսիա հուսուտիլնէ Ֆիրար իտէ-
նէլինտէն սէֆարէթ տէ պուհա գաթըլը . Հափանտա խանընըն մայէթինտէ օ

գատար քիւլի աւքէրաճն եալընդ իրի երւզ նէֆէր քէնտիսինէ ստարգ դալ-
մըշ ըսը . դուստրու հէպ տնալի իլէ պիրլէշիպ , պիր թաղըմը տա դովալայըպ
խանը թուլմադ իւզըէ արգասընա տիւշտիւլըր : Բուսլարտա տա աննապ էլլի
գաղապ աւքէր օլուպ , ծնար տա խանըն աւքէրի իլէ պէրապէր միւտափատաւ
պուլունտուլար :

Թան աղճէտինի , միւ ճէվէրաթընը մէ մալարընը սէքսն արապայա երւ-
լէթիպ , ծնար իլէ Բուսիա հուտուտունա կէշէր գուրթուլուրում զանն խաէր
խտի . լաքին արգասընտան դովալանարդընտան պու իւմիտի պօշա շըղար խաէ
տէ , էօմրիւնին դուրթուլմաընա տա երին պու հալի սէպէպ օլտու , պու օլ-
մաւա ելթիլիպ քէնտիսին տէ , տաւալարընը տա բարչա բարչա խաուպ մէ խա-
ղինէտինի տէ եաղմա խաուպ պիթիթէքէլէրտի :

Թան սըղըտըղը կիպի , արապանըն պիրինտէքի թօրպարըր աշտրըրպ
բարալարը եօլա սէրրաթիլիտի , արգասընը դովալանանլար խաէ , պու աղճէլի
թօրլամտա տալըպ , պիրի պիրինի զրրարլարաը , մէ խան պու Ֆէտաքեար-
լըղը իլէ վազըթ . զաղանըպ տիւզիւլէ իլէրիլէրտի :

Նլլիմըշ տէփա գատար պու եօլ իլէ զօրպարըն թաւաղիպինտէն գուր-
թուլուպ մէ բէք աղ տաւա՝ զայ խաուպ , Նիհանէթ աղ սէլիմ ֆաղաթ երիթի
արապա մալ իլէ Բուսիա հուտուտինէ տաթիլ օլուպ գուրթուլապիտի , մէ մէմ
նուս տա օլտու , չիւնքի ճանը գուրթուլուպ գալան վարլիթի իլէ բըլնա կի-
պի կէշինէպիրիտի , մէ շիտի հալա Ուլնպուրկտա իղամէթ իթմէքտէ տիր :

Զօրպարըր օղլունու թաթիմա օթուրթաուգաւ , ճէնէրալ Գօֆման խա-
պէր իթի թի էշէր իւշ սէնէ աղտէմ բէտլէրի իլէ օլան մուգապէլաթըր թանըր
խաէ , Բուսիա հիւքիւմէթի տէ քէնտիսինի խան թանընաւաղ եօղաւ թանըմա-
եաւաղ , Շարգ աշալխինէ պիր միւլայիմ թէքիթի օլուրաւ ծնու թէքիթի խաէ-
նին գաւաթընա համլ խաէր , չիւնքի քօլիթիպ պիրմէղ . զօրպարըր Բուս սէֆա-
թի իւզէրինէ աթէշ իթմիւ օլտուգարընտան , պու հալտէ ճէնէրալ Գօֆմանըն
թէքիթի բէք խաթիթի պիր թէքիթի խաթ . Հալգանալըրա տա պուճու պէօլէ
տիւշիւնիւպ Բուսիա հուտուտունա թէճապուղ իթտիլէր , մէ պիր գալ բօսթա-
խանէ խաղապ մէ մէմուլարընը խաւա իթտիլէր :

Պունուն իւզէրինէ Բուսլար պիր գուլիթիլի գօլ աւքէր կէճտէրիպ հու-
տուպարընը պու մաղուլէ հարստիլէրտէն մուհաթազտա զընաւ իլէտիլէր .
մէ իլէրի կիտիպ Հալգանաւտան պիր գալ շէնր մէ գաւապա զապթ իթտիլէր
խաէ տէ , տաւաւալըպ կէրի շէքիտիլէր :

Պու կէրի շէքիլմէլէրինտէ , Հալգանաւ աւքէրի երին Բուսլարա թաւաղիպ
իթտի , հէմ թաւալուրարա ալայլարա մէ լիփալարա թաղաթմ օլունաւալ պիր Նի-
գամ աւքէրի . պունարըր Բուսլարըր խալլը թէլէթաթա ուղարթալըրա : Բուսլա-
րըն բիւճաթընըն իւշիւնիւ կիւնիւ բիւտիլէրտէ օն պէշէր մէ սիփարիլէրտէ
իւշէր ֆիշէնը գալմըլար , պու հալտէ Բուսլար պէօլիւք պիր մուխարաւա ի-
տիլէր մէ ֆըրդա գօմանտանը ճէնէրալ Թրօթքի պիր եօլ տիւշիւնիւ պաշ-
լատըր քի չու թաւաղիլապտէն պաշ գուրթարըն , Բուսլար ճէման սէքիղ երւզ
նէֆէր խտիլէր , արգասարընտան դովալանանլար խաէ ալթըր եէտի պին , մէ
միւմէտի տէ եէրլիմէ պէհատըր պիր աւքէր , Նիհայլթ գովալայանլարըն իւզէրինէ
պիր կինէ հիւնուու թէքիթիպ օլունուպ պու խըղմէթ Սգօպէլէթ թալիթն օ-
լունաւա :

Ազօպէլէֆ մէմուռնէն պու թէտայրի գապուէ իթաի վէ Հաժգանտ օրաու-
սուռնուն պուլունտուգու մէժգիր քէշֆ խաուպ, պաղաք կէօրաիւ քի տիւզ պիր
օվաւաա օրաու գուլմուշլար, վէ սիվարիլէր իլէ պոււնյաւր վուրմահա պէօյիւք
գօլայլըզ վարաք : Ազօպէլէֆ կիճէլէյին հալընդ էիւզ էլլի սիվարի աւքէր ա-
լըպ, Հաժգանլըար իւղէրինէ վարաք, չիւնքի միւրաա կիճէ գարանլըղլնաա
պոււնյաւր գօրգուլմաղաք նիթէքիմ ճէնկ իթմէք : Ազօպէլէֆ էօնաէ օլան գա-
րաղօլար էօնիւնտէն տէրպէսմ ճէ կէշիպ օրաուհա հաղաշաք, չիւնքի ճիւմէ-
սի տէ տէրին ուլգուաա իտիլէր : Իմտի պիր տապաննա քաթլաթըպ սիւրաալ
օրաուհուն իւղէրինէ հիւճոււմ իթաի, գաղաղլար պաղրըրպ հաղըրըպ շէյման
կիպի տէսլէր չըղաղըրլարաք քի, չօզ կէօրիւնսիւնլէր վէ էօնլէրինէ չըղանը եր-
գարլար տէվրիլլէրաի :

Պու հիւճոււմտէն տէշէթլիւ պիր թէշիքի հաալլ օլաու, պիր չէրենք գար-
ֆընաա օլան պաղըրը, ֆէրեսաք աթլարըն ահազ քաթրթըլարընը թարիֆ
իթմէք գապիլ տէյիլ իտի, Գաշան գաշանա օլուպ օթթալըղաա պիր սուսլուզ
վազի օլաու վէ եէր աղաղըր աղարմազ, Ազօպէլէֆ Հաժգանլարըն օրաուհեա-
հընաա եէքէ սէրիլմիշ գըրգ էօյիւ պուլաու : 37 պայրաք, 2000 տարըզ 2 վէ 3
պին գաաար թիւֆէնք, գըլըճ վէ սայիթէ, վէ ֆագաթ էն դիաաէ թաճիւպէ
շահան չէյ պու օլաու քի գաղաղլարը հօղլամա իթաիքաէ, պաղաք քի նէ պիր
նէֆէր գապ օլմուշուաու վէ նէ տէ պիր նէֆէր հարալանմըշ : Ասքէրինէ էն
պէօյիւք վէ թաճիւպէ շահան վուգուսթլարըն պիրի տէ պու տուր : Էանի կիւզ
էլլի սիվարի իլէ, ալթը եէտի պին աւքէրի օլան պիր օրաուհուն տաղըլմաաք,
լաքին Ազօպէլէֆին տիւշմէնլէրի պոււնու պիր տիվանէլլէք տաա խաուպ, պէօյլէ
պիր գօմանտան թէշիքէլի տիր տէտիլէր : չիւնքի պու կիկիտլիք տէյիլ, իլլա
հէմ քէնտինի հէմ աւքէրի պէօյիւք պիր մուխաթարաա գօյմազ ալըր տէրլէր
իտի, լաքին Բուսիա հիւքիւմէթի պու մէրալլի թանընըպ քէնտիլինէ լիվա ճէ-
նէրալը քայէսի վիրաի : Պաաէհու Հաժգանտ իւղէրինէ թալին օլուհան օրաու-
հա գօմանտան նաապ օլուպ, պու մէմալիքի գապթ խաուպ Բուսիաա գա-
ղանաք, վէ աւքէրճէ վէ հարպնա պէօյիւք մէհաթէթ վէ աղըլ գուլլանմըշ օլ-
սուղուտան, Հաժգանաա կօվէրնաթօր նաապ օլուհաու, վէ հալընդ 1877
մուհարէպէսի վուգուլմաէ Թոււա օրաուսունա ճէլպ օլաուհաու :

Էլպէթաէ պու կէնճ հաշաա պու գաաար մէրալլիք կէօթթէրիպ պու գա-
աար պէօյիւք իշլէրէ մուվաթիֆազ օլան պիր զաթ պէօյիւք չէրէֆլէրէ նալիլ
օլմուշ տուր վէ շահան ալըր տա, լաքին թիվանէթտէն թիվանէթէ հաղըրաա
քէք չօզ միւպալաա չէլլէր տէ իշիթիլլի, սահիհ չու տուր քի աւքէր պու ճէ-
նէրալը կէօրաիւքաէ, ճիւմէսի ուղըրունա գուրգան օլմազ վէ հէքսի տէ գա-
մանաաք ալթընաա պիր ճէնկաէ պուլունմազ իաթէրլէր :

ԼՕԳԱԶԸՆ ԲՈՒՍԼԱՐՏԱՆ ՎՈՒԲՈՒԼՈՒՊ ԶԱՊԹ ՕԼՈՒՆՄԱՍԸ

Պաշտակ բխմանէն ուղանաւորու վէշ իլէ, Բուսլար իւշ տէֆան Բլէֆան իւղերինէ հիւճուժ իտուպ, իւշիւնտէ տէ պէօյիւք թէլէֆաթլա պօշա չրդարդլարնտան, արթըդ տողրուտան տողրուտա Բլէֆանընէ թրաթընը սարմաւա վէ կիթաթքնէ տայրէյի մուհաթըլէյի սրդըշարրմաւա վէ տնլըզ վէ միւհիմնաթ նօզտանը իլէ Յամանլըլարը Բլէֆանը թէլըքէ մէճպուր իթմէնէ գտար վիթաթլըր, Յազաթ պուսուն իշիւն տէ սաթըլըլէրի ազ օլուպ, Բուսլարտան կէլէճէք իտուտա պէլըլմէնէ մէճպուր իտլըլըր:

Եալընըզ Լօփալը էլտէ իթմէք էլըլմ իտի, չիւնքի Լօփալ հալ իւթիւնա տէ պուլուտաւորուտան, Սաման բաշանա վէ Բլէֆանա Սիմապօլտան պէօհիւք հարարդար կէլիպ, սքնա Բուսլարըն իշի տաւա դիպաթէ կիւճլէշէպիլիթ իտի, իմոթ Լօփալը զապթ իթմէք խըզմէթ ի ճէնէրալ Ազօպէլէֆէ իտլէ օլուտա:

Լօփալ պիթ թալըմ պսըրըլար վէ թէլըլըր օրթապընտա ուղապտան դաւէթ կիւղէ կէօրիւնիւր պիթ եկր իտի, վէ օն իքթաթն օն պէշ պիւնէ գտար սէքնէնի օլուպ պուսլարըն էքսէրիսի տէ Բալաթըր, զու թէլըլէլըն բէք չօզուտա Սամանլը սաթըլըլ մէթին իսթիլքեւաթար հարաթը բալըլար վէ թօրըլը վէ սիւաշարը բէք մէշուր վէ ալա իտի, Ազօպէլէֆ վէ մայթիւնաթ օլան բըրէնա իմէթէթիտըրի, պիթ թալըմ պօշ թէլըլըրէ տէ օլար իսթիլքեւաթ վիթաթլըր, վէ պու ճէնիտէ Ազօպէլէֆին պէօյիւք ութալըլը չու օլուտ քի, շուրտան պուրտան ազ պիթ սաթըլը հարարաթ մանթըլար պէօթէրիպ, վէ Սամանլը սաթըլըլի եկրաթն եկրէ կէզաթիլիպ օլարա պէօյիւք պիթ հօրկուշուրզ վիթաթ: Ազօպէլէֆ հանկը թէլըլարըն Սամանլը սաթըլըլ դիտաթէ հօրուլուշ իտէ օ թէլըլաթա գաւթիլէլի զօլլար կէօնաթիլիպ, թապեւա վէ մէթիլըլըլընի զապթ իտէր իտի, Սամանլը տա Բուս թապեւալարընա հիւճուժ իթաթըտէ, Ազօպէլէֆ քէնաթիլի զալըլի կէօթիլըլըլէք պրալըլը իտի քի Սամանլը սաթըլըլ դիտաթէ հալլաշըն, վէ պիթաթն պիթէ պէօյիւք տիլէ վէ կիւլլէ բիւսիլըլըլիպ Սամանլը սաթըլըլի կէրիլէթիտի, վէ ազ ճէպիտանէ սարթ իտէրէք չօզ իշ կէօրիւթաթ, պէօյէ պէօյէ պիթ թապեւաթան մատա Սամանլը էլլիտէ օլան հէպ թապեւալարը ալընըպ, Լօփալըն տա արթըզ մուհաթազար գալըտըլընտան Սեպտեմ բերին իւշիւնտէ Բուսլարտա թէլիլմ օլուտ: Իաթին օ պիթ թապեւա տէպիլիլիզ բէք պէօյիւք վէ պաթալ պիթ թապեւա օլուպ, օ տա ալընապըլընա Բուսլար Լօփալտա տուրաթազարարը, իմոթ չար նաշար օ թապեւալը տա ալմալարը լաղըմ կէլտի:

Պու թապեւա բիշկեւաշընտա օլան մուհաթըլէ, Բուսլա սէթէրինին էն դանլը մուհաթըլէլըլին պիթի տիթ: Սամանլըլար թապեւալը բէք գօլալ վիթմէպիլըր, վէ օ գտար թօթ թիւթիլէնք վէ տապանճա աթալըլար քի էն պէօյիւք մուհաթըլտէ օնու նըաթիլ պիլէ սարթ օլուտաթալար, իաթին Բուսլար սէլըլէք

խաթմար վէ իւշ թէրաֆտան թապաններն իւզերինէ հիւսուժ իթաքլէրինաւն , նիհայէթ Օսմանլըար տեսնամաղըպ թապանայր տա թէսլիմ իթաքլէր , իրի թէրաֆտան տա չօզ ապէր գըրըլար վէ պէոյիւք թէլէֆլէր օլտու , էն էսիկ ճէրաֆտան վէ դապիթլէր պիլէ պէոյիւ գանլը մուհարէպէ կէօրմէսիք տէլի թապանէր իտէրլէր . մուհարէպէտէն սօնրա մէյտանը մուհարէպէ մուայիէնէ օլունտուգտա ալթը ետրաէ առադլար կիպի Բուս վէ Օսմանլը լէշլէրի պիր պլրի իւզերինէ երզըլը պուլունտու , վէ արալարընտա տա պիր չօզ սաղ հարալըլար քի իւզերլէրինաւ օլան էօլիւլէրին աղըրըղընտան գուրթուլուպ տա քէնաթիւք ինի սէլամէթէ չըգարամաղըլարտը . ծնուն իշիւն պու հարալըլարըն տա չօզու թէլէֆ օլտու կիթաի :

Երթմանը մուհարէպէտէ , պօղուլան Օսմանլը-ապէրի , էվլէլնէ թօրանմալարընտա թային օլունտան Միքրի գարիիէսինէ շէքիտիլէր . լաքին Բուսլարըն Գալպահաիա ալտը վէ Թէրէք գաղազլարը օրալարը բէք էյի պլրաթիլէրինաւն , Օսմանլը ապէրինին արգասընա տիւշաթիլէր : Աէ շիթապլէ իլէրի գօշուպ ապէրին էօնիւնիւ քէսաթլէր վէ իրի թապուրունու թէքօլի թէլէֆ իթաքլէր : Հասըլը պու Լօփաշ մուհարէպէսինին մալի Օսմանլընա լա ապալլ 50(00) նէֆէրէ օլմուշ տէլի թիվանէթ օլունուր : Լաքին Օսմանլը գօմանտանը ապէրտէն զիստէ թօրլարը տիւշիւնաթիւքինաւն , իշին թէնալաշաճաղընը աղնատըլը անտէ թօրլարը ալըրթմըշ օլտուգունտան , Մօսգօթլարըն էլինէ պիր թօր կէշմէտի , վէ անճաղ իրի պալրաղ , պիր միլեան ֆիշէնք պիր չօզ միւհիմմաթ աօլու արապտար վէ պիր գաշ էսիր ալապիլաթլէր , պունլարըն իշնաւ Բուս ապէրինաւն գաշմըշ պիր Իսլամ նէֆէր օլտուգունտան , ծնու տա թուսթուպ տէրապաղ թիւֆէնքլէտիլէր : Բուսլարըն գալաթը իսէ 313 նէֆէր էօլու , 33 գապիթ վէ 1112 նէֆէր եարալը , վէ 52 նէֆէր գալըպտան իսպաթէթ իտի :

Պու մուհարէպէտէ Բուսլարըն ֆէննը հարպտա կէօսթէրաթիլէրի միւհարէթ Լարօթա միւզլէրիլէրի թէրաֆրնտան ֆիշիլէլտաւ մէտ օլունուր , բէք աղ տաւաժ հօրարաղ վէ տահա աղ թէլէֆ իտէրէք բէք չօզ շէլէ մուվաֆիթաղ օլտուլար , վէ կէնճ ճէնէրալ բրէնա Իմէրէթիլնաքի (Ղուրնի) պէոյիւք շէրէֆ գաղաճաւար : Սէֆլէրին պու վաղթընա կէլիննէլտէք Բուս ճէնէրալլարընըն բէք աղը ճէնկտէ պախթիար օլտուգըտըրնտան , ապէրին լիսանընտա օլան Իմէրէթիլնաքի , Սգօպլէլֆ , Կուրգօ պու իւշ ճէնէրալ ըար , քի Բուս ապէրինէ ճան վիտաթլէր :

Բրէնա Իմէրէթիլնաքի , լիվաթը իլէ ալէլ անէլէ Բլէֆնանա ճէլպ օլունտուգունտան , Օսմանլընը արթըղ Միքրի գարիիէսինէ գատար գօլալամաղըպ , աօղրու Պօկօթ իւզերինէ երիրուեիւպ ալշաթըր պու գարիլէնէ վաղ օլտու . իրթէսի կիւնիւ Բլէֆնա գարըրտընտա Բատիշէվալա եաղըն պիր մէվլիլէ մէմուր իտիլաթիլնաւն , օրատա Բլէֆնա իւզերինէ պիր եէնի հիւսուժ թէտարիքեաթընտա պուլունտու : Սգօպլէլֆ տաիի մէվնուտու մալէթի օլան 12,000 ապէրլէ քէզալիք Բատիշէվօ իլէ Գրիշնա գարիլէրի արաւընտա պիր մէվլիլէ թային օլունտու , վէ Բլէֆնանըն արգասընտա զարպտա օլան Ղիս նէհրի մուհարէպէլէրի պու վէշ իլէ իթիւմ պուլտու : Երմաի կէլէլիմ Բլէֆնանըն էօնիւնաւ վէ շարպտա օլան Լօմ նէհրի մուհարէպէլէրինէ :

ԼՕՄ ՄՈՒՀԱՐԷՊԵԼԷՐԻ

(ԹԷՄՈՒՋ ԻԳՓԻՏԱՍՐԴՏԱՆ ՕՆ ՊԵՇ ԻՅԼՈՒԼԱ ԳԱՏԱՐ)

Բուժէլի մուհարէպէսինին իւր ֆասլը Պուրկարիսթանըն զարպ վէ զըպլէ թէրաֆլարընտա ճէրեան իթտիյինտէն, շարդ թէրաֆընա եանի Թուհա քէնար-լարընտա օլան օրտուլարա վէ պուշլարըն մուամէլտթը հարպիլէսինէ չօզլուգ էնէմինէթ վիթիլմէտի: Պու թէրաֆտա նէ Բուսլար վէ նէ Սամանլըլար պիր քլան իւզէրինէ հարէքէթ իթմէկիս, ալտպիլտիյինէ պիր եօլ թութտուգլարըն-տան, պիր միւվէրրիկ իշիւն վուգուաթը սըրասը իլէ սաաէճէ զալէմէ ալմազ-տան պաշգա պիր հաճէթ զարմազ:

Կէչէն 1877 սէնէսինտէ Հադիրանըն օրթմանտա ճէնէրալ Ձիմէրման Տօղ-րօճայա վէ Կրան տիւք Նիդօլա Սիննիշատան Պուրկարիսթանա կէչմիշլէր իտի, Բուս օրտուլարընըն պու հարէքէթինտէն էօլլէ զանն օլունտու քի, իպթիտա Բուսճուգ, Շուվա, Սիլիսթրէ, Վարնա նաման տէօրթ զալէլի ալըպ տա էօլլէ իլէրի կիտէճէքլէրաի: Լաքին պիր զաշ կիւն սանրա ճէնէրալ Ձիմէրմանըն եէ-րինտէն զըմըլտամուհարազ Տօղրօճատա տուրաուզու վէ ճէնէրալ Կուրգօնու Պարզանլարը կէչիս, Ֆիլիպէնէ վէ Էտիրնէնէ տօղրու իլէրիլէտիլ մալիւս օլ-տուգտա, աղնաշըլը քի Բուսլար պու զալէլէրի եանտա վէ արգատա պրա-զըպ ֆիքըլէրի Էտիրնէնէ եիւրիւմէքտի:

Մէգըրիւր զալէլէրտէ օլան Սամանլըլա ասքէրինին զարշըրնտա Ձարէվիշ, օրտուսու իլէ տուրօւզ օնլարըն հարէքէթինի կէօզէթէճէք վէ տահա տօղրու-տու օնլարը եէրինտէն զըմըլտամազ իտէճէքտի, պու թէրաֆտա Բուսլարըն իտաթթը հարպը Բուսճուգա զատար վասլ օլաճապար:

Ս) պիր թէրաֆտա եանի Կրան տիւք Նիդօլա զօմանաաընտա օլան Բուս-լարըն իտաթթը հարպընտա իտէ, քէմալը մուվաֆիթադիլէթլէ իպթիտատա Նի-դօրօլլիլ զտպթ իթտիքտէն սանրա Բլէֆա քէնտիլէրինի զարշըլանըպ վէ իլէ-րիւնէ հարէքէթլէրինի մէն իտուպ, Կուրգօ զօլունտան պաշգասը Բլէֆատան իլէրիլէ կիտէճէտիլէր:

Պու հալալ Բուսլար հարպ իտաթթլարըն թէքրար թէպտիլ իթմէլէ մէճ-պուր օրտուլար: զըպլէ վէ շարդ թէրաֆլարընտա Բուսլար թէպրուգ վէ թէ-ճափուղլարըն մէն իթմէնէ վէ Աղօսթօտան սանրա հէր շէթ Բլէֆտահա ֆէտա իթմէնէ մէճպուր օրտուլար:

Իտի Բուսլար Բուսալը կէչաթեալէն, Սեպտեմբերին 18ինէ զատար վազի օլան հարպ մուամէլլէրի պէր վէչըն աթի տէօրթ զըմա թազսիմ օլունուր:

1. Իպիթիտատէ մէղքեր տէօրթ գալէնի վօրուս պմադ բլանը .
 2. Կրան տիւք Զիգօլանըն Կուրգօ գօլունուն Պալղանլարը թէնավուդ ի-տուս , Էտիրնէնէ գատար իլէրիլէմէք բլանը .
 3. Բուսլար Բլէմատա պօղուլտուդտան սօնրա , չարդ վէ զըսլէ թէրափ-լարընտա անճազ սիւրէթը թէտաֆիլիտէ պօլունմալարը բլանը .
 4. Շարդ վէ զըսլէ Ոսմանլընն թէարբուղէ գալղընմար :
- Պալատէ մէղքեր տէօրթ զըմտան իւչ զըմնն վուգուաթը շիմտիք իչ-պու Զիքեպլէմիդտէ մուխիտաարճա նազլ օլունտու , քէգալիք Սիւլէյման բա-շանըն տախի Նիպզա իւղէրնէ օլան իլք Զիւճուսլէրի , Շիմտի Լօմ Նէնրի քէ-նարբնտա օլան Չարէվիչ օրտուսունուն Զարէքէթլէրնի վէ Մէնէմէա Ալի բա-շանըն պունա գարչը կէլմէսինի նազլ իթմէմիդ լաղըմ կէլի :

ԿՐԱՆ ՏԻՒԻ ԱԼԷԻՍԱՆՏՏՐ ԶԱՐԷՎԻԶ

Պալ Կրան տիւք Չարէվիչ տիր չարգտա Բուճուդ օրտուսու թէսմիլէ օ-լունան Բուս օրտուսունա պաշ զօմանտան նասպ օլունան , չիւնքի էվիլէրի բլան միւճիպինճէ իլք էվիլէ վուրուլուս պլընտճազ օլան գալէ Բուճուդ գա-լէսի օլանադաղ : Պալ Ալէքսանար Չարէվիչ , չիմտիքի իրիննի Ալէքսանար Բու-սիա իմըրաթօրունուն իրիննի օղլու օլուս , 1843տէ տօղմուշ տուր :

Իքի այ գատար նէ Օսմանլը ապէրի ճէսարէթ իտիւս Չարէվիչ օրտու-սունու վուրապիլտի , (Անճա էյուսլ բաշա մայէթինտէ էլլի ալթմիշ պին աա-քէր օլտուգու Զալաէ) , նէ տէ Չարէվիչ տալըննիլ Օսմանլը օրտուսունու աա-ղթապիլտի , վէ գարաղօլ գալկալարը իլէ իրիսի տէ պիր չօզ պօշ վազթ կէ-չիրտիլը , չու գատար քի Սունիսին 15ինտէն պէրու , Բուճուդ գարչը Խալա-տա օլան ճուրճէվի (Նէրկէօյ) վէ ճուրճէվ , Բուճուդու թօքա թուլտալարար , պու թօք աթէչի պաղը կիւն կէվէքլէնիլ իաւ տէ , չօղու կիւն Ֆէվզէլտաէ չիտաթլէ մուտարէպէ իտիլալինտէն , իրիսի տէ թէքմիլ խարապ օլտու տէսէք Խալան տէլիլ տիր , վէ էլէր Բուճուդտա Գալսէրլի մէչուր Անճա բաշա պու-լունուս տա , ճիփաբտա օլան Նիգաճ տաքէրնի , վէ պաշը պօղուդ վէ Չէքքէս-լէրի պիր Նիգաճ վէ զօմանտա ալթընա ալարադ , պէօլիւք պիր մուղաթէմէթ իթմէմիշ օլտա , Բուսլար պիր գօլ ապէր իլէ Բուճուդու քէք գօլալ ալապի-լիլ իտի :

ՄԵՀԵՄԵՏ ԱԼԻ ԲԱՇԱ

Միւլթերբիւրնին զազլինձէ, Օսմանլընա տիւշէր խաի մէմլէքէթլէրինէ թէ-
ճափուդ խաին Բուս աաքէրնի փուրուպ տաղըթմազ, վէ պու սէպէպէ մէպնի
ծնլար ճէնկալէն գաշընմաեւազ ճէնկ արաճալըլըտը տէրլէր, վէ Օսմանլը օրաու-
լարընըն պօշ պօշ տուրուպ պիր հիւճուս իթ մէտիքլէրինէ թաաճիւպ խալրլէր,
(Լաքին սօնրաաւան մալիւս օլաուզուս վէշ իլէ, Օսմալըլարըն պու աուրկուճ-
լուզու, միգաարը քիֆայէտէ նազլիլէ, հալթանաթը օլմաարդընա հաճ օլաւնուպ
ծնուճ իլէ իթ իլպար օլաւնուր. Բուսլար Բուճանիա էլլէրինաէ օլաուզուճաւան օ-
րաաւան խաթէտիքլէրի գաաար մէքքեարէ հալթանաթը թէաարիք խաուպ վէ հիշ
պիր ելրաւ րահաթ տուրուպըպ, զօլ զօլ օրաուլարընը օրաւան օրաւա վէ էօ-
թէտէն պէրուսէ նազլ խալր տուրուլարարըն, վէ հալթանաթ նօղսանընաւան Օս-
մանլըլար ծնլարըն մանօլրաարընա մուգապիլ մանօլրա կէօթէրլէմէզլէրմիշ,)

Պաղը միւլթերբիւրնի տախի պուճու սէրաարը էքրէմ Ապտիւլ Քէրիմ րա-
շանըն կէվշէք տաղթանմաարընա հաճ խալրլէր, Սէրաարը էքրէմաէ հիշ օլմազ
խաէ էլլի պին աաքէր փարաը տէրլէր, վէ պու գաաար պիր գուփլէթ քեսֆի
խաի Բուսլարըն Լօմ նէհրի քէնարլարընա եաերլմաարըն մէն իթմէեէ:

Ապտիւլ Քէրիմ րաշանըն մայէթինաէ, Օսմանլը օրաուսուճա շէրէֆ օլա-
պիլլը պիր թաղըմ ճէնէրալլար փարաը, էզ հիւմլէ.

Ֆէրիզ Ալիզ րաշա քի, Աւթիքիանըն հալշթաա հարպիլէ մէքթէպինալն
չըզմա խաի. պու ճէնէրալլըն իւզէրինաէ աաքէրին վէ ալմլէթին պէոյիք իւ-
միւաի փարաը:

Չէրքէա Ֆուաա րաշա Ֆէրիզ, պու տա պիր մէշուր օլմարի ճէնէրալը խաի.

Ֆէրիզ Նէհիպ րաշա, պուճուճ Ֆըրդաար կիպի միւքէմմէլ պիր Ֆըրդա
տաշա եօղուտու. Օսմանլը օրաուսուճաա: Պէոյլէ մէշուր ճէնէրալլարը գուլ-
լանմազ իլիւն Նէ լազլմուր պաշ գօճանաւանա. — պիր ազ իզթիաար վէ պիր
ազ ճէաարէթ:

Ապտիւլ Քէրիմ րաշա խաէ, շէլիսիւխէթ ինաար իլէ ինաա խալր տուրու
ուաու. քէնաթինէ մախաուս պիր րլանը օլուպ, Բաաիսաւաւան վէ Պաղը Ալի-
ալն Նէ գաաար իթիթար, էսր վէ թէհաիա աախի կէճնալթիլաի խաէ աէ, հիշ
պիրինէ եանաշմաարը վէ թլպիւս օլմաար: Ֆէրքի Նուճաաւան զընըլաաւալըպ,
օրաուեու օրաաա մուհաֆազա իթմէքաի, գուաուրուճու հիշ աիւլիւնմէաի:
Բուսլար իլէրիլէտիքձէ Պաղը Ալիլէ թէլէկրաֆըլար շէքիպ, պէն պիլիթիմ ծնլա-
րըն իլէրիլէճէլինի պու տա պէնիմ րլանընա մուփաֆըզ արը տէր խաի:

Ալէման մարէշալը մէշուր Մօլթքէ, 1828-29 Բուսիա սէֆլէրի իւզէրինէ
պիր քիթապ եաղմիշ օլաուզուճաւան, լէլլ ու նիհար օ քիթապը օղուրու, վէ
հաթէքէթինի ճնա ուլաուրմազ եախօա ծնաւան թալիմաթ ալմազ խալէր խաի,
ալնիլ:

1828-տէ Ազա Հիւսէյն բաշա վէ Սէրտարը Էքրէմ, Շուսիստանի գըրբուտմաները տայիմա օրատա թէտաֆիտէ պուլունտու, վէ պու հարէքէթի իւն իւք մէնէսի Բուպարը Պալզամուլարտան կէշիւմէղ իթիօի :

1829-տա սաարազում Մէհմէտ Բէշիա բաշա սէրտարը Էքրէմ օլուպ, վազաա Շուսիստանի արշարը ուղլարա, Ֆապաթի գիտաւ իւլըրլէնէմէթի : Մէթէրիսէրի պրազըպ Շուսիստանի պէշ ալթը սաթթիւլը մէտաֆէ ալըրըր ալըմազ Շէշթանճըզտա քի շիմաի չըմէնարֆէր պիտաֆօնու տուր, օ տէրէնէ ֆէնա պօզուլուտ քի Բուսիա սէրապէրի Տիպիշ, պիր հաթիտաա Կաֆրնէշի թութաուրտու :

Ապախիլ Քէրիմ բաշա իսէ, Ազա Հիւսէյն բաշանքն Կօրունա կիթմէք իսթէրաի . պունու Էննէպի միւվէրրիկլէր Ապախիլ Քէրիմ բաշանքն ինթիար օլմադընա, վէ մէտանէ իլլէթի օլտուզուշտան բանաթիա միւնիմա օլմադընա համլիտուպ, զօնազընտա օթուրարաշ նէ օլուր իսէ օլտան կիպի պիր հալաւ պուլունտու տէրլէր, Պիզմէ պու աօզրու պիր հիւքմ տէշիլ տիր : Ապախիլ Քէրիմ բաշանքն պիր բլանը վաթ մըլըտը վէ պու բլան էլի միլլաի ֆէնա մըլըտը պունա տայիր հալա պիր բէմաի հիւքմ Կօզ տուր վէ պէլթիմ հիշ տէ վազի օլմա համազ արը . չիւնքի պու բլանը թանաթն իսնիլէր տէ վար :

Պու ճիւմէ իլէ Բուսիա սաթէրի տայիմա ճէնի վէ ճիտալ հարէքէթիմաւ պուլունուպ տա Սէրտարը Էքրէմ օրաուտուշուն Շուսիստա գարանըպ պօշ պօշ տուրմաալ, սաքէրէ բէք ֆէնա պիր թէշիթի ինմիշ տիր վէ պուրաալ սա հիւ տիր : Աքէր Սէրտարը Էքրէմէն Էօլլէ պիլա հարէքէթ տուրմաալնտան մէհուս օլուպ իշթիքնպէ պաշլամըշլարա, գաշաղլար գիտալէնմէթաւ վէ թութուլանար հէր կիւն թապուրլարը մուվանէնէմիմա տաւազ Կէմէտ իսթիլը . ըսոօրպիւթ իլլէթի գուհուր խոււպ կիւնաւ Կիրմի Կիրմի պէշ տաքէր թէլէթ օլուրուտու . պու հալլէր սաքէրէ օ տէրէնէ պաթիսի ֆիւթուր օլտու քի, պիր ազ տահա սիւրաւ, Շուսիս օրաուտու տաղըրըպ պիթէմէթաի :

Էննէպի միւվէրրիկլէրի տէրլէր քի, պէշլէ պիր հալաւ Ապախիլ Քէրիմ բաշանքն ալլի բէք իսպըլը օլտու : Թէմմուզուն Ափունտա Մէհմէմէտ Ալի բաշա սէրտարը Էքրէմ հաալ օլունուպ, սէրիան Շուսիստա վիւրուա իթիօի վէ իշլէր պիւթիւն պիւթիւնէ պիր սիւրէթը ախէր քէնալ իթիօի : Մէհմէմէտ Ալի պօշ տուրուր զօմանաանլարտան օլմաաղընտան հէմէն սաքէրի նիլաւա գօլմազա պաշլաալ :

Մէհմէմէտ Ալի բաշանքն չանանը թանաթն իւք հարէքէթի, Բաղկրաա վէ Կակի-ճուսաա մէվլիլէրթինի Էննէմիլնէթինի թանըմաալ օլտու : Անմա Ելուպ բաշա, Շուսա բաշա Փըրզաալը պօշու պօշունա Թօրլազտա պրազմիշ ըալ, օրաալ բաւ թէշիքէլի պիր մէվլի օլուպ, Բուսիստան վուրուլապիլլիտաի :

Մէհմէմէտ Ալի էօր իթիօի քի Շուսա բաշա Բաղկրաա տալէթ իթիօի, վէ պու ալալէթին մուհաֆազաընա տա Ալիլ բաշալը թային իթիօի քի, մալէթիմաւ օլան բիտաւ Փըրզաալ իլէ կէլաի Կաթինի գաաապաալը թութաու :

Շուսա բաշա Փըրզաալ իսէ հէր մուխաթաալը մէվլիլէրաւն սէլամթիլէ կէշիպ վէ գուրթուլուպ, Չի Պալիաւէ հէր թէշիքէտէն մաաուա սաա օլունաուգու հալաւ պիր ալ Ալիլ բաշաա խապէր կէլաի քի, Բուսլար Կաթինի թէրաֆընա քիւլլուլէթիւ սաքէր թէրաքիւմ իթիօիլլիլլիտաի :

Ալիլ բաշա պու խապէրի ալը ալմազ Կաթինիաւն կէլի չէքիլմէլլիտաի վէ չէքիլէպիլլիտաի տէ, լաքին Բուսլարըն օրալարաա նէ գուլլէթէ մալլէք օլ-

առաջարկները պիր էլիճէ քէշֆ խոռուպ տէ պաշ գոմանաւանա ասի՛ր մայրամայթ վիրմէք իսթէքտի . իմտի Ֆէյզուլլահ բաշա գոմանասարնտա օլան տէօրթ թապուր ասքէր իլէ Բուսլարը դարչըլամահա թէվէմնիւն իթաի . պու եօլուն իսգէրինտէ պիր բիւլիւք օրման օլուպ , Աղիզ բաշա շու օրմանը էլտէ իթմէք իսթէաի . իմտի ասքէր արժը թալիթի իլէ օրմանա ետեղըտըտա , Բուսլար քէնտիլէրինտէն էվիլ օ օրմանը թուրթմուշ օլաուգլարնտան , շէտին պիր թիւֆէնք արթէշի իլէ Օսմանլը Նէֆէրալթընը դարչըլատըլար , Բուսլարն արթէշի օ տէրէնէ շիտաթթիլի իտի քի , Աղիզ բաշա իլք համլատա վուրուլուպ արիշտիս վէ եօլուս , վէ Ֆէյզուլլահ բաշա տա եէտի եէրինտէն եարալանտը . վէ աղ պիր վազթտա ալթը եիւզ գատար Օսմանլը ասքէրի էօլլա վէ եարալը օլարապ մէշտանա սէրլիտիլէր : Պու ճիւմէ իլէ դալանը տա Բուսլարը օրմանտան սըշարը բիւսկիւրթտիւս , լաքին պիր տէ պաղտըլար կէօրթիւլէր քի , օրմանն էօթէ թէրաթիւնտա Բուսլարըն քիւլլիւլէթիւ պիր ֆըրդա ասքէրի տահա վարաք ,

Իլթէ պէօլլէ պիր լուղումուզ մուհարէպէտէ Օսմանլը օրաուսու էն էլիճէնէրալարնն պիրինի դալպ իթաի :

Պունտն իւղէրինէ Մէհէմմէտ Ալի բաշա , Շուվատա պօշ պօշ աուրուպ ճանը սրգըլան ասքէրտէն Նէճիզ բաշա ֆըրդասընն Նըսֆընը Բազկրատա վէ Նըսֆընը Լսկի-ճումատահ կէմնտէրաի . պունլար պօշ աուրմանըպ օրալարտա պիր թազըմ մէթէրիսէր վէ թապեալար եարալըլար վէ ասքէրէ եէնիտէն պիր ճէօշէր կէլմէեկ պաշլատը :

Մէհէմմէտ Ալի բաշանն էն զիտտէ սըղգաթը Բազկրատ իւղէրինտէ իտի , շիւնքի օրմանն էնէմինէթի մայրւմ օլաուգլան մատա օրատա գոմանտան օլան Անմէտ Էյուպ բաշանա տա Մէհէմմէտ Ալի բաշաննն հիշ էմինէթի եօզուտու :

Հաթթա աղլինի տաիս թատալվուր իթմիշտի , լաքին Անմէտ Էյուպ բաշա Սթամպոլտա էսկի թաղըմտան զիտտէ իսթիսանպ օլունտուղունտան , Մէհէմմէտ Ալի բաշա պունտ ճէսարէթ իտմէաի , շիւնքի տահա քէնտի հազընտա տա տա միլլէթին պիր պէօլիսք էմինէթի եօզուտու , վէ չսղարը ինտինտէ հալա էմնէպի տաիս սաղըրտը : Մէհէմմէտ Ալի , Մըսըր աքէրինտէն վէ գոմանտանլարը Իտիվտտէ Հասան բաշատան տաիս թօշնուտա տէլիլտի , լաքին պունլարը տա թահթը գոմանասարնտա արտնպ գատար Նուֆուզու եօզուտու , շիւնքի Հասան բաշա իսթէրսէ տիյնէրաի Սէրտարը էքրէմն էմինի իսթէր իտէ տիյնէմէզ իտի :

Իմտի Մէհէմմէտ Ալի մէվնուտու մաեթի վէ Սթանպոլտան կէլէն իմտա ասքէրինի Նիզամա գոմաղտան , վէ պաշը պօղուզ վէ Չէրքէպէրի տէ միւմքնն մէրթէպէ թահթը դապթա ալմաղտան զիտտէ պիր շէշ եարաւաաք լաքին Օսմանլը օրաուսու տա օրաու օլաու , վէ լաղըմ կէլէն մէվիլէրէ միւֆրէզէ գօլլար վաղ օլունտուղտան սնըրա , Մէհէմմէտ Ալի բաշա գոմանասարնտա ալթլար վաղ ասքէր վէ Ֆէր հարպ էտէվաթը վէ թէրթիպաթը իլէ միւքէմմէ Լքի պէօլիսք օրաու վարաք :

Էյուրա միւվէրրիլէրի Մէհէմմէտ Ալի բաշանն պէօլլէ Լքի մանթաղաթ օրաու թէշթիլինի վէ պու պաղտէ ֆէվզէլատէ պիր իլթիտար վէ մէհարէթ կէօթէրալինի մէտ իթմէքլէ պէրապէր օնտա պիր պէօլիսք տէ դուսուր պու լուրլար : Աքէրի Նիզամ իլիւն Մէհէմմէտ Ալիի պիրինճի գոմանտան տա ի-

տէրէր, լաքին տէրտարը էքըմ՝ օլմասը իշխն լաղըմ կէլէն ճէտարէթ վէ կէօզ քէքլիյի եօղուտու տէրէր: Ելէր պու օլաղըտը տէրէր, օրտուլարը օ զատար թանթը նիդաւաւ ալմազ իշխն օթուդ զըրդ կիւն վաղըթ զայսպ իթ մէկիպ տօղ-րու Ձարէվիշ օրտուտու իւղէրինէ հիւճու՝ իթ մէլիլիտի, չիւնքի Ձարէվիշ օր-տուտու օ վաղըթ հէմ իքիյէ պէօլիւնմիւշ, հէմ տէ էօթէկէ պէրուհէ սէվդ իթ-տիյի միւֆթէզէ գօլլարտան քէք զայըթի ախշմիւշ, վէ եաղընտտ պիր իստատ վիւրուտինէ տէ պիր իւմիտի եօղուտու: Բլէֆիտատ Բուսլար իքի աւֆաւ պօ-ղուլուպ, նիհանէթ խատտ տաքէրի վէ սայըր տաքէր տախի իմասալարընա կէ-լինէնէլ տէք եէթմիշ կիւն դատար թէաաֆիտէ պուլունտուլար, պիւթիւն միւ-վէրքիլիլէր պլի իթ իթֆազ տէրէր քի, էլէր Ումանլը գօմանտանլարը ֆէշնը-հարպէ վաղըթ օլաղըտըլար, կէրէք կրան տիւք նիպօլա օրտուտունու վէ կէ-րէք Ձարէվիշ օրտուտունու իքիաինի տէ Թունաւա տէ օթէպիլիլիլէր վէ Բումէլի սէֆէրի վէ աւֆալի պիւթիւն պիւթիւնէ պաշղաւ պիր սիւրէթ քէսպ իտէպիւ-լիլիտի, լաքին պուճու նէ Ուման քաշաւ աղնատը, նէ Սիւլէյման քաշաւ նէ տէ Մէհէմմէտ Ալի: Սիւլէյման քաշաւ պէշհուտէ եէրաէ Շիպզա իլէ ուղրաշըպ օ գատար տաքէր թէլէֆ իթիտ: Ուման քաշաւ պիր պիւրլիւ պիր դուվլիլ ճէսիւ-մէ իլէ Բլէֆիտատան աղըտը ուղրաւամատը: վէ Մէհէմմէտ Ալի քաշաւ տախի Ձարէվիշ օրտուտու իւղէրինէ թէքմիլ պիր հիւճու՝ իտէմտի:

Գու տուր ուման Էւրօթա միւվլըրիլիլէրինի պլի իթ իթֆազ հիւքմիւ, վէ պուճու պիլ տէ հիքեպէ նէվլինտէն օլարազ պէօլլէ եաղմայա մէճպուրուդ, լաքին իւշ եիւղիւնիւ պիլմէտիլիլիլիլէն, վէ պիլիմ գօմանտանլար պու խու-սուսլարտա թէպրիլիլի գիւմէթ իտէմէպլէր մի օնա տա վաղըթ օլամատըղըրդ-տան, պէօլլէ եաղարըղ ֆազաթ պու հիւքմէ հիսսէտար օլամայըղ:

Մէհէմմէտ Ալի մէղքիւր իքի օրտուլու տա իտնիլիմ իթտիյի սըրատա Ձա-րէվիշ օրտուտունու քիւլլիսի պէօլիւք Էօմ նէհիթին սօլ թէրաֆընտա օլուպ սաղ թէրաֆընտա իտէ Բուսլարըն պէշ օն եէրաէ միւֆթէզէ գօլլարը վարաը: Մէհէմմէտ Ալինի իքք իշի Բուսլարըն պու միւֆթէզէ գօլլարընը թէքմիլ վուր-մազ վէ հէր հարաէ սաղ թէրաֆաւ տթմազ օլուպ, պու տէպէպլէ Ելտինա, Գա-տըքէօյ, Այաղլար, Գազնիլէր, Սնտինա, Սպահիլէր, խուսուսի իլէ Գարա-շասան քէօյիւ, Գօղլիլէօ, Ապլիօ, Բօք քէօյիւ վէ Սինան քէօյիւ թէրաֆ-լարընտա պէօյիւք քիւլիւք պիր չօզ քէշֆ մուհարէպէլէրի օլուտ, վէ պուճ-տա իքի թէրաֆ տաքէրի տէ ֆէօղէլտաէ չէտաթիլար կէօթիլէրալիլէր, լաքին պէօյիւք մուհարէպէլէրէ նիսպէթիլէ պուճար ուֆազ չէլլէր օլուտգուման, պուճարըն թաֆիլիլիլէն տա թարիլիլիլիլէն մութիլ տաարըղը թէհամմիլ ի-տէմէղ, եալընըղ թէէտիւթիլէ չուճու տէլէպիլիլիլէր քի պու մուհարէպէլէրաէ Ումանլը նիդաւ տաքէրի նէ տէրէնէ չան վէ շէրէֆ գաղանաը իտէ, պաշը պօ-ղուլար, Ձէյպէքլէր վէ Ձէրքէպլէր տէ օ գատար նամուս զալպ իթտիլէր, վէ մուէպպէն պէտնամ օլաճազ վաշիլաթի հարէքէթիլիլիլէն պուլունտուլար, Մէ-հէմմէտ Ալի քաշաւ չօզ չալըշար պուճարը պիր նէվի նիֆամ ալթընա ալմապա ֆազաթ զապիլ օլամատը:

Պուճար իտիլէրլէրսէ հարպա կիրիլիպ, վէ իտիլէմէղլէրսէ մուհարէպէ մէյ-տանլարըն ալաշըպ, էօթիլէրի սօյմալտան վէ քարշա քարշա իթմէքտէն, վէ եարալըլար տա էօլաիւրիւպ ճիւրըր տա սօյմալտան պաշղաւ պիր շէյ պիլիլ-տիլէր վէ չօզ տէֆա իտլամ էօթիլէրի վէ եարալըլար տա Ելլէրինտէն գուր-

Թուլամատը տէրէր . էննէպի միւլէրրիւլէրի վէ օ վաղթըն դադէթալարը վէ րաբօրթ օլարը տա պու մազուլէ հիքեայաթը ֆաճիէ իլէ տօլու աուր : Էօյլէ զանն իտէրիդ քի , պուռնաան պէօյլէ Սամանլը տէվլէթի հէր հանկը տէվլէթ իւլէ մուհարէպէ իտէճէք օլաա պաշը պօղուդ , Չէրքէն վէ Չէյպէք գուլլանըլմամաար շարթա րապթ օլաճադ սըր , օ հալտէ պու , սօն զըհաղլըղլարը տիօնք օլուր :

Հէր նէ իաէ Մէհէմմետ Ալինին հիմմէթիլլէ Լօմուն սաղ թէրաթինտա Անպատմընին Ալինտէ պիր թէք Բուս տախի դալմաթըշար , վէ Սամանլը ապքէրի պիր ազ րահաթ հիւղիւ կէօրիւպ , հարալըլարը գանըրմադ վէ օրտու լէվաղիմաթընր իքմալ իթմէքլէ մէշպուլ պուլունտուլար :

Նիմաի հինէ մէնպուրուդ Բլէֆա թէրաթընտ ալտէթ իտուպ , պու պէլտէնին իւշիւնհիւ մուհարէպէթինի տախի նաղլ իթմէհէ :

ԲԼԷՎԼԱՆԸՆ ՅԻՒՆՃԻԻ ՄՈՒՀԱՐԵՊԷՍԻ

ԲԵԷՆՍ ՇԱՐԼԸ ՂԱՐԳ ՕՐՏՈՒՍՈՒՆԱ զԱԷ ԳՕՄԵՆՏԱՆ ՆԱՍՊ ՕԼՈՒՆՈՒԹ

Բուսլարըն Բուժանիա ապքէրինի պիր իշ հէրինէ գոյմատըղլարընը , ֆապաթ իքի տէֆա Բլէֆետաա պօղուլտուգտան սօնրա , Բուժանիա ապքէրինին մուպլնէթինի գապուլէ մէշպուր օլուպ , հաթթա մէմնուն տա օլտուլլարընը պուռնաան սպաէմ նաղլ իթմիշիդ :

Բուժանիա ապքէրի քէնտի ուսուլ վէ նիզամլարը իւղրէ քէնտի ճէնէրալարը գօմանտաար ալթընտա օլարադ , հարէքէթլէրինի Բուս օրտուլարը հարէքէթլէրի իլէ իմթիդաճ իթաիքէճէքլէրաի . լաքին պու թաաալվուրուն ինքաաթընտա պիր չօղ միւշքիւլաթ կէօրիւնաիւ :

Բլէնա Շարլըտա նիհանէթ պիր նիմ հիւքմաար արֆաթը օլտուգունտան , Բուս ճէնէրալլարընըն մահէթինի գապուլէ թէնէղղիւլ իտէմէզաի , Բուս ճէնէրալլարը իսէ , նաարը քի տէպք , Բուժանիա ապքէրինի պիր շէյ հէրինէ գօմաարըղլարընտան , սնլար տա քըլնա Շարլը մահէթինտէ պուլունմաը քէնտիլէրինէ ար տայարլարաը .

Աղօսթաուն Չօւնտա , Կօրնի Աթիւսէնիտէ վաղի օլան պիր պէօեիւք տիվանը ապքէրիտէ , շէօյլէ պիր թէտլլէ թարիդի պուլունտու :

Բլէնա Շարլը պիւթիւն դարպ օրտուտունա պաշ գօմանտան թային օլունտու , չու շարթ իլէ քի էրիքեանը հարաը Բուս ճէնէրալլարընտան օլուն . պու վէշ իլէ հիշ պիր թէրաթտան իթիրադա մահալ դալմադար , Բուժանլար քըլնալէրինի պաշ գօմանտան կէօրիւպ մէմնուն օլաճաղլարաը , վէ Բուսլար տախի էրիքեանը հարաըն Բուս օլտուգունու կէօրիւպ , օնլարըն տա պիր տէնէճէլի գալմանճադար :

Գու ճիւղէ Բուսիս աստղերի պէշինտէ եինէ ազ սրղըլթը օլմատը , լարին Բուսիս աստղերինտէ կէօրիւլէն հալվէս վէ շէնասաթ վէ խմբէրաթորուն պուշլա-
րա գըրզ գատար Սէն-Թօր Նըշանը թէվէնի իթմէսի , սրղըլթը քնտաթ պի-
թիրաթ , վէ պու թէվէնիհաթասն սօնրա Բուս Բուսիս գարտաշ օլուպ , պիրի
պիրինի մէտն իթմէնէ պաշլատըլար :

Բրէնա Շարլը պու պաշ գօմանտաթըղը տէրիւնտէ խտէր իթմէղ պիրի աս-
քերէ վէ արկէրի Բուսիս միլլէթինէ մուխաթապ օլարազ իքի ուղուն պէնան-
նամէ Նէշը իթաթ քի , պուլունտուղու հալէ թէվաթըրզ իթմէտիյինտէն , Էրօ-
քա գատիւնէթըրի վէ տիրամաթլարը պէշինտէ խայլի գիյլ ու գալի մուշիպ օլ-
տու : Բրէնա Շարլը Նիւիւղ տէվէթը Ալիյէնէ թապի վէ վէրկի վիրիթ պիր ի-
մարէթ րէխի խաթ , լարին Նէշը իթաթի պէնաննամէլէրին իսանը պիր պէօլիւք
վէ միւսաթ աղիլ Նիւքմատը լիտանը խաթ : Բրէնա Շարլը Նէրէաէն ալըօրտու պու
նէսարէթի . գատիւնէթըր Բուսիայը խաթիւզան իթաթիլէր , վէ իսկեսաթ օլտու-
լար քի , Բուսիս բրէնա Շարլընա Նէ պէօլէ պիր Նիւքմատըլըզ վիրմիշ , Նէ
պէօլէ պիր շէյ թահիւտ իթմիշ , Նէ տէ պէշնէլէրինտէ պէօլէ պիր մուգալիլէ
վար . Ալէմանիա գատիւնէթի եօղլանտըգտա , օնտա տա պու Նէթիճէ թէպէյ-
եհուն իթաթ , վէ աղանշըլար քի պու բրէնա Շարլընըն սըրֆ պիր Նէսարէթիլիշ ,
գանէթ թէշիթէլի պիր Նէսարէթ , չիւնքի իլլէր աղաթ կիթաէ , Նէմ բրէնա Շար-
լը աղլ օլունտպիրի , Նէմ Բուսիսիա խաթիաղաթընը գոյպ խաթպիրիլտի . լա-
քին Նէնի պախթըր բրէնաէ եալէր օլուպ , բրէնա Շարլը ասաթիա քէնաթ խաթիզ-
լալիյէթինի քէնաթ կտիւմիշ օլտու , վէ պու պապաէ թասաթաէն պաշլապ պիր
շէյ իսիւն Էրօքա տէվէթիլէրինէ միւնէթտար օլամատը . պէօլէ պիր Նէսարէ-
թին թէվարիտէ բէք աղ էմատի կէթրիւլէպիրի :

ՄԱՌՀԱՐԷԳԷՆԻՆ ԲԱՆՆՈՒ ՎԷ ԵՆԵՆԷ ԷՎՎԷԼԳԻ ԻՍԹԱԼԱՐ

Բրէնա Շարլը Սեպտեմբերին Չօնտէ օրտուեա վազ օլուպ , գօմանտալը
էլէ ալար վէ ասքերի թապուր թապուր եօղլամա իթաթ . պու ճիւղէ գօման-
տաթընը խայալի պիր գօմանտա օրտուզունա բէք շապուղ իսկեսաթ օլտու :
Սեպտեմբերին Յինտէ Կրան տիւք Նիգօլա տաթի օրտուկեանընը Բատիշտեա
գալաթըրազ վէ իրթիւթի կիւնիւ . Բլէֆանըն Նէ եօլտա վուրուլանաղը հազգընտա
խաթիւարէ իթմէք իւզրէ , բրէնա Շարլը Կրան տիւք Նիգօլանըն Նէգաթիւ կէլ-
մէնէ մէնպուր օլտու : Օ կիւնիւ խաթիաթ օր Ալէքսանտըր տաթի , իքի աէֆա
Բլէֆա մաղլուպիլէթինտէն աշըրը Նիտաթիլէնիշ օլտուզունտան , օ տա սապը
խաթմէնիպ վէ սօն տէրէնէ թիթիղլէնիպ , Կօրնի Աթիւաէնիլի թէրք խաթիւք
պուշլալըն եամքնա կէլմիշաթ , շէօլէ քի պիր գօմանտան ելրինէ իւշ գօման-
տան հապ օլտու , վէ խաթիաթ օր վէ գարընտաշը Կրան տիւք Նիգօլա մէվնուտ
օլտուզնա բրէնա Շարլը Նէ գօմանտա խաթպիրիլտի :

Շէր Նէ հալ խէ , Սեպտեմբերին Վինտէ Բլէֆանըն իւշիւնիւ աէֆա
վուրուլանալըն պիր իթիթիֆազ գարար վիրիլտի : Պու Սեպտեմբեր օն պիրի մու-

գատաւման Օսման բաշանքն Աղօթօս 31ինի նէ սէպլ պլէ Բլէֆատան խուրու-
նունա թախտիս իթմիշ իսէ օ սէպլ պլէ մէպնի խոխ :

Աղօթօս 31 հիւլիսիս Հիւսանուն սէնէվիսի օլտուդունան, Օսման բա-
շա իսթէրտի քի, օ կիւնիւն հիւրմէթինէ պիր զաֆէր չարսն :

Սեպտեմբերին 11ի տախի իմբերաթօր Ալէքսանտրոսն եօթթուսու հանի
խաթի կիւնիւ օլտուդունան, Կրան տիւք Դիդօյա տա իսթէր խոխ քի օ կիւնիւ
Բլէֆատը վուրսուն վէ զապթ իթմին, իքի թէրաֆընքի տէ պէյհիւտէ զահմէթ
չիւնքի ճէնկ պախթը պաշգա տիւրիւ թազտիր իթմի :

Շու գատար վար քի, միւսահին տիւման հարպ, պու 11 Սեպտեմբերի
թախտիս իթմիքտէ, էրիքեանը հարպ թէխի ճէնէրալ Դիւօգօյիսքի շու քէ-
լամպարը սէօյլէմիշ տիր :

Ալմը իմբերաթօրի աշքեամընքն ինրապնա պիթթապլի մէնպուրու, վէ
աւքերին տէ վանիպլէի գիմնէթինի էտա իտէնէյինտէ գէրրէ գատար չիւրն ի-
տէմէմ : Լաքին պիր մուզաֆիթէրիյէթէ նալիլ օլանազ տէրէնէտէ հաղըրլըղմը
օլմատըղընքն պէհանընք տա քէնտիմէ պաշգանա պիր վանիպլէի գիմնէթ վէ սա-
տազաթ ատա իտէրիմ :

«Տահա աւքերի թէքմիլէն Բլէֆատ քիչկեհաննա թօրլանտամըշըղ, վէ մէ-
քիւլաթ, լէվազիմաթ վէ միւհիմնաթ տախի մըզատար քիֆաթէտէ վէ միւքէմ-
մէլ տէյիլ տիր : պիր քէրրէ ճէնկէ պաշլատըղ մը աթմըղ կէրի տէնէմէյիլ,
իմտի հաղըրլըղ թէքմիլ օլմալը, վէ տու տա հիւ օլմազ իտէ սէքիզ կիւն տա-
հա թէլէիթիւ միւհիմնա տըր : »

Ճէնէրալ Դիւօգօյիսքինին պու աղըրլը նապիհաթ լարընք տինէյէն օլմա-
տը : Բուսլարըն ապտէրի քէնտի խաթալարընտան տօլալը Բլէֆատ քիչկեհաննա
տա վազի իքի մաղլուպիյէթ վէ թէլէֆաթլարընտան իսթիֆատէ իտէմէմէլէրի
վէ իւչիւննիւ տէֆա տահա պէտիլէրինէ ուղրամալարը վէ տահա գանլը թէ-
լէֆաթ կէթրմէլէրի հազիլէթէն իսթիզրապա շահան տըր :

Մէթէրիս իլլիտէ օլան աւքեր իւղէրինէ հիւնու իթմէք, ֆէննը հարպ-
նա տալիս մուխաթալարալը, Թազաթ մալլու պիր մուսալէլ տիր, աննազ
Բուսլար պու իւչ հիւնու մէլէրինտէ տէ երիմի պին աւքեր թէլէֆ իթմէտիքնէ,
պու սահիլիյէ իսկեաթ օլմատարլար :

Կէլէլիմ Բլէֆատաթի Օսման բաշանա :

Յուլիսին օթուդունտա Օսման բաշա մալէթինտէ ալթմըշ պին գատար
աւքեր վարտը, չիւնքի իւք իքի Բլէֆատ մուհարէպէսինտէ Օսման բաշատան
պիր ազ աւքեր էքսիտի իտէ տէ, Աթմազօլտան կէլէն ինտաա աւքերի սէք-
պէսթ սէրպէսթ հանի Բուսլարտան պիլա մուսանաթ Բլէֆատա կիրտիքլէրին-
տէն աւքերին մըզատար թէնպիլ պուլմատը : Վազաա Օսման բաշա Օղտտու 31
տէն աւքերին մըզատար թէնպիլ պուլմատը, լաքին ճնտան տա պէօյիւք պիր թէլէֆ հա-
սըլ օլմատը :

Իմտի Օսման բաշանըն աւքերի հէր նէ գատար տալիս ալթմըշ պին եա-
խտա հէր նէ գատար իտէ օ գատար տա գալտը իտէ տէ, իսթիֆատմաթ պէօյ-
լէ օլմատը :

Օսման բաշանա Էրօթա միւլէրրիլէրի գապահաթ պուլուրլար քի, Դի-
չիւն պու բաշա ալթմըշ պին աւքերլէ Բլէֆատա գաբանտը սուրտու տա վէ
իքի տէֆա պօզկուն վիրէն Բուս աւքերինին արգաւանա տիւշմէտի վէ պու-
նա :

լարը Թուռահեա տէօքմէտի : Լաքին Օսման բաշա Յիւշնատա աօշ տուրմաներպ , խաթիրքեամ խաթիրքեամ իւզէրինէ հարադրար :

Օսման բաշա ֆիքրքինէ զօմուշտու քի , Սիմանպօլուն սօն տիփարը սօն զալէտի Յիւշնա արը , վէ Յիւշնա քէնտի էլինտէ ուտուղնա , Բուսլար հիշ տիր փազըք Յիւշնայը արգալարընտա արազըպ տա Սիմանպօլա կիտէմէնէնէքլէր խտի , նասըլ քի սօնարտան վուզուաթ տա պունու թատաղ քիմտի :

Պունտան մատտա Օսմանլընրն էօթէտէն պէրու էն պէօյիւք շէրէֆի մէթէրիս , իտպիս վէ դալէլէր մուհարէպէսինտէն հաթըլ օլմուշ տուր , օ ճիւշէթլէ Օսման բաշա էլպէթտէ պունու տա տիւշխանիւրտիւ քի , Յիւշնատա մէթէրիս վէ թապիս իշինտէ օլան ալիմըշ պին սաքէրի սըշարըտա օլան իքի իւշ հիւզ պին սաքէրէ մուզապիրտի :

Խմտի Օսման բաշա արգա արգաեա իւշ մուհաֆազա խաթիրը հարադրար պունուրտա երիփտէն զիստէ թապիս տէօշէթտի . թապիսլար տա թօքլարըտա իրիլի ուֆաղլը խտի :

Պունուարն պիր թազըմը Յիւշնանըն շրմալ թէրաֆընտա , վէ տիկէր թազըմը տա զըպլէ թէրաֆընտա խտի , վէ հէքսի տէ Յիւշնանըն էթրաֆընտա օլան մուհիմէ թէքէլէր իւզէրինտէ խտի : Պունուարն էն զուլլէթլիսի վէ էն մէթինի Քէպիր թապիս տէնիլէն թապիս խտի քի , իքինճի մուհարէպէտէ հէմ Բուս վէ հէմ Բուսան ալապարը , պու թապիանըն բիւհեանընտա պէօյիւք թէլէֆէ ուղրաեղ , զապթընա մուփաֆիսազ օլամամըշլարար :

Օսման բաշա բէք էյի պիլիրտի քի , պու իւշինճիւ մուհարէպէտէ տէ , կէրէք Բուսլարն վէ կէրէք Բուսմանլարն էն պէօյիւք զուլլէթլի պու թապիսլար Քէպիրէ սարֆ օլունսնազար , օնուն իշին պու թապիանըն արգասը շէփրիմէմէք իւզրէ , արգատա պունուն մուհաֆազաք իշին պիր թազըմ կիզլի թապիսլար տաշա հարադրար :

Շրմալ թապիսլարնա մուհաֆըզ վէ նազըր Ատիլ բաշա թալըն օլունտու , քի եէթմըշ հաշընտա ուզուն վէ զալըք պիր զօմանտան բար , վէ Օսմանլը զապթըմանընտա նատիրէն կէօրիւլէն սաշը սազալը զար կիպի պէլազ ինթինար , ֆազաթ էն շէնի իւմըրալը սաքէրիլտէն պիրի օլուպ , պիւթիւն սաքէր խտինի վիրմէնէրէք քէնտիսինէ Պապա բաշա տէրլէրտի :

Ատիլ բաշա Գըրըմ մուհարէպէսինտէ բէք աղըր հարալար ալմըշ իքէն , պու Յիւշնա մուհարէպէլէրինտէ տէ բէք պէօյիւք շէնասթլար կէօսթիլմիշ վէ էքէրի պիզգաթ տիւշնէն սաքէրինին իշինէ կիրիպ , քէնտի էլի իլէ բէք շօղլարըն թէլէֆէ ինփմիտի :

Գըպլէ թէրաֆընտա օլանլար իսէ , իքի խաթիր իւզէրինտէ խտիլէր . հասըլը Յիւշնանըն պու տէֆաքի խաթիրքեամաթը , Յիւշնա , Կրիվիցա վէ Պուզօփա թապիր օլունան իւշ գարիլէյի իշինէ ալըր պիր պէօյիւք տէփր իւզէրինտէ խտի :

Պու խաթիրքեամաթըն իւզէրինէ պու տէֆա հիւճու խտէնէք Բուս վէ Բուսան սաքէրի իսէ , աօգսան պինտէն զիստէ խտի ազ աէյիտի , վէ Բուսլարտա իրի ուֆազ իւշ հիւզ , վէ Բուսմանլարտա հիւզ թօք փարար :

Պու գատար սաքէր Օսման բաշանըն պիլ ճիւճէ խաթիրքեամաթընը վուրմաեա քեաֆի օլմասա տա , պիր միգտարընը օլուն վուրմայա , եախօտ Օսման բաշանըն ինթիլաթընը օլուն քէնտէնէ քեաֆի խտի , լաքին շիմտիքի մուհա-

հարէպէլէրտէ , մուգաֆֆէրիեէնէ ասքէրին սադուրնաւան դիտալ հարպ ֆէննին-
աէ տիր , վէ Բուսլար պու իւշիւննիւ մուհարէպէաւ աէ էփէլէրի գուսուրա-
րընտա պուլունուպ , էիրոֆ օլտուզ պին ասքէր պէշիւտէ քէլէֆ քիմիշ իրէն ,
սահա ազըլլարը պաշլարընա կէլմէմիշ օլտուգունու տա խապաք իմտիլէր :

ՕՍՄԱՆԼ ԹԱԳԵԱՒԱՐՔՆԸՆ ԹՕՐԱ ՅՈՒԹՈՒՄԱՆԸ

Բուսլար իրի տէֆա Յէլֆեսաա պօզուրնարընը պիր էտիի վէ պաթալ
մանօփրա իմմէլէրինէ համ իաւրլէր քի , թապկա իւզլրինէ սրգը գօլլար իլէ
էիւրիւմէք մանօփրաը արը : Վադաա պու մազուլէ մանօփրալարտա չօք առ-
քէր քէլէլֆ օլուր իաէ աէ , թապկարտա տա նիհանէնէ ալընըրար : Լաքին շիմ
տիքի թօրլարըն մէնպիլի աշաշ օլտուգունաւան , ասքէր տէ օ գաւար քէլէլֆ
օլուրաու քի , թօր ալթընա կիրքննէլէալք թապկալը սլաւնաղ ասքէր գալնազ
ըտը , չիւնքի էօլիւ հարալը մէլաւնա սէրլիլպ , թօր աթէշի ալթընտա պուն-
լարը տա գալըրմազ լազըմ կէլլրտի :

Նազաթ պու տէֆա Բուս էրիքեանը հարպը պաշղա պիր մանօփրա տիւ-
շիւնալի , քի Սամանլը թապկարտընա գարը թապկա հարըպ , էփէլա Սաման-
լը թապկարտընը թօր իլէ աէօլմէք վէ սօնրա ասքէրէ հիւնուս իմտիրմէքտի :

Կիւնտիւզ պու թապկարտըն մահալլէրի պէհան օլուպ , աղշամ գալնա-
լըլը թազըմ թազըմ Բուս ասքէրի կէլէրէք , օ կիմէ գօլու գարանլըք օլտու-
գունաւան , վէ իււզկեսար տա Յէլֆեսաա Բուսլարա աղըտու էտիլինաւն , հիւր-
մէնէ նէվնաւն օլարաղ Բուսլար գարանլըրտա պիր չօք թապկարտ հարըպ ,
իրի աւֆազ կիւզ էիրմի գաւար թօր եէրլէշտիրտիլէր , վէ Սամանլը պունաւան
խաղէրաար օլաւարտ :

Նրթէնի սապաշ պիւթիւն գօմանաւնլար ասքէրին պէօլլէ գալթէթի կի-
նէլէյին պու թապկարտը պաշա չըգարաղլլարը իշիւն իէպրէք իմտիլէր , վէ
աթէշէ պաշլաւնաւնըն էօր իմտիլէր : Բուսլար շէտիւ պիր թօր աթէշինէ պաշ-
լապըլլարն , Սամանլըր օ ժաղըթ աղնաւըլլար քի գարըլլարընտա պէօլլէ
թապկարտ հարըլլը վէ պաշլաւնլար Բուս թօրլարընա ճէվապ վիրմէնէ , պաշ-
լընա Փէրիմ թապկաւընաւան քի Բուսլարըն Կրիվիլա տէտիրլէրի թապկա արը ,
պու թապկա էն պէօլիւք թապկա օլտուգունաւան , Բուսլար իլք էփէլ պունու
թօրա թութաւար : Պու վուգուսթ Աղաթօտուն Չիւրնտա վուզու պուրաու
քի , իսէրաթթօրուն թաճ կիլիմաիլի կիւն օլտուգունաւան պու ճիւլէթլէ Բուս
ասքէրինաւ ֆիլփէլաւաէ պիր շէվզ վէ գալթէթ կէօրիւնիւրալի :

Պու մուհարէպէաւ Բուսլարըն թօրլարըն հէմ պէօլիւք վէ հէմ միւքէմմէլ
օլտուգունաւան չօք իշ կէօրալիլէր , չիւնքի էիւ տէ նըշան ալըրլարտը , մէթէ-
րիւլէրին չօղունու երգալլար , շատըրլարը բարաւաթլար , վէ իրի տէֆա պէօ-
նիւք հանդըն տա հապ իմտիլէր , վէ գուպուղլարը Սամանլը թապկարտընը
էն իղտիւնալը եէրլէրինէ տիւշիւպ օրաւաա լաթլարտը , վէ Սամանլըն չօք
քէլէլֆաթ վիրլրտի :

Սամանլը գուպուղլարը իաէ , Բուս թապկարտընը ալըրլպ արգանա տիւ-

չէր վէ օրասաւ բախկարարաբար, պունտն Վուսարաւ պէօյիք պիր զարար վի-
րէմէտիկէր վէ Վուսարաւան բէք ազ ատաւ թէլէֆ օլաու :

Ուս մուտարէպէտէ ֆէվզէլաստէ թօնաֆի պիր շէյ շու խաի քի, Պուլկար-
լարնն օ կիւզէլ Նրիվիչա շէնրի Սամանլը իլէ Վուս թապեալարնըն տրա եւ-
րինաւ գալար, վէ թապեալար երեքտէքաւ օլաու զունտան պինդէր իլէ կիւլէ-
լէր շէնրին իւսթիւնտէն կէչիպ, շէնրէ պիր զարարը աօգունմադար, շէօյլէ քի
շէնրին իշինաւ շօնուկար աօգադարտա օլունլարընը օնամադտա վէ պէօյիք-
լէր իշլէրինն կիւզէրինն պաղմադտա խաիլէր : Նալլընդ իքի իւշ Սամանլը կիւլ-
լէսի փաղըթարդ բախկարադընտան, պունլար շէնրին իշինն տիւշիւպ պիր իքի
շօնուկ վէ դաւաըն թէլէլ ֆինն միւնիպ օլաու :

Ուս մուտարէպէտի կէօրէնլէր տէրլէր քի, Սէփասթ օրօլտան սօնրա պէօյլէ
չէտիա թօր մուտարէպէտի տաշա կէօրիւմէմիշ տիր . օ դատարատաք քի խիւն-
րաթ օր տախի պունու ուզադտան իշլիթիպ, ազ շաւ իւսթիւ թապեալարա կէլ-
միշտի, քէզպիք Նրան տիւք Նիպօլա վէ Վուսանիա քրէնսի Շարլը . ապէր խ-
րէրաթ օրու վէ քրէնսի Նուրբալար իլէ զարշլաալար, վէ ազ շաւ զարանլըրը
պատարընտան, մուտարէպէտի տախի մայնա իթտիլէր :

Լաքին իքի թէլրաֆ տա օ կիւնէլի պօշու պօշունա կէչիւմէտիլէր . ինթի-
եար Ատիլ բաշա կիւնտիւզիւն Վուսարըն երգադըր մէթէրիւլէրի վէ թապեա-
լարը Շօյլէ կիւզէլ թաօր իթտիլտի քի, Նէնիւզ միւնէնտիա էլլինաէն չըզմիշա
տէնտիւ, Վուսար տախի Նէմ պէօյիք թապեալարընը պիր ազ տաշա իլէրի
սիւրաթիլէր, Նէմ պունլարըն քիւկեաշնտա քիւշիւք թապեալար տա եարա-
լար, վէ Վուսանլար տա Վուսար իլէ պէրապէրաթ :

Աղօսթօսուն 27իննի կիւնիւ սապաշլաըն էվլէրքի կիւնտէն շէտիա պիր
թօր մուտարէպէտի տիր պաշլատը, Նէմ պու տէֆա Նէմ սադտան Նէմ սօլտան .
կէօրէնէք պիր սէլիք խաի պու . երիմի պէշ քիլօմէթիւ օ թուլ իւզէրինաւ Նէ
դատար թապեա վար իսէ, իքի թէրաֆլը պիրէր եանտար տազ կիպի աթէշ վէ
պէեազ տիւման քիւսկիւրթիլիլէրաթի, Շարամպօլլարըն պիր թաղըմը Նափաաա
բաթլար, պիր թաղըմը եէրէ տիւշիւպ թօղու տիւմանա դաթար բար . պաղը
Սամանլը թապեալարընտա եանիլըն տա զունուր իթտի, վէ թօնաֆը շունտա քի
եինէ պու տէշէլիլի աթէշ ալթընտա Նրիվիչա զարըլարը պարկիլլէր իլէ աշա-
ղտա Նարման սիւրէր վէ էրքէլլէր տախի տամնը Նափաաա սափաւուրլարադ :

Ո կիւնիւ տէ պէօյլէ ազ շաւ օլաու վէ կիւնէ եինէ Վուսար թապեալարը-
նը իլէրի սիւրիւպ, Սամանլըրա տա քէնաթիլլիւլիւլի թաօր իթմէքաւ օլաու-
լար . լաքին իրթէսի կիւնիւ Նէմ թօր մուտարէպէտի օլուպ . վէ Նէմ քիտաւ վէ
սիւարի, ալթըմը Սամանլը թապեալարընտա տա Նիւնու իսթէնքլէրաթի . Սամանլը-
լար տա Նէմ պու Նիւնիւմիւ դարշլամազ վէ Նէմ զալէպէ իթտիլլէրի Նալաւ,
Վուս թապեալարը իւզէրինն էրիւլիւմէք իւզրէ, ճիւար տա խալը քիտաւ ա-
քէր Նաղըրլարմըլարադ քի, Վուս ապէրի իլէ էօլլիւնմէք աշղը իլէ սուզան օլ-
մադտա վէ դօմնտաեա պէքլէմէքաւ խաիլէր :

Աղօսթօս 28իննի կիւնիւ փաղի օլան թօր մուտարէպէտի օ դատար շէտիա
խաի քի, կիւնէ Սամանլը թապեա վէ մէթէրիւլէրինն թէքմիլ թաօր իսթմէտի .
օ կիւնէ Վուսար իսէ, Նէմ թապեալարընը տաշա եանաթըրադար Նէմ թօրա-
րընը 220 բարէլէ պալիզ իլլէտիլէր . պու ճիւմէ իլէ ապէրին Նիւնիւմիւ իքի
կիւն սօնրաեա դալար :

ԱՂՈՍԹՕՍ 30 ՄՈՒՀԱՐԷՊԷՍԻ — ՍՈՒՏԱՆ ՀԻՒՃԻՒՄ

Ազոթօթուն 29ունճու կիւնիւ սրգէթ տիր հափա օրտու . հափա պուլուտ-
լար իլէ գարլը օլուպ , եէր եէր եաղճուր վէ եէր եէր բուս խաի : Էօյլէ կէօրիւ-
նիւր խաի քի իրթէսի կիւնիւ Ազոթօս 30 վէ ալաֆրանկա Անպաւեմքեր 44 հա-
փա տաւա ֆէնա օրտապ , լաքին նէ չարէ քի օ կիւն խոթէրաթօր Ալէքսանա-
րճուն իսմ կիւնիւ օրտուլունտան , հիւճուճէ թախաի օլունմուչուտու :

Սաօյար օլուր օլմազ , խոթէրաթօրուն խաթ չէրէֆինէ Բուս աաքէրինէ պօլ-
ճա փթիզա վիրափլէր վէ աշիպինտէ թօք մուհարէպէսինէ պաշլանար . լաքին
պու տէֆա էօյլէ գաթը տիր բուս փարաք քի , կիւլլէլէր նէրէկէ կիտէնօր պէլ-
լի օլումադու :

Պու սոն թօք մուհարէպէսինէ պաշլանար իտէ , սաաթ ալաֆրանկա Յուու :

Եքի սաաթ գարֆընտա տէօրթ հիւզ էլլի թօք , պիրի պիրինէ գարշը կիւլ-
լէ վէ աթէշ սաշմազտա խաի , վէ հափա ախման վէ բուս իլինտէ իտէ տէ , պու
գատար կիւլլէ վէ աթէշ եէր եէր պու բուս վէ ախման բէրտէլէրինի երթըպ
հէր թապհատան ախգիւշէ աթէշ սաշլըղըղը աշիքնար կէօսթ էրիրաի :

Բուսլարըն Մաթ թապիր օլունան էն պէօյիւք թապհար , Օսմանլը բի-
ատէլէրինին ալեստէպար կէլիպ թուլաուգլարը մէվիշէ , ախգիւշէ վէ շիտ-
տէթլէ իշի գուրշուն աօլու կիւլլէլէր սալարբար : Սաղաա Կրիփիլանըն ար-
դատընտա վէ թէրէսինտէ օլան միւթէաաաիտ թապհալարա տա պէօյիւք տիր
ճէսարէթլէ տիր թաղճ թօրլար կէթիրափիպ , պուշլար տա Կրիփիլայա նաղըր
պիր Օսմանլը թապհաուընը աթէշ իշինէ ալմազտա խաիլէր : Օսմանլը աթէշի
աաիի ֆէվզէլտաէ տէշէթլու խաի . օ գատար կիւլլէլէր արաաընտա տիր դա-
պիթ մէթէրիս իւղէրինէ չըզըպ , նէրէկէ կիւլլէ աթըլաճաղընը աաքէրէ կէօ-
թէրիրաի , վէ օ փուրուլուտա տիւշաիւ միւ , աինտէ եէրինէ տիր պաշգատը
ախգիլիրաի : Բուսլար քի մէրալիլին գատրինի պիլէպէրաճն տիրէր , տէր պիր
էֆրէն միւվէրրիս , չու քէլամլար իլէ Օսմանլը չէճաաթընա չէհատէթ իթաի-
լէր , նէֆէրին տիրի գապիթինէ չէօյլէ տէաի , «Զապիթիւմ , ումարլւմ քի իթէ-
րաթօր էֆէնտիմիզ , Բլէֆնայը ալաղպաա պու Օսմանլը աաքէրինէ տէ պիրէր
Սէն-ժօրթ նըշանը վիրէճէք տիր» : (լաքին տաւա նէրէտէ խաի Բլէֆնանըն ալը-
նաճաղը) :

Բլէֆնանըն Օսմանլը իշիւն էն թէշիլէլի եէրի քէշիլէմէ թէրաֆընտա ի-
տի , վէ Օսման բաշա էն պէօյիւք գուվլէթինի օ թէրաֆու հաար խոււպ , օ-
րտաա ֆէվզէլտաէ սէպաթ կէօսթէրաի , վէ թաճիւպէ չախան աքր քի Օսման
բաշանըն պու սէպաթընտան աաիի օ մէվիլին էշմինէթինի նէ Կրան ախք
հիգօլա տըլըպ քէշի իաթիլտի , նէ բրէնա չարը վէ նէտէ ճէնէրալ Զօթօլ ,
Պուրաօր իտէ էն մուհիմմ պիր մէվիլ խաի , չիւնքի պուրալարըն Բուսլար գապիթ
իթաիլէրի կիպի , Օսման բաշա Բլէֆնայը թաիլիլէնէ մէճպուր օլաճաղաղ :

Պուրա իւղէրինէ հիւճումէ թային օրունան Բուս ասքէրի խէ մըդասոր քիֆա-
նէտէ օրմանդ, ճէնէրայ բրէնա Նմէրէթինաքի զամադնասա խաի :

Ճէնէրայ Սգօպէլէֆ, պունաս տա այնի Լօվաչտա պուլունասուղու հալտէ
պուլունասու. հանրի մայէթտէ, վէ բրէնա Նմէրէթինաքի զամանասադ ալթընաս
լարքն օ կիւն ձապթ ալաֆրանկա իւչտէ թէրթիւ պուլունան ումումի հիւճումէ
Սգօպէլէֆ զամանասա խաճէրտի :

Սգօպէլէֆ ալեսասպաւ օ մէվգիյէ հանրի հիւճում խալէլճէք մաւալէ նա-
ղըր թէրէլէրէ երթմի տօրթ բարէ թօր աղգաթմալտի . ֆաշաթ Սամանըր մէվ-
գիլէրինի պիղզաթ քէշֆ իթմէք խալէլիւ, թէրաֆէն թօր աթէլէնի պաշա-
մըշ վէ հաֆա բուս օրաուղու հալտէ, Սգօպէլէֆ Սամանըր մէվգիլէրինէ օ ալ-
րէնէ հաղաշմըշ պուլունասու քի, պաշընըն շաղգասընտան պէհաղ էլպիտ վէ
աթընտան թանըլլու, թէքմիլ պիր պէօլիւք Թիւրք ասքէրի իւղէրինէ աթէլ-
իթմի . հանընտա օրան իքի զապիթ վէ ալօթի զաղաղ ֆէնա աթէնէտէ վու-
րուլուպ վէ ալօթիլիւ պէրէ հուվարանաղար, աթիլք իքի զապիթտէ խաֆիֆ-
նէ հարալանադ . Թիւրք ասքէրի չէպ Սգօպէլէֆէ նըշան ալմաչտա իքէն օնա
հիւ պիր շէյ աղգանմասը :

Թաւ օ արալըրտա, պիր զաթընա Սամանըր գօլու տա Բուս մէվգիլէրինի
քէշֆէ լըվմաղաս օլաու . Սգօպէլէֆ էն էնտէ օրան Բուս ալալընըր նէզաթինէ
ճէլպ խաուպ, պու Սամանըր գօլու իւղէրինէ հիւրիւհիւպ կէրի բիւսթիւրթմալ
խաւ տէ, կէօթիւ զըզկըն պու. կէնճ վէ աթէլի ճէնէրայ զիատէ իլէրի հիւրիւ-
հիւպ, քէնաթիւրի էոյէ պիր տիւզիւքտէ պուլաու քի, Սամանըր հէր թէրաֆ-
տան օրաւըր ալօթիպիլիւտի :

Աղգաստան աթիլք ալալար տա օրաւա կէլաթիլնտէն . հօղարտան աշաղը
բիւսթիւրթն աիւշմէն աթէլի իշինտէ օրատա աուրմաղ վէ ումուճ հիւճում էմ-
րինէ վէ վաղթընա պէքլէմէք զապիլ ալիլաթի . ճէնկ իշին պիր զարալըր մէսէ
վար սոր քի, տանա էլի տիր էրքէն պաշալմաղ, աթք, հիթէթիմ կէն . խմաթ
պունա թաապիլզէն, Սգօպէլէֆ մէսուլիլէթի իւղէրինէ ալըպ, թապեալարա
ումուճ հիւճում զամանասադըր վիլի վիրիւպ պիթմի :

Սամանընըն պու թէրաֆտա արգա արգանա իւչ սըրա թապեալարըր օլուպ
էնտէքիլէր ուֆաղ վէ իքիլէր թօրլու շէլլէր խաի, պունաղըրն զապիլնա ալ-
ճը ճէնէրալըր Տօպրօվաթի թային օրունասու . վէ պու քիւշիւք թապեալար վա-
գաս ալընադ խաւ տէ, ալմըլարտան տա չօղու թէլէֆ օլաու :

Պիր գաշ կիւն աղտէմ Լօվաչտա շէօհրէթ քէսպ խաւն պու մէրա վէ մէշ-
հուր Տօպրօվաթի, էօլէնէք աթէլնէտէ պուրատա հարալանադ :

Մճալիւպ շէյ, ճէնկէ կիրէն Բուս ճէնէրալարընըն չօղու, ճէնկալէ էօլէնէք-
լէրինի էփլէնէ հիւս խաուպ խապէր վիրմիլէր տիր . Տօպրօվաթի տաթի պուն-
լարըն պիրի խաի : Եթի իւչ կիւն աղտէմ օրաուճուն զանշէլէրեսարնա պիր բա-
քէթ կէօնտէրիւ, վաթիլէթնալմէնի պու. բաքէթ լէֆֆ իթմիլաթի . վէ մալլք
օրաուղու արապա վէ աթլարընըր մէա խաուպ շէօլէ պիր շէյ տէ հաղմըշադ .
Ճիւրք օրունա քի արապաւմ զափի վէ աթլարըրմ գուփիլթի տիր . պունըլար պէ-
նիմ ճէնաղէմի օրթմատա պրաղմանըպ տա Բուսիւպա կէօթիւրէպիլիլէր :

Մաթիլթինալէ օլան ալփիլ ալմըր քէնաթիւրի արապանա կէօթիւրաթաքտէ,
պիր բարաղա բապթ կէլիւպ, օնա տա, կիթ մէօլէ ճէնէրայ Սգօպէլէֆէ քի պա-
նա սատըր օլան պու. ալքիլ ալմընա տա պիլէր Սէն-Վօրթ նըշանը խալէլիւն :

կրանն տիւք ներշնչում, մէրտ հէնէրալըն պու. վաստիյթ ինի անինտէ իճրա իթտի՝

[illegible]

Սպասելիք, որտեղ կհույս կհաղմարունուն իշխանություն, և թարգմանա օլան զապրեմանը հեղ ինչեք օլտուրար. պլոյլե ասքերինին տեֆա տեֆա կերի տեֆադինին. կեօրադեքտե եկամնաե օլան էն սոն ասքերինին, եանին տեօրադինին. ինչոս աղալընը տախի արդատան հիմունք մալարոյր : Պու եկնի աղալտան օ պրիլերի տե հեօրեթ աղալադ թա պաներըն ալթընա դատար կելախիլեր, լաքնն օ աղալըդ Պանանըն ալթընի տառա պլեթիլեր վե ֆեդգեղատե չիտաեթ քեօպ ինչոս. պիր կհույս երիդեր իլե ասքեր եերե անրեր վե դավկա աեքրա օլանադար. Բուս ասքերի պիր ինչինին տեֆա տառա կերիլեախ, պինտան ալեհ հա թապեալարը անինաե ալմալը եա եօգսա ինչքմըլ ասքեր պօգուլալ կերի հեքիլեթինին :

[illegible]

Սոցալէշէիկն ախըլարը եւ մին իմտիլէր քի, թապեայա 400 մէթրո եագլաշամարզնա թիւֆէնք տթմասընլար վէ պու սէօղլէրինտէ տուրտուլար, լաքին թապեալարըն էթէլինէ կէլմէզաւն, պոնլարըն նուֆըր եէրէ տէրիլտի լաքին պու սոն հիւնուսիտէ Սոցալէշէիկն հիլէթի կէօրէմէք շէյ խաի Եապպասընը պիր գուրշուն ալմըշ կէօթիւրմիւշ օլտուղունասն, պաշ ալըզ, եիւղիւ պարուխտան գարալանմըշ, իլէրի իլէրի պաղըրա պաղըրա սէսի քէսիլմիւշ վէ լաղըրաըր էաւմէզ օլմուշ, Անն ծօրմ նըշանը եւրինտէն գօրմուշ, պէեազ սէթրիսի գուրշունլարտան սէլլիք տէլլիք օլմուշ, իւսթիւ պաշը թէլէքիլ չամուրա պոթմիւշ - պու մէրո մէնէրալ պէօղլէ պիր հարտէ էն էօնաէ օլարազ թապեանըն պիւրինի աթլա թըրմանըր վէ եօղարը չըզար չըզմազ աթըր վուրուլուպ, աթ տաքէնտիտէ էօնտէքի հէնտէլէ եուվարտնըրլար, տաքէր, մէնէրալլարը էօլտիւզանն խտր իքէն, Սոցալէշէիկ իւնտէքաւն չըզար, աղըրլարընա պազմայարազ

եինէ՛ աւաքէրին էօնիւնէ՛ տիւշեր վէ նիւտեւէթ օ թապեայը դապիթ իթաիրիր՝
 Բուսլար թապեայա կիրէր կիրմէղ պիր տէշէթլու մուգաթ էլէ տիր պաշ-
 ւապը . Սամանլուտան պիր նէֆէրի սրբիքնը շէվիրմէհիպ Բուսլար իլէ զըլմը զը-
 ւըմա վէ սիւնկիւ սիւնկիւյէ կէլիպ , դանդաղընն սօն տաւաքանա գատար տէօք-
 տիւլէր ֆազաթ թապեա Բուսլարըն էլինտէ գալաը : Բուսլարըն թէլէֆի տէ
 ֆէզզէլատէ օլտու , չիւնքի թէքմիլ աւքէրին հարքընտան քէք ազ շէյ դիյա-
 տէ տիրի գալապիլաի . պէօյլէ շէտիտ աթէշ իշինէ սալաքրմազ , էմասլարդ պիր
 հարէքէթը աւքէրին օլտուդունտան , Սգօպէլէֆ օլմաստ տէրլէր միւլէրիլէր
 իլէրի կիթմէք գապիլ աշիլաի , վէ Բուս տաքէրի թէքմիլ մէյտանը մուհարէ-
 պետէ գալըրաը :

Թապեայար իլէ Բուսլարըն արադընտան օլան մէյտան պէշ հիւզ մէթրօ
 գատար օլտու , Սամանլը աւքէրինն Նէր պիրինէ իքիշէր հիւզ ֆիշէնք վիրի-
 լիպ , նէ գատար չօք ֆիշէնք աթմապիլիլլէր իաէ հիշ ֆիշէնք էալրկէմէհիպ ,
 սարֆ իթմէլէրինէ էմր զիրիլմիշտի . զիառէ պիր գուրշուն հազմուրունա պէն-
 զէր խաի նիթէքիմ թիւֆէնք աթէշինէ :

Իշթէ պէօյլէ պիր հազմուր իշինտէն կէշիլէքէք , ֆէպիր թապեա ալըն-
 աը , քի Բուսլարըն սօլունտա վէ Յէլֆանըն քէշիշէմէ թէրաֆընտա խաի :

ՕՐԹԱ ԳՕԼԱ ՀԻԻՃՈՒՄ ՎԷ ԳՐԻԻԼԷՖԻՆ ԿԷՐԻ ԲԻԽՄԲԻԻՐՏԻԻԼՄԷՍԻ

Նասըլ քի եօգարտա նաղլ իթտիք , Բուսլարըն պու սօլ գօլունա վադ-
 թընտան էվիլէ հիւճու՛մ գօմանտաը զիրիլտիլի կիպի , օրթա գօլտա տա պէօյ-
 լէ օլտու , եանի ծնտա տա մուայեշն վազթընտան էվիլէ հիւճու՛մ թէշէպպիւս
 օլունտու . չիւնքի Սգօպէլէֆ աւքէրինն հարէքէթինի Բուսլարըն օրթա գօլու
 կէօրտիւքտէ , օ գօլ աւքէրի տէ հարէքէթէ տալրանըպ , գապիլարը գապիլ
 օլտմապը :

Սաաթ էօյլէտէն սօնրա պիր վուրմազտան , պիր օրթա գօլ Բաաիշէվօ թէ-
 րաֆընտա օլան Սամանլը թապեայարընն իլք խաթթը-իւզէրինէ պիր շէտիտ
 հիւճու՛մ աուր կէօթիէրաի . Սամանլըար աէա շըգարմաերօյ , պըրազալար քի
 Բուսլար էլլի մէթրօնա գատար թապեայարա եանաշարնլար , վէ պիրտէն պի-
 րէ էօյլէ պիր տէշէթլու թիւֆէնք աթէշինէ պաշլատըլար քի , էմասլի նատի-
 րէն կէօրիւմիշ տիւր . պունտան մատաա թապեանըն սաղընտա վէ սօլունտա
 տէօրթ կիզլի թապեա տաշա օլտուդունտան , պունլար տա չարրաթի աթէշլէ-
 րի իլէ Բուսլարըն օլտուդու մէյտանը կիւլլէ իլէ տօլաուրաուլար . Եքի էօն խաթ-
 տան պիր նէֆէր սազ գուրթուրմաը , գապիլիլէրին ճիւմիլ սի հա էօյաիւ , հա
 տա հարալանաը վէ հարթ սաաթա գալմազտան իքի պէտապաթի ալապ տաիի
 թէքմիլ թէլէֆ օլտու պիթաի :

Ալթը հաֆիթա էվիլէ պուրալարը Բուս գանընա պօյանմը իքէն , պու տէ-
 ֆա Բուս գանընտան եինէ սէլլէր ճէրիան իթաի :

Բուսլար իշին էն ֆէնա շէյ չու աուր քի , ճէնէրալ Գրիւլէֆին պու իլք
 հիւճու՛միւ թէրս կիթտիւքտէ , սէրիան իմասաղընա կէլմէք իւզլլէ , ճէնէրալ Գօզ-

լով լիփաւր ինքիաթաւ պրազըրլընար . պու ճէնէրալ վաղթընաւ հէթիշմէտի-
երնաւն . Բուսլար իքի լիփալը պրիւէշտիքիւ պէ պիրաւէն հիւճոււմ խաճմէտիլէր .
ճէնէրալ Գօզլօվ լիփաւր իլէ օ վաղթի հէթիշտի նէ դէման քի Յգօպլէֆէն սօն
վէ պէօյիւք գուփլէթի իլէ պիր աղ տաշա սօլտա օլան Գէթիմ թապհաւար իւզէ-
րինէ հիւճոււմէ խաի խաէ . պու Գօզլօվ լիփալըր տա քէք շիտաէթլիւ վէ թա-
ճիւպէ շտեան պիր հիւճոււմ կէօթէրտիլէր . վէ իլլէրինտէ թապհաւարը պա-
սըպ իլլինէ կիրէն նէֆէրաթ տա օլաու . Գաղաթ պիր նէֆէրի սաղ կէրի աէօ-
նէմէտիլինաւէն . հիւճոււմաէ պօշա կիրթաի թէլէֆաթը տա :

Գրուլէֆին պու իլք հիւճոււմիւ հարըմ սաաթ սիւրիւպ , իքինճի հիւճոււմ
աախի անճաղ պիր սաաթ սիւրէպիլաի . պու ճիւլէ իլէ հիւճոււմ խաէն աքէր
նըսֆընտան աղ պիր շէշ էքսիք թէլէֆէ աղրաւար :

Պու իւրաֆաւ օլան պու իքի հիւճոււմաէ տէ Բուս նէֆէրաթընըն կէոս-
թէրտիլի ճէսարէթ վէ մէթանէթ , իլէվարիտէ գայտ օլուճաճաղ տէրէճէտէ տիր .
լաքին գօմանտաւա օլան խաթաւարը , պու տէրէճէ պիր շէնաաթը տա թէլէֆ-
աւն պաշապ պիր իշէ հարաթաճաւար . վէ պիր քէրրէ տաշա խալաթ օլաու քի
հարպաւա ֆէննը հարպ իւզէրինէ տալրանըլմաւորգճա , աքէրին գուփլէթ վէ
մէթանէթի հիշ պիր աէմէրէ հարըլ խաճմէղ :

Բուս թէրաթաւարը օլան միւվրիլիլէր , պու իշի գարաթմաղ իշիւն դի-
հատէ հարալըլարտան պաշա խաթիլէր նէթէքիմ էօլլիլէրաւն . պիր գաշ քիօ-
մէթրօ հէր հարալըլ իլէ աղու խաի աէրլէր , վէ պուճարտան պիր ֆիդան վէ
ֆէրհատ իշիաթիւմէտիլէրաւն մաաւա , չօզու հէրէ աիւշմիւշ վէ ահաղա գալը-
մայա մէճալի օլմալմաւորգը հալաւ , երինէ թիւֆէնկէ վէ զըլըճա տալրանըր
ըարլար տէրլէր . վէ գարգաշալըղ արաւընտա իւզէրլէրինէ քէնաթիլէրինէ էօլ-
աիւրմէք վէ սօլմաղ իշիւն կէլն Ձէրքէպլէրին չօզուաւ քէնաթ էլլէրի իլէ թէ-
լէֆ իթտիլէր , վէ Ձէրքէպլէր Բուսլարը սօլաճաղ իքէն Բուսլար հարալըլ հարա-
լը ճիւլարը սօ ուպ , սիւաշարընը վէ էլպիսէլէրինի ալարլար տէրլէր :

ԿՐԻՎԻԶԱ ՄՈՒՀԱՐԷՅԷԼԷՐԻ ՎԷ ՕՆ ԻՔԻ ՍԵՊՏԵՄԵՐ

Քլէֆտանըն անաթիւթարը կրիփիշա թէրաթընտա օլան Սամանլը թապհաւա-
րը օլաուղու մալիւմ տիր . պու թապհաւարտա Սամանլը աքէրի ֆէվշէլաւտէ
շէճաաթ կէօթէրտիլէր վէ Բուսլարա վէ Բուսմանլարա թէք պէօյիւք թէլէֆէր
վիրէրէք , թապհաւար էլլէրինտէն չըգապիլաի :

Բուսմանիա աքէրինին իլք տէֆա մուհարէպլէնէ պաշաճաւար պու թապ-
հաւարըն քիշկիւաշնտա վաղի օլաու . Բուսլար էօլլէ դանն խաթիլէրաի քի , Սի-
լաշար իլք թիւֆէնք ըաթլարըշաւ սիւաշարընը պրաղըպ գաշաճաղար , լու-
քին Բուսմանլարըն իլք տէֆա Յաթիշ կէօրէն պու կէնճ աքէրինտէ կէօրիլէն
ճէսարէթ Բուսլարա տա հալըրէթ վիրաի Սամանլարա տա :

Հիոճիւմիւնէ թաւին օլաուղարը թապհա , հաղմուրտան ըօլանմիւշ պիր

դայրագ տիք պաեերը խզէրինաւ օլտուգտան մաաաա իքի թէրաթընաա տաիի խէնաւքէր օլտուգ, պու խէնաւքէրին իշինաւ Սամանլը աաքէրի կիզլէնէրէք, վէ Բուժան աաքէրինէ գուրչուճ հաղարարագ, իաթէաթէրի կիզլի թէլէֆէ ուղարմարար, վէ պու աա իքի աէպէպէ, պիրի քի պաեեր հաշ վէ շամուք օլտուգտանաա աաքէր պաեերը հօղարը գօշամաղար, վէ թիւֆէնքիլըրինի պաշ աշաղը չէվիրիպ, տիւնիլիլէրինէ տաեանարագ աղըր աղըր հօղարը չըգապիլըր խաի . Սամանլը աաքէրի իաէ մէշուք նըշան ալըպ իլք էվիլէ Էժնաէ օլան գապիլիլէրինի թէլէֆ իթաիլըր վէ սօնրա նէֆէրաթիլ . պիր աէ քի, պու թապպիլիլէրինի թէլէրաֆաան Բուժանլըր վէ աիկէր թէլէրաֆաան Բուժար, պիրիլըրաէ հալա պիր թէլէրաֆաան Բուժանլըր վէ աիկէր թէլէրաֆաան Բուժար, պիրիլըրաէ իքի թէլէրաֆաան պիրաէն Նիւժուժ խաուպ, Նիշի Նաճէթաէ պիրի պիրինէ հարարա իաէճէք իքէն, Բուժանիա աաքէրի Նէր Նաալը իաէ իքի տաաթէ հալընըզ վէ հարարընըզ պրաղըրըր . Նիշանէթ Բուժար աա եթիլիլիպ աղշամ գարաիլըրընաա իլք էվիլէ խէնաւքէրի վէ սօնրա աա թապղաղըր ալըրըր, լաքին Նէ թէլէֆէր իլք, պուժա ագնաթիլմազ իշին մաւհարրիլըր շէօլլէ տէրլէր, ալըրըր թապըր գաղըր, թապըրըր պէօլիլք վէ պէօլիլքէր մաւժ օլտու, Նէլէ Բուժանլըրաա գապիլիլ տէնէճէք գապիլիլ տաիի գալըմար :

Ս) կիւնիւ Բլէֆընան լընամաղընաան իաթէրաթի օ գաաար էմին խաի քի աթընա պինիպ վէ եիրաթ գաաար էրիքեան իլէ մաւհարէպէ ճիփարընա կէլիպ տիւրպիւնիլ իլէ Նիւժիւֆիւ տէլը իաէրաի, վէ աաքէրինին տէֆա տէֆա Նիւժուժ խաուպ, տէֆա տէֆա կէրի շէքիլիլէրինի վէ էօլիւ վէ հարալըր եէրէ սէրիլտիլէրինի վէ չըրընարըզ լաղըրըր կէօրաիլըր, պէնըլնաէ բէնկ գապիլըր կէօղլէրի տօլմաա պաշաաղըր տէնիլ, Նիշանէթ էրիքեան ճէպընէ քէնտիլինի պու սէլըրաէն կէրի ալըպ Բօթէպինաէ օլան շաաղըրնա կէօթիլըր պիրիլըր, վէ ճաաա իքի աաաթէ սօնրա կրիլիլանըն ալընարըրըր տալապիլաի, լաքին կէօղիլ իլէ կէօրաիլիւ թէլէֆ պու միւժաէ իլէ տաիի քէնտիլինի թէնիլիլ իաէմէաի :

Վաղաա կրիլիլա թապղաաղըր ալընար, ֆապաթէ պու թապղաաըն օլտուգու եէր օ աէրէճէ աէրէլի թէլէլի եէրլէր խաի քի, Բուժ, Բուժան վէ Սամանլըր աաքէրի, կիճէ գարաիլըրընաա Նէրէաէ օլտուգլարընը պիրիլէմիլէրաի, վէ հանարընաաքի տաթէ մա տիւշմէն մի աղնաեամաղար խաի, վէ պիր սէա պիր աեաղ բաթըրըրըր իշիթիլէլին, թիւֆէնք աթարըզլարընաան հանլըլըզլար օլտուպ քէնաի էլլէրիլէ քէնաի ալըաաաղլարընը մարաիլար աա պուլընաա :

Նէլէ Նէթիմ վէ ճէրրաճ հարալըրըր գաեըրաամեաղ, վէ Նաղլէրի իշին թէլէգէրէրլէր կէթիլթէնիպ, շօղու եէրաէ էօլիւ վէ հարալըր գարաիլարը շօղուրըր իշինաէ օթուգ ալըր սաաթէ պիր պիրի խզէրինէ եղըրըր գալարըր, վէ շօղու իմաաա եթիլիլապիլնաէն թէլէֆ օլտու կիլիաի, Մաթապիլըր պուրարըրըր օ աէրէճ էլիլաղըր ֆաճիա իլէ Նաղլ խալըրէր քի, աղլաամեաղաղ օ գաւմաղ գապիլ տէլիլ տիր . օ արալըրզ գէնիլնէ հարալըրըր սօլմաղ իշին Չէրէպէրին կէլիպ գընիլաանիլարըր գաթիլ իթաթըրի աէ եինէ պաշպա, Նաաղլըրըրըն շէքաիլի աղըր վէ սըղլէթ օ աէրէճէնէ վաղ օլմաւշուաա քի պիր տաղա աա պուլաամարըզլարընաան վէ հանըպ թաթիլաաղլարընաան, Չէրաթէրլէրին էլլէնաէն թէլէֆ օլմաղլըրըր հաշամաղարընա թէրնիլ խալըրըր, վէ աղըրըրըր տալամաղ իշին էօլիւպ պիրիլէթ իաթիլըրաի տէնիլ, Գիւշիլք պիր մէլաանաա պու գաաար բնաան թէլէֆի, բէք աղ մաւհարէպէրաէ կէօրիլըր շէլ տիր :

Կենտէն օլան պիր դաշ ալայ ասքէրլէրն հալի պու վէշն իլէ օլուպ, արգատա եկաւքաւ օլանլար իսէ գարանլըգտա գալըպ, իլէրիւտէ նէ օլուտ օլմատը, թապեա ալընաը մը ալընմատը մը, խապէրլէրի պիլէ եօզաւու :

Օ կիճէ, Սեպտեմբեր 11-12 կէրիտէ գալան ասքէր նէ եարանալլարընր պիլմէյիպ, պիր պիրիմին երգիւնէ պնդարապ մն խոււպ տուրուրլարաը . օն իւշ պին Ռուս վէ իւշ պին Ռուսման թէլէֆ օլուտ տէյի պիր հալաւիս ետերլար օրտուեա . ասքէր, թի տալիմա մէրա տալիմա ճէտար խալ, պու նահազգ թէլէֆաթը պաշ գօմանասնլարընրն թէլադիրսիզլիյինէ հալ խոււպ, նէ վազթ պու աճէֆի գօմանասնլար խընանէթ ինտէն գուրթուլանաղըգ տէյի աշիքեար պաղըրմանեա պաշլատըլար, վէ կրան տիւք Նիգօլատան շիքեայէթ իթալլըրլիւնի տէ սէթը խալմէսիլէր :

Սօլուտ Սգօպլէֆ տաթի իլը կիւնիւ իքի թապեա ալըշ իսէ տէ, ասքէրի գիտաւ թէլէֆէ ուղրատըղընտան, եալէր եալէր իւզլըրինէ կէօնալիպ իմտաա խաթէմէքաւ օլուտ, ֆազաթ գարկաշալըգ արաալնաա քիմալ քիմալեկէ պազամատըղընտան քէնաթի հալինէ պրազըլար :

Հալ պու քի, Քլէֆնատա Սաման բաշա մայէթինտէ աօլու ասքէր վարաը . ալայլար վէ թապուրլար արգա արգաեա Քլէֆնատան չըգարթըլըպ, Սգօպլէֆի հէր թէրաֆտան մուհաւէրէ իթալլէր . էօթէտէ կրիվիշա թապեաը ալընաը իսէ տէ, Սաման բաշա կիճէլէյին տըգատա պիր քէպիր թապեա տաշա եարաըրմըշաը թի կրիվիշա թապեաընը տէ օլէպիլըպ, Ռուսլար իլէ Ռուսմանլար օրտաա տուրումաեաճաղլարաը : Սեպտեմբեր 12 տաղանլային Սամանլըլար հէր թէրաֆտան Ռուսլար վէ Ռուսմանլար իւզլըրինէ աթէշ իթմէեկէ պաշլատըլար վէ մուգաթէմէթ գապիլ օլամայըպ Ռուսլար հէր թէրաֆտան կէրի չէքիլաթլէր : Սգօպլէֆ ասքէրինին իքի սիւլիւսիւնիւ . դաշալ խոււպ տիվանէեկէ տէօնմիւշտիւ . եազմուր կիպի եազան կիւլէ վէ գուրշուն իլինտէ կիտիպ էօլիւֆիւնա արար ըաը . լաքին ուֆազ պիր ետրա պիլէ ալամատը : Սաղ դալան ասքէրի ճէնէլալլարընրն պու հալինէ հարան օլուրլարաը . լաքին նէ չարէ քի, իւշիւնճիւ տէֆա տաթի Ռուսլար վէ Ռուսմանլար օն ալթը պին ասքէր թէլէֆի իլէ Քլէվնալը ալամայըպ, միւգմէշիլ վէ քէրիշան կէրի չէքիլմէեկէ մէճպուր օլտուլար :

ՍԻՒԼԷՅԲԱՆ ԲԱՇԱՆԸՆ ԻՓԻՆՃԻ ՏԷՃԱ ՇԻԳՂԱ ԳՕԴԱԶԸՆԸ ՎՈՒՐԲԱՆԱԸ

ՕՆ ԵԷՏԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ ՀԻՒՃԻՒՄԻՒ

Ռուսլարա դարշը պու իւշիւնճիւ Քլէֆնա ֆիւթուհաթը, պիւթիւն Սամանլըլարըն դալպինի մալամալը տուրուր վէ պէնճէթ իլլէալքաւն մատաա, աաքէրին գուվէթի գահրլէթի հազընտա ճիւղէտէ պիր պէօլիւք գուվէթը դալպ տաշա հաաըլ իթաթի : Պապը Սէրասքէրիտէ ազա օլուանա ասքէրի չուրալարաա Ռուսլարա պիր սոն դարպը տէսթ ինքաալնա տաթի դարաը վիրիլաթի : Վազաա պու արալըգ Սամանլընրն մուգաֆֆէրիլէթի օ տէրէճէ պէր քէմալ ըաը քի, էն

զիստե պէտեման օրանդար տախի իլէրիտէքի բէրիշանիլէթի խաթըր զէ խայալ-
լարընա տախի կէթիլէմէզլէրաի :

Անաստուրուտա Մուխթար բաշա Բուսարըն Ալէքսանդրօթ (Ալեմբիւ) գա-
լէսինին անձազ պիր դաշ քիլօմէթրօ աշտղըսընտա խաթ . Քիւրա եւ Պուրա
Իսմայիլ բաշա Բուս մէնայիլքինտէ օլուպ . Լըլէվանը թէշտիա իթմէքտէ խաթ :
Բուսէլիտէ Բիլէնանըն էթրաֆընտա օլան Բուս օրտուլարընըն պիր բուպուճու
օլուտէն Ոսման բաշա թէլէլէթի իթմիշտի : Զարէվիլ օրտուտու Լօմ քէնարլարըն-
տան թէպիտա օլուճուպ , սըրթընը անձազ Պիլլաեա տաեաթապիլմիշտի , զէ
Մէշէմիշտ Ալի բաշա օրտուտու իլէ պու պէլաէտէն անձազ եիրօի պէշ քիլօ-
մէթրօ ուղապտա խաթ : Բուսարա կէլմէքտէ օլան իմտաա աքըրի տաշա պիր
դաշ դօնազ ուղապտա խաթ : Իմտի Բուսարըր ումումէն Թուճաեա տէօթմէք ի-
շիւն պուճաան ալա պիր ֆըրսաթ օլամանաաղընտան , Պապը Ալիաէն կէրէք
Ալէլլան բաշաեա զէ կէրէք Մէշէմիշտ Ալի բաշաեա սրգը էմը կէճաթիլլաթ
քի , Նէր պիրի դարշընտա օլան Բուսարըր սէրիան վաբաճն պիթիլլաթն :

Ալէլլան բաշա քի , Աղօթմտաա Նիպդա քիշկեաշընտա տէօթիլլէն դան-
լարտան մէսուլուտու , Նուսուտու աքըրիսինի ելրինէ կէթիլմէք իւղրէ պու
էմրտէն քէք մէմուտն օլուտ : Լաքին Մէշէմիշտ Ալի բաշա քի , քլանը երաբիւ-
մէտիլլանտէն մէեաւս դապընաթ , եալընըզ սուրէթի դաշիլլաթ էմրէ իթաթի ի-
տէեօր կիպի կէօրիւնէմէք տէրէմէաէ պիր Նարէքէթ կէօթիլլաթ :

Ալէլլան բաշա պու տէֆա Նիպդա իւղէրինէ պէօլիւք զէ ուղուն պիր
թօր ամէշի իլէ երաբիւմէք խաթիտի . Պապը Ալաաթէրիտէ , Պալզան օրտու-
տուճու Նօղաանլարընը տօլտալամեա ֆիվզէլաաէ պիր ճաշա կէօթիլլաթի ,
զէ միւճիպլինմէ Բուսէլիտէն զէ Ալմուտէթլուգտան խայըր աքըր տաշա Նիպ-
դաեա կէճաթիլլաթ :

Ալէլլան բաշա Նիպդա իւղէրինէ օլան իլք Նիւճումէրտէ վուդու պու-
լան դուտուրլարը իթմամ խաուպ , պու տէֆա մութլադա մուդաֆիէր օլմազ
Նիկէթիլլէ աղրլանտէ տալրանտը : Պու տէֆա Նիւճում օլուճաճազ մէվզի Բուս-
լարըն էն երաթէքտէ օլան մէշուր զէ ճէսիմ Սէն-Նիդօլա թապեաար խաթ . պու
մէվզիլին էթրաֆընտա միւշարիլլէշ եարթ աշ շէքլինտէ մէվզիլլէր թութտու :
Ալլն օն իւշիւնտէ Նիպդա պօղաղընըն պաթիլ թէրաֆընտա օլան պիր պաեը-
րը թութտու օրտան պէշ պաթիլ Նալման թօրու տիղաթիտի , քի օրտան միւ-
թէմաաթ Բուս մէթէրիլլէրինի տէօլէմէքիլլաթի . պուճար տէօթի կիւն տէօթի
կիճէ Բուսլարըն իւղէրինէ ամէշ աաշաղլար զէ խայըր թէլէլէֆաթ վիթաթիլլէր ,
եանի կիւնտէ աղալլի դըրզ քիշիլ : Եպտեմիթիլլին 36-37 կիւնիւ տախի ումու-
մի Նիւճումէ գարաթ վիթիլլաթի : Պու ճիւմիլ պէօլլէ տէօթի կիւն տէօթի կիճէ
թօրա թութտուգտան սօնրա տախի պու Նիւճուման երինէ պէօլիւք թէշիլ-
քէ վար բար :

Պու Սէն-Նիդօլա թէրէսինին էթրաֆըր ուշուրում տուր . զըպլէ թէրաֆըր
եիւղ էլլի իլքի եիւղ դաաէմ եիւթէրիլլանտէ տաթիտ պիր տիվար կիպի տիք
պաեըր սրը . պաթը լօտաա զէ քէշիլլէմէ թէրաֆլարըր օ գաաար տիք տէեիլ
տիք . պաթը գարաեիլ թէրաֆըր տախի պիւթիւն դաեաղըզ խէ տէ , օ պիր թէ-
րաֆլարըր Նիպդիլլէ պիտաէ եաթըմըր սրը : Պապաթ թապիաթմէն պու տէ-
րէմէ միւթմաշէմ պիր մէվզի , Բուսլարըն էլլինտէ մէթէրիլլէր , թապեաար
զէ խէնտէրիլլէր եարըլարադ , ալլնաազ պիր դալէ Նիլէթի քէսպ իթմիշտի խաթ :

Իշխէ Սիւրբանն քաշանքն բլանը, Եփէլա 3300 դասար կէմնուլիս վէ պաշը պօղուղլար Բուս գարաղօլլարը իւզէրինէ նախէնան հիւճուս խուսայ ծնարը շաշրթմանադար, Պունլարտա նիզամ, Ձերքէս, Ձէյպէք վէ Արտայ դարըլըլ խախ Պունլար քէնախիլքէրինտէն պու իշէ թախայ օլուս, օ պիր աաքէրտէն սէնիլ-մէք իւզրէ գօլլարքնա պիրէր տէ պէնաղ մէնախիլք սարմըլարտը, Պունլար իւշ գօլ օլուս, էէր ադարմադտան իւշ թէրաֆտան Սէն-Նիգօլա թապհատը իւզէրինէ սուս բուս երբիւնէնէրլլարի, վէ թապհալարքն քիշկիտընա վաալ օլ-տուսդտա Սամանլը թապհալարքնն ճիւղէտի տէ Սէն-Նիգօլա թապհատը իւզէրինէ շու վէշէ իլէ աթէշ Կադարքանադար:

Նարդ վէ քէշիշլէմէ թէրաֆրնտան Բէնէպ բաշա - դրպլէ վէ պաթը Բուս թէրաֆրնտան Սալին բաշա, պաթը վէ դարաշլէ թէրաֆրնտան տախի Վէր-սէլ բաշա Սէն-Նիգօլալը թօրա թուսանալարտը:

Պու իւշ քաշանքն հէր պիրինն մալթիմտէ ալթըլար թապուր աաքէր վարտը, տէօթթ թապուր տա ինթիաթտա տուրուս, հանկըսը սրգըլըլ խաշ օ-նա խնատա գօշաճադար:

Պու բլան ալա պիր բլան խախ - Կալընըղ շու դուսուր օլուս քի, օրտու Կանի ինթիաթ տաքէրի իքի սաաթ ուղադաա պրադըլար - լալին շարէ Կօլ վէ հէրքի պաաապաա Նիպաա ալընմալը խախ, Լէրօրա միւլքրիլքէրի տէրէր քի, էէր Բէնէպ բաշա կէվէք տաթրանաա, Նիպաա հէր հալաէ ալընըլ խախ:

Նարը կիմէտէն պիր սաաթ էվէլէ Նիպաա դարիլքէի իլէ Սէնօփ դարիլքէի արաքընտա օլան օրտուկիտէտան Կօլա բէվան օլտուլար, վէ Սէն-Նիգօլա քիշ-կիտընտա օլան Սամանլը մէվիլքէրինէ վաալ օլուսդ իլին իքի սաաթ Կօլ եր-բիւնէլ խալէր: Նարը կիմէտէն իւշ սաաթ սնրա, պու կէմնուլլէր թէր-թիպ օլուստուգու վէշէ իլէ իւշ օլա թապսիմ օլուսուս, հէր պիրի քէնաթնէ թալին օլուսան թէրաֆա սէվի օլուստու:

Իլք գօլ Բէնէպ բաշա թէրաֆրնտան Կօլա չըգար, Էն դրտա Կօլ պու գօլա աիւշէն Կօլ ուտու - իքիննի գօլտա Նիկիլիլ կիւզ պաշըլարքնտան սրք Գամալէ վարտը քի, Սամանլը աաքէրինտէ պլին պաշը խախ - Կօլա Էն ուղադ օ-լան իւշիւնիւ գօլ, սիրալայ շամաի պէշ գօմանտադնտա խախ, պունլար Կօ-լա չըգար չըվմաղ տնիմաէ մաշիթապ տա պաթիլը վէ աննաղ Կըլադըլարքն շալ-դը իլէ Սէն-Նիգօլա պաիլըր սիմսիյան պիր գուլէ կիպի կէօղէ կէօրիւնէ պլիլքտի:

Իլք գօլ Կօլուն օրթաադնա վաալ օլուր օրնաղ վէ ուշուրումուն Էմիւնէ կէլիլ կէլմէղ, Նէօղէթտէ օլան Բուս գարաղօլլարը պու հարէքէթի սէղիւղ, հիւճուս խաշիլքին իւզէրինէ շէտիտ պիր աթէշ բարաթմարտ: Սամանլը գօ-լու պու շէտիտ աթէշտէն ֆիւթուր կէթիլմէկիւղ, ալըր ալըր ֆաղաթ տալի-լու պու շէտիտ աթէշտէն ֆիւթուր Կարաաադտա, Պամնտա ճէնկ կէօր-մա իլէրի երբիւնէլա, օլուս: Պունլար Կարաաադտա, Պամնտա թրմանմանքն Կօլուն քիմնէ Կէմնա թապընտան օլաուգօմտան, պանըրա թրմանմանքն Կօլուն քիմնէ Կէմնա թապընտա, վէ աօգրուսու քէտի կիպի թրմանմարար:

Սամանլըլար իլք էվէլէ պու աթէշէ ճէվաղ վիթմէտիլէր - իլա գայտաան գայտաա աթիլաադաղ, Կախաա Կէրէ դարանըղ թրմանմարաղ աիւղիւյէ Կօղա-դայտաա աթիլաադաղ, Կախաա Կէրէ գայտաա թէլաաաթի ինթիաթ, թիւֆէնքէ-րը չըգըլ, սալթ պիր երիքսէ գայտաա թէլաաաթի ինթիաթ, թիւֆէնքէ-րը չըգըլ, սալթ պիր երիքսէ գայտաա թէլաաաթի ինթիաթ: Լալին Բուսար տա-րի պաշըլարքնտան Կօլարը դալարըլըլ էօլէ աթալարտը: Լալին Բուսար տա-րի պաշըլարքնտան Կօլարը գալարըլըլ Կօլա թէլաաթի ինթիաթ, վէ պօշ տուրմանըլ, Կօղադտաա աշաղը պունլարքն իւզէրինէ աալարըլար, վէ պօշ տուրմանըլ, Կօղադտաա աշաղը պունլարքն իւզէրինէ աալարըլար, վէ պօշ տուրմանըլ, Կօղադտաա աշաղը պունլարքն իւզէրինէ աալարըլար:

պօղաղ պօղաղազ փէ ետդա ետդադա կէրփիլէր : Յամանլըլար նէրէտէ պիր գահեա պուլուրլար խո՛ օրանեա տարլանըր տուրուրլարաք , փէ Բուսլար կէլիպ թիւֆէնկ տիպչիքի , սիւնիկի փէ գրլընլա պունլարը թէլէֆ խոթրլէրաի : Չօղլարը տա պէօյա լէ հօղարարան աշադը ետփարլանըպ բարա բարչա օլուրլար փէ արգատաշլաւընըն տէ՛ծնիպ պունլարա պազմեա պիլէ փազըլլարը օլմազ ըտք : Յամանլը պիր քէրէն ճէնկէ թուլուշտու մու արթիլդ էօլիւմ կէօղիւնէ կէօրիւնալդ , չօղու , Բուսլարըն էլլէրլինաէքի թիւֆէնքլըլինի օրթաքընտան գալլուրլապ , քէնափիլէրինի հօղարը սիւրիւքլթիլլէրլէրաի : Իշլէրինաէն պիր գուզլէթլինի օմուգուս զիլիպ , իւշիւ տէօրաիւ օմուգ օմուգա չըղարադ հօղարըլարա թըրմանըրլարաք : Պիր թաղըմը պիլի պիլիինի տալընը գալլուրլապ , թէլըմէ ետմուսլա տէօրիւշիլլէր փէ պիլի պիլիինի տիշլէրի իլէ ըսըրըրլարաք : Պիր չօղ եարալը Յամանլը աաքլէրի պիլէր տաղ Բուս ետդալուրլապ , օմուշիւ պէրապէր պանըր աշադը ետփարլանըրլարաք :

Բուսլարըն իրի պէօլիւք աաքլէրի կէրէլի կիպի թէլէֆ զիլուրէտէ , իլք աշլամանն Սէն-Նիգօլա պանըր աշաղըրնտա իրի թապուք աաքլէր տէ պուսլարա խոտաա կէլլիի : Փիլալայ Տուգօնին տաիի քէնաի աաքլէրի իլէ փէ Նիպ-գա մուհաֆըզը պաշ գօմանտան ճէնէրալ Բատէցքի տաիի խոտաա եկթիւտիլլէր :

Մուհարէպէ կիթտիքնէ գըզըշաղլաա , պաշ գօմանտան պաշգա ալալար տաշա կէթիլլիի : փէ ճիւմլէսի պիրտէն պու իլք Յամանլը գօլուշու աթէշ իւշինէ ալաղըլարընտան , պու գօլ պէօլիւք թէլէֆ ուղրաաք խոթ տէ , թաճիւպէ շահան պիր սէպաթ փէ պիր մէթանէթլէ տաղը թըրմանմադտան Ֆարիզ օլմադըլար : գահեալար արգաքընտա տաղլանալըլար փէ պէրապլը ալմըշ օլտուղլարը սէպէթլէրի քէնափիլէրինէ մթլիւս խոթլէք հօղարը թըրմանըրլար ըտք : Բուսուս իրի պէօլիւք աաքլէրի պիր տար գահեալը արաքընտան կէլիպ , իլք չօղ թէլէֆ զիլուրէք իւշ տէֆա Յամանլը իւղլըլինէ Նիւնուս իիտի խոթ տէ , իւշիւ տէ պէլիւտէ օլտու :

Լաքին պիր թէրաֆտան տա Բուս աաքլէրի չօղալաղընտան , պու իլք գօլ տա թէլէֆ տաեանմալըպ , ետգաշ ետգաշ դաքթլանմաա պաշլաաք , փէ եկըլէրինտէ տուրանալ օլտուլար : օն իրի նէֆէր էն ճէօուրլարը թէլէլէլ գատար չըզըպ Բուսլարտան պիլէր պիլէր աշադը ետփարլանալըլար : Արապլար , պաշըր պօղուզլար փէ Ձէրթիլլէրալն գաշանա օլտու : տաեանան եալընըզ նիւգամ աաքլէրի օլուպ , օնլարտա եարը պէ եարը գըրըլլըշաաք :

Պիրտէն պիր պաթը լուտա թէրաֆընտան Ալլան , Ալլան պաղըրշարաղ օ պիր շէտիա թիւֆէնք աթէշի տիր բարլաաք : Բուսլար չալըրըպ պաշլարընը օ թէրաիա չէփիլտիքտէ , նէ պաղարըն , իլք գօլ աաքլէրի խոտա պուլուպ փէ պանըրն քէլիշլէմէ թէրաֆընա չըզըպ օրատա եկըլշմէքտէ խափէր :

Ս արալըզաա իրիննի գօլ տաիի գըպլէտէ օլան էն տիք պանըրը թըրմանըպ թա թէլէլ չըզմըշլար խոթ , փէ Բուսլար պուսուս ֆէրդինէ պիլէ փարմաւըշլարաք - չիւնքի օ թէրաֆտան պիր Նիւնուսիւ գապիսիդ պիլիլլէր խոթ : Սուպուրի գաղէթաը մախպիլի տէր քի , պու տիք պանըրը թըրմանան աաքլէրի իրթէսի կիւնիւ կէօղիւմ իլէ կէօրաիւմ : Բուսլարը բարա բարչա , գօրնալար գօրմուշ , բանթալընլարըն տիզլէրի ալըլըն փէ գանլարա միւլէմա օրմուշ օլտուգուստան , պու աաքլէրին նէ չէքմըշ օլտուգուս պու Նալլէրլինտէ տէ աննաւ չըլըր խոթ :

Հէլէնէն իսկ կրնէ՛ն ազգուպ, առաջարկն թէրէրքի՞նայտըղլանորէ կրպի բարբառագոտս խոր. Սամանլըլար էթրաթիարընա պաղաղոտա, իբր գօլուն թէրէնէ՛ վասլ օլմագոտս օլտուղունու կէօրտիլէր. իւլիւնճիւսիւ հիւրիզ մէյաանտա կօղուտու, լաքին չօղ սիւրմէտի ո սա զուհուր իթտի, եանի կարըմ սաւաթ սօնրաւ աման պէպիւք թէլէլթիլէ. պու իւլիւնճիւ գօլուն կօլու. էն գօլայ կօլ ուտու. լաքին Վուսլար իւլ տէֆաւ պունլարա կօղարտան հիւնոււմ խոտուպ աշաղըր գօլալարալար. ֆաղաթ պունլար տա զանէթ էյի թիւֆիլէք աթարղլարընտան, Վուսլար տա պունլարա տաեանաւանելպ կէլրի չիլիլտիլէր. ո արալըլոտա Սամանլը միւրալարը Հաւաթի պէյ տէ վօլուլաու աիւշաիւ, ֆաղաթ աւաթիլրի տէ թէլէլէյի պունմուշ օլտու. իմտի կրնէ՛ն ազգաուգաան կարըմ սաւաթ սօնրաւ, Սամանլընն իւլ գօլ աւաթիլրի տէ Սէն-հիւդօլա թէլէլտինէ վասլ օլուպ, տէրաղապ զըրմըլը հիւլալը (կարըմ այ) պիր պէկաղ պոլլարաղ չիլիլթիլէր քի, կարալըլարա խոտաւ խաթէմլաթի, Տէրաղապ « Նիպղաւ էլիմիլդտէ տիր » տէկի օլտուկեանա տա պիր թէլէլկրաֆի չիլիլտի. վաղաւա պունոււն պէպիլ օլաւաղը մալլիւմ խոր. Սիւլէյանն բաշա ո կրնէ՛ն հիւլ ուլումաւելըպ, կէօղիւ աւաթիլրին իւղէրինտէ խոր. Նէ զսանն պու խապէլրի ալար խտէ, արթըղ սէվիննիւտէն աւաղլարը կէլտէն քէպիլմէնէ պաշլարը. պիւթիւն օլտուլաւ պիլղաթի ալարըլը պու բէյաուր մէսլրէթիլի զապըթմանա քէնտի խապէլր զիլրի խոր, տէր աղապ Սիւնապօլա տա թէլէլկրաֆի չիլիլտիլըպ, ճաւան տա պիւթիւն էլ օլաւաւա հալաւաիւ Նէյր օլունուտու :

Մալլիւմ տիր քի պու Սէն-հիւդօլա թէլէլտի Նիպղաւ պօղաղընտա պիր թէլէլտիլ տիր. լաքին Նիպղաւ պօղաղը պու տէմէք տէլիլ տիր, պուրապը Սամանլը էլիլնէ կէշաթեաւէն սանրա սաղը պօղաղը տա ալմարը խոր քի, Վուսլար պիր չօղ թապեալար կարարաղ խաթիւքեամ վիրմիլ խորիլէր. խոտի թանղիւմ օլունանն բըլան իւղէրինէ, Սալիւ բաշա վէ Վէլսէլ բաշա տիր զըպլէտէն վէ պիրի տէ պաթըրտան Վուս թապեալարընը տա վօլաւաշա թալին օլունաւալար. Սալիւ բաշա ալթըր թապուր աւաթիլրէ ճաւաթէն չըղըպ Սէլիք թապեալը վօլաւաշա պաշլարաղը, պունլարը Վուս պէօլիւքիլրի դարըլըաւալարը, վէ պէօլիւք թօք աթէլէյի խտէրէք կէլրի աթարըլար, վէ խոթըթաթօլուն կապէլրի բըլէնա Մէրչէնաթի աաթիլ պու մուհարէպէտէ էօլաիւ. Վուսլարըն Սամանլը աւաթիլր իւղէրինէ աթարղլարը հէպ սաղըրմաղ. Պիր արալըղ Վուսլար թօլլարընը թապեալարտան ալըղա չըղարըպ քէնտիլէրի տէ չօղ թէլէլթիլ ուղարալար իսկ տէ, Սամանլըկա տա պէօլիւք թէլէլթիլր զիլտիլէր :

Պաթըր թէլրաթիւնտա Վէլսէլ բաշա չաֆաղ սէօքմէլաւն օլմանըն իլինտաւ ալսաթիլնէ թապուրալարընը հաղըրլանելպ, կէր աղարըր աղարաւաղ Նէլիլ թէլէլ իւղէլրինէ կէրիւտաիւ. լաքին Վուսլարըն էօն դարապօլլարը օլմանըն իլինտաւ օլան Սամանլը հաթէլթիլինի սէղիպ զօմանտանլարընա խապէլր զիլտիլէր. ո տա թէլրիլիլինի տիւղիւպ զօյ զիլտիլ քի էլլի աաղմա զաւտար քէնտիլինէ կանաշարնար. ֆաղաթ պունլար կանաշըր կանաշմաղ, իւղէլրէլրինէ էօլլէ պիր աթէլ բիւսբիւրթաիւ քի Սամանլըլար կէրիլէտիլէր. Սամանլըլար իւլ տէֆաւ տէօնիւպ կրնէ կէլտիլէր, ֆաղաթ իւլ տէֆաւ տա Վուսլարըն չարաւաթ աթէլլինէ վէ խուսուսի իլէ թապեալարտան աթըլըմ աանէլլէրինէ տաեանաւանելը կրնէ կէլրի տէօնմէնէ մէնպուր օլտուլար :

Սաաթի սապանըն ալաֆիւրանկա սէքիլլինտէ, Սէն-հիւդօլա թէլէլտինտէ օլան

Սամանյը ապրէրինաւն մասաաւար հէպ կէրի թէրաթրիւմիշտի : Էննէպի մուհար-
բիլլէրի տէրէր քի, զըսլէ վէ պաթը թէրաթրիւմիշտա աաաթրիլի Սամանիլէ տի-
լիրանէ վէ շէնիանէ ուգաշարգլարը հալաւ, Բէնէպ քաշա գօլու հիշ ետրին-
աւն զըրլաւանաւար : Ս գօլ քի քէշիլլէմէ թէրաթրիւմիշտա վէ էն գօլայ վէ եա-
թըմըը եօլլարաւան կէլիլայ Բուսլարըն իւղէրինէ հիւնու մ խտնէլլաթի :

Կիմէլէլին Բուսլար չօղլու գ թօր ալմաաւարլար . լաթին Սամանյը մէվլէլի-
րինի սէգմէնէ պաշլար պաշլաւաղ, շէտիա պիր ալմէշէ տէվաւ խաուպ վէ էն
քէսթրինի տէ Սալիէ քաշա գօլուա թէսաաթիւմի իլմաթիլնաւն պու գօլ կէրիլէ-
մէնէ մէնաթուր օլաու :

Պու հալի Սէն-Նիգօլա թէրէսինաւ օլան կէնիւլլիւլէր կէրիւպ, կիտէր
չու թապեպարը վաւաւր վէ թօրլարըն պաթիւ խտէր տէ Բէնէպ քաշանըն ի-
լէրլէմէսինի գօլալաթապիլիւրաւէ, Ֆիւթուհաթ տա Շիպղա տա պիլիւմ օլուր
պիլիլէր տէրլէր խաի : Պու ճիւմէլ իլէ կէնիւլլիւլէր ալլըր օլաուգուաւան,
էիւզաւն թապեպարըն իւղէրինէ հիւնու մէ մէսաթրիլ խտնէլլաթի . Փազաթ
Փէվլէլաւն ճէսաթիլիլէ արգաւան Բուսլարըն հէպ թօրճուլարընը վաւաւրպ,
թօրլարը խալլըմա պաթիւ իլմաթիլիլէր :

Իսա՛ պու արալըր Բէնէպ քաշա գօլու կէլիլայ ետթիլէլիաթի . Բուսլարըն ի-
շի պիլիմիւ խաի . լաթին պու գօլ ետրինաւն պիլէ գրիլաւանաւար :

Էննէպի մուխպիլլէրի պաւնու Սամանյը զապրիլանըն հաթիլիլիլէ
հաթի խտէրլէր, վէ օ գաղըմ պիւթիւն Էւրօրա գաղէթ ալարընաւ պու պէսլէ
եաղըլաթ կիթաի :

Պու վէսիլէ իլէ մուխպիլլէր տէրլէր քի, մահիր զապիլիլէր իլէ պիր տէվ-
լէթ, Սամանյը ապրէրի իլէ տիւնաւարը զապիլ խտէրլէր . լաթին նէ չաթէ քի
տէքիզ էիւզ եարալը Սամանյը նէթիլլէրի իլինաւ աննաղ պիր եարալը զապիլիլ
կէրիլէպիլաի :

Մուխպիլլէրին պու սէօլիւ չուաւն իլէ թաաթիլ օլաւնուր քի, Սէն-Նի-
գօլա թէրէսինաւ օլան կէնիւլլիւլէր խաաաա պէրլէլիպ պէրլէլիպ, քիմնէ
խաաապարընա կէլմէպիլնաւն քէնաթ հալլէրինէ պրապըլարըլարընը աղնաաղը-
լարընաւ նէ եարաճաղըլարընը իսթիլաթէ իթմէք իւղրէ գապիլիլէրինի արաաղը-
աւ, հիշ պիրինի տաթի պալապաւարլար . հէքսի տէ կիմէլէլին գաշմըշ մը խաի-
լէր, նէ եարմըշլար խաի, քիմնէ պիլէմէաի :

Կէնիւլլիւլէր պաշարը գըշարը քէնաթիլլէրինաւն ալթըր գաթի գիաւն տիւշ-
մէն մուխաճէնէսինաւ նէ եարաճաղըլարընը պիլմէլլէրաթի . Բուսլար ուգազաւան
Փազաթի միւթէմաթի գօրըշուն ալթըր արգաաաշլարընը թէլէթի խտնէլլէր, վէ
սաղ գալանլարըն էմիւննէ լէշլէր երղըլըր խաի :

Էսթէաւ Սիւլէլիմն քաշա խտէրլանընա կիւլլէլիպ, Բուսլար պօղուլարաղ
հէր թէրաթրաւն Ֆիլար խտնէրլար զաննընաւ խաի : Չէրքէսլէր պիլէ չուլիւ-
լարընը աթլարընա պաղալընպ եաղմաւա գօշմազաւ խաիլէր . լաթին Բուսլար
պաւնլարըն հէմէն հիւմէլիլիլի թօր վէ գօրըշուն իլէ թէլէթի խաուպ, գալան-
լարաւան տաթի սաղ գալան օլմաաթ :

Պիր տաթի տնրա Սէն-Նիգօլա թէրէսինաւ գալան կէնիւլլիւլէր աթթըր
քէնաթ քէնաթիլլէրինէ գաղաղըլարըն էլի աղնաաղար, նէ Սալիէ քաշաաւան պիր
խաթա վարաթ, նէ Վէյսէլ քաշաաւան վէ նէ տէ Բէնէպաւն, վէ օլ վէշէ իլէ տիւ-
թիւն Բուսլա օրաուաւան հէտէթ օլմաշլարաթ : Պաւնլարըն իւղէրին կէլէն էն

Բուս պէօլիւքլէրինի պունարս հէր թէլէֆ իմարիւր . լաքին ճէնէրալ Բառէցքի պու պիր ալուճ դահրամանար իւղէրինէ պիր ալայ չէլանէնի Թային իմարիւրինտէն , արթըզ Ան-Նիգօլա թէրէսինտէ տուրամանար , քէնարիւրինի մուհա-
ֆազա իտէրէք հանկը թէրէսէն դաշապիրիւր իտէ դաշարար . Բուարա կէօր-
արիւքլէրինի տէրէ կիպի ուղազտան վուրուրար վէ հազընլարընա տիւչէնլէրի
տէ սիւնկիւլէրլէրտի :

Մուխպիրլէր տէրլէր քի պու տէֆա Սամանլարըն Նիպզայը ալամամա-
լարընա սէպէպ : Սիւլէյման բաշանըն պիդլալի տաքլէրէ գամանաա իմէնկիպ
տէ : տնկէր գամանաալարա պրապմաը օրաա : Պու բէք աղլըր պիր իմհամարը
քի , սահն հատահն պիդէ նամալիւմ տիւր . լաքին պիւթիւն Լւրօրա պունու-
հաա պէօլէ պիրլը : Կէնիւր լլիւլէր ազալլի ալիւր սաաթ թիւֆէնք աթարար
իւլէրինտէն հիւ թէսլիմ օլմանարազ օն իքի սաաթ թիւֆէնք աթըպ , նիսպլիմ
էօլլէ էօլէնլէր տէ պուլունաա :

Լօլլէտէն տէօթիմ սաաթ սոնրա Նիպզա պօղապընաա , մէյաանը մուհարէ-
պէ թէքմիլ Բուարարըն էլինտէ գալընար . կէնիւր լլիւլէրին պիր սիւլիւսիւ թէ-
լէֆ օլուպ , ումուս Սամանլը աքլէրինի գալաթիւ իւշ պինտէն գիաաթ իտի :
Բուարարըն թէլէֆի տաթի օթուզ պիր դապլիմ վէ պին նէֆէր տիր տէնիր :

Գապը Ալի քի իւք խապէր իւղէրինէ պիւթիւն Լւրօրաա թէլէկրաֆ չէ-
քիպ Նիպզանըն Սամանլարաա ալընարընը պիրտիրմիտի , իքիննի կիւնիւ խա-
րիճիլէ նէլաթիթի մարթիլթիլլէ տէֆարէթլէրինէ պաշպա թէլէկրաֆար չէք-
տիրիպ , կէրի վիրիտիրինի տէ պիրտիրտի : Եշթէ թէլէօրաֆլարըն սուրէթի :

Սթանպօլ , 49 Սեպտեմբեր , սաաթ 5 , տաղիպի 40 .

Շիպզա պօղապընաա օլան Ան-Նիգօլա թապեաաընն աքլէրիմիլ թէրա-
ֆընաան դապլիմ օլունաալաւնու հէր նէ գաաար տիւնքի կիւն պա թէլէկրաֆ
սիղէ պիրտիրմիշ իտէք տէ , օրալարը պու կիւն տիւչմէն էլինէ կէլիշ տիր :
Պու թապեաը վուրան օրթա գօլա , սաղտան վէ օլաան իքի գօլ տաթի հար-
աընա հէթիշէնէքաի . լաքին պու իքի գօլ , պաղը մուսանաաթը հարալլէ հա-
լուլէթի իլէ վաղիմ ուղէմանը իլէ իմաաաա հէթիշէնէպիրլէր :

Վուարաա իտէ , քիւլիւ իմաաա հէթիշիշ օլտուղունաան , աքլէրլէրի-
նին չօղալարընը աղնաընպ , հալընըզ դալան պիդլիմ գօլ իւղէրինէ հիւնու իմ-
ֆիշլէր տիր : Պիդիմ գօլ իտէ , Բուարաա պէօլիւք թէլէֆ վիրլէրէք կէրի տէօ-
նիւպ , էվիլէքի հարէքէթ իթտլըլէրի մէվիլէրինէ վաա օլմուշար արը :

Վաղընաա հինէ պու Ան-Նիգօլա թապեաաաընը ալանաղընա վէ պիւ-
թիւն Նիպզա պօղապընը դապլիմ իտէնէլինէ Սիւլէյման բաշանըն գաթա չիւրնէ-
հէօի հօզ տուր : »

Պու իքիննի տէֆա տաթի Նիպզա պօղապընը Բուարաաան ալընամամար
էննէպի մուհարիլլէրի Սամանլը գամանաալարընն աաթմը մէհարէթլինէ հաալ
իտէրլէր :

Հէր նէ հալ իտէ Սեպտեմբեր ալըն օնուաա գաաար Սամանլար նէ Ան-
Նիգօլա թապեաաընը ալապլիպ , նէ տէ Բուարարըն հարաղլարը իթթիհքեա-
մաթը ֆէթի իտէպիլալլէր . Բուարաա տա քէզալիք նէ Սամանլը թապեաաաընը

ալադիրտիւր, նեւ տէ Գամանըներ թուծաւորապէս մէկգիւրաւն առչարը աթմա պիւրտիւր, Սն պէշ կիւնաւն զիտաւ պիւր միւտաւթմաւ նէր կիւն թապեա թապեա իլէ վէ առքէր առքէր իլէ վաւորչութաւ : լաքին պէրնաւն մէպիւնաւ վէ նաւֆուս թէլէ ֆինաւն պաշգա պիւր շէյն մուշիպ օլաւանաւ պիւր պիւրնի եւն մէպիւրաւ :

Պաղը ճէպիւնաւ սանաւորապէս թաթիւթաւ, պաղը լաղըմաւ աթմաւ, պաղը էրպապ գաթաթաւոր զաւրչունա թորա թաթաւաւ : Փապաթ նիւ պիւրնաւն պիւր նէլիմէյն գաթիլէ նաւը օլաւանաւ :

Պէօլլէ պէօլլէ Հոկաւեթիւր աղը կէլաթի եւթիւշաթի վէ սօսալաւ պաաւոր : Սանաւը առքէրնաւ նէ լաղըլը գըշ էլպիւնաթի նէ տէ գըշ շաւորըլաւոր պաւլուն : մաւորըլաւոր սօփուգա տաւանաւանաւ, պաղըլը թէլէր իլէ աշաղըտա սընապ եւթլէրէ ինմէեւ մէնպուր օլաւաւոր : պաւ նիւթէ արա սըրա տիւշմէն խաւաւ թաթ իթմաթաւն տէ կէրի տաւանալաւոր : Նիւնաւթ տաւանըլաւանաւ սօսալաւ իւթմէ կէլաթիւնաւն արթըպ եւթլէրնաւն պիւր գըմըլաւանաւ օլաւաւոր :

Բուսիա առքէրի իւթ, գըշ մէփոթիւնի թաւաթ թաւաթ Շիպգաւաւ կէլիւթէր իւթէր նէր թէրթիպէրնի իւթալ իթիւրիւր, վէ պաւլաւոր Հոկաւեթիւր ալընաւ 20000 Գիւրա իլէ 13000 չիթի չիլմէ տաթի կէօնաւթիւրաւ :

ՉԻԳԹՎՆԱ ՄՈՒՀԱՐԷՊԵՍԻ

ՄԷԷԷՄԷՏ ԱԼԻՆԻ ԲԻԶԱՐԸ ՎԷ ՊԱՇ ԳԵՄԵՏԱՆԼԻԳԵՏԱՆ ԻՆՅԻՍԱԼԻ

Բուժիլի շարգընաւ Զարէփիշ, օրաւաւաւաւ գաւորըպ վէ Լօմ նէնրնի կէլիւ, Պիւլա թէրաֆիւրընա չէթիւթաւ օլաւաւ խաթըրա կէլմէք կէրէք սիր : գաւըլընաւ օլաւ Մէնէմէլա Ալինի չէլիւրոյի մանալըլաւորաւ միւրաւ, Զարէփիշ օրաւաւաւաւ իթիլէ պէօլլաւ նէր պիւր ֆիւրգաւընը ալըր ալըր վաւանաւոր : լաքին պաւլուն իշիւն լաղըմ խաթի քի էմի վէ թէրթիւր իթիւրի վէ չի իլէ, Սիւլէյման բաշա տա ժաղթ ու զէմանը իլէ խաւաւընա եւթիւշաթի, լաքին նէր նէ տէպէպէ մէպիւր իւթ Սիւլէյման բաշա պաւլուն մուփաֆիւրաթ իթմաթիւնաւն վէ Շիպգա իլէ ուղըլաւըլընաւ, Մէնէմէլա Ալի գաւըլնաւն մէնաւ օլաւ, երնէ Զարէփիւրի թէլիւն տիւշաթ իւթ տէ, միւրաւոր զիտաւ մէփուաւ մաւթի օլաւ առքէրի խաշունա իթմէք իշիւն խաթի շիթէթմ Զարէփիւրի գօլաւաւաւ : չիւնքի էօնիւնաւ գաւան պիւր օրաւաւաւ գօլաւաւաւաւ ճէաւաւ պիւր առքէրէ կիւն կէլիւրաթի, լաքին Մէնէմէլա Ալի պիւրաթի քի, Զարէփիւրէ խաւաւ կէլիւր առքէրի թէլաթիւնիւրնաւն տաւա զիտաւ վէ Պիւլա թիւ կիւնընաւ միւրաթիւրէմ պիւր օրաւաւ իշիւնաւ խաթ : պաւ տէպէպէրէ մէպիւր նէմ Զարէփիւրի իւթէրնէ երիւրեթի կիւր տալընաւ վէ նէմ ալըր երիւրաւաւ :

Էօթէնտէ Էանի Սիմանցօրտա, Պապը Սէրաքէրիտէ օլան մէճիսը ապրէր իսէ Մէհէմմէտ Ալի բաշանքն նէ պու Ֆիքրիի տօնաստապիւրլըր իտի, նէ ալ մանավրաւարքն. նիհանէթ սապրլարը իրաքէնիս, Մէհէմմէտ Ալիէ Պէշլը Էնտէնի չէտիտ պիր էօր կէօնտէրաիլէր :

Իմաի Մէհէմմէտ Ալինին իէրէտտիւտիւնէ արթըդ մէյտան գալմանը, Բուս խաթիմլարքնը Չպըր քէօիւ թէրաֆլարլուտան զուրման գարաը վիրաի քի, պիր գալմպէնէ մուփաֆիազ օլտուգու կիպի, սազտան Էանիբա նէճրինի կէշանի վէ Պիւլանքն արդաքնը քէսան, վէ ինապ իտէր իսէ Թըրնօվանս գատար Էիւրիւտիւն : չիւնքի Սիւլէյման բաշանքն Շիպգալը վէ Պալլգանլարը կէշիպ Թըրնօվա թէրաֆլարլունս կէլոթի օլմասը տա մէմուլ իտի :

Մէհէմմէտ Ալի օրտուտունուս սոլ գօլու Չարգօվնս գարիլէնտէ իտի, վէ ինիթիաթ գօլու Ոսիլգօփտա. հափա Էնպմուր վէ օրթիալը չամուր օլտուգունտան, պիր գաշ կիւն ապէր պիր հարէքէթ կէօսիլէրէմտի. լաքին Սեպտեմբերին Չիւնտէ պիր բարլազ վէ սրնազ կիւնէշ տօղուպ, հէր թէրաֆլըր գուրութմուշ օլտուգունտան, Մէհէմմէտ Ալի հարազ իէրէթիպինի գուրուպ, թատուրլարքնը սէյեսար խաթիմախանէլէրինի վէ Էլտէք ճէպխանէլէրինի լազըմ կէլէն մէվլիլէրէ կիւզէլէն Էէրլէշտիրաի :

Մն թապուր Մըսրը ապրէրիտէ պու հարազ թէրիթիպի տախիլինտէ օլուպ, աքըլ Մըսրը լիփարը տախի չառան բաշա գօմանտաքնտա արգատա վէ ինիթիաթտա իտի : Պալի՛ բաշա գօմանտաքնտա իւշ թապուր, տիւշմէնին սաղըրը վէ Բիֆաթ բաշա գօմանտաքնտա ալօրթ թապուր տիւշմէնին օրթա գօլունու, վէ Ալի Բիգա բաշա գօմանտաքնտա օլան իւշ թապուր տախի տիւշմէնին օլունու. զուրմանս թանին օլունտուլար, լաքին սօլտա պէօլէք պիր իշ կէօրէմտիլէր, չիւնքի պուշլարքն իմասաքնս կէօնտէրիլէն տօղուզ թապուր Մըսրը ապրէրի Էօլլարքն Ֆէնալըղընտան կէճ գալըպ, պուշլարքն իմասաքնս Էէթիլէմտիլէր :

Բուսլար տախի Պամանլը ապրէրինին հարէքէթինտէն, հարպա տալէթ օլունանաղլարքնը ալմանըպ, ծնլար տա մուգալմէթէ հաղըրլանմըլլարը :

Էօլլէտէն պիր սաաթ Էվլէլ Չէրգօվնտա օլան Պամանլը ապրէրինին պէշ պաթարեպարլունտան պիր չէտիտ թօր աթէշի տիր պաշլալըպ, թատ իքի սաաթ պիրա թաթիլ տէփաթ իթտի. պու չէտիտ աթէշ Բուսլարքն սոլ գօլու իւզլրինէ իտի. Էն պէօլիւք հիւճու՛ պու թէրաֆտան վազը օլանազ զաննը իլէ Բուսլարը պառաթմազ իշիւն : Լաքին ճէնէրալ Թաթիլէլ պու խիւալէի հարազ վարթաքնս տիւշմէնիպ, Պամանլը ապրէրինին նէ մանօփա իալմէլինի պիր Էէթէլէ քէշի իթմէալէքէ, ապրէրինին քիւլլիսինի Էէրինտէն օյտաթմաար :

Պունուս իւզլրինէ տար հարազ հիւճիւփա սազտան պաշլալար. Էօլլէտէն պիր սաաթ սօնրա Մալի՛ բաշա ալմըլարը օրմանտան չըզըպ, արգատա պրազարըլարը ինիթիաթ ապրէրլէրինտէն զիտալ ալըրլմանարազ Նիւրէքլէր գարինէսինի տօլալըպ, Բուսլարքն Բէրմ ալալը իւզլրինէ աթէշ իթմէնէ պաշլալալար վէ Բուսլարքն չարիտա ապրէրի կէրիլէնիպ, արգատա օլանս ալա լարքնս գափուշտուլար : Բուսլարքն գօմանտաքնտալը սալըր արգատաշլարքնտան ալըր գալըպ, քէնտի հալինէ թէրք օլունտուգունու կէօրտիւքալ, պուլունտուգու մէվլիլ էլտէն չըզարմազ իսիլէմտի, վէ Պամանլըր պունու օրատան գօլալալալալ իսթէնիպ Բուսլար տա մուգալմէթ իթտիլլէրինտէն, իշպու Չէրգօվնս գարիլէնի

ճիւղաբնոյն թէրափէն պէտքիմէ ընդ չօգ դանդը վն թէլէֆի մուհարէպէլէր օրմուշ տուր : Մէնէմէն Ալի բաշա պու թէրափոս զափէրնուդ օրմուշընա օ դատար իւմուտար խոփ քի, պիր զօլ աքքէր ալ Լէննա թէրափարնա ապարք մը խոփ : օ դօլտա տա խայր թէլէֆաթ վազի օրտու իաւ ալ , Բուսարքն թաթառաղարը մէվլէլէր էպէրնաւն ալընաւաար , վն չէր պէլնիաւն օրուդ , եա խաա տահա տօղրուաւ եազմա վն իւլանա կէլէն Ձէրքէպէրէ վն պաշը պօզուղարա եարաար :

Էւրօրա միւվէրրիլէրի պու մուհարէպէլէրի պիրէր պիրէր չիքույլ իմ մէքլէ պէրապէր , պաշը պօզուդ վն Ձէրքէպէրնա վաշխաթ իւզլրնն ալ տա չիքէլէր տօթուրմուշ տուրար , լաքն թարրիմիպն մաթիտարըրը ճիւլէթի չիքէլէր պուստն պիտալ պիր չէյ եազմադ իմէմէյիդ , չիւնքի պուստըր դաթի մուհարէպէլէր օրմուշընաւն , չէր պիրի պիրնն պէնդէր չիլէր պիր :

Գու մահալաթ պիրնմէմի լազըմ օրմն չէյ տուր քի , Մէնէմէն Ալի օրտուաւնու զարդարը պէ Լօմ նէնքի ինչ իպ , Ձարէվիշ օրտուաւնու Պիւլաաա վուրմաշար , վն քէնաթիմն Սիմնապուան կէլէն էմր ալ պու մէքքէգաւ իաթ :

Մէնէմէն Ալի Ձէրքէպէն վն Լէննաա Բուսար իլէ խայր մուհարէպէլէր իմաթ , լաքն պուստըր Ձարէվիշ օրտուաւնու քէլլէվէրի իաթ , աշիքեար կէօրիւնիւր քի , Մէնէմէն Ալի Ձարէվիշ օրտուաւնու տաղրիմադ իւզլր եա Սիւլէյման բաշաաա եա մա Սաման բաշաաա իմաաա պէքլրաթ , լաքն պուստն իքիմնն ալ նայիլ օրմուշընաւն , եալընդ պաշնա Ձարէվիշ օրտուաւնու վուրմաա տա ճէապէթ իաթմէտի :

Մէնէմէն Ալի բաշա Ձարէվիշ օրտուաւնու վուրուդ տաղըն ապիլիւր վն Բլէֆաեա կիաթ Սաման բաշալը տա մուհարէպէլէն զուրմ արապիլրաթ , վն օ վազթ Բուսէլի աթէրի պիւթիւն պիւթիւնն պաշաա պիր չիլլի քէպա իաթ պիլրաթ , չաթթա Սիմնապուան սրըր սրքրա քէնաթիւն վիլիլէն էմրէր տաթի պու աթպէլ մէպի իաթ , լաքն Մէնէմէն Ալի բաշաաա Սիմնապուաթի Սամանը զազլթալրիւնի եաղարըր գատար ապէր եօղուաա , չիւնքի ընդ չօգ մէվլէլէրէ միւֆթէզէ զօլար եօլլաւազա տա մէնպուր օրմուշուաա , Ձարէվիշ իաթ կէրէք խաաաա ապէրնաւն վն կէրէք ապըր ֆըրգարաաա քիւլլէլէլիւ տաթէր իմաաաա կէլլիւաթ , պու հալաթ Մէնէմէն Ալի Ձարէվիշ իւզլրնն չիւճիւմա թէլիլիլի տաա խաաա , կէրի չէքիլմէն վն եինն Լօմ նէնքի արաաա օրմաա օրմն էպի օրտու մէվլիլնն աթաթ իմմէնն զարաթ վիլրաթ , Բլէֆաաա Սաման բաշաաա տա Սիմնապուան խայր իմաաա կէլաթիմաւն , Մէնէմէն Ալի կէրի չէքիլմէքաթ պու բաշալը տա Ձարէվիշ վն Կրան տիւք չիդօլա օրտուաւնու զարդարնաա պիր պէօլիւք թէլիլէլէն պրազմիւլ օրմաղար , Սիմնապուա կէլլնն , պիր չօգ մուհարէպէլէր իլէ Ձարէվիլն չարիաա ապէրի իլէ մաճադ ուղարըրըր օրտուաւնու Սիմնապուա կէօրաթաթ , Մէնէմէն Ալի բաշանըն կէրի չէքիլմէպնն օ տա պիր չէյ տէլմէքաթ , պուստն մաաաա վազթ սոն պահար օրուդ , եօլար չէր ըլաղ վն չաճուր վն սուլար տա պիտաթ ճօշկուն օրտուաւնաա Մէնէմէն Ալի բաշա կէրի չէքիլմէլիլի տիւլիւնիւրաթ , չիւնքի պիր ադ տահա Ձարէվիլն զարդարնաա օլաւնաա , սոնրա պու տա զապիլ օրմալըպ , պիւթիւն օրտու տա միւզմէնի վն բլիլան օլապիլրաթ ,

Իմաթ Սեպաեմիլրն Ձիմաթ , պիւթիւն օրտուաա կէրի չէքիլմէք էմրի

վիրիլտի, Բուսձուզ մուհաֆազա՝ առքերի տէր Մէհմէտ Ալի բաշա մայէթ ինտէ օլտուղունանն, Գառքէթիւնիւ թախլիկէ խաւալ օտա Բուսձուզա ալաթ ինթի, Մէհմէտ Ալի տախի թէքմիլ օրտու իլէ աղըր աղըր Ալադլարա գաւաար կէրի շէքիլտի :

Եւլլար պլրպաա պիր հալտէ խոի, թօրլար, ճէպխանէլէր, սէլհար խաւթախանէլէր տիլտէն երաւէք, սիլաւ վէ դաթլը վէ եարըլըր պիր չամուր իշինաթ գարարար : Զէր տաղիդէ թխաալէր, աթլարը վէ արապարար չամուր տան չըգարմալլա աղըրալ պօրուլմաղտա խալիէր : արդա գօլ Բնկիլիդ Պէշքէր բաշա գօմանտաւնտա օլտալ կիւճ իլէ քէնաթանի Բուսլալըն թաաղիպինա տէն գուրթ արապիլիտի :

Մէհմէտ Ալի խլթիխաաա մալաֆաֆադլիլէլէ Զարգօթա իւզէրինէ իւլէրլտիլինաէն եօլտա օլան գարիլէլէրին Կալաթ աշալխանէ տէ ճէտարթ իլէլալէ, Զէր պիրի քէնաթ վէթանլարընա կէլիլալ ալա քիւլլի հալ ելըլշմէքաթ խալիէր : պոււլար աղ վազթ զարֆընտա Ոսմանը օրտուսունուն կէրի ալօնա տիլիւնիւ կէօրալքէլլին շաշըրարար գարալար, վէ խէվի ա տէհէլէլէ կիլիֆիթար օլտուլար : Չալ գաթալլըրար իւլաւննի ալֆա օլարաղ եարրօ կանար թէօլէրինի թախլիկէն մէնպուր օլտալ, Զէ հալլան վէ Զէ արապա պուլապիլալիլէր վէ պուլարա Զէ երալթէլալիլալիլէր խէ երալթէլիլալ, գուսուրունա թէքթ խալէլէք օրտուսուն տըղապընաա կիլիմէլէ մէնպուր օլտուլար :

Զըրնաօտա, քի Քէօթլէննէ շըմէնարֆէրինին էն պէօլիք սթաթօնուտուր, Զաղիբաննա վազու պուլան աշվալը ֆաթիլէրի իքիննի տէֆա աաւա կէօրմէլէ մէնպուր օլտու : Պիր թաղըր Կալաթ աշալխի Ալան Բուսձուզ շըմէնարֆէրինին իշլէմէլէ պալլաաղըրն իշլիթիլտէ, Մազօթի թաալալալանա տան գուրթիլալալ իշլան Բուսձուզա տիւլմէլէ ճան աթարալար : Խանի գարը գըղան շօրալ չօնալ, էլէն էտէվաթ Զէր սթաթօնա երըրըլալ արապարար մուհաթէր ինթիլէր, վէ թրէն եօլա չըլըր իքէն տախի արապարար տիլլան աթըրանա օլտալ, զօ գաղարար վէ սազաթըրըլար աա վաղի օլտու :

Մէհմէտ Ալի, Զարէվիլին գարըրընտա Պէլլա թէքաֆարընտա օլտուղու հալտէ, առքերի բաշաթ տուրաուրաներալ տիլլի մանօլրալար իթաթի, վէ պալ մանօլրալար սէպէպլինէ Բուսլար Ոսմանը առքերինի պաղը կէօրիւր վէ պաղը աա կէօլտէն գալալ խալէլլալի : պիր կիւն ալէլ գաթիլ Ոսմանը օրտուլալ պաաաաաղ զանըր իլէ Զարէվիլ օրտուսա ելըրինաէն գըրըլաաանաերալ, պոււնա պլըլի խոի : Ելլէ պալ սէպէպլէ մէպին պալ տէֆա Ոսմանը օրտուսա Զարէվիլին գարըրընտա թէքմիլ կէրի շէքիլտիլտէ, Բուսլար ֆարաղընա վարաաաղար, վէ Զէ գաթան Ոսմանը առքերի պիր գալ կիւն կէօղէ կէօրինա մէլ օրտուլար խէ, օ վաղըր աղըրալ պիր պլօլիք քէլֆի գօլա չըգարալար, աղաաալ իշլան քի Ոսմանը օրտուսա Զէ օլտու : Չալ գօլ, օրտուսա արաերալ 3-4 կիւն գարֆընտա Լօմուն էօթլ թէքաֆընտա միլէաաաալա թաղալար արապընտա մուղիլալալալալ, վէ քէլֆինի պիլիլիլիլ կէրի ալօնալ : Ելլէր Բուսլար Ոսմանը օրտուսունուն կէրի շէքիլտիլինի ֆէրը խալէլալիլէր, գաղաղ սիլաթիլէրի թէլլէրինէ տիլլալ, արաաաա պլօլիք թէլլֆաթ վիրէպիլիլլէր խոի : խալին Մէհմէտ Ալինին պալ աալալըր օրտուլալ սէլաթթէլ չըգարալ : Օրտու պալ վէլիլ իլէ կէրի շէքիլտիլի էնաալ, Մէհմէտ Ալի Աթանալալաա աղլ օլտուսալալալ : խալին Բուսլար պոււնա աա տուլաաալալալ, պիր գալ

կիւն անհրաժեշտաբար օգուտուար : Մէհէմէտ Ալինին ազդի չօգտան պէ-
տու գարարաշնորհար Աթանայօլտա , չիւնքի Աթանայօլ թաղընը պու գօմանտան-
տան շէտֆա չիւնու մէկը վէ մուհարէպէլէր պէքլէրլէրաթի , վէ պու խուսուս իւ-
չիւն թէլէկրաֆ թէլէկրաֆ իւզէրինէ կէսնաէրթի իքէն , Մէհէմէտ Ալինին պիւր
ճէնկէ կրթիմէմէսի , ճիւմլէնին ինֆաալընը վէ պէքլէր չիւրճէսինի աէ տալէթ
իտէր իտի :

Էւրօքա մուխպիլլէրի տէրէր քի , պու սէֆէրաէ օրտուսուս պէօյլէ ու-
գադտան եսնի Աթանայօլտան գօմանտա վիլլիմէսի քէք չօգ խաթալարա մու-
ճիպ օլտու : Մէհէմէտ Ալինին Չարէվիշ օրտուսուսու վուրմանաք ճէսարէթ-
սիլլիյինաէն օլմանըպ , պիւր քի Չարէվիշ օրտուսուսու պէօյլէր իմասալար կէլ-
սիլլինաէն խապէրաաք օրտուգուստան , պիւր աէ քէնաթի աքքէրինին ազլըղընտան
վէ մայէթ գօմանտանլարընա կիւվէնէմէտիլլինաէն օլտու տէրէր : չիւնքի Մէ-
հէմէտ Ալինին ապը էճնէպի օրտուգուստան , հազգընաա տայլինա պիւր շիւրճէ
վարաք տէրէր . հաթթա ազլինաէն պիլաապլ իքէն , մայէթինաէն օլման իւմէ-
րա պուսու խալլընա էվլէլինաէն պիլլիլլէր վէ գուլադտան գուլադա ֆըսըլ-
տարալար իտի : Մէհէմէտ Ալի ազլ օլաճաղընը օ գաաար պիլմէղլէրաթի քի , կիճէ
կիւնաթիւզ օրտու իշլէրի իլէ մէշղուլ օլուպ , էօթլէնէ պլաւեէ գօշաուգու եէր-
աէ թէլէկրաֆ էլինէ վիլլիլլէր : Մէհէմէտ Ալի օգուտուգաա , էվլէլաէն պիլլիլ
եաթաա թապիլի պիւր շէյ կիպի , ապա պիւր թէլաշ կէօթէրմէսի :

Լաքին պու բաշանըն պէօյլէ ազ վաղընտա ազլի , Էւրօքանա քէք ֆէ-
նա աքա իթաթի . իլլա եէրինէ Արէլէյան բաշանըն նաապը իշիթ իլտիքաէ , տա-
հա գիտաէ իսթիլլարապա տիւշար օլուսուս : Չիւնքի էյէր Արէլէյան բաշա պօ-
շու պօշուսա երթի պին աքքէր թէլէթ իտէրէք , Շիպգաաա ուղրաշմայալընը
վէ Մէհէմէտ Ալի բաշաաան ալաղըն էմր իւզրէ , Մէհէմէտ Ալինին եարաք-
մընա կէլէլաթի , իքիսն պիլլիլլէրաէ Չարէվիշ օրտուսուսու վուրապիլլիլլէր , վէ
Բումէլի սէֆէրի պիւթիւն պիւթիւնէ պաշգա օլուրաա տէրէր : Էւրօքալընար
Արէլէյան բաշալը պիւր տիվանը հարադա կէօրէնէք իքէն , պաշ գօմանտան-
լընաա կէօրաթի քէլլինաէն ալըրը թաճիւպ իթաիլլէր , վէ օ աքալըլը նարըն պու
անայիպ հալի իւզէրինէ տէմէտիլլէրի վէ եազմաաղըլարը շէյ գալմաաք :

ՍԻԻԼԵՅՄԱՆ ԲԱՇԱ (1)

Պէօյլէ պիւր ճէօթ Բումէլի օրտուսուսա պաշ գօմանտան վէ սէրաաքը էք-
րէթ նաապ օլուսան Արէլէյան բաշա , միւլլիլլէրին իլլինաէ . էն կէնճի իտի : Պէն-
սիսի պիւր էնաաֆ էվլաաք օլուպ , 1838աէ աօգմուշ իտի . իլք էվլէլ իւլէմա
թարիլլինէ տուխուլ իտուպ , Աթանայօլտա Բանգալիթի թէրաֆընաա օլման մէք-
թէպը Հարապէլէն Գաննուլը վէ Արապի լիտանլարը հօճաաք թալլին օլուսանուշու-
տու . օրտաա աքքէրիք հալլինի կէօրիւպ , թէլլըր թարիլլէն ապիլլիլլէն հազլէս
իթաթի , վէ մէքթէպէ թալլէպէ օլտու :

(1) Միւշարիլէյնին պու թէրմէնի աշվաթ Էւրօքա մուհարէրլլէրինաէն ալընճէլ աքք :

1860-տա միւլապիտիւք բիւթպէսիցէ մէքթէպտէն չըգտըցաւ, Տէրփիշ բաշա մանէթի իլէ Գարստապա կէօնաէրիլաթ, վէ օ սէֆէրաթէ շէնաթի կէօսթէրաթիլնաթէն, երեզ պաշը օլաու, պիր ազ սօնրա խաւաա աաթէրիլն ալընըպ, Սուլթան Ապիզ քէնաթիլնի գօլ ազապ իթաթ, շիւնքի խըզմէթը գաթը Եահանէնէ մախաուա օլան թապուրլար իշինաթ կէօպիւնէ իլիշմիշաթ:

Սօնրաաան Սիրիա իթմիլալը գօհաուր իթաթքաթ, պու իթմիլալըն ֆէսթա վէ Ֆէթիի իշին օրաւա գօհանաան թալին օլաւաու, վէ բիւթպէսի պին պաշը իթէն պիր Փըրզա աաթէրէ գօհանաա իսթապ, իթմիլալը աադըթը սէնիր, պաւնաւն նէ աթրէնէլէաթ աալը վար պիլէմէլիզ սէրլէր-միվըրթիլէր-լաթն Կիրիաթէն աթաթիլնաթ Սուլթան Ապիզ քէնաթիլնի մէքթէպը Հարալիշ նադըրը իթմիշ օլաուգօհաան, պէօլիք պիր խըաթթ իթմիշ օլալը ալը քի, պէօլէ պիր միւքաթաթա նալի օլապիլաթ սէնիր:

Սիւլթան բաշա պու մէքթէպտէն նէլէթ խաւապ, իզպալինն սէպէպ տէ պու մէքթէպ օլաուգօհաան, շիւքրանը նիմէթ Ֆիլիլի մէնաուհու իլէ մէքթէպին թանպիլաթիլնա Ֆէվզէլաթէ հաւա վէ իզպաթ խաւապ, մէքթէպի Էրօրա մէքթէպլէրինն աթրէնէլէաթ պիր Նիլէթը մաւնի ազաթաթա իթրազ իթմիշ մաւֆաթիպ օլաու, վէ աաշրալարաա աաթի պաւնա էնալը պիր չօդ խաաթիշ վէ հադլիշ մէքթէպլէրի գարաուրմաւա մաւֆաթիպ օլաու, վէ պաւնարա իւլաւիւ բիադիշ վէ էլսինէի Իբիրբի Արապի վէ էննէպիլէ աթալլէրինն տէ իւլաթ իթաթիթ:

Սիւլթան բաշանըն պու մէքթէպ նէզաթէթի էնաաընաա բէք չօթթէլիֆիլէրի վար քի հիւմէթի թապ օլաւաու շիւքրա, պաւնարըն իշինաթ բէք իլէ Խարաթ տէրա քիթապալարը աա վար քի, հալա մէքթէպլէրաթ իթմիլալ օլաւաուրար:

Պաաէհա Սիւլթան բաշա Նէմէնէ կէօնաէրիլալ լիվա օլաու, սօնրա աա Ֆէրիզ վէ պու բիւթպէսի իլէ սօն մաւաթէպլէաթ Ապիւլ Ֆէրիթ բաշա մանէթի իլէ Սըրպիլան մաւաթէպլէրինաթ պալաուապ, Պապինա Նալա, Գնիլվաշ, Հօւնի վէ Ալէքսիաշ մաւաթէպլէրինաթ պէօլիք շէնաթ կէօսթէրիպ գաւթէրապ օլաու:

Էրօրա միւվըրթիլէրի սէրլէր քի, Թիրքիաաա ազլ մաաթիթի բէք չապաւզ երիւր, պիրթի ազլ օլաու մա, Նէմէն օ աւաթ մէմուրիլէթիլնի թէրք խաւապ Խօլա չըզմալը ալը, թէպիթ թէնէլլիւթ գալիաթի աաթի նաաթիլն ինրա օլաւաու, պինալէն ալէշ, Մէնէմէա Ալի բաշա խալէֆի օլան Սիւլթան բաշալը պիլէ կէօթմէթ, վէ օրաուարըն նէ հալաթ օլաուգօհաու, վէ բլանընն նէ խաւկինի պիլէ թարթի խալմէլիպ-աադրա Սիւլթապա ալիլէթ իթի:

Սիւլթան բաշա գօհանաալը էլէ ալադաա, օրաուարըն վէ միւհիմաթ վէ լէվադիաթ վէ էրզալըն հալը մէվնաաուա պիլզաթ կէօպտէն կէլիթաթաթաթ, Մէնէմէա Ալիին նիլին ազըր աալրաւադընը վէ նիլին պիր մաւաթէպլէն ճէաաթէթ իթմիլալիլնի էլիաթն ալնաթալ, Ֆիւզուլի ազլ օլաւա օլաուգօհաու Ֆիւսթ իթաթ, Սիւլթապաա աա Մէնէմէա Ալիին ազըր աալրաւադընաա մէմաու օլաւաալը վէ Սիւլթան բաշանըն սիւլթաթ վէ շէնաթիլնա կիւվիլնէլէրին իւմիլալի Նէպ պօշա կիթաթ, շիւնքի Սիւլթան բաշա աա Բադրաաա վալ օլաուգաա, աթի Մէնէմէա Ալի բաշա կիպի Նիլ պիր հաթէթ կէօսթէրաթիպ, օլաուգաթ կէրաթ աալրաւապ մէնպուր օլաու:

Մէհէմմէտ Ալի բաշաներն ազլլնաւն ածնրա , օրաուստա պաշպա թէվէնիաթ փուզու պուրտու : Եւսմա ֆըրզասըր զօմանտանը օլան Բաուֆ բաշա Պալչան զօմանտանը նասպ օլունուպ , ծնուն եւրինե տե պիր Թահիր բաշա կէշտի : Մէհէմմէտ Ալի բաշաներն սէվաթայի Ահմէտ Էյուպ բաշա տաթի ազլ օլուպ , օնուն եւրինե տե սասպըր Սօխուս զօմանտանը Պաշլըր բաշա թային օլունտու , վե Արւէլման բաշա կիպի Բանդալլի մէքթէպի Էարպիյէսինաւն չըզմա օլտու զունտան , ափր միմուր պիր պիրի իլէ էյի ույուշտուլար :

Ձու ճիւղէ իլէ Մէհէմմէտ Ալի Սիմանպօլա փասըլ օլտուգտա , հիւմնի զապուլ վե թէվէնիաւն կէօրուպ , ազլինտն տօլայը պիր ազ թէուլլի պուրտու . նէ իշխն ազլըր տաղթանաղլըրն սէպէպինի աղնաթիտը . Ահմէտ Էյուպ բաշա տան վե աուքիթի Մըրթիյէ զօմանտանը վե մախաուսու Կըարփի Էաւան բաշաւն շիքեայէթ իթտի . (Ձու շիքեայէթլէրի միշարիյէյն Էաւան բաշա թէքդիպ իտուպ , բէտն վե զալըր բէտի էվրազ իլէ ճէրն իթմիշ , վե պիւթիւն զապահաթըր սուրիյէ Արապ ապրի իւղէրինէ աթմըշ տըր :)

Էէր նէ հալ իտէ , բիփայէթէ կէօրէ զաթը հաղթէթը Եաւանն ինֆիտայինէ ըզնարը թէլսիթ իտուպ , Էէրսէքաւ երինէ քէնտիթինէ պիր պէպիք զօմանտա վրիպ , ծնտան ածնրա Բլէֆիսըր մուհաւթէտէն զուրթարմազ իւղթ օթէրաֆա պաշ զօմանտան նասպ իլլէտի :

ԲՈՒՍԼԱՐԸՆ ՏԻԻՉՈՒ ՕԼՏՈՒՂՈՒ ՀԱՎ

ԲՈՒՍԼԱՐԸՆ ՄԷՅՈՒՍԻԵԷԹԻ

Անասոլունուն պէօլիք մուհարէպէլէրինէ նաղըր քէլաւ իթմէզտէն , պիր իքի շէյ տէ պու Էմանտ Բուսլարն պուլունտուզու հալ իւղէրինէ սէօլլէմիէն մէնպուրուզ :

Ձու Եարզ սէֆէրինաւ , Բուսլարն պուլունտուզլարը էն ֆէնա հալ պու էյանն հալ իտի :

Պէօլլէ պիր սէֆէրէ լաղըր կէլէն աթրէտէն ազ աթրէր իլէ սէֆէրէ պաշաւարըր պիւթիւն ալէմաւ քէնտիթիլէրինէ պէօլիք պիր իտթա աատ օլունտու , վե Բուսլար ֆէնա տէրէնէտէ մահնուպ օլտուլար :

Սէֆէրէ պաշլաուլըր թաւ պէշ ալ օլուպ , Բուսլար իշխն տան հիշ պիր սէմէրէսի կէօրիլթմիշտի : Անասոլունտա Սահանլըրար թէտաֆիտէն թէարրիւղէ ճէարթէթ իտուպ , Բուսիա մէմալիթինէ թէարրուզ իթմիշլէր , վե Կրէվան բիշկեհաշպընա փալ օլմուշլարար , Բուսլիտէ Բուս վե Բուսանլար իլէ պիրլէշէն տիւշմէն օրաուստանա զանլըր մուհարէպէլէր իլէ զալէպէ չարմըշլարար , վե փազաա Պաղանլարաա վե Լօմաա մուփաֆֆազ օլտանալար իտէ տէ , հալըր բերիշանիլթէտէ պուլունմաերպ , հիթի հաճէթաւ պիր զալէպէ տանա չարմալա իւ-

րթաճէն տիւշխարսի . զազատա Պուլիարարտա ֆազդիթ օլարազ պիր շաւը-
կանլըզ օլուզ , գուսուր ճիւնթիլ զէ ինսանիլէթնէ Գարաաաաղլը , Սըրզ , Նէր-
աէքիլ զէ Սըրաաուէլարա պիրէ գրեաա օլունաանադը . պու չաղըկանլըզլարը աա
գիտաէ թաանհարաղլարընաան իսի նիթէքիմ քեարկիւզարըզլարընաան .
չիւնքի Պուլար կիպի բարա աէվէր զէ բարաաա թարար պիր միլլէթ աաաա հօզ
աուր . քէնաիլէրինի գուրթարմաաա կէլէն Րուշարաաան պիրի պիր լօզմա էք-
մէլի , պիր ափաւն աաանը սաղընըզ զէ սաղլարազ իսթէրլէրաի քի իւչ աէօրթ
պաաաաղաա սաթընլար :

Րուս աաքէրի պիր եւրէ հարէքէթ իթաի մի , պիր թազըմ Պուլիարլար ,
գարըլարը չօճուզլարը , հարթանլարը արապլարը իլէ արդարաընաան տիւշիւզ
եազմա թալաաա աօլաշըլար զէ աօթ ափաւմն պզզմաեըզ , էօլիւլէրի աաթի
սօլարլարը : Չօզ աէֆաա աաքէր պունլարը գաւնը զէ թիւֆէնք տիւշիլի իլէ
գօլարլարը . պիր թազըմ աա եազմա իթաիլէրի էլպիւէլէր իլէ աաքէր գըեա-
ֆէթիւնէ կիրիւզ , զէ կէօյաա աաքէրի պիր նիզամ ալթընաա պուլունուզ , պու-
նուս իլէ եազմաշըլըզլարընը զէ գըեազլըզլարընը աէթրաթիմէք իսթէրլէր իսի ,
զէ քէնաիլէրինի թաանհաանլարա Րուս աաքէրի կիպի կէօրիւնիւզ , Րուս աա-
քէրինի իսանա կէթիլիլէր զէ ծնլարըն նաանուարընը բաշիմալ իսթէրլէր իսի .
իլէթ պու սէպէպէ մէպի իսի քի , Սամանլը Րուս աաքէրինաէն ալէմէ շիքեա-
եւթ իթաիքաէ , Րուշար աա ինքեար իսուզ իւէպրիլէրի գիւնթիլ իսթէրլէրաի ,
զէ իքի թէրաթիւն աա հազըզ վարըր . չիւնքի Սամանլը պունլարը Րուս գաւն
իսթէրէք շիքեալէթ իսթրաի , զէ Րուս աաթի Պուլիար իշի օլաուզունու պիլիւզ
իւզէրինաէն աթար ըսը :

Րուշար , ճէնէրալ Նուրգօ գօմանաաը իլէ իլք աէֆաա Պաղլանլարը կէչ
աիքաէ զէ Սամանլը աաքէրի շէրլէրի , գասապլարը զէ քէօլլէրի պրազըզ գաշ-
աղլաա , Պուլիարլարըն գօլ գօլ օլուզ , Նէր պիրինին պիրէր հալաաա գօման-
աաաընաա օլարազ Միւսլիմանլարա իթաիլէրի իրեանէթլէրի , կէօրիւնմէլիննէ
ինանլըր շէլէր տէլի աիւր , զէ ճիւմէլինի պիր եւրէ թօրլամազ լաղըմ կէլաէ
ճիւտ ճիւտ քիթապլար օլուր , Էւրօլա , գաղէթալէր զէ պիր չօզ բիապլէր իլէ
պունլարա վաղֆ օլաու . թարթիսիլիլին մօլթիմաաըլըզ պիղէ մէշաան վիր-
մէզ պունլարաան ուզուն ուզաաղաա պաաա իթմէեէ . պաթաուաուս քի պունլար
մօաաաղլալէեէ միւթէալլիլ շէլլէր աէ տէլիլ աիւր :

Րուշարըն աննազ չու գապաաաթը օլաու քի , գապթ իթաիլէրի եւր-
լէրաէ Միւսլիմանլարըն սիլաշլարընը ճէպլէն թօրլաաըլար , զէ պու սիլաշիւ-
րըն չօզմնու օրաուաա թաշըրըզաա , Պուլիարլար եօլաա եաղլանլարլար , զէ
Րուս գապթիլլէրի աէ պունա կէօզ գարաաըլար , Պուլիարլար պիր քէրթի պէօյ-
լէ սիլաշիւնաըլար մի , արթըզ նէ խանէ պազըզ , նէ ճաթի , նէ աէ մէքիլէզ ,
Նէր եէրի պաաաըլար . նէրաէ աաշիգօրիլ Միւսլիման պուլաուլար իսէ , քէսաիւ-
լէր աօղրաաըլար զէ ըրզլարընա կէլաիլէր , նէ չօճուզ պազաըլար , նէ ինթիւ-
եար զէ նէ խաթա . Նէլէ գարըլ կէլէնլէրէ իթմէաիլլէրի էգիլէթ զէ վաշիլէթ
գալմաաը :

Պէօլէ պէօլէ թէլէթ իթաիլլէրի Նալաիլար պինլէր իլէ Նիսազ օլունուր ,
զէ եազմա իթաիլլէրի Նէր ճինա էմիւզ եիւզ պինլէր իլէ , նէ գաաաըր ճաթի զէ
մէքիլէզ վար իսէ իպի իսաա եազմա իսուզ , աանրա եա երզաըլար եա աթէլէ
վիրաիլէր , զէ քիթապլարը Նէր երթմըզ երթմըզ սօզաղլարաա սաշարլար . եւր

հէր Եահուաիւրէրէ իմ տիգլէրի խառարաթ Եղաճարտան տա գիտաճ խաի վէ պին-
լէր իլէ Եահուաի տէ պու. վէչ իլէ իմ էլէ ֆ օրաուդտան սօնրա . Բուճլիաի ալիւ
Եահուաի ֆաթիլիաար գալմար քի ճանտան եա մալտան օլմարն : Տօղրուաու-
նու սէպլէմէք իշիւն շուուա տա տէրիդ քի , Պուլիարլար հէր նէ տէրէճէ գր-
եապլիդար իմ տիլէր վէ պուլնլարա հէր նէ դատար դաղաղ վէ Բուա աաքէրի աէ
րիֆաղաթ իմ տի իաէ տէ , պաղը էշլի ըրդ վէ նաւուս սահիպի Պուլիարլար վէ
քիպար Բուա դապիթլէրի աէ պու Պուլիար խաշարաթը էլլինտէն աղ Եպլաճ վէ
աղ Եօլաճ ֆաթիլնլարը վէ մալլէրի գուրթարմաարլար . պուլնլար տա օլմաաա-
լար Պուլիարիթմանա մալտան , ճանտան վէ ըրդտան օլմամըշ պիւր ֆաթիլեա
գալմաղ ըար :

Նաաղը քի եօղարտա տա տէտիք , Բուա աաքէրի պու ճինա աաաթարլն
խոաաղնա կէլիւ , գան տէօքմէլէրինն տախի քէնտիլէրինն աք իտէրէք խաի ,
վէ ֆաթիլեալարլնա տա պլ օլլէ եաղարլարը , պու մաղուլէ հափաթիլէր պիւ-
թիւն Բուսիաաա շալի օլաու . սօնրա իմ էլէ ֆաթլն մըղաաղը իշիթ իլիւ պինպէք-
ճէ եարալլար տախի Բուսիաաա նաղլ օլուսաուդաա , պուճնա իմ էլէ ֆաթ յար-
ֆիւթ վէ վէրիլի աղըրլըղընն , Պուլիարլար կիպի պիւր միլլէթ ուղրուաա ֆէ-
աա օլաուդուճու Բուա միլլէթի չօգ կէօրիւպ , մուհարէպլնին մէնի իշիւն աղ
գընաճիլ աէ գօրալմաալար . լաքին Բուա խաֆիլէլէրի , Ննիլիլիլլէրաէն իմ ի-
դաճ ալմաղ վէ Նիմանպօլա էլաէ իմ մէք կիպի Բուա գուլաղլարլնա բէք իմ աթ-
լը կէլէն պու իքի իւմիւտի կէօղլէրինն բարլաթըպ , եինէ մուհարէպլնին տէ-
վաթնաա աաքէրաէ տէ միլլէթաէ տէ պիւր եէնի խաշիշ վէ իշիթիւպ հաալ օլաու :

ԲՈՒՍ ԳՕՄԱՆՏԱՆԼԱՐԸՆՏԱՆ ՎԷ ԻՐԹԻԲԵԱԳՏԱՆ ՇԻԳԵԱՅԷԹԼԷԻ

Եօղարտա գիրք օլուսաուդա վէչ իլէ , աաքէր պիւր իմ էրաֆաան Պուլ-
իարլարաան քէրի՛ կէթիրաթաէ վէ պիւր իմ էրաֆաան տա պէշ ալաան պէրու
իշլէրի բաթի կիթ մէկիւպ վէ հէմէն հէր եէրաէ բէրիշան օլուպ պօղալաաուդլա-
րըն կէօրաի քաէ , սէպլէպլնի արաճաաա պալլաաարլար . քիւշիւք դապիթլէր
նէ գաաար տիւշիւնտիլէր իաէ տէ , պիւր սէպլէպ պուլաաաարլար . լաքին սօն-
րաաան պէօլիւք դապիթլէրինտէն աքա իտէրէք շուուա աղաաարլար քի , պու-
նուս սէպլէպ օրաուլարաա գիտաէ կրան տիւք պուլաաաաարլար , եանի իմ
բէրաթօրուն պիրաաէրլէրի , աղրապալարը վէ իմ իրաթօ քէնտիլի տէ : Պաշ
գօմանտան կրան տիւք Նիդօլա խաի . կանթիւ օրաուսաուսուն գօմանտանը Չա-
րէվիլ խաի . (վէլիի աւա) պուճնուն մալէթլնաէ օլան կրան տիւք Վլաաիմիւր վէ
տիկիլէր կրան տիւք Նիդօլա տա Պալլաանլարաա մուհիմ ֆըրդալար գօմանտան-
լարը իաթիլէր :

Իմ իրաթօրուն իքի հէմիլիլէ գաաէլէրի Նալիթ մալլէրի աաղալարը տախի
պիրէր ֆըրդա գօմանտանլարը խաթիլէր : Պուճնաան մաաաաա կրան տիւք Միշէլ
տախի պիւթիւն ֆալլաաիա օրաուլարընն պաշ գօմանտանը խաի :

Պէօլէ կրան տիւք իլէր մուվաճէշէսինաէ հաղպ մէճիլլէրի նէ բէշ վիլէ-
պիլլէրաի , վէ աաղը ճէնկեապիւր ճէնէրալլար , պու եարմա գօմանտանլար մա-

հէթինտէ նէ իշ կէօրէպիւրլէր խոխ մալիւմ ախէր : Իմքէրաթօր քէնախի աւօրտուտաւ օլտուղունտան, քեստէլիպէր էթրաթքինը ալմըշլար, վէ նէր մանսուպլարտաւ լիյապալմ արանմաղլալ, լութֆ վէ թէվէճճիւնի իմքէրաթօրիյէ մաղար օլանլարաւ վիթիւր խոխ :

Գու աէֆէրաէ տիգգաթմա շանան պիր շէյ աէ չու օլտու թի, զանն իաէր. պին քի էսկիտէն իշ կէօրէն, շան զաղանան էմէքտար ճէնէրալլարտան իպթի. աաաէ նիշ պիրի գուլլանըլմաերալ, ալթիմ հէնի աաաալար գուլլանըլտար :

Թօթլէպէն էն սոն վաղըթլարտաւ ճէլալ օլունտու. Իթլիա ֆաթիթի Գօֆ. մանը նիշ արաւաաղլար, քէզալիք պունա պէնղլրլէրի. պունտան մաաաա ա. սըլ Բուս իլէ, Ալէման Լէն վէ Լրմէնի ճէնէրալլարընտաւ աա պիր թէզապէթը թապիկէ օլուպ պիրի պիրիկի շէքէմղլէրի. պունլարտան աա չօղու իլլա Լա. զարէֆ կիպի իթա ճէնէրալլարը, նէր սօնրաաան իսթիխաա մօլունտուլար : Պէօլէ շէյլէր նէր վաղթ պիր օրտուտա խօշնուտաղլուզ հաօլ իաէր իաէ աէ, իլլա մաղլուպիկէթ հա աաէմը մուվաֆֆաղլիթաէ աա՜ա զիաաէ կէօլէ վու. բուր օլուր վէ Բուս օրտուլարընտաւ աա թըպղը պէօլլէ օլուպ, ումուֆի պիր իշթիքիալէ պաաի օլտու :

Իթթիքիալ մաաաէպի իաէ, պունլարտան զիաաէ սուի նէթիճէլէր հաալ իաէրաի : Լսկի վաղըթլարտաւ մէմուրիմին վէ զաղըթմանն մաաշը ազ օլտու. զունտան, չալմազ չըրքմազ պունլարաւ պիր զապաշաթ օլունաաղլաաան մաա. աա, պիր հազգ կիպի սալըլըրաը. հալընըզ բիւթ պէլէրիմաէ զիաաէ չալարաը իաէ օ վաղըթ զապաշաթ սալըլըրաը. մէսէլա պիր հիւզ պաշը պիր պին պա. շըտան զիաաէ չալմաաալըլըրաը, վէ պիր պին պաշը պիր միրալալ գաաար, վէ պիր միրալալ լիվա գաաար, գուսուրու աա հա քէզա :

Պէօլէ շէյլէրէ շիտիքի իսթիքաթօր Ալէքսանդրօ պէօլիւք Դիմէթիլէր իթ. աի, մաաշլարը արթըրաը, միւքաաֆաթլարը չօղալթաը. լաթին բէք պէօլիւք պիր թէպտիլլիք օլմաաը : Որտու լվաղիմաթքինըն միւթաշիւալէրի հէմէն նէր Եահուաի օրտուղլարընտան, պունլարըն էլի իլէ զաղըթման չօղ բըշլաթ հէլլէր իաի. աաքէրէ վիրիլէն ունլար հէմ ֆէնա հէմ էքսիք իաի. պինլընէ չուվալ. լար պիրաէն հապէաիա օլուրաու. քէզալիք օթ, արբա, սաաման վէ սալիլէ :

Պիր Ֆրանսըզ իլէ պիր ճէնէրալ աէօրթ հիւզ պին Ֆրանսըզ քէրէսթէ գօնթրաթ իթ. աի. աէքիզ կիւն սօնրա ճէնէրալ Ֆրանսըզը չաղըրըլալ, պէն օ քէ. բէսթէ էլի պիր պաշգաաընաւ ալթը հիւզ պին Ֆրանսըզ գօնթրաթ իթ. աիմ աէաի. վէ Ֆրանսըզ թէլաշ վէ չաաաթա իթ. աիքաէ, թէլաշ իթ. մէ, թէլաշ իթ. մէ, աէ. աի ճէնէրալ, աէն հիմն աէօրթ հիւզ պին Ֆրանսըզ քէրէսթէնի վիրիպ. բարաաընը իթիննի գօնթրաթ օ սաշիպլինտէն ալանաղլըն, գուսուրու պլնիմ պիլէճէլիմ շէլ օր :

Պիր բէքթիմէթ գօնթրաթընտաւ պիր ճէնէրալ, իսկաաը իշիւն բէշինէն զըրզ պին Ֆրանս իսթէաի միւթէաշիւաիւնաէն վէ իւշ հիւզ գաաար զապիթ պիլա Դիմաղ չալարզլարը բարալարը կէօթիւրիւրլէր Բոււմանիա պանղաաընա թէսլիմ իաէրլէրաի. վէ պունլարըն իշինաէ պանղա իլէ օլան Դիաաղը ճարիլէ. բինին աէօրթ հիւզ պին Ֆրանսըզ չըզանլարը բէք չօղուտու, (48,000) էօլէ զապիթլէր թի, մաաշլարը 300 Ֆրանզ օլուպ, օնուտա նէր ալ ալամաղլար իաի : Հաալըլ պէօլէ շէյլէրաէն Դիաաղըզ զապիթ օլուպ, մաաաֆաա աէօրթ զաթ օլուրաու. օ բէքսիմաթ, օ քէրէսթէ պիր գաշ աէֆա սաթըլըր ըաը. Բոււմանիա չըմէաըթիլէրլէրինին Բոււլարտան ալանաղ Դիաաղը օն միլէօն բուպ.

իստէն զիստէ խոր, լաքին տէֆֆէրլէրինի Բուսլարա իմզալաթմազ իշխան խաչ-
լը շէյ ֆէտաթէ մէճպուր օլաուլար . պուճլար սահի՛ն մի տիր , միւսլաւաա մը
տիր քէք քէֆիլ օլաններդ , աննազ շու գատարը սահի՛ն տիր քի Կուրգօ , Սգօ-
պէլէֆի վէ էմալլէրի օլան նուֆուզլու ճէնէրալար , պու խըրսըզ Եսուաթ
միւթահիւալէրտէն հիշ պիր շէյ ալմանըպ , օրաու սանաղղընաան նագտ ալըպ ,
քէնտի խարճլարընը քէնտիլէրի կէօրիւլէրտի , վէ պուճլարտան տաքէր քէք
խօշնուա օլուրտու , լաքին պէօյլէ շէյլէր ումուսմի օլմալըպ միւսթէննա շէյլէրտի :

Պու մահարաւէ Էւթօքա միւսթէրիիւլէրի Բուսիա մալիյէսինին մուգայիզա-
տընտան պահա խուսպ , պու ճէնի քէնտիլէրինէ 3—4 դաթ զիստէ մահարաֆա
օլաու տէրլէր , վէ խաթիգըրազ իլէ գարանամալըպ , քիւլլէյէլլու դայմէ իխրա-
նընա միւսթմաճ օլաուգուճտան , պուճտան հատըլ օլան թէաշննիի ֆիլպաթ տա-
խի տասն զիստէ մահարաֆը գապարթմը տէրլէր , վէ պուճլարտին իւզլէրինէ ու-
ղուն ուղուն մուպահասալար եազար իսէ տէ , մուհարէպէ մուսաթէլաթմա միւ-
թաալիզ շէյլէր օլմաարղընտան , պիզ սարֆըր նագար իսլէրիզ :

ՄԻՈՒՀԱՐԷՊԷ ԳՐԵԱ ԳԱԼԸՐ ՏԷՅԻ ԲՈՒՍԼԱՐՏԱ ՕԼԱՆ ԳՈՐԳՈՒ

Ճէնի պիթաթի մի , եօգսա զըշա մը գալանազ , պու խաթ Բուս օրաուլա-
րընտա միւսթէմաթի գապըթման վէ նէֆէրաթմըն եկ կաթիլէրինէ իթաթլէրի սիւալլէր :

Հէնիւզ Սեպտուբեր ալըն սօնլարընտա իքէն , Պուլկարիսթման զըշը նէ
տէմէք տիր պիր ազ չէշնիսի ալընմաեա պաշլանմըշտը : Պալզանլարա տիւզիւլէ
գար եաղըպ , Պալզան իլէ Թուճա արապընտա օլան արաղիլէրէ տախի տիւզիւլէ
եաղմուր եաղար , վէ պիր գաշ կիւն գարֆընտա պիւթիւն Պուլկարիսթման պիր
պէօյիւք պաթազլըպ օլաու պիթաթի : Բուսլար պիւթիւն եաղըն աթ վէ արա-
պա իլէ օրաու աղըրլըրալար թաշարղլարընտան , եօլլար տիզ եիւ քսէքլիյնաթ
ուն կիպի թօզ օլաուշուաու , եաղմուրլար կէլիպ եօլլարը շամուր տէնիզի իթ-
աիլէր : Պու արալըգտա խաթ քի եիւզ պին գատար Բուս տաքէրի , Բուս օրաու-
լարընա իմաաաա կէլաիլէր , լաքին պուճլար Թուճալը կէշիպ տէ Պուլկարիս-
թման ալազ պատար պատաղ , զըշըն պաշլարընա նէ կէլէճէլինի էլիստէն ֆէհմ
իթմէեէ պաշլաարլար : Սինիլա իլէ Զիշթօզ արապընտա գալըզլար իւզլէրինտէ
Բուսլարըն պէշ քէօրթիւսիւ վար խաթ քի , հէր կիւն պուճլարըն իւզլէրինտէն
պինլէրնէ տաքէր , պարկիր վէ արապալար կէշիպ Պուլկարիսթման վաալ օլուր-
լարտը , Հէր նատըլ իսէ միւսէնտիւլէր պու քէօրթիւլէրին պաշընա գալարըրմ
եարմատըզլարընտան , քէօրթիւլէրին պաշընաա էպլէ չուզուրլար ալըլար վէ
եաղմուրտան սօնրա էօյլէ պաթազլար հասըլ օլաու քի , պիր չիֆիթ պարկիր
իլէ կէլէն արապալը եիրմի չիֆիթ հալվան օ պաթազլարտան չըգարմազլար
ըտը , Գօշումլար եալլար բարա բարշա օլուր վէ արապալար եէրինտէն
օյնամաղտը : Ասքէր եարը պէլլէրինտէն եօգարը շամուրա պաթըպ , նէ եարա-
նազլարընը պիլմէզլէրտի :

Շու հալ , Թըպըզ պաթմաղըն իլինէ գարաեա վուրմուշ պաթմըշ պիր կէ-
միյէ պէնզէրտի . զըրըլան արապալար , կէպէրէն հայվանլար , տէօքիւլէն էշ-

եալէր չէր պիտի պիտի խղէրին երգըլըր զալըր, վէ արդատան կէլէնլըր Նէ-
րէտն կէլէճէլըրինի շաշըրըրլարալ : Արտա արտալ կէլմէզ հարմարարաւան
շալարըն տէրլէրին թաշմաւ, պահըրլարաւան էնէն ալլըր, կիւնլէրին զրա-
լըր, հալմանըն դարանլըր, միւշքիւլաթ իւղէրին միւշքիւլաթ իւղէ իւղիւր.
տաշա սոն պահարալ պլոյլէ իրէն, զըլըն առքէր նալլը տաւանալլէճէլըր
պու հալլէրէ, Պուլիար քէլլէրինալ էլ տէլէճէլ էլ հոգուտու, պիւթիւն չա-
մուրտան հարըր շաւուրտան էօրթիւլիւ Նէմ վէ հաշ մաղարա կիւլի շէլլէր իւրի.
Ֆիւլգարա թաղըրն Նէր պիւր եէրալ ապալարընա քէլլէրինալ սարըլ, թօրա-
զըր հալմալ վէ հալմըր իւրալ էօլլէ հալմարալ վէ ըսնմալ իշիւն ապիւր օ-
ճաղարընտա անմալ պիւր ալ շալը շըրըր հաղապիլլըրլըր, Պու հալալ պու-
թիւն սրթմա վէ գանլըր իւրալարա միւլթէլա օլուլ, զըլըն չօղու թէլէթ օ-
լուրտալ :

Պէլլէ պիւր հալէ առքէր նալլը տաւանալալ, վէ պուլաշըր իլլէթլըր
տիւլիւլ Նալլը թէլլէթ օլմաւալալ : Կօրնի Սթիւտէնի տէնիլէն օրտուկիւն-
տա անմալ պիւր էլ օլուլ, օնաա տա իմէրալթօր սաթին օլուրտալ, Կրան
տիւր Նիգօլա վէ սալըր պէլլէթ դապըթման իւլթիւ քէլլէ դարըր ուղուն ա-
րաղալարաա առքին օլուրլար իւրի, քի շէլլէթ թալլըր օլուրտալ : չիւնքի Նէր
Նէ վալթ եէրէ էնալլէր տիւլլէրինալ գաալար շաւուրա պալմարալար :

Պէլլէ պիւր հալէ Նիշ պիւր առքէրին տաւանալալալալ տէրքնար իւրի.
Ելլէլա մուհարէպէտմալն սօնրա, Սիօլլէլլէթ, քրէն Նալլէթլըրալ վէ էմալ-
լէրի աղըր իւրալ տիւլիւլ Պուքրէլլէ թիւմարա կիւլի միւլլէր, վէ չօղու տա
Բուսիւրաա գաալար ալմալթէ մէնալըր օլմալալարալ : պիւթիւն օրտու պու հալ-
ալ Նէ հարաւալալ :

Թարիկալ պուլա իւշ էմալ վարալ : 1869, 1840 վէ 1828տէ Բուսար իւշ
ալթա Թուանալ կէլիւլ, վէ ալթէրին իւր ալմալնալ պիւր շէլէ մուլաթիւլալ
օլմալալ, վէ Պուլիարիթմաա զըլաւալ կէլլէրինալ քէլալթէլիւլ, զը-
լըն Թուանըն սօլունա կէլմիւլլէր վէ Ուլաւաա Պուլաւաա զըլալթիւլարալ.
լաթին պու ալթա պու տա գապիլ տէլիլ իւրի : պու ալթա ալթիւլ պիւր ա-
քէր թէլլէթ իթիքալն սօնրա, Նիշ պիւր շէլ հարաւալարալ կէրի ալմալթ.
Բուսիւրաա տա Ֆէնա աքա իալէճէլալ Կըթըրաա տա, վէ Բուսիւրն շալ վէ նա-
մաաա առքէրիւր, պիւթիւն պիւթիւնալ պէրպաա օլմալալ :

Նալի Նիշի պաաապաա Պուլիարիթմաա զըլաւալալ գարալ վիթիւրի.
լաթին 1854տէ Կըրըմ ալթէրինալ պուլունաա գապիլլէր թէլէրիւլէր իլլէ պի-
լիլլէր իւրի, թիլթիւլաա, իւրաւաա վէ սալըր պուլաշըր իլլէթլըրալն առք-
էրի պաշընա Նէ կէլլէճէլլիւր :

Շօլալթիւրալ ալմաա էալն լօտալար իլլէ, կիւնալիւլլէրի հալալ պիւր ալ ը-
սնըր իւլ ալ, կիլլէրալ ելնալ պէլլիւլ սօղալար իւրի : Լաթին Պուլիարիւ-
թմաաա աղլ սօղալ Դեկալթիւրին օնունա տօղալ պաշալալալ : Յունալթըն
սօնունա գաալար ալթալ իւրի, վէ Թունա տօնուլ, սօլուլունա տէրէճէլալ 30,
40 վէ 45է գաալար վալ օլուր, Բէք նալլըր ալի քի, օն հալմա պիւր հալթիւլ
սիւրէն պու չիւլալթիւլ սօղալ 1876տա վալի օլուրալ կիւլի Նէմ պիւր ալ մի-
լալթ օլունա Նէմ ալթըր եէրի հալթիւլ սիւրալին : 1858 զըլը, Դեկալթիւր Յին-
ալ պաշալալալ, Մարաա գաալար սիւրալին : Վարալ, Պալլըր, Քիւլլէր, Քիւլլէր
գար վէ պուլ գարալար : Ալմալալալ պիւր քէլալ, Էթէք պահարաալ չըրալ :

1864-ական թվական Նոյեմբերին սահմանադրական ասեմու, ֆագաթն Գեղեմիսյան իշխան Նախարար ընդերայ մե պուզար չեօգնիրու, պիր տաճա ասեմուար :

1854-ական Գրքըմաս օրաուլարին պաշնմա նկեր կէլար, հէնիւց ունութուլմարը սրը - չխառնէլի սոսուգասն մաստա, Նոյեմբեր 14 պօրա մէ ֆուրթու-նասը հիւ պիր վագթ կէօրուլմիւ, չէյ տէլիլար :

Գիւթիւն շատըրլարը թիւղիկար գաղղղլարընտան պօրարը միլլէր իւլ ու-դապտ ասիար, դար տաճա պօրունա կէլար, խէնալքէր տօրաու, էրգազ մէ նկվայէ կէմիլէրի գարաւա շարըրը բարալանտըրար, մէ ազ դալար պիւթիւն Նեկիլիւ, Յրանտըզ մէ Ումանըր ասեմանասը գարաւա տիւչիւց բարալանտադ ըար : Ալփաթթօրօյաւ տարէրի մաղնէրէրին մէ կվէրին շաթըրարընը պիլէ թիւղ-կեար տարը ուչուրաու, Չէրնայա չայը թայար, խէնալքէր տօրաու մէ պիւ-թիւն օրաու շամուր իշխանէ գալար, մէ տարէրին հարէքէթի գապիլ օլաւտար, քիւրք, չիզմէ, տայա Յրանտըզ տարէրին, հիւ պիր քեար իթմէտի, մէ ճինա ճինա խաթմալըզարաւան թիւղիւթիլի տարէր թէլէֆ օլաու :

Նէլէ Նեկիլիւ տարէրի պիլլէր իլլ թէլէֆ ուղարըզ, թիւքնալք տէրէ-ճէմիւնէ կէլար, օ վագթ մարչչալ Գանրօպէր Յրանտայա տէրէլ տէրէլ իւղէ-րինէ կէմնալթիւ, Նեկիլիւլէրաւն պիր նէֆէր գալմաեանադընը պէհան խա-րէք թէլաւ իտէրաի : Բուարը պիլէ ճիւմիւտէն գիւտալ սօվուգա ալըրըզ իթէն երինէ տայանալանտըրար, մէ Ահմէն էն մէչուր կըրնատիէ ֆըրըզալարընտան միւրէթիլէպ օթուզ պին տարը տաճա կլթիլարիլմիւ իթէն, պուսլարըն իշխա-տէ աննադ ալթը պին իշէ եարար տարէր պուլունապիլար :

Ղու հալլէրի պիւթիւն էտիլ դապիլիլէր նապլ իտէր, մէ ճիւմէլիլ խէվֆ ու ֆիւթիւրէ տիւչար խաթըրաի : Էմնալիլէր պիր թէրաֆտան, Ումանըր տա-քէրի տիլէր թէրաֆտան օրաունաւն պաթմանադը չօղարը ինտիմալ չիւրնէսիզաի :

Գիւթիւն գըլըն թուան ասեմուց դալաւ, օ դաւաար պէլա եօղաւաու, հաթթա մէմնուն օրաւանադ տա պիր հալ օլաւաու, չիւնքի չիլնի հաթթալ տէմնու, թուանըն իւղէրինաւն Ուլաւ Պուղաւան կէլմէք քէք զօրոյ օլաւաու : Լաքին թուան եարը ասեմու, եարը չեօգնիրու, պիր հալալ պուլունաուգու կի-պի, պիւթիւն քէօրիւլէրի բարալադը մէ ալըզ կէօթիւրէնէք օլաուգու չիւր-հէսիգ օլաւ, դարը եաղալա կէլմէք գապիլիլթը օլաւալ, պլէթիմ տարէրէ գալարիլէ պիլլէ թէլաթիք օլաւանալանտադար : Պու մուխաթարը հալլէրի Բու-սիտաւ տալի պիլմէնէ օլաւադընտան, պիւթիւն զաղթիլար իւլ պէլ գաթ միւպալաւա իլլ մուխաթարը կէօթիլիւ, օրաունաւն պու գըլըն տալի Պուլարիլթիլանտան կէրի ալընմադընը թալիւլ խաթըլէր, մէ տարէր քէնալ մէմ-լէքէթիլէրինն զաղէթալարընը օղուեա օղուեա, սահիւ պիր էօլիւմիւ մէ թէ-լէֆի կէօզլէրինէ ալարազ Գուլարիլթիլանտա գըլ կէլիլիլթիլ մէնպուր օլաւալարը :

ԻՍԲԵՐԱԹՕՐՈՒՆ ԷՕՄԻՒՆԷ ԳԱՍՏ

Հուլայի մէմուլ օլան պուսնա ֆէլաքէթիլիլէ հարըլ օլան պիր պուլա-րան տարաընտա, պաշչա պիր ալթիմ թէլիլքէ տաճա կէրէք տարէրի մէ կէրէք պիւթիւն Բուսիա տալիլիլիլ պիր խաթէման տաճա տիւչիւրաի :

Բուսիաւա Նուլէլէլէ տէլի պիր կիլուլ վար արը քի, հիւքիւմէլէ մէ քի-պարըրը գարըր օլաւ, պուսլարըն մաղըրնա կէլմիլի տիլլէր տէնիլ :

Պուսլարըն իշխանէ իմէրաթթօրուն էօթիւնէ գաւա իլմէք իւղըլ պիր թա-գրմ քէլաւ օլաւ, պէնիլէրինաւ պուսու անա մէ շարթ իթմիլէրաի : Պուսլար պիլիլլէրաի քի, իմէրաթթօր Կօթնի Աթիլալիլիլաւ պիր պալադը էվալ տարըն օլաւաւա օլաւ, պու էվմի պիր պէօլիւք էնմէք օտաար եօղաւա : Իմէրա-թթօր էլլիլ քիլիլ իլլ սօֆիւրա օթուրուր օլաուգուանա, էվմի խարընընտա պիր տիւղիլքալ պիր պլ օլիւք մէ ուղու հաարը գուրաուրուլաւ, իմէրաթթօր տալլէս իլլ օրաւա կէլիլ մէ օրաւա թաւալ խաթիլ :

Աւսթրիոյ Բուսխանա պիր ճէնկ աշարն , վն պունտուն իշխան իմալ իմ մտքերէր Ֆէնտառ վն թաղորդեալ զաւստընար : յաքին Աւսթրիա դապինէն իննն ըտարը էմիրնաւ Նէր պէյնիւտէ օրաւ :

Պու տաղլըլար պիր եւրաւ օթուրաւ դապինէն օրաւար , Ֆազաթ գա-
նէթ ճէսուր վն ճէնկեալիւ տաւալար տրր , վն Աւսթրիա հիւքիմէթի տախի
պիր տէրճէնէտէք պունարտան ինթիրազ խաէր :

Պունարտան պիր օն պէշ պին դաւաարը կիզլէնէ թօրլանըպ , վն Նէմն
Գարբաթ տաղլարնաւա աշաղը Էնիպ , Բուսանիպը պատանազարար : չիւքի
Բուսանիպտա ըէք տաւալար գաղըպ գուսուրու Նէր Բուսխա օրաւաւաւա տա-
խիլ օրաւաշարար :

Պունար իւնիֆօրմաւըզ վն պաշր պօզուզ գրեալթէթինաւ տաւալար օ-
լուպ , 1848 Մանար խեանընտա մէշուր օլան միրալայ Հօրաթիթն գօման-
տաւարտա պուլունանաշարար վն Բուսանիպը պաւարպ , պիր մուգաթէմէթ կէօր-
մէթիթի կիպի , շըմնարթէր վն թէլէկրաթ խաթթարընը պօզուպ Բուսա
քէնալըմա Էնէնէթիթ վն օրաւա պաշարընա Ֆէս կիլինիպ վն Սիլիսթիլէ կէ-
չիպ , օրաւա օլան Սաննըր տաքէրի իլէ պիրլէշէթ Բուսարըն տրգաւարը վն
խաթթիթ ըրեանթարընը քէսիպ , Բուս օրաւալարընն մուլիւմ օլան հալինաւ ,
Ֆինա գըրկըն հաւըլ խէնէթլիլ վն տարմաւաղըն խէնէթլիթի :

Պու թէրթիպ Ֆէնա պիր թէրթիպ տէլիպի , յաքին Աւսթրիա դապինէ-
թինն պունա մանի օլանաղը տէրքեաթ խուկինաւն , կիզիլ եօլլարիլ թէտա-
րիք կէօրպիլիթիթ , սիլալարը Ֆիշէնթիթի մալ տէնկիլթի արալարընա եւրէշ-
տիրիպ էօլէ Աւսթրիա հուսուսինաւն կէշիթպիլիլթի , վն պու տէնկիլթաւն
պաղըլարը տա կէօրիթիլթաւն էլէ կէշէր վն թուֆուլարաւ : ըէք չօզ սիլան
պարաթ վն Ֆէս տէնկիլթի պէօլլէ էլէ կէշիթ , Ֆէպալիթ Աւսթրիա հիւքիմէ-
թինն օլանարմազ իւզըն , աննազ իւշէր պէշէր եւիւզ թիշի պաղը քէօլլէթ
թօրլանըպ , էօթիւտէ պէրուտէ ըրեաքէնաւ գալընաշարար :

Ս ժաղըթլար պու պաթիպ վն մաւարաթիլ թէրթիպլէր քիմին իշի խաի հա-
լա աղնաշարմաւար : Աւսթրիա տէլէթիթինն պունա հիշ ժուլուֆու եօլաւաւ
կիպի կէօրիւնիթ : հաթթա բարլաւնթիլթաւ սիլալ ժուլուսինաւ կէրէք գօմթ
Անարաթի կէրէք թիքա , պունար պօշ շէլլէր տիր վն պիր գաշ սէպուգմաւան
իշի տիր տէլի գալաթ մանա շաղըլարար : Պիր արալըզ ճէնէրալ Գլարգա եւ
Միսնաթ բաշտ իշի տիր տէլի թէվաթուր տա պուլաւ : յաքին Գլարգա Նէր
դաղթիթալթի իլանար տաղլթիթ , պունար թօլիթիլայա ժաղ պիր տըրլըր թ-
շի տէլի տիր տէլի ճէր իթիթ : Լէշէրաւն տէ թախմին օլունաւ , պունար
մուվաթիթազ օլարար , արգաւաւա տա Լէշէրալ տէլ ումաւ խեան խէնէթլէր
իմիլ տէ տէնալ : Լաքին էն դիտաւ մէմալ երնէ Սաննըր իւզէրինաւ գալաւ ,
օ տա իքի սէպլպլէ : պիրիթ թաւ օ արալըզ Սաննըլարտան Սիլիսթիլթաւն
գարըլ եաղայա թէօրիթ տիթիլայա պաշլանաղըզ վն պաղը պաշր պօզուգա-
րըն տա գարըլ եաղայա կէշիթի տիր թի : օ արալըզ հիշ միւսաթիլթի պար
շէշ տէլիթի , յաքին Սթանաղօտա պու թէվաթուր պուլաւ : Պիր տէ սանարզ
սանարզ Ֆէս կէօնաթիլիլթի թի : Սաննըլարտան պաշլա հիշ պիր քիմնաւն մէ-
մալ օլունանաղար : Պու աղուրա Սաննըր պէյնիւտէլ ըէք պէօլիթ բարալար
տարթ իթիթ տէլիլթի տէ վար :

Լաքին Աւսթրիա թօլիթ , ըէք պէօլիթ պիր ուսթալըլա տալա տաքէր
խաթթիթաւա պիլէ հանէթ պրալմանարազ , վն էքթէրի կիզիլ թօլի մէմուր-
լարը մարիթէթիլթ էլ պաշարընը թուֆուպ թէվիլթի իթիթ : տաղլարը տա-
ղրիթ , սիլալարը վն Ֆիլիթի գաւալ իթիթ , վն տաղիշէ իշի պաթթարը
պիլիթիթ : Վէ էլէր պիր Ուլաւ ալանը , եօլլարը գարտան թէվիլթաւ իւզը
իւշ պէշ եւիւզ Աւսթրիա տաքէրի կէօրիպ , Ուլաւ պատանազ Մանարարը
պունարը զանն խուպ , եաղըլըլալ Գալթէշի վն Պուքթէ տէ պիլիթին Էւ-
րօպը միւլէաւաթի թէլէկրաթի իլէ վէլէլէլէ իթիլմիշ օլաւ , պունաւն պէլ-
թիմ պու գաւաթ պիր շէշ տէ տուլուլմանաւաղար :

Հասարկ քի եռգարտաւ պիտի կէշտի, Վուսարբն Պուշարդարտան իբրան իմ մէտի, գոմանտանդարտան շիքեայէթլի, իրիթիքնապարտան տօրալը թայիլ նախկարծնն ազդարը վէ ֆէնարլըդ ազնէ տարլըդը վէ զըշ տէֆէրի գորդուտու Մառար ֆէնտար, էշնարը Վուսարտա տա Նարարտա տա իրիթարլարը գայմա՝ մար, միլէթնէ կիրիֆնար օլունան մաճնուպիլէթ, օրտուլարը մէնուսիկէթ տէրէնէտնէ կէթիլը վէ աքէրլէրն երգիւնէ վէ հալլիլ տապան, գալպէրննտէ օլան խվիթ ու ֆիւթուրաւ աշիքնար կէօրէպիլիտի: Պէրէքնաթ վերան իւմէրա վէ էրիքնան պու հալլին նէ վէնիւաք նէթիլէթլէր հասարկ խտէնլիկի շաքուզ ֆէնա խուսու, ֆէվլէլաւն պիթ դայրէթլէր իշին շաքէտնէ պաղրու, ազ վաղրիտա օրտունուն հալլինի պիւթիւն պիւթիւնէ խալլա թէպալի իթմէշէ մուփաֆազ օլտուլար:

Եվ վէլա գոմանտա մատտէտնի ալաւա գօլուպ, Կրան տիւքլէրի եալընըդ իւմէն գոմանտան պրազըպ, Թօթլէպէն, Սգօպլէթ, Եմէթլէթիւն, Զօթօթ կիպի աքէրլին տէփտիլի ճէնլալլարն իւթմպլէրլին թէրֆի խուսու, գոմանտալը ֆիթիլէն օնարբն էլլին թէպալ իթտիլը: Նրաուլարն պիթ պիթի իլէ գօլալան իթթիլաթը իշին նէր թէնիլաթը ինքա խուսու պու թէրաֆտան տա էմին օրտուլար: Արթըզ թափիլէթի իլէվ ճնիւհի գալալըրըպ, պլնիլընէ դապըթնար թէրֆի իրիթպէ վէ նըշանլար իլէ թաթիկու խուսու կէօնիլլիլինի էլէ ալարլար, վէ տաւա դիտտէ աքէրլին վէ դապիթմանն շէվը ու դապրէթլինի արթընազ իւզը, նիգամ իլէ իլէրիլէմէք գալաւտնի տալի մուփազպէնէ թէրք իթտիլուպ, նէֆրաւն վէ դապրիթմանն նէր քիմ քի շալեանը միւքնաֆաթ պիթ իշ կէօրիւթէ, օտնաթ թէրֆի իրիթպէ խուսու, նըշան ալանազը իշին ինքէրաթ օրա էնիւմէլէր տալի նէշը իթտիլալիլը: Ճէնէրալ Թօթլէպէնին թէրթիլի կիւզէ աքէրլէ զըշ իշին մէթին պարազլար եալընըրալար վէ խալրէ վէ թաւաքնարլըդը պէր թէրաֆ խուսու, օրտուտա լարալը շօղալթուլար, վէ տէօրթ երգ պին թաղըմ գուզու քիւրքիւ, ալգտէն շիւմէ, դարօթ վէ ալըրլէ կէթիլթիլէր, հալլիլէ թէրաֆընը տա իլթիլաւ խուսու, քիւլլիլէթլու ալապա վէ հալլանաթման մատաւ, Պէնտէրաւն Կալապա, Նրաթէթիլալէն Միմիլալա, Միթօթտան Թըրնօթաւա վէ Կօրն Միթաւէնիտէն Պիլլաւա եալըրլանգտա օլան չըմէնըրթիլէր պլնիլընէ ալլէլէր տէօրէրէք, շար շարազ իթմաճ օլունալարնն իգամա իթտիլէր:

Վուսանիա իլէ իթթիլաթլարը քէօլիմէք իւզը, քէօրթիլէր տէ աղգաթ խուսու, իւշ տէօրթ տիւրլիւ բէք ութալըրը քէօրթիլէր բունլարը տա եալըրը, պունլարա բէք քիւլլիլէթլու մաթաթլար օլուպ, Թունանն պուգլարը չէօրիլալիքաթ, երնէ թէնիլքէտէն արի օլմանանալարը աղնալըրը վաղ կէշալիլ, վէ օն իթի ուֆազ փարօր իլէ իթթիլաթլին տէփաթնա դարալ փիլիլիպ, պունլարը թէտարիք վէ Պիթթօլ իսկէլէտնէ կէթիլիպ դարտան պաղլալար: Պու տէրէնէ ֆէվլէլաւն թէտարիքնաթ, եէնիտէն կէլէն երգ պին աքէր իմտար, վէ խուսուպլէլէ գիլաթ նազլ խտէնլիլիպ Անատօլու ֆիւթուհաթը, աքէրլէ եէնի դայրէթ վէ եէնի ճէտարէթ կէթիլալ: վէ երգլէրի կիւլմէնէ պաշլարա, պէպէք վէ քիւլէք ճիւլմէլէն ճաշար Անատօլուտա օլան արգատալարննաւ աշաղը դալմանալը: Պիտալէն ալլէյ պաւալլին ճէտարէթ, չէնաթթ վէ պալիթ, Վումէլլաւ տէ Վուսիա պալալարընտան արթըզ պլըրլմազ օլտու:

Եշթէ շիմաճ Վումէլլի հարազ վալգուաթընը պու մաճալաթ պիթ էնամ թէրք իտէրէք, վէ պէր վէշը արթ Անատօլու ճիւթթիլնէ վէ անաթ կէօրիլէն վալգուաթը դարիպլի շաղը քէլաւ իթմէթը լաղըմ կէլլը:

